STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 63

SOCIALA MEDDELANDEN

Årgång 1953

Nr 7-Nr 12

Kungl. Socialstyrelsen, Stockholm

INLEDNING

TILL

Sociala meddelanden / utgifna af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1912-1967. Ingår 1912-1953 i: Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden. – Fr. o. m. 1913 utgiven av Socialstyrelsen.
Kumulerade sakregister för 1903-1922, 1923-1932, 1933-1942 och 1943-1947.
1915-1944 även med innehållsförteckning på franska, 1945-1957 med sammanfattningar på franska och engelska, 1958 med sammanfattningar på engelska, och 1959-1962 vissa nummer med sammanfattningar på engelska.
1959-1962: "Tidskriften Sociala meddelanden utges med åtta artikelnummer (Allmänna häftet) och tolv separata häften med statistiskt informationsmaterial (Statistisk information)".

Föregångare:

Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm : 1903-1911.

Efterföljare:

Socialnytt : sociala meddelanden / Socialstyrelsen. – Stockholm : Socialstyrelsen, 1968-1990.

Sociala meddelanden. 1953: 7-12.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:scb:se-socmed-19532

STATISTISKA MEDDELANDEN
Ser. F. Band 63

SOCIALA MEDDELANDEN

Årgång 1953

Nr 7-Nr 12

Kungl. Socialstyrelsen, Stockholm

STATISTISKA MEDDELANDEN · SER. F · BAND 63

Sociala Meddelanden Årgång 1953

Utg. av Kungl. Socialstyrelsen

ANSV. UTGIVARE: ERLAND V. HOFSTEN. REDAKTÖR: STEN KRUSE

Årg. 1903: 2 häften. — Årg. 1904—07: årligen 4 häften. — Fr. o. m. årg. 1908: årligen 12 häften. Pris per årgång (12 häften) 10 kr, per häfte 1 kr.
Prenumeration kan ske på postanstalt eller i bokhandeln.

INNEHÅLL

Nr 1

Sociala Meddelanden 50 år 3
Femtio årgångar Sociala Meddelanden. Av fil. lic. *Sven Igglund* ... 5
Socialstyrelsens bosättningslåneundersökning 1952. Av amanuens *Ingrid Dalén* 17
En barnpsykiatrikers synpunkter på uttagning av klientel till barnkolonier. Av docent *Sven Ahnsjö* ... 26
Samarbetet mellan kriminalpolis och barnavårdsnämnd. Av socialassistent *Sven Mellberg* 30

Kortare meddelanden

Socialstyrelsens remissyttrande över socialförsäkringsutredningens betänkande om sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring 35
Inkomstfördelningen inom familjerna 38
Löneutvecklingen 1939—1951 39

Periodiska översikter

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för november 1952 40
Sysselsättning och arbetslöshet 41
Omsättningen inom detaljhandeln under tredje kvartalet år 1952 .. 44
Litteraturöversikt 50
Recension 56
Förteckning över viss personal hos socialstyrelsen samt adressförteckning över vissa lokala organ anknutna till socialstyrelsen 58

Nr 2

Arbetsmarknadsstatistiken. Av förste aktuarie *Leif Björk* 71
Indiens befolkningsproblem. Av fru *Elise Ottesen-Jensen* 79
Levnadskostnaderna i landsbygdshushåll år 1951. Av förste aktuarie *Elisabeth Wiberg* 84
Olika stickprovsmetoder. Av byråchef *Erland v. Hofsten* 96

Kortare meddelanden

Socialstyrelsens remissutlåtande över arbetsmarknadsstatistikkommitténs betänkande 103
Konsumtionsprisindex för USA omlagd 109
En företagsräkning för Malmö stad .. 109
Ny tidskrift 110

Periodiska översikter

Nykterhetsnämndernas verksamhet under år 1951 111
Levnadskostnadsindex för december 1952 119
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för december 1952 126
Sysselsättning och arbetslöshet 127
Litteraturöversikt 134
Recensioner 138

Nr 3

Samhällsutvecklingen och förändringarna inom brottsligheten. Av byråchef *Torsten Eriksson* 141
Vem är den unge brottslingen? Av byråchef *Lars Bolin* 148
Om behandlingen av ungdomsbrottslingar. Av rektor *Algot Andersson* 152

Kortare meddelanden

Konferens rörande övervakare 157
Angående indextillägget 25,7 procent. (Ett inlägg av direktörsassistent *Curt-Steffan Giesecke*, Svenska arbetsgivareföreningen) 158
Socialstyrelsens yttrande över en motion angående en översyn av gällande bestämmelser rörande förvisning från läroverk och andra högre skolor ... 158
Socialstyrelsens remissutlåtande över ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag till stadgar för folkskolans skolhem m. m. 159

Periodiska översikter

Utlänningar i Sverige under fjärde kvartalet 1952 161
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för januari 1953 .. 165
Årslöner för anställda vid affärsbanker år 1952 166
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar under fjärde kvartalet 1952 169
Löner och sysselsättning inom industrin i november 1952 174
Sysselsättning och arbetslöshet 181
Litteraturöversikt 187
Recensioner 193

Nr 4

Västtysklands sociala problem efter 1945. Av socialattaché *Else Klamroth* 203
Dyrortsgrupperingsförslaget 213

Kortare meddelanden

Birger Sjödén † 222
Ny levnadskostnadsundersökning..... 222
Engelsk levnadskostnadsundersökning. 223
1 727 yrken i ILO-förteckning 223
Danska lagförslag rörande socialutgifterna 224
Tekniskt biståndsavtal mellan Sverige och FN 225
Yttrande av socialstyrelsen i befolkningsfrågan 225

Periodiska översikter

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för februari 1953 227
Ålderdomshemmen år 1951 228
Fattigvården under år 1951 235
Omsättningen inom detaljhandeln under fjärde kvartalet 1952..... 240
Löneförhållanden för anställda inom den enskilda varuhandeln i september 1952 243
Sysselsättning och arbetslöshet 251
Sammanställning över utbetalade barnbidragsmedel under år 1952. 254
Litteraturöversikt 258
Recensioner 263

Nr 5

Arbetsgivarna och socialpolitiken. Av direktörsassistent *Sven Hydén* 267
Om tystnadsplikt och uppgiftsskyldighet inom människovården. Av docent *Erik Karlmark* 272
En försöksform i kampen mot ungdomsasocialiteten i Stockholm. Av förste assistent *Harry Videmyr*... 278

Kortare meddelanden

En skotsk undersökning om ungdomsbrottsligheten 282
Nytt konseljbeslut om byggnadstillståndsgivning i saneringssyfte..... 283
USA:s nya socialdepartement 283

Periodiska översikter

Levnadskostnadsindex för mars 1953 284
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för mars 1953 288
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning år 1951 289
Löneförhållanden och sysselsättning för tjänstemän m. fl. inom industrin i september 1952 297
Sysselsättning och arbetslöshet 304
Litteraturöversikt 310
Recension 316

Nr 6

Obligatorisk socialförsäkring i Holland. Av Dr *A. G. de Vos* 319
Fackföreningsrörelsen och socialpolitiken. Av pressombudsman *Gunnar Dahlander* 331
Socialvårdens kostnader och finansiering 1951. Av förste aktuarie *Gustaf Holmstedt* 335

Kortare meddelanden

Facklig världskongress i Stockholm .. 340
Detaljprisindex för Canada omlagd ... 340
FN-seminarium i fosterhemvård 340
ILO:s konventioner nu 103 341
Svensk skolmateriel i gåva till arabflyktingar 341

Periodiska översikter

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för april 1953 342
Byggnadsverksamheten i vissa städer och köpingar under första kvartalet 1953 343
Löner och sysselsättning inom industrin i februari 1953 347
Sysselsättning och arbetslöshet 355
Litteraturöversikt 362
Recensioner 369

Nr 7

Anstalter eller fosterhem i barnavården? Av byråchef *Göta Rosén* 375
Israels invandringspolitik och dess sociala problem. Av Dr *Chaim Yahil* 380
Pensioneringen i statens pensionsanstalt av ålderdomshemmens personal. Av förste aktuarie *O. H. Kalén* 396

Kortare meddelanden

Arbetsdomstolen 25 år 399
Nya ledamöter i dyrortsnämnden och indexnämnden 399
Kurs för befattningshavare inom personaltjänst 399
Arbetsmarknadsorganisationernas medlemsantal 400
Årsberättelse över FN:s tekniska hjälpprogram 400

Periodiska översikter

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för maj 1953 402
Samhällets barnavård år 1951 403
Löneförhållandena för arbetare inom industrin år 1952 410
Lantarbetarnas löner år 1952 419
Sysselsättning och arbetslöshet 425
Litteraturöversikt 431
Recension 438

Nr 8

Levnadsstandard och levnadsnivå. Av byråchef *Erland v. Hofsten* .. 443
Den statliga lån- och bidragsgivningen till bostadsförsörjningens främjande. Av förste aktuarie *Magnus Elison* 451

Kortare meddelanden

Metallindustriarbetarnas socialförmåner 467
Företagsnämndernas verksamhet under 1952 470
Arbetslösheten i Finland 471
Befolkningskonferens i Paris 471

Periodiska översikter

Levnadskostnadsindex för juni 1953 472
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för juni 1953 476
Omsättningen inom detaljhandeln under första kvartalet 1953 477
Utlänningar i Sverige under första kvartalet 1953 480
Mödrahjälpen under år 1952 484
Ungdomsvårdsskolornas elever år 1952 493
Bostadsbyggandet i Sverige år 1952 495
Sysselsättning och arbetslöshet 510
Litteraturöversikt 515
Recension 522

Nr 9

Förenta nationernas socialpolitiska verksamhet. Av förste byråsekreterare *Christina Ellwyn* 525
Är kronans kaka liten? Av förste aktuarie *Arne Aldestam* 532
Rekryteringen till Socialinstitutet i Stockholm. Av socionom *Tage Öh* 543
Tjänstemannarörelsen och socialpolitiken. Av förste sekreterare *Otto Nordenskiöld* 546

Kortare meddelanden

Promemoria rörande lek- och arbetsmaterial för daghem, barnträdgårdar och eftermiddagshem 551
Bostadsproduktionen i England 551
USA:s levnadskostnadsindex 551
Anstaltsvårdens kostnadsfråga 552
Straffrättskommittén om ungdomsvården 554

Periodiska översikter

Byggnadsverksamheten i flertalet städer och köpingar under andra kvartalet 1953 555
Löneförhållandena för arbetare inom byggnads- och anläggningsverksamhet år 1952 559
Jordbrukets arbetskraftsåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget år 1952 562
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för juli 1953 565
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag 566
Sysselsättning och löner inom industrin i maj 1953 569
Sysselsättning och arbetslöshet 575
Litteraturöversikt 581
Recension 586

Nr 10

Förenta nationernas befolkningskommission. Av preceptor *Hannes Hyrenius* 589
Statstjänstemännens sociala förmåner. Av förste aktuarie *Arne Aldestam* och byråsekreterare *Sven Wallin* 592
Statstjänstemännen och socialpolitiken. Av överstelöjtnant *Sigfrid Ulfeld* 598
Akademikerrörelsen och socialpolitiken. Av förste sekreterare *Börje Langendorf* 601
Lantarbetarna och den sociala tryggheten. Av förbundssekreterare *Ewald Jansson* 605

Kortare meddelanden

Socialstyrelsens remissyttrande över 1944 års nykterhetskommittés betänkanden 609
Socialstyrelsens remissyttrande om konsumentprisindex 612
Ratificering av internationella arbetskonventioner 614
Det trettonde nordiska socialministermötet 614
Internationella arbetskonferensens 36:e sammanträde 615
Codex Ethicus för socialarbetare 615
Omsättningen inom detaljhandeln 616

Periodiska översikter

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för augusti 1953 . 617
Trädgårdsarbetarnas löner år 1952 . 618
Vägarbetarnas löneförmåner 1951 och 1952 620
Sysselsättning och arbetslöshet 623
Litteraturöversikt 630
Recensioner 635

Nr 11

Fakta och teori i sociologiska undersökningar. Av professor *Torgny T. Segerstedt* 641
Sjöfolket och socialpolitiken. Av förbundssekreterare *Gunnar Carlsson* 647
Abortbetänkandet. Av socialläkare *Gunnar Inghe* 652
Generell hyreshöjning för hyresåret 1953—1954. Av förste aktuarie *Carl Öberg* 664
Ungdomsvårdsskolorna rustas upp 674
Ny löne- och skattegruppering 678
Internationella statistiska institutets kongress i Rom 1953 685

Kortare meddelanden

Socialstyrelsens remissyttrande över förslag av 1949 års trafiknykterhetsutredning 689
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1952/53 691
Svenska institutets introduktionskurs för FN-stipendiater 691
Det statistiska trycket 692

Periodiska översikter

På alkoholistanstalt intagna åren 1951 och 1952 693
Fattigvård och barnavård till utlänningar under 1951 697
Levnadskostnadsindex för september 1953 698
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för september 1953 702
Sysselsättning och arbetslöshet 703
Litteraturöversikt 709
Recension 714

Nr 12

Några reflexioner om överföringen av tyska barn till Sverige. Av barnavårdsassistent *Britta Sjögren* 717
Om värdet av statstjänstemännens sociala förmåner. Av amanuens *Per Holmberg* 721
En metod att beräkna pensionens värde — ett genmäle. Av förste aktuarie *Arne Aldestam* och byråsekreterare *Sven Wallin* 725
Sjukförsäkringsreformen. Av byråchef *Rolf Broberg* 727
De mödrahjälpssökandes ekonomiska förhållanden. Av aktuarie *Thore Grönqvist* 734
Sociala frågor vid 1953 års vårriksdag 744
Den aktuella prisutvecklingen på vissa märkesvaror 753

Kortare meddelanden

Förslag om ny levnadskostnadsundersökning 760
Skandinavisk kurs i kriminologi 761
Besvärstiden i administrativa mål ... 762

Periodiska översikter

Utlänningar i Sverige under andra kvartalet 1953 763
Byggnadsverksamheten i flertalet städer och köpingar under tredje kvartalet 1953 767
Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för oktober 1953.. 771
Sysselsättning och löner inom industrin i augusti 1953 772
Sysselsättning och arbetslöshet 778
Litteraturöversikt 785
Recensioner 791

Sakregister till årgång 1953 793
Författarregister till årgång 1953 .. 797
Recensioner år 1953 798

Häftets huvudinnehåll

Juli 1953

Anstalter eller fosterhem i barnavården? I denna artikel redovisar statens inspektör för barnavården, byråchefen Göta Rosén, skälen för sin övertygelse att vården av barn i fosterhem är i många avseenden överlägsen de vårdformer, som kan erbjudas i olika slag av barnavårdsanstalter. Sid. 375.

Israels immigrationspolitik och dess sociala problem. Sedan staten Israel upprättades för fem år sedan, har i genomsnitt varje timme dygnet runt 16 judiska invandrare anlänt till den nya staten till ett sammanlagt antal av 711 000 från ett 70-tal länder, varigenom Israels invånarantal ungefärligen fördubblats på dessa få år. Av dessa immigranter har 450 000 beretts fasta bostäder, endast 2 000 bor fortfarande i tält och de övriga i s. k. övergångsbyar. Av de 276 nya byar, som tillkommit under de fem åren, har 180 grundats av invandrarna. Om detta utomordentligt omfattande och komplicerade samhällsexperiment redogör en högre ämbetsman i den israeliska utrikesförvaltningen. Sid. 380.

Samhällets barnavård år 1951. Antalet barn och ungdomar, som år 1951 var föremål för åtgärder enligt barnavårdslagen var 38 892. (Därtill kommer att detta år 33 601 fosterbarn stod under barnavårdsnämndernas tillsyn.) Förebyggande åtgärder vidtogs i 5 931 fall, skyddsuppfostran i 7 107 och samhällsvård i 26 391 fall. Av de 7 107 fallen av skyddsuppfostran var orsaken till omhändertagandet vanvård, resp. fara för vanart, resp. vanart i ungefärligen lika stora procenttal vardera. För samhällsvård omhändertogs på grund av nöd i hemmet eller värnlöshet 89 % och på grund av sjukdom m. m. 12 % av de 26 391 fallen inom denna vårdkategori. Sid. 403.

Löneförhållandena för arbetare inom industrin år 1952. Antalet i denna undersökning redovisade arbetare utgör ca 80 % av antalet arbetare enligt kommerskollegii industristatistik.

För samtliga manliga arbetare redovisas mellan 1951 och 1952 en lönestegring på 19 % och för samtliga kvinnliga arbetare på 18 %. Den högsta lönestegringen för männen visar gruvindustri, metall- och verkstadsindustri samt kemisk-teknisk industri. Den nominella penninglönen för vuxna arbetare inom den egentliga industrin har under tiden 1939—1952 stigit med 193 % för män och 225 % för kvinnor.

Ackordsarbetets relativa omfattning växlar starkt mellan olika industrigrupper. Den högsta ackordsvolymen visar skeppsvarv (85 %), pappersbruk (82 %), massafabriker (81 %), järn-, stål- och kopparverk (78 %) samt gruvindustri (76 %). Sid. 410.

Lantarbetarnas löner år 1952. För av undersökningen omfattade manliga lantarbetare i åldern 18 år och däröver har år 1952 den genomsnittliga timförtjänsten vid tidlönsarbete, sådant detta definierats i redogörelsen, beräknats till 2,70 kr mot 2,18 kr år 1951. Den genomsnittliga årslönen för manliga arbetare, 18 år och däröver (dvs. årsförtjänsten för arbetare, som arbetat minst 250 dagar hos den rapporterande arbetsgivaren) uppgick år 1952 till 6 680 kr (år 1951 5 322 kr). I årslönen ingår alla slags förtjänster, således även ackordsförtjänster. — Kvinnliga lantarbetare, minst 18 år gamla, förtjänade år 1952 i genomsnitt per timme 1,81 kr mot 1,40 kr år 1951.

Av de anförda genomsnittslönerna framgår, att från år 1951 till år 1952 steg timförtjänsten för vuxna manliga lantarbetare med 24 % och årslönen med 26 %. För kvinnliga lantarbetare steg timförtjänsten med 29 %. Sid. 419.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen, senast i	6, 1951
Allmänna arvsfonden, för varje budgetår, senast i	12, 1952
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	4, 1953
Arbetskraftsåtgång och utbetald lönesumma inom jordbruket år 1951, årligen, senast i	8, 1952
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	7, 1952
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal, senast i	6, 1953
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1952
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	4, 1953
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen, senast i	4, 1952
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1952
Fattigvården, årligen, senast i	4, 1953
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen, senast i	4, 1952
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, i regel varje halvår, senast i	8, 1952
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	5, 1952
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1952
Lantarbetarnas löner, årligen, senast i	detta nr
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	2, 1953
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1953
Löneförhållanden och sysselsättning för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	5, 1953
Löneförhållandena för arbetare inom industrin, årligen, senast i	detta nr
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	6, 1953
Mödrahjälpen, årligen, senast i	7, 1952
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	2, 1953
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning, årligen, senast i	5, 1953
Samhällets barnavård, årligen, senast i	detta nr
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	12, 1952
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	9, 1952
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	6, 1958
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1952
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	3, 1953
Vägarbetarnas löneförmåner, årligen, senast i	11, 1951

Anstalter eller fosterhem i barnavården?

Ett anförande av byråchefen Göta Rosén, socialstyrelsen, i Förenta nationernas seminarium i fosterhemsvård i Graninge, 11—22 maj 1953.

Ett barn behöver en mor i nästan lika hög grad som det behöver sina ögon och händer, och ett barn, som blir berövat sin mor, är att jämföra med en krympling. Liksom vi söker hjälpa ett fysiskt defekt barn med en protes el. dyl. söker vi ge ett barn, som saknar normalt hemliv, ett moderssubstitut — inte bara i form av en sköterska på en anstalt utan av en verklig mor i ett hem.

Jag vill till att börja med understryka att vår första fundamentala uppgift är av preventiv art: att söka förhindra att ett barn berövas sitt hem genom att detta splittras. Detta ämne ligger emellertid utom ramen för

vår debatt här. Jag vill endast peka på att vi socialvårdare i vårt dagliga arbete borde ägna större uppmärksamhet åt denna uppgift. När vi emellertid förgäves prövat alla tänkbara möjligheter att förhindra att en familj upplöses och vi står inför situationen att ta hand om barnet eller barnen, står vi även inför det väsentliga problemet, om vi skall använda oss av anstaltsvård eller fosterhemsvård. Jag vill bekänna, att jag är mycket rädd för anstaltsvård och mycket entusiastisk för fosterhem, och det är möjligt, att jag i min uppfattning är alltför prejudicerad mot den förra och partisk för den senare vårdformen. Därför konstaterar jag med tillfredsställelse, att en senare talare kommer att ge detta auditorium en ljusare bild av anstaltsvården och måhända vara mera kritisk än jag gentemot fosterhemmen. Jag vill betona, att jag talar enbart utifrån min praktiska erfarenhet som socialarbetare och att jag saknar medicinsk och psykologisk fackkunskap. Jag vill även nämna, att det för närvarande pågår en synnerligen intressant undersökning i vårt land rörande fosterbarnsvården, men tyvärr kan resultaten av denna ännu ej framläggas.

Vårt samhälle är baserat på familjen, en fast enhet i vilken var och en har sina speciella uppgifter, rättigheter och plikter ner till så enkla funktioner som när ett barn går ett ärende åt sina föräldrar och kan känna stolthet och ansvar över att fullgöra denna funktion.

Huru olika gestaltar sig inte livet på en anstalt, där barnet också lever i en grupp! Men denna grupp är mycket löst sammanhållen och undergår ständiga förändringar till sin sammansättning och saknar därigenom hemmens stabilitet. Barnen saknar här de många små ansvarsfyllda uppgifterna, som de får i ett hem. De blir omhändertagna på ett sätt, som gynnar passivitet och får leva i en miljö, som inte utvecklar dem till att passa i den hemmiljö, som de kan antas själva bilda, när de vuxit upp.

En barnavårdsanstalt utgör ett onormalt samhälle. Var annars ser vi en plats, där barnen är i så stor majoritet, där alla vuxna är kvinnor och där allas ansträngningar är inriktade på barnen? Deras mat serveras punktligt, och ingen talar om för dem, att den kostar pengar och att det innebär arbete och besvär att tillreda den. Barnens kläder lagas som av osynliga händer, och det finns god tillgång till leksaker som automatiskt ersätts med nya, när de gamla slagits sönder. Detta synes som ett Schlaraffenland, som ett barnens önske- och sagoland. Men ger denna materiella sorglöshet och detta överflöd barnen verklig tillfredsställelse och lycka?

Det är så mycket av det vanliga, vardagliga livet, som anstaltsbarnen aldrig får uppleva, så många praktiska småsaker, som de aldrig får någon erfarenhet av. Vore det ej bättre för barnen att som i vanliga familjer få lära sig förstå, att man måste arbeta och arbeta hårt för att kunna köpa kläder och föda och att det kostar möda att laga mat och att de trasiga kläderna inte lagar sig själva. Och beträffande leksakerna på anstalter är det ju så att de inte tillhör någon personligen. Vi vet alla, hur barn uppskattar att äga något, att ha något för sig själva. En svensk författarinna, Maria Wine, har skrivit en rörande berättelse om en liten flicka på ett barnhem, som inte

hade några som helst personliga tillhörigheter. En dag hittade hon emellertid en liten rund sten med en slät, fin yta. Hon smekte stenen och tog vara på den och var mycket glad över den, för den var hennes egen tillhörighet. Hennes lärare fick emellertid se den och utbrast »Så dumt!» och kastade bort stenen.

Till för några år sedan var barnavårdsexperternas uppmärksamhet nästan uteslutande inriktad på den fysiska sidan av barnavården. Läkare och socialarbetare fann det vara av utomordentlig vikt, att småbarn skildes från en sjuk moder eller togs bort från ett hem där fattigdom, okunnighet och bristfällig hygien var rådande. Man tänkte sig, att det bästa, som kunde ges dessa barn, var vård på en anstalt, där ordning och hygien inte lämnade något övrigt att önska, och där en läkare vakade över deras hälsotillstånd. Vi ansåg alla, att det bästa för spädbarn var ett perfekt barnhem, där risken för infektioner var nästan eliminerad, genom att allt var rent och snyggt och barnet fick solsken och den rätta kvantiteten vitaminer. Men till och med under denna tid och med säkerhet i begynnelsen av 1930-talet började många av oss socialarbetare här i Sverige att söka skaffa våra skyddslingar ett verkligt hem. Vi började sträva efter att använda våra anstalter bara för korta vårdtider och att så fort som möjligt finna ett fosterhem. Det är svårt att förklara, varför vi gjorde detta. Jag kan bara säga, att vi trodde att det var bättre för ett barn att växa upp i ett hem än i ett kollektiv.

Småningom kom emellertid spridda signaler från psykologer och psykiatriker av innebörd, att barnens utveckling och speciellt karaktärsutvecklingen försenades av anstaltslivet och att detta tenderade till att göra dem passiva, ja i vissa fall apatiska. Sedan kom nästan på en gång och med utomordentlig verkningsfullhet en rad vittnesbörd i samma riktning, samlade i doktor Bowlbys skrift *Maternal Care and Mental Health*. Jag vill erinra om denne författares viktiga slutsatser rörande betydelsen ur mentalhygienisk synpunkt för ett barn av att sakna en mors omvårdnad eller omsorgerna från någon som är i moderns ställe. Det är denna intima gemenskap med modern och de övriga familjemedlemmarna, som barnpsykiaterna numera anser vara grundvalen för utveckling av karaktär och psykisk hälsa. Ett barns totala avsaknad av en mors omvårdnad kan till och med för framtiden omöjliggöra för det att känna gemenskap eller knyta varaktiga känsloförbindelser med andra. Typiska karaktärsdrag hos sådana barn är »ytliga känslobindningar och avsaknad av djupare känslor; oförmåga att bry sig om andra eller att skaffa sig verkliga vänner; ovänlighet eller förbittring mot dem som vill hjälpa; avsaknad av normal emotionell respons i olika situationer, en egendomlig oberördhet och en svekfullhet och undvikande hållning, som ofta saknar varje som helst motiv; brist på koncentrationsförmåga i skolan» och dåliga skolresultat. Slutprodukten av detta är ungdomsbrottslingar och olyckliga vuxna med ringa förmåga som gifta att skapa en trygg och lycklig hemmiljö åt sina barn.

Det är denna likgiltighet mot omgivningen, denna ytlighet i känsloanknytningen till andra, som utgör det svåraste problemet och som synes vara en

av de viktigaste orsakerna till ungdomsbrottsligheten. Men vi har även att räkna med andra skador, som drabbar barn genom att de blir berövade en mors omsorger. Deras fysiska och intellektuella utveckling försenas, mest talförmågan, minst den neuromuskulära utvecklingen, varibland förmågan att gå. Några läkare har även pekat på frekvensen av somatiska besvär bland anstaltsbarn och framkastat antagandet, att åkommor som feber, öron- och halsinfektioner och diarré stundom kan vara av psykogen natur och ha sin rot i moderlöshet.

Dessa är troligen bara några av moderlöshetens verkningar på barnen. Och vad annat är väl anstaltsvård än organiserad moderlöshet. Naturligtvis kan åtskilligt göras för att förbättra denna vårdform, men jag betvivlar, att några ansträngningar, reformer eller resurser i världen kan skapa om en anstalt till en tillfredsställande miljö för barn att leva i.

Ännu en sak, som jag sett bekräftad åter och åter under mina tjugo år som socialarbetare: hur god och öm och fylld av medkänsla en barnhemsföreståndarinna eller -vårdarinna än må vara, så kan hon inte älska alla barnen lika mycket. Därför kommer alltid en del av barnen att känna sig ställda utanför. Man kan mycket ofta höra utomstående, som besöker ett barnhem, berätta hur barnen kommer springande mot dem och är så öppna och vänliga — till skillnad från barnen i ett hem, vilka brukar vara mera reserverade mot främlingar. Anstaltsbarnens beteende härvidlag kan vara ett uttryck för deras brist på och längtan efter kontakt med vuxna. I våra svenska barnhem har vi sökt tillmöteskomma detta behov så långt det varit möjligt genom att anställa ett relativt stort antal vårdarinnor. Detta har delvis nödvändiggjorts av den för barnsköterskorna stadgade arbetstidsbegränsningen (48 timmar i veckan). I de flesta av våra moderna hem utgör nu personalens numerär mer än hälften av de omhändertagna barnens antal. Vore det då inte bättre att stänga dessa anstalter och ordna så att var och en av vårdarinnorna får ta ett par barn med sig hem? Vi har inte ännu vidtagit så drastiska åtgärder, men vi experimenterar med att utplacera barn i fosterfamiljer även för korta vårdtider. (Jag vill parentetiskt tillägga att vi här enbart ägnat uppmärksamhet åt konsekvenserna av moderlöshet, men — trots att, som vi vet, faderns roll i barnets psykiska utveckling är mindre utforskad — är det otvivelaktigt, att även den är utomordentligt betydelsefull. I vilken form kan en anstalt ge en ersättning för fadern? I hur många barnavårdsanstalter finns det överhuvudtaget någon man?)

Beträffande upptagningshemmen medger jag, att vi inte helt och hållet kan avskaffa dem, men jag tror, att vi kan begränsa deras användning och i många fall ersätta dem med fosterhem. I Sverige placerar vi i regel barn, som skall till fosterhem, först i ett upptagningshem under några veckor eller månader. Men speciellt beträffande barn under ett år är jag långtifrån säker på att detta är den rätta vårdformen, och vi har nu börjat med ett tillvägagångssätt — som f. ö. ganska mycket liknar det amerikanska systemet — att placera barn för observation i för ändamålet särskilt utvalda fosterhem.

En annan nackdel med anstaltsvården är kostnadsfrågan. Byggnadskostnaderna för en anstalt är betydande — för ett ordinärt svenskt upptagningshem mer än 20 000 kr per vårdplats.

Dessa dryga anläggningskostnader besparas vi i fosterhemsvården. Så har vi de löpande kostnaderna: i ett upptagningshem 11—12 kr och i vissa barnhem 16—17 kr per barn och dag, medan fosterhem betalas 2—2,50 kr och allra högst 3 kr per barn och dag.

Anstaltsvården är, som jag konstaterat, tyvärr oundviklig men bör användas med yttersta försiktighet, särskilt i fråga om småbarn, och endast tör så korta vårdtider som möjligt.

Fosterhemmen åter, de *goda* fosterhemmen, kommer idealet, den naturliga familjeomgivningen som uppväxtmiljö, så nära som möjligt. I fosterhemmet är barnet en del av familjen och har samma möjligheter som andra barn, blir behandlad som en individ och inte som en omhändertagen bland många andra. Barnet får sitt eget lilla hörn, sina egna leksaker och sina små plikter mot familjen och en egen far och mor.

Naturligtvis finns det en skillnad mellan ett fosterhem och ett »eget» hem, såtillvida som barnet och fosterföräldrarna i det förra vet, att barnet inte är deras eget barn. Men om man tar på detta förhållande med full naturlighet, så blir det inte något egentligt problem. Jag vill tillägga, att man aldrig bör söka dölja det rätta förhållandet, egenskapen av fosterbarn, för barnet, bl. a. av det skälet, att det i längden är omöjligt att dölja det.

En annan fördel med fosterhemsvården är dess rika urvalsmöjligheter mellan familjer i städer och på landet, i olika socialgrupper och mellan föräldrar av olika läggning och inriktning. Beträffande anstaltsvården har man i regel inget val eller kan man i bästa fall välja mellan två eller tre barnhem.

Vi bör emellertid inte förbise två nackdelar med fosterhemsvården. Dels lever fosterföräldrarna ofta i ständig fruktan att inte få behålla barnet och ovisshet när det — måhända efter blott kort varsel från den riktiga modern och efter åratals vistelse i fosterhemmet — skall tas ifrån dem, en situation som ej sällan innebär ett svårt lidande såväl för fosterbarn som fosterföräldrar. Denna nackdel är mycket svår att undvika, hur man än söker lagstifta.

Dels kan en fosterhemsplacering slå mindre väl ut och nödvändiggöra en omplacering. En dylik omplacering kan naturligtvis vara skadlig för barnet men kan många gånger undvikas, genom att man har kompetenta och omdömesgilla socialarbetare i fosterhemsvården.

Slutligen vill jag framhålla, att våra svenska erfarenheter inom fosterhemsvården har varit så gynnsamma, att vi nu strävar att utsträcka denna form av omhändertagande även till olika kategorier av handikappade barn. Beträffande barn, som begått lagöverträdelser, har vi funnit, att man genom familjevård ofta kan nå bättre uppfostringsresultat än medelst anstaltsvård.

Vi har nu lyckligtvis passerat den tid, då anstaltsvården var den enda formen för barnavård. Nu arbetar vi efter riktlinjer, som kan uttryckas med parollen: »Rätt barn till rätt hem!»

Israels invandringspolitik och dess sociala problem

Av Dr *Chaim Yahil,* chef för utrikesministeriets informationsavdelning, Tel Aviv, Israel

Detta år firar Israel femårsminnet av sin tillblivelse som stat. Under den korta tiden från sitt grundande har den nya staten ungefärligen fördubblat sitt invånarantal genom invandring från ett 70-tal länder. Om detta synnerligen omfattande immigrationsproblem, dess sociala komplikationer och prövade lösningar redogörs i den följande artikeln, som Sociala Meddelanden förvärvat genom tillmötesgående av republiken Israels härvarande beskickning. Översättningen till svenska har utförts av legationstjänsteman Bertil Schönkopf.

Red.

Då staten Israel bildades den 14 maj 1948, öppnades landet helt för judiska immigranter och flyktingar. I självständighetsförklaringen hette det, att »Israel skall stå öppet för judisk invandring och samlandet av de förskingrade», och den 5 juli 1950 antog det första parlamentet enhälligt den s. k. »Lagen om återvändande», som föreskriver följande:

1) Varje jude äger rätt att komma till detta land som immigrant *(oleh).*
2) a. Invandring skall ske på invandringsvisum.
   b. Invandringsvisum skall utfärdas åt varje jude, som uttrycker sin önskan att bosätta sig i Israel, under förutsättning att det icke kommit till chefens för invandringsdepartementet kännedom, att sökanden handlar mot det judiska folket, eller kan tänkas äventyra folkhälsan eller statens säkerhet.
3) a. En jude som kommer till Israel och som efter sin ankomst uttrycker sin önskan att bosätta sig i Israel, är berättigad att erhålla immigrantcertifikat, medan han vistas i Israel.
   b. De inskränkningar, som anges i 2 b skall också gälla vid utfärdandet av invandringscertifikat, men en person skall dock ej anses äventyra folkhälsan på grund av sjukdom, som han ådragit sig efter sin ankomst till Israel.
4) Varje jude, som kommit till detta land som immigrant, innan denna lag trätt i kraft, och varje jude, som är född i landet före eller efter denna lags ikraftträdande, skall erhålla samma ställning som den som anländer till detta land såsom immigrant i enlighet med denna lags bestämmelser.
5) Chefen för invandringsdepartementet bär ansvaret för den praktiska tillämpningen av denna lag och äger rätt att utfärda föreskrifter för allt som sammanhänger med dess tillämpning och även beträffande utfär-

Israel och omgivande stater

dande av invandringsvisum och invandringscertifikat åt minderåriga upp till 18 års ålder.

Det är i självständighetsförklaringens och återvändandelagens anda som Israel konsekvent bedrivit en den öppna dörrens politik i fråga om invandring. Enligt lagen om återkomst är invandringen i princip oinskränkt. I själva verket är emellertid de flesta immigranter beroende av bidrag från det allmänna till sin resa, till bostäder och inordnandet i Israel. Den judiska invandringens omfattning beror därför till stor del på den aktuella politik, som Israels regering tillämpar. Denna formuleras f. n. av regeringens och *Jewish Agency's for Palestine* koordineringskommitté, som fastställer invandringskvoter för olika länder. Vid beräkningen av dessa kvoter rättar sig kommittén huvudsakligen efter behovet att påskynda invandringen från länder, där judar lever i fara, eller där deras framtida rätt att utvandra är osäker.

Under de första åren av Israels självständighet karakteriserades invandringen av evakuering av hela samfund. Först kom de överlevande från »displaced persons»-lägren i Tyskland, Österrike och Italien och de som förgäves hade försökt att »illegalt» ta sig in i Palestina 1946—48 och som internerats på Cypern. Nästa våg utgjordes av immigranter från östeuropeiska länder. Det började med Bulgariens judar, som enligt en överenskommelse med Bulgariens regering tilläts utvandra inom ett begränsat antal månader. Därefter träffades liknande överenskommelser med Jugoslaviens, Tjeckoslovakiens och Polens regeringar. Rumäniens regering tillät judisk utvandring utan något formellt avtal med Israel. Den tredje stora invandringsvågen kom från arabiska och andra muhammedanska länder. Detta resulterade i en nästan fullständig evakuering av judar från Jemen och Tripolitanien samt av 90 % av Iraks judar.

Som synes har invandringens omfattning och karaktär skiftat från tid till annan och varit beroende huvudsakligen av möjligheterna till utvandring från de olika länderna och den eventuella tidsbegränsning, som fastställts för rätten att emigrera. Från den 14 maj 1948 till den 31 december 1951 invandrade sammanlagt 684 275 judar till Israel. Denna siffra är lika med den judiska folkmängden i landet, då staten bildades.

Genomsnittssiffran per år uppgick till över 200 000 mot 15 000 under mandatregeringens tid. Den 31 december 1952 uppgick den judiska befolkningen till 1 450 000. 707 576 immigranter hade anlänt sedan den 15 maj 1948. Den 31 mars 1953 var hela folkmängden 1 644 000, varav 1 463 000 judar.[1]

Immigranterna åtnjuter fullständiga medborgerliga rättigheter redan vid ankomsten. Rösträtt vid allmänna och kommunala val har beviljats alla de immigranter som anlänt före ett visst datum; så var t. ex. den 1 mars 1951

[1] De 707 576 immigranterna till Israel under tiden 15/5 1948—1/1 1953 fördelar sig efter ursprungsländer sålunda: Från Polen: 106 727, Rumänien: 121 536, Bulgarien: 37 703, Tjeckoslovakien: 18 811, Tyskland och Österrike: 11 021, Ungern: 14 517, övriga europeiska länder: 27 288. (S:a från Europa: 337 603.) Från Asien kom 244 161, varav från Turkiet: 34 647, Irak: 124 225, Iran: 25 971, Jemen: 45 127 samt från övriga asiatiska länder: 14 191. Från Afrika kom 103 020 och från Amerika och Australien tillhopa 4 015 immigranter. Av okänt ursprung: 18 777.

»kvalificeringsdatum» för parlamentsvalen den 30 juli 1951. Enligt den nya medborgarskapslag, som trädde i kraft i juli 1952, erhöll alla immigranter medborgarskap utan att kvalificeringsdatum tillämpades, dock med undantag för utländska medborgare, som förklarade, att de inte önskade förvärva israeliskt medborgarskap.

Hur invandringen organiseras — immigranterna inordnas. Genom ett beslut i september 1948 fastställdes funktionerna för Jewish Agency for Palestine, som anförtroddes organiserandet av invandringen. Inom ramen för de kvoter, som bestämts av Israels regerings och Jewish Agency's koordineringskommitté, utser Jewish Agency kandidater för invandring, och visum utfärdas av Israels konsulat på Jewish Agency's begäran. I länder, där Jewish Agency ej tillåts utöva sin verksamhet, handhas invandringsfrågor av Israels konsulat, eller, där det inte finns någon israelisk representant, av de lokala judiska organisationerna eller av American Joint Distribution Committee. Transportkostnaderna betalas av Jewish Agency, och de flesta immigranterna befordras med israeliska fartyg. I några fall måste immigranterna föras med flyg, i synnerhet judarna från Jemen, Irak, Iran och Indien.

Vid ankomsten kontrolleras viseringarna eller utställs till sådana personer, som anlänt utan visum. Immigranter, som har släktingar eller vänner som är beredda att sörja för deras inkvartering, får följa med dem på villkor att de utan dröjsmål anmäler sig vid närmaste hälsovårdsbyrå. De övriga förs till ett uppsamlings- och genomgångsläger. Detta är ett slutet karantänläger, där immigranterna får undergå en noggrann läkarundersökning med röntgen och blodprov. Tullvisitationen äger också rum i lägret. Personliga tillhörigheter, en viss mängd livsmedel, eventuella möbler, verktyg och husgeråd (med undantag av elektriska apparater) är tullfria, likaså maskiner, om de är avsedda för immigrantens produktiva ändamål och inte för avyttring.

I lägret avgör en undersökningskommitté i samråd med immigranten, hur denne bäst kan inordnas i landet. De som önskar ansluta sig till en av jordbrukskolonierna, får bege sig dit omedelbart. De övriga överförs till provisoriska bostäder. Tillvägagångssättet härvidlag har varierat allt efter omständigheterna.

Under den period, som följde omedelbart efter bildandet av staten Israel, fanns det tillräckligt många bostäder tillgängliga i de övergivna arabstäderna och arabkvarteren. Vid den tiden fanns det sju uppsamlingsläger, som kunde ta emot ca 7 000 personer. Arbetsföra immigranter överfördes genast till bostadshus i något av de övergivna områdena, och endast de som behövde särskild vård (såsom gamla, sjuka, vanföra och personer med stora familjer) stannade kvar i lägren. På så sätt fick ca 140 000 invandrare bostäder, därav 30 000 i Jaffa, lika många i Haifa och ca 10 000 i Jerusalem. På dessa platser inordnades immigranterna snabbt i näringslivet och samhället. Situationen var mera komplicerad i de områden, som helt övergetts, t. ex. de forna arabstäderna Ramleh, Lydda och Akko, och det uppstod en besvärlig övergångsperiod med arbetslöshet eller endast deltidssysselsätt-

ning vid statliga arbeten. Nya utkomstmöjligheter måste öppnas, innan en jämn arbetsfördelning kunde uppnås.

I början av 1949 var inkvarteringsmöjligheterna i de övergivna områdena uttömda, ännu fanns inga nya bostäder tillgängliga, och de omfattande utvecklingsprojekten hade inte börjat. Under sådana omständigheter hade Jewish Agency inget annat val än att upprätta nya uppsamlingsläger och att utvidga dem som redan fanns. Vid slutet av 1949 fanns det 40 läger med ca 295 000 immigranter inhysta i baracker eller tält. Lägren var överfyllda, och i många fall måste flera familjer dela ett rum eller ett stort tält.

Jewish Agency upprätthöll folkkök och matsalar i lägren, där immigranterna fick tre mål om dagen gratis. Man sörjde också för hälsovård och undervisning. I varje läger fanns en dispensär eller ett sjukhus, barnkrubbor, barnförskolor och folkskolor.

Med stora utgifter för Jewish Agency hade man sålunda sörjt för immigranternas viktigaste behov. Förutom det kostsamma underhållet av lägren hade den långvariga sysslolösheten en demoraliserande verkan på invånarna, något som man tidigare haft erfarenhet av i »displaced persons»-lägren. Immigranterna var missnöjda eller förbittrade på grund av de svåra och stundom förnedrande förhållandena: trångboddhet, avsaknad av privatliv, de långa köerna före måltiderna, frånvaron av bekvämligheter etc. År 1949 saknades emellertid andra möjligheter att organisera massinvandringen. Dessutom var uppsamlingslägren absolut nödvändiga för vissa immigrantgrupper. Invandrarna från Jemen, för att ta ett exempel, anlände till Israel i fullständigt utmattat tillstånd. Efter en lång vandring genom öknen var genomsnittsvikten hos männen endast 35—40 kg. De flesta av dem hade ögon- och hudsjukdomar, och barnen var katastrofalt undernärda. Tack vare läkarbehandling, goda inrättningar och hängiven vård hämtade dessa människor sig efter några månader, den stigande dödlighetsprocenten hejdades och sjönk till det normala. Immigranterna från Tripolitanien och länderna i Fjärran Östern anlände likaledes i synnerligen dåligt hälsotillstånd. Lägren var därför icke enbart ett nödvändigt ont under en övergångsperiod, de medförde också betydande förmåner för många av invånarna.

Under andra halvåret 1949 hade man satt i gång stora utvecklingsprojekt och utvidgat jordbrukskoloniseringen. Detta banade väg för en radikal förändring av metoderna för inordnandet av immigranterna. Arbetsläget i de övergivna områdena förbättrades, och arbetarna behövdes på de nya boningsplatserna. I slutet av 1949 prövades en ny form av genomgångsläger, de s. k. *maabara,* som blev den vanligaste metoden för inordnandet av immigranterna under den följande perioden. Detta system innebär ett provisoriskt bostadsprogram, där varje familj får ett trähus eller ett aluminiumskjul eller ett tält. Arbetsförmedlingen på platsen eller i distriktet anvisar arbete åt de personer som bor i maabaran, och varje familj sköter sitt eget hushåll. Man sörjer för undervisning (barnförskolor, folkskolor) och upprätthåller en dispensär. Dessutom finns det en privat eller en kooperativ butik. De flesta av dessa läger har upprättats på platser, där man antingen

Judar från Jemen i Arabien i flygplanet, som för dem till Israel.

höll på att bygga eller planerade fasta bostäder, och lägerinvånarna får förtursrätt till de nya bostäderna i distriktet. På så sätt kan immigranterna inte endast arbeta och försörja sig själva, de hinner också vänja sig vid den plats, där de skall få sin permanenta bostad och smälter samman med befolkningen där. De kanske kan spara litet pengar till sitt nya hus eller till våningen eller köpa möbler, husgeråd etc. Maabaran är nyckeln till förverkligandet av utvecklingsprojekten, och dessa lägers fördelning över landet ger en uppfattning om utvecklingsområdena; i augusti 1951 fanns det 85 sådana läger med en befolkning på mer än 150 000; dessutom har 14 invandringsläger med 50 000 invånare förvandlats till maabaraförläggningar. I slutet av 1952 fanns det 111 sådana med sammanlagt 213 000 invånare.

Invandrarna får numera genomgå följande procedur vid ankomsten: Efter undersökning i karantänlägret får de immigranter, som vill ansluta sig till en jordbrukskoloni, lämna lägret. De arbetsföra överförs till en maabara, medan de som inte kan arbeta eller som behöver särskild vård och hjälp förs till immigrantläger, där de försörjs på Jewish Agency's bekostnad. Till följd av denna förändring i inordningssystemet har antalet invånare i immigrantlägren sjunkit till ca 6 500, huvudsakligen gamla eller sjuka eller personer med nedsatt arbetsförmåga.

När immigranten beger sig till en fast bostad eller maabara, får han ett lån för att kunna täcka de första utgifterna samt någon utrustning (en säng,

en madrass, filtar och några husgeråd). Dessutom får han fri försäkring under tre månader i *Histadruts* (den israeliska fackliga landsorganisationen) sjukkassa. Denna försäkring kan förlängas under ytterligare nio månader för en reducerad avgift.

Under massinvandringens första skede fanns det ej något bestämt program för inordnandet av de nya immigranterna. Kriget tog hela den unga republikens energi i anspråk. Först då utvecklingsprojekten närmare utformats, kunde man tänka på att planera för nykomlingarna inom ramen för landets generella utvecklingsprogram. Då man planerar inordnandet av immigranterna i Israels näringsliv tar man i huvudsak sikte på följande:

1) Att sprida befolkningen genom att kolonisera glest befolkade områden och förhindra överbefolkning i städerna. Meningen är, att ca 25 % av befolkningen skall bo i områden norr och öster om Haifa, och ca 20 % i söder (Negevområdet).

2) Att uppnå en sund yrkesfördelning med minst 20 % av befolkningen sysselsatt i jordbruksproduktionen.

Myndigheterna söker på alla sätt uppmuntra immigranterna att ägna sig åt jordbruk. De planerar också byggnadsprojekt i områden, där detta främjar spridningen av befolkningen. Dessa projekt omfattar helt nya städer, utbyggnad av byar till städer samt en utvidgning av stadsområdena, där detta överensstämmer med den allmänna planen.

Invandrarna och bostadsproblemet. Bostadsfrågan är det allvarligaste problemet vid inordnandet av immigranterna. Den är stötestenen i alla projekt och kräver stora penningsummor, varav en avsevärd del i hårdvaluta, eftersom det inte finns tillräckligt med byggnadsmateriel i landet. Fackarbetare och organisatörer är det ont om. Och det viktigaste av allt: byggandet tar sin tid.

År 1949, då alla tillgängliga bostäder tagits i anspråk, planerade Jewish Agency att bygga 30 000 bostäder åt immigranterna. Man insåg emellertid snart, att detta projekt var alltför omfattande för att kunna utföras enbart med Jewish Agency's resurser. Israels regering måste därför dela ansvaret, och bostadsbyggandet ingår numera i regeringens utvecklingsbudget. Sommaren 1950 hade man byggt 27 000 bostäder. I augusti 1952 hade inalles 62 129 bostäder färdigställts.

De flesta bostäderna består av ett vardagsrum, kök, duschrum och toalett. Familjer om minst fem personer får en tvårumslägenhet. I städerna och förstäderna utgörs bostäderna av lägenheter i två- eller trevåningskomplex i gjuten betong. De kostar mellan 1 800 och 3 000 israeliska pund (1 israeliskt pund = ca 5 kr). Regeringen beviljar ett första hypotekslån (ca $^1/_3$ av hela kostnaden), immigranten betalar $^1/_3$, och resten täcks genom ett andra hypotekslån hos byggnadsföretaget. Våningen ägs av den som bebor den, och lägenhetsinnehavaren behöver endast amortera lånen. Under vissa omständigheter, särskilt när det gäller socialfall, hyrs lägenheten ut och innehavaren betalar då månadshyra. På landsbygden byggs en- eller tvåfamiljs-

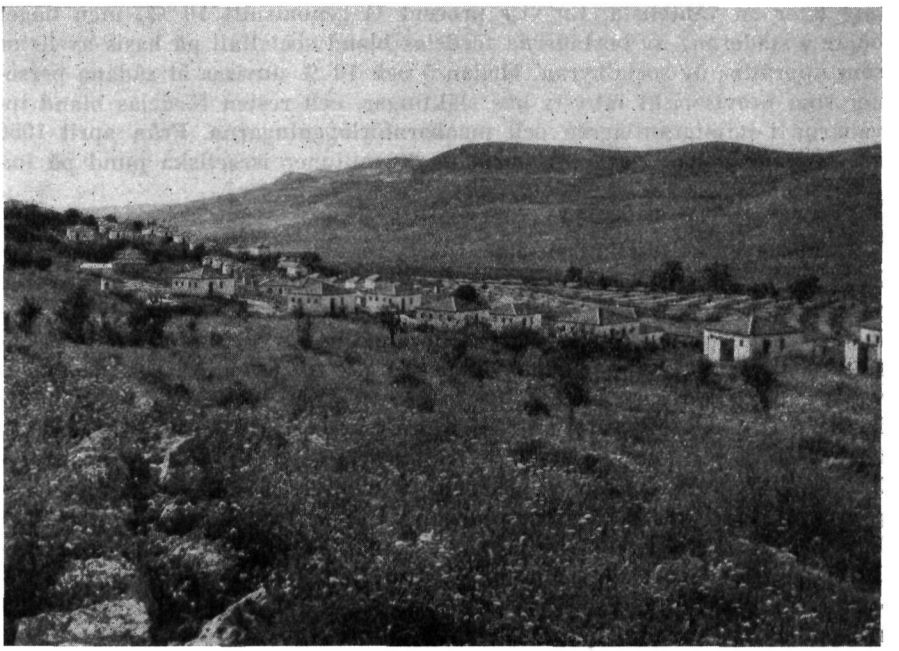

Två stadier i Israels kolonisering: i bakgrunden det temporära övergångslägrets baracker, i förgrunden de nya husen för nybyggarna.

hus i cement. För en bostad till en kostnad av 550 israeliska pund betalas 450 pund genom ett statligt hypotekslån och resten av lägenhetsinnehavaren. Dessa hus är inte blott relativt billiga, utan också mycket lättbyggda. Immigranten kan själv bygga sitt eget hus, och, om hans ekonomiska ställning tillåter det, kan han lätt bygga till ytterligare ett rum. Förutom dessa betong- eller cementhus uppfördes 7 000 monteringsfärdiga trähus. På landsbygden byggs dessa hus på en tomt om $^3/_4$ dunam (en dunam = 1 000 m^2), varför immigranten kan driva ett mindre stödjordbruk.

Bristen på byggnadsmateriel fördröjde bostadsbyggandet. Programmet krävde 700 000 ton cement, men landets produktion uppgick endast till ca 400 000 ton. Skillnaden mellan antalet byggda hus och det antal, som behövdes för invandrarna, växte alltmer, och i början av 1953 fanns det ca 213 000 immigranter, som bodde i provisoriska hus eller skjul i maabaraförläggningar. Eftersom de provisoriska förläggningarna ej kunde upplösas inom den närmaste tiden, beslöt man att ersätta tälten med trähus, och detta projekt avslutades hösten 1952. I slutet av samma år ljusnade läget, då två nya cementfabriker började sin produktion. F. n. bor endast ca 2 000 personer i tält.

De permanenta bostäderna fördelas av Jewish Agency's bostadsförmed-

ling efter en väntelista. En viss procent (i genomsnitt 10 %, men något högre i städerna) av bostäderna fördelas bland socialfall på basis av listor som upprättas av socialbyrån. Mellan 5 och 10 % anvisas åt sådana personer som provisoriskt inhysts hos släktingar, och resten fördelas bland invånarna i immigrantlägren och maabaraförläggningarna. Från april 1950 till september 1951 gav regeringen ut 30 miljoner israeliska pund på immigrantbostäder.

Jordbrukskolonisering. Det finns två typer av jordbrukskolonisering, vilka i sin tur kan indelas i flera underavdelningar. Först kan nämnas de privata jordbruken, som huvudsakligen förekommer i de byar, som grundades i slutet av 1800-talet av baron Edmond de Rothschild. Jorden ägs antingen av jordbrukarna eller av *Palestine Jewish Colonisation Agency*, en välgörenhetsorganisation, som grundades och finansierades av baron de Rothschild. Jordbrukarna anlitar betald arbetskraft men arbetar även själva. Under mellankrigsåren utvecklades dessa byar avsevärt. Jordbruket präglas huvudsakligen av monokultur med brödsäd i norr och apelsin-, grapefrukt- och citronodlingar samt vingårdar på kustslätten. I några få fall har dessa byar utvecklats till samhällen om 10 000—30 000 invånare, av vilka endast en liten del livnär sig på jordbruk, medan övriga ägnar sig åt industri, hantverk, byggnadsarbete och handel. Vid det andra världskrigets slut fanns det 44 sådana kolonier med över 70 000 invånare.

Den andra gruppen omfattar arbetarkolonierna, där jorden ägs av en statlig institution, den judiska nationalfonden, som endast får arrendera ut jord men ej sälja den. Arrendatorerna brukar jorden själva och använder sig icke av betald arbetskraft. Systemet är »blandat jordbruk» med spannmål, mjölk, höns, grönsaker, fruktplantager etc. Arbetarkolonierna är av två slag. Den ena typen är de kooperativa småbrukarkolonierna, de s. k. *»moshav ovdim»*. I en sådan arrenderar varje familj en jordbit, men det finns flera kooperativa anläggningar för det gemensamma inköpet och försäljningen av kolonins olika produkter, vidare maskiner, konstbevattningsredskap etc. Den andra typen är kollektivbyn *(kibbutz* eller *kvutza)*. I en sådan tillhör jordbruket gruppen, och kollektivets medlemmar har inga privata ägodelar eller egna pengar. De får sina behov täckta ur kolonins gemensamma kassa, och en vald kommitté organiserar och fördelar arbetet. Denna form passade särskilt för sådana områden, där koloniseringen försvårades på grund av dålig jord, otillgänglighet eller osäkerhet. Den lämpade sig också för inordnandet av personer utan erfarenhet av jordbruk, eftersom den ekonomiska bördan delades med de erfarna medlemmarna, som ledde nykomlingarna i arbetet. Vid slutet av 1945 fanns det 214 arbetarkolonier med en befolkning på 60 000, varav mer än hälften i de kollektiva jordbruken.

Man beräknade år 1948, att ca 150 000 eller 23 % av de judiska invånarna bodde i privata och kooperativa byar. Men eftersom en del av befolkningen i de privata kolonierna ej direkt ägnat sig åt jordbruk, återger

denna siffra endast folkmängden på landsbygden och ger sålunda ingen uppfattning om de egentliga jordbrukarnas antal.

Avsevärda förändringar har ägt rum beträffande inordnandet av immigranterna i jordbruket, sedan staten bildades. Trots sina fördelar är jordbrukskollektiven inte längre det främsta medlet för att inordna immigranterna. Kollektivlivet stod främmande för de flesta av invandrarna, och myndigheterna försökte därför placera immigranter utan tidigare erfarenhet av jordbruk i byar för småbrukare. Under de senaste fem åren har ca 28 000 immigranter placerats i jordbrukskollektiv, medan småbrukarbyarna tog emot ca 9 500, efter det jordlotterna utökats och fördelats på nytt. Men det viktigaste är i alla fall, att man på fem år grundat 276 nya jordbrukssamhällen. Av dessa är en del vanliga jordbruksbyar, där varje familj tilldelas en jordbit, tillräckligt stor för att ge dem bärgning, medan ett fåtal är s. k. arbetsbyar. I dessa är jordlotten endast så stor, att den kan täcka $^1/_3$ av familjens behov, och resten av sin utkomst får familjen genom arbete utanför byn, huvudsakligen skogsodling. Tack vare dessa skogsprojekt, som ingår i de statliga arbetena, har över 15 miljoner träd planterats sedan den 15 maj 1948.

Denna nya immigrantkolonisering jämte de kolonier, som grundats av krigsveteraner och ungdomsgrupper, har ändrat Israels ansikte. Koloniseringen har främst ägt rum i underutvecklade eller glest befolkade områden. I övre Galiléen har den judiska jordbruksbefolkningen fördubblats, i Akkoområdet och i södra Negev har den tredubblats och på Jerusalemkullarna har den stigit med 800 %. Statistiken utvisar, att $^1/_3$ av de nya jordbrukskolonisterna kom från europeiska länder och resten från länder i Nära och Fjärran Östern. Vidare bör nämnas den höga procenten av jemenitiska och tripolitanska immigranter i de nya byarna.

Enligt en fyraårsplan för 1951—54, som utarbetats av regeringen, skall ytterligare 50 000 familjer placeras i jordbruket. Om man inkluderar lantmannayrken och hantverk, skulle resultatet bli, att jordbruksbefolkningen komme att utgöra 26 % av den till 2 miljoner beräknade befolkningen. Arbetare sysselsatta med skogsodling och jordförbättringar är inte medräknade i denna siffra. Denna plan kräver en kapitalinvestering av 170 miljoner israeliska pund, varav $^1/_3$ måste anslås åt konstbevattnings- och markförbättringsprojekt. Om denna plan kan fullföljas, skulle Israel bli självförsörjande med avseende på mjölk- och mejeriprodukter, ägg, socker, olja, frukt och tobak. Detta mål har i själva verket redan uppnåtts beträffande grönsaker och grönfoder. Landet skulle vidare kunna täcka 80 % av fiskbehovet, 50 % av mjölet och 40 % av köttet.

De nya kolonisterna för en hård kamp för tillvaron. De flesta har inte haft någon tidigare erfarenhet av lantbruk. Jorden har legat i träde under århundraden, kommunikationsförbindelserna är dåliga och på några platser saknas t. o. m. vatten. De sociala förhållandena är likaså dåliga, eftersom det inte finns tillräckligt många läkare, sköterskor och lärare. De äldre kolonierna ställer två instruktörer till varje ny bys förfogande, men det räcker

inte. Trots alla dessa svårigheter har dock endast mycket få kolonister lämnat sina byar.

Ett långt viktigare problem är i vilken utsträckning de nya kolonierna skall kunna komma upp till de äldre byarnas yrkes- och kulturnivå. Skall de bli lika framgångsrika, eller kommer de att utgöra efterblivna och ineffektiva samhällen?

Hittills har vi endast behandlat självständiga jordbruk. Det finns dessutom tusentals immigranter som tagit tjänst som jordbruksarbetare. De flesta av de immigrantfamiljer, som nu bor i maabaraförläggningar i närheten av kooperativa och kollektiva samhällen, är anställda som handräckning i jordbruket eller som skogsarbetare, och det förutsätts att många av dem kommer att bli självständiga lantbrukare. Över 20 000 familjer har placerats i privata kolonier, och en stor del av dem är anställda vid citrusplantager och bondgårdar. Dessutom har Histadruts försäljningsorganisation för jordbruket upprättat stora lantbruk med grönsaksodling och spannmål, där nya immigranter arbetar mot betalning.

Många immigranter i de privata kolonierna eller nära städerna har fått en liten jordbit avsedd för stödjordbruk. På denna tomt håller de höns, odlar grönsaker, blommor eller tobak, och ibland har de t. o. m. en get eller en ko. Med Jewish Agency och landsorganisationens ekonomiska bistånd har 11 000 sådana »hjälpfarmer» upprättats. Dessa kompletterar inte endast familjens livsmedelsbehov utan lämnar ibland också ett tillskott till marknaden.

Invandring av ungdom. Särskild uppmärksamhet bör ägnas åt det beundransvärda arbete, som utförs av den s. k. »Ungdomsalijahn», organisationen för invandring av ungdom. Dess verksamhet började 1934 under ledning av framlidna Henrietta Szold, och syftet var att rädda unga människor från Hitlers Tyskland. Pojkar och flickor i åldern 15—17 år fördes till Palestina och tillbragte två år i jordbrukskolonier under särskilt utbildade lärares och ungdomsinstruktörers ledning. De fick allmän undervisning och jordbruksutbildning med fyra timmars praktiskt arbete och fyra timmars studier om dagen. Så småningom kom projektet även att omfatta ungdomar från andra länder, minimiåldern sänktes och utbildningstiden förlängdes. Hittills har 50 220 ungdomar av båda könen utbildats i dessa kolonier, varav ca hälften efter staten Israels uppkomst. Den 1 januari 1951 fanns det 15 937 ungdomar i Ungdomsalijahns grupper, varav 51,6 % i jordbrukskolonier och resten i speciella läroanstalter, där tonvikt läggs på jordbruk. Ungdomsalijahn har sålunda blivit en viktig faktor, när det gällt att utbilda ungdom för jordbruk, och ca 68,5 % av dem som utbildats av alijahn, har blivit lantbrukare.

Nya städer. Bildandet av nya stadscentra är en viktig del av landets utvecklingsplan. Planen går i några fall ut på att utvidga byar eller småstäder till distriktscentra. Syftet är att hindra, att städer som Tel-Aviv och

Haifa växer ytterligare och i stället främja bildandet av industri- och handelscentra i nya områden.

Följande plan har tills vidare utarbetats: Beersheba skall bli norra Negevs centrum med en folkmängd av 60 000, Migdal-Ascalon på sydkusten skall få 50 000—60 000 invånare. Har-Tuv vid den knutpunkt, som sammanbinder vägarna till Jerusalem, Tel-Aviv och Beersheba, skall få 30 000 invånare. Staden Tiberias skall bli centrum för Nedre Galiléen med 50 000—60 000 invånare och Affule skall bli stadscentrum för Jezreeldalen. Naharia vid nordkusten skall bli jordbruksstad med 30 000 invånare. Jordbruks- och industricentra planeras vidare i Övre Galiléen, Karmelområdet och i Beer-Tuvia i söder. Städerna Ramleh, Lydda och Akko skall bli industricentra och Elat vid Akababukten en viktig hamnstad.

Beersheba har redan ökat sin befolkning från 2 000 till 18 000, Migdal-Ascalon från 1 000 till 13 000, medan Ramleh, Lydda och Akko nu har ca 15 000 invånare vardera. I Tiberias ökade folkmängden 1951 med 580 %, medan ökningen i Tel-Aviv endast var 7,9 %. Målet att sprida befolkningen och få till stånd en jämn fördelning har därför i viss mån uppnåtts.

I de nya städerna sysselsätts de flesta av immigranterna till en början med byggnads- och anläggningsarbeten. Så småningom, när industriföretagen är utvecklade, placeras ett ständigt stigande antal i industrin. Landsorganisationen Histadruts kooperativa organisationer har visat en anmärkningsvärd initiativkraft, när det gällt att utveckla industrin i de nya städerna: Histadrutinstitutioner har t. ex. grundat fabriker för vattenrör i Migdal-Ascalon och Akko, cementfabriker i Ramleh och Hartuv samt glasbruk och keramikfabriker i Beersheba.

Allmänna resultat. Följande tabell visar hur invandrarna inordnats under de första fem åren av Israels existens:

		Antal inordnade immigranter
1.	Städer och större byar	256 000
2.	Hos släktingar eller på privat väg[1]	104 000
3.	Nya immigrantkolonier	53 000
4.	Småbrukarkolonier	9 500
5.	Kollektivsamhällen	28 000
6.	Ungdomsalijahn	20 000
7.	Malbens institutioner	1 500
8.	Maabaraförläggningar	213 000
9.	Läger	6 500
10.	Övriga	19 500
	Summa	711 000

Det finns ingen exakt statistik över immigranternas yrkesfördelning, men läget kan sammanfattas sålunda:

De immigranter, som slog sig på jordbruk, var procentuellt inte mindre än den del av den gamla befolkningen, som ägnade sig åt denna näringsgren; de utgör den överväldigande majoriteten av betalda arbetare i jordbruket såväl som vid statliga arbeten och skogsodling. En stor del av byggnadsar-

[1] Det kan antas, att de flesta av immigranterna i denna kategori slagit sig ned i städerna.

betarna är nya immigranter. Inom industrin är de färre på grund av bristande yrkesutbildning och den jämförelsevis långsamma industriella utvecklingen i koloniseringsområdena. Hantverk och småhandel har lockat flera immigranter än industrin. Invandrarna utgör endast en obetydlig del av kontoristerna och de akademiska yrkesgrupperna.

Socialfall. Invandringen av hela judiska samfund har självfallet fört med sig ett stort antal svåra socialfall. Sjuka och gamla anlände tillsammans med friska och unga. Det fanns många sjuka och vanföra bland de överlevande från de nazistiska koncentrationslägren, och många av immigranterna från länderna i Fjärran Östern hade ådragit sig kroniska sjukdomar. Följande tre huvudgrupper av svåra socialfall kan urskiljas:

1) Personer som behöver särskild vård på grund av sin ålder. Bland dessa finns många i 50—60-årsåldern, som kan vara arbetsföra men som på grund av språksvårigheter och bristande fackkunskaper inte kan få arbete, förrän de fått särskild utbildning.

2) Sjuka och vanföra, varav en del måste stå under ständig läkarkontroll.

3) Änkor med flera barn.

Antalet socialfall uppskattas till ca 20 000. Tillsammans med av dem beroende släktingar utgör de 10—11 % av hela antalet immigranter. Socialministeriet och Jewish Agency's socialavdelningar bär ansvaret för dessa. Medicinska socialfall bland immigranterna omhändertas av »Malben», en organisation som grundats av Israels regering, Jewish Agency och American Joint Distribution Committee, och som helt finansieras av den sistnämnda organisationen.

I många fall har sjuka personer kunnat inordnas i näringslivet genom att de fått tillstånd att öppna speceri- och livsmedelsbutiker. De flesta butikerna i nya kolonier och bostadsområden har reserverats för socialfall. I andra fall har man sörjt för utbildning och omskolning och gett förtursrätt till bostäder i städerna. Ett intressant experiment var upprättandet av en blindby i närheten av Gedera. Invånarna är sysselsatta med att knyta och väva mattor, sy madrasser, keramiktillverkning etc., och varje familj har fått ett stödjordbruk. Detta experiment har utfallit väl, och byns invånare har en god utkomst.

Av de 20 000 socialfallen har 6 250 placerats i detaljhandeln, 1 100 har fått lämpligt arbete efter viss utbildningstid, 2 750 har erhållit bostäder i städerna, där arbetsförmedlingen anvisat arbete, 400, som placerats hos släktingar, har fått socialunderstöd, 2 500 befinner sig på sjukhus eller andra inrättningar, medan ca 6 000 fortfarande väntar i läger på att inordnas.

Kulturella och sociala problem. De genomgripande förändringarna i landets sociala och kulturella karaktär är en oundviklig följd av massinvandringen, som fördubblat Israels judiska befolkning på tre år. Immigranterna själva är ingalunda homogena, och deras kulturnivå växlar från den europeiska intelligentsians elit till en stam grottinvånare från Tripolitanien. Tio-

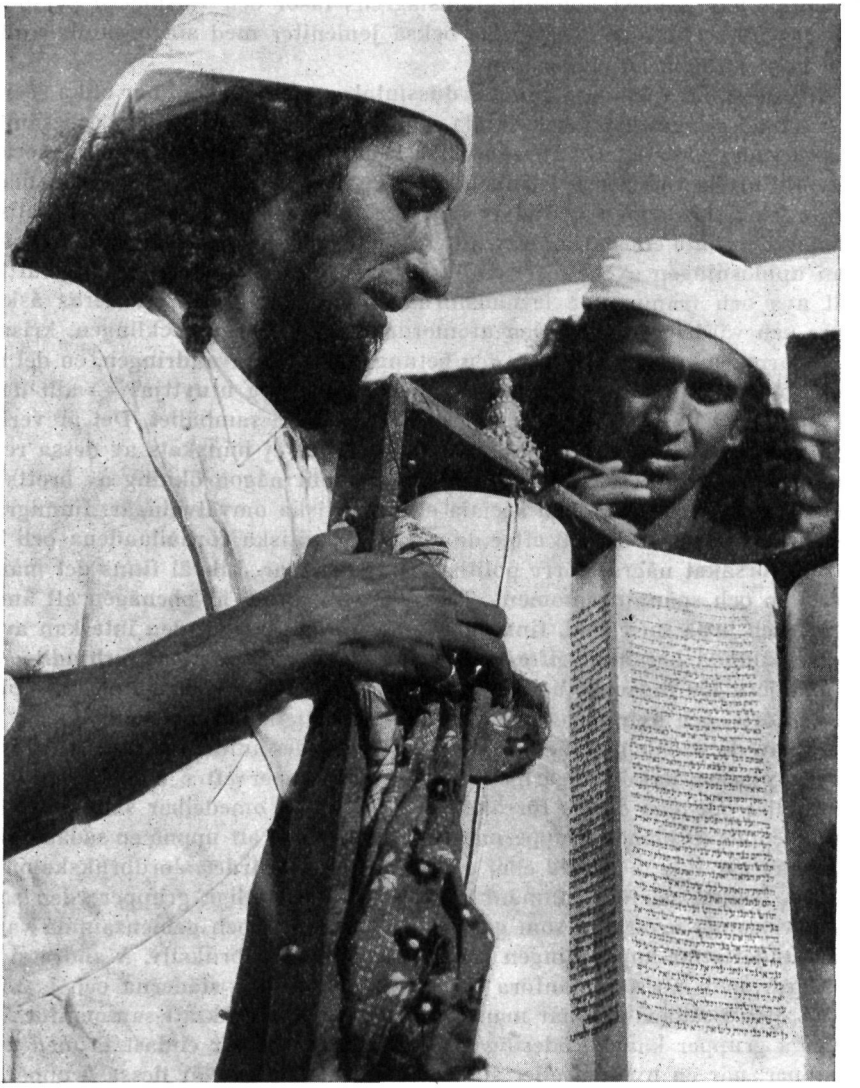

Israeliska invandrare från södra Arabien med sin torarulle (handskrift av Moseböckerna)

tusentals har upplevt koncentrationslägrens fasor och »displaced persons»-lägrens missräkningar. Där finns också jemeniter med sin urgamla kultur och brist på modern civilisation.

Alla dessa människor, som talar dussintals språk och som har olika sociala och religiösa traditioner och skilda uppfattningar om familjeliv och samliv, evakuerades plötsligt till ett samhälle, som är starkt påverkat av de sociala och kulturella rörelserna i tjugonde århundradets Europa. En sådan massinvandring måste nödvändigtvis medföra en försämring av den moraliska standarden, inte emedan immigranterna har lägre sådan standard utan emedan upplösningen av hela församlingar och deras överflyttning per luftbro till nya och främmande levnadsförhållanden helt omstörtar deras åskådning och värdemåttstock. Den utomordentligt snabba utvecklingen, krisregleringarna, som är en följd av den betungande massinvandringen, en del nykomlingars oerfarenhet och benägenhet att låta sig utnyttjas — allt detta är faktorer i de antisociala tendenserna i det nya samhället. Det är verkligen förvånande, att samhällets sociala stabilitet ej minskats av dessa revolutionerande faktorer. Det har inte förekommit någon ökning av brottsligheten att tala om, och inga sociala eller politiska omvälvningar. Immigranterna har anpassat sig väl efter de rådande politiska förhållandena och har inte förorsakat några större politiska förändringar. Likväl finns det många problem och spänningsmoment. Trots att regeringen är obenägen att ändra seder och bruk med våld, finns det vissa principer, som den inte kan avstå från. Sålunda har månggifte, som är så vanligt i Orienten, förbjudits. Minimiåldern för ingående av äktenskap har satts till 17 år; allmän skolplikt har införts, och kvinnorna har fått samma rättigheter som männen.

Ett av de problem Israels myndigheter ställdes inför var, huruvida man skulle placera nykomlingarna i homogena grupper efter deras ursprungsland eller om man skulle försöka få till stånd en omedelbar sammansmältning genom att blanda grupperna. Givetvis är målet att uppnå en sådan enhet, men det går inte med våld eller administrativa åtgärder. Jordbrukskoloniseringen brukar därför i allmänhet baseras på enhetliga grupper; den sammansvetsande inverkan, som gemensamt ursprung och gemensamma vanor har, underlättar anpassningen från stadsliv till jordbruksliv. Å andra sidan föredrar man att sammanföra heterogena grupper i städerna och i större byar. Men i sådana fall har man funnit att varje försök att sammanföra för många grupper kan bli ödesdigert. Man brukar därför endast ta med 2—4 grupper, när en ny stad eller stadsdel skall befolkas. När dessa grupper en gång uppnått samförstånd och upprättat samarbete, brukar andra immigranter ansluta sig till dem.

Den språkförbistring, som råder bland immigranterna, stärker kravet på att lära sig hebreiska som det enda medlet till samförstånd och gemensamt skapande. Regeringen, stadsmyndigheterna och landsorganisationen anordnar kurser i hebreiska, till vilka tusentals studerande anmält sig. Dessutom finns det *ulpanim* eller speciella läroanstalter för koncentrerade studier. Dessa utgör ett unikt experiment i undervisningen av vuxna och är öppna för

personer med akademiska eller lärarkvalifikationer. Kurserna varar fem till sex månader, och utgifterna bestrids genom lån från regeringen och Jewish Agency. Tusentals personer, som utexaminerats från dessa läroanstalter, har därefter kunnat ta arbete inom sina yrken. Till hjälp för invandrarna utger den israeliska landsorganisationen dessutom en dagstidning med lättfattlig, vokaliserad hebreisk text.

Bland immigranterna råder det brist på akademiskt utbildat folk. Med undantag av ett fåtal från Egypten och Irak äger få invandrare från de orientaliska länderna någon kvalificerad utbildning, och de folkdemokratiska länderna förbjuder utvandring av de flesta akademikergrupper, särskilt läkare och tekniker. För att råda bot på denna brist har speciella snabbkurser anordnats för sköterskebiträden, socialarbetare, lärare etc. men ännu finns det härvidlag en stor lucka som måste fyllas. En viss motvikt utgör det frivilliga arbete som utförs av kvinnoföreningar, ungdomsgrupper och studentorganisationer och av armén, som hjälper många maabaraförläggningar. Yrkesutbildning organiseras av regeringen med bistånd särskilt av Histadrut.

Invandringen och inordnandet av immigranterna i samhället är vår stats största problem. Det har lyckats myndigheterna att inordna dessa i näringslivet utan några större störningar. Full sysselsättning har kunnat bibehållas, och det sociala och politiska jämviktsläget har icke försämrats. Men skapandet av en enad nation genom att svetsa samman dussintals olika judiska samfund är en lång och svår process, som ännu befinner sig i det inledande stadiet. Det är ännu för tidigt att slutgiltigt uttala sig om denna process eller att förutsäga hur det samhälle, som blir resultatet av »samlandet av de förskingrade», i framtiden skall komma att gestalta sig.

Pensioneringen i statens pensionsanstalt av ålderdomshemmens personal

Av förste aktuarie *O. H. Kalén*, statens pensionsanstalt

Kommunerna har sedan länge haft möjligheter att i statens pensionsanstalt pensionsförsäkra viss personal vid ålderdomshemmen. Från och med den 1 januari 1950 äger pensioneringen rum enligt bestämmelserna i det s. k. SPA-reglementet (Svensk författningssamling 1949: 726). Här avsedd personal utgörs av föreståndare eller föreståndarinna, husmoder och sjuksköterska. Pensionsrätt kan alltså icke erhållas för biträdande föreståndarinna. Ej heller kan vid ett och samma ålderdomshem anställda föreståndare och föreståndarinna vinna pensionsrätt i anstalten, men däremot kan detta ske för föreståndare (eller föreståndarinna) och husmoder vid samma ålderdomshem.

Pensioneringen är statsunderstödd, och det är därför ett ekonomiskt intresse för kommunerna att denna pensioneringsmöjlighet utnyttjas. De avgifter, kommunerna har att erlägga för pensionsförsäkringen, torde genomsnittligt uppgå till knappt hälften av den verkliga kostnaden. Statsbidraget kommer kommunerna till del genom avgifternas avvägning. Någon rekvisition av statsbidrag till dessa kostnader skall således icke göras.

Avgifterna utgår dels som fortlöpande avgifter och dels som engångsavgifter.

Den fortlöpande avgiften, vars storlek är oberoende av befattningshavarens levnadsålder, pensionsålder och kön, erläggs årsvis från befattningshavarens inträde i pensionsrätten till avgången ur tjänst. Avgiftsbeloppet varierar med procenttalet för rörligt tillägg. Vid nuvarande procenttal, 53, är avgiftsbeloppen för

lönegrad, nr	kronor
10	616: 59
11	642: 60
12	670: 14
13	696: 15
14	725: 22
15	754: 29

Engångsavgift kan erläggas för tillgodoräkning av tjänstetid före inträdet i pensionsrätten och i samband med lönegradshöjning. Upplysning om storleken av viss engångsavgift lämnas av statens pensionsanstalt i varje särskilt fall. Engångsavgift är frivillig. För att en lönegradshöjning skall bli pensionsgrundande är det således — i motsats till äldre bestämmelser — icke något villkor att engångsavgift betalas. Men önskar kommunen tillförsäkra befattningshavare, vilkens lönegrad höjts, rätt att tillgodoräkna föregående tid efter den högre lönegraden, så kan engångsavgift betalas.

Pensionsrätten avser egenpension och familjepension. Egenpensionen utgörs av ålderspension (från pensionsåldern), invalid- eller sjukpension (utgår vid för framtiden bestående tjänsteoförmåga till följd av olycksfall eller sjukdom), förtidspension (i vissa särskilda fall av förtidsavgång) samt tjänstelivränta (vid förtidsavgång i allmänhet). Pensionsåldern är 65 år för föreståndare, 60 år för föreståndarinna, husmoder och sjuksköterska. Familjepension tillkommer efterlevande make (änka eller änkling) och barn under 19 år (i vissa fall 21 år).

Egenpensionen är samordnad med den allmänna folkpensioneringen. Hur denna samordning verkar sedan 1 maj i år[1] framgår av följande sammanställning över pensioner med rörligt tillägg efter 53 % inräknat. Någon samordning mellan familjepension och den allmänna folkpensioneringen finns däremot icke.

Lönegrad, nr	Hel ålderspension före 67 år, kr	Hel ålderspension från 67 år, kr	Hel änkepension (änklingspension), kr
10	5 893	4 824	2 496
11	6 132	5 063	2 588
12	6 352	5 283	2 698
13	6 591	5 522	2 809
14	6 848	5 779	2 919
15	7 105	6 036	3 029

För den som avgår i förtid, exempelvis på grund av giftermål, utgår tjänstelivränta från 65 års ålder, även om pensionsåldern är 60 år. På tjänstelivränta utgår icke rörligt tillägg. Den som avgår i dylikt fall, innan han förvärvat tre tjänstår, erhåller icke någon som helst förmån av pension.

I detta sammanhang torde böra betonas, att ovan angivna pensionsbelopp icke gäller för dem som avgått med pension före den 1 januari 1950. Genom beslut vid 1952 års riksdag har dock dessa pensionstagare fått vissa pensionsförbättringar. Nu ifrågavarande pensioner är icke samordnade med de allmänna folkpensionerna.

För att hel ålderspension skall kunna utgå erfordras, att den avgående räknar minst 30 pensionsberättigande tjänstår. I annat fall avkortas pensionen så att, om antalet tjänstår är t. ex. 20, pensionen blir $^{20}/_{30}$ av hel ålderspension osv.

Vid beräkningen av sjukpension beaktas i viss utsträckning även de tjänstår, som befattningshavaren har kvar till pensionsåldern. Detsamma är förhållandet i fråga om familjepensionens beräkning.

Såsom tjänstår tillgodoräknas för närvarande icke tid efter pensionsålderns uppnående. Den som vid pensionsåldern icke räknar för hel ålderspension erforderligt antal tjänstår, kan alltså för närvarande icke förbättra sin pension genom att kvarstå i tjänst efter samma ålder. Upplysningsvis kan nämnas, att man beträffande den här ifrågavarande personalen övervägar att införa liknande avgångsregler som de vilka gäller för statsanställ-

[1] Före denna dag var beloppen för hel ålderspension från 67 år genomgående ungefär 277 kr högre än sammanställningens belopp. Minskningen betingas av den från samma dag förhöjda folkpensionen.

da. Dessa innebär i korthet, att befattningshavaren i ett visst åldersintervall i princip äger att själv välja tidpunkt för sin avgång. Detta intervall är för 60 års pensionsålder: 60—63 år, och för 65 års pensionsålder: 65—66 år. Kvarstår befattningshavare i tjänst inom sådant intervall, tillgodoräknas honom den kvarstående tiden såsom tjänstår. Som konstaterats, gäller dessa avgångsregler ännu icke ålderdomshemmens personal, men man överväger att införa dylika regler.

Slutligen skall här beröras en fråga, som sammanhänger med storkommunreformen. Före den 1 januari 1952 stod de gamla socknarna såsom huvudmän för befattningarna. Från detta datum ankommer det emellertid på storkommunernas förvaltande organ att fullgöra vederbörande kommuners skyldigheter gentemot statens pensionsanstalt. I dagarna har från denna utsänts en anmodan till vissa storkommuner att till pensionsanstalten inge framställning om registrering av här ifrågavarande befattningar. Det är angeläget att storkommun, som erhållit sådan anmodan, efterkommer denna, då i annat fall befattningarna hos kommunen torde komma att avföras från vidare pensionsrätt.

Kortare meddelanden

Arbetsdomstolen 25 år. Den 26 maj 1928 godkände riksdagen Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om kollektivavtal och till lag om arbetsdomstol. Lagarna trädde i kraft den 1 januari 1929. Därmed upphörde möjligheten att gå till allmän domstol i kollektivavtalstvister, som i stället uteslutande skulle prövas av arbetsdomstolen. Sedermera har arbetsdomstolen tillagts behörighet att döma även i vissa andra mål, såsom i mål rörande föreningsrättskränkning enligt lagen om förenings- och förhandlingsrätt och i mål om semester enligt semesterlagen.

Enligt uppgift från arbetsdomstolens kansli har antalet inkomna mål under åren 1929—1952 uppgått till sammanlagt 3 586, därav från arbetsgivarsidan 403, från arbetarsidan 3 164 och från parterna gemensamt eller annorledes 19. Antalet avdömda mål under åren 1929—1952 utgjorde sammanlagt 2 792. Antalet inkomna mål var högst år 1933 med 228, därav från arbetarsidan 209 och från arbetsgivarna 19. Höga antal inkomna mål noterades år 1932 med 221, år 1941 med 197, år 1944 med 139 och år 1949 med 138. År 1951 inkom 68 mål (2 från arbetsgivarna och 66 från arbetarsidan) och år 1952 80 mål (8 från arbetsgivarsidan, 71 från arbetarna och 1 från förlikningsman).

Det största antalet mål har dragits inför arbetsdomstolen av arbetarparten, och dessa mål har företrädesvis gällt krav med anledning av att arbetsgivaren underlåtit att följa kollektivavtalets bestämmelser. Arbetsgivarnas mål hos arbetsdomstolen har till huvudsaklig del avsett icke tillåtna stridsåtgärder. Av arbetsdomstolens under årens lopp avkunnade domar har ca 75 % varit enhälliga.

Nya ledamöter i dyrortsnämnden och indexnämnden. Chefen för civildepartementet, som tidigare till ledamöter i dyrortsnämnden för år 1953 förordnat direktören E. H. Brodén och ledamoten av riksdagens första kammare, professorn S. G. W. Wahlund, har förordnat direktörsassistenten i Svenska arbetsgivareföreningen S. Hydén och ledamoten av riksdagens första kammare, rektorn S. Larsson, Svalöv, att för tiden 1 juni—31 december 1953 vara suppleanter i nämnden för Brodén resp. Wahlund.

Chefen för finansdepartementet har på därom gjord framställning entledigat statssekreteraren O. Karleby från honom meddelat förordnande att för år 1953 vara suppleant för generaldirektören A. Johansson i indexnämnden, vilket suppleantförordnande uppdragits åt byråchefen E. A. Westerlind.

Kurs för befattningshavare inom personaltjänst. Under förutsättning av tillräckligt antal kvalificerade deltagare kommer Socialinstitutet i Stockholm att vårterminen 1954 anordna en kurs för personalchefer och andra personaltjänstemän.

Kursen kommer att fördelas på två etapper av vardera ungefär en månads längd. Den första etappen (18 jan.—13 febr.) ägnas åt grundläggande undervisning i personaltjänstens grunder, arbetsmarknadsfrågor, driftsekonomi, rekryterings- och utbildningsfrågor och avslutas med tentamen. Den andra etappen, som börjar omkring den 21 april, ägnas åt seminarier över av deltagarna författade uppsatser, diskussioner, situationsspel och vissa specialföreläsningar. Vid utformningen av denna del av kursen kommer hänsyn att tas till deltagarnas speciella önskemål och behov. Under en hel del av denna etapp kommer kursen eventuellt att förläggas till Yxtaholm.

Kursen står öppen för personer med socionomexamen ävensom för andra sökande, vilka har erfarenhet från tidigare verksamhet inom personaltjänsten och uppfyller de teoretiska kraven för antagning som ordinarie elev vid socialinstitutet (kvalificerad

studentexamen eller godkänt inträdesprov). Deltagare av den sistnämnda kategorin måste för att erhålla intyg om genomgången kurs avlägga tentamen i socialpolitik och psykologi vid institutet, i den mån dessa ämnen ej ingår i deras tidigare utbildning.

Ansökningar skall ställas till Socialinstitutet i Stockholm och insändas före den 1 september till institutets expedition, Odengatan 61. Meddelande om preliminär antagning till kursen kommer snarast möjligt därefter att utsändas jämte anvisningar om litteraturkurs att läsas in under hösten. Slutlig antagning blir beroende av tentamen på denna kurs, vilken äger rum omkring den 7 jan. 1954.

En promemoria med närmare redogörelse för kursen kan erhållas från institutets expedition.

Arbetsmarknadsorganisationernas medlemsantal. De största arbetsmarknadsorganisationernas medlemsantal, som de redovisas i sina nyligen publicerade verksamhetsberättelser, utgjorde den 1 januari 1953 följande.

Landsorganisationens medlemsantal var 1 338 826, vilket innebär en ökning under året med 25 586. Av dessa var vid årsskiftet 264 141 kvinnor. Hela antalet fackföreningar har under året ökat med 23 till 8 915.

Det största fackförbundet är Metallindustriarbetareförbundet med 233 379 medlemmar. Därefter kommer Byggnadsarbetareförbundet med 119 670 medlemmar. Kommunalarbetareförbundet har 96 874, Handelsarbetareförbundet 74 006, Järnvägsmannaförbundet 69 153, Fabriksarbetareförbundet 62 671 och Träindustriarbetareförbundet 58 446 medlemmar, medan medlemssiffrorna i övriga förbund understiger 50 000.

Kommunalarbetareförbundet har haft den största medlemsökningen under året med 5 909 medlemmar, därefter kommer Metallindustriarbetareförbundet med 5 476, Byggnadsarbetareförbundet med 4 382, Musikerförbundet med 3 111, Skogs- och flottningsarbetareförbundet med 2 570 och Sjöfolksförbundet med 2 317 medlemmar.

Medlemsantalet i TCO:s 45 förbund vid årsskiftet 1952/53 utgjorde 308 008, vilket jämfört med medlemsantalet vid det föregående årsskiftet (= 291 546) visar en ökning med 16 462 medlemmar eller ca 6 %. Till TCO-organisationerna var dessutom anslutna ca 27 000 passiva medlemmar. TCO:s sammanlagda antal aktiva och passiva medlemmar utgjorde sålunda 335 000.

De största — över 10 000 medlemmar — TCO-organisationerna (inom parentes anges medlemsökningen under år 1952) är Svenska industritjänstemannaförbundet med 73 360 medlemmar (7 802), Sveriges arbetsledareförbund 33 728 (1 560), Sveriges kommunaltjänstemannaförbund 24 332 (1 797), Handelstjänstemannaförbundet 18 053 (2 018), Civila statsförvaltningens tjänstemannaförbund 13 732 (570), Sveriges småskollärarinneförbund 12 046 (756), Svensk sjuksköterskeförening 11 793, Försvarets civila tjänstemannaförbund 10 887 (886), Sveriges folkskollärarförbund 10 235 (433).

Svenska arbetsgivareföreningen redovisar för år 1952 en nettoökning av 446 delägare i föreningen till 12 005 företagare med ett ansvarighetsbelopp av 248 880 700 kr och 720 768 anställda.

Årsberättelsen över FN:s tekniska hjälpprogram, som nyligen offentliggjorts, visar vilken kolossal framgång arbetet har haft under det gångna året.

97 länder och områden fick hjälp under årets lopp.

62 länder mottog FN-experter.

92 länder fick stipendier för studier i utlandet.

1 626 experter anlitades i allt. Antalet utdelade stipendier var sammanlagt 2 127.

Man får ett intryck av arbetets internationella karaktär när man ser, att Indien mottog 136 FN-experter på olika fält och själv sände ut 84 experter till andra länder. 86 brasilianare fick stipendier för utländska studier och Brasilien mottog självt 160 stipendiater från andra länder. En kaffeexpert från Haiti skickades till Etiopien, en lantbruksstatistiker från Rhodesia till Libyen, en isländsk skeppsbyggnadsingenjör till Ceylon, en finländsk expert skickades till Salvador för att bygga ett flygfält — detta är bara några lösa exempel.

I hela detta väldiga arbete är de nordiska länderna väl representerade. Sammanlagt 138 experter kom från Norden, nämligen:

54 från Danmark
14 från Finland
1 från Island
36 från Norge
33 från Sverige

och de nordiska länderna mottog sammanlagt 252 utländska stipendiater, som studerade olika fack,

75 kom till Danmark
32 till Finland
1 till Island
27 till Norge
117 till Sverige

9 utländska experter kom till Norden, nämligen

4 till Finland och
5 till Island.

Vidare mottog de nordiska länderna sammanlagt 254 stipendier för studier i andra länder. De fördelades som följer:

45 till Danmark
105 till Finland
15 till Island
47 till Norge
42 till Sverige.

Deras studier fördelar sig som följer:

	FN:s program	FAO[1]	ILO[1]	UNESCO[1]	ICAO[1]	WHO[1]
Danmark .	5			1		39
Finland . .	32	12	2		1	58
Island . .	2				1	12
Norge . . .	13		2	1		31
Sverige . .	5			2		35

Att systematiskt bedöma resultatet av arbetet är ännu för tidigt, framhåller årsberättelsen. Dock kan man redan peka på en lång rad intressanta exempel på vad som hittills uppnåtts. En mäktig framtida utveckling av FN:s hjälpprogram kommer utan tvivel att äga rum om bara pengarna kan skaffas. Man hoppas kunna utvidga antalet experter för 1953 från 1 626 till 2 529. Stipendierna måste på grund av bristande medel tyvärr skäras ned från 2 127 till 1 897.

Omkostnaderna var 1952 23 miljoner dollar. I år väntas de stiga till 25,3 miljoner.

På hösten kommer FN-ländernas delegater att sammanträda för att fastslå hur mycket pengar de kommer att ställa till förfogande för arbetet under 1954.

(Ur »FN-nytt»)

[1] FAO — FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation, ILO — Internationella arbetsorganisationen, UNESCO — FN:s organisation för undervisning, vetenskap och kultur, ICAO — Internationella luftfartsorganisationen, WHO — Världshälsovårdsorganisationen.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för maj 1953

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex med år 1935 som basperiod har beräknats till 224,4 för maj 1953 mot 224,2 för april och uppvisar således en höjning med 0,2 enheter eller 0,1 %. Denna indexserie avser att mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet. Beräkningarna för maj grundar sig på prisuppgifter från 60 städer och andra tätorter.

Mellan mitten av april och mitten av maj har prisförskjutningarna i allmänhet varit obetydliga. Den höjning på 0,3 %, som noterats för livsmedelsposten, beror till största delen på den hänsyn, som tagits till konsumtionsomläggningarna i maj med anledning av livsmedelskonflikten. För de olika delposterna är indextalen och de procentuella förändringarna under de senaste månaderna följande (år 1935 = 100).

	Mars 1953	April 1953	Maj 1953	Prisförändring i % mars–april	april–maj
Livsmedel	**243·1**	**243·0**	**243·8**	0·0	+ 0·3
Bostad	**123·5**	**123·5**	**123·5**	—	—
Bränsle och lyse	**247·1**	**244·9**	**244·7**	— 0·9	— 0·1
Beklädnad	**244·0**	**243·9**	**243·9**	0·0	—
Kläder	249·7	249·6	249·5	0·0	0·0
Skor	220·1	220·2	220·3	0·0	0·0
Övriga varor och tjänster	**241·7**	**241·5**	**241·4**	— 0·1	0·0
Inventarier och husgeråd	217·8	217·5	217·6	— 0·1	0·0
Generalindex[1]	**224·4**	**224·2**	**224·4**	— 0·1	+ 0·1

En närmare redogörelse för denna indexserie med vissa prisuppgifter för enskilda varuslag föreligger i en stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

[1] Generalindextalen för tidigare år återfinns i Soc. Medd. 1951:5, sid. 378 och 1952:2, sid. 116.

M. B.

Samhällets barnavård år 1951

Den årliga statistiken över samhällets barnavård avser huvudsakligen barnavårdsnämndernas åtgärder enligt barnavårdslagens 23 § (förebyggande åtgärder), 22 § (skyddsuppfostran), 29 § (samhällsvård) och 49 § (tillsyn av fosterbarnsvården). Dessutom innehåller statistiken vissa uppgifter om barnavårdsmannaskap och bidragsförskott. Primäruppgifterna lämnas av barnavårdsnämnderna. Från bearbetningen av 1951 års uppgifter föreligger nu vissa resultat, för vilka redogörs i det följande.

Antal personer, som varit föremål för åtgärder enligt barnavårdslagen. Antalet barn och ungdomar, som under varje undersökningsår sedan år 1928 varit föremål för barnavårdsnämndernas åtgärder enligt barnavårdslagen, framgår av följande tablå:

År	Antalet barn och ungdomar, som varit föremål för			Samtliga	Fosterbarn under nämndernas tillsyn
	förebyggande åtgärder	skyddsuppfostran	samhällsvård		
1928	2 061	4 765	30 689	37 182	29 562
1931	2 455	5 578	33 358	41 118	31 517
1934	2 154	6 151	36 874	44 944	32 313
1937	2 569	6 418	35 782	44 518	29 647
1940	2 920	6 516	30 021	39 149	27 105
1943	4 413	7 748	27 716	39 332	26 488
1946	4 583	7 922	25 539	37 681	29 198
1947	4 768	7 549	25 213	37 229	32 718
1948	5 057	7 423	25 139	37 200	35 522
1949	5 066	7 314	25 844	37 809	35 108
1950	5 372	7 098	25 741	37 674	34 593
1951	5 931	7 107	26 391	38 892	[1] 33 601

Barnavårdsnämndernas verksamhet visar år 1951 inga större förändringar i jämförelse med tidigare år. En viss ökning har skett av antalet barn och ungdomar, som varit föremål för förebyggande åtgärd och för samhällsvård. Antalet fosterbarn har däremot minskat med närmare 1 000; alltsedan år 1948 har en oavbruten minskning skett. Beträffande fosterbarnen bör det framhållas, att barn, som barnavårdsnämnderna omhändertagit och utackorderat i enskilda hem i främmande kommuner samt barn, utackorderade av föräldrar eller andra anhöriga, skall redovisas i vistelsekommunernas fosterbarnsförteckningar. Hur pass fullständiga uppgifterna härvidlag är, torde vara svårt att få en exakt uppfattning om. Av barnavårdsnämnden i en viss kommun *omhändertagna* och till enskilda hem *inom* kommunen överläm-

[1] Analysen av fosterbarnen grundar sig år 1951 på en femtedel av samtliga fosterbarn; de absoluta talen har erhållits genom en uppmultiplicering med 5 av de resultat, som bearbetningen gett.

Tab. 1. Orsaker till omhändertagande år 1951[1]

	Nytillkomna			Samtliga		
	Landsbygden	Städerna	Hela riket	Landsbygden	Städerna	Hela riket
Skyddsuppfostran						
Antal barn och ungdomar	381	711	1 092	2 902	4 205	7 107
Därav i % omhändertagna på grund av						
vanvård m. m.	33·8	27·1	29·3	40·7	36·6	38·3
fara för vanart	45·7	24·9	32·1	49·2	31·5	38·7
vanart under 18 år	31·2	54·7	46·5	21·5	44·8	35·3
» 18 år och däröver	2·9	10·3	7·7	2·3	5·6	4·2
Samhällsvård						
Antal barn och ungdomar	2 134	7 723	9 857	9 606	16 785	26 391
Därav i % omhändertagna på grund av						
nöd i hemmet, värnlöshet	86·6	91·9	90·7	86·5	89·7	88·5
sjukdom m. m.	14·0	8·9	10·0	14·1	11·1	12·2

nade barn skall däremot *inte redovisas* i fosterbarnsförteckningen. Barnavårdslagens bestämmelser om fosterbarnsvården skall nämligen inte tillämpas på dem. Detsamma gäller om barn omhändertagna av barnavårdsnämnden i Stockholms stad och placerade i andra kommuner i landet. De står under särskild inspektion från Stockholm; ansvaret för dem åvilar därför inte den kommun, där de vistas. Antalet barn, omhändertagna av en kommun och placerade i fosterhem inom denna var 7 667 år 1951 och antalet av Stockholms stad omhändertagna och placerade i fosterhem i andra kommuner 2 501. Medräknas dessa, blir antalet redovisade »fosterbarn i vidsträckt bemärkelse» 41 268. Hela antalet barn och ungdomar, som under år 1951 varit föremål för barnavårdsnämndernas åtgärder enligt barnavårdslagen, beräknas efter avdrag för dubbelförda till ungefär 61 000. Av dem hade 10 % varit föremål för förebyggande åtgärder, 12 % varit omhändertagna för skyddsuppfostran och 43 % för samhällsvård. Drygt hälften (55 %) utgjordes av fosterbarn under barnavårdsnämndernas tillsyn.[1]

Orsaker till omhändertagandet. Ett omhändertagande sker under åberopande av ett eller flera moment i barnavårdslagens 22 § (skyddsuppfostran) eller 29 § (samhällsvård). Fördelningen av antalet fall på de olika momenten i dessa paragrafer visar i stora drag orsakerna till barnavårdsnämndernas ingripande. Fara för vanart är på landsbygden den vanligaste orsaken till ingripande enligt 22 §, under det att vanartsfallen kommer främst i städerna. Ingripande enligt 29 § sker på landsbygden något oftare på grund av sjukdom m. m. än i städerna.

Vårdsätt. I tab. 2 har de som omhändertagits för skyddsuppfostran och samhällsvård år 1951 fördelats efter vårdformer. Uppdelningen mellan landsbygd och städer har gjorts med hänsyn till om vederbörande omhänderta-

[1] De som varit föremål för flera åtgärder, har vid uträkningen av procenttalen räknats en gång för varje åtgärd.

Tab. 2. Vården av de omhändertagna år 1951

	Nytillkomna			Samtliga		
	Landsbygden	Städerna	Hela riket	Landsbygden	Städerna	Hela riket
Skyddsuppfostran						
Antal barn och ungdomar	381	711	1 092	2 902	4 205	7 107
Därav, i %, vårdade						
i enskilt hem	36·7	30·0	32·8	61·6	44·5	51·5
på barnhem	43·0	36·7	38·9	15·4	19·0	17·5
på ungdomsvårdsskola	14·7	36·0	28·6	12·1	34·7	25·5
på annan anstalt	9·7	13·4	12·1	14·1	11·7	12·7
ej placerade	5·0	7·3	6·5	1·5	2·4	2·1
Samhällsvård						
Antal barn och ungdomar	2 134	7 723	9 857	9 606	16 785	26 391
Därav, i %, vårdade						
i enskilt hem	50·8	26·5	31·8	74·2	51·6	59·9
på barnhem	41·6	73·7	66·7	15·4	46·0	34·8
på annan anstalt	9·9	8·1	8·5	12·1	10·8	11·2
ej placerade	0·7	0·3	0·4	0·3	0·4	0·3

Procenttalen är beräknade på antalet fall, vilket skiljer sig från antalet individer genom att olika vårdformer använts för en och samma person. Procenttalens summa är därför icke 100.

gits av barnavårdsnämnd i landskommun eller i stad. Vård i enskilt hem är betydligt vanligare bland dem som omhändertagits av landskommunernas än av städernas barnavårdsnämnder. Drygt en tredjedel av skyddsuppfostransfallen i städerna placerades på ungdomsvårdsskolor (jfr de betydligt

Tab. 3. Fosterlegan år 1951

	Landsbygden				Städerna				Hela riket			
	Anförvanter	Ej anförvanter	Okänt släktskapsförh.	Summa	Anförvanter	Ej anförvanter	Okänt släktskapsförh.	Summa	Anförvanter	Ej anförvanter	Okänt släktskapsförh.	Summa
Antal fosterbarn	9 865	10 695	175	20 735	5 330	4 470	65	10 365	15 695	15 165	240	31 100
Därav, i %, avgiftsfritt vårdade	33·2	33·9	45·7	33·7	33·8	52·8	·	41·8	33·4	39·8	41·7	36·4
Antal fosterbarn, vårdade mot månadsersättning	5 730	6 495	80	12 305	3 280	1 960	30	5 270	9 010	8 455	110	17 575
Därav, i %, med en vårdavgift per månad av kr												
1— 9	0·1	—	—	0·1	—	—	—	—	0·1	—	—	0·0
10— 19	3·0	0·7	—	1·8	1·5	0·2	—	1·0	2·4	0·6	—	1·6
20— 29	38·3	11·2	·	23·8	23·6	9·7	·	18·5	33·0	10·8	·	22·2
30— 39	28·4	21·0	·	24·5	26·1	15·3	·	22·1	27·6	19·7	·	23·8
40— 49	14·8	18·7	—	16·8	16·2	17·9	·	16·8	15·3	18·5	—	16·8
50— 59	9·2	18·0	·	13·9	14·5	17·9	—	15·7	11·2	18·0	·	14·5
60— 79	4·8	25·8	·	16·0	11·4	20·9	·	15·0	7·2	24·6	·	15·7
80—109	1·1	3·4	·	2·3	4·9	10·7	—	7·0	2·4	5·1	·	3·7
110 och däröver	0·3	1·2	·	0·8	1·8	7·4	—	3·9	0·8	2·7	·	1·7
Vårdavgift i genomsnitt per månad, kr	33	47	·	41	42	59	·	48	37	50	·	43

talrikare rapporterade fallen av vanart i städerna); på landsbygden var siffran endast 12 %. Ett omhändertaget barn vårdas ofta i upptagningshem, innan lämpligt fosterhem hunnit anskaffas. Till följd härav utgjorde de på barnhem vårdade en större andel av dem som under år 1951 omhändertagits för skyddsuppfostran och samhällsvård (dvs. nytillkomna) än av samtliga dem som under året åtnjutit skyddsuppfostran eller samhällsvård.

Vårdkostnader. Enligt barnavårdsnämndernas uppgifter utgjorde år 1951 kommunernas direkta bruttoutgifter för vård av omhändertagna barn och ungdomar, oavsett om dessa utgifter sedermera ersatts från annat håll, 14,4 milj. kr, varav 5,1 milj. kr kom på landskommunerna och 9,3 milj. kr på städerna. Detta innebär sedan år 1950 på landsbygden en ökning med 12 % och i städerna en ökning med 11 %. För hela riket noteras en ökning med 12 %. Antalet för skyddsuppfostran och samhällsvård omhändertagna har under samma tid ökat med 2 %; procenttalet är detsamma på landsbygden och i städerna.

Under år 1951 vårdades 36 % av fosterbarnen avgiftsfritt och 57 % mot månadsersättning (tab. 3). Återstående 7 % utgjordes av fosterbarn, för vilka avgiften var obestämd eller för vilka uppgift om ersättningens storlek och karaktär saknades. I genomsnitt uppgick månadsersättningen till 43 kr, vilket är 4 kr mer än föregående år. Den var högre i städerna (48 kr) än i landskommunerna (41 kr) och högre för fosterbarn, som vistades hos andra än anförvanter (50 kr) än för fosterbarn hos anförvanter (37 kr).

Barnavårdsmannaförordnanden. Till barnavårdsnämndens åligganden hör att förordna barnavårdsmän och att utöva tillsyn över barnavårdsmännens verksamhet. Denna uppgift har ökat i omfattning under de senaste åren, huvudsakligen beroende på att det allt oftare förordnas barnavårdsman för barn till hemskilda och frånskilda föräldrar. Antalet barn med förordnad barnavårdsman i slutet av åren 1940, 1943 och 1946—1951 var följande:

År	Barn födda i ä.			Barn födda u. ä.			Summa		
	Landsbygden	Städerna	Hela riket	Landsbygden	Städerna	Hela riket	Landsbygden	Städerna	Hela riket
1940	1 748	1 800	3 548	60 801	34 554	95 355	62 549	36 354	98 903
1943	2 459	3 780	6 239	52 865	33 697	86 562	55 324	37 477	92 801
1946	2 906	6 683	9 589	50 091	35 044	85 135	52 997	41 727	94 724
1947	3 428	7 958	11 386	49 282	35 541	84 828	52 710	43 499	96 209
1948	4 090	9 238	13 328	49 131	35 971	85 102	53 221	45 209	98 430
1949	5 250	10 458	15 708	48 608	35 386	83 944	53 858	45 794	99 652
1950	6 095	12 345	18 440	47 864	36 529	84 393	53 959	48 874	102 833
1951	6 924	14 100	21 024	47 487	37 453	84 940	54 411	51 553	105 964

Av samtliga barn med barnavårdsman var år 1951 20 % födda i ä. mot endast 4 % år 1940. Utvecklingen sammanhänger med att lagarna om förordnande av barnavårdsman för i ä. födda barn, som trätt i kraft år 1940,

Tab. 4. Fastställda och ej fastställda faderskap den 31/12 1951

	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket
	Antal			Procent		
Barn födda u. ä. med barnavårdsman 31/12 1951	47 487	37 453	84 940	100·0	100·0	100·0
Därav						
med faderskapet fastställt	43 412	33 738	77 150	91·4	90·1	90·8
genom erkännande	36 953	28 821	65 774	77·8	77·0	77·4
genom dom	6 459	4 917	11 376	13·6	13·1	13·4
utan fastställt faderskap	4 075	3 715	7 790	8·6	9·9	9·2

först efter hand börjat tillämpas. Även det tilltagande antalet söndrade eller upplösta äktenskap har sannolikt påverkat utvecklingen. I de allra flesta fall förordnas nämligen barnavårdsman för i ä. födda barn på grund av att föräldrarna inte lever tillsammans. År 1951 var detta fallet med 98 % av samtliga barn i ä. för vilka barnavårdsman fanns förordnad vid årets slut.

Under året tillkom 22 563 barnavårdsmannaförordnanden; 77 % av dem avsåg barn utom äktenskapet. (Det bör anmärkas att bland de nytillkomna inräknats även de som tidigare haft barnavårdsman men som under året flyttat till annan kommun och av den anledningen erhållit ny sådan. Däremot har inte som nytillkomna räknats sådana som fått ny barnavårdsman men som bott kvar inom en och samma kommun). Under samma tid upphörde förordnanden för 19 289 barn; 86 % gällde barn utom äktenskapet. Bland förordnandena för barn i ä. är antalet nytillkomna ungefär 2 gånger större än antalet upphörda, under det att man knappast kan tala om någon skillnad alls, när det gäller de utomäktenskapliga barnen.

Vanligen fastställs faderskapet för ett utomäktenskapligt barn genom ett erkännande från fadern (se tab. 4); år 1951 var enligt barnavårdsnämndernas uppgifter detta fallet med faderskapet till 78 % av barnen. I 13 % av fallen hade faderskapet fastställts genom dom. För återstående 9 % hade faderskapet inte kunnat fastställas. Åldersfördelningen för dessa barn var mycket olikartad på landsbygd och i städer, vilket framgår av följande sammanställning:

	Landsbygd	Städer		Hela riket	Landsbygd	Städer		Hela riket
		Samtliga	Stockholm			Samtliga	Stockholm	
	Antal				Procent			
Barn födda u. ä. utan fastställt faderskap med barnavårdsman 31/12 1951	4 075	3 715	1 222	7 790	100·0	100·0	100·0	100·0
Därav								
i åldern under 1 år	830	893	144	1 723	20·4	24·0	11·8	22·1
1— 3 »	695	1 125	663	1 820	17·1	30·3	54·2	23·4
3—16 »	2 328	1 510	338	3 838	57·1	40·7	27·7	49·3
16— »	222	187	77	409	5·4	5·0	6·3	5·2

Av barnen på landsbygden återfanns 57 % i åldersgruppen 3—16 år och 17 % i den närmast lägre. I städerna återigen var procentsiffrorna i dessa båda åldersklasser 41 resp. 30. I fråga om fastställande av faderskap skilde sig Stockholms stad från övriga städer. I Stockholm var endast 73 % av faderskapen fastställda genom erkännande, under det att 14 % inte fastställts. Över hälften av barnen i den sistnämnda gruppen var i åldern 1—3 år och endast 12 % under 1 år.

Barnavårdsmän. Antalet barnavårdsmän i slutet av åren 1940, 1943 och 1946—1951 var följande:

År	Landsbygden			Städerna			Hela riket		
	Hela antalet	Därav kvinnor %	Antal förordn. per bv.man	Hela antalet	Därav kvinnor %	Antal förordn. per bv.man	Hela antalet	Därav kvinnor %	Antal förordn. per bv.man
1940	5 774	10·7	11	547	53·7	67	6 321	14·5	16
1943	4 701	13·2	12	486	55·8	77	5 187	17·2	18
1946	3 958	16·9	13	424	62·3	98	4 382	21·2	22
1947	3 750	18·0	14	388	67·3	112	4 138	22·6	23
1948	3 664	19·1	15	383	68·8	119	4 047	24·5	[2]24
1949	3 578	20·2	15	341	68·1	134	3 919	24 4	25
1950	3 439	[1]21·0	16	343	69·7	142	3 782	25·4	27
1951	3 354	21·6	16	344	72·4	150	3 698	26·4	29

Antalet barnavårdsmän har alltså sedan år 1940 oavbrutet minskat och utgjorde 3 698 år 1951, dvs. 59 % av motsvarande antal år 1940. Samtidigt har kvinnornas andel av hela antalet barnavårdsmän stigit från 15 till 26 %. Kvinnorna var i majoritet bland städernas barnavårdsmän men utgjorde endast drygt en femtedel av landsbygdens. I städerna hade år 1951 varje barnavårdsman i genomsnitt 150 barnavårdsmannauppdrag mot endast 16 på landsbygden. Städerna har ju i mycket större utsträckning än landskommunerna kommunala tjänstemän, som sköter barnavårdsmannaskapen som tjänsteuppdrag.

Bidragsförskott. Om fadern till ett utomäktenskapligt barn eller till frånskild kvinnas barn är förpliktad betala underhållsbidrag enligt dom eller avtal men inte fullgör sin underhållsskyldighet, skall barnavårdsnämnden som bekant förskottera underhållsbidraget. Detta s. k. bidragsförskott har under år 1951 utgått efter särskild ansökan med högst 250 kr per barn och år. Barnavårdsnämndernas summariska uppgifter om bidragsförskottsverksamheten har sammanställts i följande tablå:

[1] I 1950 års redogörelse stod felaktigt 26·6 %.
[2] » » » » » » 27 %.

År	Landsbygden			Städerna			Hela riket		
	Antal mödrar med bidragsförskott	Antal barn med bidragsförskott	Utbetalade bidragsförskott, 1 000-tal kr	Antal mödrar med bidragsförskott	Antal barn med bidragsförskott	Utbetalade bidragsförskott, 1 000-tal kr	Antal mödrar med bidragsförskott	Antal barn med bidragsförskott	Utbetalade bidragsförskott, 1 000-tal kr
1940	14 207	16 248	2 997	10 702	13 457	2 732	24 909	29 705	5 729
1943	11 837	14 771	2 517	9 317	11 910	2 327	21 154	26 681	4 844
1946	10 300	11 939	2 249	9 866	12 671	2 612	20 166	24 610	4 861
1947	9 584	11 256	2 143	11 188	14 123	2 779	20 772	25 379	4 922
1948	12 088	14 013	2 723	16 044	20 308	3 642	28 132	34 321	6 364
1949	13 204	15 362	2 980	17 380	21 552	4 169	30 584	36 914	7 149
1950	13 014	15 253	3 036	18 487	23 067	4 572	31 501	38 320	7 608
1951	12 848	15 175	3 017	18 963	23 805	4 852	31 811	38 980	7 869

Antalet barn, som under år 1951 åtnjutit bidragsförskott, hade ökat med 2 % sedan år 1950. Ökningen föll helt på städerna; på landsbygden hade tvärtom en viss nedgång skett. Det utbetalade beloppet hade stigit från 7,61 till 7,87 milj. kr eller med 3 %.

Antalet fäder, som under året återbetalat bidragsförskott, uppgick till 21 145, vilket innebär att mot 100 vid årets slut ersättningsskyldiga fäder svarade 53, som under året helt eller delvis ersatt utbetalat bidragsförskott. Det återbetalade beloppet utgjorde 3,35 milj. kr, vilket är 43 % av det under året utbetalade beloppet.

År	Landsbygden				Städerna				Hela riket			
	Fäder, som ersatt bidragsförskott		Återbetalat belopp		Fäder, som ersatt bidragsförskott		Återbetalat belopp		Fäder, som ersatt bidragsförskott		Återbetalat belopp	
	Antal	i % av ers.skyld. fäder v. årets slut	1000-tal kr	i % av utbet. belopp	Antal	i % av ers.skyld. fäder v. årets slut	1000-tal kr	i % av utbet. belopp	Antal	i % av ers.skyld. fäder v. årets slut	1000-tal kr	i % av utbet. belopp
1940 . . .	6 095	.	727	24	5 726	.	799	29	11 821	.	1 526	27
1943 . . .	6 240	.	902	36	6 406	.	1 093	47	12 646	.	1 995	41
1946 . . .	5 602	58	912	41	7 257	50	1 117	43	12 859	53	2 029	42
1947 . . .	5 238	54	884	41	7 516	50	1 171	42	12 754	51	2 055	42
1948 . . .	6 333	54	1 025	38	10 456	48	1 420	39	16 789	50	2 445	38
1949 . . .	7 845	60	1 134	38	11 366	50	1 644	39	19 211	53	2 778	39
1950 . . .	7 826	59	1 124	37	12 504	50	1 862	41	20 330	53	2 986	39
1951 . . .	7 892	59	1 215	40	13 253	50	2 137	44	21 145	53	3 352	43

I. D.

Löneförhållandena för arbetare inom industrin år 1952

I denna artikel redogörs för vissa preliminära huvudresultat av socialstyrelsens undersökning rörande löneförhållandena för industriarbetare under år 1952.

Primärmaterialet utgörs av uppgifter, som erhållits från industriföretag om medelantal arbetare under året, antal utgjorda arbetstimmar och utbetalda lönesummor med särredovisning av tidlöns- och ackordsarbete, övertidstimmar och övertidstillägg, skifttillägg samt semesterlön, sjuklön och andra individuella förmåner. Särskilda uppgifter skulle lämnas för vuxna män, vuxna kvinnor, minderåriga män och minderåriga kvinnor. I motsats till tidigare år skulle yrkesgruppen arbetande förmän ej särredovisas. För vuxna manliga arbetare med 42-timmarsvecka i helkontinuerligt treskiftsarbete, dvs. i treskiftsarbete som regelbundet utan uppehåll pågår jämväl sön- och helgdagar, skulle särskilda uppgifter lämnas. Personal inom gruvindustri skulle redovisas med fördelning på arbetare ovan jord och arbetare under jord.

Uppgifter erhölls från 8 763 företag inom den egentliga industrin med tillhopa 517 515 arbetare, varav 422 419 män och 95 096 kvinnor. I helkontinuerligt 42-timmarsarbete redovisades 8 915 arbetare. Antalet redovisade arbetare utgör ca 80 % av antalet arbetare enligt kommerskollegii industristatistik.

De redovisade arbetarnas fördelning efter industrigrupper samt köns- och åldersgrupper framgår av tab. 1, som även anger antalet redovisade företag (arbetsställen).

Tab. 1. Antal i undersökningen redovisade arbetare

Industrigrupper	Antal företag	Antal redovisade arbetare					
		Män			Kvinnor		
		vuxna	minderåriga	samtliga	vuxna	minderåriga	samtliga
Gruvindustri	129	12 107	588	12 695	121	.	121
Metall- o. verkstadsind.	2 571	186 046	12 666	198 712	13 564	915	14 479
Jord- o. stenindustri	854	26 694	1 049	27 743	2 259	285	2 544
Träindustri	1 466	37 876	2 219	40 095	1 057	110	1 167
Massafabriker och pappersbruk	195	36 345	1 285	37 630	1 883	128	2 011
Pappersvaru- o. grafisk industri	622	16 503	1 614	18 117	4 965	612	5 577
Livsmedelsindustri	886	24 246	840	25 086	9 212	483	9 695
Dryckesvaru- o. tobaksindustri	186	3 814	153	3 967	1 960	114	2 074
Textil- o. beklädnadsindustri	1 048	27 917	1 879	29 796	42 635	3 995	46 630
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	426	12 689	653	13 342	6 291	593	6 884
Kemisk-teknisk industri	380	14 731	505	15 236	3 741	173	3 914
Samtliga industrigrupper	8 763	398 968	23 451	422 419	87 688	7 408	95 096

Tab. 2. Genomsnittliga timförtjänster 1952 för vuxna arbetare inom olika industrigrupper och dyrortsgrupper

(Punkt anger grupp med mindre än 25 arbetare, medieval stil grupp med 25—99 arbetare)

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Medelantal arbetare	Genomsnittlig timförtjänst, kronor: exkl. semester o. indiv. förmåner — samt exkl. övertids- o. skifttillägg	exkl. semester o. indiv. förmåner — men inkl. övertids- o. skifttillägg	inkl. övertids- o. skifttillägg, semesterlön o. indiv. förmåner — hela riket	inkl. övertids- o. skifttillägg, semesterlön o. indiv. förmåner — dyrortsgrupp 1	dyrortsgrupp 2	dyrortsgrupp 3	dyrortsgrupp 4	dyrortsgrupp 5	Löneökning i % 1951–1952
Män										
Gruvindustri	**12 107**	**4·54**	**4·68**	**4·95**	**3·70**	**4·34**	**4·58**	**5·08**	**5·88**	**20**
Malmgruvor	11 235	4·62	4·76	5·08	—	4·42	4·55	5·08	5·88	20
arbetare ovan jord	6 657	4·13	4·27	4·51	—	3·86	3·84	4·55	5·41	·
arbetare under jord	4 578	5·88	5·54	5·85	—	5·35	5·87	5·95	6·44	·
Kolgruvor	872	3·56	3·58	3·74	3·70	3·75	—	—	—	18
arbetare ovan jord	264	3·02	3·06	3·20	3·49	3·11	—	—	—	·
arbetare under jord	608	3·84	3·86	4·03	4·10	4·03	—	—	—	·
Metall- o. verkstadsindustri	**186 046**	**3·87**	**3·94**	**4·14**	**3·58**	**3·79**	**4·02**	**4·53**	**4·68**	**21**
Arbetare med 42 tim.	3 290	3·95	4·48	4·66	4·51	4·32	4·49	5·89	4·74	·
Övriga arbetare	182 756	3·87	3·93	4·13	3·58	3·78	4·01	4·51	4·68	·
Järn-, stål- o. kopparverk	29 446	3·72	3·90	4·10	—	3·89	4·06	5·28	4·96	22
Arbetare med 42 tim.	3 044	3·97	4·45	4·66	—	4·38	4·49	5·89	4·73	·
Övriga arbetare	26 402	3·70	3·84	4·04	—	3·86	4·02	5·02	5·07	·
Järn- o. stålmanufaktur	21 651	3·75	3·80	4·02	3·47	3·88	3·98	4·35	5·34	20
Mekaniska verkstäder	72 557	3·90	3·94	4·15	3·65	3·72	4·12	4·35	4·72	21
Bil- o. karosserifabriker	5 599	4·38	4·36	4·60	·	3·66	4·00	4·58	5·64	22
Reparationsverkstäder	8 868	3·59	3·65	3·88	2·97	3·11	3·60	4·11	4·40	18
Skeppsvarv	18 894	4·18	4·25	4·44	·	3·68	4·05	4·76	4·84	24
Elektroteknisk industri	19 880	3·88	3·92	4·11	3·73	3·97	3·81	4·08	4·47	19
Annan metallindustri	9 651	3·75	3·78	3·99	3·89	3·56	3·88	4·24	4·57	16
Jord- o. stenindustri	**26 694**	**3·31**	**3·42**	**3·59**	**3·24**	**3·54**	**3·72**	**4·14**	**4·75**	**18**
Arbetare med 42 tim.	2 145	3·27	3·35	4·06	3·74	4·07	4·19	3·94	4·02	·
Övriga arbetare	24 549	3·31	3·38	3·56	3·22	3·48	3·70	4·16	4·78	·
Torvindustri	846	2·99	3·05	3·21	3·35	3·19	2·84	—	—	17
Stenindustri	3 715	3·36	3·40	3·57	3·47	3·51	3·66	3·84	4·07	17
Kalk- o. kritbruk	1 875	3·31	3·45	3·61	3·24	3·62	3·69	3·66	3·66	22
Arbetare med 42 tim.	251	3·58	3·94	4·09	·	4·17	4·27	3·85	4·02	·
Övriga arbetare	1 624	3·27	3·38	3·54	3·28	3·54	3·66	3·58	3·50	·
Cementfabriker	1 865	3·36	3·60	3·77	3·57	3·80	3·81	—	—	19
Arbetare med 42 tim.	310	3·30	3·93	4·11	·	4·18	4·15	—	—	·
Övriga arbetare	1 555	3·37	3·55	3·71	·	3·78	3·75	—	—	·
Cementvarufabriker	2 753	3·70	3·81	4·00	3·39	3·67	3·99	4·30	5·27	17
Tegelbruk	5 672	3·15	3·23	3·39	3·17	3·38	3·47	4·03	4·22	19
Arbetare med 42 tim.	542	3·11	3·55	3·73	3·59	3·71	3·87	·	—	·
Övriga arbetare	5 130	3·15	3·20	3·36	3·12	3·35	3·44	4·01	4·22	·
Porslins-, kakel- o. lergodsfabriker	3 749	3·23	3·32	3·52	2·82	3·43	3·68	·	—	19
Glasindustri	4 229	3·16	3·25	3·42	3·17	3·42	3·97	4·18	4·69	16
Arbetare med 42 tim.	418	3·55	4·15	4·35	·	4·31	4·57	—	—	·
Övriga arbetare	3 811	3·12	3·16	3·33	3·16	3·28	3·32	4·18	4·69	·
Annan jord- o. stenindustri	1 990	3·62	3·87	4·11	3·33	4·16	4·06	4·55	4·84	20
Träindustri	**37 876**	**3·19**	**3·24**	**3·42**	**3·24**	**3·29**	**3·48**	**3·67**	**3·86**	**16**
Sågverk o. hyvlerier	17 316	3·20	3·28	3·46	3·12	3·30	3·45	3·68	3·75	18
Möbelfabriker	7 089	3·23	3·25	3·41	3·24	3·35	3·56	3·69	4·19	15
Byggnadssnickerier o. trähusfabr.	6 514	3·11	3·14	3·31	3·35	3·24	3·22	3·67	4·62	13

TAB. 2 (forts.). GENOMSNITTLIGA TIMFÖRTJÄNSTER 1952 FÖR VUXNA ARBETARE INOM OLIKA INDUSTRIGRUPPER OCH DYRORTSGRUPPER

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Medelantal arbetare	Genomsnittlig timförtjänst, kronor								Lönestegring i % 1951–1952
		exkl. semester o. indiv. förmåner		inkl. övertids- o. skifttillägg, semesterlön o. indiv. förmåner						
		samt exkl. övertids- o. skifttillägg	men inkl. övertids- o. skifttillägg	hela riket	dyrortsgrupp					
					1	2	3	4	5	
Lådfabriker	764	3·14	3·16	3·35	3·28	3·35	3·39	3·83	·	18
Fanér- o. plywoodfabriker	1 593	3·28	3·44	3·62	3·42	3·28	3·71	3·62	—	·
Svarveri- och skidfabriker	2 581	3·17	3·19	3·36	3·18	3·27	3·42	3·45	4·40	·
Annan trävaruindustri	2 019	3·16	3·19	3·37	3·18	3·18	3·39	3·37	4·33	16
Massafabriker o. pappersbruk	36 345	3·35	3·62	3·81	3·32	3·65	3·85	4·00	3·96	18
Arbetare med 42 tim.	1 483	4·18	4·58	4·75	4·32	4·55	4·62	4·98	4·25	·
Övriga arbetare	34 862	3·32	3·59	3·77	3·31	3·62	3·82	3·95	3·96	·
Massafabriker	21 355	3·42	3·71	3·92	3·40	3·75	3·87	4·02	3·96	19
Arbetare med 42 tim.	1 315	4·19	4·58	4·76	—	4·52	4·62	4·92	4·25	·
Övriga arbetare	20 040	3·37	3·66	3·87	3·40	3·69	3·84	3·96	3·96	·
Pappersbruk o. pappfabriker	14 990	3·25	3·50	3·66	3·29	3·60	3·80	3·91	—	17
Arbetare med 42 tim.	168	3·67	4·47	4·67	4·32	4·64	4·66	·	—	·
Övriga arbetare	14 822	3·24	3·49	3·65	3·28	3·59	3·79	3·90	—	·
Pappersvaru- o. grafisk industri	16 503	3·76	4·07	4·32	·	3·53	4·05	4·24	4·68	16
Papp- o. pappersvaruindustri	2 410	3·46	3·58	3·81	·	3·68	3·83	3·78	4·14	17
Bokbinderier	1 205	3·66	3·78	3·97	—	3·42	3·64	3·95	4·36	16
Bok- o. accidenstryckerier	5 846	3·71	3·88	4·15	—	3·89	3·90	4·00	4·38	16
Tidningstryckerier	5 684	3·98	4·61	4·84	·	3·46	4·38	4·82	5·85	16
Annan grafisk industri	1 358	3·72	3·88	4·11	—	·	3·88	4·08	4·84	17
Livsmedelsindustri	24 246	3·24	3·38	3·55	3·24	3·29	3·44	3·78	4·01	15
Kvarnar	1 459	3·12	3·26	3·58	3·12	3·28	3·41	3·85	—	17
Bageriindustri	5 207	3·47	3·51	3·71	3·64	3·22	3·58	3·86	4·04	13
Sockerindustri	2 940	3·04	3·22	3·48	3·28	3·32	3·43	·	·	17
Choklad- o. konfektindustri	1 236	3·47	3·56	3·74	·	3·40	3·28	3·58	4·47	18
Mejeriindustri	4 328	3·17	3·28	3·58	3·23	3·28	3·28	3·82	4·00	19
Slakterier o. charkuterier	6 377	3·23	3·32	3·55	3·56	3·28	3·49	3·71	3·84	13
Fiskkonservfabriker m. m.	770	3·00	3·06	3·28	—	3·29	3·04	3·66	·	·
Fruktkonservindustri	534	2·97	3·07	3·25	2·79	3·30	3·14	—	·	·
Margarinindustri	432	3·22	3·34	3·64	—	—	3·62	3·50	·	7
Annan livsmedelsindustri	963	3·12	3·28	3·48	·	3·28	3·39	3·84	3·96	18
Dryckesvaru- o. tobaksindustri	3 814	3·28	3·38	3·68	·	3·30	3·36	3·79	4·16	19
Textil- o. beklädnadsindustri	27 917	3·08	3·17	3·41	3·17	3·27	3·44	3·58	4·00	14
Ylleindustri	5 077	2·99	3·07	3·30	3·18	3·16	3·36	3·39	—	15
Bomullsindustri	8 190	2·96	3·07	3·35	·	3·35	3·32	3·49	3·64	14
Linne- o. juteindustri	1 394	2·87	3·01	3·26	·	3·21	3·46	—	—	16
Trikåfabriker	2 212	3·09	3·18	3·41	3·25	3·14	3·46	3·54	3·99	14
Sömnadsindustri	5 374	3·30	3·38	3·51	3·02	3·20	3·48	3·63	4·08	13
Hatt- o. mössfabriker	251	3·69	3·71	3·95	·	·	3·98	3·68	4·35	13
Annan hithörande industri	5 419	3·14	3·28	3·51	3·24	3·31	3·54	3·60	3·88	14
Läder-, hår- o. gummivaruind.	12 689	3·45	3·48	3·69	3·41	3·56	3·72	3·73	4·18	15
Garverier	1 974	3·33	3·36	3·57	3·27	3·45	3·71	·	—	15
Päls- o. skinnvarufabriker	1 000	3·62	3·64	3·85	3·59	3·80	3·80	4·02	4·40	16
Skoindustri	3 897	3·37	3·38	3·56	3·27	3·50	3·58	3·61	3·63	15
Andra lädervarufabriker	952	3·38	3·40	3·58	3·42	3·34	3·49	3·91	3·97	12

TAB. 2 (forts.). GENOMSNITTLIGA TIMFÖRTJÄNSTER 1952 FÖR VUXNA ARBETARE INOM OLIKA INDUSTRIGRUPPER OCH DYRORTSGRUPPER

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Medelantal arbetare	Genomsnittlig timförtjänst, kronor: exkl. semester o. indiv. förmåner — samt exkl. övertids- o. skifttillägg	exkl. semester o. indiv. förmåner — men inkl. övertids- o. skifttillägg	inkl. övertids- o. skifttillägg, semesterlön o. indiv. förmåner — Hela riket	dyrortsgrupp 1	dyrortsgrupp 2	dyrortsgrupp 3	dyrortsgrupp 4	dyrortsgrupp 5	Löneregring i % 1951–1952
Gummivarufabriker	4 048	3·56	3·64	3·87	—	3·70	3·91	·	4·48	16
Annan hithörande industri	818	3·36	3·38	3·55	3·60	3·33	3·47	3·40	3·89	15
Kemisk-teknisk industri	**14 731**	**3·49**	**3·64**	**3·88**	**3·46**	**3·68**	**3·81**	**4·10**	**4·16**	**18**
Arbetare med 42 tim.	1 423	3·54	4·19	4·46	—	4·51	4·40	4·48	4·86	·
Övriga arbetare	13 308	3·49	3·58	3·82	3·46	3·58	3·77	4·01	4·12	·
Färg-, olje- o. parfymfabriker	3 528	3·51	3·64	3·91	—	3·70	3·61	4·15	4·16	16
Sprängämnesfabriker	1 290	4·03	4·14	4·37	—	3·86	4·61	—	·	20
Tändsticksfabriker	1 022	3·18	3·17	3·86	—	3·26	3·54	—	—	18
Annan kemisk-teknisk industri	8 891	3·46	3·62	3·86	3·46	3·74	3·75	4·07	4·17	19
Arbetare med 42 tim.	1 175	3·50	4·15	4·41	—	4·51	4·39	4·30	4·86	·
Övriga arbetare	7 716	3·45	3·55	3·78	3·46	3·66	3·67	4·00	4·09	·
Samtliga industrigrupper	**398 968**	**3·61**	**3·71**	**3·92**	**3·86**	**3·62**	**3·84**	**4·23**	**4·61**	**19**
Arbetare med 42 tim.	8 915	3·71	4·28	4·46	3·84	4·28	4·89	4·90	4·72	·
Arbetare med 40 tim.[1]	5 186	5·21	5·35	5·65	4·10	5·07	5·37	5·95	6·44	·
Övriga arbetare	384 867	3·59	3·68	3·89	3·35	3·57	3·82	4·20	4·54	·
Kvinnor										
Metall- o. verkstadsindustri	**13 564**	**2·79**	**2·81**	**2·96**	**2·42**	**2·69**	**2·76**	**3·19**	**3·27**	**22**
Därav:										
Järn- o. stålmanufaktur	2 299	2·59	2·60	2·75	2·42	2·70	2·72	2·94	3·25	23
Mekaniska verkstäder	3 265	2·89	2·92	3·07	2·35	2·76	2·84	3·27	3·28	24
Elektroteknisk industri	5 111	2·88	2·89	3·04	2·95	2·74	2·76	3·02	3·29	22
Annan metallindustri	1 766	2·69	2·69	2·85	2·30	2·57	2·60	3·01	3·20	20
Jord- o. stenindustri	**2 259**	**2·33**	**2·34**	**2·49**	**2·00**	**2·52**	**2·62**	·	·	**20**
Därav:										
Porslins-, kakel- o. lergodsfabriker	1 507	2·45	2·46	2·68	·	2·64	2·68	—	—	20
Träindustri	**1 057**	**2·41**	**2·43**	**2·57**	**2·42**	**2·50**	**2·56**	**2·58**	**2·93**	**18**
Massafabriker o. pappersbruk	**1 883**	**2·67**	**2·71**	**2·85**	**2·90**	**2·82**	**2·88**	**2·86**	—	**19**
Pappersvaru- o. grafisk industri	**4 965**	**2·75**	**2·78**	**2·98**	**2·68**	**2·76**	**2·81**	**2·80**	**3·23**	**21**
Papp- o. pappersvaruindustri	1 553	2·71	2·75	2·92	2·57	2·86	2·91	2·81	3·09	20
Bokbinderier	1 183	2·73	2·76	2·94	—	2·42	2·78	2·82	3·16	19
Bok- och accidenstryckerier	1 575	2·77	2·80	3·02	—	2·73	2·79	2·75	3·21	22
Tidningstryckerier	395	2·99	3·11	3·30	·	·	2·71	·	3·80	23
Annan grafisk industri	259	2·50	2·54	2·71	—	·	2·59	2·83	3·00	21
Livsmedelsindustri	**9 212**	**2·47**	**2·50**	**2·67**	**2·26**	**2·44**	**2·56**	**2·78**	**3·05**	·
Bageriindustri	2 421	2·68	2·70	2·89	·	2·88	2·72	2·92	3·28	19
Sockerindustri	393	2·38	2·45	2·68	2·41	2·47	2·71	·	·	19
Choklad- o. konfektindustri	2 164	2·43	2·45	2·87	·	2·46	2·84	2·40	2·99	18
Mejeriindustri	558	2·41	2·46	2·69	·	2·46	2·49	2·98	3·04	25
Slakterier o. charkuterier	1 378	2·42	2·44	2·64	·	2·41	2·55	2·67	2·81	17
Fiskkonservfabriker m. m.	985	2·37	2·39	2·53	—	2·28	2·50	2·78	—	·
Fruktkonservindustri	701	2·22	2·26	2·39	2·19	2·44	2·23	—	3·28	·
Margarinindustri	129	2·55	2·59	2·86	—	—	2·81	2·90	·	15
Annan livsmedelsindustri	264	2·43	2·45	2·62	·	2·59	2·49	2·59	2·93	12

[1] Arbetare under jord inom gruvindustrin.

TAB. 2 (forts.). GENOMSNITTLIGA TIMFÖRTJÄNSTER 1952 FÖR VUXNA ARBETARE INOM OLIKA INDUSTRIGRUPPER OCH DYRORTSGRUPPER

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Medelantal arbetare	Genomsnittlig timförtjänst, kronor								Lönestegring i % 1951—1952
		exkl. semester o. indiv. förmåner		inkl. övertids- o. skifttillägg, semesterlön o. indiv. förmåner						
		samt exkl. övertids- o. skifttillägg	men inkl. övertids- o. skifttillägg	Hela riket	dyrortsgrupp					
					1	2	3	4	5	
Dryckesvaru- o. tobaksindustri	1 980	2·60	2·61	2·88	·	2·47	2·69	2·94	3·31	·
Textil- o. beklädnadsindustri	42 635	2·47	2·50	2·65	2·41	2·54	2·68	2·70	3·00	16
Ylleindustri	4 586	2·46	2·50	2·65	2·57	2·57	2·69	2·72	—	19
Bomullsindustri	6 314	2·42	2·50	2·68	2·25	2·67	2·64	2·80	·	17
Linne- o. juteindustri	1 141	2·28	2·38	2·56	·	2·54	2·60	—	—	14
Trikåfabriker	5 536	2·45	2·46	2·61	2·46	2·47	2·66	2·56	2·81	17
Sömnadsindustri	20 261	2·51	2·52	2·66	2·38	2·47	2·61	2·72	3·07	16
Hatt- och mössfabriker	1 014	2·38	2·39	2·55	·	2·16	2·58	2·61	2·92	13
Annan hithörande industri	3 783	2·45	2·49	2·64	2·26	2·50	2·61	2·64	2·82	17
Läder-, hår- o. gummivaruind.	6 291	2·52	2·52	2·67	2·40	2·56	2·68	2·80	3·04	18
Därav:										
Päls- och skinnvarufabriker	1 055	2·59	2·59	2·75	·	2·57	2·71	2·81	3·15	18
Skoindustri	2 523	2·47	2·47	2·60	2·28	2·39	2·65	2·68	2·60	19
Andra lädervarufabriker	586	2·50	2·51	2·65	2·62	2·54	2·87	2·86	3·08	13
Gummivarufabriker	1 817	2·55	2·56	2·74	—	2·68	2·74	—	3·21	17
Kemisk-teknisk industri	3 741	2·54	2·55	2·78	2·47	2·63	2·70	2·74	2·91	22
Färg-, olje- o. parfymfabriker	1 130	2·54	2·55	2·75	—	2·65	2·57	2·67	2·94	19
Sprängämnesfabriker	568	2·79	2·80	2·94	—	2·78	3·09	—	—	24
Tändsticksfabriker	689	2·52	2·58	2·70	—	2·66	2·76	—	—	22
Annan kemisk-teknisk industri	1 354	2·44	2·46	2·65	2·47	2·42	2·57	2·77	2·85	22
Samtliga industrigrupper	[1] 87 688	2·55	2·57	2·78	2·41	2·57	2·66	2·81	3·18	18

Redovisningen efter huvudgrupper av industrier har sedan föregående år ändrats för att bättre överensstämma med Förenta nationernas »International Standard Industrial Classification of all Economic Activities». De viktigaste ändringar som företagits är följande. Gruppen malmbrytning och metallindustri har uppdelats i två grupper — gruvindustri samt metall- och verkstadsindustri. Till gruppen gruvindustri har även förts kolgruvor, vilka tidigare ingick i gruppen jord- och stenindustri. Pappers- och grafisk industri har uppdelats i grupperna massafabriker och pappersbruk samt pappersvaru- och grafisk industri. Wallboardfabriker, som tidigare redovisades under »låd- och wallboardfabriker» inom gruppen träindustri, har förts till »massafabriker» inom gruppen massafabriker och pappersbruk. Livsmedelsindustrin har delats i grupperna livsmedelsindustri samt dryckesvaru- och tobaksindustri.

Lönenivån år 1952. Tab. 2 lämnar uppgifter om genomsnittsförtjänsterna per arbetstimme för de redovisade vuxna arbetarna. I tabellen återges för

[1] Inkl. 121 arbetare inom gruvindustrin.

Diagram I

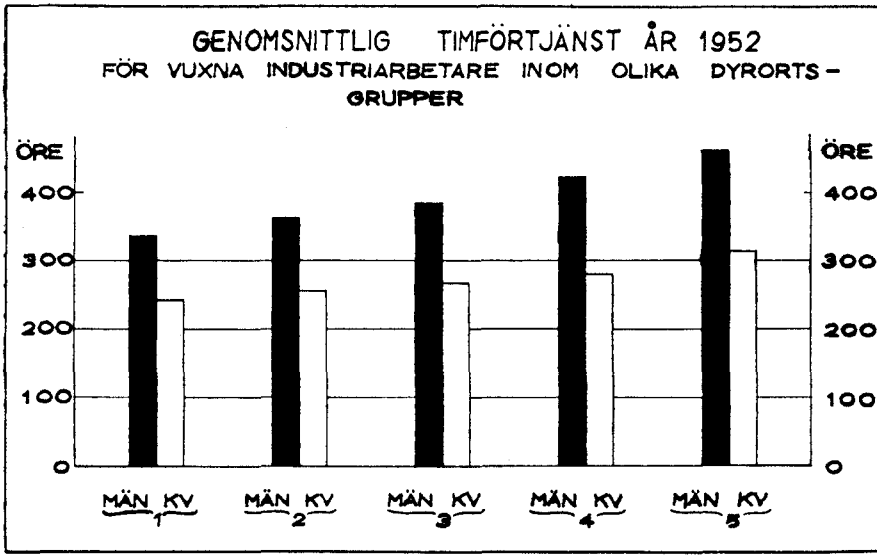

varje industrigrupp tre olika slags genomsnittsförtjänster. — I kol. 5—10 redovisas de totala timförtjänsterna inklusive övertids- och skifttillägg, semesterlön, sjuklön och andra individuella förmåner. Dessa timförtjänster redovisas på dyrortsgrupper. Genomsnittsförtjänsterna i kol. 4 inkluderar övertids- och skifttillägg men däremot icke semesterlön, sjuklön eller individuella förmåner, medan genomsnittsförtjänsterna i kol. 3 icke inkluderar någon av här nämnda beståndsdelar av lönen.

Timförtjänsterna för manliga arbetare i helkontinuerlig drift med 42 timmars arbetsvecka har redovisats separat inom de industrigrupper, där sådant arbete förekommer i större utsträckning. Det största antalet arbetare med 42-timmarsvecka förekommer inom järn-, stål- och kopparverk (3 044), pappersmassefabriker (1 315) samt inom den kemisk-tekniska industrin (1 423).

Det bör påpekas, att de förtjänsttal, som redovisas för 42-timmarsarbetarna i kol. 3 och 4, icke är fullt jämförbara. Inom vissa industrigrupper har den förhöjda timlön, som dessa arbetare fått genom arbetstidsförkortningen (14,3 %), redovisats som ett särskilt tillägg i samband med skifttillägget, i andra fall har de olika beståndsdelarna av lönen höjts med denna procentsats.

Genomsnittsförtjänsterna stiger i regel med högre dyrort. Detta åskådliggörs även genom diagram I, vilket avser samtliga arbetare inom samtliga redovisade industrigrupper. I efterföljande tablå anges genomsnittsförtjänsterna inom olika dyrortsgrupper i procent av förtjänsterna inom dyrorts-

grupp 5. Som jämförelse anges motsvarande relationstal enligt den statliga lönegrupperingen.

	Dyrortsgrupp				
	5	4	3	2	1
Genomsnittsförtjänst, män	100	92	83	79	73
» , kvinnor . . .	100	90	85	82	77
Den statliga lönegrupperingen . . .	100	96	92	88	84

Tab. 2 visar, vilken roll skift- och övertidstillägg samt semesterlön och andra individuella förmåner (sjuklön m. m.) spelar för den totala genomsnittsförtjänstens höjd. Skift- och övertidstillägg utgjorde sålunda för samtliga vuxna manliga arbetare i genomsnitt 0,11 kr per arbetstimme eller 2,8 % av totalförtjänsten (3,92 kr). Semesterlön och individuella förmåner utgjorde 0,20 kr per timme eller 5,1 % av totalförtjänsten mot 4,6 % av totalförtjänsten 1951. Det högre procenttalet 1952 sammanhänger med den utök-

Tab. 3. Ackords- och övertidsarbetets omfattning inom vissa industrigrupper

Industrigrupper	Antal redovisade arbetstimmar			Industrigrupper	Antal redovisade arbetstimmar		
	totalt (miljoner)	på ackord %	på övertid %		totalt (miljoner)	på ackord %	på övertid %
Män				*Dryckesvaru- o. tobaksind.*	8·6	9·8	4·5
Gruvindustri	24·3	76·1	4·0	*Textil- o. beklädnadsind.* . .	60·5	57·9	2·2
Metall- och verkstadsind.	409·4	66·1	2·7	Därav:			
Järn-, stål- o. kopparverk .	64·5	77·9	3·8	Ylleindustri	11·0	61·7	2·6
Järn- o. stålmanufaktur . .	47·0	62·1	1·7	Bomullsindustri	17·8	67·9	2·1
Mekaniska verkstäder . . .	160·4	67·1	2·3	Sömnadsindustri	11·5	47·6	1·6
Bil- o. karosserifabriker . .	12·5	60·2	2·6	*Läder-, hår- o. gummiv.ind.*	27·3	62·1	1·4
Reparationsverkstäder . . .	19·8	19·2	2·6	*Kemisk-teknisk industri* .	33·0	58·0	3·3
Skeppsvarv	41·0	84·5	4·1	**Samtliga industrigrupper**	878·8	59·0	3·0
Elektroteknisk industri . .	43·2	62·2	2·6				
Annan metallindustri . . .	21·0	52·8	1·6	**Kvinnor**			
Jord- o. stenindustri . .	57·8	61·5	2·7	*Metall- o. verkstadsind.* .	27·9	67·0	0·8
Därav:				*Jord- o. stenindustri* . . .	4·5	60·8	0·8
Cementfabriker	4·2	37·2	6·4	*Träindustri*	2·1	51 0	0·6
Cementvarufabriker	6·2	62·9	3·1	*Massafabr. o. pappersbruk*	3·8	73·2	0·6
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	8·8	63·8	3·2	*Pappersvaru- o. grafisk ind.*	10·6	27·1	1·1
Glasindustri	9·1	58·2	1·4	*Livsmedelsindustri* . . .	19·4	26·8	1·2
Träindustri	81·0	53·8	2·0	*Dryckesvaru- o. tobaksind.*	4·0	37·5	1·1
Därav:				*Textil- o. beklädnadsind.* .	83·9	64·9	0·6
Sågverk o. hyvlerier . . .	37·0	54·1	2·4	Därav:			
Snickeri- o. möbelfabriker .	39·7	54·6	1·7	Ylleindustri	9·0	79·8	1·0
Massafabr. o. pappersbruk	82·9	81·4	5·5	Bomullsindustri	12·5	82·3	0·4
Massafabriker	48·6	81·1	6·3	Sömnadsindustri	39·2	60·2	0·5
Pappersbruk o. pappfabriker	34·3	81·9	5·2	*Läder-, hår- o. gummiv.ind.*	12·9	57·6	0·5
Pappersvaru- o. grafisk ind.	38·0	7·6	3·2	*Kemisk-teknisk industri* .	7·5	61·6	0·7
Papp- o. pappersvaruind. .	5·5	26·9	2·4	**Samtliga industrigrupper**	177·0	57·4	0·7
Grafisk industri	32·5	4·3	3·4				
Livsmedelsindustri	56·0	13·4	3·3				
Därav:							
Bageriindustri	11·9	1·1	1·6				
Choklad- o. konfektindustri	2·8	46·1	3·9				
Slakterier o. charkuterier .	14·9	8·3	3·9				

Diagram II

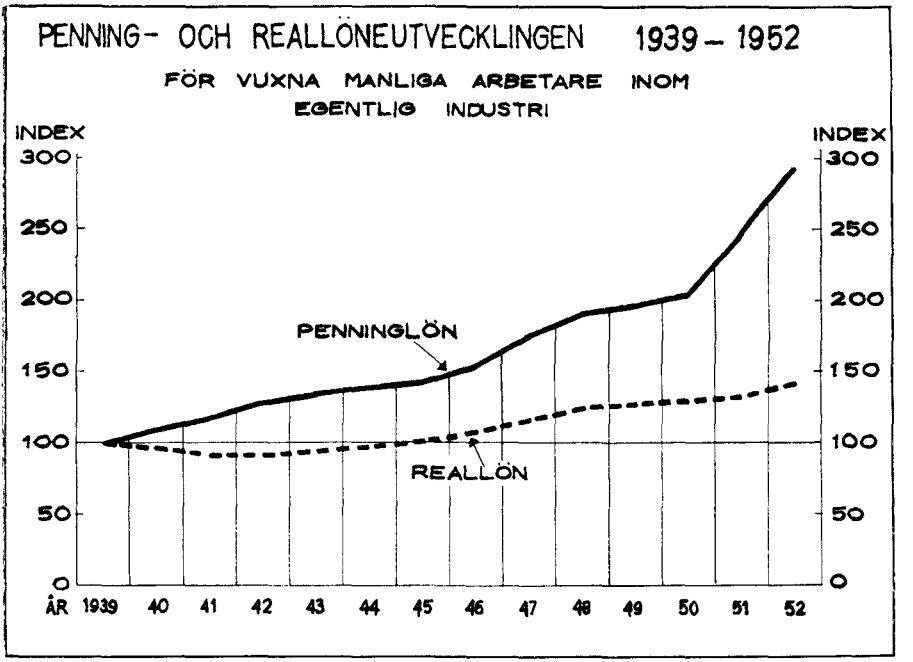

ning av den lagstadgade semestern, som skedde under året genom den nya semesterlagen.

Arbetstidens fördelning på tidlöns- och ackordsarbete samt övertidsarbetets omfattning redovisas i tab. 3 för vissa större industrigrupper. Ackordsarbetets relativa omfattning växlar som synes starkt mellan olika industrigrupper. Den högsta ackordsvolymen visar skeppsvarv (85 %), pappersbruk (82 %), massafabriker (81 %), järn-, stål- och kopparverk (78 %) samt gruvindustri (76 %).

Löneutvecklingen 1939—1952. Tab. 4 visar löneutvecklingen sedan 1939 för vuxna arbetare inom den egentliga industrin. Den nominella penninglönen har under denna tid stigit med 193 % för män och med 225 % för kvinnor. I diagram II anges penninglönens och reallönens utveckling sedan 1939 för vuxna manliga arbetare. Reallönen har uträknats med hjälp av levnadskostnadsindex inklusive skatter och sociala förmåner. Det bör framhållas, att det erbjuder stora svårigheter att få ett tillförlitligt mått på reallöneutvecklingen. Beräkningar av prisutvecklingen under en längre period är förenade med en viss osäkerhet. Vidare bör erinras om att olika metoder tillämpats för att beräkna skatteposten i levnadskostnadsindex (se Soc. Medd. 1951: 5, sid. 346).

Tab. 4. Timförtjänsternas och levnadskostnadernas förändringar 1939—1952 för vuxna arbetare inom industrin

	1939	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952
Genomsnittlig timförtjänst, kr								
Män	1·34	2·05	2·34	2·54	2·62	2·78	3·30	3·92
Kvinnor	0·84	1·37	1·62	1·79	1·86	1·92	2·31	2·73
Indextal för timförtjänsten								
Män	100	153	175	190	196	204	246	293
Kvinnor	100	163	193	213	221	229	275	325
Levnadskostnadsindex (inkl. skatter)	100	142	150	153	155	157	188	207
Reallöneindex								
Män	100	108	116	124	125	129	131	141
Kvinnor	100	115	129	139	142	145	146	157

Stegringen av de totala timförtjänsterna inom olika industrigrupper mellan 1951 och 1952 framgår av sista kolumnen i tab. 2. För samtliga manliga arbetare redovisas en lönestegring på 19 % och för samtliga kvinnliga arbetare på 18 %. Den högsta lönestegringen för männen visar gruvindustri, metall- och verkstadsindustri samt kemisk-teknisk industri.

K.-E. F-g

Lantarbetarnas löner år 1952

Från socialstyrelsens undersökning av lantarbetarnas löner år 1952 föreligger nu vissa preliminära resultat, för vilka redogörs i det följande. En utförligare redogörelse kommer att lämnas i Lönestatistisk årsbok för år 1952.

Primärmaterial m. m. Enligt kungl. kungörelse den 8 oktober 1937 skall hushållningssällskapen från omkring en tjugondel av samtliga brukningsdelar med minst 10 ha åker insamla uppgifter till den årliga lantarbetarstatistiken. För år 1952 har i enlighet härmed hushållningssällskapen till socialstyrelsen insänt uppgifter för 3 696 brukningsdelar.

Det bör framhållas, att lantarbetarstatistiken icke uppfyller fordringarna på en i statistisk mening representativ undersökning. I avsikt att kontrollera den årliga lantarbetarstatistikens resultat har socialstyrelsen därför begärt och erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att för år 1952 jämsides med den ordinarie undersökningen utföra en speciell undersökning, till vilken uppgiftslämnarna utvalts enligt representativa grunder. Resultatet av denna undersökning föreligger ej ännu.

Den blankett, som använts vid 1952 års undersökning, innehöll i huvudsak samma uppgifter som 1951 års blankett. På 1952 års blankett skulle dock uträkningen av naturaförmånernas värde redovisas i en särskild avdelning. Om sålunda blankettens sakinnehåll var så gott som oförändrat sedan föregående år, så hade däremot kolumnernas ordning ändrats. Antalet arbetstimmar av visst slag och den för dessa arbetstimmar utbetalda lönen skulle alltid redovisas i två kolumner bredvid varandra. Anvisningarna innehöll exempel på blankettens ifyllande och på beräkningen av naturaförmånernas värde. För att man skulle få en enhetlig värdering av naturaförmånerna skulle förmånerna fri bostad samt kost och logi värderas med användande av fixa värden. Dessa värden meddelades i två tabeller i anvisningarna.

På blanketten skulle för varje arbetare, som varit anställd under hela redovisningsåret eller någon del av detsamma, uppges ålder, yrke, antal mot tidlön utgjorda arbetstimmar och arbetsdagar, antal mot ackordslön utgjorda arbetsdagar samt kontant tidlön, kontant ackordslön och värdet av ev. naturaförmåner.

Av de inkomna 3 696 uppgifterna har 32 kasserats och således 3 664 bearbetats. På blanketterna från dessa gårdar redovisades individuellt 15 265 arbetare. I en del fall har dessutom summariska uppgifter lämnats för tillfälliga arbetare. Av de individuellt redovisade arbetarna var 75 % män i åldern 18—64 år och 12 % kvinnor i samma ålder. De minderåriga (under 18 år) utgjorde 7 % och de »överåriga» (65 år och däröver) 6 % av hela antalet arbetare.

Tab. 1. Medellöner för lantarbetare åren 1951—1952 [1]

	Redovisade arbetare m. uppg. om antalet utgjorda arbetstimmar		Medeltimförtjänst vid tidlönsarbete,[2] kr		Löneökning[2] 1951—1952, %	Redovisade arbetare m. minst 250 arbetsdagar under året		Medellön per år[2] (inkl. ackord), kr		Löneökning[2] 1951—1952, %
	1951	1952	1951	1952		1951	1952	1951	1952	
Manliga arbetare 18—64 år										
Arbetare utan naturaförm. .	6 438	7 167	2·19	2·76	26·0	3 579	3 249	5 472	6 833	24·9
Arbetare med fri kost . . .	1 106	1 706	1·99	2·42	21·6	59	60	4 094	5 017	22·5
Arbetare med kost o. logi .	777	993	1·89	2·89	26·5	743	552	4 225	5 700	34·9
Arbetare med livsförnödenheter och/eller bostad . .	660	655	2·89	2·94	23·0	599	560	5 903	7 330	24·2
Samtliga	**8 981**	**10 521**	**2·18**	**2·78**	**25·2**	**4 980**	**4 421**	**5 322**	**6 729**	**26·4**
Därav:										
Rättare	282	308	2·57	3·19	24·1	312	284	6 338	7 758	22·4
Fördrängar	185	59	2·17	2·80	29·0	183	49	5 369	6 678	24·4
Körkarlar	1 146	407	2·06	2·63	27·7	807	286	4 945	6 326	27·9
Dagsverkare	3 362	5 838	2·04	2·61	27·9	699	1 361	4 665	6 054	29·8
Traktorskötare	826	1 031	2·18	2·78	25·2	517	586	5 259	6 583	25·2
Arbetare med blandat arb.	1 090	571	2·02	2·55	26·2	695	326	4 652	6 204	33·4
Ladugårdsförmän	340	342	2·61	3·24	24·1	331	285	6 766	8 473	25·2
Djurskötare	1 248	1 334	2·28	2·84	24·6	1 129	1 009	5 717	7 211	26·1
Fodermarskar	46	37	2·30	2·87	24·8	49	29	5 853	7 115	21·6
Stalldrängar	44	25	2·07	2·61	26·1	41	18	5 054	7 023	39·0
Specialarbetare	330	479	2·29	2·94	28·4	203	178	5 376	6 786	26·2
Övriga arbetare	82	90	2·02	2·57	27·2	14	10	4 199	5 943	41·5
på egend. med koll.-avtal	5 619	6 094	2·22	2·81	26·6	3 623	3 232	5 551	6 956	25·3
» » utan » »	3 362	4 427	2·03	2·52	24·1	1 357	1 189	4 709	6 114	29·8
Manliga arb. under 18 år .	620	732	1·50	1·88	25·3	113	111	3 438	4 449	29·4
» » 65 år o. däröver	654	830	1·88	2·31	22·9	228	212	4 446	5 656	27·2
Kvinnliga arbetare 18—64 år										
Arbetare utan naturaförm. .	689	984	1·70	2·14	25·9	98	109	2 684	2 910	8·4
Arbetare med » .	490	561	1·27	1·66	30·7	290	207	2 865	3 828	33·6
Samtliga	**1 179**	**1 545**	**1·40**	**1·81**	**29·3**	**388**	**316**	**2 820**	**3 512**	**24·5**
Därav:										
Dagsverkare	612	981	1·64	2·09	27·4	4	11	.	4 368	.
Arbetare med blandat arb.	103	104	1·77	1·92	8·5	46	22	3 812	4 136	8·5
Mjölkerskor	122	151	1·67	2·00	19·8	104	114	2 254	2 910	29·1
Hembiträden	277	267	1·20	1·60	33·3	227	150	2 851	3 949	38·5
på egend. med koll.-avtal	504	738	1·58	2·02	27·8	148	129	2 963	3 402	14·8
» » utan » »	675	807	1·29	1·69	31·0	240	187	2 731	3 587	31·3
Kvinnl. arb. under 18 år . .	134	185	1·12	1·57	40·2	35	30	2 647	3 688	39·3
» » 65 år o. däröver	25	34	1·41	1·78	22·7	4	5	.	.	.

Kollektivavtalets lönesatser. Svenska lantarbetareförbundet beräknar att omkring 27 000 lantarbetare f. n. är organiserade i förbundet. Dessa arbe-

[1] Medieval stil anger, att medeltalen uträknats på grundval av 10—24 uppgifter.
[2] Jfr texten.

Tab. 2. Manliga lantarbetare (18—64 år)fördelade efter årslönens storlek år 1952

Yrken (m.k. = med kollektivavtal) (u.k. = utan kollektivavtal)		Antal arb. med minst 250 arbetsdagar	Därav (i %) med nedanstående totallön (kontant och in natura) per år, kr										Medellön, kr[1]	Medianlön, kr	Lönernas normala variationsgränser, kr
			under 3 800	3 800–4 599	4 600–5 399	5 400–6 199	6 200–6 999	7 000–7 799	7 800–8 599	8 600–9 399	9 400–10 199	10 200 o. över			
Män 18—64 år															
Rättare . .	m. k.	230	—	—	0·9	1·3	20·4	37·0	24·3	5·7	7·8	2·6	7 763	7 567	7 029–8 349
	u. k.	54	—	—	7·4	9·3	20·3	18·5	18·5	11·1	9·3	5·6	7 735	7 553	6 470–8 707
Fördrängar .	m. k.	37	—	—	—	13·5	59·5	16·2	8·1	2·7	—	—	6 726	6 540	6 252–7 037
	u. k.	12	—	8·3	8·3	25·0	16·7	25·0	—	16·7	—	—	6 532	6 613	5 662–7 182
Körkarlar .	m. k.	208	—	—	5·3	28·4	55·2	8·7	2·4	—	—	—	6 396	6 378	6 076–6 739
	u. k.	78	1·2	9·0	12·8	24·4	33·3	16·7	2·6	—	—	—	6 140	6 282	5 499–6 864
Traktorskötare . .	m. k.	510	—	0·2	1·8	24·1	51·0	20 0	2·5	0·4	—	—	6 588	6 542	6 184–6 957
	u. k.	76	1·3	1·3	7·9	25·0	38·2	13·2	9·2	2·6	—	1·3	6 550	6 409	5 925–7 063
Dagsverkare	m. k.	876	1·0	1·5	5·8	38·5	40·2	9·2	2·9	0·7	0·1	0·1	6 277	6 249	5 848–6 685
	u. k.	485	5·8	14·8	18·1	28·2	23·1	5·3	4·3	0·2	0·2	—	5 652	5 751	4 819–6 438
Arbetare m. bl. arbete	m. k.	171	0·5	1·2	1·8	17·0	50·3	18·1	6·4	4·7	—	—	6 756	6 709	6 346–7 128
	u. k.	155	5·8	16·1	16·1	31·6	19·4	11·0	—	—	—	—	5 594	5 689	4 760–6 375
Ladugårdsförmän .	m. k.	257	—	—	—	0·4	5·1	24·1	29·6	25·3	8·9	6·6	8 453	8 312	7 696–8 968
	u. k.	28	—	—	—	3·6	3·6	17·9	32·1	17·9	7·1	17·8	8 656	8 412	7 730–9 306
Djurskötare	m. k.	720	—	—	1·1	5·7	27·2	34·2	19·2	7·1	2·9	2·6	7 510	7 312	6 817–8 026
	u. k.	289	2·8	7·3	12·8	17·3	21·1	22·5	11·4	3·5	1·0	0·3	6 468	6 520	5 509–7 400
Fodermarskar	m. k.	28	—	—	—	3·6	42·9	46·4	7·1	—	—	—	7 089	7 120	6 707–7 470
	u. k.	1	—	—	—	—	—	—	100·0	—	—	—	.	.	.
Stalldrängar	m. k.	16	—	—	—	18·7	25·0	37·5	—	12·5	6·3	—	7 311	7 196	6 620–7 642
	u. k.	2	—	50·0	50·0	—	—	—	—	—	—	—	.	.	.
Specialarbetare	m. k.	170	0·5	—	0·6	15·9	50·6	23·5	6·5	2·4	—	—	6 790	6 714	6 330–7 146
	u. k.	8	—	—	—	12·5	62·5	12·5	12·5	—	—	—	.	.	.
Övriga arbetare	m. k.	9	—	22·2	11·1	11·1	44·5	11·1	—	—	—	—	.	.	.
	u. k.	1	—	—	—	—	100·0	—	—	—	—	—	.	.	.
Samtliga år 1952	m. k.	**3 232**	**0·3**	**0·6**	**2·7**	**19·5**	**37·0**	**21·4**	**10·5**	**4·7**	**2·0**	**1·3**	**6 956**	**6 777**	**6 241–7 496**
	u. k.	**1 189**	**4·0**	**10·8**	**14·5**	**23·9**	**23·4**	**12·5**	**7·1**	**2·1**	**0·9**	**0·8**	**6 114**	**6 095**	**5 217–6 949**
	tillh.	**4 421**	**1·3**	**3·3**	**5·8**	**20·7**	**33·4**	**19·0**	**9·6**	**4·0**	**1·7**	**1·2**	**6 729**	**6 640**	**6 047–7 368**
år 1951	m. k.	3 623	2·6	8·7	36·6	32·1	12·2	5·2	1·6	0·7	0·2	0·1	5 551	5 444	4 953–6 022
	u. k.	1 357	22·3	25·4	25·9	16·9	6·1	2·1	0·9	0·2	0·1	0·1	4 709	4 668	3 862–5 419
	tillh.	4 980	8·0	13·2	33·7	27·9	10·5	4·4	1·4	0·6	0·2	0·1	5 329	5 291	4 704–5 908

tare avlönas i regel enligt kollektivavtalets bestämmelser. Enligt förbundets beräkningar skulle dessutom lönerna till ca 10 000 icke organiserade lantarbetare indirekt regleras av kollektivavtalet. Timlönerna (kr) för vissa yrken i 1951 och 1952 års kollektivavtal återges här nedan.

	År 1951	År 1952
Egentlig lantarbetare (år 1951: körkarl och dagsverkare)	1: 95	2: 45
Motorkunnig traktorförare	2: —	2: 52
Rättare (icke skolad)	2: 14	2: 70
Djurskötare	2: 11	2: 60
Djurskötare i förmansställning (icke skolad)	2: 15	2: 70

Timlönerna i 1952 års kollektivavtal var således omkring 50 öre (ungefär 25 %) högre än i 1951 års avtal.

1952 års löner enligt statistiken. Medelförtjänster per timme och år för olika grupper av lantarbetare redovisas i tab. 1. Hur de individuella årslö-

[1] Medieval stil anger, att medeltalen uträknats på grundval av 10—24 uppgifter.

Manliga lantarbetare (18—64 år) fördelade efter årslönernas storlek under år 1952 [1]

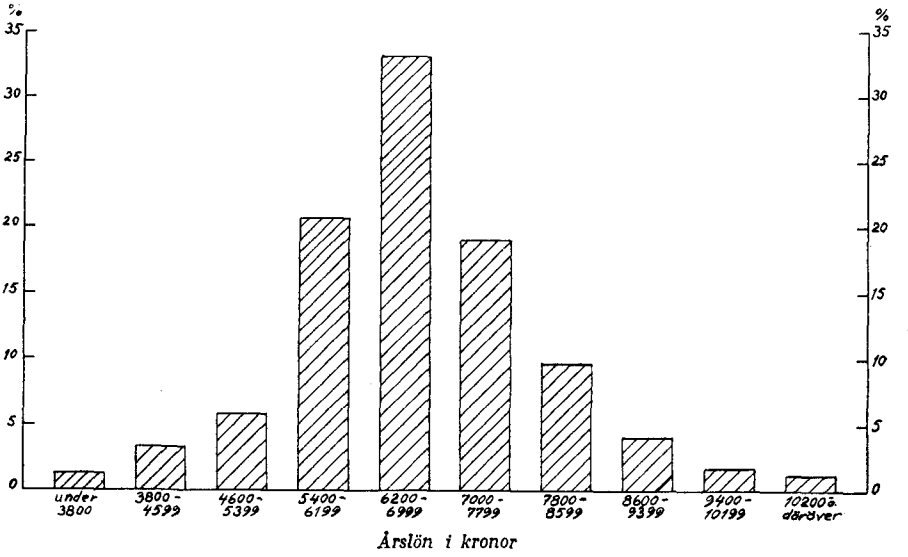

nerna avviker från medellönerna visas i tab. 2 och i diagrammet på denna sida. I tab. 2 har även medianlönerna och de s. k. normala variationsgränserna uträknats. Med medianlönen avses det lönebelopp, som har lika många löner över som under sig, när alla lönerna ordnats efter storlek. De normala variationsgränserna kan definieras som de två lönebelopp, mellan vilka lönerna varierar, om man bortser från lönerna till den fjärdedel av arbetarna, som består av de lägst avlönade och den fjärdedel, som består av de högst avlönade. Såväl manliga som kvinnliga arbetare har i år, i olikhet mot vad som förut varit fallet, indelats i förutnämnda tre åldersgrupper, arbetare under 18 år, arbetare i åldern 18—64 år och arbetare fyllda 65 år eller däröver. De två sistnämnda grupperna har tidigare redovisats i en grupp (»vuxna arbetare»).

Vid beräkningen av timförtjänsterna har tidlön för rykt och förberedelsearbeten samt för övertidsarbete medtagits i den mån motsvarande arbetstid redovisats. Semesterlön och andra kontanta ersättningar (ej ackordsförtjänster) samt värdet av ev. naturaförmåner har också medräknats. I årslönerna, som endast beräknats för arbetare med minst 250 arbetsdagar under året, ingår alla slags ersättningar, kontant och in natura, således både ackordsförtjänster och tidlön, oavsett om motsvarande arbetstid uppgetts eller ej.

Det har förut nämnts, att i anvisningarna fanns två tabeller, vilka innehöll de värden som skulle användas vid värderingen av förmånerna fri bo-

[1] Årslönerna grundar sig på uppgifter om arbetare med minst 250 arbetsdagar under året.

Tab. 8. Manliga arbetare, som fyllt 18 år[1], fördelade efter årslönens storlek åren 1946–1952

År	Antal arb. m. minst 250 arbetsdagar	Därav (i %) med en totallön per år[2] om kr										Genomsnittlig årslön, kr	Indextal, om 1946 = 100
		under 3 800	3 800–4 599	4 600–5 399	5 400–6 199	6 200–6 999	7 000–7 799	7 800–8 599	8 600–9 399	9 400–10 199	10 200 och över		
1946	7 823	82·6	15·1	1·9	0·3	0·1	—	—	—	—	—	3 296	100
1947	6 828	63·4	29·4	5·9	1·0	0·2	0·1	—	—	—	—	3 603	109
1948	5 914	22·9	43·6	25·2	6·6	1·3	0·3	0·1	—	0·0	—	4 301	130
1949	5 796	18·3	41·5	28·6	8·7	2·2	0·6	0·1	—	—	—	4 450	135
1950	5 388	14·1	35·4	33·7	12·0	3·6	1·0	0·1	0·1	0·0	—	4 638	141
1951	4 980	8·0	13·2	33·7	27·9	10·5	4·4	1·4	0·6	0·2	0·1	5 322	161
1952	4 421	1·3	3·3	5·8	20·7	33·4	19·0	9·6	4·0	1·7	1·2	6 729	204

stad samt kost och logi. Dessa värden överensstämmer i stort sett med kollektivavtalets nyttjanderättsavgifter. Jordbruks- och andra produkter skulle värderas efter gällande marknadspriser. Förra året, dvs. år 1951, värderades naturaförmånerna med ledning av de för år 1951 fastställda taxeringsvärdena, i en del fall höjda med 15 %. — Genom denna ändring av grunderna för naturaförmånernas värdering blir det svårt att för grupperna arbetare med »fri kost» och »kost och logi» dra några bestämda slutsatser om löneökningens styrka mellan år 1951 och 1952.

År 1952 uppgick enligt tab. 1 den genomsnittliga *timförtjänsten* för män i åldern 18—64 år till 2,73 kr. Eftersom de i tabellen för denna åldersgrupp angivna timförtjänsterna år 1951 egentligen avser åldersgruppen 18 år och däröver, är timförtjänsterna för de båda åren ej fullt jämförbara och procenttalen över löneökningen följaktligen ej heller fullt korrekta. Felet torde dock vara ganska obetydligt. Beräknas medeltimförtjänsten år 1952 för gruppen män i åldern 18 år och däröver och denna jämförs med motsvarande medeltimförtjänst år 1951, får man nämligen en relativ löneökning på 24 %, medan den i tab. 1 beräknade ökningen utgjorde 25 %. Ökningen av de i tab. 1 specificerade manliga yrkesgruppernas genomsnittliga timförtjänster varierade mellan 24 och 29 %. Dessa procenttal överensstämmer tämligen väl med avtalslönernas relativa ökning från år 1951 till år 1952. För kvinnliga arbetare i åldern 18 år och däröver blir medeltimförtjänstens stegring mellan åren 1951 och 1952 29 %.

Den genomsnittliga *årslönen*[3] för manliga arbetare i åldern 18 år och däröver steg från 5 322 kr år 1951 till 6 680 kr år 1952, således en ökning med 26 %. Detta procenttal är lika med procenttalet för årslönernas ökning enligt tab. 1. För män i åldern 18—64 år utgjorde den genomsnittliga årslönen år 1952 6 729 kr. Inom gruppen var årslönernas normala variationsgränser 6 047 och 7 368 kr. År 1951 beräknades dessa gränser för gruppen män 18 år och däröver till 4 704 och 5 908 kr. Årslönernas variationer i detalj fram-

[1] För år 1952 18—64 år.
[2] Se texten.
[3] Jfr föregående sida.

Tab. 4. Löneutvecklingen för vuxna[1] manliga lantarbetare med olika yrken och löneformer åren 1946 och 1949—1952[2]

Yrken och löneformer	Genomsnittlig årslön[3], kr						
	1946	1949	1950	1951	1952[1]	Indextal 1952	
						1946 = 100	1951 = 100
Arbetare utan naturaförmåner							
Rättare	3 682	5 025	5 227	6 009	7 403	201	123
Fördrängar	3 437	4 509	4 643	5 439	6 761	197	124
Körkarlar	3 223	4 245	4 420	5 082	6 408	199	126
Traktorskötare	3 338	4 400	4 593	5 277	6 574	197	125
Dagsverkare	3 054	4 051	4 196	4 842	6 246	205	129
Arbetare med blandat arbete	3 326	4 434	4 559	5 193	6 624	199	128
Djurskötare i förmansställning	4 118	5 594	5 776	6 659	8 250	200	124
Djurskötare	3 710	4 983	5 137	5 949	7 454	201	125
Fodermarskar	3 720	4 956	5 124	5 867	7 046	189	120
Slöjdare, smeder o. dyl.	3 416	4 481	4 577	5 265	6 636	194	126
Lastbilsförare	3 625	4 723	4 906	5 665	7 000	193	124
Arbetare med kost och logi							
Körkarlar	2 764	3 656	3 978	4 237	5 908	214	139
Traktorskötare	3 023	3 919	4 118	4 675	6 411	212	137
Dagsverkare	2 540	3 322	3 519	3 910	5 482	216	140
Arbetare med fri kost							
Körkarlar	2 465	3 221	3 756	.	.	.	.
Dagsverkare	2 512	3 254	3 351	3 990	4 848	193	122
Arbetare med livsförnödenheter och/eller bostad							
Körkarlar	3 047	4 105	4 393	5 178	6 405	210	124
Traktorskötare	3 452	4 699	4 979	5 601	6 831	198	122
Dagsverkare	2 829	3 900	4 150	4 731	6 068	214	128
Arbetare med blandat arbete	3 115	4 129	4 398	4 892	6 611	212	135
Djurskötare	3 370	4 683	5 030	5 712	7 101	211	124
Samtliga vuxna manliga arbetare[1]	**3 296**	**4 450**	**4 638**	**5 822**	**6 729**	**204**	**126**

går av tab. 2 och diagrammet på sid. 422. För kvinnor, 18 år och däröver, är årslönen år 1952 3 504 kr och den relativa ökningen sedan år 1951, då årslönen var 2 820 kr, 24 %.

Löneutvecklingen 1946—1952. Löneutvecklingen för vuxna manliga lantarbetare åren 1946—1952 framgår av tab. 3 och 4. Den genomsnittliga årslönen år 1952 var drygt dubbelt så hög som år 1946. Medan år 1946 nästan alla årsarbetare (arbetare med minst 250 arbetsdagar hos en och samma arbetsgivare) hade en årslön under 5 400 kr, var detta år 1952 fallet med endast 10 % av hela antalet årsarbetare. Beträffande den starka löneökningen från 1951 till 1952 för arbetare med kost och logi erinras om förut nämnda ändringar i sättet att beräkna naturaförmånernas värde.

[1] Vuxna = fyllda 18 år (för år 1952 18—64 år).
[2] Medieval stil anger, att medeltalen uträknats på grundval av 10—24 uppgifter.
[3] Se texten.

C. H-n

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsatta arbetare i slutet av maj 1953 i jämförelse med slutet av april 1953 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i maj 1953 redovisade arbetare[1] (exkl. permitterade)			Indextal (april 1953 = 100)[2]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbetevarande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Gruvindustri	60	9 826	160	9 986	99·5	·	99·6	100·0	—	6·9
Malmgruvor	48	9 182	159	9 341	99·9	·	99·9	100·4	—	6·7
Kolgruvor	12	644	1	645	95·0	·	95·0	95·0	—	9·8
Metall- o. verkstadsind.	2 093	182 872	12 687	195 559	99·2	98·2	99·2	99·7	0·5	5·6
Järn-, stål- o. kopparverk	50	28 011	697	28 708	99·3	98·0	99·2	99·5	0·3	6·2
Järn- o. stålmanufaktur	409	19 345	1 996	21 341	99·5	98·1	99·3	100·1	1·0	4·9
Mekaniska verkstäder	822	81 677	3 364	85 041	99·2	99·0	99·2	100·0	0·6	5·2
Reparationsverkstäder	303	7 479	16	7 495	99·6	·	99·6	98·5	·	5·2
Skeppsvarv	64	17 219	—	17 219	99·4	—	99·4	100·4	·	7·4
Elektroteknisk industri	164	19 953	4790	24 743	98·6	97·6	98·4	98·8	0·2	5·7
Annan metallindustri	281	9 188	1 824	11 012	99·4	98·9	99·3	99·4	1·6	5·1
Jord- o. stenindustri	580	25 989	2 452	28 441	102·7	103·9	102·8	103·2	0·4	4·6
Torvindustri	45	636	62	698	126·7	·	136·6	140·0	0·7	5·1
Stenindustri	122	3 938	13	3 951	100·7	·	100·9	101·3	—	3·4
Kalk- o. kritbruk	37	1 487	20	1 507	99·8	·	99·8	99·9	0·1	5·2
Cementfabriker	8	2 025	39	2 064	100·8	·	100·9	99·8	—	6·4
Cementvarufabriker	93	2 654	46	2 700	100·3	·	100·3	100·7	0·2	4·4
Tegelbruk	152	5 782	99	5 881	108·8	·	109·0	110·1	0·2	4·2
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	24	3 694	1 589	5 283	99·7	101·2	100·2	100·4	0·8	4·1
Glasindustri	62	4 002	567	4 569	100·3	99·1	100·2	100·1	0·8	5·4
Annan jord- o. stenindustri	37	1 771	17	1 788	101·2	·	101·1	103·2	0·4	6·2
Träindustri	1 138	36 930	1 069	37 999	101·5	101·6	101·5	102·2	0·5	3·2
Sågverk o. hyvlerier	429	18 505	295	18 800	103·8	105·0	103·8	104·1	·	3·3
Lådfabriker	29	701	29	730	93·3	·	93·7	95·4	2·8	2·8
Fanér- o. plywoodfabriker	15	1 467	95	1 562	103·2	·	103·0	104·7	0·1	2·7
Byggnadssnickerifabriker	179	6 025	67	6 092	99·8	·	100·0	101·1	0·3	2·6
Möbelfabriker	313	6 450	199	6 649	98·1	·	98·0	98·6	1·4	3·5
Svarveri- o. skidfabriker	87	2 172	137	2 309	98·6	·	98·6	100·5	1·4	3·2
Annan trävaruindustri	86	1 610	247	1 857	102·3	100·4	102·0	102·3	1·1	3·8
Massafabr. o. pappersbruk	130	33 225	2 690	35 915	99·6	101·1	99·7	100·1	0·5	5·5
Massafabriker	70	18 262	384	18 646	99·6	110·3	99·8	99·9	0·1	5·5
Pappersbruk o. pappfabr.	60	14 963	2 306	17 269	99·6	99·7	99·6	100·4	0·9	5·6
Pappersv.- o. grafisk ind.	526	16 009	4 444	20 453	99·2	99·0	99·2	98·9	·	5·9
Papp- o. pappersvaruind.	93	1 354	1 069	2 423	99·2	99·7	99·4	99·5	0·2	3·8
Grafisk industri	433	14 655	3 375	18 030	99·2	98·8	99·1	98·8	·	6·2
Livsmedelsindustri	727	12 669	4 374	17 043	62·2	51·8	59·0	58·7	0·8	7·1
Kvarnar	39	478	63	541	43·8	·	44·1	44·0	—	6·5
Bageriindustri	225	2 556	1 284	3 840	58·5	58·8	58·6	57·6	0·9	7·8
Sockerindustri	23	2 306	264	2 570	99·4	104·8	100·0	100·9	1·3	4·4
Choklad- o. konfektind.	55	244	353	597	18·7	15·0	16·8	15·9	—	8·4
Mejeriindustri	79	3 310	419	3 729	102·2	100·5	102·0	101·4	0·1	8·4
Slakterier o. charkuterier	165	2 057	421	2 478	36·1	32·7	35·5	34·9	0·1	9·1
Fiskkonservfabriker m. m.	44	654	1 029	1 683	100·8	109·6	106·0	107·1	2·7	6·6
Fruktkonservindustri	27	171	203	374	·	35·7	36·2	37·6	1·8	1·6
Margarinindustri	9	148	55	203	·	·	43·5	·	—	9·9
Annan livsmedelsindustri	61	745	283	1 028	85·7	102·9	89·9	89·1	1·4	3·4

[1] I antalet ingår ej arbetare som är frånvarande på grund av arbetskonflikt.
[2] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV MAJ 1953

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i maj 1953 redovisade arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (april 1953 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Dryckesvaru- o. tobaksind.	175	5 419	2 130	7 549	104·2	104·3	104·2	104·8	0·1	7·6
Bryggerier o. läskedrycksf.	166	4 965	1 028	5 993	104·6	108·7	105·3	105·9	0·1	7·4
Tobaksfabriker	9	454	1 102	1 556	100·0	100·5	100·4	100·7	—	8·2
Textil- o. beklädnadsind. .	953	29 189	47 437	76 626	99·0	99·0	99·0	99·2	0·2	4·9
Ylleindustri	82	5 503	5 324	10 827	99·6	98·6	99·1	99·8	0·2	5·2
Bomullsindustri	64	8 399	6 781	15 180	99 5	99·1	99·3	99·4	0·1	5·5
Linne- o. juteindustri . .	11	1 104	1 250	2 354	97·1	98·7	98·0	98·2	—	8·2
Trikåfabriker	148	2 514	7 001	9 515	98·1	99·8	99·4	99·8	0·3	4·7
Sömnadsindustri	439	5 739	21 912	27 651	98·5	98·6	98·5	98·6	0·2	4·2
Hatt- o. mössfabriker . .	40	384	1 207	1 591	99·5	100·6	100·3	98·5	0,1	5·5
Annan hithörande industri	169	5 546	3 962	9 508	99·0	99 4	99·2	99·4	0·6	4·4
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	358	12 874	7 381	20 255	99·8	99·4	99·7	99·6	0·2	5·1
Garverier	30	2 127	190	2 317	99·5	.	99·6	99·1	0·3	5·9
Päls- o. skinnvarufabr. .	86	1 050	1 196	2 246	97·9	101·6	99·8	99·5	0·4	4·0
Skoindustri	130	3 671	2 766	6 437	99·3	100·6	99·9	100·0	0·1	4·0
Andra lädervarufabriker .	54	974	640	1 614	99·1	94·1	97·1	97·5	0·7	3·9
Gummivarufabriker . . .	15	4 331	2 394	6 725	100·9	98·3	99·9	100·0	—	6·6
Annan hithörande industri	43	721	195	916	100·7	.	100·4	99·5	0·3	4·6
Kemisk-teknisk industri .	286	13 407	3 522	16 929	98·6	96·9	98·3	98 8	0·1	6·8
Färg-, olje- o. parfymfabr.	95	2 751	936	3 687	95·4	96·7	95·7	97·2	4·5	5·4
Sprängämnesfabriker . .	5	1 365	637	2 002	100 0	101·9	100·6	101·1	—	7·3
Tändsticksfabriker . . .	7	1 031	700	1 731	97·3	99·4	98·1	99·0	—	7·5
Annan kemisk-tekn. ind. .	179	8 260	1 249	9 509	99·7	93·5	98·9	98·9	0·1	7·2
Samtl. industrigrupper	7 026	378 409	88 346	466 755	97·8	94·8	97·2	97·6	0·4	5·4
Statl. verk o. byggnadsarb.	228	48 969	1 440	50 409	100·9	98·3	100·9	101·6	0·1	6·7
Mek. o. elektr. verkstäder	89	13 304	551	13 855	99·7	99·3	99·7	99·3	—	8·0
Skeppsvarv	3	3 264	31	3 295	99·6	.	99·6	99·4	—	8·4
Beklädn.verkst., förråd o.d.	54	789	381	1 170	100·6	98·7	100·0	99·9	—	5·0
Sprängämnesfabriker . .	2	440	211	651	96·7	95·9	96·4	96·7	—	4·5
Byggnads- o. anläggn.-arb.	80	31 172	266	31 438	101·7	97·4	101·6	103·0	0·2	6·1

Tab. 2. Förändringen i antalet anställda industriarbetare maj 1952—maj 1953
Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1952							1953				
	maj	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj
Gruvindustri	100·0	101·0	101·1	102·8	103·2	104·2	104·5	104·9	104·7	105·1	105·1	104·7
Metall- o. verkstadsind. . .	100·0	99·0	99·0	98·7	98·3	97·6	96·6	95·5	94·8	93.9	93·1	92·4
Jord- och stenindustri . . .	100·0	101·8	99·8	98·0	96·5	95·1	93·2	90·3	90 8	91·9	94·0	96·6
Träindustri	100·0	97·2	96·0	95·1	95·2	94·2	92·1	91·3	92·9	94·9	97·0	98·5
Massafabr. o. pappersbruk .	100·0	99·4	98·5	98·1	97·7	98·4	98·0	98·7	98·1	98·1	98·2	97·9
Pappersv.- o. grafisk industri .	100·0	99·0	98·9	98·9	99·0	100·1	99·5	97·7	97·6	98·1	97·0	96·2
Livsmedelsindustri	100·0	104·4	104·4	105·5	110·8	110·2	100·8	97·3	97·5	97·7	96·7	57·1
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	100·0	106·1	100·7	95·7	94·1	93·6	97·7	93·0	91·7	94·9	95·7	99·7
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	97·2	98·6	100·7	102·4	104·2	103·9	103·7	105·5	106·2	106·2	105·1
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	98·0	98·9	100·9	103 4	105·6	105·5	105·9	107·1	107·7	108·2	107·9
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	97·6	97·1	97·6	97·4	96·5	95·3	94·8	95·3	96·0	95·7	94·1
Samtliga industrigrupper	100·0	99·2	99·0	99·1	99·5	99·5	98·2	97·2	97·3	97·4	97·3	94·6

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under maj 1953

	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen			
				Tillsatta platser					
	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Totalt	därav 1-dagsplats	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Summa maj 1950 . . .	122 706	156 853	179 412	108 689	—	—	51 903	73 717	35 815
» » 1951 . . .	113 177	152 994	189 760	109 677	—	39 241	53 141	71 138	36 820
» » 1952 . . .	121 414	150 563	147 351	95 122	—	45 310	58 801	61 568	35 331
» april 1953 . . .	124 589	152 506	119 765	84 189	25 898	37 191	48 450	51 719	29 668
» maj 1953 . . .	125 727	154 273	128 828	90 361	27 161	43 104	54 432	54 760	31 893
Därav									
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	4 710	5 248	9 784	7 259	652	490	516	1 824	1 165
Skogsbruk	4 742	4 958	3 611	3 132	86	16	16	168	156
Malmbrytn. o. metallind. .	10 509	11 500	6 178	2 771	18	779	848	350	183
Trä-, graf. o. pappersind. .	3 324	3 580	3 061	1 792	10	294	337	286	104
Byggnadsverksamhet . . .	16 411	17 868	13 120	11 268	79	18	18	2	2
Övriga industrigrupper . .	9 044	10 091	7 313	3 605	25	3 817	4 138	3 903	1 436
Samfärdsel o. handel . .	23 673	35 165	38 927	30 438	13 244	9 175	12 621	15 728	9 532
Förvaltning o. fria yrken .	15 122	17 221	10 981	7 117	2 759	6 157	6 503	5 213	2 729
Sjukvård o. husligt arbete	11 303	18 009	26 430	15 494	7 691	11 144	17 887	26 067	15 318
Därav under 18 år . . .	19 355	19 520	12 892	7 571	728	10 400	10 478	6 560	3 727

Tab. 4. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad	Hela antalet hjälpsökande			Hjälpform	Antalet hjälpta hjälpsökande 31/5 1953		
	I riket	därav			I riket	därav	
		i Sthlm, Gbg o. Malmö	utlänningar			i Sthlm, Gbg o. Malmö	utlänningar
Maj 1952 . .	1 298	596	332	**Hela antalet hjälpta**	2 585	1 162	335
Juni » . .	1 229	575	322				
Juli » . .	1 181	537	317	Statligt beredskapsarbete	605	—	—
Augusti » . .	1 224	592	316	i arbetsmarknadsstyrelsens regi .	497	—	—
September » . .	1 294	652	323	i annan myndighets regi	108	—	—
Oktober » . .	1 576	821	313	Statskommunalt beredskapsarbete .	305	79	—
November » . .	2 476	1 238	316	Arkivarbete och musikerhjälp . . .	814	539	318
December » . .	3 347	1 538	329	Komm. arbete utan statsbidrag . .	246	—	—
Januari 1953 . .	5 325	2 127	357	Dagunderstöd	592	526	15
Februari » . .	5 761	2 011	364	Kommunalt understöd	10	5	1
Mars » . .	5 629	2 087	363	Utbildningshjälp	13	13	1
April » . .	4 508	1 770	353				
Maj » . .	3 152	1 467	339				

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board in Sweden

1953, no 7

CONTENTS

Page

Child welfare institutions or foster homes? By *Göta Rosén* 375
Israel's immigration policy and her social problems. By *Dr. Chaim Yahil* . . 380
Pensions paid by the State Pension Institution to the staffs of homes for the aged. By *O. H. Kalén* 396
Short notices:
The Twentyfifth Anniversary of the Labour Court 399
New members of the Joint Advisory Committees on the Cost of Living Area Grouping and the Retail Price Index 399
Course for officials in the Staff Service 399
The membership of the labour market organizations 400
Annual Report of the UN Technical Assistance Programme 400

Periodical Surveys

The Social Welfare Board's general consumer price index for May 1953 . . . 402
The Community's child welfare work in 1951 403
Industrial workers' wage conditions in 1952 410
Agricultural wages in 1952 419
Employment and unemployment 425
Literary survey 431
Book notices 338

The Issue in Brief

Child welfare institutions or foster homes? In this article Göta Rosén, State Inspector of child welfare, gives the reasons for her conviction that the care of children in foster homes is in many respects superior to those forms of care that can be offered in various kinds of child welfare institutions. P. 375.

Israel's immigration policy and her social problems. Since the State of Israel was set up 5 years ago, on an average 16 Jewish immigrants have arrived in the new country every hour of the day and night to a total number of 711 000 from about seventy countries, so that the number of inhabitants in Israel has approximately doubled in those few years. Of these immigrants 450 000 have been given permanent dwellings, only 2 000 still live under canvas and the remainder are living in so-called »transitional villages». Of the 276 new villages that have come into being during these 5 years, 180 have been founded by the immigrants themselves. A high official in the Israeli Foreign Administration gives an account of this extremely comprehensive and complicated social experiment. P. 380.

The community's child welfare work in 1951. The number of children and young people who in 1951 were subject to action taken under the Child Welfare Act was 38 892. (In addition, 33 601 foster children were in that same year under the supervision of the Child Welfare Boards.) Preventive measures were taken in 5 931 cases, protective upbringing in 7 107 cases and social care in 26 391 cases. Of the 7 107 cases of protective upbringing the reason for the children being taken in hand was neglect, vice and the risk of vice, each in approximately equal percentages. For social care 88 per cent were taken in hand on account of distress in the home or defencelessness, and on account of disease etc. 12 per cent, of the 26 391 cases within this category of care. P. 403.

Industrial workers' wage conditions in 1952. The number of workers accounted for in this investigation represents about 80 % of the number of workers covered by the industrial statistics of the Board of Trade.

For all male workers the figures for the period between 1951 and 1952 account for a wage increase of 19 % and for all women workers a rise of 18 %. The mining industry, the metal and engineering industry and the chemico-technical industry show the highest wage increase for male workers. The nominal cash wage for adult workers in industry proper has risen during the period 1939—1952 by 193 % for men and by 225 % for women.

The relative scope of piece-work varies widely as between the different industrial groups. The

highest volume of piece-work is recorded in the shipyards (85 %), paper mills (82 %), pulp mills (81 %), iron, steel and copper works (78 %) and the mining industry (76 %). P. 410.

Agricultural wages in 1952. For male agricultural workers from the age of 18 upwards who are covered by the investigation the average hourly earnings on timewage work, such as it has been defined in the report, have been estimated for 1952 at 2,70 Kr. as against 2,18 Kr. in 1951. The average annual wage of male workers of 18 years of age and over (i. e. the annual earnings of workers who have worked for at least 250 days in the service of the reporting employer) amounted in 1952 to 6 680 Kr. (5 322 Kr. in 1951). The annual wage includes all kinds of earnings, such as piece-work earnings. — Women farm workers, of at least 18 years of age, earned in 1952 an hourly average of 1,81 Kr. as compared with 1,40 Kr. in 1951.

It will be seen from the average wages quoted that between 1951 and 1952 the hourly earnings of adult male farm workers rose by 24 % and the annual wage by 26 %. The hourly earnings of women farm workers went up by 29 %. P. 419.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1953, no 7

INDEX

Page

Asiles d'enfants ou placement familial dans la Protection de l'Enfance? Par *Göta Rosén* 375

La politique d'immigration en Israel et ses problèmes sociaux. Par *Chaim Yahil* 380

Pensions du personnel retraité de l'Etat. Par *O. H. Kalén* 396

Courtes notices:

Le Tribunal du Travail a 25 ans d'âge 399

Nouveaux membres du comité pour le groupement des localités d'après le coût de la vie et du comité de l'indice 399

Cours pour les fonctionnaires du service du personnel 399

Nombre des membres des organisations du marché du travail 400

Bourses altouées par l'ONU pour études techniques à l'étranger pendant l'année 1952 400

Aperçus périodiques

L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S. pour mai 1953 . . 402

La protection sociale de l'enfance en 1951 403

Salaires des ouvriers de l'industrie en 1952 410

Salaires des ouvriers agricoles en 1952 419

Emploi et chômage 425

Bibliographie 431

Comptes rendus de livres 438

Résumé

Asiles d'enfants ou placement familial dans la Protection de l'Enfance? L'inspectrice de l'Etat de la Protection de l'Enfance, Göta Rosén, expose dans cet article les raisons qui lui font estimer le placement des enfants dans des familles nourricières supérieur à beaucoup d'égards au placement dans différentes sortes d'asiles et autres établissements de la Protection de l'Enfance. P. 375.

La politique d'immigration en Israel et ses problèmes sociaux. Depuis que l'Etat d'Israel s'est constitué, il y a cinq ans, on compte qu'en moyenne 16 immigrants juifs pour chaque heure du jour et de la nuit sont entrés dans le nouvel état et que leur total s'élève maintenant à 711 000 personnes, venues de 70 pays différents et doublant approximativement en ces quelques années le chiffre des habitants d'Israel. A 450 000 de ces immigrants

des habitations ont été procurées et 2 000 seulement vivent encore sous des tentes ou dans les villages dits »provisoires». Des 276 nouveaux villages créés au cours des cinq années, 180 l'ont été par les immigrants. Un haut fonctionnaire de l'administration israelienne pour l'étranger rend compte de cette expérience sociale extraordinairement vaste et compliquée. P. 380.

La protection sociale de l'enfance en 1951. Le nombre des enfants et des jeunes gens qui durant l'année 1951 ont été l'objet de mesures, conformément à la loi sur la protection de l'enfance, a été de 38 892. (A ce chiffre il faut ajouter 33 601 pupilles qui pendant l'année étaient placés sous la surveillance des comités de protection de l'enfance.) On a eu recours à des mesures préventives dans 5 931 cas, à l'éducation surveillée dans 7 107 cas et à la protection sociale dans 26 391 cas. Pour les 7 107 cas d'éducation surveillée, les raisons de la prise en charge étaient dans à peu près dans la même proportion le manque de soins, le caractère vicieux de l'enfant, le risque qu'il devienne vicieux. Les enfants pris en charge pour protection sociale l'ont été en raison du dénuement de la famille ou l'abandon dans 88 % des cas et pour cause de maladie, etc., dans 12 % des 26 391 cas de cette catégorie. P. 403.

Salaires des ouvriers de l'industrie en 1952. Le nombre des ouvriers sur lesquels porte cette enquête correspond à environ 80 % du total des ouvriers selon la statistique industrielle de la Direction générale du Commerce.

L'article rend compte d'un relèvement des salaires de 19 % pour l'ensemble des ouvriers hommes et de 18 % pour l'ensemble des ouvrières entre 1951 et 1952. Le plus fort relèvement des salaires des hommes a eu lieu dans l'industrie minière, l'industrie métallurgique et mécanique et l'industrie technico-chimique. Le salaire nominal en espèces des ouvriers adultes dans l'industrie proprement dite a augmenté entre les années 1939 et 1952 de 193 % pour les hommes et de 225 % pour les femmes.

L'extension relative du travail à forfait varie beaucoup entre différents groupes d'industrie. La proportion la plus élevée du travail à forfait se rencontre dans les chantiers de construction navale (85 %), les papeteries (82 %), les fabriques de cellulose (81 %), les forges de fer, d'acier et de cuivre (78 %) et l'industrie minière (76 %). P. 410.

Salaires des ouvriers agricoles en 1952. Les ouvriers hommes âgés d'au moins 18 ans touchés par l'enquête ont reçu en 1952 un salaire horaire moyen, dans le travail à l'heure tel que celui-ci est défini dans le compte rendu, de 2,70 couronnes, contre 2,18 en 1951. Le salaire annuel moyen des ouvriers hommes, âgés d'au moins 18 ans, qui ont travaillé au minimum 250 jours chez l'employeur ayant fourni les données, s'est élevé en 1952 à 6 680 couronnes (5 322 couronnes en 1951). Dans le salaire annuel sont comprises toutes les sortes de gain, donc aussi les gains du travail à forfait. Les ouvrières agricoles âgées d'au moins 18 ans ont gagné en moyenne par heure 1,81 couronne en 1952, contre 1,40 en 1951.

Il ressort des moyennes de salaires qui viennent d'être citées que de 1951 à 1952 le gain horaire des ouvriers agricoles a augmenté de 24 % et le salaire annuel de 26 %. Pour les ouvrières agricoles, le salaire horaire a augmenté de 29 %. P. 419.

Litteraturöversikt

(11 maj—10 juni 1953)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen[1]

Allmänna sociala frågor

DALENIUS, T. Konsekvenserna av bortfall vid statistiska undersökningar. Den svenska marknaden 1953, nr 3.

GROES, LIS. Er detailhandelen rationel — og for hvem? (Föredrag.) Nationalökonomisk tidsskrift 1953, nr 1/2.

HEIJNE, G. v. Centralisering — decentralisering. Några synpunkter på industriföretagets administrativa organisation. Affärsekonomi 1953, nr 8.

Analysis of social, cultural statistics. United Nations bulletin 1953, nr 8.

Sverige

BOSTRÖM, C. Teknisk och social revolution i Sveriges skogar. Allsvensk samling 1953, nr 5.

EKBLOM, S. Förslag till ny landstingslag. Sjukhuset 1953, nr 4.

ELIASSON, L. Statsbidragen till kommunerna. Politisk tidskrift 1953, nr 5.

EWERLÖF, K. Kan och bör statsutgifterna begränsas? Balans 1953, nr 2.

GRÖNDAL FORSHELL, SESSE. Att leva på anstalt. (Recension.) Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 4.

JOHANSSON, ALBIN. Ledning och kontroll av statsägda företag. Tiden 1953, nr 5.

JOSEPHSON, W. Misstron mot näringslivet måste äntligen upphöra! Svensk handel 1953, nr 10.

PETTERSSON, GUNNAR, M. FL. Ges svenskt sjöfolk för många förmåner. Sjömannen 1953, nr 6.

ROSÉN, B. Den nya naturskyddslagen. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 5.

RUDHOLM, S. Förslag till brottsbalk. Från departement och nämnder 1953, nr 8.

SAHLIN, Å. Sant och osant om varudistributionen. Svensk handel 1953, nr 10.

STRAND, S. G. Vår föda som världsproblem. Signalen 1953, nr 20.

WILLNY, H. Varudeklarationer — ett viktigt led i konsumentupplysningen. Kooperatören 1953, nr 9.

Eiendomsforholdene i svensk industri. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 5.

Fastighetsbeskattningen — ett par reformer. Skogen 1953, nr 5*.

Skolöverstyrelsen om 1949 års filmkommittés betänkande. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 23.

Belgien

LAGASSE, A. Le mouvement social en 1952. Bulletin de l'institut de recherches économiques et sociales 1953, nr 3.

Frankrike

DE VULPIAN, A., & SAUERWEIN, J. Valsociologin — nya franska metoder. Tiden 1953, nr 5.

Norge

AULIE, A. Personundersökelser og verne- og tilsynsvirksomhet. Samordning mellom den sosiale administrasjon og rettsvesenet. Sosialt arbeid 1953, nr 3.

Trykte arbeider utgitt i Norge 1947—1950. Statistiske meldinger 1953, nr 5.

Storbritannien

FISHER, R. The expansion of statistics. Journal of the Royal statistical society 1953, nr 1.

STEDMAN JONES, S. The sources and nature of statistical information in special fields of statistics. Food statistics. Journal of the Royal statistical society 1953, nr 1.

Tyskland

RAABE, K.-H. Die Entstehung des Sozialprodukts im 2. Halbjahr und im Kalenderjahr 1952. Wirtschaft und Statistik 1953, nr 4.

WOLKERSDORF, L. Die Krise der Einkommensbesteuerung. Mitteilungen des wirtschaftswissenschaftlichen Instituts der Gewerkschaften 1953, nr 5.

Soziale Sicherheit in Gegenwart und Zukunft. Mitteilungen des wirtschaftswissenschaftlichen Instituts der Gewerkschaften 1953, nr 4.

Die soziale wirtschaftliche Wirkung des Lastenausgleichs wird jedoch verschieden beurteilt. Wirtschaftsdienst 1953, nr 4.

Trafikolyckornas orsaker. Transportarbetaren 1953, nr 5.

Arbetarskydd

Sverige

STARLAND, H. Cirkelsågarnas olycksfallskonto. Arbetarskyddet 1953, nr 5.

Jubileum inom arbetarskyddet. Förbundet 1953, nr 5.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Australien

BRENTWOOD, A. L. Accidents and accident prevention in Australian industry. Occupational safety and health 1953, nr 1.

Canada

Accident prevention facilities in manufacturing establishments. The labour gazette 1953, nr 4.

Arbetslön och arbetstid

DANÖ, S. Pengelön og reallön. Nationalökonomisk tidsskrift 1953, nr 1/2.

Sverige

HELGER, N. Lärargärning och lärarlöner. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 23.

KJ[ELLVAR]D, H. Pensionsåldern. Signalen 1953, nr 22/23.

V[ALLSTRA]ND, L. Arbetstiden. Fabriksarbetaren 1953, nr 6.

Förkortad arbetstid. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 9.

Lönestatistiken stödjer våra krav. Sv. typografitidning 1953, nr 13.

Tjänstepension — folkpension. Sv. trafiktidning 1953, nr 18/19.

Amerikas förenta stater

BRITTON, VIRGINIA. Sources of earnings of farm families. Journal of the home economics 1953, nr 5.

ROWE, E. K., & PAINE, T. H. Pensions plans under collective bargaining. Monthly labor review mars 1953.

Canada

Wages, hours and working conditions in meat products industry. The labour gazette 1953, nr 4.

Danmark

Den nye lov om ferie med lön. Arbejdsgiveren 1953, nr 8.

Finland

LUOMA, V. Om lönejämförelser och organisering. Industritidningen 1953, nr 4.

Schweiz

Das schweizerische Volkseinkommen. Schweizerische Arbeitgeber-Zeitung 1953, nr 19.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

BENGTSSON, G. Ekonomiska läget — en utblick med branschöversikter. Affärsekonomi 1953, nr 8.

DAWSON, A. A. P. The United Nations and full employment. International labour review maj 1953.

JACOBY, H. Kommer en vändpunkt i konjunkturerna? Kooperatören 1953, nr 9.

SCHILLER, K. Produktivitätssteigerung und Vollbeschäftigung durch Planung und Wetterwerb. Wirtschaftsdienst 1953, nr 5.

SUNDÉN, R. Den internationella konjunkturbilden och det svenska näringslivet. Svensk handel 1953, nr 10.

WÄCHTER, M. Arbetsstudier — missbrukad vetenskap. Tjänstemannarörelsen 1953, nr 5.

ZETTERFELDT, H. MTM. [Method and time measurement.] Verkstäderna 1953, nr 5.

Hur påverkas produktiviteten av en nedgång i sysselsättningen? Balans 1953, nr 2.

Den internationale økonomiske situation. Økonomi og politik 1952, nr 4.

Konjunkturutsikterna. Affärsvärlden 1953, nr 21.

Sverige

ALDESTAM, A. Den kvinnliga kontorspersonalen i statlig tjänst. Från departement och nämnder 1953, nr 8.

CARLSSON, INGRID, HANSSON, R., & SVENSSON, OLOF. Yrkesvägledare på ståltråd. Explorationsövningar med tekniska hjälpmedel. Nordisk yrkesvägledningstidskrift 1953, nr 1.

CURTMAN, C. W. Svensk arbetsmarknad — fakta och prognoser. Tjänstemannarörelsen 1953, nr 5.

DANSK, L. Hotelldöden. Restauratören 1953, nr 10.

GRÅBY, L. Vetenskap och arbete. [Anm. av G. Boalt & G. Westerlund: »Arbetssociologi».] Sv. typografitidning 1953, nr 11.

HOLMSTRÖM, S. Jordbruket har köpt många maskiner. Nya lantbruksmaskiner och redskap för 1/3 miljard kr år 1952. Lantmannen 1953, nr 22.

HUMBLE, S. Beredskapen mot arbetslöshet i stadskommunerna. Arbetsmarknaden 1953, nr 5.

KELLGREN, N. Hur stabil är konjunkturen? Beklädnadsfolket 1953, nr 5.

KJELLBERG, E. Yrkesönskningar och placeringsmöjligheter. Nordisk yrkesvägledningstidskrift 1953, nr 1.

LUNDBERG. E. Aktuella problem i svensk ekonomisk politik. (Föredrag.) Nationalökonomisk tidsskrift 1953, nr 1/2.

RÖSSEL, J. Folkmängd och arbetskraft. Metallarbetaren 1953, nr 21/22.

TÖRNQVIST, K. Har trivseln någon betydelse? Fackföreningsrörelsen 1953, nr 21.

WITTROCK, J. Läget på byggnadsmarknaden. Murarnas fackblad 1953, nr 5.

Ingen arbetslöshet — ingen översysselsättning. Arbetsmarknaden 1953, nr 5.

Prognoser för 1953. Affärsvärlden 1953, nr 19.

Den svenska industriens kostnadskris. Finanstidningen 1953, nr 21.

Ökad skogsindustriexport. Affärsvärlden 1953, nr 21.

Amerikas förenta stater

BJÖRK, L. Statistiska mått på sysselsättning och arbetslöshet. Sv. sparbankstidskrift 1953, nr 4.

USA's udenrigshandel i 1952. Udenrigsministeriets tidsskrift 1953, nr 15.

Danmark

BALME, H., BACKER, K. H., & ERICSSON, ROLAND. Behandling, optræning og arbejdsanvisning af erhvervshæmmede. Socialt tidsskrift 1953, nr 3/4.

Beskæftigelsens sæsonsvingninger. Arbejdsgiveren 1953, nr 11.

Den danske företagsräkningen år 1948. Kommersiella meddelanden 1953, nr 4.

Flere unge til det danske arbeidsmarked. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 12.
Den ökonomiske udvikling i Danmark. Ökonomi og politik 1952, nr 4.

Finland

Finland og eksportkrisen. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 10.

Frankrike

ARDANT, G. The measurement of productivity in state undertaking and public services. International labour review maj 1953.

Norge

NORDAL, K. W. De yrkesvalghemmedes problemer. Nordisk yrkesvägledningstidskrift 1953, nr 1.
Landsorganisasjonens produktivitets-program. Arbeidsgiveren 1953, nr 10.
Norsk produktivitetsinstitutt. Arbeidsgiveren 1953, nr 10.
Det produksjonstekniske forskningsarbeid. Praktiske resultater av fellesundersökelser i en rekke industrier. Norges industri 1953, nr 9/10.

Sovjetunionen

Sovjetiske udenrigshandelsorganisationer. Udenrigsministeriets tidsskrift 1953, nr 14.

Tyskland

HEITBAUM, H. Psychische Ermüdung und Nervenbelastung bei arbeitsteiliger Fertigung. Mitteilungen des wirtschaftswissenschaftlichen Instituts der Gewerkschaften 1953, nr 4.
KRATZSCH, K. Die Verheiratete Arbeitsnehmerin in der westdeutschen Wirtschaft. Mitteilungen des wirtschaftswissenschaftlichen Instituts der Gewerkschaften 1953, nr 4.
SCHARMANN. Die Lage der jugendlichen Arbeitslosen und Flüchtlinge in Deutschland. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 9.

Österrike

Einführung einer amtlichen Produktionsstatistik. Statistische Nachrichten 1953, nr 4.
Die Wirtschaftslage. Statistische Nachrichten 1953, nr 4.

Befolkningsfrågor

Belgien

HIERNAUX, W. La morbidité des travailleurs en Belgique de 1948 à 1950. Revue du travail 1953, nr 4.

Danmark

Befolkningsudviklingen skaber enorme problemer fremefter. Arbejdsgiveren 1953, nr 10.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Sverige

JOHANSSON, ALF. Saneringsarbetet bör förberedas nu. Hyresgästen 1953, nr 10.
PERSSON, FRITZ. Bostadsbrist och hyresskatt. Tiden 1953, nr 5.
SANDSTRÖM, K. E. Tomtindelningen som hinder för byggnadsverksamheten. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 5.
Hur länge varar bostadsbristen? Byggnadsindustrin 1953, nr 8.
Hyresgästernas berättigade krav på reparationer måste tillmötesgås. Vi hyresgäster 1953, nr 6.
Riksdagen antog förslaget om frivillig behovsprövning. Sv. fastighetstidning 1953, nr 9.
Två paragrafer ändras i hyresregleringslagen. Sv. fastighetstidning 1953, nr 9.

Danmark

PEDERSEN, JÖRGEN. Udligning af lejeniveauerne i ældre og nyere ejendomme. Nationalökonomisk tidsskrift 1953, nr 1/2.

Finland

KUOTI, Y. De fabrikstillverkade trähusen och byggnadsverksamheten på industriernas bostadsområden. Industritidningen 1953, nr 4.
STRÖMMER, A. Bostadsbehovet i tätorterna och på landsbygden. Social tidskrift 1953, nr 3/4.

Frankrike

FRISCH, A. Wohnungsmangel und Wohnungspolitik in Frankreich. Wirtschaftsdienst 1953, nr 5.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

ULVSTIG, V. Fria fackföreningsinternationalen. Sjömannen 1953, nr 6.
UNBEHAUEN, H. Die Internationale Arbeitsorganisation. Aufgabe und Konstruktion. Mitteilungen des wirtschaftswissenschaftlichen Instituts der Gewerkschaften 1953, nr 5.

Sverige

GEIJER, L. Om arbetsgivares rätt att fritt avskeda arbetstagare. Tjänstemannarörelsen 1953, nr 5.
KARLSSON, ANDREAS. Kommentar till avtalsuppgörelsen 1953. Målarnas facktidning 1953, nr 6.
SÖDERBERG, E. Livsmedelskonflikt — varför? Frihet 1953, nr 10.
ZANDER, E. Varför livsmedelskonflikt? Tjänstemannarörelsen 1953, nr 5.
Den mörknande avtalsfronten. Finanstidningen 1953, nr 20.
Organisationsproblemer for Svensk Arbejdsgiverforening. Arbejdsgiveren (Danmark) 1953, nr 8.
Storstrid — den svenske revisjons kulminasjon? Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 10.
Den svenske næringsmiddelkonflikt. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 12.

Amerikas förenta stater

HARDMAN, J. B. S. The power motivations of the American labor movement. Monthly labor review mars 1953.
MOORE, ERNESTINE M., & NIX, J. Arbitration provisions in collective agreements, 1952. Monthly labor review mars 1953.
YABROFF, B., & HERLIHY, ANN J. History of work stoppages in textile industries. Monthly labor review april 1953.

Schweiz

Bedrohte Arbeitsfreiheit. Schweizerische Arbeitgeber-Zeitung 1953, nr 19.

Hälso- och sjukvård

SJÖVALL, H. Om diagnosen självmord. (Föredrag.) Sv. läkartidningen 1953, nr 21.

The work of WHO [World Health Organization]: 1952. Chronicle of the World Health Organization 1953, nr 4.

Sverige

BERGLUND, Å. Teoretisk socialmedicin. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 4.

BERLIN, V. Tandrötan, den svenska folktandvården och Vipeholmsundersökningen. Sv. läkartidningen 1953, nr 22.

BORGSTRÖM, G. Färskfiskens hantering. Modern forskning om färskfiskens förstöring. Hygienisk revy 1953, nr 5.

BUTLER, P. Arbetsvården — ett samhällsintresse. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 4.

BÄCK, L. Verksläkarinstitutionen. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 4.

EDSTRÖM, G. Folksjukdomarnas problem. Reuma 1953, nr 2.

ENGSTRAND, A. Jurist och läkare oense. Vad är ett olycksfall? Skogsindustriarbetaren 1953, nr 11.

FISCHER, G. Om näringsstandard och tuberkulos. Hygienisk revy 1953, nr 5.

— Om råttbekämpning. Hygienisk revy 1953, nr 5.

GRÖNBERG, A. Läkarbristen i Norrland. Ett nödläge måste avhjälpas. Sv. läkartidningen 1953, nr 23.

NILSONNE, H. Spastikervården ur ortopedisk synpunkt. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 4.

SUNNERVIK, D. Åtgärder för att förenkla hanteringen av babytvätt på barnbördsavdelningar. Sjukhuset 1953, nr 4.

ÅKERBLAD, B. Statens arbetsklinik i Stockholm. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 4.

ÖVDEN, O. Det hygieniska skälet för eldbegängelse. Hygienisk revy 1953, nr 5.

Behovet av läkemedel väl tillgodosett. Sv. sjukkasse-tidning 1953, nr 6.

Förslag till provinsialläkartaxa. Sv. sjukkassetidning 1953, nr 5.

Hälsokontroll avslöjar »dold» sjukdom och minskar frånvaron. Bankvärlden 1953, nr 4.

Norge

SELVAAG, O. Byggproblem för sjuka och gamla. Sjukhuset 1953, nr 4.

Tyskland

KUNICK, ELSE. Moderne Probleme des Gesundheitsschutzes für die berufstätige Frau. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 9.

Fürsorge bei Kinderlähmung und deren Folgeerscheinungen. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1953, nr 5.

Kooperation

Tyskland

EVERLING, H. Central union of German consumers' societies 50 years old. Review of international cooperation 1953, nr 5.

Nykterhetsfrågan

Sverige

ELMÉR, Å. Nya riktlinjer för nykterhetspolitiken i vårt land. Utlandssvenskarna 1953, nr 5.

Fylleriet ökade tolv procent, ungdomens nykterhetstillstånd försämras avsevärt år från år. Reformatorn 1953, nr 19.

Motion mot sämre öl. Sv. bryggeritidskrift 1953, nr 5.

Nykterhetskommitténs förslag och kommunerna. Sv. stadsförbundets tidskrift 1953, nr 4.

Nykterhetskommitténs förslag till försäljningsorganisation. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 4.

Nykterhetskommitténs internationella jämförelser m. m. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 4.

Norge

Alkoholomsetningen i Norge 1952. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 4.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

BOOKER, H. S. Recension av E. v. Hofsten: »Price indexes and quality changes.» Economica maj 1953.

KIHLSTEDT, C. Distributionskostnader i olika länder. Svensk handel 1953, nr 8/9.

Sverige

ERICSSON, I.-B. Partiprisutvecklingen i Sverige under år 1952. Kommersiella meddelanden 1953, nr 4.

HENRIKSON, A. Konsumenterna och grosshandeln. Svensk handel 1953, nr 8/9.

RYDBECK, G. Priskontroll och verklighet. Svensk handel 1953, nr 8/9.

TÖRNQVIST, G. Distributionsvägar och distributionskostnader. Svensk handel 1953, nr 8/9.

WALLÉN, T. Rättvisa och orättvisa i dyrortsgrupperingen. Bankvärlden 1953, nr 4.

Storbritannien

BELLERBY, J. R. United Kingdom: Comparison of urban and rural retail prices. Journal of the Royal statistical society 1953, nr 1.

Socialförsäkring

Sverige

BERG, G. Från riksdagen. Sjukförsäkringen genomförd. Sv. läkartidningen 1953, nr 23.

FORSGREN, E. Mödrahjälp och barnbidrag ur hygienisk synpunkt. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 4.

NATT OCH DAG, S. Ersättningstillägg av statsmedel. Arbetarskyddet 1953, nr 5.

SJÖFORS, I. Revision av invaliditetstabellerna. Arbetarskyddet 1953, nr 5.

SPENDRUP, A. Arbetslöshetsförsäkringen upprustas. Vägarbetaren 1953, nr 5.

Folkpensionen och annan pension. Sunt förnuft 1953, nr 6.

Kommunala bostadstillägg till personer med änkepension, änke- eller änklingsbidrag. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 2.

Motioner i anledning av sjukförsäkringspropositionen. Sv. sjukkasse-tidning 1953, nr 6.
Den nya sjukförsäkringen. Sv. sjukkasse-tidning 1953, nr 5.
En reform kommer till. [Den obligatoriska sjukförsäkringen.] Sunt förnuft 1953, nr 6.
Sjukförsäkringen inför riksdagen. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 4.
Sjukförsäkringspropositionen. Sv. sjukkasse-tidning 1953, nr 5.

Amerikas förenta stater

KOSSORIS, M. D. Workmen's compensation in the United States. Monthly labor review april 1953.

Finland

JYLHÄ, T. Den internationella konventionen angående minimistandard för social trygghet. Social tidskrift 1953, nr 3/4.

Island

MILLER, B. Island har obligatorisk sjukförsäkring. Sv. sjukkasse-tidning 1953, nr 5.

Nederländerna

DIERENDONCK, J. E. VAN. L'assurance chômage aux Pays-Bas. Revue du travail 1953, nr 4.

Storbritannien

AUERBACH, W. Beveridgeplan — 10 Jahre danach. Soziale Sicherheit 1953, nr 5.

Tyskland

KILLAT, A. Sozialversicherungswahlen und Angestellte. Soziale Sicherheit 1953, nr 5.
OSTERKAMP, K. Zur Therapie der Krankenversicherung. Soziale Sicherheit 1953, nr 5.

Socialvård

BOUTONIER, J. Compte rendu du colloque sur les enfants privés de famille. Courrier [du] centre international de l'enfance 1953, nr 1.
MALMROTH, ELSA. Ungdomsvård diskuteras i Rom. Skyddsvärnet 1953, nr 2.
NYRIN-BRENEL, BIRGITTA. Barn på institution. Sv. läkartidningen 1953, nr 22.
SAND, R. Entstehung und Entwicklung der internationalen Konferenz für Sozialarbeit. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1953, nr 5.

Sverige

DAHLSTRÖM, H. Den sociala hemhjälpen. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 2.
EKSTRÖM, ELSA. Val av adoptivföräldrar. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 2.
GRÖNQVIST, T. Fattigvårdens omfattning år 1951. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 2.
HANSSON, SVEN. Hemgårdsrörelsen. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 5.
HEDKVIST, C. Samarbetet mellan invalidorganisationerna. Sv. vanföretidskrift 1953, nr 5.
JOHANSSON, BERTIL. Fattigvård eller socialhjälp. Ett genmäle. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 5.
KARLSSON, LENNART. Familjedaghemmen nu igen. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 2.
LADBERG, T. Anstaltsradion. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 5.
LINDSTRÖM, N. DVR [De vanföras riksorganisation] och vi. Sv. vanföretidskrift 1953, nr 5.
NILSSON, KURT. DVR [De vanföras riksorganisation] — en gren inom svensk vanförevård. Sv. vanföretidskrift 1953, nr 5.
SJÖSTRAND, G. Inför DVR:s [De vanföras riksorganisation] 30-årsjubileum. Sv. vanföretidskrift 1953, nr 5.
[SV. SOCIALVÅRDSFÖRBUNDET.] Förbundets yttrande över hemhjälpsbetänkandet. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 2.
TEGNER, G. Skolmåltider och skyttegravar. Sunt förnuft 1953, nr 6.
ÖSTBERG, E. Synpunkter på den sociala hemhjälpen i en Lappmarkskommun. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 5.
Adoptionsinstitutet i Stockholm. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 2.
Anstalter för åldringar. Sunt förnuft 1953, nr 5.
Godkänt standardlås stoppar biltjuvarna? Försäkringstidningen 1953, nr 4.
Hemvård för kroniskt sjuka. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 2.
Informationskonferens om frivillig övervakare. Skyddsvärnet 1953, nr 2.
De kvinnliga lösdrivarnas samhällsproblem. Skyddsvärnet 1953, nr 2.
Skolmåltiderna. En sammanställning utförd av skolöverstyrelsen. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 5.
Skolöverstyrelsens yttrande till statsutskottet angående de motioner rörande skolmåltidsverksamheten, vilka avlämnats till 1953 års riksdag. Aktuellt från skolöverstyrelsen 1953, nr 12.

Danmark

NIELSEN, S. F. Om hörecentralernes opgaver og arbejdsmetoder. Månedsskrift for praktisk lægegerning og social medicin 1953, nr 5.
WEDELL-WEDELLSBORG, V. Arbejdsanstaltsudvalgets første betænkning. Socialt tidsskrift 1953, nr 3/4.

Finland

ASTELJOKI, A. Ändringen av fattigvårdslagen. Finsk kommunaltidskrift 1953, nr 4.

Indien

WIDÉN, KERSTIN. En barnavårdare ser på Indien. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 2.

Norge

ÖXNEVAD, E. Helsearbeidet blant de eldre og gamle. Sosialt arbeid 1953, nr 3.

Tyskland

HORSTMANN, K. Die alten Leute. Nach Ergebnissen der Volks- und Berufszählung vom 13. September 1950. Wirtschaft und Statistik 1953, nr 4.

Österrike

KÖRNER, T. Sonderkindergarten »Schweizer Spende» i Wien. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 5.

Undervisning och yrkesutbildning

HILLMAN, B. Jätteskolornas uppfostringsproblem. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 19.

HÖGLUND, R. Casemetoden och vad den duger till. Ekonomen 1953, nr 2.

Sverige

LUNDSTRÖM, A. Skogsarbetarnas yrkesutbildning. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 10.

MAGNE, O. Agrells kritik av försöksverksamheten. [Anm. av J. Agrell: »Den nya skolan och försöksverksamheten.»] Folkskollärarnas tidning 1953, nr 20.

Arbetsledareutbildningen. Arbetsledaren 1953, nr 10.

Klassmedeltalet i folkskolan. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 23.

Uppfostran och undervisning. Radio- och korrespondensundervisningen i engelska. Aktuellt från skolöverstyrelsen 1953, nr 11.

Statsutskottet om försöksverksamheten. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 21.

Yrkesutbildningen bästa försäkringen för framtiden. Handelstjänstemannen 1953, nr 4.

Amerikas förenta stater

HERMELIN, T. Utbildning och träning i materialhantering. Amerikanska förhållanden och erfarenheter. Affärsekonomi 1953, nr 9.

Danmark

AHM, J. Lovforslag om erhvervsvejledning. Nordisk yrkesvägledningstidskrift 1953, nr 1.

Ut- och invandring

Nederländerna

GLINSTRA BLEEKER, R. J. P. VAN, & MADEN, F. H. VAN DER. Emigration from the Netherlands. International labour review maj 1953.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of commerce. Bureau of the census.
Description of the sample for the monthly retail trade report. Wash. 1952.

DANMARK. Arbejdsdirektøren.
Beretning om arbejdsanvisningen og arbejdslöshedsforsikringen m. m. for regnskabsåret 1951/52. Khvn 1953.

— Dansk arbejdsgiverforening.
Beretning. 1952/53. Khvn 1953.

— Fællesforeningen for Danmarks brugsforeninger.
Beretning og regnskab for året 1952. Khvn 1953.

BRUSEWITZ, P. E. Folkpension m. m. Sthlm 1952.

DAHMÉN, E. Företagsbildningen förr och nu. Sthlm 1953. (Industriens upplysningstjänst. Skriftserie. Ser. C: 8.)

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hki 1953.
18 A. Industristatistik. 66 (1950).

— Oy alkoholiliike Ab.
Berättelse över verksamhetsåret 1952. Hfors 1953.

FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic affairs.
Report on a special United nations fund for economic development. New York 1953. (Publ. 1953. 2. B. 1.)
Review of economic conditions in the middle East 1951—52. Suppl. to World economic report. New York 1953. (Publ. 1953. 2. C. 1.)

— Department of social affairs.
Evaluation of the programme of advisory social welfare services 1947—51. New York 1953. (Publ. 1952. 4. 18.)

— Food and agriculture organization.
Yearbook of food and agricultural statistics. Vol. 6 (1952). P. 1—2. Rome 1953.

— Interim co-ordinating committee for international commodity arrangements.
Review of international commodity problems 1952. New York 1953. (Publ. 1953. 2. D. 1.)

GÖTEBORG. Göteborgs stads statistiska byrå.
Göteborgs kommunalkalender. Årg. 25 (1953). Gbg 1953.

HENELL, O. Marketing aspects of housewives' knowledge of goods. Gbg 1953. (Institutet för distributionsekonomisk och administrativ forskning. Meddelande. 1.) (Akad. avh.)

HOLMQVIST, N. Värdering av ekonomibyggnader och bostäder vid lantbruket. 1952 års prisläge. Lund 1953. (Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader. Meddelande. 26.)

HÄGERSTRAND, T. Innovationsförloppet ur korologisk synpunkt. Lund 1953. (Meddelanden från Lunds universitets geografiska institution. Avhandlingar. 25.) (Akad. avh.)

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
36th session, Geneva, 1953.
Report. Geneva 1953.
1. World labour report 1953. Productivity and welfare. Economic and social survey. Activities of the I. L. O. Report of the Director-General of the International labour office. [With] Suppl.
3: P. 3. Summary of information relating to the submission to the competent authorities of conventions and recommendations adopted by the International labour conference (article 19 of the constitution).
3: P. 4. Report of the committee of experts on the application of conventions and recommendations (articles 19 and 22 of the constitution).

JAPAN. Ministry of labor.
Japan labor code 1952. Tokyo 1953.

JONES, M., [m. fl.] Social psychiatry. A study of therapeutic communities. Lond. 1952.

KONJUNKTURUTVECKLINGEN 1949—53. Sthlm 1953. (Information och argument, april 1953.)

NEDERLÄNDERNA. Centraal bureau voor de statistiek.
Regelingen van lonen en andere arbeidsvoorwaarden in Nederland op 31 dec. 1952. Utrecht 1953.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1953.
116. Skattestatistikken for budsjettåret 1950/51.
121. Meieribruket i Noreg 1951.
122. Norges private aksjebanker og sparebanker 1950 og 1951.
123. Forsikringsselskaper 1951.

NORRMAN, Å., [utg.] Kommentar till 1952 års upphandlingskungörelse. Sthlm 1953.

PALDAM, J. Planlægning for velfærd. Khvn 1952. (Arbejderbevægelsens erhvervsråd.)

SCHWEIZ. Eidgenössisches statistisches Amt.
Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1953.
245. Eidgenössische Volkszählung 1. Dez. 1950. Bd 12. Kanton St. Gallen.

Die SOZIALE KRANKENVERSICHERUNG im Jahre 1951 in der Bundesrepublik Deutschland. Hrsg. vom Bundesministerium für Arbeit. Bonn 1953.

STORBRITANNIEN. Ministry of labour and national service.
Industrial relations handbook. Rev. ed. Lond. 1953.

SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN.
Styrelse- och revisionsberättelser för 1952. Sthlm 1953.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1953.
Folkmängden och dess förändringar.
Dödsorsaker år 1950. Av Statistiska centralbyrån.
Industri och bergshantering.
Industri. Berättelse för år 1950 av Kommerskollegium.
Socialvård.
Fattigvården år 1950. Av Socialstyrelsen.
Ålderdomshemmen och deras vårdtagare år 1950. Av Socialstyrelsen.

TIPPETT, L. H. C. The methods of statistics. 4., rev. ed. Lond. & New York 1952.

UTKAST til norsk standard for næringsgruppering. Innstilling fra et utvalg oppnevnt av Finansdepartementet. Oslo 1953. [Stencil.]

UTVECKLINGEN av industri och hantverk i Stor-Stockholm under 1940-talet. Sthlm 1953. (Företagsekonomiska forskningsinstitutet vid Handelshögskolan i Stockholm. Meddelande. 44.)

Recension

Ivan Bratt: Alkoholismen — en sjukdom? Bonniers förlag. Stockholm 1953. Kr. 17,50.

Det är märkligt vad lite som egentligen tycks ha hänt, sedan en särskild kommitté inom Svenska Läkarsällskapet år 1908 framlade sitt nu klassiska betänkande »Alkoholen och samhället» med ett försök till en verklig klassificering av alkoholmissbrukarna. Kommitténs indelning av dessa missbrukare med vissa etiologiska antydningar och samtidiga uppgörelse med den missledande diagnosen »alcoholismus chronicus» kan faktiskt utan större ändringar användas även nu trots allt tal på senare år om alkoholistproblemet såsom löst och om tillkomsten av nya behandlingsmetoder avpassade efter nya rön. Kommittén utgår — för att i korthet erinra om dess uppfattning — från två olika slag av alkoholbehov: ett psykologiskt och ett fysiskt. De som missbrukar alkohol på grund av ett psykologiskt behov, indelas i tre grupper: 1) tillfällighetssupare, t. ex. landsbor på besök i staden, inkallade, studenter vid examina, 2) personer med regelbundna, icke dagliga vanor, t. ex. helgsupare, veckoslutsupare, och 3) personer med dagliga vanor. Denna senare grupp indelas i två undergrupper: a) personer som visserligen förtär större dagliga kvantiteter alkohol än som kan anses oskadligt eller ekonomiskt rimligt men som dock måste betraktas som socialt oförvitliga, och b) personer som genom permanent dagligt alkoholbruk åsidosätter sina sociala plikter. De som dricker på grund av ett fysiskt behov — de av »alkoholhunger» behärskade för att använda en nutida term — hänförs också till två grupper: de egentliga alkoholisterna, hos vilka spritbegäret försvinner efter några dagars avhållsamhet, och de personer, hos vilka detta begär ej försvinner, emedan det är endogent betingat, och vilka är att betrakta såsom sjuka.

Grovt kunde man kanske sammanfatta denna systematik genom att med Kinberg skilja mellan miljöalkoholister och abnormalkoholister. Båda grupperna är alkoholmissbrukare men den egentligen medicinska beteckningen *alkoholist* borde förbehållas den senare gruppen.

På grund av inflytelser från en intensiv men ej sällan ganska ensidig för att ej säga en smula ytlig alkoholforskning i USA tycks denna på ett välgörande sätt rikt nyanserade syn på alkoholismen och dess orsaker på senare år även här i Sverige ha fått allt mindre utrymme särskilt utanför sakkunniga kretsar. Alkoholismen är en sjukdom, ett medicinskt problem och därmed jämnt. Flytta ledningen av alkoholistvården från socialstyrelsen till medicinalstyrelsen begär de starkast medicinskt påverkade. När E. M. Jellinek, naturvetare — dock icke läkare — och Världshälsoorganisationens (WHO) konsult rörande alkoholismen och dess behandling, för nu halvt annat år sedan avslutade FN:s och WHO:s första stora expertkonferens i Köpenhamn kring detta problem, gjorde han detta med att emfatiskt förklara, att alkoholen själv ingalunda har den betydelse vid uppkomsten av alkoholism, som man velat tillmäta den, ty denna åkomma fanns redan på Adams och Evas tid, dvs. innan man ens lärt sig framställa alkoholdrycker. Han menade, att det hos vissa individer alltifrån släktets begynnelse funnits en latent alkoholism redan utan alkoholtillförsel. Den blir iakttagbar i form av sjukdomen »alcohol addiction», om ett s. k. symtomatiskt alkoholmissbruk — t. ex. som en följd av en socialt eller psykologiskt betingad olust — påbörjas och får fortgå en tid — 10 å 15 år. »Alcohol addiction» kännetecknas av ett okontrollerat drickande, ett till synes obetvingligt alkoholbegär. Bakom ligger en hypotetisk kroppslig faktor av specifik art, som torde ha med ämnesomsättningen att göra, fortsatte Jellinek. Alkoholisten super alltså därför att han lider av en speciell rubbning i de kroppsliga funktionerna, han är sjuk. Finns ej den teoretiskt förutsatta ämnesomsättningsfaktorn, uppstår någon »non-addictive» form av alkoholism på basen av psykologiska eller sociala anomalier i omgivningen. Sådan social alkoholism ägnar man i USA endast ett förstrött intresse.

I viss amerikansk facklitteratur betraktas alkoholismen som ett banalt, i barndomen grundlagt neurosproblem, som man där-

för kan komma till rätta med t. ex. med psykoanalys. I Sverige åter pekar man på visst läkarhåll på skallskador som en viktig orsaksfaktor.

Den på grund av kravet på motbokens avskaffande aktuelle Ivan Bratt har nu riktat uppmärksamheten på sig även på det sättet, att han med sin nya bok »Alkoholismen — en sjukdom?» går till storms mot dylika, efter hans mening dåligt underbyggda modeuppfattningar om alkoholismens orsaker och närmast vill påstå motsatsen: alkoholisten kan möjligen betraktas som sjuk, men bara så länge han super och omedelbart därefter. Han behöver inte sjukhusvård annat än kanske under den mycket korta tid abstinenssymtomen eller — som Bratt korrigerar sig själv — restitutionssymtomen varar. Alkoholbegäret beror på illamående under bakruset, vilket alkoholmissbrukaren med framgång ehuru tillfälligt dövar med samma medel som åstadkom illamåendet. Bratt betvivlar, att det finns p e r m a n e n t alkoholbegär annat än hos vissa psykiskt sjuka eller abnorma individer, hos vilka alkoholmissbruk är blott symtom på psykisk ohälsa och sålunda något sekundärt, s. k. pseudoalkoholister. Till denna grupp synes han också, något överraskande, räkna dipsomanerna (äkta periodsupare), eventuellt också de rena alkoholpsykoserna, såsom delirium tremens m. fl. Han diskuterar dock ingående men starkt kritiskt teorierna om ett sådant konstitutionellt eller förvärvat begär.

Den medicinske lekmannen kan icke undgå att känna sig lite förbryllad inför de sålunda starkt divergerande uppfattningarna om alkoholismens etiologi. Bratt gör saken knappast lättare, trots att hans framställning stilistiskt är fullkomligt lysande och på ett utmärkt sätt vittnar om sin författares rika erfarenhet och beläsenhet. Har Bratt avsett att utså tvivel om alkoholismen som en sjukdom bland en alltmer okritiskt sjukdomstroende allmänhet, torde han lyckas ganska bra, i den mån nu denna ytterst läsvärda bok verkligen blir läst även utanför fackmännens krets. Fakta och den aktuella debatten kring dessa problem tillika med moderna behandlingserfarenheter på området redovisar Bratt utförligt i två dussin elegant utformade fast genom en del upprepningar ställvis lite pratsamma kapitel. Nog är det åtminstone t. v. ensidigt och onyanserat att påstå att alkoholismen är en sjukdom men det förefaller ungefär lika ensidigt och onyanserat att, som Bratt tycks vilja göra, påstå att denna företeelse i c k e är en sjukdom. Alkoholisten måste ju redan på grund av att alkoholen obestridligen är ett gift bli sjuk. I det akuta stadiet av alkoholism är alkoholmissbrukaren alltså sjuk och bör rimligen behandlas som sådan. Men sedd ur uppkomstbetingelsernas synpunkt har saken även andra minst lika viktiga sidor som den medicinska, ungefär som myntet icke har bara e n sida.

Bratt tenderar sålunda att bli ensidig åt sitt håll och presenterar ett uppbåd av välkända men alltfort slående argument för sin ståndpunkt: den nästan obefintliga alkoholismen bland judar och i viss mån även bland kineser, även då dessa folkslag uppträder som emigranter i alkoholbetonade miljöer, det i allmänhet mycket lägre antalet av kvinnliga alkoholister, den lägre frekvensen av alkoholism på landsbygden jämfört med städerna etc. Bratt hänvisar också till erfarenheterna inom den amerikanska *Alcoholics Anonymous* (A. A.), förebilden till Länkarna i Sverige. Genom A. A., som visserligen teoretiskt men ytterligt oklart och grumligt uppfattar alkoholismen som en sjukdom, återgår alkoholister i stort antal till nykterhet på allt annat än medicinsk väg. Stödet av en f. d. alkoholist, som helt förstår den nedsupnes svårigheter och återger honom hopp att också han kan bli nykter, är tillräckligt för att i ett växande antal fall snabbt förmå »alkoholsjukdomen» att försvinna, en uppseendeväckande terapi, om det verkligen vore fråga om en sjukdom. Med Bratt skulle man önska, att det nu mycket stora material av på denna närmast »andliga», i den stora A. A.-rörelsen medvetet religiösa, väg »botade» alkoholister bleve föremål för ingående vetenskapligt studium till tolkning av de psykologiska »under», som inträffat där liksom inom den svenska Länkrörelsen, eller genom religiösa omvändelser bland alkoholister i andra sammanhang. Vad ingen medicinsk behandling kunnat åstadkomma, det sker genom medicinskt obildade medlemmar av A. A., säger medicinaren Bratt nästan skadeglatt triumferande till sina läkarkolleger, särskilt till psykiaterna, som han — egen-

domligt nog utan angivande av några namn fast man lätt skymtar en och annan känd doktorsprofil — ganska skarpt ironiserar över.

Spörsmålet huruvida alkoholismen är en sjukdom är för lite utforskat, menar Bratt. Det vederhäftigaste forskningsbidraget på senare tid är väl Curt Åmarks doktorsavhandling, där vissa frekvenser vetenskapligt stabilt fastställts.[1] Bratt, som icke ens nämner sitt motbokssystem, lägger därvid huvudvikten vid den utbredda alkoholseden, som i sin tur har den eskapistiska lusten hos människor att uppleva alkoholeuforin som bakgrund. Där nu inte djävulscirkeln rus — olust vid tillnyktrandet — rus för att döva denna olust kommit i gång! Vad Bratt har att säga om faran av att kalla alkoholismen en sjukdom — man undergräver då alkoholistens egen ansvarskänsla! — förefaller psykologiskt en smula verklighetsfrämmande, även om det, liksom skedde på den internationella Paris-kongressen mot alkoholism i somras, visst inte skadar att också trycka på ansvarssidan. Om man genom att anse alkoholisten sjuk kan få honom mera positivt inställd till att ta emot behandling, är väl detta bara bra? Och en sjuk har väl egentligen ännu större »ansvar» mot sig själv att leva hygieniskt än en frisk? Detta förstår även många alkoholister fuller väl, om de också skulle förefalla att vara utan insikt härom. Bratts terminologiska ärlighetskrav har nog på den punkten drivit honom längre än han kanske själv velat. Läkarens medverkan i alkoholistvården är ju trängande angelägen redan på grund av behovet av fördjupad diagnostik i det enskilda fallet och klarläggande och behandling av sjukliga företeelser, som icke direkt har med alkoholmissbruket att göra. Han kan också genom vissa moderna metoder — läkarnas kanske bästa bidrag hittills till en förbättrad terapi vid alkoholism — ge utmärkt medverkan till den akut söndersupnes snabba restituering, vilket också visat sig ha en god psykoterapeutisk effekt. Någon medicinsk specialterapi i egentlig mening finns däremot icke ännu, påpekar Bratt med rätta (antabusterapin riktar sig ju ej mot alkoholismen som sådan och är därför mer en krycka än ett botemedel), varför den **långsiktiga** behandlingen av alkoholister blir en uppgift för huvudsakligen olika slag av socialarbetare i mer eller mindre ordnad samverkan med läkare, psykologer osv. Detta var f. ö. även Pariskongressens ståndpunkt i en av dess resolutioner.

I Bratts välskrivna bok lämnas också klarläggande psykoanalytiska och arvsbiologiska redogörelser, som — såvitt kan bedömas — är korrekta. Man finner många fina filosofiska aforismer. De gör boken som litterär produkt så mycket värdefullare.

Det är en lustig tillfällighet att den medicinske anmälaren av denna bok i den dagstidning, som energiskt går i god för att Bratts mest kända bok — den lilla brungrå — alltjämt är nyttig, finner denna hans just nu mest aktuella bok skadlig. Den ställer på ett levande och stimulerande språk problemen på nytt och tvingar till eftertanke och omprövning. Den är därför i stället en högst nyttig bok.

D. W.

[1] Jfr referat av denna avhandling — »Alkoholistproblemet i psykosocial belysning» — i Sociala Meddelanden 1951: 6, sid. 418.

K. STATISTISKA CENTRALBYRÅN 20 AUG 1953

Häftets huvudinnehåll

Augusti 1953

Levnadsstandard och levnadsnivå. Med anledning av diskussioner i Förenta Nationernas generalförsamling om innebörden av termen levnadsstandard och om behovet av en enhetlig internationell definition av detta begrepp beslöt FN:s Ekonomiska och sociala råd förra året att sammankalla en s. k. liten expertkommitté för att utreda hithörande problem. Om denna sexmannakommitté från olika länder, som sammanträdde i New York i juni i år, dess arbete och innehållet i dess rapport redogör den svenske ledamoten av kommittén, byråchefen Erland v. Hofsten. Sid. 443.

Den statliga lån- och bidragsgivningen till bostadsförsörjningens främjande. I artikeln redogör förste aktuarie Magnus Elison för denna statens stödverksamhet på bostadsmarknaden från mitten av 1930-talet till budgetåret 1951/52. För närvarande utgår statliga lån och bidrag till ca $^4/_5$ av nyproduktionen av bostäder, och $^1/_3$ av familjerna med två eller flera barn under 16 år har nu bostadsbidrag.

De i denna översikt behandlade låne- och bidragsformerna är: bostadsanskaffningslån, familjebidrag, statsbidrag till pensionärshem, bostadsförbättringsbidrag, nybyggnadslån, förbättringslån, lantarbetarbostadslån och lantarbetarbostadsbidrag, egnahemslån, tertiärlån, tilläggslån, trekronorsbidrag, familjebostadsbidrag med därtill knutna bränslebidrag samt pensionärsbostadsbidrag. Sid. 451.

Levnadskostnadsindex för juni 1953. Beräkningen av socialstyrelsens levnadskostnadsindex för juni 1953 har gett till resultat, att indextalet i 1953 års serie utan direkta skatter har sjunkit från 213 i mars till 212 i juni. Detta är första gången en sänkning av indextalet inträffat sedan december 1949. Beräknad på indextalen med decimaler (212,89 för mars och 212,40 för juni) blir sänkningen 0,2 %. Pensionspristalet, som bestämmer indextillägget på folkpensionerna, kvarstår i 138 för tiden aug.—okt. 1953. Detta innebär, att indextillägget bibehålls oförändrat vid 35 % för denna period. Sid. 472.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för juni 1953. Detta har beräknats till 224,1 mot 224,4 för maj och uppvisar således en sänkning med 0,3 enheter eller 0,1 %. Sid. 476.

Utlänningar i Sverige under första kvartalet 1953. Den 1 april 1953 uppgick antalet utlänningar med uppehållstillstånd till 109 986, varav 56 630 män och 53 356 kvinnor, vilket innebär en ökning med 120 (0,1 %) sedan föregående kvartalsskifte.

Den 1 april 1953 var antalet arbetsanmälda utlänningar i landet 112 280, vilket innebär en minskning under det första kvartalet innevarande år med 6 845 (5,7 %). Av de arbetsanmälda utgjorde finnarna den största gruppen: 31 965, följd av danskarna: 20 025, tyskarna: 17 454, norrmännen: 12 595, balterna: 11 889, polackerna: 4 011 samt italienarna: 2 170.

Fördelningen av utlänningarna efter yrken utvisade, att 49 044 var sysselsatta inom industri och hantverk samt 15 974 inom handel m. m., 12 155 ägnade sig åt jordbruk, fiske och skogsbruk, 10 384 åt husligt arbete, 7 152 åt förvaltning, arbetsledning och fria yrken, 7 077 åt samfärdsel samt 6 306 åt hälso- och sjukvård. — Under första kvartalet i år inreste till vårt land 16 472 turister från andra länder än de nordiska. Sid. 480.

Ungdomsvårdsskolornas elever år 1952. Vid utgången av år 1952 var antalet ungdomsvårdsskolor 23 med 1 515 elever, varav 43 utackorderade, 809 villkorligt utskrivna och 663 på själva skolorna. För pojkklientelet utgjorde egendomsbrott huvudorsaken till omhändertagandet: 697 fall, för flickorna sexuell vanart: 255 fall. De år 1952 slutligt utskrivna eleverna hade i genomsnitt vistats 22 månader på ungdomsvårdsskola och därtill varit villkorligt utskrivna i 27 månader. Sid. 493.

Bostadsbyggandet i Sverige år 1952. Detta år nybyggdes 44 751 lägenheter, vilket innebar ett nettoöverskott av 43 791 lägenheter, varav 40 142 med centralvärme, wc och badrum. Sid. 495.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, senast i	6, 1951
Allmänna arvsfonden, för varje budgetår, senast i	12, 1952
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	4, 1953
Arbetskraftsåtgång och utbetald lönesumma inom jordbruket år 1951, årligen, senast i	8, 1952
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	detta nr
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal, senast i	6, 1953
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1952
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	detta nr
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen, senast i	4, 1952
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1952
Fattigvården, årligen, senast i	4, 1953
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen, senast i	4, 1952
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, i regel varje halvår, senast i	8, 1952
Inkomst och förmögenhet, årligen, senast i	5, 1952
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1952
Lantarbetarnas löner, årligen, senast i	7, 1953
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	detta nr
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1953
Löneförhållanden och sysselsättning för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	5, 1953
Löneförhållandena för arbetare inom industrin, årligen, senast i	7, 1953
Löner och sysselsättning inom industrin, varje kvartal, senast i	6, 1953
Mödrahjälpen, årligen, senast i	detta nr
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	2, 1953
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning, årligen, senast i	5, 1953
Samhällets barnavård, årligen, senast i	7, 1953
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	12, 1952
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	9, 1952
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	6, 1953
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1952
Ungdomsvårdsskolornas elever, årligen, senast i	detta nr
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	detta nr
Vägarbetarnas löneförmåner, senast i	11, 1951

Levnadsstandard och levnadsnivå

Av byråchefen *Erland v. Hofsten*, socialstyrelsen

Termen levnadsstandard hör till de flitigt använda. I den ekonomiska och politiska debatten talas det ständigt om olikheter i levnadsstandard mellan skilda länder eller befolkningskategorier, och det råder allmän enighet om önskvärdheten av att söka förbättra levnadsstandarden för de grupper, som nu har den sämsta standarden. Termen levnadsstandard återfinns även i åtskilliga betydelsefulla dokument, främst bland dem Förenta nationernas stadga, där det i artikel 55 a på tal om det internationella ekonomiska och sociala samarbetet heter att FN skall främja: »högre levnadsstandard, full sysselsättning samt framåtskridande och utveckling i ekonomiskt och socialt avseende».

Bilden visar Förenta Nationernas högkvarter i New York, där den i artikeln omnämnda internationella kommittén sammanträdde. Fr. v. i förgrunden: sekretariatet, konferensbyggnaden och generalförsamlingsbyggnaden. I bakgrunden t. v. Empire State Building och t. h. Chrysler Building.

Med anledning av diskussioner inom FN:s generalförsamling om vad som egentligen skulle menas med termen levnadsstandard och om behovet av uppgifter från olika länder i syfte att belysa levnadsstandardens höjd beslöt Ekonomiska och sociala rådet (ECOSOC) förra året att sammankalla en s. k. liten expertkommitté, som skulle få i uppdrag att utreda hithörande problem. Denna kommitté sammanträdde under tre veckor i juni i år, och resultatet föreligger i form av en hundrasidig rapport. I det följande skall i korthet redogöras för kommitténs arbete och innehållet i rapporten.

Kommittén bestod av sex ledamöter. Ordförande blev den indiske nationalekonomen V. K. R. V. Rao och »rapportör» den amerikanske sociologen Philip M. Hauser. Övriga ledamöter var den engelske socialantropologen Raymond Firth, den franske munken och nationalekonomen fader Joseph Lebret, den brasilianske statistikern O. Alexander Moraes samt författaren till denna artikel. Gruppen var således mycket blandad; det hade på grund av ämnets natur ansetts nödvändigt att ej blott ha olika länder och världsdelar utan även helt skilda kunskapsområden företrädda i kommittén.

Till grund för kommitténs arbete förelåg ett stort antal handlingar, delvis utarbetade för detta ändamål. Särskilt märktes en inom FN:s avdelning för sociala ärenden utarbetad promemoria, »Some background notes on international definition and measurement of standards of living». Under den första veckan ägde kommitténs sammanträden rum gemensamt med representanter för de av FN:s fackorgan, som kunde anses berörda av frågan, nämligen ILO, UNESCO, FAO och WHO. De båda förstnämnda organen bidrog för övrigt även till kommitténs finansiering. Vid utarbetandet av själva rapporten under de följande båda veckorna deltog, förutom kommitténs ledamöter, endast några representanter för FN-sekretariatet.

Rapporten inleds med en redogörelse för vissa terminologiska frågor. Det förklaras att termen levnadsstandard i själva verket används för tre skilda begrepp, nämligen dels för att avse den faktiska levnadsnivån, dels den nivå, som en viss grupp av människor strävar efter att uppnå, och dels slutligen den norm i olika hänseenden, som kan uppställas genom olika slag av överenskommelser. Termen levnadsstandard bör endast begagnas för det andra av dessa begrepp, och kommittén rekommenderar att man alltid bör använda termen *levnadsnivå* så snart man syftar på det faktiska läget och inte på något som har med standarder eller normer att göra.[1]

Kommittén kunde helt naturligt inte ägna sig åt att fastställa eller ens diskutera olika standarder eller normer utan kom till den slutsatsen, att man egentligen endast hade att göra med begreppet levnadsnivå. Rapporten bär följaktligen också titeln »*The Measurement of International Differences and Changes in Levels of Living*».

[1] Vissa översättningssvårigheter bör här omnämnas. I engelskan har sedan länge båda termerna 'standard of living' och 'level of living' varit gångbara, och under senare tid har det blivit alltmera vanligt att begagna termen 'level of living' för vad som här översatts med den i svenskan hittills knappast förekommande termen 'levnadsnivå'. I fransk översättning brukar både 'level of living' och 'standard of living' bli 'niveau de vie'.

När man konstaterar att levnadsförhållandena i ett land eller för någon viss befolkningskategori är otillfredsställande, så måste detta innebära att man anser att vissa mänskliga behov inte är tillgodosedda. Det rör sig här om två skilda slag av behov, nämligen dels om de grundläggande biologiska och fysiska behoven, dels om sådana behov som uppkommer därigenom att människan är en samhällsvarelse.[1] Blott få behov är i själva verket av det förra slaget; även de grundläggande behoven av föda, vatten och skydd mot kyla är sammanblandade med sociala behov.

Diskussionen om levnadsnivån måste innefatta alla slag av behov: smaklig föda och dryck, tillfredsställande bostäder och kläder, tillgång till medel för uppfostran, kultur och fritidssysselsättning, tillgång till arbete som passar individen, tillfredsställande arbetsförhållanden, säkerhetsgarantier som täcker risken för sjukdom, invaliditet, ålderdom osv.

På grund av behovens sociala karaktär måste varje jämförelse — det må röra sig om en jämförelse mellan två individer eller mellan grupper av individer eller hushåll — erbjuda stora svårigheter eller kanske snarare bli godtycklig. För att överhuvudtaget kunna göra en jämförelse måste man bestämma sig för vissa värdeskalor.

Det kan förefalla som om hela problemet att analysera levnadsnivån eller i varje fall att mäta dess höjd och att göra jämförelser följaktligen är olösbart. I viss mån måste man säga att detta är fallet. Varje närmare analys av hithörande problem måste leda till den slutsatsen, att det är omöjligt att med hjälp av ett eller några få tal entydigt ange levnadsnivåns höjd för en person eller en grupp av människor. Men det hindrar inte att en analys av de olika element, varav levnadsnivån kan anses sammansatt, bör vara av stort intresse.

Kommittén angrep i första hand problemet på det sättet, att man förklarade att vad som kan göras är att söka komma överens om vilka olika komponenter, som levnadsnivån kan anses sammansatt av, och att för varje komponent nå fram till indikatorer, som belyser förhållandena. Detta kallar kommittén »the component approach».

Därjämte diskuterar kommittén ett alternativt sätt att gå fram, nämligen enligt »the monetary approach». I de industriellt utvecklade länderna utgör inkomster i form av pengar det viktigaste medlet varigenom människorna uppnår en viss levnadsnivå, och med hjälp av pengar kan vissa sammanfattande jämförelser göras både mellan individer och mellan länder. Det är emellertid tydligt att sådana jämförelser är av ett helt annat slag än de förut antydda. Penningutgifter är blott ett mått på de tillgängliga medlen för att tillfredsställa behoven, och om man gör sådana jämförelser, så kan man inte ta hänsyn till om pengarna används på ett sådant sätt, att behoven tillfredsställs på bästa sätt eller ej. Det finns många exempel på att människorna använder en ökad inkomst på ett sådant sätt, att man måste tala om en försämrad

[1] I engelska språket skiljer man mellan 'needs' för det förra slaget av behov och 'wants' för det senare. Någon motsvarande terminologisk skillnad föreligger däremot inte i svenska språket.

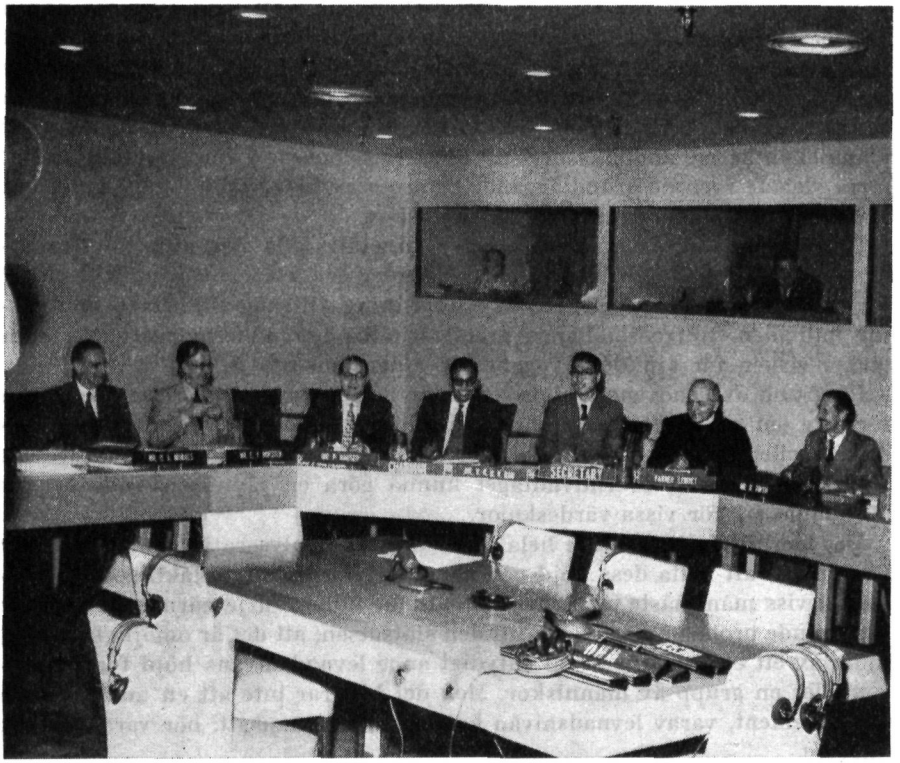

The United Nations Committee of Experts on International Definition and Measurement of Standards of Living. Fr. v. Dr O. A. Moraes, fil. dr Erland v. Hofsten, prof. Philip M. Hauser (rapportör), prof. V. K. R V. Rao (ordf.), Mr N. T. Wang (sekr.), fader Lebret och prof. Raymond Firth

näringsstandard — polerat ris i stället för opolerat ris, bröd gjort av finsiktat mjöl i stället för det näringsrikare helmjölet osv.

Rapporten ägnar den största uppmärksamheten åt »the component approach». Först måste man härvid bestämma sig för det sätt, varpå man lämpligen skulle kunna dela upp levnadsnivån i ett antal komponenter. Varje sådan uppdelning måste nödvändigtvis innebära en viss godtycklighet. Resultatet av diskussionen av dessa problem blev följande tolv komponenter:

1. Hälsa, inklusive demografiska förhållanden.
2. Födo- och näringsförhållanden.
3. Uppfostran, inklusive läskunnighet och yrkeskunskaper.
4. Arbetsförhållanden.
5. Sysselsättningsförhållanden.
6. Sammanlagd konsumtion och sparande.

7. Kommunikationer, inklusive vägar, järnvägar och andra transportmedel.
8. Bostadsförhållanden, inklusive hushållsredskap.
9. Kläder och skodon.
10. Fritid och nöjen.
11. Social säkerhet.
12. Mänskliga rättigheter.

Möjligheterna att för närvarande erhålla statistiska uppgifter har här närmast bestämt ordningsföljden.

Mot varje förteckning sådan som den nyss nämnda kan helt naturligt riktas kritik. Man kan finna att vissa betydelsefulla komponenter inte alls har kommit med eller att vissa komponenter i betydande utsträckning täcker varandra. För att överhuvudtaget komma vidare måste man emellertid bestämma sig för en viss uppdelning, och kommittén kom till den slutsatsen att den här återgivna uppdelningen bör vara användbar för praktiska ändamål, bl. a. därför att den väl motsvarar den arbetsfördelning, som faktiskt föreligger mellan FN och dess olika specialorgan.

Nästa uppgift består i att finna statistiska uppgifter, indikatorer, som gör det möjligt att för var och en av komponenterna belysa förhållandena i olika länder. Här möter påtagliga svårigheter. Vissa av komponenterna är av en sådan karaktär att det förefaller uteslutet att överhuvudtaget finna några indikatorer. I andra fall kan man visserligen rent principiellt finna lämpliga indikatorer, men det visar sig att möjligheterna att för närvarande eller inom överskådlig tid få statistiska uppgifter från ett någorlunda stort antal länder måste bedömas som mycket små. Man måste följaktligen kompromissa mellan de statistiska idealen och de praktiska möjligheterna att erhålla användbara sifferuppgifter.

Resultatet blev en lista, som för de första sju komponenterna upptog inte mindre än 41 indikatorer; de återges i närslutna tabell. För de återstående fem komponenterna ansågs det omöjligt eller olämpligt att anvisa några indikatorer; här får man nöja sig med en beskrivning av förhållandena.

Vid en granskning av förteckningen över indikatorer upptäcker man snart att åtskilliga av dem inte i och för sig säger så mycket om levnadsnivån i ett land eller för en viss befolkningsgrupp i ett land. Ett lågt antal sjukhussängar kan betyda att det råder stor brist på sjukhus, men det kan också innebära att befolkningen är frisk. I ett land där man bygger stora skolor blir antalet skolor mycket mindre än om skolorna blott har få lärjungar. Antalet tidningar eller böcker säger ingenting om deras storlek och ännu mindre om deras innehåll. Befolkningens fördelning efter näringsgren och yrke säger ingenting direkt om levnadsförhållandena.

Kommittén var naturligtvis medveten om invändningar av detta slag, men ansåg dock att det för en bedömning av levnadsförhållandena var av betydelse att erhålla alla dessa upplysningar, även om en del av uppgifterna blott ger mycket grova upplysningar eller närmast har karaktären av »bakgrundsmaterial».

Ytterligare en sak är att komma ihåg, nämligen att man har att göra med två skilda slag av jämförelser. Enligt det ena slaget jämför man förhållandena vid en viss tidpunkt mellan olika länder eller delar av länder. Enligt det andra slaget jämför man förhållandena i ett visst land vid olika tidpunkter. Indikatorer, som kan vara olämpliga för det förra slaget av jämförelser, kan vara lämpliga för det senare och omvänt.

Det är viktigt att man har klart för sig att det problem, som kommittén hade att behandla, i första hand gällde de s. k. underutvecklade länderna, där bristen på statistiska upplysningar är mycket framträdande. Om man i första hand hade velat ägna sig åt problemen att jämföra de industriellt utvecklade länderna, så skulle helt naturligt lösningarna ha sett väsentligt annorlunda ut, och man hade i större utsträckning kunnat räkna med att erhålla statistiska uppgifter av mera kvalificerat slag.

Förteckningen över indikatorer är uppenbarligen såtillvida högst ofullständig, som flertalet av dessa inte är formulerade och definierade på ett sådant sätt att en statistisk mätning blir möjlig. Under den korta tid, som stod till buds för kommittén, kunde man dock inte hinna med att ge sig in på dylika problem utan fick nöja sig med en hänvisning till det arbete som utförts eller pågår för att nå fram till definitioner, som möjliggör internationella jämförelser.

En viktig fråga är om det är möjligt och lämpligt att söka nå fram till något slags sammanfattande tal, som utvisar levnadsnivåns höjd i ett land. Denna fråga besvarar kommittén i stort sett nekande. Visserligen har man med hjälp av nationalinkomstberäkningar och andra penningjämförelser sökt nå fram till jämförbara tal, som ofta begagnas som om de vore uttryck för levnadsnivåns höjd. Av en rad skäl är dock dylika beräkningar föga användbara för ändamålet: omräkningarna till en gemensam valuta är godtyckliga, uppskattningar av värdet av naturaförmåner kan göras enligt helt skilda principer, beräkningarna säger ingenting om hur förhållandena skiljer sig åt mellan olika grupper av befolkningen i ett land m. m. Vissa av de data, som ligger till grund för nationalinkomstberäkningarna, har dock intresse när det gäller att bedöma levnadsnivån i ett land.

Slutligen påpekar kommittén att de indikatorer, som belyser hälsotillståndet på sätt och vis kan betraktas som ett slags sammanfattande mått på levnadsnivån. Särskilt gäller detta medellivslängden; att få leva ett långt liv betraktas i alla kulturer såsom något värdefullt. I övrigt måste man emellertid komma till den slutsatsen att levnadsnivån är ett sammansatt begrepp, där helheten icke uppnås genom att addera delarna.

Endast få länder förfogar som nämnts över statistik, som gör det möjligt att erhålla siffervärden för de angivna indikatorerna. Särskilt gäller det för de underutvecklade länderna, att deras statistik är mycket bristfällig och att man följaktligen vet mycket litet om befolkningens levnadsförhållanden. En av kommitténs viktigaste uppgifter bestod i att ange i vilka hänseenden det kunde anses viktigast att utveckla statistiken.

Härvidlag kan man skilja mellan sådana mål som kan och bör uppnås på

relativt kort tid och sådana som först kan uppnås på relativt lång tid sett. Till det förra slaget av mål hör att åstadkomma de indikatorer, som i den här återgivna tabellen angetts ha förtursrätt. Till målsättningen på längre sikt hör inte bara samtliga de i tabellen upptagna indikatorerna utan också ytterligare indikatorer och överhuvudtaget mera rikhaltig statistik inte minst när det gäller de fem komponenter, för vilka inga indikatorer har föreslagits.

Både när det gäller de kortsiktiga och de långsiktiga målen blir rapportens slutsats att det är nödvändigt att förbättra statistiken. Särskilt pekas på möjligheten att utföra stickprovsundersökningar med modern metodik. Levnadskostnadsundersökningar förklaras vara synnerligen betydelsefulla, särskilt om det är möjligt att komplettera de rent ekonomiska upplysningarna med uppgifter om själva levnadsförhållandena i de studerade hushållen.

Förteckning över komponenter och indikatorer

(* = indikatorer med förtursrätt)

1. *Hälsa, inklusive demografiska förhållanden*
   - *Medellivslängd vid födelsen
   - Döda på 1 000 invånare
   - *Barnadödlighet (barn döda före ett års ålder i förhållande till antalet födda barn)
   - Antal invånare per sjukhussäng
   - Antal invånare per läkare

2. *Födo- och näringsförhållanden*
   - Tillgång på föda per konsumtionsenhet räknat i kalorier
   - Tillgång på föda per konsumtionsenhet räknat i äggviteämnen
   - Tillgång på föda per konsumtionsenhet räknat i animaliska äggviteämnen
   - *Tillgång på föda i kalorier i förhållande till det beräknade behovet

3. *Uppfostran, inklusive läskunnighet och yrkeskunskaper*
   - *Andel barn i åldern 5—14 år inskrivna i skolan
   - Antal barn inskrivna i högre skolor i förhållande till antalet skolbarn i åldern 5—14 år samt i förhållande till hela folkmängden i åldern 5—14 år
   - Antalet skolor på 100 000 invånare
   - Antalet lärjungar per lärare
   - *Andel av befolkningen som är läs- och skrivkunnig över någon lämplig ålder, med uppdelning efter kön
   - Antalet studerande vid tekniska skolor på 100 000 invånare
   - Antalet dagstidningar på 1 000 invånare
   - Antalet utgivna böcker (boktitlar) på 1 000 invånare under ett år

4. Arbetsförhållanden

Antalet arbetstimmar per vecka
Industriarbetarlön per vecka
Reallön för industriarbetare
Normala arbetstimmar per vecka
Antalet semesterdagar med lön per år för industriarbetare
Minimiålder för anställning

5. Sysselsättningsförhållanden

Andel av befolkningen, som är yrkesverksam med uppdelning efter kön
Andel av befolkningen över 20 år, som är yrkesverksam
Andel av befolkningen över 65 år, som är yrkesverksam
*Andel av den yrkesverksamma befolkningen, som är arbetslös
Procentuell fördelning av den yrkesverksamma befolkningen efter ställning i yrket (anställda, arbetsgivare, oberoende, familjearbetare utan lön)
*Procentuell fördelning av den yrkesverksamma befolkningen efter näringsgren och individualyrke

6. Sammanlagd konsumtion och sparande

Andel av nationalinkomsten, som ägnas åt födoämnen
Offentliga utgifter för sociala ändamål i förhållande till nationalinkomsten
*»Personlig konsumtion» i förhållande till nationalinkomsten
Index för personlig konsumtion per invånare
Investeringar och sparande i förhållande till nationalinkomsten
Index över investeringar och sparande per invånare

7. Kommunikationer

Bankilometer järnväg per 100 kvadratkilometer
Antalet passagerarkilometer per år och 100 000 invånare
Godstransporter i tonkilometer per år och 100 000 invånare
Kilometer per landsväg med uppdelning på permanenta och icke-permanenta vägar per 100 kvadratkilometer
Antal fordon, dels motordrivna med uppdelning på lastfordon och personbilar och dels hästfordon
Antalet luftburna passagerarkilometer på 100 000 invånare

Den statliga lån- och bidragsgivningen till bostadsförsörjningens främjande

En översikt av dess bittillsvarande omfattning och inriktning

Av förste aktuarie *Magnus Elison*, bostadsstyrelsen

Den statliga lån- och bidragsgivningen till bostadsförsörjningens främjande har successivt under 30- och 40-talen fått allt större omfattning. För närvarande utgår sålunda lån och bidrag till omkring fyra femtedelar av nyproduktionen, räknad i antal lägenheter. En sjättedel av familjerna med två eller flera barn under 16 år har nu bostadsbidrag. Då det kan vara av intresse att få en samlad bild av denna lån- och bidragsgivnings omfattning

och inriktning, har i denna artikel sammanställts en del siffermaterial, som belyser vissa huvuddrag av den hittillsvarande utvecklingen. Valet av siffermaterial har i viss omfattning varit på förhand bestämt, då några specialbearbetningar i regel icke gjorts utan befintliga sammanställningar utnyttjats.

Först må emellertid lämnas en översiktlig redogörelse för de olika låne- och bidragsformernas tillkomst och för de viktigaste ändringarna i bestämmelserna.

De olika låne- och bidragsformerna. Även om redan under 1900-talets första decennium samt under och strax efter första världskriget vissa former av statligt stöd till bostadsförsörjningen tillkom, kan man dock säga, att den egentliga upprinnelsen till den statliga bostadspolitik, som tagit sig uttryck i olika former av lån och bidrag, skedde under de första åren på 30-talet. De åtgärder, det då var fråga om, motiverades i första hand av önskemålet om ett utvidgat bostadsbyggande i arbetslöshetspolitiskt syfte. Det statliga stöd, som lämnades bostadsbyggandet, kom i huvudsak att gälla landsbygden och i mindre grad stadssamhällena. Det hade begränsad omfattning och kom så småningom i och med de förbättrade konjunkturerna att förlora i betydelse.

Vid samma tid kom emellertid statsmakternas intresse att inriktas på mera planmässiga åtgärder, syftande till en successiv förbättring av bostadsförsörjningen i hela landet. I första hand tog dessa sikte på en avveckling av de mest svårartade formerna av trångboddhet. År 1935 infördes därför särskilda låne- och bidragsformer — *bostadsanskaffningslån* och *familjebidrag* — avsedda för s. k. mindre bemedlade, barnrika familjer, dvs. familjer med minst tre barn under 16 år. Till en början avsåg detta stöd endast flerfamiljshus och familjer i sådana hus, men det utvidgades år 1938 till att även avse familjer, som ville bygga egnahem. För en annan grupp av hushåll, nämligen åldringarna, infördes år 1939 en ny stödform — *statsbidrag till pensionärshem* — genom vilken kommunerna erhöll statsbidrag till uppförande av flerfamiljshus inrymmande smålägenheter, vilka skulle upplåtas till vissa fastställda hyror. Samma år beslutades vissa ändringar i de redan åren 1933 och 1935 införda bestämmelserna om lån och bidrag till förbättring av bostadsförhållandena på landsbygden — *bostadsförbättringsbidrag, nybyggnadslån, förbättringslån, lantarbetarbostadslån och -bidrag* — varigenom dessa stödformer gavs ökad effektivitet. Till denna kategori av lån och bidrag må även hänföras de redan år 1904 tillkomna *egnahemslånen*, vilka kunde utgå till såväl jordbruksegnahem som bostadsegnahem i huvudsak på landsbygden.

De under 30-talet vidtagna åtgärderna tog sålunda sikte på vissa speciella grupper av hushåll — barnrika familjer med låga inkomster, åldringar och hushåll på landsbygden — vilka erfarenhetsmässigt hade dåliga bostadsförhållanden och begränsade möjligheter att förbättra dessa.

Den kraftiga nedgången i bostadsproduktionen jämte byggnadskostnads-

och räntestegringen åren närmast efter det andra världskrigets utbrott föranledde statsmakterna att väsentligt utvidga stödet. Det gällde att stimulera bostadsproduktionen och förhindra att de ökade kostnaderna slog igenom på bostadskostnaden i de nybyggda husen. Från och med år 1940 ställdes därför i väsentligt vidgad omfattning medel för de redan år 1937 införda *tertiärlånen* till förfogande och år 1942 infördes *tilläggslånen*, som var ränte- och amorteringsfria. Dessa tilläggslån kunde beviljas såväl i samband med tertiärlån som bostadsanskaffningslån och egnahemslån. För att helt eller delvis kompensera bränslekostnadsstegringen för de familjer, som åtnjöt familjebidrag, infördes från och med år 1941 bränslebidrag.

Under sista hälften av 40-talet underkastades bestämmelserna om de statliga låne- och bidragsformerna en grundlig översyn. De olika stödformerna inordnades då som led i samhällets planmässiga och långsiktiga bostadspolitik. År 1946 reviderades sålunda bestämmelserna om tertiärlån och tilläggslån till flerfamiljshus. År 1947 infördes en ny bidragsform — *trekronorsbidraget* — avsedd för hushåll med begränsade inkomster och boende i kommunala och allmännyttiga bostadsföretag. Året därpå översågs bestämmelserna om lån och bidrag till ny- och ombyggnad samt förbättring av enfamiljs- och tvåfamiljshus. De dåvarande låne- och bidragsformerna för detta ändamål — tertiärlån, bostadsanskaffningslån, egnahemslån, förbättringslån, nybyggnadslån, förbättringsbidrag och tilläggslån — ersattes med *egnahemslån* och *förbättringslån*, av vilka en viss del kan vara ränte- och amorteringsfri. Samma år utvidgades stödet till barnfamiljerna genom införandet av *familjebostadsbidrag* med därtill knutna *bränslebidrag*, vilka kan utgå till familjer med minst två barn under 16 år. Dessa bidrag utgår till familjer i godtagbara lägenheter oavsett finansieringsformen, vilket innebar att bestämmelserna om bostadsanskaffningslån till flerfamiljshus samtidigt upphävdes. År 1950 infördes en ny bidragsform — *pensionärsbostadsbidraget* — avsett som bidrag till kommunernas kostnader vid upplåtelse till åldringar av lägenheter i kommunala och allmännyttiga bostadsföretag.

Jämte dessa under åren 1946—1950 införda och reviderade låne- och bidragsformer kvarstår fortfarande av de äldre stödformerna statsbidrag till pensionärshem samt lantarbetarbostadslån och -bidrag.

Tertiär- och tilläggslån till flerfamiljshus. Tertiärlån till flerfamiljshus, vilka praktiskt taget uteslutande avsett nyproduktionen, kunde beviljas redan från och med budgetåret 1937/38 men långivningen fick under de första fem budgetåren relativt begränsad omfattning, innan tilläggslånen infördes budgetåret 1942/43.

I följande tablå redovisas långivningens omfattning från och med sistnämnda budgetår med uppgifter om antalet lägenheter och lånebelopp, som omfattas av under respektive budgetår lämnade preliminära beslut om lån. Dessa beslut föreligger i regel i samband med byggnadsföretagens påbörjande. Uppgifterna ger en i huvudsak riktig bild av långivningens omfatt-

ning, även om en del beslut senare återkallas och i andra fall lånebeloppen höjs i samband med de slutliga besluten efter byggnadsföretagens färdigställande.

Preliminära beslut om tertiärlån har i genomsnitt per budgetår beviljats företag med tillhopa ca 23 000 lägenheter. Stora variationer mellan de olika budgetåren föreligger dock, vilket sammanhänger med variationer i den totala bostadsproduktionens omfattning och den relativa utsträckning i vilken lån har sökts.

Budgetår	Tertiärlån		Tilläggslån	
	Antal lägenheter	Belopp, milj. kr	Antal lägenheter	Belopp, milj. kr
1942/43	12 000	39·2	6 700	11·5
1943/44	20 700	68·6	13 700	22·8
1944/45	32 900	117·5	21 300	35·1
1945/46	27 700	122 6	10 500	10·8
1946/47	17 400	76·7	7 200	7·8
1947/48	19 600	99·6	15 400	17·0
1948/49	20 800	114·5	16 200	20·7
1949 50	24 100	135·1	17 700	29·0
1950/51	28 600	175·0	19 400	29·7
1951/52	27 700	188·7	20 500	97·6

Det genomsnittliga tertiärlånebeloppet per lägenhet har under perioden ungefär fördubblats (från 3 300 kr budgetåret 1942/43 till 6 800 kr budgetåret 1951/52), vilket beror på ett flertal faktorer, som t. ex. ökning av lägenheternas storlek, ändrade lånegränser, en ökad andel kommunala och allmännyttiga bostadsföretag, för vilka lånegränsen är högst, samt ökade byggnadskostnader.

Preliminära beslut om tilläggslån har i genomsnitt per budgetår beviljats företag med tillhopa ca 15 000 lägenheter, dvs. i runt tal två tredjedelar av det lägenhetsantal, för vilket lån överhuvudtaget beviljats. Fram till och med 1 januari 1952, då tilläggslångivningen utvidgades på grund av den inträdda kraftiga byggnadskostnadsstegringen, har tilläggslån icke kunnat utgå i vissa kommuner, däribland Stockholm och kringliggande kommuner samt under en del av perioden Göteborg. Under budgetåren 1945/46 och 1946/47 nedgick andelen lägenheter med tilläggslån till ca två femtedelar, vilket sammanhängde med räntesänkningen 1945 och ändrade lånevillkor, därefter har andelen åter stigit till ungefär tre fjärdedelar. Under innevarande budgetår torde tilläggslån komma att utgå till praktiskt taget samtliga företag, för vilka tertiärlån beviljats. Det genomsnittliga tilläggslånebeloppet per lägenhet för samtliga med tertiär- och/eller tilläggslån belånade företag uppgick till ca 1 200 kr.

Under den redovisade perioden har skett en fortskridande ökning i de belånade projektens storlek. Det genomsnittliga antalet lägenheter i de företag, som erhöll preliminärt beslut budgetåret 1942/43, uppgick till ca 10, medan motsvarande tal budgetåret 1951/52 uppgick till ca 40. Dessa siffror

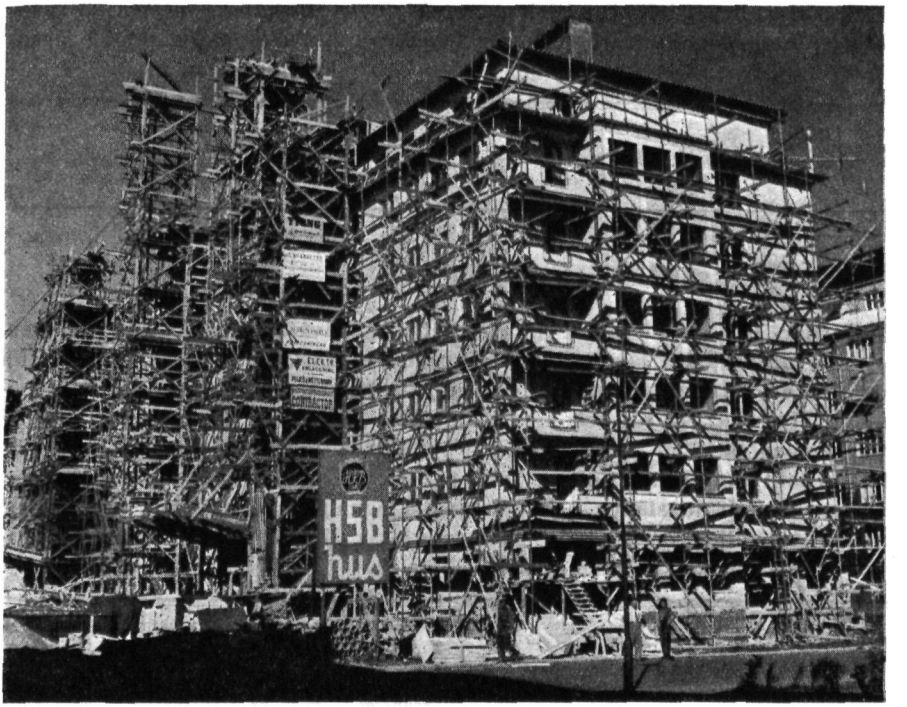

För närvarande utgår statliga lån och bidrag till ca 4/5 av nyproduktionen av bostäder, och 1/6 av familjerna med två eller flera barn under 16 år har nu bostadsbidrag

ger dock icke en helt riktig bild av ökningen i byggnadsprojektens storlek, eftersom ett större projekt i regel uppdelas på etapper, vilka erhåller var sitt preliminära beslut. En av orsakerna till denna ökning är framförallt den ökade andel av bostadsproduktionen, som sedan 1946 kommit att utgöras av de kommunala och allmännyttiga bostadsföretagens produktion. Dessa företag har i regel projekterat och byggt ut stora bostadsområden på en gång.

En bild av den aktuella fördelningen på bostadsprojekt av olika storlek ger följande siffror avseende under budgetåret 1951/52 inkomna ansökningar om tertiär- och/eller tilläggslån.

Antal lägenheter i ansökan	Antal ansökningar	Totala antalet lägenheter i vidstående ansökningar
3—10	296	1 872
11—20	245	3 765
21—50	266	8 514
51—	157	20 840
Summa	**964**	**34 991**

Förskjutningen i flerfamiljshusproduktionens fördelning mellan olika företagsformer belyses i nedanstående tablå. Fördelningen avser antalet lägenheter i inkomna ansökningar om tertiär- och/eller tilläggslån.

Budgetår	Enskilda företag	Kooperativa företag	Kommunala och allmännyttiga företag	Summa
1946/47	44·9	39·1	16·0	100·0
1949/50	29·2	20·5	50·3	100·0
1951/52	26·8	26·3	46·9	100·0

Tertiär- och egnahemslån till enfamiljs- och tvåfamiljshus. Omfattningen av den preliminära långivningen avseende tertiärlån och egnahemslån till enfamiljs- och tvåfamiljshus redovisas i nedanstående tablå. Från och med budgetåret 1942/43 till och med budgetåret 1947/48 avser uppgifterna tertiärlån och därefter egnahemslån. Uppgifterna för de båda perioderna är icke direkt jämförbara; dels ersatte egnahemslånen såväl tertiärlånen som bostadsanskaffningslånen och den gamla egnahemslåneformen, dels gäller andra lånevillkor beträffande lånets storlek i förhållande till belåningsvärdet och den räntefria, stående delens storlek.

Budgetår	Tertiär- och egnahemslån		Därav räntefri, stående del	
	Antal lägenheter	Belopp, milj. kr	Antal lägenheter	Belopp, milj. kr
Tertiärlån				
1942/43	1 500	9·9	300	0·7
1943/44	2 900	19·0	2 300	4·9
1944/45	5 000	36·0	4 100	9·2
1945/46	7 900	58·3	7 300	17·3
1946/47	7 200	53·3	7 000	17·1
1947/48	5 100	38·9	5 000	13·0
Egnahemslån				
1948/49	6 300	65·6	..	22·7
1949/50	13 600	158·0	..	49·4
1950/51	11 900	162·7	..	42·8
1951/52	8 000	136·7	..	46·3

Det genomsnittliga tertiärlånebeloppet per lägenhet ökade från 6 700 kr under budgetåret 1942/43 till 7 600 kr under budgetåret 1947/48 och det genomsnittliga egnahemslånebeloppet från 10 400 kr under budgetåret 1948/49 till 17 100 kr under budgetåret 1951/52. Ökningen sammanhänger med den fortskridande byggnadskostnadsökningen under perioden och en ökning och förbättring av enfamiljs- och tvåfamiljshusens genomsnittliga storlek och standard.

Bortsett från budgetåret 1942/43 har andelen belånade lägenheter med räntefri, stående del av tertiärlån ökat från 80 % till nära 100 % under budgetåret 1947/48. Av utlämnade egnahemslån har praktiskt taget samtliga

haft en räntefri, stående del. Den räntefria, stående delen har i fråga om tertiärlånet i regel utgjort 10 % av belåningsvärdet, medan den beträffande egnahemslånet utgjort ett bestämt belopp, t. ex. för enfamiljshus 4 000 kr. Beloppet av beviljad räntefri, stående del under budgetåret 1951/52 har påverkats av höjningen av denna lånedel från och med den 1 januari 1952. För närvarande utgör den för enfamiljs- och tvåfamiljshus 8 000 kr.

Tertiärlån och egnahemslån har beviljats till såväl nybyggnad som ombyggnad. Av antalet preliminärt beviljade egnahemslån under budgetåret 1951/52 avsåg sålunda i runt tal en femtedel ombyggnad.

Långivningen till enfamiljshus har varit dominerande. Av de preliminärt beviljade lånen under nämnda budgetår utgick sålunda 90 % till ny- eller ombyggnad av enfamiljshus.

Bostadsanskaffningslån och tilläggslån till flerfamiljshus och egnahem. Bostadsanskaffningslån beviljades till och med budgetåret 1947/48. Med stöd av dessa lån tillkom ca 12 000 lägenheter i flerfamiljshus och drygt 17 000 lägenheter i egnahem. Lånen till flerfamiljshus avsåg praktiskt taget uteslutande nybyggnader. Lånen till egnahem gällde emellertid fram till de första krigsåren i stor utsträckning även ombyggnader och förbättringar (ca en femtedel). Därefter gick ombyggnads- och förbättringsarbetet relativt sett tillbaka, och lånen till detta ändamål omfattade i mitten på 40-talet endast ungefär en åttondel av samtliga lån.

Sammanlagt har i bostadsanskaffningslån utlämnats ca 310 milj. kr, varav till flerfamiljshus ca 45 milj. kr och till egnahem ca 265 milj. kr. I ränte- och amorteringsfria tilläggslån har utlämnats tillhopa ca 37 milj. kr.

Lantarbetarbostadslån och -bidrag. Under de fyra första budgetåren fram till och med budgetåret 1938/39 beviljades lantarbetarbostadslån i mycket begränsad omfattning. Från och med budgetåret 1939/40, då bestämmelserna reviderades och bl. a. lantarbetarbostadsbidraget infördes, och till och med budgetåret 1951/52 beviljades 2 170 lån avseende tillhopa 4 670 lägenheter. Det sammanlagda lånebeloppet uppgick till ca 40 milj. kr. Bidrag beviljades till ett sammanlagt belopp av ca 2 milj. kr, varav en mindre del avsåg 725 lägenheter, till vilka lån icke samtidigt beviljats.

Dessa lån och bidrag har kunnat beviljas till såväl nybyggnad som omfattande förbättring av äldre bostäder.

Lån och bidrag till bostadsförbättringsverksamheten på landsbygden. Den lån- och bidragsgivning, som utgjort ett stöd till förbättring av bostäder på landsbygden, var intill slutet av 30-talet företrädesvis inriktad på mindre genomgripande förbättringsarbeten. I och med de ändrade låne- och bidragsbestämmelserna från och med budgetåret 1939/40 skedde en förskjutning mot mera genomgripande förbättringsarbeten. I viss mindre utsträckning utgick även stöd till nybyggnader avsedda att ersätta befintliga lägenheter.

Intill utgången av budgetåret 1946/47 beviljades omkring 158 000 förbättringsbidrag, 36 500 nybyggnadslån och 8 600 förbättringslån. Då nybyggnadslån i allmänhet beviljats i kombination med förbättringsbidrag,

utgör det totala antalet förbättringsföretag ett något lägre antal än summan av lånens och bidragens antal. Sammanlagda beloppet av intill utgången av nämnda budgetår beviljade förbättringsbidrag uppgick till ca 135 milj. kr. Motsvarande belopp för nybyggnadslån var ca 65 milj. kr och för förbättringslån ca 28 milj. kr.

Under budgetåret 1946/47 utgick lån och/eller bidrag till 16 700 företag, varav drygt 2 000 betecknats såsom nybyggnad eller genomgripande ombyggnad. Av förbättringsföretagen avsåg 3 800 enbart elektrisk installation och 4 200 enbart ordnande av vattentäkt, inledande av ledningar för vatten och avlopp eller installation av centralvärme.

Från och med budgetåret 1948/49 ersattes de ovan nämnda låne- och bidragsformerna med en ny låneform, kallad förbättringslån. Hela lånet eller en del av detta kan vara ränte- och amorteringsfritt. Såtillvida utgör förbättringslånet en motsvarighet till det gamla förbättringsbidraget. Långivningens omfattning redovisas i nedanstående tablå med uppgifter om de preliminära besluten.

Budgetår	Antal lån	Summa lån, milj. kr	Därav	
			räntebärande del, milj. kr	räntefri, stående del, milj. kr
1948/49	4 000	3·8	0·9	2·4
1949/50	9 900	12·8	4·1	8·7
1950/51	10 100	14·6	4·2	10·4
1951/52	9 100	15·7	4·9	10·8

Av samtliga lån har ca 70 % i sin helhet varit ränte- och amorteringsfria och sålunda i praktiken utgjort bidrag. Övriga lån har med undantag av ungefär 1 % av samtliga lån till en del haft karaktär av bidrag. Av totala lånebeloppet var i runt tal 70 % ränte- och amorteringsfritt.

Följande uppgifter om slutligt beviljade förbättringslån under budgetåret 1950/51 belyser närmare denna långivnings karaktär. Över 90 % av lånen avsåg enfamiljshus. Till 96 % avsåg lånen hus i egentliga landskommuner exkl. municipalsamhällen och till 57 % hus på jordbruksfastigheter. Lån till enbart elektrisk installation utgjorde 35 %, lån till enbart utvändiga anordningar för vatten och avlopp och/eller förbättring av vattentäkt 34 % samt lån till sanitär installation jämte förbättring av vatten- och avloppsförhållanden 10 % av samtliga lån.

Den statsbelånade nyproduktionen. Den statsbelånade delen av nyproduktionen har sedan början av 40-talet successivt ökat. År 1941, då antalet färdigställda lägenheter i riket hade nått botten och uppgick till 17 000, utgjorde den statsbelånade andelen ungefär en fjärdedel. Som statsbelånade lägenheter har här och i det följande även räknats lägenheter i pensionärshem, till vilka statsbidrag utgått. Därefter steg den statsbelånade andelen till hälften år 1942 och till ca tre fjärdedelar år 1945. Andelen statsbelånade lägenheter sjönk emellertid igen och uppgick år 1947 till i runt tal 60 %. Den-

na nedgång berodde på flera omständigheter, bl. a. en ökad kommunal långivning och en av räntesänkningen år 1945 betingad minskning av tilläggslånen, vilken föranledde en minskad efterfrågan på tertiärlån. Därefter ökade den belånade andelen igen och uppgick för åren 1949, 1950 och 1951, för vilka säkrare uppgifter föreligger, till respektive 78, 80 och 80 %. Av de under år 1952 färdigställda lägenheterna torde sannolikt en ännu större del vara statsbelånad på grund av ökningen av kapitalsubventionerna i form av tilläggslån och räntefri, stående del av egnahemslån från och med den 1 januari 1952.

Av de under åren 1949, 1950 och 1951 färdigställda lägenheterna i enfamiljs- och tvåfamiljshus ingick respektive 65, 71 och 73 % i statligt belånade företag. Motsvarande siffror för lägenheter i övriga hus var respektive 83, 83 och 82 %.

De under år 1951 färdigställda lägenheterna med statligt stöd fördelar sig på olika kommungrupper på sätt som framgår av nedanstående tablå. Variationerna i den statsunderstödda andelen sammanhänger i stort sett med de olika proportionerna mellan enfamiljs- och tvåfamiljshus och övriga hus.

	Antal lägenheter med statligt stöd	Lägenheter med statligt stöd i % av samtliga lägenheter
Städer	22 748	82
Köpingar	2 454	82
Municipalsamhällen	984	79
Egentliga landskommuner exkl. municipalsamhällen	5 536	70
Hela riket	31 722	80

Statens bostadskreditvolym. Ett sammanfattande uttryck för den hittillsvarande långivningens omfattning utgör statens kapitalfordran för olika låneformer. I tablån nedan redovisas uppgifter härom per den 30 juni 1952. I kapitalfordran har även inräknats förskottsvis utbetalade lån.

För att belysa den statliga bostadskreditvolymens storlek i förhållande till

	Kapitalfordran per den 30 juni 1952, milj. kr
Lån till flerfamiljshus	980·2
Tertiärlån	779·0
Bostadsanskaffningslån	40·1
Tilläggslån i samband med tertiärlån	149·6
Tilläggslån i samband med bostadsanskaffningslån	11·5
Lån till enfamiljs- och tvåfamiljshus	970·3
Tertiärlån	109·7
Egnahemslån	456·5
Bostadsanskaffningslån	221·2
Bostadsegnahemslån	[1] 73·5
Tilläggslån i samband med bostadsanskaffningslån	24·5
Tilläggslån i samband med bostadsegnahemslån	5·1
Lantarbetarbostadslån	24·5
Förbättringslån (gamla)	[1] 16·3
Förbättringslån (nya; endast räntebärande del)	6·9
Nybyggnadslån	[1] 32·1
Summa	1 950·5

[1] Per den 31 december 1951.

övriga kreditgivares samlade bostadskrediter har i efterföljande tablå sammanställts vissa kända uppgifter om den totala bostadskreditvolymen.[1] Uppgifterna avser kreditgivningens volym vid utgången av år 1951. Givetvis har det varit svårt att avgränsa bostadskrediterna från andra krediter. Uppgifterna avser sålunda icke endast krediter till bostadshus utan även till hus med såväl bostäder som kontors- och affärslokaler. Icke statliga krediter till jordbruksfastigheter, vilka även innefattar bostäder, ingår icke. Av sammanställningen framgår, att de statliga bostadskrediterna omfattar 10 % av den totala bostadskreditvolymen.

	Bostadskreditvolymen vid utgången av år 1951, milj. kr	Därav »lån under byggnadstiden» (byggnadskreditiv och förskott å statliga lån), milj. kr
Stadshypoteksföreningar	2 090	—
Bostadskreditföreningar	354	—
Inteckningsbolag[2]	616	43
Tomträttskassor	482	7
Posten	365	—
Försäkringsinstitutioner	1 966	—
Sparbanker	5 280	[3] ..
Affärsbanker	2 942	325
Staten	1 752	155
Städerna	785	339
Städernas borgen för lån ej redovisade ovan	583	311
Summa	17 215	1 180

Familjebidrag, familjebostadsbidrag och bränslebidrag. Sedan bidragsgivningens början under budgetåret 1935/36 har drygt 34 000 familjer beviljats familjebidrag, dvs. den äldre bidragsform som avsåg familjer med tre eller flera minderåriga barn. Omkring 12 000 familjer är eller har varit bosatta i flerfamiljshus och omkring 22 000 i egnahem. Under de tre första budgetåren, då bidragsgivningen nästan uteslutande avsåg familjer i flerfamiljshus, beviljades 1 200 à 1 400 bidrag om året. Under budgetåren 1938/39 och 1939/40, då bidrag hade börjat kunna utgå även till familjer i egnahem beviljades ca 2 000 bidrag om året med i stort sett jämn fördelning på familjer i flerfamiljshus och egnahem. Bortsett från en tillfällig nedgång i bidragsgivningen budgetåren 1940/41 och 1941/42 ökade sedan antalet beviljade bidrag till en nivå av 4 500 à 5 000 i genomsnitt per budgetår under budgetåren 1944/45—1947/48. Tre fjärdedelar av bidragen under denna period avsåg familjer i egnahem.

Intill utgången av budgetåret 1951/52 hade av de 34 000 familjer, som beviljats familjebidrag, 8 500 i stället erhållit det nya familjebostadsbidraget och 8 000 förlorat bidraget till följd av minskat barnantal eller förbättrade inkomstförhållanden.

Från och med budgetåret 1948/49, då bestämmelserna om familjebostadsbidrag infördes och tvåbarnsfamiljerna sålunda inordnades i bidragsgiv-

[1] Uppgifterna har i huvudsak hämtats från material, som insamlats och bearbetats av fil. lic. G. Arvidsson.
[2] Inkl. Inteckningsbanken AB.
[3] Uppgifter om sparbankernas »byggnadslån» ej tillgängliga.

ningen, beviljades fram till och med budgetåret 1951/52 familjebostadsbidrag till 56 000 familjer, dvs. till i genomsnitt 14 000 per budgetår. Detta innebär, att ca 25 % av de under denna tid färdigställda lägenheterna tagits i anspråk av familjer med familjebostadsbidrag. Av dessa familjer har ca 60 % beviljats bidrag i hyreslägenheter. I detta antal ingår endast en del av de ovan nämnda övergångsärendena. Inräknas samtliga har 60 500 familjer under denna tid erhållit beslut om familjebostadsbidrag.

Intill utgången av budgetåret 1951/52 har 86 000 familjer beviljats familje- eller familjebostadsbidrag och vid slutet av nämnda budgetår torde i runt tal 78 000 familjer ha åtnjutit bidrag. Detta innebär, att ca 16 % av samtliga hushåll med två eller flera minderåriga barn och ca 22 % av nämnda hushåll, som med hänsyn till inkomsten var berättigade till bidrag, då åtnjöt familje- eller familjebostadsbidrag.

Fram till år 1948 var som nämnts bidragsgivningen begränsad till familjer med tre eller flera minderåriga barn. I nedanstående tablå redovisas vissa uppgifter för olika grupper av familjer med familjebidrag avseende fördelningen på antal minderåriga barn.

Familjekategorier	Procentuella antalet familjer med nedanstående antal minderåriga barn				Summa
	3	4	5	6 el. fl.	
Familjer i *hyreslägenheter*, vilka beviljats bidrag intill februari 1940	44	29	16	11	100
Familjer i *egnahem*, vilka beviljats bidrag intill februari 1940	31	24	21	24	100
vilka beviljats bidrag budgetåret 1946/47 .	54	23	11	12	100

Bidragsgivningen fram till februari 1940 var beträffande familjerna i egnahem i något högre grad inriktad på familjer med större barnantal jämfört med familjerna i hyreslägenheter. Under 40-talet kom dock bidragsgivningen för familjer i egnahem att mera inriktas på familjer med färre antal barn.

Sedan tvåbarnsfamiljerna från och med 1948 inordnades i bidragsgivningen, har fördelningen efter barnantal blivit den som framgår av följande tablå, i vilken uppgifterna avser familjer med slutliga beslut om bidrag budgetåren 1949/50—1951/52.

Familjekategorier	Procentuella antalet familjer med nedanstående antal minderåriga barn					Summa
	2	3	4	5	6 el. fl.	
Ägare av enfamiljs- eller tvåfamiljshus	38	33	16	7	6	100
Övriga familjer	59	29	9	2	1	100
Samtliga familjer	52	30	11	4	3	100

Drygt hälften av samtliga familjer utgjordes sålunda av tvåbarnsfamiljer. Familjer, som ägde enfamiljs- eller tvåfamiljshus, hade genomsnittligen flera

barn än övriga familjer. Samtliga familjer hade i genomsnitt 2,8 minderåriga barn.

Möjligheterna att erhålla familjebostadsbidrag har ju begränsats genom att för familjer med olika antal minderåriga barn fastställts vissa maximigränser för beskattningsbar inkomst enligt taxeringen till statlig inkomstskatt. Till och med budgetåret 1951/52 gällde sålunda för familj med två barn en högsta inkomst på 4 000 kr, för familj med tre barn 5 000 kr osv. I följande tablå lämnas en redovisning för inkomstförhållandena för familjer, som erhållit beslut om familjebostadsbidrag under budgetåren 1949/50, 1950/51 och 1951/52. Fördelningarna är sinsemellan icke direkt jämförbara, då inkomstuppgifterna avser olika år och i huvudsak hänför sig till inkomsten under respektive 1948, 1949 och 1950. Den fortskridande höjningen av den allmänna inkomstnivån har inneburit en förskjutning mot inkomstklasserna närmast under de gällande inkomststrecken. Av vissa jämförelser mellan dessa inkomstfördelningar och de som gäller samtliga barnfamiljer har framgått, att barnfamiljer med beskattningsbara inkomster upp till 2 000 kr i relativt mindre grad än barnfamiljer med inkomster över 2 000 kr erhållit bidrag. Familjebostadsbidraget har sålunda för familjer med de lägsta inkomsterna icke varit en tillräcklig hjälp till anskaffande av en tillfredsställande bostad.

Beskattningsbar inkomst	Samtliga familjer med bidrag			Därav familjer med 2 minderåriga barn		
	1949/50	1950/51	1951/52	1949/50	1950/51	1951/52
— 990	15·2	13·6	13·2	12·7	11·6	11·2
1 000—1 990	18·3	16·3	15·2	18·4	16·3	15·3
2 000—2 990	31·0	32·7	30·1	35·6	36·2	34·0
3 000—3 990	26·7	29·6	31·5	31·1	34·9	37·7
4 000—4 990	7·5	6·4	8·3	2·2	0·9	1·6
5 000—5 990	1·1	1·1	1·3	—	0·1	0·2
6 000—6 990	0·2	0·2	0·3	—	—	—
7 000—	0·0	0 1	0·1	—	—	—
Summa	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Vissa uppgifter om lägenheternas storlek för de familjer, som beviljats bidrag, redovisas i det följande. Vad först gäller familjer i egnahem (inkl. ägare av tvåfamiljshus) kan man konstatera en fortskridande förskjutning mot större lägenhetskategorier för de nytillkommande bidragsfamiljerna. Andelen lägenheter om endast två rum och kök har sålunda minskat betydligt, medan andelen lägenheter om fyra eller flera rum och kök ökat från 40 till 52 %. Som framgått av det föregående har samtidigt skett en minskning av hushållens storlek, mätt i antalet minderåriga barn. Dessa två förhållanden har sålunda båda medverkat till att relationen mellan hushållets storlek och lägenhetens storlek varit avsevärt bättre för de familjer, som erhållit bidrag under de sista åren, än för de familjer, som beviljades bidrag under slutet av 30-talet.

	Procentuella antalet lägenheter om			Summa
	2 r. o. k.	3 r. o. k.	4 el. fl. r. o. k.	
Familjer i ägda enfamiljs- och tvåfamiljshus				
vilka beviljats bidrag intill februari 1940 .	13·5	47·1	39·4	100·0
budgetåret 1945/46	4·8	54·7	40·5	100·0
budgetåren 1949/50—1951/52	4·0	44·0	52·0	100·0
Övriga familjer				
vilka beviljats bidrag intill februari 1940 .	64·2	33·6	2·2	100·0
budgetåret 1945/46	66·3	31·2	2·5	100·0
budgetåren 1949/50—1951/52	69·5	28·4	2·1	100·0

Av övriga familjer, dvs. i huvudsak de som bor i hyreslägenheter, bor i runt tal två tredjedelar i lägenheter om två rum och kök och en tredjedel i lägenheter om tre rum och kök. En svag tendens till minskning i lägenheternas genomsnittliga storlek kan konstateras efter tvåbarnsfamiljernas inordning i bidragsgivningen.

Även om trångboddheten genom denna bidragsgivning till de barnrika familjerna icke kunnat helt avskaffas, är det emellertid uppenbart, att standardstegringen med avseende på såväl utrymme som utrustning varit av utomordentligt stor betydelse.

Trekronorsbidrag. Detta bidrag, som har fått sitt namn därav att bidraget utgår med ett belopp av tre kronor per kvadratmeter lägenhetsyta och år, kan endast utgå till hushåll i flerfamiljshus förvaltade av kommunala och allmännyttiga bostadsföretag eller vissa av industriföretag bildade företag. Antalet hushåll med detta bidrag och hushållens fördelning på olika typer av kommuner har sålunda i huvudsak bestämts av antalet befintliga lägenheter i framför allt de kommunala och allmännyttiga företagen. Som framgår av nedanstående tablå har såväl antalet hushåll som antalet kommuner ökat relativt kraftigt från bidragsgivningens början.

Budgetår	Antal hushåll med bidrag	Antal kommuner
1947/48	2 396	42
1948/49	5 558	73
1949/50	8 512	129
1950/51	9 130	147
1951/52	11 065	166

Under det första budgetåret bodde 51 % av hushållen i Stockholm och 46 % i övriga städer. Under budgetåret 1951/52 däremot bodde endast 29 % av hushållen i Stockholm, medan andelen hushåll i övriga städer ökat till 58 %. Andelen hushåll i köpingar och landskommuner ökade mellan de två budgetåren från 3 % till 13 %.

Vid slutet av budgetåret 1950/51 uppgick antalet bidragsberättigade lägenheter i de kommuner, i vilka bidrag utgått, till drygt 35 000, vilket innebar att ca en fjärdedel av dessa beboddes av hushåll med trekronorsbidrag.

Bidrag kan utgå till alla typer av hushåll med begränsade ekonomiska resurser. Bidragsgivningen har emellertid i stor utsträckning inriktats på barnfamiljer, vilket sammanhänger med att barnfamiljerna utgör en betydande andel av hushållen i de kommunala och allmännyttiga bostadsföretagen. Under budgetåret 1950/51 var sålunda omkring 90 % av samtliga hushållsföreståndare gifta. Av samtliga hushåll hade 3 % inga barn under sexton år, 15 % ett minderårigt barn, 40 % två och 42 % tre eller flera minderåriga barn. Trekronorsbidraget har vidare i praktiken kommit att utgöra en förstärkning av familjebostadsbidraget för hushållen i de ifrågavarande flerfamiljshusen. Sålunda hade budgetåret 1950/51 96 % av hushållen med två eller flera minderåriga barn samtidigt familjebostadsbidrag, vilket innebar att ca 80 % av hushållen med trekronorsbidrag samtidigt hade familjebostadsbidrag.

Vid prövningen av om ett hushåll med hänsyn till dess ekonomiska resurser kan anses bidragsberättigat, skall kommunerna, som själva handhar bidragsgivningen och som från och med 1 januari 1951 även svarar för en tredjedel av kostnaderna, anknyta till de för familjebostadsbidragen gällande inkomststrecken. Några väsentligt lägre inkomststreck för en kombination av de båda bidragen har i allmänhet icke uppställts, vilket framgår av nedanstående tablå utvisande fördelningen efter den beskattningsbara inkomsten enligt 1950 års taxering av hushåll med bidrag under budgetåret 1950/51.

	%
Ej angiven inkomst och ingen inkomst	9·7
—1 990 kr	22·4
2 000—3 990 »	60·6
4 000— »	7·3
Summa	100·0

Av hushållen med bidrag under budgetåret 1950/51 bodde 0,7 % i enkelrum eller kokvrålägenheter, 5,6 % i ett rum och kök, 67,1 % i två rum och kök och 26,6 % i tre eller flera rum och kök.

Statsbidrag till anordnande av pensionärshem. Sedan bidragsgivningens början under budgetåret 1939/40 har till och med budgetåret 1951/52 statsbidrag till anordnande av pensionärshem tillstyrkts avseende hem med ett sammanlagt lägenhetsantal av 21 000. Det antal lägenheter, för vilka bidrag tillstyrkts, uppgick i mitten på 40-talet till drygt 2 500 per år. Under de sist förflutna fyra budgetåren har i genomsnitt per budgetår tillstyrkts bidrag till 85 pensionärshem med tillhopa 1 400 lägenheter.

Under bidragsgivningens tre första budgetår var pensionärshemsbyggandet mest förlagt till de större städerna. Efter en viss justering av statsbi-

dragsskalan, syftande till att öka statsbidraget för de mera skattetyngda kommunerna, fick pensionärshemsbyggandet en mera allmän utbredning. Det totala antalet lägenheter i de pensionärshem, för vilka bidrag tillstyrkts t. o. m. budgetåret 1951/52, fördelade sig sålunda med 67 % på städer och köpingar och 33 % på egentliga landskommuner. Motsvarande fördelning av lägenhetsantalet i de pensionärshem för vilka bidrag tillstyrkts under nämnda budgetår var 60 % och 40 %.

Statsbidragets genomsnittliga storlek i procent av de godkända byggnadskostnaderna uppgick till 30 för de pensionärshem, för vilka bidrag tillstyrkts under budgetåret 1951/52.

Av lägenheterna i de pensionärshem, för vilka bidrag utanordnats t. o. m. år 1947, utgjordes 2 % av enkelrum, 68 % av ett rum och kokvrå, 29 % av ett rum och kök och 1 % av två rum och kök. I de pensionärshem, för vilka bidrag tillstyrkts under budgetåret 1951/52, uppgick lägenheterna om ett rum och kokvrå till 54 % och lägenheterna om ett rum och kök till 46 %. En förskjutning mot köksutrustade lägenheter har sålunda skett i de senare årens produktion.

I de pensionärshem, för vilka bidrag tillstyrkts t. o. m. budgetåret 1951/52, beräknas bostäder ha beretts ca 33 000 pensionärer.

Pensionärsbostadsbidrag. Denna bidragsform infördes först år 1950 och med hänsyn härtill har verksamheten ännu icke fått någon större omfattning. De kommunala och allmännyttiga bostadsföretag, som nu börjar färdigställas, har emellertid ofta planerats med tanke på att vissa smålägenheter skall upplåtas till pensionärer, varför antalet lägenheter, till vilka pensionärsbostadsbidrag kommer att utgå, successivt torde komma att öka. Under budgetåret 1950/51 utlämnades bidrag endast till 18 lägenheter i 2 kommuner och under budgetåret 1951/52 till 90 lägenheter i 14 kommuner.

De hittillsvarande kostnaderna för bostadsrabatterna. I efterföljande tablå lämnas en översikt av statens kostnader för de olika bostadsrabatterna. Till bostadsrabatterna har även något oegentligt hänförts engångsbidragen till pensionärshem, men eftersom dessa har samma syfte som de andra årliga bidragen, har det synts befogat att här även medta dessa. De redovisade kostnaderna avser beträffande familje-, familjebostads- och bränslebidrag faktiskt utbetalade bidragsbelopp, beträffande trekronorsbidrag och pensionärsbostadsbidrag de belopp, som av kommunen disponerats för utlämnande av bidrag under respektive år, samt beträffande statsbidragen till pensionärshem tillstyrkta bidragsbelopp.

Från och med budgetåret 1935/36, då bidragsgivningen tog sin början med beviljandet av familjebidrag till och med budgetåret 1951/52 har i form av bostadsrabatter utlämnats sammanlagt drygt 254 milj. kr, varav 170 milj. kr hänför sig till bostadsrabatter i egentlig mening, dvs. löpande årliga bidrag, och 84 milj. kr utgör engångsbidrag till pensionärshem.

Budgetår	Kostnader i milj. kr för vissa bidragsformer					
	Familje-, familjebostads- och bränslebidrag	Trekronorsbidrag	Statsbidrag till pensionärshem	Pensionärsbostadsbidrag	Summa kostnader	därav för löpande bidrag
1935/36—1940/41	7·1	—	1·7	—	8·8	7·1
1941/42	3·1	—	1·7	—	4·8	3·1
1942/43	4·1	—	4·1	—	8·2	4·1
1943/44	4·6	—	6·0	—	10·6	4·6
1944/45	6·7	—	9·0	—	15·7	6·7
1945/46	7·0	—	10·0	—	17·0	7·0
1946/47	9·6	—	12·3	—	21·9	9·6
1947/48	11·6	0·2	10·3	—	22·1	11·8
1948/49	15·5	0·6	7·7	—	23·8	16·1
1949/50	22·9	1·2	7·1	—	31·2	24·1
1950/51	31·1	1·2	5·8	0·0	38·1	32·8
1951/52	42·7	1·2	7·9	0·0	51·8	43·9
Summa	**166·0**	**4·4**	**83·6**	**0·0**	**254·0**	**170·4**

Kortare meddelanden

Metallindustriarbetarnas socialförmåner. I anslutning till den i denna tidskrift pågående debatten om arbetsmarknadsorganisationerna och socialpolitiken — i vilken närmast under hösten följer ett inlägg av TCO — kan det vara skäl att här återge vissa synnerligen intressanta resultat av en utredning, som verkställts inom Svenska metallindustriarbetareförbundet under tiden mars 1952—maj 1953 rörande metallindustriarbetarnas socialförmåner i tjänsten. Utredningskommittén har bestått av förbundsordföranden Arne Geijer, ordf., redaktören för förbundstidskriften »Metallarbetaren», Gösta A. Svensson, sekr., förbundsombudsmännen Edvard Vilhelmsson, Bertil Sundberg och Johan Svedberg samt 7 andra ledamöter. Undersökningen omfattar 191 685 (82 %) av metallindustriarbetareförbundets 233 379 medlemmar. I den följande tablån återges den genom undersökningen konstaterade omfattningen och storleken av utgående pensionsförmåner och lön vid sjukdom.

Undersökningens omfattning

Antal företag:

Verkstadsindustrin	488
Järnbruksindustrin	66
Bilreparationsverkstäder	242
Smidesverkstäder	31
Summa	827

Antal anställda:

Verkstadsindustrin:

Män	Kvinnor	Summa
131 143	11 427	142 570

Järnbruksindustrin:

Män	Kvinnor	Summa
40 665	1 833	42 498

Bilreparationsverkstäderna:

Män	Kvinnor	Summa
5 964	92	6 056

Smidesverkstäderna:

Män	Kvinnor	Summa
561	—	561

Antalet anställda inom samtliga avtalsområden:

Män	178 333
Kvinnor	13 352
Summa	191 685

Förbundets medlemsantal 31 december 1952	233 379
Antalet medlemmar som omfattas av utredningen	191 685

De senare utgjorde 82 % av det totala medlemsantalet.

Pensionsförmåner

Pensionsfonder

	Antal företag	Antal fonder	Styrelse för fonder	Antal arbetare	Kronor
Verkstadsindustrin	137	135	67	53 756	182 096 226
Järnbruksindustrin	28	22	10	24 409	132 696 158
Bilreparationsverkstäder	13	13	8	548	1 500 113
Smidesverkstäder	3	3	3	86	2 720 000
	181	173	88	78 799	319 012 497

	Lägsta pension[1] kr/år	Högsta pension kr/år	Anställningsår för pension	Ålder för pension
Verkstadsindustrin	200	2 880	15—20—25—30	60—65—67—70
Järnbruksindustrin	250	920	15—20—25—30	60—65—67
Bilreparationsverkstäder	400	3 600	5—15—25—30	60—67
Smidesverkstäder	600	1 200	25—30	65—67

Som framgår av tabellerna är högsta pensionen pr år 2 880 kr. Denna pension utgår emellertid endast vid ett företag. Följande serier ger en mera konkret föreställning om pensionernas storlek. (Här måste reservation lämnas för ev. förändringar, som inträffat efter undersökningen.) För samtliga serier gäller uppgifterna gifta manliga arbetare.

I. Pensionsbelopp för gifta arbetare inom verkstadsindustrin:

Antal företag	Pension kr/år
1	2 880
7	1 000—1 500
18	600— 900
53	600
13	500— 600
19	300— 500
2	200
24	Ej fastställt belopp
137	

II. Pensionsbelopp för gifta arbetare inom järnbruksindustrin:

Anställningsår	Belopp, kr högsta	lägsta
15	552	280
20	736	333
25	920	250
30	920	500

Vid ett företag utgår pension vid 60 år, vid tre företag vid 65 år och vid de övriga 24 företagen är pensionsåldern 67 år.

III. Pensionsbelopp för gifta arbetare inom bilrep.-verkstäderna:

Antal företag	Pension kr/år
1	[2] 3 600
2	1 200
3	600
7	Ej fastställt belopp
13	

IV. Pensionsbelopp för gifta arbetare inom smidesverkstäderna:

Antal företag	Pension kr/år
1	600
1	1 000
1	1 200
3	

Pensioner utgår till antalet arbetare inom förbundets verksamhetsområde enligt följande:

Verkstadsindustrin	53 756
Järnbruksindustrin	24 409
Bilreparationsverkstäderna	548
Smidesverkstäderna	86
	78 799

Undersökningen omfattar totalt 191 685 arbetare. Av detta antal erhåller sålunda 41,1 % pension i någon form.

Lön vid sjukdom

I. Verkstadsindustrin

Sjuklön betalas vid 85 företag, som sysselsätter ca 40 000 arbetare. I de allra flesta fallen utgår emellertid sjuklön endast till vecko- och månadsavlönade arbetare. Som exempel kan nämnas Stockholm, där sjuklön utbetalas vid 25 företag men vid 14 av dessa företag utgår sjuklön endast till vecko- och månadsanställda.

Sjuklöner utgår i stort enligt följande:

1. Till vecko- och månadsanställda vid	36	företag
2. Till övriga anställda vid	36	»
3. Ur olika hjälpfonder (till vilka arbetarna i vissa sammanhang tillskjutit medel) vid	13	»
	85	»

[1] Gäller i samtliga fall gifta manliga arbetare.
[2] Pensionen är maximerad till 40 % av årslönen.

Följande belopp utbetalas:

Full lön[1]	vid	31	företag
90 % av lönen	»	1	»
85 % » »	»	10	»
80 % » »	»	6	»
40 % » » = behovsprövn.	»	1	»
Från 2—11 kr pr sjukdag	»	4	»
		53	»

Sjuklön utgår från följande tider:

Från 1:a dagen	vid	45	företag
» 2:a »	»	1	»
» 3:e »	»	4	»
» 4:e »	»	11	»
» 5:e »	»	1	»
» 6:e »	»	1	»
Efter 2 veckor	»	6	»
Från 15:e dagen	»	6	»
» 20:e »	»	1	»
Efter 4 veckor	»	2	»
Från 30:e dagen	»	3	»
Efter 3 månader	»	1	»
» 4 »	»	1	»
Ej fastställt	»	2	»
		85	»

Sjuklön utgår för högst olika tider. Mellan tidsbegreppen *lägst* 2 dagar och *högst* 1 år finns ett fyrtiotal varianter. Här kan endast lämnas några exempel:

Antal företag	Sjuklön utgår under
1	2 dagar
6	2 veckor
3	4 veckor
3	2 månader
5	90 dagar
3	100 dagar
3	6 månader
4	1 år
2	obegränsat
1	varierande

Sjukkasseavgift betalas också av en del företag efter varierande normer:

Hel avgift	vid	1	företag
Del av avgift[2]	»	58	»
Anslag till fond	»	6	»
Avgift till kollektivanslutning (75 öre/mån.)	»	1	»
		66	»

Dödsfallsersättning utgår vid 69 företag med 33 827 anställda arbetare.

Begravningshjälp utbetalas vid 77 företag med 50 382 anställda arbetare. Följande belopp utgår:

50— 150 kr	vid	10	företag
200 »	»	26	»
250— 500 »	»	23	»
500— 800 »	»	2	»
1 500 »	»	1	»
2 500 »	»	3	»
Varierande belopp	»	4	»
Hjälp av anst. 1, 2—3 kr vid dödsfall	»	8	»
		77	»

(Vid en del företag utbetalas begravningshjälp endast i ömmande fall.)

Sjukkassa endast för företagets anställda finns vid 185 företag med 63 422 anställda, exkl. Stockholm.

II. Järnbruksindustrin

Lön vid sjukdom utgår egentligen endast i ett fall och det är då fråga om sjukdom av en speciell orsak. Till *sjukkasseavgifter* bidrar 5 företag. I 11 fall utgår *dödsfallsersättning* med belopp, som varierar från 200 kr till 2 000 kr. *Begravningshjälp* — dels genom arbetsgivarnas, dels genom arbetarnas försorg — utbetalas i 12 fall. Beloppen varierar här mellan 100 kr och 1 000 kr. *Sjukkassa endast för de anställda* finns vid 15 företag. Avgifterna varierar från 40 öre pr vecka till 2,25 kr pr månad. Sjukpenning utgår med lägst 2 kr pr dag och högst 3 kr.

III. Bilreparationsverkstäderna

Vid 16 företag, som sysselsätter 582 personer, lämnas sjuklön. Här är det nästan uteslutande vecko- och månadsavlönade, som erhåller *lön vid sjukdom*. Detta gäller vid 13 företag, och blott vid 3 företag kommer också övriga i åtnjutande av denna förmån.

Följande belopp utbetalas:

Full lön (i flertalet fall vecko- och månadsavl.)	vid	11	företag
Full lön i 1—3 veckor + halv lön 1—3 veckor	»	1	»
Halv lön	»	2	»
5 kr pr dag	»	2	»
		16	»

[1] Nästan uteslutande vecko- och månadsanställda.

[2] Avgifterna är från 25 öre pr vecka till 3,60 kr pr mån.

Sjuklönen utgår från första sjukdagen vid 14 företag och från tredje sjukdagen vid 2 företag.

Dödsfallsersättning utbetalas vid 11 företag, som tillsammans har 407 arbetare anställda.

Begravningshjälp utbetalas vid 1 företag med varierande belopp.

Sjukkassa endast för de anställda finns vid 7 företag, som har 276 arbetare anställda. Avgifterna varierar från 25 öre pr vecka till 2 kr pr månad.

IV. Smidesverkstäderna

Sjuklön utgår inte inom detta avtalsområde. Samma gäller för dödsfallsersättning och begravningshjälp. Däremot finns sjukkassa för de anställda vid 2 företag med tillsammans 81 arbetare. Avgifterna är 50 öre pr vecka och sjukpenning utgår med resp. 3 kr i 90 dagar och 3,50 kr i 3 månader per kalenderår.

Företagsnämndernas verksamhet under 1952. Förändringarna av antalet företagsnämnder och företagsombud har under 1952 varit små. Antalet nämnder har ökat med 103 till 3 146 mot tidigare 3 043. Antalet direkt berörda medlemmar är 668 169 mot tidigare 659 104. Antalet arbetsplatser med företagsombud är 557 mot tidigare 546 och berörda medlemmar 10 519 mot tidigare 10 030. Nybildning av nämnder har företrädesvis skett inom områden, där avtal slutits så sent som de senaste två åren.

Under hösten 1952 inleddes i samverkan mellan LO, SAF, TCO och Ekonomisk information en kampanj under namnet Aktiva företagsnämnder.

Kampanjens syfte var att ge nämndarbetet en så praktisk och konkret utformning som möjligt samt att stimulera skolningsarbetet. Skolningen har synts lika angelägen för alla parters representanter och den har ansetts bäst främjad genom att de erfarenheter, som nämndarbetet gett, tillvaratas och bildar underlaget för studierna. En insamling av sådant erfarenhetsmaterial har under åren skett genom huvudorganisationerna. En brevkurs med namnet »Aktiva företagsnämnder», innehållande sådant erfarenhetsmaterial, har sammanställts, och rekommendationer har utgått från huvudorganisationerna att varje företagsnämnd inrättar sig som en studiegrupp för att studera kursen och söka bringa den egna nämndens arbete i överensstämmelse med avtalets anda och bokstav. Vid årsskiftet hade för cirkelstudier rekvirerats 14 699 ex. av brevkursen. Dessutom hade ca 2 000 brevkurser rekvirerats för fackförbundskurser o. dyl.

För att avhjälpa bristerna i företagsekonomiska kunskaper och den ekonomiska informationen har i anslutning till kampanjen sammanställts 2 brevkurser i företagsekonomi, »Företaget och samhället» samt »Hur man läser en balans». Dessa två utgör en inledning på en serie av 5 brevkurser, varav de 3 sista är planerade att utkomma under 1953. Vid årsskiftet hade de 2 brevkurserna i företagsekonomi rekvirerats i sammanlagt 2 579 ex.

Skolningsverksamheten i kampanjen har understötts av en omfattande propaganda. 800 000 folders, 540 000 affischer i serier på 12 st. samt cirkulär från såväl LO, SAF och TCO har distribuerats. En film om företagens kostnadsfrågor har inspelats och visats på ett stort antal platser och Radiotjänst har i anslutning till kampanjen utsänt 3 radioprogram om företagsnämnderna. Kostnaderna för kampanjen har i stort sett helt bekostats av Ekonomisk information. Mötesverksamheten har varit omfattande. 30 möten har hållits med medverkan från LO och har besökts av tillsammans 4 500 deltagare. Av dessa har 11 med 2 800 deltagare varit trepartskonferenser. Härtill kommer ett stort antal möten, som ordnats genom fackförbunden.

Sett över det hela kan konstateras, att en mindre men påtaglig förbättring ägt rum i fråga om den formella tillämpningen av nämndavtalet. Ca 1 800 nämnder har haft 4 eller flera sammanträden 1952 mot ca 1 650 år 1951. Informationen i produktionsfrågor redovisas tillfredsställande i 2 032 och den ekonomiska informationen i 1 826 nämnder, vilket innebär en förbättring i 150 resp. 300 nämnder jämfört med föregående år. I fråga om förslagsverksamheten visar rapporterna, att arbetarna i allt större utsträckning får inflytande på förslagens behandling. Dessutom synes premiebeloppen tendera att bli bättre avvägda än tidigare.

Sammanlagda antalet inlämnade förslag har minskat från 19 757 år 1951 till 18 854. Minskningen kommer på trivsel-, sociala

och arbetarskyddsfrågor. Produktionsförbättringsförslagen har ökat från 11 175 till 12 166. Antalet belönade förslag utgör 5 632, vilket innebär en ökning med ca 250 från tidigare år.

Uppsägnings- och permitteringsfrågor har behandlats i 952 nämnder. Resultatet har varit tillfredsställande och någorlunda tillfredsställande i 876 av dessa. Endast i 76 fall har man redovisat otillfredsställande resultat.

Den rekommendation, som LO, SAF och TCO riktade till företagsnämnderna, att alla nämndrepresentanter gemensamt skulle studera brevkursen »Aktiva företagsnämnder», har hörsammats av 1 035 nämnder. Därtill kommer ytterligare ett antal studiecirklar, som bildats enbart av arbetar- eller tjänstemannarepresentanter. Förutsättningarna att öka antalet gemensamma studiegrupper synes vara goda, enär ca 1 400 nämnder ännu icke behandlat denna fråga i nämnden. Organisationerna kommer att på lämpligt sätt kontakta dessa nämnder i syfte att få dem intresserade för brevkursen.

Sammanfattningsvis kan sägas, att nämndverksamheten under 1952 undergått en påtaglig förbättring. Utvecklingen är dock liksom tidigare ojämn. Vissa förbund redovisar minskad aktivitet, medan andra registrerar framgångar. Samrådet synes ha fungerat relativt väl vid behandling av permitterings- och uppsägningsfrågor, även om arbetsgivarna i flera fall icke tillämpat avtalet på ett tillfredsställande sätt.

Alltjämt saknas det praktiska handlaget i nämndarbetet på många håll. Den organisatoriska utformningen av nämnderna kräver i synnerhet i de större företagen en översyn och frågan om att inrätta underkommittéer på produktions- och administrationsavdelningarna bör prövas. Vidareinformationen är alltjämt ett av nämndarbetets stora problem.

(Ur publikationen »LO 1952»)

Arbetslösheten i Finland. Enligt officiellt meddelade uppgifter var antalet arbetslösa den 1 juni i år 21 156, därav 649 kvinnor. Av dessa var 20 699 engagerade i nödhjälpsarbeten, varför endast 457 var utan arbete.

Toppunkten för arbetslösheten nåddes i slutet av februari detta år, då 65 726 personer var registrerade i arbetslöshetsregistren. Sedan dess har antalet sjunkit, men det befaras, att hösten skall medföra stigande siffror, därest icke den pågående ekonomiska krisen kan lösas eller förbättras.

(*Meddelande från* Svenska beskickningen i Finland)

Befolkningskonferens i Paris. Det franska »L'Institut national d'études démographiques» hade i våras inbjudit till tre studiedagar över europeiska befolkningsproblem. Denna konferens ägde rum i Paris under tiden 21—23 maj med omkring 50 deltagare. Förutom ett stort antal fransmän var delegationerna från Tyskland, Belgien, Italien och Nederländerna talrika. Bland de nordiska länderna var endast Norge och Sverige representerade. Från Sverige deltog byråchef Erland v. Hofsten.

Studiedagarna ägnades åt två problem, nämligen arbetskraftsfrågor och omflyttningsfrågor. Under större delen av tiden var deltagarna uppdelade på två grupper, och inom varje grupp föredrogs och diskuterades ett tjugotal meddelanden.

Innan man åtskildes, beslöt konferensen att bilda en samarbetskommitté för studiet av de europeiska befolkningsproblemen. Denna kommitté skulle få i uppdrag att i samarbete med i första hand Europarådet i fortsättningen tjäna som ett centralorgan för behandling av de europeiska befolkningsproblemen. Samtidigt betonades att avsikten icke vore att tillskapa något nytt internationellt organ utan blott en samarbetskommitté. Till denna kommittés ordförande utsågs J. Ph. Idenburg, chef för den nederländska statistiska centralbyrån. Som kommitténs sekretariat skulle det franska institutet med dess chef Alfred Sauvy fungera.

E. v. H.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Levnadskostnadsindex för juni 1953

I följande tabeller redovisas resultaten av levnadskostnadsindexberäkningarna avseende prisförhållandena i mitten av juni 1953 jämte jämförelser med indextal för tidigare perioder. För mera detaljerade uppgifter

Tab. 1. Levnadskostnadsindex utan skatter med 1935 som bas[1]

Tidpunkt	Livsmedel	Bostad, bränsle och lyse	Därav bostad	Därav bränsle och lyse	Kläder och skor	Övriga utg.	Samtliga utgifter
1935 . . .	100	100	100	100	100	100	**100**
1936 . . .	104	99	99	102	101	100	**101**
1937 . . .	108	100	98	108	106	102	**104**
1938 . . .	112	101	99	110	108	103	**106**
1939 . . .	115	101	100	111	111	106	**109**
1940 . . .	131	108	100	142	133	118	**123**
1941 . . .	149	113	101	164	164	131	**139**
1942 . . .	161	116	101	177	182	142	**150**
1943 . . .	161	118	102	181	182	147	**152**
1944 . . .	159	118	102	182	178	149	**151**
1945 . . .	158	118	102	181	177	149	**151**
1946 . . .	159	118	102	180	177	149	**151**
1947 . . .	167	121	105	181	180	150	**156**
1948 . . .	180	124	107	192	183	157	**168**
1949 . . .	182	124	107	193	187	160	**166**
1950 . . .	185	123	107	186	191	162	**168**
1951 . . .	216	137	109	251	232	183	**194**
1952 . . .	243	145	116	267	238	196	**210**
1950 dec.	189	127	107	204	194	165	**171**
1951 mars	210	133	108	236	226	176	**188**
juni	215	136	108	248	237	186	**195**
sept.	224	139	108	266	240	189	**200**
dec.	229	144	112	276	243	192	**204**
1952 mars	235	144	112	276	243	195	**207**
juni	249	146	116	270	240	197	**213**
sept.	252	144	116	269	234	198	**213**
dec.	251	149	123	252	230	198	**213**
1953 mars	250	149	123	252	229	200	**213**
juni	249	149	123	250	229	199	**212**

Tab. 2. Indextal för olika delposter samt dessas förändringar dec. 1952—juni 1953

Varuposter	Indextal (1935 = 100) 1951	1952	Dec. 1952	Mars 1953	Juni 1953	Utgift kr/år enl. pris i juni 1953	Procentuell förändring dec. 1952—juni 1953
Livsmedel	**216**	**243**	**251**	**250**	**249**	**3 718·56**	**— 1**
Mjölk	173	186	188	188	188	328·41	—
Grädde	.	.	.	.	.	65·70	—
Ost	223	269	299	302	300	106·98	+ 1
Mejerismör	237	248	256	256	256	285·85	—
Ägg	257	280	286	293	290	175·80	+ 1
Margarin	255	280	296	296	296	182·29	—
Mjöl	215	265	292	291	291	142·14	0
Bröd	186	211	221	221	220	405·15	0
Kött	234	285	293	287	288	778·27	— 2
Fisk	238	265	276	279	262	155·08	— 5
Rotsaker, frukt o. grönsaker	221	242	242	242	244	423·12	+ 1
Specerier	234	255	261	260	259	530·05	— 1
Maltdrycker	164	178	183	183	183	56·51	0
Förtäring utom hemmet . . .	209	235	242	244	244	78·21	+ 1

[1] Årsmedeltalen i denna tabell liksom i tab. 2 och 4 utgör ovägda medeltal av indextalen (utan decimaler) för fem kvartal (dec., mars, juni, sept. och dec.); i medeltalet för år 1951 väger dock december 1950 endast med hälften så stor vikt som de fyra övriga kvartalen.

TAB. 2 (forts.). INDEXTAL FÖR OLIKA DELPOSTER SAMT DESSAS FÖRÄNDRINGAR DEC. 1952—JUNI 1953

Varuposter	Indextal (1935 = 100)					Utgift kr/år enl. pris i juni 1953	Procentuell förändring dec. 1952—juni 1953
	1951	1952	Dec. 1952	Mars 1953	Juni 1953		
Bostad	**109**	**116**	**123**	**123**	**123**	**929·11**	—
Bränsle och lyse	**251**	**267**	**252**	**252**	**250**	**465·33**	**— 1**
Elektrisk ström	94	99	96	98	98	52·16	+ 2
Kokgas	155	185	189	198	198	32·00	+ 5
Ved	·	·	·	·	·	62·82	— 4
Kol	·	·	·	·	·	60·08	— 1
Koks	·	·	·	·	·	192·53	0
Eldningsolja	·	·	·	·	·	65·74	— 5
Kläder och skor	**232**	**238**	**230**	**229**	**229**	**1 420·88**	**— 1**
Herrkostym	214	223	212	212	211	233·04	0
Herröverplagg	202	217	211	209	210	243·59	— 1
Arbetskläder	300	311	308	304	303	64·99	— 2
Skjorta	322	341	338	341	341	57·94	+ 1
Underkläder	284	298	293	291	290	116·34	— 1
Herrstrumpor	260	276	266	265	263	59·88	— 1
Damstrumpor	160	150	142	140	140	28·63	— 1
Barnstrumpor	295	327	326	325	321	15·46	— 2
Damjumper	·	·	·	·	·	18·04	— 1
Hattar, mössor m. m.	150	155	154	154	153	95·15	0
Klänningstyg: ylle	272	279	264	261	259	30·83	— 2
bomull, rayonull	191	196	194	192	193	75·13	— 1
Ullgarn	469	362	343	343	343	47·23	0
Sybehör m. m.	232	249	254	255	255	61·22	0
S:a kläder	**231**	**239**	**233**	**232**	**231**	**1 147·47**	**— 1**
Herrskor, grövre	272	263	257	258	257	11·88	0
D:o av boxkalv	242	236	217	217	215	18·65	— 1
Damskor	242	238	219	219	219	58·72	0
Barnskor	258	260	255	256	258	54·19	+ 1
Skor med gummisula	·	·	·	·	·	29·85	— 1
Halvsuln. o. klackn.	221	225	219	220	220	61·55	+ 1
Skinntofflor	·	·	·	·	·	13·72	—
Gummiytterskor	176	187	168	157	157	24·85	— 7
S:a skor	**238**	**240**	**226**	**225**	**225**	**273·41**	**0**
Övriga utgifter	**188**	**196**	**198**	**200**	**199**	**2 935·84**	**+ 1**
Möbler	219	246	251	252	252	241·07	0
Hushållstextilier	282	283	279	278	275	138·70	— 1
Husgeråd, verktyg	195	213	213	211	211	159·23	— 1
Tvål och såpa	247	241	223	221	216	96·57	— 3
Tvätt	172	178	177	178	178	29·29	+ 1
Kroppsvård	156	163	165	165	165	138·80	0
Sjukvård	107	111	111	124	122	132·90	+10
Intell. ändamål	175	195	195	197	197	213·77	+ 1
Fören.- o. förs.-avg.	135	146	147	154	154	227·19	+ 5
Nöjen	168	179	177	177	177	268·78	0
Resor	162	179	184	184	186	309·72	+ 1
Ränta å lån	102	102	102	102	102	8·74	—
Tel., post, skrivm.	179	202	211	211	211	86·81	—
Arbetshj. i hemmet	300	335	347	348	348	37·02	0
Tobak	230	240	248	248	248	206·03	—
Spritdrycker	334	337	337	337	337	185·71	—
Viner	·	·	·	·	·	17·95	—
Diverse utgifter	·	·	·	·	·	222·49	+ 1
Övriga ej spec. utg.	·	·	·	·	·	214·57	—
Samtliga utgifter	**194**	**210**	**213**	**213**	**212**	**9 464·22**	**0**

Tab. 8. Detaljhandelspriser (i öre) på livsmedel, bränsle och lyse i genomsnitt för socialstyrelsens 60 ombudsorter bland städer och tätorter i mars och juni 1953

Varuslag	Kvantitet	Mars 1953	Juni 1953
Mjölk, oskum. resp. stand.	1	40·8	40·8
Grädde	dl	27·0	27·0
Mejerismör, runmärkt	kg	685	690
» omärkt	»	685	640
Ost: fetth. 45 +	»	558	555
Margarin	»	400	400
Nötkött: stek	»	608	640
soppkött	»	478	459
malet (köttfärs)	»	602	599
Gödkalvkött: stek	»	801	795
bog	»	677	661
Fläskkotlett	»	674	730
Färsk skinka	»	643	651
Salt sidfläsk	»	484	481
Rökt skinka, rullad	»	893	898
Fårstek, färsk	»	718	736
Hönskött	»	476	478
Fläskkorv	»	381	369
Falukorv	»	429	425
Stångkorv	»	197	192
Leverpastej	»	530	528
Blodpudding	»	197	196
Ägg, färska	»	412	412
Färsk fisk: sill	»	154	153
strömming	»	159	161
makrill	»	269	178
abborre	»	252	229
gädda	»	405	384
torsk	»	264	255
kolja	»	274	265
Ansjovis, hel	450 g	158	158
Fiskbullar	400 g	128	128
Salt sill	kg	230	222
Hårt bröd, mellanbröd	¼ kg	45	45
» » knäckebröd	»	46	[1] 47
Sötlimpa (V-R-bröd)	kg	129	129
Grovt rågbröd	»	94	95
Småfranska	»	157	155
Kaffebröd (bullar)	»	302	303
Kex	hg	44	44
Skorpor av vete	kg	325	326
Småkakor	hg	62	62
Vetemjöl	2½ kg	266	266
Rågsiktmjöl	»	243	243
Havregryn, ångprep.	kg	126	126
Kaffe, mest gångbara sort	¼ kg	310	310
Te	kg	2 000	2 000
Kakao i paket	»	665	665
Strösocker	»	124	124
Karameller	»	702	703
Chokladkola	»	1 111	1 111
Tabletter	ask	25	25
Salt	kg	60	60
Gula ärter	»	110	111
Bruna bönor	»	188	187
Ärter på burk	400 g	104	104
Apelsinmarmelad	450 g	135	128
Katrinplommon	kg	349	353
Nyponmust	hg	100	100
Potatis, gammal	kg	38·5	38·4
Morötter, gamla	»	64	85
Kålrötter	»	46	52
Vitkål	»	60	146
Lök, gul	»	147	162
Äta̋pplen: svenska	»	165	—
importerade	»	152	259
Apelsiner	»	124	165
Citroner	»	209	219
Pilsner	⅛ l	40	40
Svagdricka	5 l	181	182
Sockerdricka	⅛ l	31	31
Elström (inkl. div. avg.)	kWh	18	18
Kokgas (inkl. div. avg.)	m³	27	27
Björkved, helved, hemk.	»	3 881	3 786
Barrved » »	»	3 274	3 208
Kol: antracit, hemkört	hl	1 572	1 570
hushålls-, prima hemk.	»	982	970
Koks: ca 20—40 mm hemk.	»	807	807
ca 40-60 el. 60-80 mm hemk.	»	750	749

Anm. Priser vid tidigare tillfällen återfinns i Soc. Medd. 1953: 2 samt tidigare nummer med kvartalsredogörelser för levnadskostnadsindex.

om förändringarna sedan föregående kvartal hänvisas till en stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

Pensionspristalet, som bestämmer indextillägget på folkpensionerna och för vilket redogjordes i Soc. Medd. 1951: 11, sid. 790, kvarstår i 138 för tiden augusti—oktober 1953. Detta innebär att indextillägget bibehålls oförändrat vid 35 % för denna period.

[1] Ändrad kvalitet, ej prishöjning.

Tab. 4. Levnadskostnadsindex med juli 1914 som bas, med och utan direkta skatter och sociala förmåner, samt med år 1935 som bas med direkta skatter och sociala förmåner

År	Juli 1914 = 100 [1]			1935 = 100		År och månad	Juli 1914 = 100			1935 = 100	
	Index utan skatter	Enbart skatter	Index med skatter	Enbart skatter	Index med skatter		Index utan skatter	Enbart skatter	Index med skatter	Enbart skatter	Index med skatter
1935	155	181	156	100	100	1950	259	418	269	232	172
1936	157	172	158	96	101	1951	300	617	320	342	205
1937	161	171	162	99	104	1952	324	771	353	427	226
1938	165	178	166	105	106	1950 dec. . .	265	452	276	251	177
1939	169	189	171	107	109	1951 mars .	290	574	308	318	197
1940	190	213	192	118	123	juni .	301	630	322	349	206
1941	215	254	218	141	139	sept. .	309	668	332	370	212
1942	232	295	236	164	151	dec. . .	316	679	339	376	217
1943	235	308	239	171	153	1952 mars .	320	763	349	422	223
1944	234	346	241	192	154	juni .	328	803	359	445	230
1945	233	365	241	202	154	sept. .	328	804	359	445	230
1946	234	380	243	210	155	dec. . .	328	805	359	446	230
1947	240	517	257	286	164	1953 mars .	329	709	354	393	227
1948	252	387	261	214	167	juni .	328	705	353	391	226
1949	256	386	265	214	170						

Pristalet har beräknats till 156, dvs. det har ej förändrats sedan juni 1952.

Tab. 5. Prisutvecklingen i Sverige

Indexserie	År 1935	År 1945	År 1949	År 1950	År 1951	År 1952	Juni 1952	Mars 1953	April 1953	Maj 1953	Juni 1953
Kommerskollegii partiprisindex (1935 = 100)	100	194	216	227	299	317	322	301	300	299	299
Finanstidningens partiprisindex (1913/14 = 100) . . .	111	202	219	228	287	306	310	302	300	299	298
Socialstyrelsens allm. konsumtionsprisindex (1935 = 100)	100·0	157·5	175·9	177·7	207·5	223·0	225·1	224·4	224·2	224·4	224·1
Socialstyrelsens levnadskostnadsindex (1935 = 100) . .	100	151	166	168	194	210	213	213	·	·	212

[1] Indextal för åren 1914—1949 har senast publicerats i Soc. Medd. 1950: 2, sid. 117 (utan skatter, årsmedeltal); se även 1948: 5, sid. 377 (med skatter, årsmedeltal) och 1947: 8, sid. 736 (med skatter, kvartalssiffror).

Å. L.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för juni 1953

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex med år 1935 som basperiod har beräknats till 224,1 för juni 1953 mot 224,4 för maj och uppvisar således en sänkning med 0,3 enheter eller 0,1 %. Denna indexserie avser att mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet. Beräkningarna för juni grundar sig på prisuppgifter från 60 städer och andra tätorter samt 35 landskommuner.

Prisutvecklingen under perioden från mitten av maj till mitten av juni har kännetecknats av små prisrörelser. Den sänkning på 0,2 %, som noterats för livsmedelsposten, beror till största delen på att den fördyring, som konsumtionsomläggningarna med anledning av livsmedelskonflikten medförde, nu beräknas ha bortfallit.

För de olika delposterna är indextalen och de procentuella förändringarna under de senaste månaderna följande (år 1935 = 100).

	April 1953	Maj 1953	Juni 1953	Prisförändring i % april–maj	Prisförändring i % maj–juni
Livsmedel	243·0	243·8	243·3	+ 0·3	− 0·2
Bostad	123·5	123·5	123·5	—	—
Bränsle och lyse	244·9	244·7	244·0	− 0·1	− 0·3
Beklädnad	243·9	243·9	243·7	—	− 0·1
Kläder	249·6	249·5	249·2	0·0	− 0·1
Skor	220·2	220·3	220·3	0·0	—
Övriga varor och tjänster	241·5	241·4	241·1	0·0	− 0·1
Inventarier och husgeråd	217·5	217·6	217·5	0·0	0·0
Generalindex[1]	224·2	224·4	224·1	+ 0·1	− 0·1

En närmare redogörelse för denna indexserie med vissa prisuppgifter för enskilda varuslag föreligger i en stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

[1] Generalindextalen för tidigare år återfinns i Soc. Medd. 1951: 5, sid. 378, och 1952: 2, sid. 116.

Å. L.

Omsättningen inom detaljhandeln under första kvartalet 1953

Socialstyrelsen beräknar varje kvartal indextal för omsättningen vid företag inom olika branscher i detaljhandeln. Beräkningarna grundas på uppgifter från ett urval av företag inom enskild och konsumentkooperativ handel.

Beträffande den enskilda detaljhandeln grundar sig urvalet på ett register över företag, vilket uppgjorts med ledning av dåvarande arbetsmarknadskommissionens år 1946 verkställda inventering av företag inom varuhandeln. Registret har sedermera reviderats med hänsyn till avgång av företag m. m.

Beträffande den konsumentkooperativa handeln har urvalet begränsats till 200 föreningar. Samtliga föreningar med mer än 20 försäljningsställen har utvalts. Bland föreningar med 11—20 försäljningsställen utvaldes var tredje förening och bland föreningar med 1—10 försäljningsställen var femte förening.

De enskilda företagen redovisar värdet av detaljhandelsomsättningen (vid företaget i dess helhet eller vid enskilda försäljningsställen) kvartalsvis med fördelning på kvartalets tre månader. De konsumentkooperativa föreningarna insänder materialet månadsvis; föreningarna skall i redovisningen medta samtliga försäljningsställen.

Beräkningarna för första kvartalet år 1953 har baserats på ca 3 800 uppgifter från enskilda företag, flertalet med endast ett försäljningsställe, och från omkring 180 konsumtionsföreningar med omkring 4 600 försäljningsställen. I beräkningarna har endast sådana företag medtagits, som även insänt motsvarande uppgifter för första kvartalet år 1952. Sammanlagt har frågeformulär utgått till omkring 7 500 enskilda företag. De i det följande anförda beräkningarna bör användas med stor försiktighet med hänsyn till den synnerligen otillfredsställande svarsprocenten. Det må även framhållas, att det i vissa fall mött svårigheter att dra en klar gräns mellan detalj- och partihandelsomsättning.

I tab. 1 redovisas indextal för försäljningens värde inom den enskilda detaljhandeln under första kvartalet år 1953 med första kvartalet år 1952 som bas. De redovisade företagen har fördelats på branscher enligt arbetsmarknadskommissionens inventering år 1946. Dessa har sedan sammanförts till större branschgrupper. Då större företag är starkare företrädda inom urvalet än mindre företag, har vid beräkning av indextal för respektive bransch uppgifter för större och mindre företag vägts samman, varvid som vikter använts kvoten mellan totala antalet större respektive mindre företag inom branschen enligt ovannämnda inventering (antalssiffrorna har dock reduce-

Tab. 1. Indextal för försäljningen inom den enskilda detaljhandeln under första kvartalet 1953 (första kvartalet 1952 = 100)

Bransch	Antal uppgifter	Indextal för försäljningen 1:a kv. 1953 (1:a kv. 1952 = 100)
	Kol. 1	Kol. 2
Livsmedel	**1 061**	**107**
Kött o. charkuterier	270	107
Fisk	49	106
Mjölk o. mejerivaror	161	105
Mjölk o. specerier	79	108
Bagerier o. konditorier	245	110
Specerier	181	106
Frukt o. konfektyrer	76	104
Lanthandel	**292**	**103**
Beklädnad	**916**	**98**
Vävnader o. sybehör	246	96
Herrkonfektion	215	95
Damkonfektion	121	103
Modister	95	106
Skrädderier	172	99
Päls- och skinnvaror	67	96
Skor	**390**	**102**
Inventarier	**498**	**94**
Bosättningsaffärer	159	98
Möbler o. mattor	106	100
Elektriska artiklar	45	94
Järnhandel	188	92
Guldsmeder, urmakare	**138**	**100**
Musik, konst, blommor, antikviteter	**64**	**99**
Böcker o. papper	**156**	**105**
Färger, sjukvårdsartiklar, parfym	**118**	**107**
Fotoaffärer	**63**	**105**
Varuhus, basarer	**89**	**115**

rats med hänsyn till avgång av företag m. m.) och antalet vid bearbetningen använda uppgifter.

Efterföljande tablå utvisar förändringen i försäljningen under första kvartalet år 1953 (första kvartalet år 1952 = 100) inom gruppen »cyklar och sportartiklar m. m.» samt inom vissa speciella grupper inom de i tab. 1 redovisade branscherna »guldsmeder, urmakare» och »färger, sjukvårdsartiklar, parfym». Dessa indextal är icke vägda med hänsyn till större och mindre företags representation i urvalet.

	Antal uppgifter	Indextal för försäljningen 1:a kv. 1953 (1:a kv. 1952 = 100)
Cyklar och sportartiklar m. m.	84	114
Guldsmeder, juvelerare	67	96
Ur, optik (även i kombination med guldsmedsarbeten)	69	108
Färghandel	89	107

Tab. 2 anger indextal för omsättningens värde inom den konsumentkooperativa handeln under första kvartalet år 1953 i förhållande till motsvarande kvartal år 1952. Omsättningsuppgifterna har fördelats på »avdelningar» enligt det redovisningssystem, som tillämpas inom konsumentkooperationen. Föreningarna har fördelats på storleksgrupper efter antalet försäljningsställen, och uppgifterna för de olika storleksgrupperna har sammanvägts med hänsyn till totala antalet konsumtionsföreningar inom respektive storleksgrupp. Vidare meddelas indextal för antalet försäljningsställen.

Tab. 2. Indextal för detaljförsäljningen och antalet försäljningsställen vid konsumtionsföreningarna under första kvartalet 1953 (första kvartalet 1952 = 100)

Avdelning	Indextal för detaljförsäljning	Indextal för antal försäljningsställen
	1:a kv. 1953 (1:a kv. 1952 = 100)	
	Kol. 1	Kol. 2.
Charkuteri	99	95
Fisk	115	102
Mjölk och bröd	105	98
Speceri, diverse	109	102
Specialbutiker, varuhus	102	101
Skor	104	100
Serveringar	104	103

D. W.—J.

Utlänningar i Sverige under första kvartalet 1953

Utlänningar med uppehållstillstånd. Antalet utlänningar, som innehar eller ansökt om uppehållstillstånd, gällande den 1 april 1953, redovisas i tab. 1. Utlänningar av det stora antal nationaliteter, för vilka viseringstvånget avskaffats, får vistas här intill tre månader utan vare sig visering eller särskilt uppehållstillstånd. Detta medför, att tabellens siffror omfattar blott en del av alla utlänningar i landet. För vistelse utöver tre månader krävs emellertid uppehållstillstånd även för utlänningar, som är befriade från viseringsskyldigheten. Barn under 16 år är i regel införda på någondera av sina föräldrars pass och behöver då ej särskilt tillstånd. Endast barn med egen legitimationshandling påverkar alltså tabellens siffror, men detta endast i mindre utsträckning. — Ett beviljat tillstånd innebär å andra sidan inte alltid, att ifrågavarande utlänning vid beräkningstillfället uppehåller sig i riket.

Den 1 april 1953 uppgick antalet utlänningar med uppehållstillstånd enligt tab. 1 till 109 986, varav 56 630 män och 53 356 kvinnor. Detta innebär en ökning med 120 (+ 0,1 %) sedan föregående kvartalsskifte. Männen har minskat med 967 (— 1,7 %), under det att kvinnorna ökat med 1 087 (+ 2,0 %). Endast finnarna visar någon större ökning med 1 061, medan danskarna minskat med 571, polackerna med 237 och balterna med 135.

Tab. 1. Uppehållstillstånd för utlänningar

Nationalitet	1946	1952				1953			
	1 januari	1 januari	1 april	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april	Därav	
								män	kvinnor
Dansk . .	2 729	16 442	17 179	17 491	16 997	16 368	15 797	10 505	5 292
Finsk . . .	6 293	24 321	26 954	26 641	24 872	24 445	25 506	10 480	15 026
Isländsk .	179	113	123	120	114	131	147	79	68
Norsk . .	4 537	12 194	12 769	12 698	11 718	11 182	11 114	5 159	5 955
Baltisk . .	25 977	19 921	19 959	19 672	19 341	18 895	18 760	10 499	8 261
Belgisk . .	82	78	89	124	129	102	106	63	43
Brittisk . .	901	844	878	873	879	880	903	461	442
Fransk . .	509	576	622	630	588	570	620	366	254
Holländsk	679	1 192	1 279	1 331	1 319	1 343	1 336	878	458
Italiensk .	332	2 059	2 164	2 196	2 408	2 461	2 473	1 608	865
Polsk . . .	3 822	5 011	4 851	4 769	4 586	4 279	4 042	2 421	1 621
Schweizisk	316	857	897	943	952	907	910	620	290
Tjeckoslov.	—	1 044	1 072	1 066	1 006	952	869	517	352
Tysk . . .	6 250	15 590	17 669	18 176	19 249	18 360	18 425	7 713	10 712
Ungersk . .	805	1 237	1 235	1 206	1 137	1 129	1 135	617	518
USA-medb.	669	1 164	1 166	1 244	1 025	1 104	1 180	703	477
Österrikisk	—	1 261	1 331	1 366	1 599	1 665	1 720	952	768
Övriga . .	4 565	5 547	5 698	5 741	5 557	5 093	4 943	2 989	1 954
Samtliga	58 645	109 451	115 935	116 287	113 476	109 866	109 986	56 630	53 356

Tab. 2. Arbetsanmälda utlänningar i Sverige, fördelade efter yrkesgrupp per den 1 april 1953

Yrkesgrupp	Samtliga	Därav		
		danskar	norrmän	finnar
I. Jordbruk	4 029	1 949	219	802
Trädgårdsskötsel	1 010	269	75	315
Fiske	69	33	3	18
Skogsbruk	7 047	1 501	1 149	3 217
Tillhopa	**12 155**	**3 752**	**1 446**	**4 352**
II. Malmbrytning o. metallindustri	22 654	3 372	1 524	5 578
Jord- o. stenindustri	1 897	627	108	318
Träindustri	1 979	442	197	617
Pappers- o. grafisk industri	2 287	486	231	699
Livsmedelsindustri	2 678	1 000	329	550
Textilindustri	6 214	861	410	1 191
Beklädnadsindustri	6 165	582	807	1 843
Läder-, hår- o. gummiindustri	2 160	565	218	372
Kemisk-teknisk industri	931	153	113	246
Byggnadsverksamhet	2 006	659	370	390
Kraft-, belysn.- o. vattenverk	73	8	1	1
Tillhopa	**49 044**	**8 755**	**4 308**	**11 805**
III. Landtransport	1 156	219	131	245
Luftfart	177	81	80	7
Sjöfart	5 744	1 483	395	1 766
Tillhopa	**7 077**	**1 783**	**606**	**2 018**
IV. Försäljnings-, reklam- o. affärsverksamhet	1 910	348	480	547
Lagerarbete	1 396	218	179	488
Bank-, försäkrings- o. uppdragsverksamhet	468	43	28	119
Hotell, restauranger o. storhushåll	12 200	1 542	1 908	5 597
Tillhopa	**15 974**	**2 151**	**2 595**	**6 751**
V. Allmän tjänst	125	36	20	22
Socialvård	95	18	11	19
Tekniska arbetsområden	2 405	288	366	300
Kontorsarbete	3 246	237	323	786
Undervisn., biblioteksarbete o. journalistik	478	24	58	37
Organisations- o. ombudsmannaverksamhet	16	5	4	1
Konstnärlig verksamhet	787	236	38	45
Tillhopa	**7 152**	**844**	**820**	**1 210**
VI. Hälso- o. sjukvård, hygien	**6 306**	**887**	**1 115**	**2 116**
VII. Husligt arbete	**10 384**	**1 150**	**1 278**	**2 480**
VIII. Genomgående yrken	2 082	373	239	723
Diversearbete	1 081	248	108	336
Tillhopa	**3 163**	**621**	**347**	**1 059**
IX. Elevpraktikarbete	**804**	**82**	**80**	**171**
X. Beredskaps- o. reservarbete	**221**	**—**	**—**	**3**
Summa	**112 280**	**20 025**	**12 595**	**31 965**

Tab. 8. Den icke-nordiska resandefrekvensen till och från Sverige under första kvartalet 1953

Nationalitet	Januari		Februari		Mars		Summa inresor under första kvartalet	Summa utresor under första kvartalet
	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor		
Isländsk	87	65	67	72	70	62	224	199
Belgisk	124	115	111	141	139	134	374	390
Brittisk	1 120	1 125	913	932	1 185	1 164	3 218	3 221
Fransk	440	399	313	357	473	437	1 226	1 193
Holländsk	846	624	555	645	690	741	2 091	2 010
Italiensk	271	243	204	221	377	340	852	804
Polsk	43	30	38	49	47	30	128	109
Schweizisk	359	280	284	286	367	404	1 010	970
Sovjetrysk	59	41	101	129	84	82	244	252
Tjeckoslovakisk	6	7	23	25	15	32	44	64
Tysk	4 832	2 337	2 751	2 662	2 582	2 608	10 165	7 607
Ungersk	24	17	11	15	10	13	45	45
USA-medborgare	1 073	1 318	980	1 033	1 390	1 260	3 443	3 611
Österrikisk	177	142	203	164	148	152	528	458
Övriga	873	1 002	720	769	908	936	2 501	2 707
Samtliga	10 334	7 745	7 274	7 500	8 485	8 395	26 098	23 640

Efter genomförandet av den nordiska passfriheten har man ej längre möjlighet att erhålla exakta uppgifter om den internordiska resandeströmmen och följaktligen ej heller om antalet härvarande nordbor eller om hela utlänningsstocken.

Antalet utlänningar, som den 1 april 1953 vistades på medicinalstyrelsens och arbetsmarknadsstyrelsens förläggningar, var 143 resp. 33.

Utlänningar på den svenska arbetsmarknaden. Den arbetsanmälda utländska arbetskraften i Sverige, som året 1952 synes ha nått sitt maximum, har under nämnda år utfört i runt tal 36,5 milj. arbetsdagar. Om man — lågt räknat — gör antagandet att den genomsnittliga arbetsinkomsten utgjort 3 kr/tim. för dessa, blir resultatet en sammanlagd årsinkomst på 876 milj. kr. Antas vidare, att av denna inkomst i medeltal 16 % erlagts i skatter, vilket också torde vara räknat i underkant, får man ett belopp av drygt 140 milj. kr. Dessa beräkningar är mycket grovt gjorda, men — som nämnts — lågt hållna. I verkligheten torde siffrorna ligga avsevärt över de här antagna. Lägger man härtill de icke arbetsanmälda utlänningarna (egna företagare inom affärsvärlden, inom lantbruk och fiske, inom konst och litteratur etc.) kommer genom deras prestanda de ovan anförda siffrorna att avsevärt ökas.

Den 1 april 1953 var enligt tab. 2 antalet arbetsanmälda utlänningar i landet 112 280, vilket innebär en minskning under det första kvartalet innevarande år med 6 845 (— 5,7 %). Av de arbetsanmälda utgjorde finnarna den största gruppen: 31 965 (— 5,4 %), följd av danskarna 20 025 (— 8,3 %), tyskarna 17 454 (— 5,3 %), norrmännen 12 595 (— 5,7 %), balterna 11 889 (— 3,6 %), polackerna 4 011 (— 7,0 %) samt italienarna 2 170 (— 1,6 %).

Tab. 4. Den icke-nordiska turistfrekvensen under första kvartalet 1953

Hemland	Inresta turister	Utresta turister	Av utresta turister tillbragta vistelsedagar	
			totalt	genomsnittligt
Belgien	266	266	3 687	13·9
Canada	184	200	6 055	30·3
England	2 278	2 086	28 289	13·6
Frankrike	735	683	8 588	12·6
Holland	1 338	1 159	17 681	15·3
Island	108	44	1 029	23·4
Italien	405	398	5 802	14·6
Polen	52	32	390	12·2
Schweiz	605	495	6 949	14·0
Spanien	58	50	571	11·4
Tjeckoslovakien	28	26	441	17·0
Tyskland	4 772	4 148	140 677	33·9
USA	2 246	2 030	62 173	30·6
Österrike	214	227	6 229	27·4
Övriga samt statslösa	3 188	2 725	39 981	14·7
Samtliga	16 472	14 569	328 542	22·6

Den minskning av antalet arbetsanmälda utlänningar, vilken som en följd av konjunkturomslaget inträdde under fjolåret, har under kvartalet fortsatt.

Beträffande den lokala fördelningen förekom de arbetsanmälda utlänningarna talrikast i Stockholms stad med 25 740 (— 4,1 %), Göteborgs och Bohus län 12 213 (— 3,1 %), Malmöhus län 10 767 (— 7,1 %), Stockholms län 8 384 (— 6,4 %), Älvsborgs län 6 902 (— 1,7 %), Västmanlands län 5 997 (— 5,1 %) och Värmlands län 4 895 (— 8,3 %). I samtliga län har antalet arbetsanmälda utlänningar minskat.

Fördelningen av utlänningarna efter yrken utvisade, att 49 044 var sysselsatta inom industri och hantverk (— 5,7 %) samt 15 974 inom handel m. m. (— 4,6 %); 12 155 ägnade sig åt jordbruk, fiske och skogsbruk (— 12,5 %), 10 384 åt husligt arbete (— 3,3 %), 7 152 åt förvaltning, arbetsledning och fria yrken (— 2,1 %), 7 077 åt samfärdsel (— 6,5 %) samt 6 306 åt hälso- och sjukvård (— 2,2 %).

Av utlänningar företagna in- och utresor. I tab. 3 redovisas samtliga in- och utresor, som utlänningar av icke-nordiska nationaliteter företagit till och från Sverige under första kvartalet 1953. Då under kvartalet möjligheten att räkna även finnars gränspasseringar bortfallit, är totalsiffrorna ej jämförbara med tidigare kvartals. Bortsett från de nordiska nationaliteterna visar årets inresefrekvens under första kvartalet en icke obetydlig minskning (43,8 %) vid jämförelse med motsvarande period 1952.

Turiststatistik. Under första kvartalet 1953 inreste i vårt land 16 472 turister från icke-nordiska länder. De under denna period utresta icke-nordiska turisterna tillbragte sammanlagt 328 542 vistelsedagar här i landet (tab. 4).

G. M.

Mödrahjälpen under år 1952

Mödrahjälpsnämnderna handlade under år 1952 — såsom framgår av tab. 1 — 48 447 ansökningar om mödrahjälp mot 51 498 under föregående år. Denna nedgång på ca 6 % inträffade trots i det närmaste oförändrat antal födelser. Antalet ansökningar per 100 levande födda har minskat från 47 år 1951 till 44 år 1952. Den troliga anledningen till denna nedgång, som också kunde konstateras år 1951, är den fortsatta stegringen av inkomstnivån.

Som också framgår av tab. 1 råder mellan landskommuner och städer samt mellan olika mödrahjälpsområden stora olikheter med avseende på antalet ansökningar per 100 levande födda barn. Den lägsta frekvensen av ansökningar uppvisar Stockholms stad (19 %) och Norrköping (29 %) samt Södermanlands och Hallands län (31 %). Därefter följer Stockholms (34 %), Västmanlands (37 %) och Örebro (39 %) län samt städerna Göteborg och Malmö (37 %). Den relativt högsta frekvensen av ansökningar har Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län (67—74 %).

Ansökningsfrekvensen i städerna är väsentligt lägre (32 %) än i landskommunerna (55 %), men den varierar i senare fallet betydligt starkare än i det förra. De skillnader, som förefinns mellan olika mödrahjälpsområden, gäller sålunda framför allt landsbygden.

Av ansökningarna beviljades 33 152 eller omkring 68 %. Antalet beviljade ansökningar i relation till antalet levande födda har till följd av de förbättrade inkomstförhållandena fortsatt att nedgå till 30 % från 39 % åren 1949—50 och 33 % år 1951. Under första halvåret 1947 var motsvarande tal 47 %.

På landsbygden beviljades 74 % och i städerna 60 % av ansökningarna. Per 100 levande födda beviljades på landsbygden 41 ansökningar om mödrahjälp mot i städerna 19.

Mödrarnas fördelning efter ålder och civilstånd framgår av tab. 2. De gifta mödrarna utgör huvuddelen av de aktuella fallen (72 %); deras andel är större på landsbygden (78 %) än i städerna (58 %), beroende på den större andelen utomäktenskapliga födelser i senare fallet.

Fördelningen efter ålder visar bland annat, att 42 % av mödrarna var under 25 år. Av de gifta mödrarna var 29 % och av de ej gifta 73 % under 25 år. De gifta sökandena visar sig på landsbygden ha ett något högre åldersgenomsnitt än i städerna. Beträffande de ej gifta sökandena är förhållandet det rakt motsatta.

Antalet hjälpta mödrar har i tab. 3 fördelats efter mödrarnas tidigare barnantal före den nedkomst, för vilken mödrahjälp sökts. Av mödrarna var 38 % förut barnlösa, 22 % hade förut ett barn och 16 % två barn. Drygt

Tab. 1. Absoluta och relativa antalet handlagda och beviljade ansökningar om mödrahjälp i mödrahjälpsområdena under år 1952

Mödrahjälpsområden (l. l. = läns landstingsområde)	Handlagda ansökningar		Beviljade ansökningar							Beviljade ansökningar i allt under år 1951	
			I allt			Från gifta		Från ej gifta			
	Antal	Per 100 levande födda	Antal	Per 100 levande födda	Per 100 handlagda ansökningar	Antal	Per 100 ansökn. från gifta	Antal	Per 100 ansökn. från ej gifta	Antal	Per 100 levande födda
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Stockholms stad	2 104	18·9	1 393	12·5	66·2	637	54·4	756	81·0	1 938	17·6
Stockholms l. l.	2 080	34·3	1 263	20·8	60·7	744	50·8	519	84·5	1 457	24·8
Uppsala » »	1 287	51·3	1 060	42·2	82·4	793	78·7	267	95·4	1 194	47·7
Södermanlands » »	1 028	30·6	676	20·1	65·8	446	59·3	230	83·3	669	19·9
Östergötlands » »	1 591	39·6	1 114	27·7	70·0	743	61·8	371	95·6	1 001	24·5
Norrköpings stad	379	28·5	185	13·9	48·8	106	38·7	79	75·2	273	21·5
Jönköpings l. l.	1 807	41·0	1 087	24·7	60·2	894	56·2	193	88·9	1 174	27·4
Kronobergs » »	1 302	54·7	1 001	42·1	76·9	866	74·7	135	94·4	1 029	43·5
Kalmar » »	1 708	48·8	1 281	36·6	75·0	1 014	71·0	267	95·7	1 351	36·5
Gotlands » »	556	53·4	452	43·4	81·3	315	76·8	137	93·8	378	37·6
Blekinge » »	1 084	50·1	679	31·4	62·6	520	58·5	159	81·5	746	33·4
Kristianstads » »	1 798	48·0	1 265	33·8	70·4	986	66·1	279	91·2	1 431	36·3
Malmöhus » »	2 026	41·6	1 246	25·6	61·5	830	52·1	416	95·9	1 391	28·3
Malmö stad	1 118	37·2	612	20·4	54·7	311	40·7	301	85·3	683	21·6
Hälsingborgs stad	403	45·4	268	30·2	66·5	137	53·1	131	90·3	325	32·3
Hallands l. l.	808	31·8	555	21·8	68·7	425	63·6	130	92·9	505	20·0
Göteb. o. Bohus » »	1 317	43·2	912	29·9	69·2	780	68·7	132	72·5	1 032	33·7
Göteborgs stad	2 025	37·0	1 096	20·0	54·1	654	42·4	442	91·5	1 323	23·8
Älvsborgs l. l.	2 554	46·7	2 048	37·4	80·2	1 693	77·7	355	94·7	2 337	43·4
Skaraborgs » »	1 670	43·8	1 269	33·3	76·0	1 003	72·0	266	96·4	1 414	37·6
Värmlands » »	2 177	51·6	1 384	32·8	63·6	970	57·6	414	84·0	1 434	34·2
Örebro » »	1 387	38·5	797	22·1	57·5	497	48·1	300	85·0	734	20·8
Västmanlands » »	1 284	36·5	717	20·4	55·8	426	45·6	291	83·4	714	21·5
Kopparbergs » »	1 999	49·2	1 455	35·8	72·8	1 015	67·4	440	89·2	1 439	35·0
Gävleborgs » »	2 281	63·2	1 675	46·4	73·4	1 115	66·8	560	91·4	1 778	49·0
Gävle stad	250	39·6	113	17·9	45·2	52	30·8	61	75·3	172	23·7
Västernorrlands l. l.	2 501	55·5	1 642	36·5	65·7	1 019	56·5	623	89·1	1 702	39·9
Jämtlands » »	1 573	67·4	1 252	53·7	79·6	905	76·1	347	90·4	1 414	61·3
Västerbottens » »	2 748	69·1	2 077	52·3	75·6	1 754	73·0	323	93·9	2 456	60·5
Norrbottens » »	3 602	74·0	2 578	52·9	71·6	2 120	68·5	458	90·7	2 810	57·6
Summa för hela riket	**48 447**	**44·0**	**33 152**	**30·1**	**68·4**	**23 770**	**62·8**	**9 382**	**88·6**	**36 304**	**33·0**
År 1951	51 498	46·8	36 304	33·0	70·5	26 850	65·5	9 454	89·8	—	—
År 1950	58 501	50·8	44 976	39·0	76·9	34 821	73·2	10 156	92·9	—	—
År 1949	61 463	50·8	47 690	39·4	77·6	37 707	74·4	9 983	92·7	—	—
Landsbygden											
År 1952	31 038	55·4	22 801	40·7	73·5	17 718	69·5	5 083	91·7	—	—
År 1951	33 003	57·7	24 664	43·1	74·7	19 689	71·4	4 975	92·0	—	—
År 1950	37 443	62·8	30 671	51·0	81·3	25 052	78·7	5 619	95·0	—	—
År 1949	39 896	62·9	32 660	51·5	81·9	27 216	79·7	5 444	94·9	—	—
Städerna											
År 1952	17 409	32·2	10 351	19·1	59·5	6 052	48·9	4 299	85·3	—	—
År 1951	18 495	34·9	11 640	22·0	62·9	7 161	53·6	4 479	87·4	—	—
År 1950	20 758	37·7	14 306	26·0	68·9	9 769	62·1	4 537	90·3	—	—
År 1949	21 567	37·5	15 030	26·1	69·7	10 491	63·5	4 539	90·1	—	—

Tab. 2. Beviljade ansökningar fördelade efter mödrarnas ålder år 1952

Åldersgrupper	Landsbygden			Städerna			Hela riket		
	Gifta	Ej gifta	Samtl.	Gifta	Ej gifta	Samtl.	Gifta	Ej gifta	Samtl.
Antal mödrar	17 718	5 083	22 801	6 052	4 299	10 351	23 770	9 382	33 152
Därav i % i nedanstående åldrar									
—20 år	3·2	34·3	10·1	6·9	29·4	16·3	4·1	32·1	12·0
20—25 »	23·4	41·7	27·5	29·5	40·1	33·9	24·9	41·0	29·5
25—30 »	26·0	13·1	23·1	25·1	15·5	21·1	25·8	14·2	22·5
30—35 »	22·7	5·8	18·9	19·1	7·7	14·3	21·8	6·7	17·5
35—40 »	15·8	3·4	13·1	12·0	3·5	8·5	14·9	3·4	11·6
40—45 »	7·5	1·1	6·1	5·1	1·8	3·7	6·9	1·4	5·4
45— »	1·4	0·6	1·2	2·3	2·0	2·2	1·6	1·2	1·5

Tab. 3. Beviljade ansökningar fördelade efter mödrarnas tidigare barnantal år 1952

Barnantal	Landsbygden			Städerna			Hela riket		
	Gifta	Ej gifta	Samtl.	Gifta	Ej gifta	Samtl.	Gifta	Ej gifta	Samtl.
Antal mödrar	17 718	5 083	22 801	6 052	4 299	10 351	23 770	9 382	33 152
Därav i % med nedanstående antal minderåriga barn									
0	19·6	78·2	32·7	30·3	79·7	50·8	22·4	78·9	38·4
1	26·7	13·3	23·7	25·0	11·3	19·3	26·2	12·3	22·3
2	21·3	4·5	17·5	18·9	4·1	12·7	20·7	4·3	16·0
3	14·1	2·0	11·4	12·3	2·0	8·0	13·6	2·0	10·4
4	7·9	0·8	6·4	6·2	0·8	4·0	7·5	0·8	5·6
5 eller flera	10·4	1·2	8·3	7·3	2·1	5·2	9·6	1·7	7·3

en femtedel (på landsbygden 26 % och i städerna 17 %) hade tre eller flera barn.

Det totalbelopp, som mödrahjälpsnämnderna beviljat under år 1952, utgjorde enligt tab. 4 i runt tal 8,3 milj. kr, varav 5,7 milj. kr gick till mödrarna på landsbygden och 2,6 milj. kr till mödrarna i städerna.

De beviljade beloppen var i genomsnitt något högre än under föregående år, nämligen 249 kr för hela riket, 249 kr för landsbygden och 250 kr i städerna. Motsvarande siffror för 1951 var 241, 242 och 239 kr resp.

Mellan de olika mödrahjälpsområdena inbördes förekommer tämligen stora skillnader i genomsnittsbeloppen. De lägsta beloppen uppvisar Skaraborgs län (169 kr) och Västmanlands län (198 kr), de högsta Örebro län (292 kr), Stockholms stad (289 kr) och Västernorrlands län (280 kr).

Stora differenser förefinns mellan de beviljade beloppen till gifta och ej gifta mödrar. De ej gifta mödrarna har sålunda erhållit i medeltal 306 kr och de gifta 227 kr.

Tab. 5 visar, hur mödrahjälpsfallen fördelar sig efter det beviljade beloppets storlek. Det bör observeras, att de här redovisade beloppen i vissa fall avviker från de faktiskt utbetalade. Detta är fallet, om fastställt belopp

Tab. 4. Den beviljade mödrahjälpens belopp inom olika mödrahjälpsområden år 1952

Mödrahjälpsområden (l. l. = läns landstingsområde)	Beviljad mödrahjälp i allt, kr	Beviljat belopp i medeltal per moder, kr			Genomsnittligt belopp (kr) beviljat till				
		samtliga	gifta	ej gifta	tandvård	kostförbättring	hemhjälp	barnets utrustning	moderns utrustning
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Stockholms stad	403 142	289	263	311	122	129	68	93	116
Stockholms l. l.	305 240	242	208	289	109	118	78	88	121
Uppsala » »	241 503	228	214	268	98	96	65	94	142
Södermanlands » »	162 135	240	208	302	91	141	77	89	144
Östergötlands » »	280 315	252	222	311	88	117	83	99	140
Norrköpings stad	45 879	248	241	257	132	134	—	91	123
Jönköpings l. l.	262 501	241	227	311	100	170	94	86	154
Kronobergs » »	232 779	233	221	308	101	92	86	96	138
Kalmar » »	295 759	231	212	303	94	91	80	93	120
Gotlands » »	104 561	231	211	279	110	69	47	106	131
Blekinge » »	184 057	271	258	315	109	106	76	108	134
Kristianstads » »	346 438	274	249	362	113	81	60	124	165
Malmöhus » »	333 534	268	225	352	102	112	64	132	134
Malmö stad	158 860	260	210	311	109	134	228	103	106
Hälsingborgs stad	64 220	240	202	279	86	98	100	118	88
Hallands l. l.	128 919	232	209	307	114	87	86	93	158
Göteb. o. Bohus » »	233 928	257	244	330	102	112	80	89	112
Göteborgs stad	241 436	220	195	258	89	113	83	118	123
Älvsborgs l. l.	512 394	250	231	342	110	94	93	92	139
Skaraborgs » »	214 316	169	152	231	97	67	56	81	102
Värmlands » »	341 175	247	227	292	94	86	85	79	149
Örebro » »	232 550	292	252	358	118	104	87	131	170
Västmanlands » »	141 808	198	166	244	96	113	71	61	115
Kopparbergs » »	358 380	246	221	305	96	96	81	90	150
Gävleborgs » »	431 645	258	241	292	97	88	74	93	149
Gävle stad	28 861	255	204	299	97	139	—	96	134
Västernorrlands l. l.	460 549	280	240	347	120	103	81	98	141
Jämtlands » »	327 049	261	256	276	111	80	64	82	160
Västerbottens » »	498 280	240	227	312	104	66	94	86	141
Norrbottens » »	689 615	268	254	328	98	73	95	82	114
Summa för hela riket	**8 261 828**	**249**	**227**	**306**	**103**	**101**	**85**	**95**	**137**
År 1951	8 759 764	241	222	296	97	95	79	87	133
År 1950	10 774 434	240	223	296	93	90	75	81	130
År 1949	11 347 368	238	223	294	92	88	73	79	130
Landsbygden									
År 1952	5 678 347	249	231	311	103	88	85	91	141
År 1951	5 979 246	242	228	300	96	83	79	84	137
År 1950	7 470 691	244	231	300	94	79	76	78	136
År 1949	7 899 232	242	231	296	93	78	73	75	135
Städerna									
År 1952	2 583 481	250	214	300	103	124	82	104	124
År 1951	2 780 518	239	206	291	97	117	68	94	120
År 1950	3 303 743	231	203	291	93	111	67	88	114
År 1949	3 448 136	229	202	292	91	108	69	86	115

Tab. 5. Mödrahjälpsfall fördelade i % efter mödrahjälpens totalbelopp under år 1952

Mödrahjälpsområden (l. l. = läns landstingsområde)	Det procentuella antalet fall med nedanstående belopp (kr)										
	1—49	50—99	100—149	150—199	200—249	250—299	300	301—349	350—399	400	401—500
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Stockholms stad	1·3	7·7	9·5	9·0	8·3	8·0	1·4	5·9	11·2	37·7	—
Stockholms l. l.	3·7	12·1	14·0	11·2	12·7	7·5	1·7	6·7	9·2	20·8	0·4
Uppsala » »	3·9	10·6	15·0	13·8	15·0	11·9	0·5	8·8	13·6	6·4	0·5
Södermanlands » »	3·1	7·5	18·5	10·8	12·4	8·1	5·5	6·1	5·5	22·3	0·2
Östergötlands » »	1·3	8·8	15·3	11·3	11·6	9·4	5·4	4·8	5·5	26·1	0·5
Norrköpings stad	3·8	4·3	14·1	16·2	9·2	11·9	—	16·7	22·2	1·6	—
Jönköpings l. l.	2·6	7·4	15·6	13·9	14·0	9·5	5·6	3·8	1·6	25·6	0·4
Kronobergs » »	2·6	9·7	14·5	13·1	13·6	10·9	6·2	6·1	7·8	15·3	0·2
Kalmar » »	1·2	11·6	14·4	14·1	13·6	11·0	6·2	6·8	6·5	14·4	0·2
Gotlands » »	1·1	10·0	15·3	12·8	16·4	11·9	5·3	8·6	10·9	7·3	0·7
Blekinge » »	0·4	5·2	11·5	11·3	13·4	8·7	9·3	4·0	2·5	33·7	—
Kristianstads » »	2·8	5·5	11·4	10·2	12·1	8·2	4·8	4·0	5·1	35·6	0·3
Malmöhus » »	2·6	8·8	11·1	8·7	10·8	6·4	8·1	2·7	3·2	37·2	0·4
Malmö stad	3·8	8·7	12·7	11·4	12·1	6·8	0·7	8·5	4·4	30·9	—
Hälsingborgs stad	3·0	8·9	14·9	9·0	17·9	11·2	3·0	10·4	4·5	17·2	—
Hallands l. l.	0·2	5·8	18·2	13·8	17·3	11·9	8·3	6·1	6·7	11·3	0·4
Göteb. o. Bohus » »	2·1	12·1	11·4	10·2	10·4	9·2	2·9	7·6	6·3	27·7	0·1
Göteborgs stad	7·7	15·3	11·3	12·9	9·3	10·5	1·9	8·5	9·5	13·0	0·1
Älvsborgs l. l.	2·0	6·3	14·7	11·9	13·0	8·4	10·2	4·7	5·5	23·1	0·2
Skaraborgs » »	0·7	17·7	22·9	21·1	17·5	9·9	3·5	0·9	2·2	3·5	0·1
Värmlands » »	3·1	6·9	13·9	12·6	13·4	12·5	2·8	8·0	5·6	21·0	0·2
Örebro » »	0·9	5·3	9·9	9·4	11·2	7·1	4·5	3·9	2·0	45·7	0·1
Västmanlands » »	4·9	18·5	17·4	13·7	11·2	10·3	1·4	8·8	8·4	5·3	0·1
Kopparbergs » »	1·4	9·9	13·3	11·5	12·2	10·0	9·6	6·0	7·4	18·5	0·2
Gävleborgs » »	2·4	6·7	10·1	10·7	13·7	14·6	5·6	8·7	10·6	16·7	0·2
Gävle stad	—	11·5	12·4	8·8	8·8	19·5	—	15·1	12·4	11·5	—
Västernorrlands l. l.	0·9	7·2	11·1	8·3	10·0	6·8	7·1	4·9	5·0	38·5	0·2
Jämtlands » »	1·2	7·0	9·8	10·8	13·6	16·4	3·8	12·3	9·2	15·7	0·2
Västerbottens » »	0·3	11·5	11·4	13·7	14·4	11·4	8·8	2·9	5·7	19·7	0·2
Norrbottens » »	1·4	6·6	11·9	10·1	11·8	10·0	7·1	4·7	6·4	29·7	0·3
Summa för hela riket	**2·1**	**9·1**	**13·2**	**11·8**	**12·7**	**10·0**	**5·4**	**6·0**	**6·7**	**22·8**	**0·2**
År 1951	1·9	10·6	14·3	11·8	12·8	10·5	5·3	6·5	6·8	19·3	0·2
År 1950	2·0	10·9	13·7	12·3	13·2	10·7	5·3	6·5	6·8	18·4	0·2
År 1949	2·0	10·6	13·8	12·7	13·6	11·3	5·3	6·8	6·7	17·1	0·1
Landsbygden											
År 1952	1·7	8·5	13·3	12·0	13·3	10·5	6·3	5·8	6·3	22·0	0·3
År 1951	1·4	9·7	13·9	12·0	13·6	11·2	6·6	6·3	6·5	18·6	0·2
År 1950	1·6	9·6	12·9	12·2	13·9	11·4	6·5	6·6	6·8	18·3	0·2
År 1949	1·6	9·1	12·9	12·9	14·3	12·2	6·5	6·8	6·7	16·8	0·2
Städerna											
År 1952	3·1	10·4	13·0	11·4	11·1	9·0	3·4	6·4	7·6	24·5	0·1
År 1951	3·0	12·4	15·0	11·5	11·1	9·0	2·5	6·9	7·4	20·9	0·3
År 1950	3·0	13·4	15·5	12·5	11·7	9·1	2·5	6·4	7·0	18·8	0·1
År 1949	2·9	14·0	15·6	12·1	11·8	9·5	2·6	6·7	6·8	17·8	0·2

Tab. 6. Procentuell fördelning av mödrahjälpens belopp på olika hjälpformer i mödrahjälpsområdena under år 1952

Mödrahjälpsområden (l. l. = läns landstingsområde)	Den beviljade mödrahjälpens belopp fördelat i % på						
	tandvård	kostförbättring	hemhjälp	barnets utrustning	moderns utrustning	inackordering	övriga ändamål
1	2	3	4	5	6	7	8
Stockholms stad	26·7	14·4	0·2	22·6	15·9	18·5	1·7
Stockholms l. l.	25·5	11·8	1·6	24·5	19·1	15·6	1·9
Uppsala » »	26·7	7·8	2·3	27·3	29·7	5·1	1·1
Södermanlands » »	14·2	13·2	0·7	24·0	30·5	15·2	2·2
Östergötlands » »	11·3	6·9	4·2	31·0	33·1	12·6	0·9
Norrköpings stad	26·8	11·1	—	25·2	15·5	19·1	2·3
Jönköpings l. l.	19·8	10·1	7·9	22·1	34·1	4·5	1·5
Kronobergs » »	11·6	5·8	8·8	31·8	34·7	6·2	1·1
Kalmar » »	20·9	3·6	7·8	27·3	25·5	12·0	2·9
Gotlands » »	12·6	2·1	1·4	38·6	38·6	6·4	0·3
Blekinge » »	6·2	8·8	5·7	34·2	31·0	11·8	2·3
Kristianstads » »	22·7	0·9	2·4	30·3	36·8	5·8	1·1
Malmöhus » »	16·0	6·5	0·5	39·9	26·6	9·4	1·1
Malmö stad	22·9	28·7	0·6	26·3	10·7	10·4	0·4
Hälsingborgs stad	16·3	5·2	0·1	38·2	18·7	17·5	4·0
Hallands l. l.	18·0	1·8	0·6	23·3	45·4	10·5	0·4
Göteb. o. Bohus » »	18·5	27·9	5·0	21·5	24·4	2·4	0·3
Göteborgs stad	21·1	10·6	0·1	34·5	18·2	13·9	1·6
Älvsborgs l. l.	20·7	6·9	5·3	21·0	34·0	8·7	3·4
Skaraborgs » »	11·3	5·3	3·7	36·7	37·3	5·2	0·5
Värmlands » »	16·1	4·4	4·1	24·7	42·6	7·6	0·5
Örebro » »	10·2	3·1	0·9	36·4	38·9	9·7	0·8
Västmanlands » »	25·7	4·7	0·4	16·6	28·4	23·5	0·7
Kopparbergs » »	15·8	5·7	3·1	26·6	40·6	7·1	1·1
Gävleborgs » »	15·7	1·6	6·1	26·4	36·3	7·0	6·9
Gävle stad	20·8	8·2	—	29·8	26·8	13·5	0·9
Västernorrlands l. l.	12·2	10·0	6·9	20·9	35·9	13·7	0·4
Jämtlands » »	12·1	6·6	6·9	20·1	47·4	6·3	0·6
Västerbottens » »	11·3	6·9	16·1	20·0	40·6	4·8	0·3
Norrbottens » »	9·9	7·9	20·3	20·8	30·7	4·6	5·8
Summa för hela riket	**16·6**	**7·9**	**5·9**	**26·1**	**32·3**	**9·2**	**2·0**
År 1951	16·4	8·4	6·6	24·6	33·2	8·8	2·0
År 1950	16·4	8·7	7·3	23·6	34·5	7·6	1·9
År 1949	16·3	9·0	7·8	22·7	35·1	7·2	1·9
Landsbygden							
År 1952	14·6	6·6	8·1	25·0	37·1	6·5	2·1
År 1951	13·9	6·9	9·0	23·6	38·4	6·0	2·2
År 1950	13·9	7·3	9·8	22·4	39·1	5·4	2·1
År 1949	13·8	7·8	10·5	21·4	39·5	5·0	2·0
Städerna							
År 1952	21·2	11·0	1·1	28·3	21·6	15·2	1·6
År 1951	21·9	11·6	1·1	26·7	22·3	14·9	1·5
År 1950	22·1	11·9	1·7	26·3	24·0	12·7	1·3
År 1949	22·1	11·9	1·9	25·5	24·7	12·4	1·5

genom någon inträffad förändring i förutsättningarna för mödrahjälpens beviljande helt eller delvis upphört att utgå. Däremot har i beloppen inräknats sådana tillägg till tidigare beviljade belopp, som tilldelats vederbörande efter nytt beslut av mödrahjälpsnämnden.

De belopp, som beviljats i de särskilda fallen är mycket varierande. På landsbygden hade ca $^1/_{10}$ av mödrarna fått mindre än 100 kr, medan i städerna $^1/_7$ fått detta lägre belopp. Ungefär $^1/_4$ av fallen såväl på landsbygden som i städerna hade erhållit mellan 100 och 200 kr. Belopp mellan 200 och 300 kr var däremot något vanligare på landsbygden ($^1/_4$) än i städerna ($^1/_5$). Högre belopp var ungefär lika ofta förekommande på landsbygden som i städerna.

De mödrahjälpsbelopp, som utgått, har i tab. 6 fördelats i procent på de olika ändamål, för vilka hjälpen avsetts. Därjämte har i tab. 4 (kol. 6—10) uträknats de genomsnittliga belopp, som utgått för vissa av dessa ändamål (av utrymmesskäl har i tabellen kunnat medtas endast de fem viktigaste hjälpformerna, vilka dock omfattar ca 90 % av hela det beviljade beloppet). I tablån här nedan lämnas en översikt för hela riket, dels av den utsträckning, i vilken skilda hjälpformer förekommer, dels ock av de genomsnittliga belopp, som beviljats för olika ändamål. Vid studium av tab. 4 och 6 samt tablån bör observeras, att en och samma moder ofta erhållit mödrahjälp med belopp, som avses för flera än ett ändamål.

Den vanligast förekommande formen av mödrahjälp är barnets utrustning. I 68 % av samtliga fall har hjälp utgått till detta ändamål, och kostnaden har belöpt sig till 26 % av totalkostnaden. Närmast kommer moderns utrustning och tandvård med resp. 59 och 40 % av fallen. Andelarna i totalkostnaden var 32 resp. 17 %. Kostförbättring och hemhjälp kommer i fjärde och femte rummet med 20 resp. 17 % av mödrahjälpsfallen och 8 resp. 6 % av kostnaden. Hjälp till inackordering och övriga ändamål har beviljats till 13 och 8 % av mödrarna, medan andelarna i totalkostnaden är 9 och 2 %.

Mödrahjälp beviljad till	Procentuella antalet beslut angående viss hjälpform				Genomsnittligt beviljat belopp, kr			
	År 1952			År 1951	År 1952			År 1951
	Landsbygden	Städerna	Hela riket		Landsbygden	Städerna	Hela riket	
Tandvård	35·0	51·3	40·1	41·0	103	103	103	97
Kostförbättring	18·4	22·2	19·6	21·2	88	124	101	95
Hemhjälp	23·7	3·4	17·4	20·2	85	82	85	79
Barnets utrustning	68·2	68·1	68·2	68·1	91	104	95	87
Moderns »	65·8	43·5	58·8	60·2	141	124	137	133
Inackordering	9·8	20·5	13·2	12·7	165	185	175	168
Övriga ändamål	9·8	4·8	8·2	9·0	54	80	59	54
				Tillhopa	**249**	**250**	**249**	**241**

Den dyrbaraste hjälpformen var inackordering, som i genomsnitt beviljades med 175 kr per fall. Därnäst kom moderns utrustning med 137 kr och

Tab. 7. Mödrahjälpen under åren 1938—1952

År	Hjälpta mödrar		Mödrahjälpsbelopp, 1 000-tal kr		
	antal	i % av födda	beviljat	lån	belopp per fall
1938	34 265	36·5	6 850	139	200
1939	45 726	47·0	8 680	125	190
1940	42 178	44·0	6 814	108	162
1941	50 071	50·2	8 827	72	176
1942	53 681	47·1	9 988	34	186
1943	56 489	45·0	10 576	28	187
1944	63 745	47·2	12 543	19	197
1945	64 849	47·9	13 517	10	208
1946	65 249	49·5	14 672	10	225
1947	60 798	47·2	14 226	3	234
1948	53 503	42·3	12 547	2	235
1949	47 690	39·4	11 347	—	238
1950	44 976	39·0	10 774	—	240
1951	36 304	33·0	8 760	—	241
1952	33 152	30·1	8 262	—	249

tandvården med 103 kr per fall. Kostförbättring och inackordering var avsevärt dyrare i städerna än på landsbygden. Moderns utrustning däremot beviljades med i genomsnitt högre belopp på landsbygden än i städerna.

Med avseende på såväl mödrahjälpsfallens som beloppets fördelning på olika hjälpformer förekommer stora olikheter mellan landsbygd och stad samt mellan mödrahjälpsområdena inbördes. Vad gäller olikheterna mellan landsbygd och stad visar det sig att tandvården procentuellt upptar större belopp i städerna. Detsamma gäller kostförbättring, barnets utrustning och inackordering. På landsbygden åter faller en större del på hemhjälp, moderns utrustning och övriga ändamål (huvudsakligen resor och sjukvård). Av tablån, där det procentuella antalet beslut om olika hjälpformer beräknats, framgår, att de relaterade skillnaderna mellan landsbygden och städerna är än större, om man i stället för kostnadsfördelningen jämför antalet beslut.

Tandvården dominerar som hjälpform i Stockholms län, Stockholms stad och Norrköping. I Kronobergs, Östergötlands, Skaraborgs och Örebro län samt i de fyra nordligaste Norrlandslänen har tandvården däremot ej krävt mer än $^1/_{10}$—$^1/_{12}$ och i Blekinge knappt $^1/_{15}$ av totalbeloppet. Kostförbättringen är den dominerande hjälpformen i Göteborgs och Bohus län samt i Malmö stad. Relativt sällan förekommer den i Kristianstads, Hallands, Örebro, Gotlands och Gävleborgs län. Hemhjälp är en omfattande hjälpform i de två nordligaste Norrlandslänen. I de sex städerna utanför landsting och i Västmanlands, Södermanlands, Hallands och Malmöhus län används den däremot mycket sparsamt.

Beträffande utrustningen måste vid jämförelsen barnets och moderns utrustning slås samman, eftersom nämnderna tillämpar mycket olika principer vid redovisning av utrustningsbeloppen. Genomgående har mellan 45 och 70 % av beloppet beviljats till utrustning. Inackordering, som ju huvud-

sakligen är en hjälpform för ej gifta mödrar, har i städerna Stockholm och Norrköping samt i Västmanlands län krävt ungefär en femtedel av det beviljade beloppet. I övrigt varierar denna hjälpform i huvudsak mellan 4 och 12 % av det beviljade beloppet.

Av de besvär över mödrahjälpsnämndernas beslut, som ingetts till socialstyrelsen, har inalles 1 556 avgjorts, motsvarande 3,2 % av antalet handlagda ansökningar. Av besvären bifölls 161 med ett sammanlagt belopp av 24 260 kr. Dessutom hade mödrahjälpsnämnderna med ledning av de omständigheter, som framkommit vid besvärsutredningarna, själva ändrat sina beslut i 77 fall och därvid beviljat 12 902 kr. Det beviljade mödrahjälpsbeloppet under år 1952 utgjorde sålunda tillsammans med de av socialstyrelsen beviljade beloppen 8 286 088 kr.

En översikt av mödrahjälpens omfattning, sedan hjälpformen inrättades år 1938, lämnas i tab. 7.

G. H-dt

Ungdomsvårdsskolornas elever år 1952

I Sociala Meddelanden 1952: 6 meddelades vissa uppgifter om ungdomsvårdsskolornas elever år 1951, baserade på ett nytt elevregister, i vilket antecknas alla förändringar i varje elevs ställning vid skolan (intagning, villkorlig utskrivning etc.). En motsvarande redogörelse för de viktigaste uppgifterna ur denna statistik lämnas i denna artikel för år 1952.

Ungdomsvårdsskolornas antal och eleverna vid dessa var följande vid årets början och slut:

	Den 1/1 1952	Den 31/12 1952
Hela antalet skolor	25	23
Hela antalet elever	1 624	1 515
Därav		
utackorderade	26	43
villkorligt utskrivna	866	809
på skolorna	732	663

Antalet utackorderade elever har som synes ökat under året. De villkorligt utskrivna eleverna utgjorde drygt hälften och de som vistades på skolorna ca 45 procent av hela antalet elever.

Under årets lopp har förändringar av olika slag (nyintagningar, utskrivningar etc.) påverkat elevantalet, som framgår av följande sammanställning.

Antal elever som under år 1952:	
Nyintagits	403
Återintagits efter utackordering eller villkorlig utskrivning	348
Utackorderats	65
Villkorligt utskrivits	683
Slutligt utskrivits	403
Utskrivits enligt barnavårdslagens 48 § för verkställighet av domstols beslut om straff	90

Elevernas fördelning med avseende på kön, börd och ålder redovisas i följande tablå.

	Elever i ungdomsvårdsskolorna	Utackorderade eller villkorligt utskrivna
Antal elever den 31/12 1952	663	826
Kön: pojkar	494	573
flickor	169	253
Börd: födda i ä.	550	661
» u. ä.	113	165
Ålder: 7—15 år	202	72
15—18 »	285	351
18 år och däröver	176	403

Ca hälften av de utackorderade eller villkorligt utskrivna eleverna var således över 18 år mot drygt en fjärdedel av de elever, som vistades på skolorna.

Om samtliga som under hela år 1952 eller någon del av året varit elever vid någon ungdomsvårdsskola grupperas efter huvudorsaken till att de omhändertagits för skyddsuppfostran får man följande resultat.

	Pojkar			Flickor		
	Samtliga	Därav födda i ä.	Därav födda u. ä.	Samtliga	Därav födda i ä.	Därav födda u. ä.
Allmänt svårfostrade	551	413	138	243	192	51
Skolkning, andra skolsvårigheter	51	41	10	21	18	3
Egendomsbrott	697	583	114	127	98	29
Billån	72	64	8	1	1	—
Våldshandlingar	53	39	14	3	2	1
Sexuell vanart	18	15	3	255	193	62
Eldsanläggning	14	11	3	1	1	—
Ligabrott	22	19	3	1	—	1
Vagabondering	12	10	2	30	22	8
»Kamratfördärvare»	16	14	2	1	1	—
Totalt	**1 506**	**1 209**	**297**	**683**	**528**	**155**

De elever, som under år 1952 slutligt utskrivits, har vistats på ungdomsvårdsskola olika lång tid och likaså varit villkorligt utskrivna varierande tid. Vårdtidens längd anges i följande sammanställning.

	Skola	Vårdsätt: Utackordering	Vårdsätt: Villkorlig utskrivning
Antal elever	403	24	392
Därav vårdade nedanstående antal dagar			
— 300	70	11	40
300— 500	131	2	67
500—1 000	127	5	174
1 000—1 500	46	5	81
1 500—2 000	22	1	22
2 000—2 500	5	—	6
2 500—3 000	2	—	2
Vårdtid, medelantal dagar per elev	662	557	799

De år 1952 slutligt utskrivna eleverna hade således i genomsnitt vistats 22 månader på ungdomsvårdsskola och därtill varit villkorligt utskrivna i 27 månader. Variationerna i vårdtidens längd var dock betydande.

S. K.

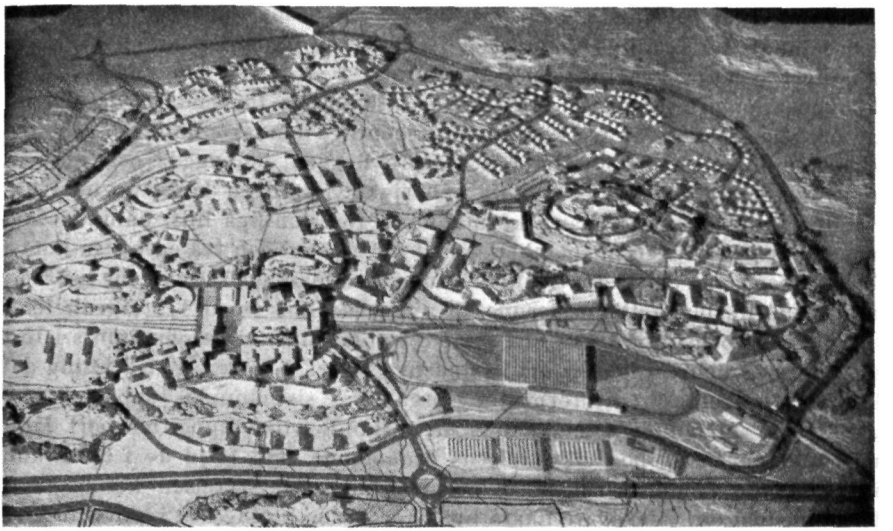

Bostadsbyggandet i Sverige år 1952

Preliminär översikt utarbetad av bostadsstyrelsen

Från och med år 1949 förs inom bostadsstyrelsen statistik över bostadsbyggandet i hela riket. Den omfattar samtliga inflyttningsfärdiga nybyggnader, vissa avslutade ombyggnader och förbättringar samt samtliga påbörjade rivningar. Därjämte införskaffas uppgifter om påbörjade och vid vissa tidpunkter om pågående nybyggnader i ungefär 300 kommuner. Primärmaterialet sammanställs av kommunernas bostadspolitiska organ, förmedlingsorganen,[1] vilka därvid i regel torde samarbeta med byggnadsnämnderna. Från ovannämnda ca 300 kommuner lämnas månadsvis en förteckning över nybyggda hus. Uppgifterna på dessa förteckningar ligger bl. a. till grund för de i Sociala Meddelanden publicerade kvartalsöversikterna. Samtliga kommuner lämnar på särskilda blanketter (husblanketter), en för varje hus, detaljerade uppgifter om nybyggda, ombyggda och förbättrade hus samt hus, vilkas rivning påbörjats. Den i det följande lämnade översiktliga redogörelsen för bostadsbyggandet år 1952 är baserad på bearbetning av husblanketterna.[2]

[1] Organ för kommuns förmedling av statliga lån och bidrag i syfte att främja bostadsförsörjningen inom riket och därmed sammanhängande verksamhet. Förmedlingsorgan är i stad drätselkammaren och på landet kommunalnämnden, där ej kommunen beslutat, att verksamheten skall handhas av annat lämpligt kommunalt organ.

[2] För en fullständigare redogörelse för bostadsbyggnadsstatistikens organisation hänvisas till den preliminära översikten över bostadsbyggandet i Sverige år 1949 i Soc. Medd. 1950: 8, sid. 611, eller den i SOS ingående redogörelsen för bostadsbyggandet i Sverige åren 1949 och 1950.

Uppgifternas fullständighet. Uppgifter om bostadsbyggandet under år 1952 har lämnats av samtliga kommuner i riket med undantag av en stad, två köpingar och sex egentliga landskommuner. I vissa fall har emellertid de lämnade uppgifterna varit ofullständiga. Uppgifter för endast vissa delar av året har insänts av tre kommuner (egentliga landskommuner). För övriga kommuner har uppgifter om antal nybyggda, ombyggda och förbättrade hus samt hus vilkas rivning påbörjats visserligen lämnats, men användbara husblanketter har icke inkommit för samtliga hus. Sålunda saknas vid bearbetningen husblanketter helt för en stad och två egentliga landskommuner samt delvis för 19 kommuner. Sammanlagt saknas vid bearbetningen 54 husblanketter avseende 48 nybyggda hus (med 112 lägenheter), 6 ombyggda och förbättrade hus samt 8 rivningshus, vilka omnämnts i förmedlingsorganens rapporter om bostadsbyggandet. I vilken utsträckning det kan ha förekommit, att förmedlingsorganen i sistnämnda rapporter uteglömt eller utelämnat enstaka hus, beträffande vilka uppgifter bort lämnas, undandrar sig bostadsstyrelsens bedömande. Till följd av i efterhand inkommande kompletteringar är det sannolikt, att styrelsen kommer att få kännedom om ytterligare några hus, som borde ha ingått i redovisningen. Å andra sidan har i bearbetningen medtagits 384 husblanketter avseende 197 nybyggnader (med 265 lägenheter), 177 ombyggda och förbättrade hus samt 10 rivningshus (med 26 lägenheter), vilka rätteligen bort ingå i redovisningen för åren 1949—51, men inkommit för sent härför.

Nybyggnadsverksamhetens omfattning. Såvitt framgår av till bostadsstyrelsen inkomna husblanketter har 9 548 hus med 44 751 lägenheter blivit inflyttningsfärdiga under år 1952.

Inom bostadsstyrelsen har utförts vissa beräkningar av bostadsproduktionens omfattning åren 1938—48. Uppgifterna avser i huvudsak nybyggnader. I viss utsträckning ingår emellertid även genom ombyggnad tillkomna lägenheter. Till följd av källmaterialets beskaffenhet måste särskilt uppgifterna om bostadsproduktionen i egentliga landskommuner åren 1946—48 anses som icke fullt säkra. Resultatet av dessa beräkningar redovisas i tab. 1. I denna har även medtagits uppgifter för åren 1949—52. Härvid har endast inflyttningsfärdiga nybyggnader beaktats.

Tab. 1. Bostadsproduktionen (antal lägenheter) åren 1938—1952

År	Hela riket	Därav i		År	Hela riket	Därav i		
		1945 års tätorter	eg. landsbygd			städer	köpingar	eg. landskom.
1938	53 500	42 500	11 000	1946	58 000	38 500	3 000	16 500
1939	59 000	48 500	10 500	1947	58 000	32 000	3 500	22 500
1940	26 000	20 000	6 000	1948	48 000	30 000	3 000	15 000
1941	17 000	12 500	4 500	1949	41 551	28 109	3 249	10 193
1942	29 500	24 000	5 500	1950	43 935	30 100	3 282	10 553
1943	39 500	34 500	5 000	1951	39 784	27 601	3 001	9 182
1944	45 000	39 500	5 500	1952	44 751	33 006	3 170	8 575
1945	49 500	43 000	6 500					

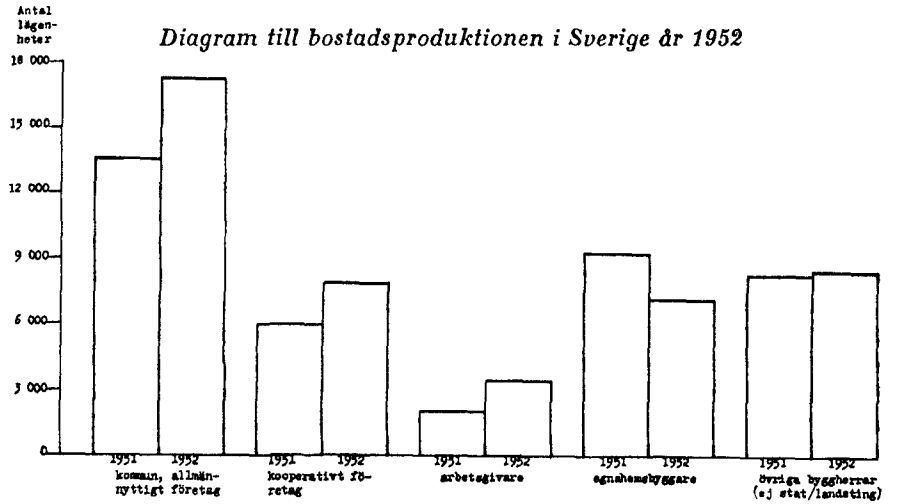

1. Antal lägenheter i hus, uppförda för olika grupper av byggherrar åren 1951 och 1952

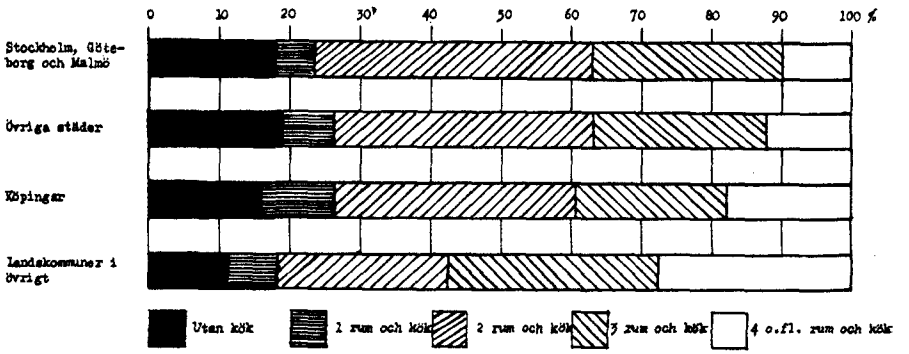

2. Procentuell fördelning efter storlek av lägenheter i nybyggda hus i olika ortsgrupper år 1952

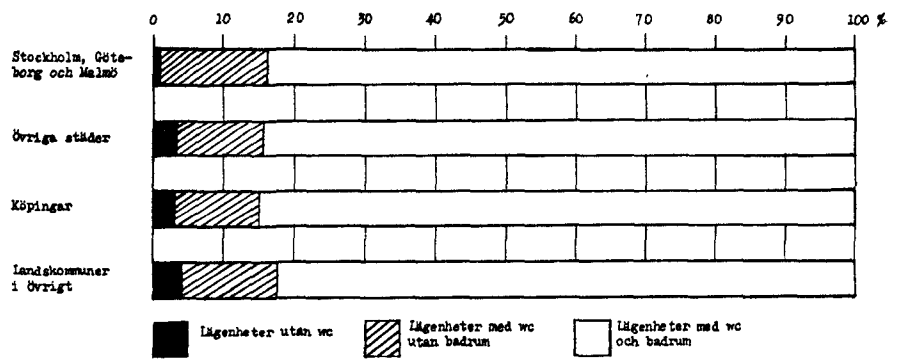

3. Procentuell fördelning efter utrustning av lägenheter i nybyggda hus i olika ortsgrupper år 1952

Antalet lägenheter i år 1952 inflyttningsfärdiga hus är större än antalet lägenheter i de under vart och ett av åren 1949—51 inflyttningsfärdiga husen. Trots att full jämförbarhet icke föreligger kan vidare konstateras, att bostadsproduktionen under år 1952 var mindre än under vart och ett av åren 1945—48 och även mindre än under de sista förkrigsåren.

Nybyggnadsverksamhetens fördelning på kommun(orts-)grupper och områden med olika slags planläggning. De 44 751 under år 1952 genom nybyggnad tillkomna lägenheterna fördelar sig med 33 006 på städerna, 3 170 på köpingarna och 8 575 på egentliga landskommunerna. Detta innebär, att bostadsbyggandet i städerna ökat väsentligt sedan föregående år, då i dessa 27 601 — eller om även produktionen i de landskommuner, som den 1 januari 1952 införlivats med städerna medräknas — 27 699 lägenheter blev inflyttningsfärdiga. Bostadsbyggandet i landskommunerna har däremot minskat något. Tab. 2 visar, att det är i de större städerna, som bostadsproduktionen ökat. I städer med mindre än 20 000 inv. den 1 januari 1952 färdigställdes sammanlagt ungefär samma antal lägenheter de båda åren.

Av tab. 3 framgår, att en större del av bostadsbyggandet år 1952 än år 1951 förlagts till områden med stadsplan. Inom områden med byggnadsplan uppfördes båda åren ungefär samma antal lägenheter. Inom icke planlagda områden färdigställdes år 1952 ett mindre antal lägenheter än under år 1951.

Tab. 2. Antal lägenheter i nybyggda hus i kommun(orts-)grupper

Kommungrupp (Folkmängd den 1. 1. 1952)	Antal kommuner	Antal lägenheter				
		1952	1951			
			A	B	C	S:a
Stockholm, Göteborg, Malmö	3	13 467	9 549	—	1	9 550
Städer med						
30 000—100 000 inv.	16	7 754	7 252	—	10	7 262
20 000— 30 000 »	16	4 187	3 378	—	—	3 378
10 000— 20 000 »	36	4 620	4 649	—	38	4 687
5 000— 10 000 »	37	2 342	2 217	—	27	2 244
— 5 000 »	25	636	556	—	22	578
Samtliga städer	**133**	**33 006**	**27 601**	—	**98**	**27 699**
Köpingar med						
10 000—20 000 inv.	4	454	394	—	—	394
5 000—10 000 »	22	1 081	1 045	69	29	1 143
— 5 000 »	62	1 635	1 544	101	23	1 668
Samtliga köpingar	**88**	**3 170**	**2 983**	**170**	**52**	**3 205**
Municipalsamhällen	·	1 404	·	·	·	·
Eg. landskommuner i övrigt	·	7 171	·	·	·	·
Summa eg. landskommuner (inkl. 4 den 1. 1. 1952 upplösta köpingar)	·	**8 575**	·	·	·	**8 880**
Hela riket	·	**44 751**	·	·	·	**39 784**

A = I de områden, som år 1951 tillhörde 133 städer och 88 köpingar.
B = I 18 landskommuner, som den 1. 1. 1952 ombildats till 8 köpingar.
C = I 72 med städer och köpingar den 1. 1. 1952 inkorporerade landskommuner.

Tab. 3. Antal lägenheter i nybyggda hus, fördelade på områden med olika slags planläggning

År	Antal lägenheter	Därav i områden med				
		stadsplan	byggnadsplan	utomplansbestämmelser	avstyckningsplan	intetdera
1949	41 551	30 442	3 377	3 051	1 676	3 005
1950	43 935	32 433	3 615	3 330	1 569	2 988
1951	39 784	29 948	3 462	2 466	1 293	2 615
1952	44 751	35 755	3 461	2 206	1 040	2 289

Hustyper. De nybyggda husens och de däri ingående lägenheternas fördelning på hustyper redovisas i tab. 4. De egentliga bostadshusen har fördelats på tre hustyper: enfamiljshus, tvåfamiljshus och flerfamiljshus. Till flerfamiljshusen har i denna redogörelse räknats även hus avsedda för speciella bostadsändamål, vilka i tidigare redogörelser redovisats som särskild hustyp. Hus, i vilka högst hälften av lägenhetsytan är avsedd för bostäder, har räknats som en fjärde hustyp.

Som enfamiljs- och tvåfamiljshus har redovisats hus med en resp. två som familjebostäder avsedda lägenheter. Förekomsten därutöver av en eller två smålägenheter (i så gott som samtliga fall utan kök), vilka uppenbarligen icke är avsedda som familjebostäder, har icke ansetts ändra ifrågavarande nybyggnaders karaktär av enfamiljs- resp. tvåfamiljshus.

Under år 1952 har produktionen av enfamiljs- och tvåfamiljshus minskat och produktionen av flerfamiljshus ökat i jämförelse med närmast föregående år. Antalet lägenheter i inflyttningsfärdiga enfamiljs- och tvåfa-

Tab. 4. Antal nybyggda hus och antal lägenheter i nybyggda hus, fördelade på hustyper

Byggnadsår		Totalt	Enfamiljshus	Tvåfamiljshus	Flerfamiljshus	Övriga hus
Antal nybyggda hus	1949	11 559	8 204	1 249	1 996	110
	1950	12 801	9 406	1 272	1 998	125
	1951	11 465	8 502	1 076	1 772	115
	1952	9 548	6 564	845	2 014	125
Antal lägenheter i nybyggda hus	1949	41 551	8 344	2 586	30 364	257
	1950	43 935	9 494	2 630	31 494	317
	1951	39 784	8 580	2 222	28 687	295
	1952	44 751	6 626	1 739	36 063	323
Därav i Stockholm, Göteborg, Malmö		13 467	737	77	12 624	29
övriga städer		19 539	1 452	508	17 393	186
köpingar		3 170	612	176	2 353	29
eg. landskommuner		8 575	3 825	978	3 693	79
Procentuell fördelning						
Antal lägenheter i nybyggda hus	1949	100	20·1	6·2	73·1	0·6
	1950	100	21·6	6·0	71·7	0·7
	1951	100	21·6	5·6	72·1	0·7
	1952	100	14·8	3·9	80·6	0·7

miljshus uppgick år 1952 till knappt fyra femtedelar av motsvarande antal år 1951, under det att antalet lägenheter i inflyttningsfärdiga flerfamiljshus var ungefär en fjärdedel större än år 1951. Till följd härav har andelen lägenheter i enfamiljs- och tvåfamiljshus, vilken under de föregående åren utgjort 26—27 % av antalet lägenheter i nybyggnader, minskat till 18,7 % och andelen lägenheter i flerfamiljshus, som tidigare utgjort 72—73 %, ökat till över 80 %. Relativa antalet lägenheter i enfamiljs- och tvåfamiljshus har minskat i såväl städer och köpingar som i egentliga landskommuner, vilket framgår av nedanstående tal, vilka anger antalet lägenheter i enfamiljs- och tvåfamiljshus i procent av samtliga lägenheter i olika kommungrupper. Av tablån framgår bl. a. att relativa antalet lägenheter i enfamiljs- och tvåfamiljshus i egentliga landskommuner minskat från 69 % år 1951 till 56 % år 1952.

	1949	1950	1951	1952
Stockholm, Göteborg, Malmö	7·6	8·5	9·0	6·0
Övriga städer	13·8	15·1	13·7	10·0
Köpingar	35·1	40·1	37·1	24·9
Eg. landskommuner	65·0	66·8	69·1	56·0
Hela riket	26·8	27·6	27·2	18·7

Byggnadsmaterial. Bostadsbyggandet under år 1952 kännetecknas i fråga om byggnadsmaterial i första hand av att trä använts i väsentligt mindre och lättbetong i väsentligt större utsträckning än tidigare som huvudsakligt material i ytterväggar.

Användningen av trä har minskat sedan flera år. År 1952 var nedgången i relativa antalet lägenheter i trähus större än under närmast föregående år (från 19,5 % år 1951 till 11,2 % år 1952). Att nedgången varit så stor beror till en del på den minskade andelen enfamiljs- och tvåfamiljshus. Relativa antalet enfamiljs- och tvåfamiljshus av trä har emellertid därjämte minskat högst väsentligt.

Totala antalet lägenheter i lättbetonghus har ökat från något över 15 000 år 1951 till närmare 21 000 år 1952. Huvuddelen av denna ökning hänför sig till flerfamiljshusen. Även antalet lägenheter i enfamiljs- och tvåfamiljshus av lättbetong har emellertid ökat med något hundratal. Till följd av minskningen i totalproduktionen av enfamiljs- och tvåfamiljshus innebär detta en högst betydande ökning av relativa antalet enfamiljs- och tvåfamiljshus av lättbetong. Av lägenheterna i övriga hus ingick ungefär hälften i lättbetonghus, vilket också innebär en väsentlig ökning i jämförelse med föregående år.

Antalet lägenheter i tegelhus var år 1952 något mindre än år 1951. Detta gäller såväl enfamiljs- och tvåfamiljshus som övriga hus. I fråga om enfamiljs- och tvåfamiljshusen förklaras minskningen av nedgången i produktionen av dylika hus. Relativa antalet lägenheter i enfamiljs- och tvåfamiljshus av tegel har liksom tidigare ökat.

Slutligen må anmärkas att särskilt beträffande flerfamiljshusen antalet lägenheter i hus av de till restgruppen hänförda byggnadsmaterialen ökat.

Tab. 5. Antal lägenheter i nybyggda hus, fördelade efter huvudsakligt byggnadsmaterial i ytterväggar

Byggnadsår	Antal lägenheter	Därav i hus av					
		trä	tegel	lätt-betong	betong	betong-hålsten	annat material
1949	41 551	11 244	12 534	15 446	797	841	689
1950	43 935	10 480	13 860	16 820	696	461	1 618
1951: Totalt	39 784	7 748	13 479	15 276	1 029	628	1 624
Därav i enfamiljs- o. tvåfamiljshus	10 802	6 831	1 073	2 285	1	149	463
övriga hus	28 982	917	12 406	12 991	1 028	479	1 161
1952: Totalt	44 751	5 019	13 013	20 721	2 036	656	3 306
Därav i enfamiljs- o. tvåfamiljshus	8 365	4 335	920	2 440	4	201	465
övriga hus	36 386	684	12 093	18 281	2 032	455	2 841
Procentuell fördelning							
1949	100	27·1	30·2	37·2	1·9	2·0	1·7
1950	100	23·9	31·5	38·3	1·6	1·0	3·7
1951: Totalt	100	19·5	33·9	38·4	2·6	1·6	4·1
Enfamiljs- o. tvåfamiljshus	100	63·2	9·9	21·2	0·0	1·4	4·3
Övriga hus	100	3·2	42·8	44·8	3·5	1·7	4·0
1952: Totalt	100	11·2	29·1	46·3	4·5	1·5	7·4
Enfamiljs- o. tvåfamiljshus	100	51·8	11·0	29·2	0·0	2·4	5·6
Övriga hus	100	1·9	33·2	50·2	5·6	1·3	7·8

Byggherrar. I tab. 6 redovisas för vart och ett av åren 1949—52 fördelningen av antalet lägenheter i nybyggda hus på olika grupper av byggherrar. Antalet lägenheter i hus, som färdigställts för kommunala och allmännyttiga företag, har ökat från 13 000—14 000 (32—34 %) åren 1949—51 till över 17 000 (38,5 %) år 1952. Även antalet lägenheter i hus, som uppförts för kooperativa företag och för arbetsgivare, har ökat väsentligt i såväl absoluta som relativa tal. Antalet lägenheter i egnahem var år 1952 mindre

Tab. 6. Antal lägenheter i nybyggda hus, fördelade efter byggherrar

Byggnadsår	Antal lägenheter	Därav i hus uppförda för					
		stat, landsting	kommunala o. allmännyttiga företag	kooperativa företag	arbetsgivare	egnahemsbyggare	andra byggherrar
1949	41 551	375	13 329	6 560	2 715	9 127	9 445
1950	43 935	572	14 340	6 797	2 548	10 509	9 169
1951	39 784	551	13 545	5 984	2 072	9 332	8 300
1952	44 751	487	17 237	7 879	3 486	7 147	8 515
Procentuell fördelning							
1949	100	0·9	32·1	15·8	6·5	22·0	22·7
1950	100	1·3	32·6	15·5	5·8	23·9	20·9
1951	100	1·4	34·0	15·0	5·2	23·5	20·9
1952	100	1·1	38·5	17·6	7·8	16·0	19·0

År 1952 utgjordes nettotillskottet på bostadsmarknaden av 43 791 lägenheter

än under något av de tre föregående åren. Antalet lägenheter i företag, för vilka andra byggherrar svarar, var ungefär lika stort som år 1951, vilket innebär att dessa byggherrars produktion utgjorde en mindre del av bostadsbyggandet än tidigare.

Statliga lån och bidrag. Redogörelsen för förekomsten av statliga lån och bidrag avser endast sådana lån och bidrag, vilkas syfte är att främja bostadsförsörjningen. Endast i undantagsfall har definitivt beslut om lån och bidrag hunnit fattas vid den tidpunkt, då de statistiska uppgifterna sammanställs. Redovisningen avser därför antalet lägenheter i företag, för vilka ett preliminärt beslut om lån eller bidrag fattats eller statsbidrag till pensionärshem tillstyrkts. I denna preliminära redogörelse särredovisas därjämte ett antal lägenheter i företag, vilkas ansökningar om lån eller bidrag är under prövning. I den slutgiltiga redogörelsen uppdelas dessa lägenheter på företag med resp. utan lån och bidrag. Då preliminärt bifallna ansökningar icke alltid fullföljs, kommer antalet lägenheter i företag, för vilka lån och bidrag utbetalas, att bli något mindre än antalet lägenheter i företag, för vilka preliminära beslut meddelas.

Tab. 7. Antal lägenheter i nybyggda hus, fördelade efter förekomst och form för statligt stöd

Byggnadsår	Antal lägenheter	Därav i företag med					
		prel. beslut om eller tillstyrkan av lån eller bidrag					Ansökan om lån under prövning
		Totalt	Egnahemslån	Tertiär- och/eller tilläggslån	Statsbidrag till pensionärshem	Övriga former av statligt stöd	
1949	41 551	32 432	5 909	23 655	1 646	1 222	—
1950	43 935	35 001	8 375	25 152	1 259	215	—
1951	39 784	31 722	7 890	23 049	756	27	—
1952: Totalt	44 751	37 811	6 115	30 750	936	10	883
Därav i städer	33 006	29 137	2 193	26 499	445	—	767
köpingar	3 170	2 679	586	1 962	129	2	43
eg. landskommuner	8 575	5 995	3 336	2 289	362	8	73

Mot ökningen av flerfamiljshusproduktionen svarar en betydande ökning av antalet lägenheter i företag med tertiär- och tilläggslån. Detta antal har ökat från 23 000—25 000 under de tre föregående åren till ungefär 31 000 år 1952. Antalet lägenheter i företag med egnahemslån har däremot minskat.

Statliga lån och bidrag har lämnats till företag med ungefär 85 % av de under 1952 tillkomna lägenheterna, vilket är en väsentligt större del än under föregående år, då ungefär 80 % av de tillkomna lägenheterna ingick i företag med statliga lån eller bidrag. Då flerfamiljshus brukar belånas i större utsträckning än enfamiljs- och tvåfamiljshus, förklaras ökningen av procentuella antalet lägenheter i företag med lån och bidrag till en del av produktionens ändrade sammansättning. Som framgår av nedanstående tablå, vari redovisas procentuella antalet lägenheter i företag med statliga lån och bidrag, har dessutom i varje fall beträffande flerfamiljshusen möjligheterna till statlig belåning utnyttjats i större utsträckning än tidigare. I uppgifterna för år 1952 har företag med ansökan under prövning räknats som icke belånade. En viss höjning av dessa procenttal torde därför ske, efter det att besluten i dessa ärenden föreligger.

	1949	1950	1951	1952
Enfamiljs- och tvåfamiljshus	64·8	70·9	73·3	73·2
Övriga hus	82·8	83·0	82·1	87·1
Samtliga hus	78·1	79·7	79·7	84·5

Lägenhetskategorier. Tab. 8 visar, att produktionsökningen hänför sig till de mindre lägenhetstyperna. Sålunda färdigställdes 1952 ett väsentligt större antal enkelrum och kokvrålägenheter än under något av de tre föregående åren. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter om ett rum och kök var något större än åren 1950 och 1951 men något mindre än år 1949 och antalet inflyttningsfärdiga lägenheter om två rum och kök icke oväsentligt större än under de föregående åren. Antalet lägenheter om tre rum och kök ökade däremot endast med ett par hundra i jämförelse med år 1951 och var vä-

Tab. 8. Antal lägenheter i nybyggda hus, fördelade efter lägenhetskategori

Byggnadsår	Antal lägenheter	Därav lägenheter om							
		1 rum m. el. utan kokskåp	1 rum med kokvrå	2 o. fl. rum utan kök	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 o. fl. rum och kök
1949	41 551	1 399	2 910	319	3 236	14 778	12 529	4 438	1 942
1950	43 935	1 840	2 471	342	2 843	14 989	13 264	5 588	2 598
1951	39 784	1 530	2 511	381	2 648	13 125	11 523	5 224	2 842
1952	44 751	3 295	3 799	518	3 092	15 684	11 716	4 398	2 249
Därav i									
Stockholm, Göteborg, Malmö	13 467	849	1 427	152	752	5 312	3 650	891	434
övriga städer	19 539	1 859	1 623	244	1 406	7 205	4 829	1 582	791
köpingar	3 170	179	290	35	330	1 089	680	327	240
eg. landskommuner	8 575	408	459	87	604	2 078	2 557	1 598	784
Procentuell fördelning									
1949	100	3·4	7·0	0·8	7·8	35·6	30·2	10·7	4·7
1950	100	4·2	5·6	0·8	6·5	34·1	30·2	12·7	5·9
1951	100	3·8	6·3	1·0	6·7	33·0	29·0	13·1	7·1
1952: Totalt	100	7·4	8·5	1·2	6·9	35·0	26·2	9·8	5·0
Stockholm, Göteborg, Malmö	100	6·3	10·6	1·1	5·6	39·4	27·1	6·6	3·2
Övriga städer	100	9·5	8·3	1·2	7·2	36·9	24·7	8·1	4·0
Köpingar	100	5·6	9·1	1·1	10·4	34·4	21·5	10·3	7·6
Eg. landskommuner	100	4·8	5·4	1·0	7·0	24·2	29·8	18·6	9·1

sentligt mindre än åren 1949—50. År 1952 färdigställdes ett väsentligt mindre antal lägenheter om fyra eller flera rum och kök än något av de tre närmast föregående åren.

Ökningen av antalet smålägenheter beror endast till en del på produktionens ändrade fördelning på hustyper. Betraktar man enfamiljs- och tvåfamiljshusen för sig, kan man konstatera, att den utveckling mot större lägenhetstyper som tidigare pågått avbrutits. Fördelningen på lägenhetskategorier är i fråga om enfamiljs- och tvåfamiljshusen ungefär densamma som år 1951. Relativa antalet lägenheter om fyra och flera rum har dock minskat något. I övriga hus har andelen smålägenheter ökat väsentligt. An-

Tab. 9. Antal lägenheter i dels enfamiljs- och tvåfamiljshus, dels övriga hus, fördelade på lägenhetskategorier

Byggnadsår	Enfamiljs- och tvåfamiljshus				Övriga hus			
	Antal lägenheter	Därav i % om			Antal lägenheter	Därav i % om		
		1 rk o. lägenheter utan kök	2—3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök		1 rk o. lägenheter utan kök	2—3 rum och kök	4 o. fl. rum och kök
1949	10 930	4·2	55·8	40·0	30 621	24·2	69·3	6·6
1950	12 124	2·5	49·4	48·1	31 811	22·6	70·0	7·4
1951	10 802	2·2	45·4	52·4	28 982	23·6	68·1	8·3
1952	8 365	2·7	46·2	51·0	36 386	28·8	64·7	6·5

talet lägenheter utan kök och om ett rum och kök, vilket under de tre föregående åren utgjort 23—24 % av lägenheterna i dessa hus, har ökat till 28,8 %. Ökningen avser huvudsakligen enkelrum och kokvrålägenheter och endast i ringa mån lägenheter om ett rum och kök. Smålägenheterna torde till stor del ingå i s. k. kombinationslägenheter, dvs. har byggts så att de sedermera skall kunna sammanslås med en angränsande större lägenhet.

Nedanstående tablå, vari redovisas procentuella antalet smålägenheter (lägenheter utan kök och lägenheter om ett rum och kök) och procentuella antalet lägenheter om fyra och flera rum och kök i olika kommungrupper under vart och ett av åren 1949—52, visar att procentuella antalet smålägenheter ökat och procentuella antalet stora lägenheter minskat i såväl städer och köpingar som egentliga landskommuner. Under år 1952 har smålägenheterna utgjort en icke obetydlig del även av produktionen i egentliga landskommuner. Relativa antalet stora lägenheter var liksom tidigare väsentligt större i egentliga landskommuner än i städer och köpingar.

	Utan kök el. ett rum o. kök				Fyra o. fl. rum o. kök			
	1949	1950	1951	1952	1949	1950	1951	1952
Stockholm, Göteborg, Malmö . .	18·7	15·3	20·3	**23·6**	9·3	9·2	14·3	**9·8**
Övriga städer	20·6	20·5	20·2	**26·3**	12·2	16·1	15·1	**12·1**
Köpingar	17·3	15·9	16·2	**26·3**	19·5	25·4	26·0	**17·9**
Eg. landskommuner	16·7	13·1	10·9	**18·2**	25·5	31·1	34·9	**27·8**
Hela riket	**18·9**	**17·1**	**17·8**	**23·9**	**15·4**	**18·6**	**20·3**	**14·9**

Lägenhetsutrustning. Praktiskt taget samtliga lägenheter i de under senare år byggda husen är utrustade med centralvärme. Endast 84 lägenheter i år 1952 byggda hus saknade centralvärme.

Såväl enskilt wc som enskilt badrum har inretts i 98,3 % av lägenheterna om två eller flera rum och kök. Wc saknades i endast 0,5 % av lägenheterna i dessa storlekskategorier. Detta innebär en viss höjning av utrustningsstandarden i jämförelse med föregående år, då motsvarande procenttal var 97,8 resp. 0,9.

Lägenheter om ett rum och kök eller kokvrå är utrustade med enskilda wc:n i ungefär samma utsträckning som de större lägenheterna. Såväl enskilt wc som enskilt badrum förekommer däremot i endast 71,7 % av lägenheterna om ett rum och kök och i 36,6 % av lägenheterna om ett rum och kokvrå. Av enkelrummen utan såväl kök som kokvrå saknade inemot 30 % enskilda wc:n. Endast 6,5 % av dessa lägenheter hade såväl wc som badrum.

Av följande sammanställning av procentuella antalet lägenheter med enskilt wc bland olika typer av smålägenheter i produktionen åren 1949—52 framgår, att enskilda wc:n i ökad utsträckning inreds även i smålägenheterna.

	1949	1950	1951	1952
Enkelrum	67·7	65·1	57·3	**70·6**
1 rum med kokvrå	94·1	96·6	98·1	**99·4**
2 el. fl. rum utan kök	89·7	94·7	89·2	**95·6**
1 rum och kök	96·0	98·1	97·3	**98·9**

Tab. 10. Antal lägenheter i nybyggda hus, fördelade efter utrustning

Byggnadsår	Antal lägenheter	Därav					
		med centralvärme			utan centralvärme		
		med wc och badrum	med wc utan badrum	utan wc	med wc och badrum	med wc utan badrum	utan wc
1949	41 551	35 000	5 085	1 160	16	45	245
1950	43 935	38 558	4 023	1 175	22	20	137
1951	39 784	35 452	3 204	1 013	14	13	88
1952: Totalt	44 751	37 646	5 874	1 147	22	7	55
Därav i							
Stockholm, Göteborg, Malmö	13 467	11 325	2 019	123	—	—	—
övriga städer	19 539	16 554	2 346	638	1	—	—
köpingar	3 170	2 692	386	90	—	—	2
eg. landskommuner	8 575	7 075	1 123	296	21	7	53
Procentuell fördelning							
1949	100	84·2	12·2	2·8	0·0	0·1	0·6
1950	100	87·8	9·2	2·7	0·1	0·0	0·3
1951	100	89·1	8·1	2·5	0·0	0 0	0·2
1952: Totalt	100	84·1	13·1	2·6	0·0	0·0	0·1
Stockholm, Göteborg, Malmö	100	84·1	15·0	0·9	—	—	—
Övriga städer	100	84·7	12·0	3·3	0·0	—	—
Köpingar	100	84·9	12·2	2·8	—	—	0·1
Eg. landskommuner	100	82·5	13·1	3·5	0·2	0·1	0·6

Enskilda badrum inreddes däremot år 1952 i en mindre del av framför allt enkelrummen men även av övriga typer av smålägenheter än närmast föregående år. Detta framgår av följande sammanställning av procentuella antalet lägenheter med såväl wc som badrum. Lägenheter utan wc:n torde i mycket ringa utsträckning vara utrustade med enskilda badrum.

	1949	1950	1951	1952
Enkelrum	9·6	15·5	16·9	6·5
1 rum och kokvrå	26·9	33·2	38·2	36·6
2 el. flera rum utan kök	58·3	71·8	73·5	73·0
1 rum och kök	63·7	70·9	74·6	71·7

Den ökade andelen smålägenheter i produktionen gör att procentuella antalet lägenheter med wc för samtliga lägenheter tillhopa ökat högst obetydligt i jämförelse med föregående år. Procentuella antalet lägenheter med såväl wc som badrum har minskat. Förändringarna i utrustningsstandarden för samtliga lägenhetstyper tillhopa illustreras av procenttalen i följande tablå.

	1949	1950	1951	1952
Med enskilt wc och badrum	84·3	87·8	89·1	84·2
Med enskilt wc men utan badrum	12·3	9·2	8·1	13·1
Utan enskilt wc	3·4	3·0	2·8	2·7

Den skillnad beträffande förekomsten av wc och badrum i nyproducerade lägenheter, som tidigare förelegat mellan å ena sidan städer och köpingar

Tab. 11. Antal lägenheter i år 1952 nybyggda hus, fördelade efter lägenhetskategori och utrustning

Utrustningsgrupp	Antal lägenheter	Därav lägenheter om							
		1 rum m. el. utan kokskåp	1 rum med kokvrå	2 o. fl. rum utan kök	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 o. fl. rum och kök
Antal lägenheter	44 751	3 295	3 799	518	3 092	15 684	11 716	4 398	2 249
Därav									
med centralvärme									
med wc och badrum	37 646	215	1 390	378	2 214	15 434	11 455	4 326	2 234
med wc utan badrum	5 874	2 110	2 388	117	842	195	184	35	3
utan wc	1 147	969	21	22	18	17	60	32	8
utan centralvärme									
med wc och badrum	22	—	—	—	2	9	6	1	4
med wc utan badrum	7	—	—	—	—	4	3	—	—
utan wc	55	1	—	1	16	25	8	4	—
Procentuell fördelning									
Totalt	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Därav									
med centralvärme									
med wc och badrum	84·1	6·5	36·6	73·0	71·6	98·4	97·8	98·4	99·3
med wc utan badrum	13·1	64·0	62·9	22·6	27·2	1·2	1·6	0·8	0·1
utan wc	2·6	29·4	0·6	4·2	0·6	0·1	0·5	0·7	0·4
utan centralvärme									
med wc och badrum	0·0	—	—	—	0·1	0·1	0·1	0·0	0·2
med wc utan badrum	0·0	—	—	—	—	0·0	0·0	—	—
utan wc	0·1	0·0	—	0·2	0·5	0·2	0·1	0·1	—

och å andra sidan egentliga landskommuner, har nästan utjämnats under år 1952. Denna utveckling åskådliggörs genom följande redovisning av procentuella antalet lägenheter med såväl wc som badrum i olika kommungrupper.

	1949	1950	1951	1952
Stockholm, Göteborg, Malmö	88·3	91·3	90·1	84·1
Övriga städer	87·5	88·4	89·4	84·7
Köpingar	87·1	91·5	90·1	84·9
Eg. landskommuner	73·7	82·0	87·3	82·8

Slutligen må anmärkas att enskilda wc:n i Stockholm, Göteborg och Malmö saknades i 0,9 %, i övriga städer i 3,3 %, i köpingarna i 2,9 % och i egentliga landskommuner i 4,1 % av lägenheterna i de år 1952 byggda husen.

Ombyggnads-, förbättrings- och rivningsverksamhet. Nettotillskottet av lägenheter. Som framgår av tab. 12 har under åren 1949—52 endast ett begränsat antal lägenheter tillkommit och avgått genom ombyggnad. Även rivningsverksamheten har haft begränsad omfattning. Variationen i nettotillskottet av lägenheter har därför i huvudsak bestämts av variationen i nybyggnadsverksamheten. I statistiken över ombyggda och förbättrade bo-

Tab. 12. Antal tillkomna och avgångna lägenheter

År	Nybyggnad	Ombyggnad		Rivning	Nettotillskott
		Tillk.	Avg.		
1949 . . .	41 551	994	672	1 304	40 569
1950 . . .	43 935	989	736	1 417	42 771
1951 . . .	39 784	973	760	1 247	38 750
1952 . . .	44 751	834	687	1 107	43 791

stadshus redovisas, förutom genom ombyggnad tillkomna och avgångna lägenheter, ändring av lägenheternas standard med avseende på såväl rumsantal som utrustning med vissa bekvämligheter. Uppgifter om dylika ändringsarbeten redovisas i tab. 13. Uppgifterna om ändring av utrustningsstandarden torde icke vara lika fullständiga som uppgifterna om nybyggnad och rivning. Svårigheterna för förmedlingsorganen att erhålla kännedom om ändringsarbetena måste nämligen i vissa fall ha varit stora. Förbättringsverksamheten synes under 1952 ha haft ungefär samma omfattning som närmast föregående år. Antalet lägenheter, i vilka vatten- eller avloppsledningar inlagts, synes dock ha ökat något.

Ombyggnadsverksamheten har medfört en minskning av antalet smålägenheter, framför allt lägenheter om ett rum och kök, och en ökning av antalet lägenheter om tre och flera rum och kök. De hus, vilkas rivning påbörjats, innehöll ett tämligen stort antal smålägenheter. Ombyggnads- och rivningsverksamhetens inriktning innebär, att antalet lägenheter om ett rum och kök utgör en mindre och antalet lägenheter om tre och flera rum och kök en större procentuell del av nettotillskottet av lägenheter än av antalet lägenheter i nybyggda hus, vilket visas i tab. 14.

Tab. 13. Antal ändrade lägenheter, fördelade efter ändringsarbetets art

År	Antal ändrade lägenheter	Därav ändrade genom					
		ökning eller minskning av rumsantalet	inläggande av vattenledning	inläggande av avloppsledning	anordnande av centralvärme	inredande av enskilt wc	inredande av enskilt badrum
1949	6 330	1 491	3 480	3 676	3 138	2 996	1 635
1950	7 274	1 694	3 807	3 955	4 156	3 426	2 223
1951	6 725	1 455	3 782	3 867	3 730	3 399	2 254
1952	6 632	1 413	4 222	4 252	3 791	3 510	2 160
Därav i							
städer	1 197	335	109	112	677	553	313
köpingar	217	53	121	120	90	117	76
municipalsamhällen . .	193	44	118	122	108	128	79
eg. landskommuner exkl. municipalsamhällen .	5 025	981	3 874	3 898	2 916	2 712	1 692

Tab. 14. Ökning resp. minskning under år 1952 av antal lägenheter i olika lägenhetskategorier genom nybyggnad, ombyggnad och rivning

	Totalt	1 rum m. el. utan kokskåp	1 rum med kokvrå	2 o. fl. rum utan kök	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 o. fl. rum och kök
Nybyggnad	44 751	3 295	3 799	518	3 092	15 684	11 716	4 398	2 249
Ombyggnad (netto)	147	— 7	42	— 29	— 427	— 172	260	263	217
Rivning	1 107	123	13	22	399	307	138	62	43
Nettotillskott	**43 791**	**3 165**	**3 828**	**467**	**2 266**	**15 205**	**11 838**	**4 599**	**2 423**
Procentuell fördelning									
Nybyggnad	100	7·4	8·5	1·2	6·9	35·0	26·2	9·8	5·0
Nettotillskott	100	7·2	8·7	1·1	5·2	34·7	27·0	10·5	5·5

Tab. 15 visar nettotillskottets fördelning på utrustningsgrupper. Härav framgår bl. a. att antalet lägenheter utan såväl centralvärme som wc minskat med 4 852. Då som ovan nämnts uppgifterna om förbättringsverksamheten torde vara ofullständiga, måste detta uppfattas som en minimiuppgift.

Tab. 15. Ökning resp. minskning under år 1952 av antalet lägenheter i olika utrustningsgrupper genom nybyggnad, ombyggnad och förbättring samt rivning

	Totalt	Med centralvärme			Utan centralvärme		
		med wc och badrum	med wc utan badrum	utan wc	med wc och badrum	med wc utan badrum	utan wc
Nybyggnad	44 751	37 646	5 874	1 147	23	7	55
Ombyggnad och förbättring	147	2 533	1 028	192	—40	460	— 4 026
Rivning	1 107	37	41	98	1	49	881
Nettotillskott	**43 791**	**40 142**	**6 861**	**1 241**	**—19**	**418**	**— 4 852**

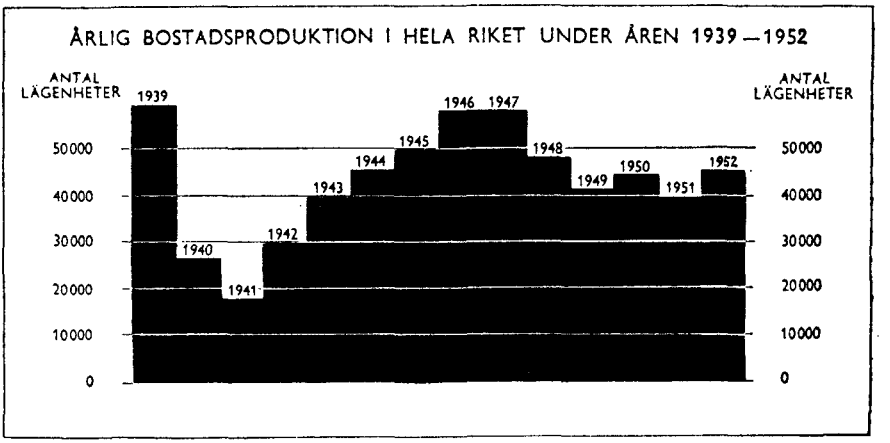

E. E.

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under juni 1953

	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen			
				Tillsatta platser					
	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Totalt	därav 1-dagsplats	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Summa juni 1950 . . .	116 274	148 951	176 812	108 807	—	—	53 143	73 236	38 137
» » 1951 . . .	110 853	146 015	182 862	108 682	—	41 215	53 606	68 177	37 741
» » 1952 . . .	119 869	145 594	137 162	91 560	—	47 278	58 023	57 882	34 834
» maj 1953 . . .	125 727	154 278	128 828	90 361	27 161	43 104	54 432	54 760	31 893
» juni 1953 . . .	126 572	157 591	136 321	96 669	27 240	47 056	57 949	57 953	35 012
Därav									
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	3 628	4 158	9 547	7 028	352	358	385	1 515	1 409
Skogsbruk	2 677	2 842	2 807	1 772	80	2	2	180	180
Malmbrytn. o. metallind. .	9 777	11 280	6 866	3 180	10	572	614	866	175
Trä-, graf. o. pappersind. .	3 029	3 836	2 887	1 655	5	267	321	286	154
Byggnadsverksamhet . . .	12 857	14 851	12 893	10 048	58	10	10	8	8
Övriga industrigrupper . .	7 880	8 241	9 299	4 711	44	3 242	3 482	4 808	1 984
Samfärdsel o. handel . .	21 260	34 258	48 142	34 082	18 617	7 847	11 290	17 681	10 942
Förvaltning o. fria yrken .	14 829	16 881	11 590	7 460	2 589	6 119	6 480	5 744	3 021
Sjukvård o. husligt arbete	10 662	16 689	15 260	15 081	6 862	10 527	16 544	24 510	14 941
Därav under 18 år . . .	33 872	34 506	20 068	16 160	889	17 349	17 698	10 387	7 848

Tab. 2. Arbetslösheten inom vissa erkända arbetslöshetskassor under mars—april 1953 och 1952

Arbetslöshetskassor (1 000-tal *medl. inom parentes*)	Arbetslöshetsprocent				Arbetslöshetskassor (1 000-tal *medl. inom parentes*)	Arbetslöshetsprocent			
	mars		april			mars		april	
	1953	1952	1953	1952		1953	1952	1953	1952
Lantarbetarnas (37)	7·4	7·0	4·5	4·6	Byggnadsarbetarnas (117) . .	9·0	7·5	12·0	10·8
Skogs- o. flottningsarb. (23) .	8·1	4·4	[1]10·8	9·7	Elektrikernas (19)	2·4	1·2	2·4	1·4
Gjuteriarbetarnas (12)	3·2	1·0	4·2	1·3	Murarnas (13)	17·7	14·2	15·0	15·2
Gruvindustriarbetarnas (11) .	1·9	1·6	2·2	1·8	Målarnas (18)	17·4	17·1	15·5	16·5
Metallindustriarbetarnas (228)	2·2	0·9	2·2	0·9	Vägarbetarnas (18)	5·4	5·3	—	6·3
Stenindustriarbetarnas (5) . .	5·2	5·4	2·9	4·0	Järnvägsmännens (19) . . .	2·1	0·9	—	1·0
Kem.-tekn. industriarb. (14) .	1·3	1·1	1·3	1·6	Sjöfolkets (19)	8·0	5·9	9·5	7·6
Fabriksarbetarnas (61) . . .	3·5	2·9	4·4	3·4	Transportarbetarnas (37) . . .	3·9	4·0	5·0	3·8
Träindustriarbetarnas (58) . .	2·6	2·5	2·9	2·6	Handelsanställdas (73) . . .	1·8	1·4	—	1·4
Bokbinderiarbetarnas (11) . .	0·9	0·9	0·9	0·9	Handelstjänstemännens (18) .	0·7	0·8	0·7	0·8
Typografernas (15)	0·5	0·8	0·4	0·8	Arbetsledarnas (30)	0·4	0·2	0·2	[2]0·0
Beklädnadsarbetarnas (40) . .	1·0	1·6	2·2	3·2	Hotell- o. rest.-tj.-m. (3) . .	0·8	0·2	0·4	0·0
Bryggeriarbetarnas (7)	1·6	1·2	1·4	1·1	Industritjänstemännens (74) .	0·7	0·4	0·6	0·4
Livsmedelsarbetarnas (39) . .	3·0	2·8	3·1	3·1	Frisörernas (4)	0·5	0·9	0·6	0·8
Sadelmakarnas (6)	4·7	5·1	6·3	6·6	Hotell-, kafé- o. rest.-anst. (26)	2·5	2·2	2·8	2·0
Sko- o. läderarbetarnas (11) .	1·7	5·0	1·3	4·7	Musikernas (5)	7·2	5·8	12·3	11·7
Textilarbetarnas (45)	1·7	2·8	1·3	3·7	**Samtliga kassor (1 142)**	**3·7**	**3·0**	[1]**4·2**	**3·5**
Försvarsverkens civ.-pers. (21)	1·7	1·5	2·1	1·0					
Bleck- o. plåtslagarnas (3) . .	5·1	3·8	3·8	3·4					

[1] Preliminära uppgifter.
[2] På grund av avgiftsreglerna framkommer ej all arbetslöshet i denna statistik.

Tab. 3. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad	Hela antalet hjälpsökande			Hjälpform	Antalet hjälpta hjälpsökande 30/6 1953		
	I riket	därav			I riket	därav	
		i Sthlm, Gbg o. Malmö	utlåningar			i Sthlm, Gbg o. Malmö	utlåningar
Juni 1952	1 229	575	322	**Hela antalet hjälpta**	2 093	947	331
Juli »	1 181	537	317	Statligt beredskapsarbete	507	—	—
Augusti »	1 224	592	316	i arbetsmarknadsstyrelsens regi	428	—	—
September »	1 294	652	323	i annan myndighets regi	79	—	—
Oktober »	1 576	821	313	Statskommunalt beredskapsarbete	231	85	—
November »	2 476	1 238	316	Arkivarbete och musikerhjälp	764	500	312
December »	3 347	1 538	329	Komm. arbete utan statsbidrag	192	2	—
Januari 1953	5 325	2 127	357	Dagunderstöd	376	341	18
Februari »	5 761	2 011	364	Kommunalt understöd	8	4	—
Mars »	5 629	2 087	363	Utbildningshjälp	15	15	1
April »	4 508	1 770	353				
Maj »	3 152	1 467	339				
Juni »	2 392	1 042	334				

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board of Sweden

1953, no 8

CONTENTS

Page

Standards of living and levels of living. By *Erland v. Hofsten* 443
State loans and allowances for promoting the supply of dwelling-houses. By *Magnus Elison* 451
Short notices:
The metal industry workers' social benefits 467
The activities of the enterprise committees in 1952 470
Unemployment in Finland 471
A demographic conference in Paris 471

Periodical Surveys

The cost-of-living index for June 1953 472
The Social Welfare Board's general consumer price index for June 1953 . . 476
The retail trade turnover in the 1st qr. of 1953 477
Aliens in Sweden during the 1st qr. of 1953 480
Maternity aid in 1952 484
Pupils at the boarding-schools for juvenile delinquents in 1952 493
Housing construction in Sweden in 1952 495
Employment and unemployment 510
Literary survey 515
Book notice 522

The Issue in Brief

Standards of living and levels of living. In connection with discussions in the General Assembly of the United Nations on the meaning of the term *living standard* and on the need for a uniform international definition of that conception, the Economic and Social Council of UN decided last year to summon a »small expert committee» for the purpose of examining that and kindred problems. Erland v. Hofsten, the Swedish member of this committee of six experts, all from different countries, which met in New York in June of this year, gives an account of its work and of the gist of the report it has just issued. P. 443.

State loans and allowances for promoting the supply of dwelling-houses. In this article Magnus Elison gives an account of these Government activities in support of the housing market from the middle of the 1930s to the budget year 1951/52. At the present time State loans and allowances are being paid out for about four-fifths of the new dwellings under construction, and one-sixth of all families with two or more children under 16 years are now in receipt of housing allowances.

The forms of loan and allowance dealt with in this survey are: loans for procuring a house to live in, family allowances, state grants for homes for pensioners, housing improvement allowances, loans for new construction, loans for improvements, loans for farmworkers' dwellings and allowances towards farmworkers' dwellings, loans towards self-built homes, tertiary loans, supplementary loans, »three-kronor allowances», family home allowances, with fuel allowance in connection therewith, and allowances for pensioners' homes. P. 451.

The cost-of-living index for June 1953. The calculation of the Social Welfare Board's cost-of-living index for June 1953 shows that the index number in the 1935 series without direct taxes has fallen from 213 in March to 212 in June. This is first time since December 1949 that the index number has gone down. In terms of index numbers with decimals (212,89 for March and 212,40 for June), the decline works out at 0,2 %. The »pension price number», which determines the betterment factor payable on the national pensions, remains at 138 for the period August—October 1953. This implies that the index-calculated betterment factor is kept unaltered at 35 % for this period. P. 472.

The Social Welfare Board's general consumer price index for June 1953. This has been computed at 224,1 as against 224,4 for May, and thus shows a fall of 0,3 of a point or 0,1 %. P. 476.

Aliens in Sweden during the first quarter of 1953. On the 1st April 1953 the number of aliens with a residential permit amounted to 109 986, of whom 56 630 were men and 53 356 were women, implying

an increase of 120 (0,1 %) since the turn of the preceding quarter.

On the 1st April 1953 the number of aliens in the country notified as having work was 112 280, which means that there has been a decline of 6 845 (5,7 %) during the first quarter of the current year. Of those reported as having jobs the Finns form the largest group: 31 965, followed by the Danes: 20 025, the Germans: 17 454, the Norwegians: 12 595, the Balts: 11 889, the Poles: 4 011 and the Italians: 2 170.

The grouping of aliens according to profession showed that 49 044 were employed in industry and handicraft and 15 974 in trade etc., 12 155 were engaged in agriculture, fishing and forestry, 10 384 in domestic work, 7 152 in administration, labour management and the free professions, 7 077 in communications, and 6 306 in hygiene and medical care. During the first quarter of this year 16 472 tourists entered this country from countries other than the rest of Scandinavia. P. 480.

Pupils at the boarding-schools for juvenile delinquents in 1952. By the end of the year 1952 the schools for juvenile delinquents numbered 23 with 1 515 pupils, of whom 43 were boarded out, 809 were discharged on probation and 663 were actually at the schools. The main cause of the boys' being taken in hand was crime against property: 697 cases, and that of the girls' being taken in hand was sexual vice: 255 cases. Those pupils who were finally discharged in 1952 had spent on an average 22 months in an approved school and in addition had been discharged on probation for 27 months. P. 493.

Housing construction in Sweden in 1952. In that year 44 751 new housing units were built, which implies a net addition of 43 791 housing units, of which 40 142 were provided with central heating, wc and bathroom. P. 495.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1953, no 8

INDEX

Page

Standard de vie et niveau de vie. Par *Erland v. Hofsten* 443
Les prêts et subventions de l'Etat en faveur de la production d'habitations. Par *Magnus Elison* 451
Courtes notices:
Les prestations sociales des ouvriers métallurgistes 467
L'activité des comités d'entreprise en 1952 470
Le chômage en Finlande 471
Une conférence démographique à Paris 471

Aperçus périodiques

L'indice du coût de la vie pour juin 1953 472
L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S. pour juin 1953 . . 476
Le chiffre d'affaires dans le commerce de détail pendant le premier trimestre 1953 477
Etrangers en Suède pendant le premier trimestre 1953 480
l'Aide aux mères en 1952 484
Les élèves des écoles d'éducation surveillée en 1952 493
La construction d'habitations en Suède en 1952 495
Emploi et chômage 510
Bibliographie 515
Compte rendu de livre 522

Résumé

Standard de vie et niveau de vie. A l'occasion des discussions qui ont eu lieu à l'Assemblée générale des Nations Unies sur le sens et la portée du terme standard de vie et sur la nécessité d'en posséder une définition internationale uniforme, le Conseil économique et social des Nations Unies a décidé l'année dernière de nommer un »petit comité d'experts» avec mission d'étudier les problèmes relatifs à la question. Sur ce comité de six experts, appartenant à différents pays, qui s'est réuni à New York en juin de cette année, sur ses travaux et sur le contenu du rapport qu'il

vient de remettre, le membre suédois du comité, M. Erland v. Hofsten, donne un compte rendu. P. 443.

Les prêts et subventions de l'Etat en faveur de la production d'habitations. L'article contient un exposé de M. Magnus Elison sur l'appui fourni par l'Etat à la production d'habitations depuis le milieu des années 30 jusqu'à l'année budgétaire 1951/52. Pour l'instant, des prêts et des subventions sont octroyés par l'Etat aux quatre cinquièmes environ de la construction de nouvelles habitations et un sixième des familles ayant au moins deux enfants au-dessous de 16 ans bénéficient d'une allocation de logement.

Les formes de prêts et de subventions traitées dans cet exposé sont les suivantes: prêts pour l'acquisition de logements, allocations familiales, subventions de l'Etat aux foyers de retraités, subventions d'amélioration d'habitations, prêts pour la construction de nouvelles habitations, prêts d'amélioration d'habitations, prêts pour la construction de logements destinés à des ouvriers agricoles, subventions aux logements pour ouvriers agricoles, prêts pour la construction de petites propriétés d'habitation, prêts tertiaires, prêts additionnels, subventions dites »des trois couronnes», subventions familiales de logement complétées par une subvention de chauffage et, enfin, subventions aux habitations de retraités. P. 451.

Indice du coût de la vie pour juin 1953. Le calcul par la Direction générale de la Prévoyance sociale de l'indice du coût de la vie pour juin 1953 a donné pour résultat que l'indice, sur la base 100 en 1935 et calculé sans les impôts directs, est tombé de 213 en mars à 212 en juin. C'est la première fois que se produit un recul de l'indice depuis décembre 1949. Calculé sur les nombres indices avec décimales (212,89 pour mars et 212,40 pour juin), le recul s'établit à 0,2 %. Le chiffre dit indicatif des prix qui règle l'indice du supplément aux pensions nationales de vieillesse demeure inchangé à 138 pour la période août-octobre 1953. Ceci implique que le supplément aux pensions nationales reste inchangé à 35 % pour cette période. P. 472.

L'indice général des prix de consommation de la Direction générale de la Prévoyance sociale pour juin 1953 a été calculé s'établir à 224,1 contre 224,4 pour mai, donc par un recul de 0,3 unité, soit de 0,1 %. P. 476.

Etrangers en Suède pendant le premier trimestre 1953. Au 1er avril 1953, le nombre des étrangers en possession d'un permis de séjour s'élevait à 109 986, dont 56 630 hommes et 53 356 femmes, ce qui implique une augmentation de 120 (0,1 %) depuis le 1er janvier.

Au 1er avril 1953, le nombre des étrangers en possession d'un permis de travail était de 112 280, ce qui constitue une diminution de 6 845 (5,7 %) durant le premier trimestre de cette année. Des étrangers ayant un permis de travail, les Finlandais formaient le groupe le plus nombreux (31 965), suivis des Danois (20 025), des Allemands (17 454), des Norvégiens (12 595), des Baltes (11 889), des Polonais (4 011) et des Italiens (2 170).

La répartition des étrangers d'après les métiers exercés montrait que 49 044 étaient occupés dans l'industrie et l'artisanat, 15 974 dans le commerce, etc., 12 155 dans l'agriculture, la pêche et l'exploitation forestière, 10 384 aux travaux domestiques; 7 152 occupaient des postes dans l'administration, dans la direction de travaux ou exerçaient des professions libérales; 7 077 étaient employés dans les transports et 6 306 dans les services médicaux et sanitaires. Durant le premier trimestre de 1953, 16 472 touristes appartenant à des pays autres que les pays nordiques sont venus en Suède. P. 480.

Les élèves des écoles d'éducation surveillée en 1952. A la fin de l'année 1952, les écoles d'éducation surveillée étaient au nombre de 23 et avaient au total 1 515 élèves, dont 43 étaient en pension dans des familles, 809 étaient libérés à l'essai et 663 étaient internes dans les écoles. Pour les garçons, la cause principale de leur prise en charge étaient des délits contre la propriété (697 cas) et pour les filles le dévoiement sexuel (255 cas). Les élèves libérés définitivement en 1952 avaient en moyenne séjourné 22 mois dans l'école d'éducation surveillée et, de plus, avaient été libérés à l'essai pendant 27 mois. P. 493.

La construction d'habitations en Suède en 1952. Durant l'année 1952, 44 751 nouveaux logements ont été construits, ce qui constitue un appoint net de 43 791 logements, dont 40 142 avaient chauffage central, wc et salle de bains. P. 495.

Litteraturöversikt

(11 juni—10 juli 1953)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

HAYES, MARION. New developments in European labor statistics. Monthly labor review maj 1953.

HESSE, O. Asoziale familien. Kölner Zeitschrift für Soziologie 1952/53, nr 2/3.

JACOBI, G. Die statistische Arbeit der Vereinten Nationen. Wirtschaft und Statistik 1953, nr 5.

JACOBSSON, P. Investering utan inflation. Skandinaviska bankens kvartalsskrift 1953, nr 3.

LARSON, LORENTZ. Barn är läshungriga. Barn i hem—skola—samhälle 1953, nr 3.

PALDAM, J. Fremskridt og social retfærdighet. Nationalökonomisk tidsskrift 1953, nr 3/4.

PALMGREN MUNCH-PETERSEN, V. Är boken stadd på avskrivning? Biblioteksbladet 1953, nr 5.

SJÖVALL, ELISABETH. De homosexuella — en rättslös minoritet. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 3.

TROCLET, L.-E. L'origine patronale de la législation sociale. Journal des associations patronales 1953, nr 23.

USSING, H. Nordisk lovgivning om erstatning for skade voldt ved brug af motorköretöjer. Nordisk försäkringstidskrift 1953, nr 3.

WATILLON, L. The problem of granting social security benefits to the dependants of migrant workers. Bulletin of the International social security association 1953, nr 3.

Forced labor for correction. Committee finds systems still. United Nations bulletin 1953, nr 12.

Sexualbrottens omgestaltning. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 3.

Sverige

ALMSTEDT, G. Den nya brottsbalken. Byggnadsarbetaren 1953, nr 6.

HOLM, E. Erfarenheter av en ny rättegångsordning. Tidskrift för Sveriges advokatsamfund 1953, nr 2.

JOSEPHSON, W. Om handeln och om den ekonomiska politiken. Balans 1953, nr 3.

NORDENSON, J., M. FL. Kapitalbildning och välståndsutveckling. (Med diskussion.) Industriförbundets meddelanden 1953, nr 3.

PETRÉN, G. Justitieombudsmannens uppsikt över förvaltningen. Förvaltningsrättslig tidskrift 1953, nr 2.

RUDHOLM, S. Förslag till brottsbalk. Sv. juristtidning 1953, nr 4.

THUNHOLM, L.-E. De offentliga investeringarna och inflationsrisken. Balans 1953, nr 3.

ÅHLFELDT, S. Känsliga hålkortsmaskiner — ett storföretags hjärnceller. À la carte 1953, nr 3.

ÅKERMAN, J. Samhällsvetenskapliga forskningsuppgifter. Ekonomisk tidskrift 1953, nr 2.

Förstatligad skogsindustri? Affärsvärlden 1953, nr 26/27.

Den nya monopollagen. Sammanfattning av lagens bestämmelser. Kooperatören 1953, nr 10/11.

Näringspolitiska frågor vid 1953 års vårriksdag. Svensk handel 1953, nr 11.

Räntan skall ej höjas, säger statsministern. Sv. fastighetstidning 1953, nr 12.

En svensk tjänstemannafamilj. Handelstjänstemannen 1953, nr 5/6.

Amerikas förenta stater

CENTERS, R. Social class, occupation, and imputed belief. The American journal of sociology maj 1953.

GRAVATT, A. E. Family relations in middle and old age. Journal of gerontology 1953, nr 2.

KOIVISTO, W. A. Value, theory, and fact in industrial sociology. The American journal of sociology maj 1953.

SCHAIE, K. W., ROSENTHAL, F., & PERLMAN, R. M. Differential mental deterioration of factorally »pure» functions in later maturity. Journal of gerontology 1953, nr 2.

Australien

TAFT, R. The social grading of occupations in Australia. The British journal of sociology 1953, nr 2.

Belgien

CASTRO, W. H. Considérations sur quelques aspects de l'intervention de l'Etat en matière sociale. Revue du travail 1953, nr 5.

Danmark

IVERSEN, C., M. FL. Dansk ökonomisk politik efter krigen. (Diskussion.) Nationalekonomiska föreningens förhandlingar 1953, nr 3.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

En bog om dansk industri og dens problemer. [Anm. av J. Jensen: »Dansk industri».] Tidsskrift for industri 1953, nr 13.

Finland

Den finska företagsräkningen år 1953. Kommersiella meddelanden 1953, nr 6.

Norge

ESKELAND, O. G. Et forbrukerråd og dets arbeidsoppgaver. Sosialt arbeid 1953, nr 4.

Sovjetunionen

RICE, S. A., M. FL. Reliability and usability of Soviet statistics. The American statistician 1953, nr 2.

STETLER, E. Sovjetrysk ekonomi. Kontorsvärlden 1953, nr 5.

Storbritannien

BROWN, E. H. P., & WEBER, B. Accumulation, productivity and distribution in the British economy, 1870—1938. The economic journal juni 1953.

DAVENPORT HUGHES, C. Statistics and prediction. Applied statistics 1953, nr 2.

SHANKLEMAN, E. Economic forecasting in Great Britain. Applied statistics 1953, nr 2.

Engelske nasjonaliseringskrav. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 14.

Tyskland

FÜRST, G. Die amtliche Statistik im Dienste der Produktivitätsmessung. Wirtschaft und Statistik 1953, nr 6.

Arbetarskydd

INTERNATIONALE ARBEITSORGANISATION. Memorandum betreffend die Beschäftigung von Frauen in der Textilindustrie. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 11.

Arbetslön och arbetstid

VERMEULEN, A. Collective profit-sharing. International labour review juni 1953.

Sverige

GRÅBY, L. Kritisk syn på tidsstudiemannen. Boalts och Westerlunds bok »Arbetssociologi» recenseras. Beklädnadsfolket 1953, nr 6.

IVRE, K. D. Inte något nämnvärt behov. Arbetsgivarna och tjänstepensionsfrågan. Beklädnadsfolket 1953, nr 7.

NÄSLUND, E. Lika lön — realitet eller utopi? Lanternan 1953, nr 13.

RASK, L. Boalt, Westerlund och arbetsstudierna. Verkstäderna 1953, nr 7.

SEFASTSSON, J. Lantarbetares semesterrätt. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1953, nr 5/6.

Lediga sommarlördagar. Byggnadsarbetaren 1953, nr 6.

Danmark

Hvordan holder vi ferie? Socialt tidsskrift 1953, nr 5.

Norge

SCHMIDT, F. En lov i sökelyset. [Norska hembiträdeslagen, recension.] Sv. juristtidning 1953, nr 4.

Storbritannien

PEACOCK, A. T., & RYAN, W. J. L. Wage claims and the pace of inflation (1948—51). The economic journal juni 1953.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

SANDBO, A. Internasjonale statstiltak og privat næringsliv. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 13.

STÜTZER, H. Marktforschung im industriellen Betrieb. Allg. statistisches Archiv 1953, B. 37.

VIKBLADH, I. Konjunkturutsikterna i Förenta staterna. Ekonomisk revy 1953, nr 3.

Kan avskedsintervjun minska omsättningen på arbetskraft? Industriförbundets meddelanden 1953, nr 3.

Produktivitet — planlægning. Arbejderen 1953, nr 12.

Den ökonomiske udvikling i Vesteuropa i 1952. Udenrigsministeriets tidsskrift 1953, nr 20.

Sverige

CARBELL, E. Jordbruket vid full sysselsättning. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 24.

CURTMAN, C. W. Ingen fara för tjänstemännen vid eventuell arbetslöshetskris. Statstjänstemannen 1953, nr 5/6.

LARSSON, MATS. Goda erfarenheter av partiellt arbetsföra. Arbetsmarknaden 1953, nr 6.

LINDELL, C. G. Tjänstemännen och företagsnämnderna. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1953, nr 5.

PETERSSON, OLOF. Statsbeställningar. Arbetsmarknaden 1953, nr 6.

ROSÉN, E. Den privata arbetsförmedlingen. Musikern 1953, nr 6.

SANDRÉN, J. Arbetsgivarna och de partiellt arbetsföra. Arbetsmarknaden 1953, nr 6.

SPENDRUP, A. Beredskap mot arbetslösheten. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 12.

STEIN, B., M. FL. Affärsläget inom viktigare branscher år 1952. Meddelanden från handelskammaren i Gefle 1952. (Suppl.)

STRAND, S. G. Osäker arbetsmarknad. Vägarbetaren 1953, nr 7.

— Vad har hänt på arbetsmarknaden? Postmannen 1953, nr 12.

ZETTERBERG, H. Skyddsverksamhetens organisation och arbetsförmedlingen. Från departement och nämnder 1953, nr 11.

Depressionsfaran rycker närmare. Finanstidningen 1953, nr 25/26.

Sveriges industri år 1951. Kommersiella meddelanden 1953, nr 5.

Amerikas förenta stater

MILES, W. R., & SHRIVER, BEATRICE M. Aging in air force pilots. Journal of gerontology 1953, nr 2.

SHANAS, ETHEL, & HAVIGHURST, R. J. Retirement in four professions. Journal of gerontology 1953, nr 2.

Danmark

Beskæftigelsens sæsonsvingninger. Arbejderen 1953, nr 12.

Norge

SANDE, O. Diagnosesentral for yrkesvalghemmede i Tröndelag. Sosialt arbeid 1953, nr 4.

Schweiz

DUBOIS, A. Le problème de la productivité. Journal des associations patronales 1953, nr 25.

Storbritannien

BUXTON, W. L. Industrial rehabilitation units. A British experiment. International labour review juni 1953.

Age and regional analysis of employed persons. Ministry of labour gazette 1953, nr 6.

Tyskland

MEIS, W. Unterbewertung der Arbeitslosen. Soziale Sicherheit 1953, nr 6.

OLSSON, GUNNAR. Arbetsmarknaden i siffror. [Västtyskland.] Industrias p. m. 1953, nr 6.

Gesetz über die Beschäftigung Schwerbeschäftigter. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 11.

Befolkningsfrågor

PAREDES, A. M. Biología de las clases sociales. Revista de derecho social Ecuatoriano 1953, nr 4/5.

TAUBE, ELLA. Planera djärvt inför medelåldern! Husmodersförbundets tidskrift 1953, nr 6/7.

Sverige

ASK-UPMARK, E., M. FL. Läkarbatalj i abortfrågan. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 3.

BERFENSTAM, R. Den våldsamma döden i barnaåldern — ett samhällsproblem av första ordningen. Barn i hem—skola—samhälle 1953, nr 3.

MALMER, G. Faderskapsmålen än en gång. Sv. juristtidning 1953, nr 4.

NELSON, A. Inseminationen och lagstiftningen. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 3.

Amerikas förenta stater

The resettlement of refugees and displaced persons in the United States. International labour review juni 1953.

Danmark

BJERKE, K. Befolkningsudviklingen i det 20. århundrede. Socialt tidsskrift 1953, nr 5.

Frankrike

ALISON, F., & MASSE, N. P. Une enquête médico-sociale sur la mortinatalité et la mortalité infantile du premier mois. Courrier [du centre international de l'enfance] 1953, nr 2.

Norge

RAMHOLT, P. Om reproduksjonsmål og anslag over befolkningsutviklingen i fremtiden. Nordisk försäkringstidskrift 1953, nr 3.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Sverige

BRING, C. Statens nämnd för byggnadsforskning. Byggmästaren 1953, nr B 5.

GRANHOLM, H. Byggnadsforskningens framtid. Byggmästaren 1953, nr B 5.

IVRE, K. D. Bostadsbyggande och sanering. Lantarbetaren 1953, nr 13.

SUNDBÄRG, C. Statens nya direktiv för arkitekterna. Byggmästaren 1953, nr A 6.

Bostadspolitik och räntereglering. Affärsvärlden 1953, nr 24/25.

Bostadspolitiken i årets riksdag. Hyresgästen 1953, nr 12.

Flera familjer får bostadsrabatt — höjda bidrag vid låg inkomst. Hyresgästen 1953, nr 12.

Förslaget till hyreshöjning. Sv. fastighetstidning 1953, nr 11.

Hyresrådets synpunkter på hyreshöjningsfrågan. Sv. fastighetstidning 1953, nr 12.

Den nedprutade hyreshöjningen. Finanstidningen 1953, nr 25/26.

Amerikas förenta stater

BLANK, D. B., & WINNICK, L. The structure of the housing market. The quarterly journal of economics maj 1953.

LUNDBERG, A. Stadsplaneringen i USA. Plan 1953, nr 2.

Finland

PARLAND, R. Bostadsbristen i Finland. Byggnadsarbetaren 1953, nr 6.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

CARLSSON, THORBJÖRN. Fria fackföreningsinternationalen. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 27/28.

LIND, A. Fackföreningsinternationalens framväxt. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 27/28.

ÖRNE, A. Friheten och organisationerna. Vi 1953, nr 25.

Sverige

BRUNIUS, T. Den svenske levnedsmiddelkonflikt. Arbejdsgiveren (Danmark) 1953, nr 12.

CRONER, F. The Swedish white-collar worker. — Den svenska tjänstemannakåren. Tjänstemannarörelsen 1953, nr 6.

ERONN, L. Kooperationen och avtalskonflikter. Kooperatören 1953, nr 10/11.

JOHANSSON, HILDING. Fragmentariska anteckningar om fackföreningsrörelsens uppkomst och principiella inriktning. Gruvindustriarbetaren 1953, nr 6.

Fred i livsmedelsbranschen. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 24.

Förhandlingar i vikande konjunkturer. Verkstäderna 1953, nr 6.

Strejk och lockout — en historisk återblick. Mål och medel 1953, nr 6.

Amerikas förenta stater

SLICHTER, S. H. Revision of the Taft-Hartley Act. The quarterly journal of economics maj 1953.

STRAUSS, G., & SAYLES, L. R. Occupation and the selection of local union officers. The American journal of sociology maj 1953.

YABROFF, B., & DAVID, LILY MARY. Collective bargaining and work stoppages involving teachers. Monthly labor review maj 1953.

Norge

Funksjonærsambandet i Norge konstituert. Fri fagbevegelse 1953, nr 6.

Norsk Arbeidsgiverforening anmelder Landsorganisasjonen til Riksadvokaten. Fri fagbevegelse 1953, nr 6.

Tyskland

HOENINGER, H. Einige Gedanken zum Recht des Arbeitskampfes. Recht der Arbeit 1953, nr 6.

Hälso- och sjukvård

LEWIS, A. Health as a social concept. The British journal of sociology 1953, nr 2.

ZAHLE, V. Indikationer for og resultater af shockbehandling. Månedsskrift for praktisk lægegerning og social medicin 1953, nr 6.

Sverige

BAGER, B. Rationalisering — medicinskt och vårdtekniskt. Sjukhuset 1953, nr 5.

BERG, G. Från riksdagen. De statliga sinnessjukhusen. Sv. läkartidningen 1953, nr 25.

FORSSMAN, S. Modern industrihälsovård. Industria 1953, nr 6.

FREY, T. Om intagning och utskrivning vid sinnessjukhus. Hörde Ni 1953, nr 6.

HESTERSKOG, H. Provinsialläkarnas arbetsförhållanden måste ändras. Sv. läkartidningen 1953, nr 27.

HOLMQVIST, I. Hälso- och sjukvård vid Rönnskärsverken. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 5.

JOHANSSON, OLOF. Kritiska synpunkter på poliklinikverksamheten. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 5.

MINDUS, E. Näringsliv och arbetsvård. En läkares synpunkter. Arbetsmarknaden 1953, nr 6.

— Psykisk hälsovård inom industrin. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 5.

SOOP, E. Fortsatt stegring av sjukhusens driftkostnader. Sveriges landstings tidskrift 1953, nr 3.

Läkarrekryteringen till Norrland. Sv. läkartidningen 1953, nr 27.

Provinsialläkartaxa att tillämpas från den 1 juli 1953. Sv. läkartidningen 1953, nr 24.

Riksdagsinterpellation om läkarbristen i Norrland. Sv. läkartidningen 1953, nr 24.

En sorglig folksjukdom. [Tandröta.] Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 5.

Upplysningar och anvisningar rörande tandröta och sötsakskonsumtion. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 5.

Åtgärder för förstärkt beredskap mot vissa fall av barnförlamning. Sv. läkartidningen 1953, nr 25.

Amerikas förenta stater

Den amerikanska hälso- och sjukvårdsplanen. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 5.

Egypten

Veneral-disease-control demonstration in Egypt. Chronicle of the World health organization 1953, nr 6.

Finland

KARVINEN, H. Om sjukhusväsendets rationalisering. Sjukhuset 1953, nr 5.

Jordbruk

Sverige

GRÉEN, S. Kräver tidsläget förändrade driftsformer för svensk trädgårdsodling? Kungl. lantbruksakademiens tidskrift 1953, nr 2/3.

LINDKVIST, B. Har jordbrukspolitiken misslyckats? Lantarbetaren 1953, nr 12.

ZETTERBERG, O., & ZANDER, T. Jordbrukarnas taxerade kontanta inkomster, utgifter och nettointäkter år 1951. Jordbruksekonomiska meddelanden 1953, nr 5.

Amerikas förenta stater

FROSTENSSON, G. Det amerikanska jordbruket. Jord och ungdom 1953, nr 10.

Kooperation

Sverige

Konsumentupplysningens svans. Vi 1953, nr 28.

Nykterhetsfrågan

Sverige

ELMÉR, Å. Den kommunala nykterhetsvården enligt nykterhetskommitténs förslag. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 6/7.

GIERTZ, A. Nykterhetskommittén och nykterhetsvården. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 5.

MATTISSON, D. Svårigheter i nykterhetsvården. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 5.

PETRÉN, A. Om formerna för omhändertagande av vårdbehövande alkoholskadade. Sv. juristtidning 1953, nr 4.

WIKLUND, D. Ökat samhällsskydd mot farliga alkoholmissbrukare. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 5.

Fortsättning följer. Sex nya nykterhetsutredningar tillsatta + en sjunde. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 5.

Nykterhetskommitténs principbetänkande. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 5.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

NICHOLSON, J. L., & KEMSLEY, W. F. F. Estimating individual expenditure from family totals. [Insändare + replik.] Applied statistics 1953, nr 2.

Sverige

BERGLUND, G. Dyrortsgrupperingen revideras. Fakta 1953, nr 4.

CARBELL, E. Knapphetsprisstegringen under livsmedelskonflikten. Från departement och nämnder 1953, nr 11.

HEDBORG, G. Beskattningen av familjebolag. Kontorsvärlden 1953, nr 5.

Kamp för prissänkning. Fakta 1953, nr 4.

Socialstyrelsen om erinringarna mot dyrortsförslaget. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 25.

Amerikas förenta stater

JOHNSTON, KATHLEEN A. Research in family finance. Journal of home economics 1953, nr 6.

SIDWELL, VIRGINIA D., & EPPRIGHT, E. S. Food habits of Iowa children—breakfast. Journal of home economics 1953, nr 6.

Indien

Interim cost of living index numbers for plantation workers in the Madras state. Indian labour gazette 1953, nr 10.

Tyskland

BRANDNER, H. Der Erzeugerpreisindex industrieller Produkte. Wirtschaft und Statistik 1953, nr 6.

GROTKOPP, W. Offentliga utgifter och skatter i Tyskland. Balans 1953, nr 3.

PEHL, G. Die Belastung der Arbeitnehmerhaushalte durch indirekte Steuern. Mitteilungen des wirtschaftswissenschaftlichen Instituts der Gewerkschaften 1953, nr 6.

Socialförsäkring

BOHL, H. Beitrag zur begrifflichen Abgrenzung sozialer Existenzsicherungssysteme. Soziale Sicherheit 1953, nr 6.

JUHL-CHRISTENSEN, P. Genèvekonvention om social sikkerhed. Socialt tidsskrift 1953, nr 5.

LAROQUE, P. Die Ziele der Gesetzgebungen über die soziale Sicherheit in den Brüsseler Vertragsstaaten. Bulletin der Internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1953, nr 1/2.

Sverige

AHLBERG, E. Pensions of white-collar workers. — Tjänstemännens pensionsrätt. Tjänstemannarörelsen 1953, nr 6.

ECKERBERG, P. Grundskott mot fattigdomen. [Sjukförsäkringsreformen.] Frihet 1953, nr 12.

ERIKSSON, NANCY. Kvinnorna och sjukförsäkringen. Morgonbris 1953, nr 6.

LUNDBERG, A. Den allmänna obligatoriska sjukförsäkringen. Från departement och nämnder 1953, nr 11.

PERSSON, KONRAD. Den nya lagstiftningen om allmän sjukförsäkring. Folkpensioneringen 1953, nr 4.

SVENSSON, GÖSTA A. Sociala förmåner i fackliga förhandlingsprogrammet. Metallarbetaren 1953, nr 25/26.

WALLÉN, T. Allmänna sjukförsäkringen: Hur blir det för statstjänarna? Lanternan 1953, nr 12.

Angående särskilda barnbidrag enligt den nya lagstiftningen. Folkpensioneringen 1953, nr 4.

Fråga om rätt till invalidpension. Folkpensioneringen 1953, nr 4.

De kommunala bostadstilläggen. Fakta 1953, nr 4.

Obligatorisk sjukförsäkring. Fakta 1953, nr 4.

Riksdagsbehandlingen av sjukförsäkringspropositionen. Sv. sjukkasse-tidning 1953, nr 7.

Samordningen tjänstepension och folkpension. Statstjänstemannen 1953, nr 4.

De statsavlönades sjuklöneförmåner. Civilministern tillsätter sakkunnigutredning. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 25.

Danmark

Der sker fortsat misbrug af arbejdslöshedskasserne. Arbejdsgiveren 1953, nr 13.

Finland

JYLHÄ, T. On the burden of pensions for the aged and invalids. Economic review 1953, nr 2.

Frankrike

NETTER, F. Social security technique and demography. International labour review juni 1953.

Israel

KANEV, I. Vierzig Jahre Krankenversicherung in Israel. Bulletin der Internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1953, nr 1/2.

Italien

Recent developments in the field of employment injury insurance in Italy. Bulletin of the International social security association 1953, nr 3.

Schweiz

Paritätische Arbeitslosenversicherungskassen und Gewerkschaften. Schweizerische Arbeitgeber-Zeitung 1953, nr 27.

Tyskland

Ärzte und Sozialversicherung. Soziale Sicherheit 1953, nr 6.

Socialvård

ILIOVICI, J. L'aide aux familles en Scandinavie. Informations sociales 1953, nr 8/9.

KRANTZ, G. Svensk och engelsk kriminalvård i frihet. Tiden 1953, nr 6.

Sverige

GRANATH, K.-E. Barnavårdsnämnderna och barn i behov av specialvård. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 6.

GRENANDER, GRETA. Uppriktiga bekännelser av en statens konsulent. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 6/7.

HOLMBERG, C. Frihetsstraffet göres enhetligt. Från departement och nämnder 1953, nr 12.

HÖJER, K. J. I väntan på en socialhjälpslag. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 6/7.
MAGNUSSON, M. Kommunala semesterstugor. Sv. stadsförbundets tidskrift 1953, nr 5.
MELIN, O. Ett kriminalpolitiskt problem. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 25/26.
Tillsättningen av tjänstemän vid socialvården. Nya regler fr. o. m. 1 juli 1953. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 6/7.
Särskild ungdomsrotel inom polisen. Skyddsvärnet 1953, nr 3.

Amerikas förenta stater

LARSSON, SVEN. Barn som ingen vill ha. Vi 1953, nr 28.

Australien

Facts about social services in Australia. Social service juni/aug. 1953.

Brasilien

OLIVIERA, M. V. C. DE. The evolution of social welfare in Brazil. Bulletin of the International social security association 1953, nr 3.

Frankrike

L'amélioration du sort des gens agés. Collection informations sociales juni 1953.

Israel

HICKLIN, MARGOT. Social service in a new society — an experiment in Israel. The British journal of psychiatric social work 1952, nr 6.

Storbritannien

BREE, M. H. The function and use of relationship between client and psychiatric social worker. The British journal of psychiatric social work 1952, nr 6.
IRVINE, ELIZABETH E. The ordeal of motherhood. The British journal of psychiatric social work 1953, nr 7.
KAHN, HILDA R. The market for social workers. Social service juni/aug. 1953.
LAQUER, A. M. Interviews with a mother in the presence of a young child. The British journal of psychiatric social work 1953, nr 7.
MCDOUGALL, K. Chances of selection for the mental health course, London school of economics. The British journal of psychiatric social work 1953, nr 7.
MUNRO, DOROTHY M. G. An experiment in the use of group methods with parents in a child guidance clinic. The British journal of psychiatric social work 1952, nr 6.
RANKIN, T. G. Casework in a community care service. The British journal of psychiatric social work 1952, nr 6.
ROBINSON, B. H. A follow-up study of ex-patients of the East London child guidance clinic. The British journal of psychiatric social work 1953, nr 7.
SCOTT, PHYLLIS M. The health visitor and the future of social work. Social service juni/aug. 1953.
Expenditure on public social services. Ministry of labour gazette 1953, nr 6.

Tyskland

FALXENBERG, E. Welche Forderungen stellen die Träger der öffentlichen und freien Fürsorge an die Ausbildung ihrer hauptberuflichen Mitarbeiter? Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1953, nr 6.
WEINBRENNER, E. Die Mitwirkung ehrenamtlicher Kräfte in der öffentlichen Fürsorge. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1953, nr 6.

Undervisning och yrkesutbildning

FABRICIUS-MÖLLER, J. Om betydelsen av sexualupplysning. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 3.

Sverige

GIRELL, B. Juridisk och samhällsvetenskaplig utbildning. Från departement och nämnder 1953, nr 11.
Är yrkesutbildning en fackföreningens angelägenhet? Gruvindustriarbetaren 1953, nr 5.

Amerikas förenta stater

MERIKOSKI, V. Juristutbildningen i USA. Nordisk administrativt tidsskrift 1953, nr 1.

Finland

NIINI, A. Stads- och köpingskommunernas yrkesskolor. Finsk kommunaltidskrift 1953, nr 5.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

ADOPTION. Khvn 1953. (Socialpolitisk forenings småskrifter. 15.)
ARBETE i Sverige. Upplysningsblad utg. av Arbetsmarknadsstyrelsen. Sthlm 1953.
AUBERT, V., & ECKHOFF, T. Retten og menneskene. Bergen 1953. (Sak og samfunn. Utg. av Chr. Michelsens institutt for videnskap og åndsfrihet.)
DANMARK. Det statistiske departement.
Statistiske meddelelser. Raekke 4. Khvn 1953.
Bd 149: H. 5. Kapital- og betalningsbalancen over for udlandet 1951.
» 152: » 1. Industriel produktionsstatistik 1951.

FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic affairs.
World economic report 1951—52. New York 1953. (Publ. 1953. 2. C. 2.)
— Department of social affairs.
Biennial report on community, family and child welfare 1949 and 1950. New York 1953. (Publ. 1952. 4. 15.)
FÖRENTA NATIONERNA. — INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Report of the ad hoc committee on forced labour. Geneva 1953.
GREVE, T. Nominasjon ved stortingsvalg. Bergen 1953. (Chr. Michelsens institutt for videnskap og åndsfrihet.)
INSEMINATIONEN — experiment med människolivet. Utg. av *E. Rönne-Petersen*. Sthlm 1953.
INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Studies and reports. New series. Geneva 1953.
33. Safety in coal mines. Vol. 1. Organisation on the national and international levels.
INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
35th session, Geneva, 1952.
Record of proceedings. Geneva 1953.
36th session, Geneva, 1953.
Report. Geneva 1953.
3: P. 1. Summary of reports on ratified conventions (article 22 of the constitution).
INTERNATIONELLA ARBETSORGANISATIONEN.
7th report of the International labour organisation to the United nations. Geneva 1953.
INTERNATIONELLA REGLERINGSBANKEN.
Annual report. 23 (1952/53). Basle 1953.
JÄRNBRUKSMINNEN. Red. av *M. Rehnberg*. Sthlm 1952. (Svenskt liv och arbete. 14.)
JÄRNVÄGSMINNEN. Red. av *M. Rehnberg*. Sthlm 1952. (Svenskt liv och arbete. 13.)
KONJUNKTURINSTITUTET.
Meddelanden. Sthlm 1953.
Ser. A: 23. Konjunkturläget våren 1953.
LINKÖPING. Statistik- och planeringskontoret.
Statistisk årsbok. Årg. 4 (1952). Linköping 1953.
LUNDBERG, E. Konjunkturer och ekonomisk politik. Utveckling och debatt i Sverige sedan första världskriget. Sthlm 1953. (Konjunkturinstitutet och Studieförbundet Näringsliv och samhälle.)
NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1953.
124. Norges bergverksdrift 1951.
125. Norges jernbaner 1949—50.
126. Lönnsstatistikk 1951.
NORGE. Landbruksökonomisk institutt.
Driftsgranskinger i jordbruket. Regnskapsresultater 1951/52. Del 1. Halden 1953.
ODHNER, C.-E. Jordbruket vid full sysselsättning. Sthlm 1953.
PIPPING, H. E. Standard of living. The concept and its place in economics. Hfors 1953. (Societas scieniarum fennica. Commentationes humanarum litterarum. 18: 4.)
SCHWEIZ. Bundesamt für Industrie, Gewerbe und Arbeit.
Schweizerische Sozialgesetzgebung. 1952. Zürich 1953.
STATENS KOMMITTÉ FÖR BYGGNADSFORSKNING.
Meddelanden. Sthlm 1953.
21. *Larsson, Göran, & Wästlund, G.* Plywood som konstruktionsmaterial.
STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1953. Sthlm 1953.
15—16. Juridisk och samhällsvetenskaplig utbildning. 1—2. [Avg. d. 27 april 1953.] (E.)
17. Enhetligt frihetsstraff m. m. Betänkande [avg. d. 15 maj 1953] av Strafflagberedningen. (Ju.)
18. Lika lön för män och kvinnor i det statliga lönesystemet. Likalönskommitténs betänkande. [Avg. d. 18 maj 1953.] (C.)
19. Sågverksindustrien i södra Sverige. Betänkande avg. [d. 17 juni 1953] av Södra Sveriges skogsindustriutredning. (H.)
20. Trafiknykterhet. Förslag av 1949 års trafiknykterhetsutredning. [Avg. d. 29 maj 1953.] (K.)
SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1953.
Rättsväsen.
Brottsligheten åren 1949 och 1950. (Statistiska centralbyrån.)
TANDKARIES och kolhydrater. Vipeholms-undersökningarna 1947—51. Lund 1953. (Svensk tandläkare-tidskrift. Vol. 45. Suppl.)
TJÄNSTEMÄNNENS CENTRALORGANISATION.
Styrelsens och revisorernas berättelser 1952. Sthlm 1953.
TYPOGRAFMINNEN. Red. av *M. Rehnberg*. Sthlm 1952. (Svenskt liv och arbete. 15.)
TYSKA FÖRBUNDSREPUBLIKEN. Statistisches Bundesamt.
Statistisches Jahrbuch. 1953. Wiesbaden 1953.
ÅRSBOK för Sveriges kommuner. Årg. 36 (1953). Utg. av Statistiska centralbyrån. Sthlm 1953.
ÅRSBOK för Sveriges landsting 1953. Utg. av Svenska landstingsförbundets byrå. Sthlm 1953.

Recension

Degerman, Allan och Eriksson, Rune: UNESCO. Internationell politik: 29. Skrifter utgivna av Utrikespolitiska institutet. Kr 3,25.

Den svenska kritiken mot internationella organisationers arbete utgår ofta som något självklart från ensidiga svenska intressen och utgångspunkter. När man exempelvis anklagar UNESCO — FN:s organisation för uppfostran, vetenskap och kultur — för överorganisation, så är det utifrån kunskapen om alla de förträffliga organisationer, som fungerar i vårt eget land och vilka förutsätts ha motsvarigheter i andra länder. En svensk ABF-man t. ex. kan säkerligen ha skäl för synpunkten att UNESCO knappast kan vara till nytta för det svenska folkbildningsarbetet. Men om han bedömer sina och UNESCOs internationella uppgifter från den utgångspunkten, tar han givetvis fel. Det är från helt andra aspekter som folkbildningsarbetet i t. ex. de underutvecklade länderna bör ses. Härvidlag blir det i första hand fråga om en kamp mot analfabetismen. Kan ett kulturland som Sverige avsäga sig en medverkan i detta arbete?

UNESCO är onekligen den internationella organisation, som har de största förutsättningarna att uträtta något praktiskt i dessa avseenden. Viktiga resultat har redan uppnåtts, såsom exempelvis upprättandet av institutet för utbildning av lärare i Libyen, reorganiseringen av undervisningen i Liberia och det stora experimentet på Haiti. I en skrift, utgiven av Utrikespolitiska institutet, redogör rektor Allan Degerman och det svenska UNESCO-rådets sekreterare Rune Eriksson för detta UNESCO-arbete och ger en elementär framställning av världsorganisationens administration och arbete.

Vi har mycket att ge men också mycket att få i detta internationella samarbete, framhåller författarna. Deras åsikt är att det stöd som de kulturellt högt utvecklade medlemsstaterna kan ge UNESCO möjliggör för organisationen att befrämja den växelverkan mellan länderna, som är en av förutsättningarna för allt framåtskridande. Det är här icke fråga om nådegåvor till efterblivna negerstammar utan om försök att bidra till bättre balans mellan världsdelarna, vilka kan leda till en minskning av spänningen mellan folken och vara en utvecklingslinje mot fred och bättre levnadsförhållanden.

Den kritik mot den överdimensionerade administrationen och mot det alltför vittsvävande projektmakeriet inom UNESCO, som från svensk sida upprepade gånger framförts vid organisationens generalkonferenser, har uppenbarligen upptagits mycket illa av andra länders delegationer och av UNESCOs sekretariat. Man har tolkat den som ett bevis på avog inställning till internationellt samarbete och ej som positiv kritik. Uppbyggande och verkningsfull har den dock varit, och de förändringar, som den framtvingat, har säkerligen stärkt UNESCOs anseende.

Skriften om UNESCO redogör också för det svenska UNESCO-rådets uppgifter och verksamhet och ger god information om det omstridda FN-organet. Författarna går icke in på någon polemik mot UNESCOs kritiker — vilka för övrigt blivit allt färre i vårt land — utan ger uteslutande en sakframställning med ytterst få värdeomdömen. Undervisningsrådet Ragnar Lund ger i sitt företal en kort rekommendation till de kritiska och reformvilliga av innebörd att de nödiga reformerna skall genomföras *inom* UNESCO. Något alternativ till organisationen kan nämligen vårt land icke skapa och lyckas vinna anslutning till från andra länder.

Gunnar Dahlander

Häftets huvudinnehåll

September 1953

Förenta nationernas socialpolitiska verksamhet. Förste byråsekreterare Christina Ellwyn i socialstyrelsen har till nyligen varit anställd inom denna gren av FN:s verksamhet. Sid. 525.

Är kronans kaka liten? Statens tjänstemän har hittills icke omfattats av någon lönestatistik i egentlig mening. De jämförelser, som kunnat göras mellan statstjänstemäns löner och lönerna för olika arbetstagargrupper på den allmänna arbetsmarknaden har därför för statstjänstemännens del endast kunnat baseras på de i löneplanerna angivna lönebeloppen. Genom en undersökning, som utförts av civildepartementet, har emellertid denna lönestatistiska brist temporärt avhjälpts för vissa grupper. För dessa undersökningsresultat redogör i artikeln förste aktuarie Arne Aldestam. Sid. 532.

Rekryteringen till Socialinstitutet i Stockholm. I denna artikel redovisar socionom Tage Öh en undersökning omfattande det sociala ursprunget för samtliga elever, som under femårsperioden 1945—1949 började sina studier vid Socialinstitutet i Stockholm. Sid. 543.

Tjänstemannarörelsen och socialpolitiken. I denna tidskrifts debattserie om arbetsmarknadsorganisationernas ståndpunkter till socialpolitiken följer här ett inlägg av TCO:s förste sekreterare Otto Nordenskiöld såsom företrädare för vårt lands största tjänstemannaorganisation. Sid. 546.

Löneförhållandena för arbetare inom byggnads- och anläggningsverksamhet år 1952. Primärmaterialet till denna översikt utgörs av summariska uppgifter från företag om till arbetare utbetalda löner samt om antalet arbetade timmar under år 1952. Genomsnittliga timförtjänster under detta år för vuxna manliga byggnadsarbetare var exkl. semesterlön, sjuklön o. a. förmåner i hela riket (med timlönen i Stockholm angiven inom parentes) i kronor:

murare	6,00	(7,90);
träarbetare	5,29	(7,49);
grovarbetare	4,62	(5,62);
övriga arbetare	4,40	(4,76);
väg- o. vattenb.-arb.	5,17	(5,93);
elektroinstallatörer	4,08	(4,73);
rörledningsarb.	4,28	(4,79);
måleriarbetare	5,58	(7,07).

Den totala medeltimförtjänsten år 1952 för vuxna manliga arbetare vid husbyggnadsföretag — 5,27 kr — var 22 % högre än förtjänsttalet år 1951, vilket var 4,33 kr. Sid. 559.

Jordbrukets arbetskraftsåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget år 1952. Av i denna översikt redovisade indextal framgår bl. a. att sedan år 1939 antalet arbetsdagar i jordbruket, utgjorda av lejda arbetare, sjunkit till hälften, medan lönesumman mer än fördubblats. Sid. 562.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för juli 1953 (1935 = 100) gick ned med ytterligare 0,8 enheter eller 0,4 % från juni till juli. Från maj till juni var nedgången 0,3 enheter eller 0,1 %. Siffran för juli var 223,3 mot 224,1 för juni. Sid. 565.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, senast i	6, 1951
Allmänna arvsfonden, för varje budgetår, senast i	12, 1952
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	4, 1953
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	8, 1953
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal, senast i	detta nr
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1952
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	8, 1953
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen, senast i	4, 1952
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1952
Fattigvården, årligen, senast i	4, 1953
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen, senast i	4, 1952
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, i regel varje halvår, senast i	detta nr
Jordbrukets arbetskraftsåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget, årligen, senast i	detta nr
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1952
Lantarbetarnas löner, årligen, senast i	7, 1953
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	8, 1953
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1953
Löneförhållanden och sysselsättning för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	5, 1953
Löneförhållandena för arbetare inom industrin, årligen, senast i	7, 1953
Mödrahjälpen, årligen, senast i	8, 1953
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	2, 1953
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning, årligen, senast i	5, 1953
Samhällets barnavård, årligen, senast i	7, 1953
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	12, 1952
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	9, 1952
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	6, 1953
Sysselsättning och löner inom industrin, varje kvartal, senast i	detta nr
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1952
Ungdomsvårdsskolornas elever, årligen, senast i	8, 1953
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	8, 1953
Vägarbetarnas löneförmåner, senast i	11, 1951

Förenta nationernas socialpolitiska verksamhet

Av förste byråsekreterare *Christina Ellwyn*, socialstyrelsen

När Förenta nationernas stadga skrevs i San Francisco 1945 sades det i inledningen bl. a., att ett av syftemålen skulle vara »att främja sociala framsteg och högre levnadsstandard i större frihet» samt »att anlita internationella verksamhetsformer för att främja sociala och ekonomiska framsteg för alla folk». I artikel 55, som närmare anger uppgifterna på detta område sägs det, att FN skall främja »a) högre levnadsstandard, full sysselsättning och framåtskridande och utveckling i ekonomiskt och socialt avseende; b) lösandet av internationella ekonomiska, sociala, hälsovårds- och närbesläktade problem; internationellt samarbete i kultur- och uppfostringsfrågor; c) allmän aktning för och respekterande av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla utan åtskillnad med avseende på ras, kön, språk eller religion».

Detta var avsiktligt en mycket vid definition, men när de närmare principerna sedan drogs upp för arbetet, rådde stor enighet om att FN skulle arbeta med praktiska, konkreta arbetsuppgifter. Visserligen måste reformarbetet grundas på vetenskapliga utredningar och översikter, men FN skulle icke huvudsakligen vara ett organ för utredningar och skapande av regler. Därför har en av FN:s stora arbetsuppgifter visat sig vara direkt tekniskt bistånd till i olika avseenden underutvecklade länder.

Redan Nationernas förbund har åstadkommit en hel del på det sociala området, bl. a. konventionen angående narkotikahandeln, och hade också publicerat internationella översikter på det sociala området till ledning för lagstiftare och socialarbetare. Bl. a. är det av intresse, att FN publicerat en översikt över barnavårdsnämndernas verksamhet i Danmark, Norge och Sverige (»Child Welfare Councils in Denmark, Norway and Sweden»), då ju dessa organ saknade motsvarighet i andra länder än de nordiska. NF hade också arbetat med andra problem inom barna- och ungdomsvård, prostitution, hälsovård m. m., vilka arbetsuppgifter övertagits och utvidgats av FN.

I det nya organet fördelades ekonomiska och sociala arbetsuppgifter på flera organ, men det är givet att sociala framsteg är så intimt förbundna med ekonomiska frågor att en ständig samverkan är nödvändig mellan de skilda organ, som arbetar på de olika områden det här gäller. Det torde vara ett faktum, att man i stora delar av världen först under de senaste årtiondena fått upp ögonen för att de materiella och sociala förhållandena, hygien, uppfostran m. m. kan och bör väsentligt förbättras. Uppfattningarna om hur detta skall ske skiftar dock högst betydligt. Givetvis bryter sig meningarna också väsentligt inom FN och uppgiften att organisera ett fruktbart samarbete i syfte att främja välståndet bland alla folk har ännu inte lösts helt.

Det skulle föra för långt att här i detalj beskriva hela det invecklade maskineri, som FN:s organ bara inom det ekonomiska och sociala området har utvecklats till. Det finns f. ö. beskrivet i »Socialpolitiken inför internationellt forum» av docenten Hilding Eek, vilken utgetts i Utrikespolitiska institutets skriftserie 1951. Jag skall därför inskränka mig till de mera rent sociala arbetsuppgifterna.

Huvudorganet för det ekonomiska och sociala arbetet är Ekonomiska och sociala rådet (ECOSOC), som dels under sig har ett flertal regionala och funktionella kommissioner, dels samarbetar med och har till uppgift att koordinera arbetet med de s. k. fackorganen (»specialized agencies») t. ex. ILO, FAO, UNESCO och WHO.

Det torde vara en rätt utbredd missuppfattning, att allt som görs på det sociala området görs av ILO (Internationella arbetsorganisationen). Detta beror antagligen på att ILO är det äldsta och mest kända fackorganet, det bildades redan 1919. Ehuru dess uppgifter utvidgats till att gälla socialpolitiska frågor i allmänhet, faller inom denna ram speciellt frågor på arbetslivets område som t. ex. arbetstid, minimilöner, skydd mot olycksfall och sjukdom i arbetet, åtgärder mot barn- och kvinnoarbetet, organisation av teknisk utbildning och yrkesutbildning etc. ILO har åstadkommit ett flertal konventioner på arbetslagstiftningens område.

UNESCO (organisationen för undervisning, vetenskap och kultur) har en specialavdelning för socialvetenskap, för vilken Alva Myrdal är chef och som har till uppgift att utveckla bättre metoder i socialpolitiskt arbete. Närmast det sociala arbetet står WHO (Världshälsoorganisationen) som har till uppgift att förbättra hälsovården. WHO arbetar på två linjer — rådgivning genom experter, stipendiater och litteratur och direkt teknisk hjälp. Inom det förra området kommer sådant som att sprida kunskap om t. ex. malaria, tbc, veneriska sjukdomar, mödra- och barnavård, näringsproblem och socialhygien. Man utbildar även personal på dessa områden. Genom fältarbetet i s. k. demonstrationsområden söker man visa hur man använder modern teknik för att bekämpa sjukdomar, som inverkar på hälsotillståndet och arbetsförmågan hos en viss befolkning. Genom teknisk hjälp arbetar man t. ex. med upplysning om epidemier och ett stort antal vetenskapliga experiment när det gäller sjukdomar av olika slag.

Indirekt hör även arbetet för flyktingarna till de sociala frågorna. IRO (Internationella flyktingsorganisationen) har numera upphört och ersatts av en »high commissioner», som skall centralt leda arbetet för skydd och bistånd åt statslösa och flyktingar. På grund av de stora flyktingproblemen i Asien och på Korea har två särskilda organ bildats för arbetet där. UNWRAPNE (organisationen för hjälp åt flyktingar från Palestina i Mellersta Östern) arbetar med det stora problemet rörande de hundratusentals arabiska flyktingarna från Palestina, som skall bosätta sig i andra arabländer, ofta med en befolkning med egna stora ekonomiska problem och olika sedvanor. KRA (organet för rekonstruktion i Korea) har fortfarande knappt mer än börjat sitt arbete för återuppbyggandet i Korea.

Som ovan nämnts skall arbetet av de olika fackorganen samordnas av ett särskilt utskott inom ECOSOC den s. k. koordinationskommittén. Detta har visat sig vara ganska svårt och fortfarande råder en mängd dubbelarbete och onödiga svårigheter. Delvis torde detta bero på att fackorganen har mycket stor självständighet och sina egna högsta styrelser och sekretariat. De skall rapportera till ECOSOC och Generalförsamlingen, men dessa kan endast ge fackorganen »rekommendationer», ehuru givetvis granskningen av deras budget kan ge rum för en hel del både anmärkningar och råd. Denna självständighet är dock av ett synnerligen stort värde, dels på grund av att fackorganen ju leds av experter, dels genom den större snabbhet, med vilken de kan handla.

Alla de socialpolitiska frågor, som ej faller under fackorganen, hör till ECOSOC och dess kommissioner, f. n. fem på det sociala området, nämligen för befolkningsfrågor, sociala frågor, de mänskliga rättigheterna och den senares två underkommissioner för kvinnosaksfrågor (»Status of Women») och narkotika. Dessa kommissioner drar upp riktlinjer för arbetet, godkänner principer och utredningar, rekommenderar åtgärder etc., och alla kommissionernas arbetsprogram och beslut går sedan till ECOSOC för godkännande. Sverige är f. n. medlem såväl i ECOSOC som i kommissionen för de mänskliga rättigheterna. I sociala kommissionen är Norge medlem f. n. och Danmark har tidigare varit med.

Som arbetsorgan åt kommissionerna fungerar FN:s sekretariat som har ett särskilt »departement» för alla sociala frågor samt en avdelning för tekniskt bistånd. Departementet för sociala frågor är i sin tur indelat i fyra »divisioner», nämligen för befolkningsfrågor, för sociala frågor, för de mänskliga rättigheterna och narkotikaproblem. Till den s. k. »Division of Social Welfare» hör en mängd frågor, som ibland är ganska löst sammanhängande. Hit hör barna- och ungdomsvård, åldringsvård, åtgärder för partiellt arbetsföra, utbildning för socialt arbete, administration av socialvård, kriminalvård, prostitutionsproblemet och även bostads- och samhällsplanering samt en del djupgående analyser av sociala problem och planering på lång sikt för deras lösning.

Sociala kommissionen har ett på lång sikt uppbyggt handlingsprogram, som stöder sig på de utredningar och fakta, som samlats ihop under flera års arbete. I detta påpekas bl. a. vikten av att olika sociala frågor icke isoleras från varandra, att anlitande av mindre grupper av experter och tekniska konferenser vidgas, att det direkta och indirekta tekniska biståndet utökas. Arbetsprogrammet är synnerligen vidsträckt och omfattar f. n. fyra huvudgrupper med ett antal detaljerade projekt, på vilka det skall arbetas i flera år framåt. Dessa fyra huvudgrupper är 1) planläggning och administration av socialvården, 2) socialvård för familj och barn (»community, family and child welfare»), 3) kriminalvård och 4) bostads- och samhällsplanering.

Man skulle kunna säga, att sekretariatet, som skall arbeta med dessa uppgifter, har tre huvudfunktioner. Den första är att direkt bistå sociala kom-

missionen och ECOSOC vid uppdragandet av de stora linjerna för arbetet. För detta ändamål måste sekretariatet vara införstått med och rådgivande till de olika organ, som utför socialt arbete, såsom avdelningen för tekniskt bistånd, internationella barnfonden (UNICEF), flyktingsarbetet och de olika fackorganen.

För det andra skall sekretariatet utarbeta konventioner, standards och vägledningar i olika frågor. För det tredje skall man göra översikter och undersökningar och stå till tjänst med information till olika organ eller personer i skilda länder.

Den första funktionen kan lämpligen illustreras av arbetet inom familje- och barnavård. Ända från början var detta område ett som Generalförsamlingen lade största vikt vid och 1951 beslutade Sociala kommissionen att sätta in i arbetsprogrammet någonting som kallades »utvidgning av social välfärd för mödrar och barn» i avsikt att ge direkt praktiskt bistånd till regeringar. En särskild »arbetsgrupp» tillsattes av representanter från vederbörande division, från avdelningen för tekniskt bistånd, från Internationella barnfonden och från alla berörda fackorgan. En översikt av det arbete som är i gång visade, att det fanns olika projekt i gång i 75 olika länder av fem olika organ. Samtidigt var man på det klara med att man ej visste, om man verkligen gjorde det mest nödvändiga i somliga länder, eftersom man inte alltid visste tillräckligt varken om respektive länders speciella behov eller deras redan existerande välfärdsorgan. Det beslöts då, att man i Latin Amerika, Mellersta Östern och Fjärran Östern skulle utvälja tre länder, som begärt bistånd, att låta en liten grupp av experter, eller t. o. m. en enda expert, hjälpa landets egna myndigheter att göra en översikt över barnavården, men då icke bara social barnavård utan även hälsovård, undervisning och allt som hör till välfärd för barn. Denna grupp av experter skulle sedan utarbeta en plan på lång sikt för utvecklingen av barnavården i landet i fråga, vilket givetvis senare skulle kunna få behövliga experter och annat bistånd på olika områden.

Ännu en arbetsuppgift åtog sig denna arbetsgrupp, nämligen frågan om utbildning av personal för barnavård, dels för socialt arbete av mer kvalificerat slag, men framför allt i mindre utvecklade länder av personer, som med en mindre omfattande utbildning kan och vill arbeta direkt ute i de fattigaste och mest underutvecklade områdena. Behovet av hjälp i dessa områden är så oerhört, att man har funnit, att man måste börja från början med minimiutbildning i hälsovård, undervisning, näringsfrågor etc. av personer, som är villiga att gå tillbaka och arbeta i sin egen by, där de kanske är de enda icke-analfabeterna. Fantastiska saker har redan på detta sätt på frivillighetens väg åstadkommits bl. a. i Indien och Kina. Internationella barnfonden har i samarbete med WHO utarbetat ett program för utbildning av barnmorskor, som skall arbeta i avlägsna byar i Indien.

Den andra stora funktionen som sekretariatet har, är utarbetandet av standards och vägledningar. En sådan är t. ex. översikten över socialutbildning (»Training for Social Welfare», utg. 1951). Bland andra publikationer.

som utgetts är t. ex. »Administration of Social Welfare» och »Children deprived of a normal home life» (1952). Den senare innehåller bl. a. en redogörelse för barnavårdens organisation i 18 olika länder och ett förslag till minimistandards för social barnavård och är den första i en serie publikationer, som f. n. är under utarbetande rörande barnavårdsinstitutioner, daghemsvård, social hemhjälp och adoption. Det är givetvis omöjligt att här komma med vägledningar, som kan bli annat än delvis mycket allmänt hållna, då ju varje land måste ta hänsyn såväl till sin politiska och sociala struktur, och sina ekonomiska möjligheter som sina sedvanor, religion och kultur. Det visar sig emellertid, att en hel del missförhållanden för barn beror lika mycket på okunnighet som på bristande möjligheter att rätta till dem. Så t. ex. beror den nästan fullständiga frånvaron av fosterhemsvård i Latin Amerika säkert lika mycket på den absoluta övertygelsen, att institutioner ger bättre vård, som på svårigheterna att i det latinamerikanska familjesystemet och under nuvarande ekonomiska förhållanden finna utrymme för fosterhemsvård. En första början till en sådan finns emellertid bl. a. i Chile.

Undersökningen om adoption kommer att innehålla dels en analys av olika lagstiftning, dels ett försök till formulerande av vissa minimistandards såväl för lagstiftning som det praktiska arbetet. Givetvis sammanhänger adoptionslagstiftningen i hög grad med civillagarna i respektive länder, men det är intressant att notera, att mångenstädes har det praktiska arbetet med adoptionsfall utvecklats i mycket modernare riktning än själva lagarna. Ett aktuellt problem är här adoption av barn av främmande nationalitet. Inom kriminalvården kommer inom det närmaste året att utges en översikt över ungdomsbrottsligheten och behandlingen av unga förbrytare. Sekretariatet publicerar varje halvår en internationell tidskrift, »International Review of Criminal Policy».

Ett område, där man ej nöjt sig med rekommendationer utan utarbetat en konvention är »vit slavhandel och prostitution». Detta, som i de flesta andra länder är ett mycket större problem än hos oss, sammanhänger också med arbetet för de mänskliga rättigheterna. Man söker även komma åt det maskerade slaveri, som fortfarande förekommer på vissa håll i Afrika och Asien, där t. ex. en arbetare kan nödgas skuldsätta sig hos sin arbetsgivare på ett sådant sätt, att varken han eller hans familj någonsin kan komma ur det. Även i Latin Amerika förekommer maskerat barnarbete, som nästan kan urarta till slaveri, när fattiga föräldrar lämnar sina barn, ofta ganska små, som tjänare i välsituerade familjer.

Inom det område som avser mera djupgående analyser av sociala förhållanden har förra året på försök gjorts en rapport om hela den sociala situationen i världen (Report of the World Social Situation). Efter kritik och översyn av ECOSOC är denna rapport f. n. föremål för omarbetning och torde antagligen ligga klar nästa år.

Som tidigare nämnts består en stor del av det praktiska arbetet inom FN av tekniskt bistånd. Den nuvarande organisationen TAA (»Technical Assist-

ance Administration») blev klar 1950, ehuru programmet fanns med från början och då övertog det arbete, som utfördes av UNRRA strax efter kriget.

Programmet för tekniskt bistånd är i högsta grad ett handlingsprogram och ett som vårt land är intresserat av både som givare och mottagare. Bistånd ges genom att experter skickas ut för att hjälpa regeringar att studera förhållandena och planlägga arbete och reformer. Det ges även i form av stipendier till fackutbildat folk, som behöver studera i andra mer utvecklade länder eller till yngre människor, som arbetar i länder, där en speciell utbildning för deras arbetsuppgifter inte existerar. Den ges slutligen också i form av demonstrationscentra och material, konferenser och tekniska sammankomster, filmer, publikationer osv. Tekniskt bistånd ges av alla fackorganen samt av TAA inom FN på det ekonomiska och sociala området samt inom allmän administration. Genom att det avser utbyte av kunskap och hjälp till framåtskridande, är det inte inskränkt till underutvecklade länder, ehuru dessa länder givetvis får mer bistånd än andra.

På det sociala området har endast av FN under de sista 5 åren getts omkring 800 stipendier i familje- och barnavård, kriminalvård samt bostads- och samhällsplanering. Över 80 experter eller expertgrupper har rest ut och en mängd tekniska sammankomster, s. k. »seminars» har hållits i skilda delar av världen. Det är emellertid nödvändigt att se hela programmet för tekniskt bistånd åt ett visst land som ett helt. Alltmer har det utvecklat sig en förståelse för nödvändigheten av att samordna olika hjälpåtgärder till samma regering och att samordna de sociala och ekonomiska programmen så att man angriper hela problemet om ett lands välstånd och sociala förhållanden snarare än enbart problemet barnavård, hälsovård eller jordbruk. Det har mycket riktigt påpekats, att det i många underutvecklade länder är omöjligt att utveckla vare sig rationellt jordbruk, skolplikt, socialvård eller sjukhus, så länge det saknas vägar eller transportsystem och det lönar sig inte att söka öka produktionen utan att gripa sig an med elementära hälsoproblem.

Inom programmet för tekniskt bistånd intar Internationella barnfonden (UNICEF) en särställning; dels genom att den är en fristående organisation, delvis beroende av frivilliga gåvor, dels genom att den inriktar sig på att ge snabb, direkt hjälp särskilt i katastrofsituationer. I början hjälpte UNICEF huvudsakligen barn, som blivit hemlösa eller på annat sätt lidande genom kriget, men hjälpen har utvidgats till alla delar av världen. UNICEF har hittills försett miljoner barn med torrmjölk, fiskleverolja, fisk, kött, kläder och medicin samt annan materiell hjälp, men har bl. a. också byggt fabriker för tillverkning av penicillin, gett ut broschyrer om barnavård, anordnat massvaccineringar mot tbc och verkat som rådgivande i en hel del länder. Ett typiskt exempel på hur UNICEF arbetar är följande. För något år sedan skickades en sändning torrmjölk till Centralamerika, där man anhållit om hjälp till undernärda barn. Genom samarbete mellan myndigheterna inom socialvård, hälsovård och skola forslades torrmjölken på åsnor upp i bergen och till avlägsna byar. Mödrarna fick undervisning om hur mjölken skulle

beredas, kommunerna åtog sig att förse skolbarnen med ett mål mat, vari mjölken ingick, och undervisning anordnades, dels i barnavård överhuvudtaget och dels i enkel näringslära, vilket var oerhört viktigt i ett område, där man var van vid en synnerligen ensidig diet.

Det kan icke nog betonas, att programmet för tekniskt bistånd, alldeles särskilt i socialt arbete, står och faller med kvaliteten på de människor, som skickas ut både som experter eller stipendiater. Det har sagts på sina håll både att inga andra än landets egna innevånare kan förstå dess problem och hjälpa effektivt, och samtidigt, att FN ställer alltför stora fordringar på sina experter.

På detta torde kunna svaras, att i nuvarande stund räcker i de underutvecklade länderna de få fackutbildade inte till och det är ett program på lång sikt att bygga upp en kår fackutbildat folk, när nöden är så skriande stor, områdena så vidsträckta och befolkningen så talrik. Utländska experter måste dock ha hjälp och bistånd av inhemsk personal och dessa bör utbildas att själva ta hand om arbetet, då expertuppdraget fullgjorts.

Det torde vara givet, att experter, som skickas ut till främmande länder, måste vara väl skickade för sitt uppdrag. Det är inte nog att vara fackutbildad. Man måste vara språkkunnig tillräckligt för att kunna arbeta på det främmande språket och kunna uttrycka sig begripligt både på konferenser och för lekmannagrupper, då man aldrig når samma resultat med tolk. Experten måste också vara fysiskt och psykiskt stark, ha mognad och erfarenhet och snabbt kunna sätta sig in i ett främmande folks förhållanden, kultur och sedvanor och anpassa sina egna idéer efter den kalla verklighet, där de skall omsättas. Det fordras takt, smidighet, tolerans, förnuft samt vanlig mänsklig vänlighet för att leva och arbeta i ett främmande land och accepteras av dem man arbetar med och för, så att det verkligen kan bli något resultat av arbetet.

Stipendier bör ges personer, som har fackutbildning och erfarenhet och är mogna att med verkligt utbyte både för sig själva och sitt eget land studera under en relativt kort tid i en främmande miljö och på ett främmande språk.

Man torde nog kunna säga, att hela programmet för tekniskt bistånd fortfarande befinner sig i ett utvecklingsstadium, där fortfarande oerhört mycket finns att rätta till. Det är dock att hoppas, att resultaten skall bli allt bättre med det nuvarande intensiva samarbetet mellan de *planerande* organen — ECOSOC, kommissionerna och fackorganen — och de *praktiskt arbetande* — sekretariatet, experter m. m. — samt med klar blick för nödvändigheten av att arbeta och planera på lång sikt.

Är kronans kaka liten?

Av förste aktuarie *Arne Aldestam*, civildepartementet

Sedan mer än 30 år utarbetas i Sverige officiell statistik rörande förtjänstläget för arbetare inom industrin m. fl. näringsgrenar. Statistiken omfattar mer eller mindre fullständigt även arbetarpersonal i statlig tjänst. Även för förvaltningspersonal (kontorspersonal, teknisk personal m. m.) har under en följd av år utarbetats lönestatistik. Den officiella lönestatistiken är av summarisk art[1] med undantag för den del som avser lantarbetare, trädgårdsarbetare och handelns personal.

För de statligt anställda tjänstemännen har inte funnits någon egentlig lönestatistik. Den personalstatistik, som utarbetas av riksräkenskapsverket, redovisar tjänstemännens fördelning på lönegrader och löneklasser. Den faktiskt utgående lönen erhålls dock i denna statistik ej redovisad på samma sätt som för grupper av arbetstagare på den allmänna arbetsmarknaden. Genom att staten tillämpar ett strikt tarifflönesystem kan visserligen för jämförelser med andra arbetstagargrupper vissa uppgifter erhållas med ledning av löneplaner och tjänsteförteckningar. För att erhålla säkrare jämförelsepunkter med den allmänna arbetsmarknaden har emellertid civildepartementet insamlat särskilda uppgifter för vissa grupper av statstjänstemän.

Löneundersökningen för statstjänstemän. De insamlade uppgifterna avser förhållandena under september 1952. För var och en av de i undersökningen ingående personerna skulle uppgift lämnas om födelseår, tjänstebenämning, lönegrad, löneklass, antal tjänsteår, antal under september fullgjorda arbetstimmar med särredovisning av antalet övertidstimmar, antal timmar som bortfallit på grund av semester och annan frånvaro samt slutligen för månaden utbetald lön (exkl. övertidsersättning) med särredovisning av vikariatsersättning och obekvämlighetstillägg.

Vid angivandet av antalet arbetstimmar skulle räknas som om den under större delen av året förekommande arbetstiden tillämpats. Hänsyn skulle sålunda inte tas till sådan förkortning av arbetstiden som i vissa fall förekommer under tiden juni—september. Endast övertidstimmar, för vilka utgått eller avsågs utgå övertidsersättning, skulle redovisas.

Redovisningen omfattade sinnessjukvårdspersonal på ortsgrupp 3 samt i det följande angivna personalgrupper tillhörande ortsgrupp 3 och i Stockholms stad med förortsområde, tillhörande ortsgrupp 5 (här kallat ortsgrupp 5):

a) Kvinnlig personal tillhörande »kontorsbiträdeskarriären». Till »kon-

[1] Dvs. primäruppgifterna för statistiken utgörs av summerade uppgifter för grupper av arbetstagare.

torsbiträdeskarriären» skulle räknas biträden med skriv- och kontorsgöromål, för vilka tillämpades bestämmelserna om reglerad befordringsgång, kontorsbiträden, kanslibiträden, kontorister, kansliskrivare samt i övrigt med denna personal i fråga om arbetsuppgifter jämförliga tjänstemän med lön enligt 4—15 lönegraderna eller däremot nära svarande arvoden. I »kontorsbiträdeskarriären» skulle inte inräknas personal med telefonistgöromål, kassörer och personal med ritarbete eller likartat arbete.

b) Personal i 4—15 lönegraderna tillhörande »telefonistkarriären» inom telegrafverket.

c) Personal i 7—17 lönegraderna inom postverket tillhörande »brevbärarkarriären». Till denna skulle ej föras stationsmästare.

d) Personal i 7—17 lönegraderna på ban-, maskin- och trafikavdelning inom SJ tillhörande »banvakts- och stationskarlskarriärerna».

e) Reparatörspersonal inräknat linjeförmän inom telegrafverket.

Från redovisningen skulle undantas tjänstemän med deltidsanställning samt vidare tjänstemän, vilka till följd av tjänstledighet fått vidkännas C-avdrag på septemberlönen.

Det insamlade materialet har fördelats på nio personalgrupper eller karriärer. Dessa grupper samt antalet redovisade personer i varje grupp anges här nedan med uppdelning på ortsgrupper.

Personalgrupp, karriär	Antal redovisade tjänstemän på ortsgrupp 3	5
Kontorsbiträdeskarriären	6 128	10 401
Telefonistkarriären	5 479	1 665
Brevbärarkarriären	3 437	2 380
Stationskarlskarriären, trafikavd.	10 107	2 320
» , maskinavd.	7 712	1 210
Banvaktskarriären	2 053	218
Manlig sinnessjukvårdspersonal	1 651	—
Kvinnlig »	2 167	—
Reparatörer i telegrafverket	1 097	606

Vid studiet av den här nedan lämnade löneredovisningen i vad avser statstjänstemän skall beaktas, att uppgifterna införskaffades från myndigheterna under oktober och november månader 1952, och att dessa därför icke vid sammanställandet av sina uppgifter kunnat ta hänsyn till de höjda lönegradsplaceringar, som tillkom med anledning av propositioner till 1952 års höstriksdag, och som med retroaktiv verkan tillämpats från 1 juli 1952. Angivna förhållande synes ha betydelse främst vid bedömningen av löneförhållandena i kontorsbiträdeskarriären, vilka sålunda torde vara gynnsammare än vad denna redovisning utvisar.

I den följande redogörelsen skall lönen i statlig tjänst jämföras med lönen på den allmänna arbetsmarknaden.

Gentemot de gjorda jämförelserna kan givetvis resas invändningar av den arten, att stora grupper av statens tjänstemän inte har sådana motsvarigheter på den allmänna arbetsmarknaden att lönejämförelser är berättigade. Rörande de jämförelser, som här nedan görs med industrins arbetare,

kan vidare anföras, att en statstjänstemannakarriär innefattar en befordringsstege, vilket ej är fallet med industriarbetargruppen. Vid jämförelser mellan industriarbetargruppen och t. ex. stationskarlskarriären borde därför till den förra gruppen föras de personer, t. ex. förmän i tjänstemannaställning och verkmästare, vilka på grund av befordran utträtt ur gruppen. Häremot kan framhållas, att inom olika statstjänstemannakarriärer befordran hör till regeln, under det att befordran inom industriarbetargruppen torde inträffa tämligen sällan.

Vid de jämförelser, som här företas med utgångspunkt från statliga månadslöner, skall observeras att de statliga lönerna är nettolöner, dvs. lönerna inkluderar ej belopp, som av den anställde skall betalas i pensionsavgift.

Den genomsnittliga timförtjänsten i vissa statstjänstemannakarriärer

I nedanstående tabell anges den genomsnittliga timförtjänsten i vissa statliga tjänstemannagrupper enligt den ovan nämnda undersökningen för september 1952. Timförtjänsterna är beräknade med ledning av den för måna-

Den genomsnittliga timförtjänsten (i kronor) efter ålder i vissa statstjänstemannagrupper [1]

Åldersgrupp	Personalgrupp, karriär								
	Kontorsbiträdeskarriären	Telefonistkarriären	Brevbärarkarriären	Stationskarlskarriären		Banvaktskarriären	Sinnessjukvårdspersonal		Reparatörer i tel.-verket
				traf.-avd.	mask.-avd.		manl.	kvinnl.	
Ortsgrupp 3									
—20 år	2·91	2·97	3·20	3·34	3·84	3·08	3·18	2·69	—
21—24 »	3·51	3·58	4·08	4·06	4·12	3·67	3·40	3·26	—
25—29 »	3·85	4·04	4·56	4·08	4·17	3·80	3·86	3·58	3·91
30—34 »	4·09	4·43	4·78	4·24	4·62	3·89	4·18	3·86	4·14
35—39 »	4·04	4·72	4·98	4·42	4·96	4·00	4·37	3·94	4·43
40—44 »	4·33	4·98	5·17	4·73	5·08	4·20	4·50	4·25	4·62
45—49 »	4·42	4·95	5·00	4·62	5·04	4·28	4·55	4·21	4·61
50—54 »	4·55	5·04	5·16	4·68	5·40	4·36	4·67	4·43	4·72
55—59 »	4·67	5·51	5·30	4·96	5·63	4·35	4·85	3·58	4·72
Samtliga	3·78	3·93	4·58	4·81	4·74	4·06	4·28	3·80	4·55
Ortsgrupp 5									
—20 år	3·80	3·66	3·50	3·64	3·73	0·00	—	—	0·00
21—24 »	4·05	4·26	4·41	4·16	4·38	0·00	—	—	3·98
25—29 »	4·55	4·49	4·74	4·40	4·44	0·00	—	—	4·23
30—34 »	4·74	5·49	5·07	4·54	4·93	4·58	—	—	4·71
35—39 »	4·82	5·82	5·42	4·89	5·32	4·72	—	—	4·86
40—44 »	5·18	6·15	5·58	5·09	5·62	4·88	—	—	5·09
45—49 »	5·08	5·84	5·48	5·30	5·46	0·00	—	—	5·17
50—54 »	5·16	5·88	5·45	5·24	5·38	0·00	—	—	5·54
55—59 »	5·41	6·18	5·94	5·40	6·18	4·79	—	—	5·57
Samtliga	4·56	4·99	5·05	4·72	5·16	4·74	—	—	4·93

[1] 0·00 anger att gruppen omfattar mindre än 25 personer; — anger att intet finns att redovisa.

den utbetalda lönesumman och antalet under månaden fullgjorda arbetstimmar. Härvid har emellertid antalet arbetstimmar omräknats så att endast den för året genomsnittliga semestertiden påverkar arbetstidssiffrorna. De framräknade lönegenomsnitten innefattar sålunda kontant utgående sociala förmåner, såsom semesterlön, sjuklön, lön vid militärtjänstgöring, lön vid olycksfall i tjänsten m. m. Vidare ingår de särskilda tillägg, som förekommer på den fasta lönen, t. ex. vikariatsersättning och ersättning för arbete på obekväm arbetstid. Övertidsersättning ingår emellertid ej i redovisningen och inte heller antalet övertidstimmar. Värdet av fri läkarvård och medicin samt pensionsförmån innefattas ej i lönegenomsnitten. De framkomna variationerna i lönegenomsnitten de olika åldersgrupperna och karriärerna emellan sammanhänger med olikheten i den fastställda arbetstiden och med omfattningen av frånvaron från arbetet; vidare inverkar olikheterna i lönegrads- och löneklassfördelningen samt storleken av de särskilda ersättningarna utöver den fasta lönen. Lönegenomsnitten i de olika karriärerna oavsett ålder påverkas av åldersfördelningen i respektive grupper. Som exempel kan nämnas, att på ortsgrupp 3 i kontorsbiträdeskarriären 62 procent mot i stationskarlskarriären på maskinavdelningen 30 procent var i åldern under 30 år.

I tabellen anges den genomsnittliga timförtjänsten för de olika tjänstemannagrupperna. Som ett komplement till tabellen och till ledning för den fortsatta framställningen anges här den ordinarie bottenlönegraden i vissa karriärer.

Karriär	Bottenlönegrad
Kontorsbiträdeskarriären	8
Brevbärarkarriären	10
Stationskarlskarriären, trafikavd.	10
» , maskinavd.	10
Banvaktskarriären	10
Manlig sinnessjukvårdspersonal	12
Kvinnlig »	10

Vidare anges i vad mån tjänstemännen efter viss tid kvarstår i dessa lönegrader. Här har valts att ange, i vilken mån personalen i de olika grupperna på ortsgrupp 3 efter en tjänstetid av 25—29 år kvarstår i bottenlönegrad.

Karriär	Det procentuella antalet tjänstemän, som efter 25—29 år kvarstår i bottenlönegrad
Kontorsbiträdeskarriären	9
Brevbärarkarriären	4
Stationskarlskarriären, trafikavd.	5
» , maskinavd.	6
Banvaktskarriären	10
Manlig sinnessjukvårdspersonal	48
Kvinnlig »	41

Det är en tämligen liten del i de olika nu redovisade numerärt mest betydande tjänstemannagrupperna, som inte erhåller befordrad tjänst.

Här nedan lämnas vissa uppgifter om löneläget för några större personalgrupper på den allmänna arbetsmarknaden. I anslutning härtill återges här ovan angivna siffror för statstjänstemän, i vissa fall kompletterade med ytterligare uppgifter från den i september 1952 utförda undersökningen.

Lönen till vuxen manlig industriarbetare och till tjänsteman i affärsverkens manliga karriärer

Löneförhållandena för industrins arbetare redovisas i den officiella statistiken såsom genomsnittliga timförtjänster per arbetad timme. De i tabellen lämnade lönegenomsnitten för statligt anställda har framräknats på i princip samma sätt som lönemedeltalen för industriarbetarna med den reservationen, att i talen för sistnämnda grupp ingår övertidsersättning men ej olycksfallsersättning i de delar denna garanteras redan genom olycksfallsförsäkringslagen. Ett avdrag på genomsnittslönerna för de statligt anställda av det belopp, som för inträffande olycksfall skulle ha utgått enligt olycksfallsförsäkringslagen, skulle synbarligen sänka de statliga genomsnittslönerna endast obetydligt. På samma sätt skulle sannolikt ett tillförande av övertidsersättningar endast höja lönerna obetydligt. Från de nu påvisade olikheterna i redovisningsmetoder får bortses vid de här gjorda jämförelserna.

Enligt socialstyrelsens kvartalsstatistik för november 1952 var den genomsnittliga timförtjänsten för vuxna manliga industriarbetare på ortsgrupp 3 3,71 kr per timme och på ortsgrupp 5 4,44 kr per timme. I dessa timförtjänster ingår ej till någon del sociala förmåner. Räknar man med tre veckors semester samt i övrigt samma omfattning av de sociala förmånerna som under 1951, torde ca 7 procent av den samlade lönen utgöras av sociala förmåner. Man skulle med denna utgångspunkt få att den genomsnittliga timförtjänsten, inräknat sociala förmåner, för industrins manliga arbetare på ortsgrupp 3 utgjorde 3,99 kr och på ortsgrupp 5 4,77 kr. En jämförelse med de i tabellen angivna lönebeloppen ger vid handen, om man ser till förhållandena på ortsgrupp 3, att brevbärare och stationskarlar redan i åldern 21—24 år erhåller ett förmånligare löneläge än industriarbetare. I banvaktskarriären på ortsgrupp 3 och i de olika karriärerna på ortsgrupp 5 är löneläget ej lika gynnsamt för de statsanställda.

Det har här ovan påvisats, att bottenlönegraderna tämligen fullständigt »töms» på äldre tjänstemän. Det framgår även av följande tablå, att lönen i de manliga ordinarie bottenlönegraderna på ortsgrupp 3 i allmänhet överträffar och på ortsgrupp 5 ej mycket understiger industriarbetarens genomsnittslön.

Personalgrupp	Genomsnittlig timförtjänst, kr, på ortsgrupp[1]	
	3	5
Vuxen manlig industriarbetare	3·99	4·77
Brevbärarkarriären, 10 lönegraden	4·40	4·70
Stationskarlskarriären, trafikavd., 10 lönegraden	4·09	4·35
» , maskinavd., 10 lönegraden	4·15	4·55
Banvaktskarriären, 10 lönegraden	3·74	4·66

För att erhålla en säkrare grund för jämförelse olika grupper emellan skulle det vara av värde att ha en mer ingående kännedom om lönestrukturen inom olika grupper av arbetstagare i enskild och statlig tjänst. Det lönestatistiska materialet är emellertid ofullständigt, varför några mycket detaljerade jämförelser inte kan göras. Det synes emellertid vara av intresse att kunna visa, hur lönen förhåller sig i skilda åldersgrupper inom olika personalkategorier. I diagram 1 och 2 visas löneförhållandena inom ett stort verkstadsföretag på ortsgrupp 3 respektive i stationskarlskarriärerna på ortsgrupp 3. Båda diagrammen avser timförtjänster utan inräknande av sociala förmåner av något slag. Uppgifterna för verkstadsföretaget avser förhållandena första kvartalet 1950, under det att uppgifterna för stationskarlskarriärerna avser september 1952. Det förhållandet att uppgifterna avser olika tidpunkter medför givetvis att lönenivåerna ej kan jämföras. Däremot erhålls av diagrammen vissa belysningar av lönestrukturen.

Det illustreras av diagrammen tämligen markant, hur i stationskarlskarriären lönen ständigt stegras med stigande ålder. Den ojämnhet i lönekurvan, som uppträder för maskinavdelningens stationskarlskarriär ungefärligen i 40-års-åldern, får bedömas mot bakgrunden av att rekryteringen till karriären skett så att åldersgrupperna 40—55 år är mycket små. Löneförhållandena för en liten grupp tjänstemän i dessa åldrar, som rekryterats först vid en relativt sen ålder, blir därför starkt märkbara i löneuppgifterna.

En helt annan lönestruktur erhålls ur diagram 1 för verkstadsindustrins arbetare. Yrkesarbetarna stegrar sin inkomst intill en ålder av 35 år. Härefter stabiliseras eller sänks emellertid förtjänstnivån. För tempo- och grovarbetare når lönen tidigare än för verkstadsarbetaren sin topp. Sedan toppen nåtts avtar lönen tämligen snart med stigande ålder.

Lönen till vuxen manlig och kvinnlig industriarbetare och till personalen i de kvinnliga statstjänstemannakarriärerna

Den genomsnittliga timförtjänsten för industrins kvinnliga arbetare var i november 1952 på ortsgrupp 3 2,55 kr och på ortsgrupp 5 2,99 kr. Inlägger man i dessa siffror — på samma sätt som här ovan för de manliga arbetarna — de sociala förmånerna, erhålls i stället på ortsgrupp 3 2,74 kr och på ortsgrupp 5 3,21 kr. Nu angivna timlöner skall här jämföras med lönerna i kontorsbiträdes- och telefonistkarriärerna samt lönen till den kvinnliga sin-

[1] Värdet av sjukvårds- och pensionsförmånerna för här upptagna grupper av statstjänstemän kan beräknas uppgå till 0,50—1,00 kr per arbetad timme.

Diagram 1

Lön per arbetad timme första kvartalet 1950 för vuxna manliga arbetare inom ett verkstadsföretag på ortsgrupp 3

Median- och kvartillöner

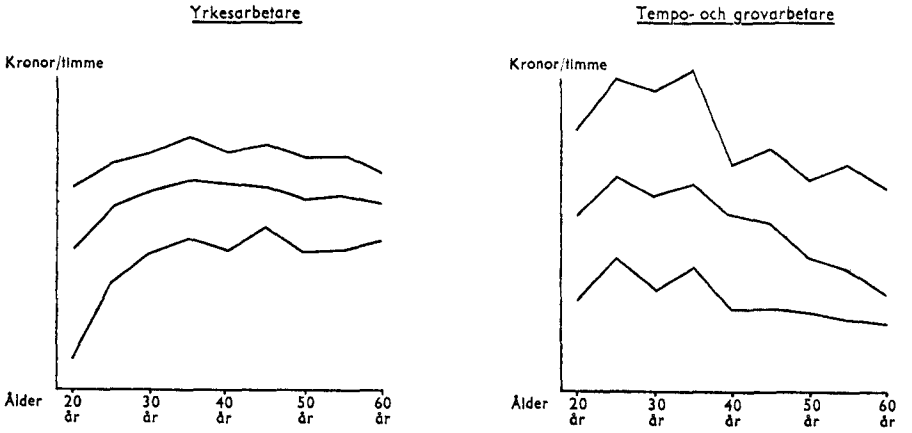

Diagram 2

Lön per arbetad timme på ortsgrupp 3 i september 1952 inom stationskarlskarriären

Median- och kvartillöner

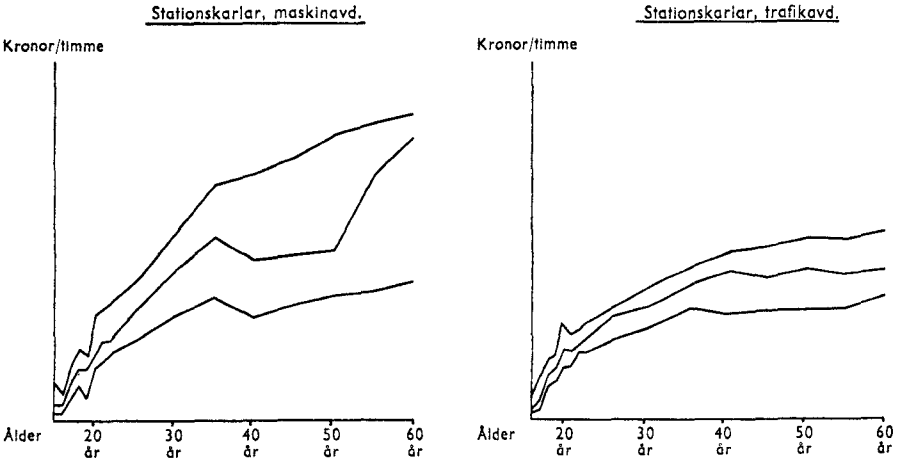

nessjukvårdspersonalen. Här nedan anges vissa löneuppgifter, som synes böra ifrågakomma för en sådan jämförelse. I den så uppställda tablån har angetts lönen i den ordinarie bottenlönegraden i kontorsbiträdeskarriären, dvs. 8 lönegraden. För telefonistkarriären har angetts lönen såväl i 8 som i 10 lönegraderna. För att något precisera innebörden av de för telefonistkarriären lämnade siffrorna kan anges, att bland telefonisterna på ortsgrupp 3 efter 5—9 tjänsteår 33 procent befinner sig i 8 lönegraden och 16 procent i 10 lönegraden, efter 10—14 tjänsteår befinner sig 19 procent i 8 lönegraden och 73 procent i 10 lönegraden.

Personalgrupp	Genomsnittlig timförtjänst, kr, på ortsgrupp[1]	
	3	5
Vuxen manlig industriarbetare	3·99	4·77
» kvinnlig »	2·74	3·21
Kontorsbiträdeskarriären, 8 lönegraden	3·78	4·48
Telefonistkarriären, 8 »	4·19	5·02
» , 10 »	4·74	5·78
Kvinnlig sinnessjukvårdspersonal, 10 lönegraden	4·04	—

Av tabellen tidigare och ovanstående tablå framgår, att inom kontorsbiträdes- och telefonistkarriärerna redan vid en ålder av högst 20 år den genomsnittliga timförtjänsten överstiger lönen till industrins kvinnliga arbetare. Av tablån framgår, att den obefordrade tjänstemannen i kontorsbiträdeskarriären har en lön, som med nära 40 procent överstiger lönen till en vuxen kvinnlig industriarbetare men något understiger lönen till den vuxne manlige industriarbetaren. Övriga i tablån upptagna kvinnliga tjänstemannagrupper har löner överstigande den manliga industriarbetarlönen.

Vid jämförelse med industrins arbetare skall beaktas vad ovan sagts om att värdet av sjukvårdsförmåner och pensionsförmåner ej ingår i de för de statsanställda redovisade lönerna, samt vidare att i kontorsbiträdes- och telefonistkarriärerna ingår ett betydande antal tjänstemän i sådana åldrar, att de vid anställning inom industrin inte skulle rubriceras som vuxna arbetare.

Löneförhållandena för kvinnlig kontorspersonal inom industri, handel, banker och försäkringsbolag samt i kontorsbiträdeskarriären

Det är tämligen svårt att uppleta statistiskt redovisade grupper av manliga tjänstemän på den allmänna arbetsmarknaden, som kan jämföras med de här redovisade manliga tjänstemannagrupperna. När det gäller personalen i kontorsbiträdeskarriären, finns dock möjligheter att företa jämförelser med tjänstemannagrupper på den allmänna arbetsmarknaden. Härvid kan dock inte — i brist på erforderligt sifferunderlag — jämförelsen bygga på timförtjänster utan måste baseras på månadslöner.

Den officiella lönestatistiken rörande *industrins tjänstemannalöner* lämnar endast uppgift om genomsnittliga månadslöner med uppdelning på ett

[1] Se not sid. 537.

fåtal yrkesgrupper. Den kvinnliga kontorspersonalen delas i två grupper, nämligen kvalificerad kontorspersonal och övrig kontorspersonal. Lönen i de båda grupperna i september 1952 anges här nedan.

	Månadslön, kr, på ortsgrupp	
	3	5
Kvalificerad kontorspersonal	742	859
Övrig kontorspersonal	483	613
Samtliga	517	651

I de angivna lönebeloppen ingår även den del av lönen tjänstemännen betalar för pensionsförsäkring. De pensionsförsäkrade kvinnliga tjänstemännen torde i allmänhet betala 6 procent av lönen i pensionsavgift. Ett rätt stort antal kvinnliga tjänstemän torde emellertid, på grund av att de inte uppfyller uppställda ålders- eller tjänstetidskrav, inte omfattas av pensionsförsäkring. Den reduktion av de ovan angivna genomsnittliga månadslönerna, som med hänsyn till pensionsavgifterna kan göras vid jämförelse med de statliga lönerna, skulle sålunda företas med ett lägre procenttal än 6. Eftersom möjligheter saknas att utföra någon närmare beräkning, används i jämförelserna här nedan de inte reducerade lönebeloppen. Jämförelserna ger därför siffermässigt ett gynnsammare läge för industrins anställda än som svarar mot de verkliga förhållandena.

Den genomsnittliga månadslönen för industritjänstemännen på ortsgrupp 3 utgör 517 kr, vilket svarar mot lönen i löneklass 6, som av den statligt anställde normalt uppnås efter 1 $^1/_2$ års tjänstetid. Den till 651 kr uppgående lönen på ortsgrupp 5 svarar närmast mot löneklass 9, som av den statsanställde uppnås efter 5$^1/_2$ års tjänstetid.

Enligt den för september 1952 utförda undersökningen var den genomsnittliga månadslönen i kontorsbiträdeskarriären på ortsgrupp 3 601 kr och på ortsgrupp 5 681 kr. De statliga genomsnittslönerna är sålunda på ortsgrupp 3 minst 84 och på ortsgrupp 5 minst 30 kr högre per månad än industrins löner.

De officiella lönemedeltal, som utarbetas för *anställda inom handeln*, utgörs av medianlöner och (aritmetiska) genomsnittslöner. Lönemedeltalen är åldersgrupperade. I de redovisade lönerna, som avser september 1952, ingår de anställdas avgifter för pensionsförsäkring. På samma sätt som ovan gjorts beträffande de inom industrin anställda, bortses vid de siffermässiga jämförelserna från, att de inom handeln anställda för att komma i åtnjutande av pensionsförsäkring har att betala särskild pensionsavgift.

I redovisningen av handelns kvinnliga kontorspersonal delas på personal med kvalificerat arbete och övrig kontorspersonal. För att erhålla jämförbarhet med kontorsbiträdeskarriären bör emellertid dessa båda yrkesgrupper sammanföras till en grupp. En på detta sätt sammanslagen redovisning har inte — som önskvärt vore — erhållits såsom medianlöner utan endast såsom genomsnittslöner. Dessa genomsnittslöner anges i följande tablå jämsides med motsvarande uppgifter för kontorsbiträdeskarriären.

Åldersgrupp	Genomsnittslön, kr, för kontorspersonal inom handeln på ortsgrupp 3	5	kontorsbiträdeskarriären på ortsgrupp 3	5
—17	261	351	417	479
18—20	369	480	478	527
21—24	479	590	561	615
25—29	553	652	611	666
30—39	596	709	641	710
40—49	644	733	683	744
50—59	674	747	706	780
Samtliga	**489**	**636**	**601**	**681**

Enligt föreliggande redovisning är de statliga lönerna avsevärt högre än handelns löner. Särskilt markant är detta på ortsgrupp 3, där de statliga lönerna genomsnittligt ligger minst 112 kr eller minst 23 procent högre än handelns löner. Motsvarande siffror för handeln är på ortsgrupp 5 minst 45 kr respektive minst 7 procent. I de åldersgrupperade siffrorna är löneklyftan särskilt stor för den yngsta åldersgruppen. Den statliga lönen på ortsgrupp 3 för denna grupp ligger 156 kr eller 60 procent högre än lönen inom handeln.

I nedanstående tablå anges med utgångspunkt från den officiella statistiken vissa uppgifter om löneförhållandena under 1952 för *kvinnlig kontorspersonal inom affärsbanker och försäkringsbolag*. I lönen ingår värdet av naturaförmåner. Den del av lönen, som utgör den anställdes pensionsavgift, är ej inräknad. De för affärsbankerna lämnade uppgifterna avser ordinarie befordrade och obefordrade tjänstemän. För försäkringsbolagen avser uppgifterna ordinarie tjänstemän oavsett löneklass. Ordinarie anställning vinns i dessa båda branscher efter 3 års anställning och tidigast det år under vilket 21 års ålder uppnås. I nämnda tablå lämnas även för jämförelse uppgift om löneförhållandena i kontorsbiträdeskarriären. Det är härvid att märka, att i kontorsbiträdeskarriären även innefattas sådan extra personal och personal med kortare anställningstid, som inte ingår i redovisningen för bankerna och försäkringsbolagen. Uppgifterna avser för bankerna ortsgrupp 5 — dvs. i stort sett Stockholm — för försäkringsbolagen Stockholm och för staten Stockholm med omkringliggande kommuner tillhörande ortsgrupp 5. De angivna olikheterna i den geografiska avgränsningen torde liksom vid redovisningen här ovan, i vad avser andra grupper, sakna betydelse.

Åldersgrupp	Medianmånadslön, kr, i affärsbanker	försäkringsbolag	kontorsbiträdeskarriären
—20	—	—	506
21(20)—24	548	546	629
25—29	633	621	658
30—34	702	679	721
35—39	786	738	721
40—44	878	829	750
45—49	909	846	750
50—54	932	838	807
55—59	932	813	807

Trots att de för kontorsbiträdeskarriären angivna uppgifterna påverkas i sänkande riktning av att de ej i likhet med uppgifterna från bankerna och försäkringsbolagen renodlats från personal med kortare anställningstider, är de statliga lönerna högre än i affärsbankerna och försäkringsbolagen t. o. m. åldersgruppen 30—34. För de högre åldrarna är lönerna inom bankerna avsevärt högre och inom försäkringsbolagen något högre än i kontorsbiträdeskarriären. Slutlönen i försäkringsbolagen och i statlig tjänst är dock nära nog densamma. Även när det gäller dessa högre åldrar torde siffrorna för kontorsbiträdeskarriären märkbart påverkas av att även nyanställd personal ingår i sammanställningen. Det bör likaså observeras — detta gäller även jämförelserna med andra kategorier än bank- och försäkringstjänstemän — att uppgifterna för de statligt anställda avser en uppåt avgränsad grupp. Som ovan angetts har i kontorsbiträdeskarriären inte medräknats personal i högre än 15 lönegraden. Någon liknande avgränsning har inte företagits beträffande andra här redovisade kontorsgrupper på den allmänna arbetsmarknaden. Den i förhållande till kontorsbiträdeskarriären gynnsammare löneställning, som i de högre åldrarna framträder för bank- och försäkringstjänstemännen, torde i väsentlig utsträckning elimineras i en undersökning, som baseras på hela den nuvarande uppsättningen av tjänster, som rekryteras via kontorsbiträdesgruppen.

Rekryteringen till Socialinstitutet i Stockholm

Av socionom *Tage Öh*

Effektiviseringen av socialvården har i många fall betytt att specialutbildade tjänstemän anställts. Härvid har i första hand de med utbildning från socialinstitut kommit i fråga. Det kan därför vara av ett visst intresse att undersöka ur vilka grupper i samhället studerandena vid socialinstituten rekryteras. En mindre sådan undersökning har också gjorts omfattande samtliga som under femårsperioden 1945—49 började sina studier vid Socialinstitutet i Stockholm. Undersökningen ger besked om elevernas sociala ursprung samt vilket samband detta hade med andra faktorer, såsom val av studielinje, förutbildning och kön.

Uppgifterna om de studerande har hämtats från den inskrivningsblankett, som studeranden själv får fylla i vid början av första terminen. Då de lämnade uppgifterna icke kunnat kontrolleras, får man inte bortse från att det kan finnas vissa felaktigheter i primärmaterialet.

Från vilka socialgrupper kom eleverna? För bestämmandet av elevernas sociala ursprung har den yrkesförteckning, som Statistiska centralbyrån använder för att i valstatistiken dela upp väljarna i tre socialgrupper — I, II och III — begagnats. Med elevernas sociala ursprung menas här faderns, eller i några fall moderns socialgrupp. För de fall, där säkra uppgifter för gruppering saknas, har bildats en restgrupp med beteckningen X.

Under femårsperioden började sammanlagt 707 elever sina studier vid institutet, av dessa tillhörde 29 procent socialgrupp I, 40 procent socialgrupp II och 19 procent socialgrupp III. De övriga 12 procenten tillhörde alltså de obestämbaras grupp. Som vanligt när det gäller högre studier är alltså socialgrupp III underrepresenterad. I jämförelse med socialgruppsfördelningen vid universitet och högskolor är dock 19 procent en ganska stor andel. Det finns inte heller något som talar för att grupp III:s andel skulle vara i tillväxt. Om man bortser från år 1945, då restriktivare villkor för inträde vid institutet rådde, var under de följande åren socialgrupp III:s andel 18, 24, 25 respektive 20 procent. Siffrorna för socialgrupp II har under hela femårsperioden hållit sig mellan 39 och 41 procent.

Fördelningen på olika studielinjer. Vid Socialinstitutet i Stockholm avläggs examen vid fyra olika linjer. På den *sociala linjen* (S) är undervisningen lagd så att den skall passa dem som ämnar ägna sig åt socialvårdande verksamhet; *socialkommunala linjen* (SK) för dem som skall ägna sig åt både social och kameral verksamhet; *kamerala linjen* (K) för dem som skall ägna sig åt kameral verksamhet inom städer och landsting samt slutligen *teore-*

tiska linjen (T) för dem som önskar en allmän social och samhällelig orientering utan att därför binda sig för någon av speciallinjerna.

Social-	S		SK		K		T		Samtliga	
grupp	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
I	149	73	10	5	26	12	19	10	204	100
II	140	49	53	19	53	19	38	13	284	100
III	64	47	29	22	22	16	20	15	135	100
X	38	45	19	23	11	13	16	19	84	100
I—X	**391**	**55**	**111**	**16**	**112**	**16**	**93**	**13**	**707**	**100**

Ovanstående tablå visar hur eleverna är fördelade på olika studielinjer och socialgrupper; procentsiffrorna anger fördelningen inom varje grupp för sig. Av samtliga inskrivna har alltså över hälften, 55 procent, valt sociala linjen. Mellan socialgrupp I å ena sidan och II och III å den andra föreligger klara skillnader i valet av studielinje. Av eleverna från grupp I har inte mindre än 73 procent valt den sociala linjen men endast 49 resp. 47 procent av de två övriga grupperna.

Förutbildning. För att erhålla inträde vid socialinstitut skall man förutom viss praktik även ha avlagt studentexamen med vissa minimibetyg eller också erhållit godkänt vid särskilda prov. De som inte har studentexamen, har i regel annan teoretisk utbildning, såsom handelsutbildning, realexamen, normalskolekompetens, en eller flera årskurser vid folkhögskola eller liknande. Rekryteringen är alltså lagd på en betydligt bredare bas än vid andra högskolor.

I tablån nedan visas sambandet mellan socialgrupp och förutbildning; för enkelhetens skull har eleverna med hänsyn till förkunskaper indelats i endast två grupper — studenter och icke studenter.

	I		II		III		X		Samtliga	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Studenter	152	44	129	37	40	12	25	7	346	100
Icke studenter . .	52	15	155	43	95	26	59	16	361	100

Totalt sett är de två grupperna ungefär lika stora, eller 49 procent studenter och 51 procent icke studenter. Som väntat kommer betydligt fler studenter från socialgrupp I än från III, de flesta icke studenterna kommer emellertid från grupp II. Om man går den andra vägen och räknar ut proportionerna studenter och icke studenter inom varje socialgrupp, blir skillnaderna större. Av socialgrupp I utgör studenterna hela 74 procent av antalet, av grupp II 42 procent och av grupp III endast 29 procent.

Undersöker man hur studenterna och icke studenterna är fördelade på olika studielinjer framgår det, att 70 procent av studenterna valt den sociala linjen och endast 5 procent den socialkommunala. Icke studenterna är även här jämnare fördelade, 41 procent på den sociala linjen, 26 på den socialkommunala, 16 procent på den kamerala och de övriga 17 procenten på den teoretiska linjen.

Könsfördelningen. Av samtliga inskrivna under åren 1945—49 var 395 eller 56 procent män och 312 eller 44 procent kvinnor. Endast 15 procent av männen hör till socialgrupp I, både grupp II och III är större, 45 respektive 26 procent. För kvinnorna ligger det annorlunda till; socialgrupp I är störst med 47 procent av de studerande kvinnorna, grupp II har 34 procent, medan socialgrupp III inte är större än 10 procent. En klarare bild av olikheterna vid rekryteringen till Socialinstitutet får man kanske om proportionerna män — kvinnor uträknas för varje socialgrupp för sig. Av eleverna tillhörande socialgrupp I är endast 28 procent män, men i grupp II har andelen stigit till 62 procent och i socialgrupp III till inte mindre än 76 procent.

	S		SK		K		T		Samtliga	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Män	113	29	107	27	98	25	77	19	395	100
Kvinnor	278	89	4	1	14	5	16	5	312	100

Om vi betraktar valet av studielinje (se ovanstående tablå), understryker detta den traditionella kvinnliga inställningen att söka sig till vårdande verksamhetsfält (såvida det inte är svårigheten för kvinnor att erhålla den för andra linjer än den sociala erforderliga praktiken, som spelar in). Männen fördelar sig som syns ganska jämnt på samtliga fyra linjer. Kvinnorna däremot var till övervägande del koncentrerade till en linje — den sociala. Om man ser på könsproportionerna inom linjerna visar det sig att av eleverna på den sociala linjen var 29 procent män, på den socialkommunala 96 procent, på den kamerala 88 procent och på den teoretiska linjen 83 procent.

Med hänsyn till socialgruppsfördelningen är det naturligt att det också i fråga om förkunskaper finns stora skillnader mellan män och kvinnor. Av männen är 30 procent studenter, för kvinnorna är motsvarande siffra inte mindre än 73 procent.

Sammanfattningsvis kan konstateras att de som går sociala linjen, blivande socialvårdsassistenter, barnavårdsmän, skyddskonsulenter och kuratorer, vilka kommer att stå i omedelbar kontakt med allmänheten, till övervägande del är kvinnor (71 procent av samtliga på S-linjen) från de högre socialgrupperna (av kvinnorna kom från socialgrupp I 38 och från II 36 procent). En betydande del av dem har studentexamen (62 procent).

Socialkommunala linjens elever, de blivande kommunalkamrerarna och tjänstemännen i städernas och landstingens förvaltningar, är nästan samtliga män (96 procent). Socialgruppsmässigt sett är de jämnare fördelade (socialgrupp I 9 procent, II 48 procent, III 26 procent och X 17 procent). Endast 15 procent av dem har studentexamen. De som valt kamerala linjen visar både när det gäller kön och socialgruppsfördelning ganska stora likheter med de socialkommunala eleverna. Däremot är nära hälften av dem studenter (49 procent).

Tjänstemannarörelsen och socialpolitiken

Av förste sekreterare *Otto Nordenskiöld*, Tjänstemännens Centralorganisation

När tjänstemannaorganisationerna under 1920- och 1930-talen på allvar började sin fackliga verksamhet lades tyngdvikten helt vid önskemålet att skapa större trygghet åt medlemmarna. Man önskade ett lagligt skydd för det i stor utsträckning redan i praxis existerande systemet. Denna lagstiftning, ansåg man, borde kodifiera eller förbättra då bestående förhållanden. Samtidigt med att De anställdas centralorganisation (DACO) bildades år 1931 hade även tillsatts särskilda sakkunniga (kommittén rörande de privatanställda) för att undersöka möjligheterna att lagstiftningsvägen reglera vissa av dessa frågor. Kommittén, som framlade sitt betänkande 1935, föreslog en reglering av bl. a. uppsägningstid, semester och sjuklön — med olika materiellt innehåll för arbetare, lägre tjänstemän och högre tjänstemän. Detta lagförslag ledde aldrig till någon lagstiftning. Försöken att lagstiftningsvägen lösa tjänstemännens speciella trygghetsproblem har därefter i stort sett övergetts, och man har i stället slagit in på en annan väg. Man har från tjänstemannarörelsens sida i första hand sökt att genom kollektivavtal och överenskommelser i annan form med respektive arbetsgivare få en reglering till stånd av olika allmänna anställningsvillkor. De yttre förutsättningarna härför skapades genom att år 1936 lagen om förenings- och förhandlingsrätt tillkom och att därefter tjänstemannaorganisationerna snabbt tillväxte i styrka och omfattning. Tjänstemannarörelsen har sålunda efter denna tidpunkt hävdat den principiella linjen, att man icke onödigtvis bör ingripa genom lagstiftning i de enskilda anställningsförhållandena. Beträffande lönerna hävdar man, liksom övriga huvudorganisationer, arbetsmarknadens integritet. De relativt goda allmänna anställningsvillkoren har erhållits genom att man under vissa tidsskeden vid avtalsförhandlingarna lagt tyngdpunkten på trygghetsmomenten och samtidigt i viss utsträckning därför tvingats avstå från kontanta löneförhöjningar. Tjänstemannarörelsen accepterar vidare, att sociallagstiftningen ges karaktären av en minimilagstiftning. Vid semesterlagens genomförande år 1938 accepterades sålunda denna linje, men samtidigt krävdes också att lagen skulle ge skydd för den bättre sedvänja, som fanns utbildad på vissa områden. En dylik bestämmelse infördes som bekant även i lagen. Ifråga om semesterlagstiftningen har det även visat sig, att tjänstemännen har haft ett positivt intresse av lagstiftningens utbyggnad. 3-veckorssemesterns genomförande hade betydelse för stora grupper av tjänstemän, framför allt i de lägre ålders- och lönegrupperna. Detta sammanhängde med att inom exempelvis industrins område semestertidens längd i kollektivavtalen är avvägd med hänsyn till ålder och lönens storlek,

Vid Munkbron i Stockholm är TCO:s kansli beläget. Därunder ses direktören omgiven av några av sina närmaste medarbetare. Från vänster: sekreterare Martin Gustafson, direktör Valter Åman, fil. lic. Arne Nilstein samt artikelförfattaren

och att i de lägre grupperna semestern före reformen uppgick till 2 eller 2 1/2 veckor.

I fråga om arbetstidens reglering har tjänstemannarörelsen icke för det stora flertalet av sina medlemsgrupper haft samma intressen att bevaka som arbetarna. Vid arbetstidslagstiftningens genomförande efter första världskriget infördes undantagsbestämmelser för tjänstemännen. I flertalet fall är också arbetstiden kortare än den i lagen fastställda minimitiden. Tjänstemannarörelsen har därför hävdat, att det icke finns någon anledning att ändra på de nu gällande undantagsbestämmelserna. Endast i speciella fall, där arbetstiden varit avsevärt längre än minimitiden i lagen, har TCO krävt en ändring, vilket exempelvis var fallet beträffande viss arbetsledande personal inom hotell- och restaurangnäringen, som även för några år sedan fördes in under den för detta område speciella arbetstidslagen. I kollektivavtalen har i många fall arbetstiden reglerats eller i varje fall har bestämmelser införts om vissa gruppers rätt till ersättning för övertid, varmed då avses arbete utöver »det ordinarie arbetsmåttet per dag».

Beträffande den del av socialpolitiken, som har till uppgift att skydda medborgarna mot inkomstbortfall eller otillräckliga försörjningsmöjligheter i speciella lägen har tjänstemännen även haft särskilda synpunkter, även här framför allt grundade på vissa anställningsvillkors utformning. Detta gäller exempelvis i fråga om lagstiftningen om folkpensionering och därmed sammanhängande frågor. För mycket stora tjänstemannagrupper har i samarbete med arbetsgivarna en tjänstepensionering ordnats, som är avsedd att ge en någorlunda hygglig försörjning på ålderdomen. Genomförandet av en effektiv folkpensionering har betraktats såsom ett primärt samhällsönskemål, och detta krav har stötts av tjänstemannarörelsen, men därvid har med skärpa understrukits att folkpensioneringen icke bör utformas på ett sådant sätt, att den försvårar eller omöjliggör tjänstepensionering. Ur speciell tjänstemannasynpunkt har en av de vitala frågorna därför varit utformningen av reglerna om inkomstprövning. Tidigare regler inom folkpensioneringen med dess starka inkomstprövning medförde stora svårigheter för den privata tjänstepensioneringen, då arbetsgivarna räknade med den minskning i folkpensionen, som uppstod vid en viss tjänstepension och därför många gånger underlät att medverka till pensionsfrågans rationella lösning. I princip hävdar TCO, att inkomstprövning i detta fall icke bör förefinnas. Det riktiga vore, att alla medborgare har rätt till folkpension av viss storlek oberoende av den inkomst vederbörande har från annat håll. Härigenom skulle även åldringarnas intresse att själva genom eget arbete skaffa sig inkomster ökas.

Beträffande den privata tjänstepensioneringen föreligger f. n. många och stora problem. Först kan konstateras att stora tjänstemannagrupper, exempelvis inom handelns område, ännu icke har en ordnad tjänstepension. Här föreligger ett stort arbetsfält för tjänstemannaorganisationerna. Beträffande pensionens storlek och pensioneringens rationella organisering har problemen inte varit mindre. På det privata området har den dominerande pensions-

anstalten varit SPP, som bedriver sin verksamhet i intimt samarbete med arbetsgivarna och tjänstemännen. Det är framför allt SPP:s förtjänst att principen om pensionernas oantastbarhet helt slagit igenom i Sverige, även om statsmakterna för sina egna anställda inte till fullo genomfört densamma. Vid sidan av SPP finns andra mindre pensionsanstalter av liknande karaktär. Ett problem, som ännu inte lösts, är samordningen mellan privat och statlig tjänstepensionering. Vad som emellertid på det privata området vållat de största problemen är de senaste årens penningvärdeförsämring. I många fall har enskilda arbetsgivare utgett särskilda tillägg till utgående pensioner. I andra fall sker detta icke alls eller endast med mycket begränsade belopp, vilket gör att många från enskild verksamhet pensionerade tjänstemän lever på en standard, som långt understiger den som avsågs med pensionen vid pensioneringstillfället. Ett annat problem, som accentuerats under senare år, är vissa enskilda företags benägenhet att själva söka lösa pensioneringen genom bildande av pensionsstiftelser eller andra liknande anordningar. Man är obenägen att till SPP lämna ifrån sig de avgifter, som fordras för de framtida pensionerna, utan vill behålla medlen i den egna rörelsen. Detta medför mindre trygghet och säkerhet för gjorda pensionsutfästelser. En lösning av dessa problem är svår men förvisso ej omöjlig.

När på senare år frågan väckts om en allmän obligatorisk tjänstepensionering grundande sig på avgifter från de försäkrade och deras arbetsgivare, har även speciella tjänstemannaproblem uppstått. Till detta förslag har TCO i princip ställt sig positiv men krävt en sådan utformning av lagstiftningen, att den icke verkar sänkande på den pensionsnivå, som stora tjänstemannagrupper uppnått. I frågan om finansieringen av denna reform har hävdats, att denna icke får ske på sådant sätt, att ett överförande av kostnaderna från en grupp i samhället till en annan äger rum. De avgifter, som löntagarna och arbetsgivarna skulle lämna till den obligatoriska tjänstepensioneringen, bör sålunda icke till en del komma företagare och fria yrkesutövare till godo utan helt användas för ifrågavarande gruppers pensioner.

De synpunkter, som här framförts beträffande inkomstprövningen inom folkpensioneringen, har även framkommit i andra sammanhang beträffande sociallagstiftningens utformning, exempelvis sjukförsäkring och bostadssociala åtgärder. I fråga om tjänstemännens ställning vid sjukdom bör speciellt understrykas de i många fall goda förmåner, som tjänstemannagrupperna åtnjuter på grund av överenskommelser med arbetsgivarna. Den nu genomförda reviderade sjukförsäkringsreformen synes emellertid lämna utrymme för en rimlig anpassning till sjuklönebestämmelserna. Hur denna anpassning skall ske är emellertid ännu en öppen fråga, som får lösas genom förhandlingar mellan berörda parter.

Trots den relativt stora trygghet, som är förbunden med tjänstemannaanställning, har erfarenheterna från arbetsmarknadskriserna på 1920- och 30-talen visat, att vissa grupper av tjänstemän har att — i ett allvarligt försämrat konjunkturläge — räkna med en avsevärd arbetslöshetsrisk. Flera av de fackliga tjänstemannaorganisationerna har därför även inrättat er-

kända arbetslöshetskassor. Till införandet av en obligatorisk arbetslöshetsförsäkring har tjänstemannarörelsen ställt sig tveksam och har hävdat, att man bör bygga ut nu gällande system med särskilda kassor för olika yrkesgrupper, som anknyter till de fackliga organisationerna. Införs ett obligatoriskt system bör även det i första hand anknytas till de erkända kassorna.

I fråga om de familjesociala åtgärderna har tjänstemannarörelsen även intagit en positiv ståndpunkt. Man har där hävdat den uppfattningen, att det är ett vitalt samhällsintresse att dessa frågor får en tillfredsställande lösning och att man därvid främst bör lita till samhällsåtgärder och ej bygga på överenskommelser med arbetsgivarna. Frågan har ur tjänstemännens synpunkt ett intimt samband med kravet på lika lön för män och kvinnor.

Sammanfattningsvis kan konstateras, att tjänstemännens inställning till socialpolitiken är beroende *dels* på deras ställning såsom löntagare och *dels* på den speciella utformning, som vissa moment i anställningsavtalen för dessa grupper har fått. Som löntagare har tjänstemännen intresse av en väl utbyggd socialpolitik, som skyddar dem liksom andra grupper i samhället mot umbäranden och nöd. Tjänstemännens speciella anställningsvillkor medför emellertid särskilda problem i fråga om de olika sociallagarnas utformning. Dessa får enligt tjänstemännens uppfattning icke utformas på ett sådant sätt, att de verkar försämrande på de förmåner tjänstemännen redan har och som är en del av anställningsvillkoren.

Kortare meddelanden

Promemoria från socialstyrelsens barnavårdsbyrå rörande lek- och arbetsmaterial för daghem, barnträdgårdar och eftermiddagshem. I socialstyrelsens förslag till normalreglemente för institutioner för halvöppen barnavård framhålls, att lek- och arbetsmaterial icke är en engångskostnad, utan att lämpligt anslag härför bör finnas upptaget i den årliga utgiftsstaten. Många institutioner har också sedan gammalt denna fråga väl ordnad, men fortfarande finns de som icke har något särskilt anslag för detta ändamål eller ett otillräckligt sådant. Barnens lek- och arbetsmaterial är av så stor vikt för deras sunda utveckling och allmänna trivsel, att det ej får på något sätt försummas. Sysslolöshet på grund av materialbrist har lika allvarliga följder för barnen med deras behov av verksamhet som det har för oss vuxna.

På många håll klagas över att barnen omedelbart förstör allt material. För att barnen skall rätt kunna bruka och vårda material, fordras följande förutsättningar:

1. Barnen skall stå under ledning av väl kvalificerad personal.
2. Olika åldersgrupper skall ha för deras ålder lämpat material.
3. Material måste finnas i tillräcklig mängd, så att icke otillräckligheten av material skapar aggressivitet samtidigt som osäkerheten att få behålla materialet stör koncentrationsförmågan.
4. Material av olika slag måste finnas för att tillgodose olika intressen.
5. Materialet bör vara av god kvalitet.
6. Goda förvaringsmöjligheter bör finnas för olika slags material för att skapa intresse hos barnen att hålla det i god ordning.
7. Lärarinnan måste ha tid för materialvård.

Om dessa förutsättningar är uppfyllda och om rimligt anslag finns för materialinköp, skall lärarinnan ställas ansvarig för att avdelningen alltid är väl tillgodosedd i detta avseende. Detta resultat skall hon uppnå genom klok och ekonomisk planering av inköpen och fortlöpande underhåll av materialet, genom tillvaratagande av s. k. värdelöst material och sist men icke minst genom att lära barnen värdesättning av och ansvar för enskild och gemensam egendom.

Från början bör man beräkna en ordentlig grundutrustning för varje avdelning som grundstomme och sedan en viss summa per år för nyanskaffningar och förbrukningsmaterial. Förslagsvis kan för en grundutrustning beräknas 20 kr per plats och som årlig driftkostnad 15 kr per barn och grupp i barnträdgård och eftermiddagshem samt 18 kr per barn i daghem.

Bostadsproduktionen i England. Enligt en kommuniké från det engelska bostadsministeriet den 5 augusti 1953 har man i England sedan det andra världskrigets slut uppfört nästan tre gånger så många lägenheter, nämligen 1 401 000, som det antal, som förstördes genom kriget: 470 000 lägenheter. Under det första halvåret 1953 färdigställdes 145 000 lägenheter, och den 30 juni detta år befann sig även 314 000 lägenheter under byggnad. Byggnadsverksamheten i år visar en ökning med nära 25 % jämfört med samma period föregående år. Byggnadsverksamheten under det sista året före kriget belöpte sig till ca 300 000 lägenheter.

USA:s levnadskostnadsindex. Bureau of Labor Statistics meddelade den 26 augusti att dess reviderade konsumtionsprisindex i mitten av juli 1953 var 114,7 (genomsnittliga prisnivån 1947—49 = 100). Detta är den femte månaden i följd som konsumtionsprisindex visat en höjning. Som ett resultat av denna sista höjning kommer bl. a. ca 1 milj. arbetare i automobilindustrin med indexbundna löner i åtnjutande av en automatisk timlöneförhöjning om 1 cent.

Den totala höjningen av prisnivån sedan utbrottet av Koreakriget i juni 1950 utgör 12,7 enheter enligt den nya indexberäkningen med 1949 som basår. Jämfört med genomsnittliga prisnivån 1935—39 (= 100) utgör konsumtionsprisindex i juli 1953 191,8 enheter.

Anstaltsvårdens kostnadsfråga. Ur den pågående pressdebatten om anstaltsvården återges i det följande ett inlägg av byråchefen Lars Bolin, socialstyrelsen, i tidskriften »Liberal Debatt»:

»Hösten 1951 slog riksåklagaren larm. Han hade märkt att domstolarna i ökad utsträckning började döma unga lagöverträdare under 18 år till fängelse. Följden blev att strafflagberedningen, ungdomsvårdsskoleutredningen och barnavårdskommittén kopplades in på frågan. De tre kommittéerna arbetade mycket snabbt, vilket kan glädja den som klagar över det svenska utredningsväsendets långsamhet. Justitieministern kunde lägga fram en proposition i ärendet för riksdagen våren 1952. Han framhöll, att det i det uppkomna läget var nödvändigt att fatta ett principbeslut och bestämma sig för om de kriminella ungdomarna i 15—17 års-åldern som behövde anstaltsvård skulle komma till socialvårdens ungdomsvårdsskolor eller till fångvårdens anstalter. Såväl för den pågående planläggningen av skolorganisationen samt fångvårdens omorganisation som för andra utredningar var det nödvändigt att få klarhet i denna fråga.

Justitieministern framhöll vidare: det var en väsentlig uppgift, att samhället gjorde tillräckliga insatser för att genom uppfostrande åtgärder bland de yngsta lagöverträdarna bekämpa ungdomsbrottsligheten. Om detta skedde inom socialvården eller fångvården var inte av någon fundamental betydelse; rent praktiska överväganden borde här vara bestämmande. Han menade emellertid, att ungdomsvårdsskolorna utgjorde en lämplig organisation. Den hade möjligheter till en differentiering av klientelet, till individuell behandling och en effektiv eftervård. Genom att tillföra denna organisation de nödvändiga förstärkningarna fick man långt bättre möjligheter att ta hand om den lilla grupp svårbehandlade, som det nu var fråga om, än om man skulle inrätta en särskild behandling inom fångvården. I propositionen togs ingen ställning till vilka åtgärder, som borde genomföras för att förstärka socialvårdens möjligheter. Det förklarades emellertid, att man vid planeringen av anstalter och andra resurser skulle utgå från principen, att ungdom i åldern under 18 år, som begått brott, och därför behövde tas om hand på anstalt, skulle hänvisas till socialvården och ej erhålla frihetsstraff.

Propositionen behandlades av höstriksdagen, då det förelåg ett utlåtande av första lagutskottet. Utskottet anslöt sig till regeringens förslag med ett undantag. Lagen skulle träda i kraft den dag Kungl. Maj:t bestämde. Anledningen till denna ändring var att utskottet ansåg, att först skulle socialvården ges resurser och sedan skulle lagen komma. Det var kanske de dyrköpta erfarenheterna från sådana halvmesyrer som folktandvården, ungdomsfängelseinstitutet och kriminalvården i frihet, som kom lagstiftarna att fatta detta visa beslut. I de nämnda exemplen har ju de stolta intentionerna och de klena resurserna på intet sätt korresponderat med varandra.

Riksdagen följde första lagutskottet. Genom den förda debatten hade socialvårdens resurser kommit i blickfånget på ett markant sätt. Sedan några år var ungdomsvårdsskoleutredningen i färd med att omorganisera socialvårdens anstalter för vanartade och kriminella ungdomar och den nya lagen gav ny aktualitet åt denna kommittés reformplaner.

Det klientel, som kommer att tillföras ungdomsvårdsskolorna, var dock en detalj i det stora problemkomplexet som utredningen har att lösa. Redan med nuvarande klientel har dessa skolors brister blivit alltmer framträdande de senaste åren. Den tilltagande anstaltsbesvärligheten hos klientelet — utåt synlig i rymningar — har länge aktualiserat ökade resurser. Utredningen väntas komma med sitt slutbetänkande hösten 1953. Några förslag har emellertid redan avlämnats. Ur dessa kan man utläsa, hur de kommande förslagen kommer att se ut — och vad de kommer att kosta.

Det visar sig då, att det behov av vårdplatser, som blivit följden av det refererade lagförslaget, kvantitativt är ganska obetydligt — endast omkring 20 platser av sko-

lornas 950. Utredningen har ingående diskuterat platsbehovet därutöver. Flera faktorer såsom ökningen av de aktuella barnkullarna, ökningen av vanart och kriminalitet i yngre åldrar o. s. v. ökar behovet av platser, medan utbyggnaden av samhällets förebyggande åtgärder minskar detta behov. Utredningen har stannat för ett förslag om ytterligare 70 platser, men poängterar, att denna ökning är ett minimum och att ytterligare utbyggnad måhända senare kommer att visa sig erforderlig.

Nu kommer kostnadsproblemet in i resonemanget. För att utvinna de 70 nya platserna kan man gå fram på två vägar: antingen bygga två helt nya specialanstalter, varvid enbart byggnadskostnaderna kommer att gå upp till flera miljoner per styck. Att bygga anstalter är dyrt. Eller också kan man bygga ut de redan befintliga skolorna. Om det första alternativet väljes, skulle visserligen ungdomsvårdsskoleorganisationen tillföras två anstalter av modernaste slag, men däremot skulle förmodligen av ekonomiska skäl en välbehövlig upprustning av redan befintliga skolor få ställas på framtiden. Statens pengar är hårt ansträngda och det gäller att använda den del som kommer till denna anstaltsorganisation på ett förståndigt sätt. Utredningen har därför valt det senare alternativet — utvidgning av nuvarande skolor — varigenom det får anses ekonomiskt möjligt att samtidigt företa en nödvändig upprustning av skolornas lokaler, vilket måste ske för att vården skall kunna intensifieras.

Byggnadsprogrammet har enligt förslag delats upp i fem etapper efter angelägenhetsgrad. Den första etappen håller nu på att fullbordas och den fortsatta utbyggnaden skall fortsätta med en etapp per budgetår.

Kostnaderna för erforderliga omändrings- och nybyggnadsarbeten under samtliga etapper har av utredningen beräknats sluka i runt tal 14,8 miljoner kronor. Denna siffra verkar vid första påseendet chockerande. Chockverkan kanske minskar något när man får reda på att av denna kostnad 9,3 miljoner kronor avser nya personalbostäder. Behovet av bostäder, såväl för redan nu befintlig personal, som för den nya personalen, som tillkommer genom omorganisationen, är nämligen mycket omfattande. Skolorna ligger ju i många fall långt från tätorter med bostadsmarknad. F. n. saknar ett 40-tal befattningshavare vid skolorna för manligt klientel familjebostäder, varjämte omkring 20 bostadsrum erfordras för kontors- och ekonomipersonal. Därtill kommer att befattningshavarna vid skolor för kvinnlig personal i stor utsträckning bor i små kyffen i anslutning till elevförläggningarna. Åtskilliga kvinnliga rektorer, assistenter och yrkeslärarinnor bor sålunda i rum på 12—20 kvm. vägg i lyhörd vägg med klientelet, utan bekvämligheter och utan möjlighet till ett fredat hem- och friluftsliv, ett förhållande, som — enligt utredningens vokabulär — icke kan bli bestående. Det kanske också bör påpekas, att de uppförda bostäderna givetvis också ger inkomster genom hyror.

Den del av kostnaderna, som kommer på ny- och ombyggnader av elevbyggnaderna, går till största delen åt att genomföra den s. k. lilla gruppens princip. Erfarenheterna har visat, att den ideala anstalten med nuvarande svårskötta klientel bör ha plats för högst 50 elever. Inom varje anstalt bör vidare ges möjligheter till differentiering i smärre förläggningar, varav en del specialutrustas.

Det fordras också en del personalförstärkningar. De flesta rymningar sker ju under elevernas fritid. Vid åtskilliga skolor har varje tjänstgörande befattningshavare fritidstillsyn över en så stor grupp som 20—25 elever. Förutom att det då är tekniskt omöjligt att hindra rymningar från dessa öppna anstalter är ju möjligheterna till individuell påverkan och behandling synnerligen små. Enbart införandet av 48 timmars arbetsvecka inom anstaltsvården har medfört krav på en ökning av personalen. Man får ibland frågan: 'Skall det verkligen vara nödvändigt med 25 befattningshavare på 50 elever, var och en behöver ju då bara se till 2 elever?' Om man emellertid räknar bort administrativ personal, ekonomibiträden, hantverkare och andra, tänker på alla långa lördagskvällar, söndagar och helger (besvärliga dagar på anstalt!) och räknar med att resten av personalen inte tjänstgör samtidigt utan avlöser varann enligt åtta-timmarsdagens krav blir det inte proportionerna 'en som ser till två elever' utan 'en på 10—15'.

Utredningen har ännu icke lagt fram något förslag till personalökning under de fem etapperna. En hastig överslagsberäkning med utgångspunkt från den snart genomförda första etappen ger emellertid slutsumman 600 000 i kostnadsökning för samtliga etapper. Det kanske bör sägas i detta sammanhang, att alla dessa kostnadskalkyler är approximativa.

Ungdomsvårdsskoleutredningen har sålunda inte kommit med något förslag om byggande av en helt ny anstalt. Detta har däremot ungdomsanstaltsutredningen gjort. Denna utredning har föreslagit, att en ny sluten anstalt för svårbehandlat manligt klientel, som dömts till ungdomsfängelse skulle inrättas — Roxtunaanstalten. En översyn i besparingssyfte gjordes av ytterligare en utredning under ordförandeskap av den berömde besparingsexperten Wärn innan justitieministern i en proposition till vårriksdagen 1952 lade fram sitt förslag. Den sammanlagda byggnadskostnaden beräknades till 6 180 000 kronor enligt prisläget i oktober 1951. Den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna torde emellertid föra med sig att kostnaderna kommer att stanna i närheten av 7 miljoner kronor. Inredning och utrustning torde kosta omkring 575 000 kronor. Personalkostnaderna slultigen har ännu inte beräknats. Även Roxtuna är konstruerad efter den lilla gruppens princip.

Byggandet av Roxtuna intar en central plats bland de åtgärder som vidtagits för den synnerligen behövliga upprustningen av fångvården. Denna skall enligt de riktlinjer som dragits upp vid 1950 års riksdag ske i ytterligare två etapper och omfatta anordningarna för förvarings- och interneringsklientelet och för de vanliga fångarna. Hur kostnaderna för dessa förslag kommer att te sig går inte att nu beräkna. En mängd problem återstår att lösa innan konkreta förslag till byggnader, personal och annat kan växa fram. Det nyligen framlagda förslaget till räjongplan är ett exempel på detta.

Att det kommer att kosta åtskilligt är klart. Långholmen t. ex. är väl snart moget för en flyttning. Vad kommer en ny anstalt med 600 platser att kosta när Roxtuna med sina 60 platser kostar så mycket? Inte tio gånger så mycket dock. Behandlingen av unga är och måste vara dyrare än anstaltsvård av äldre.

Alla dessa exempel har gett oss en aning om att anstaltsvård är dyrbar. Driftskostnaderna går upp till omkring 25 kronor per dag och intagen. Ju effektivare den kan göras, desto billigare blir den, sedd på lång sikt. Ännu billigare är dock kriminalvård och socialvård i frihet. Anstaltsvården bör krympas till ett minimum, men göras effektiv. Men effektiv måste också vården utanför anstalterna göras. Varje vanartad och brottsling, som kan återföras till ett hederligt liv och föras in i produktionen, är en vinst för samhället. Var och en som går att klara utan anstaltsvård räddar många av skattebetalarnas pengar. Den som ropar på stränga straff och yrkar på fängelse i stället för dalt med villkorlig dom o. dyl. kanske kan komma till eftertanke om han besinnar vad hans rop kostar för byggande av anstalter, i personal- och driftskostnader.»

Straffrättskommittén om ungdomsvården. I motiven till 4 kap. 4 § i sitt förslag till brottsbalk framhåller straffrättskommittén: »Kommittén vill i detta sammanhang starkt understryka vikten av att vederbörande myndigheter icke underlåta att med all kraft ingripa mot sedlighetsbrott av det slag, varom här är fråga. De missförhållanden, som yppats på detta område, torde, som första lagutskottet anförde i sitt utlåtande nr 35 till 1951 års riksdag, till ej ringa del ha sin orsak icke i avsaknad av nödiga lagbestämmelser utan däri att de bestämmelser, som finnas, ej blivit tillämpade i erforderlig omfattning. En väsentlig orsak till denna utveckling synes vara bristande tillgång på personal hos polis- och barnavårdsmyndigheterna i de största städerna.

Ingripanden böra ske icke endast mot homosexuella personer, som utnyttja ungdom, utan även mot ungdomar, som hemfallit åt homosexuell prostitution. I sistnämnda hänseende erbjuder lagstiftningen om samhällets barnavård och ungdomsskydd vidsträckta möjligheter.» (Ur *Förslag till brottsbalk*, avgivet av straffrättskommittén, S. O. U. 1953: 14, s. 247.)

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Byggnadsverksamheten i flertalet städer och köpingar under andra kvartalet 1953

Preliminär översikt utarbetad av bostadsstyrelsen

I det följande lämnas vissa uppgifter dels om bostadsbyggandet i flertalet städer och köpingar, dels om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål i 7 av rikets största städer.

De nedan lämnade uppgifterna om bostadsbyggandet avser lägenheter i påbörjade, pågående och inflyttningsfärdiga nybyggnader.[1]

Uppgifterna om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål avser såväl nybyggda som till-, på- eller ombyggda hus, vilka fullbordats under redovisningsperioden.

Inflyttningsfärdiga lägenheter. I tab. 1 redovisas antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under åren 1944—1952 samt under första och andra kvartalen år 1953 i de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

I tab. 2 redovisas vissa uppgifter om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i städer med mer än 30 000 invånare, städer med 10 000—30 000 invånare,

Tab. 1. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i 53 städer[2] under tiden januari 1944—juni 1953

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
Hela året	27 777	28 898	32 437	26 064	24 441	22 670	24 668	22 536	27 484	
1:a kvartalet	4 657	5 142	8 197	6 871	7 769	5 625	4 869	4 894	6 397	7 189
2:a »	4 435	6 338	7 243	4 694	5 151	4 194	4 548	5 386	5 994	6 060
3:e »	12 087	8 036	8 839	7 286	5 134	5 833	7 008	5 352	5 831	
4:e »	6 598	9 382	8 158	7 213	6 387	7 018	8 243	6 904	9 262	
Januari	·	862	2 266	1 186	1 546	1 990	1 643	1 803	1 813	2 065
Februari	·	875	1 495	1 657	2 598	1 793	1 488	1 329	1 994	2 210
Mars	·	3 405	4 436	4 028	3 625	1 842	1 738	1 762	2 590	2 914
April	·	1 879	2 520	1 185	1 685	1 482	1 242	1 905	2 359	2 180
Maj	·	1 765	1 979	1 606	1 298	942	1 431	1 461	1 701	1 482
Juni	·	2 694	2 744	1 903	2 168	1 770	1 875	2 020	1 934	2 398
Juli	681	1 117	2 025	1 846	1 651	1 067	1 638	1 380	1 895	
Augusti	492	1 616	2 151	1 618	1 424	1 554	1 941	2 010	1 520	
September	10 914	5 303	4 663	3 822	2 059	3 212	3 429	1 962	2 416	
Oktober	2 074	3 364	3 357	2 590	2 080	2 830	2 636	1 768	3 337	
November	1 428	2 728	2 257	2 330	1 947	1 686	2 689	2 770	3 083	
December	3 096	3 290	2 544	2 293	2 360	2 502	2 918	2 366	2 842	

[1] Se Soc. Medd. 1950: 6, sid. 431.

[2] De städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

Tab. 2. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i olika grupper av städer samt köpingar

	1952			1953	
	2 kv.	1—2 kv.	Hela året	2 kv.	1—2 kv.
Städer med mer än 30 000 inv. . . .	4 720	9 717	21 214	4 208	9 673
Städer med 10 000—30 000 inv. . . .	1 734	3 700	8 803	2 200	4 570
Flertalet städer med mindre än 10 000 inv.	438	1 176	2 732	839	1 392
Flertalet köpingar	457	1 140	2 979	902	2 054
Summa	**7 349**	**15 733**	**35 728**	**8 149**	**17 689**

flertalet städer med mindre än 10 000 invånare och flertalet köpingar. I tab. 3 lämnas samma uppgifter för varje enskild stad med mer än 30 000 invånare.

Antalet under andra kvartalet 1953 inflyttningsfärdiga lägenheter är större än under motsvarande kvartal år 1952. För samtliga de av tab. 2 omfattade städerna och köpingarna tillhopa ökade antalet inflyttningsfärdiga lägenheter från 7 349 under andra kvartalet 1952 till 8 149 under andra kvartalet 1953 eller med 11 %. I de 53 städer, som ingår i de i tab. 1 redovisade uppgifterna, blev 6 060 lägenheter inflyttningsfärdiga under andra kvartalet 1953, under det att motsvarande antal under andra kvartalet 1952 uppgick till 5 994. I dessa städer uppgick ökningen således endast till drygt 1 %.

Under första halvåret 1953 var antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i flertalet städer och köpingar 17 689, vilket i jämförelse med första halvåret 1952, då antalet inflyttningsfärdiga lägenheter var 15 733, innebär en ökning med 12 %.

En jämförelse med andra kvartalet 1952 för olika grupper av kommuner visar en minskning med 11 % för städer med mer än 30 000 invånare. För samtliga övriga kommungrupper ökade antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under andra kvartalet 1953 i jämförelse med motsvarande kvartal under föregående år. Under första halvåret 1953 minskade antalet inflyttnings-

Tab. 3. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i städer med mer än 30 000 invånare

Städer	1952			1953		Städer	1952			1953	
	2 kv.	1—2 kv.	Hela året	2 kv.	1—2 kv.		2 kv.	1—2 kv.	Hela året	2 kv.	1—2 kv.
Stockholm .	1 653	3 468	7 466	1 271	2 664	Karlskrona .	49	51	175	—	51
Göteborg . .	1 095	2 345	4 137	633	1 469	Karlstad . .	110	168	308	61	116
Malmö . . .	356	853	1 863	380	1 447	Linköping .	107	214	657	75	172
Borås . . .	90	156	441	125	394	Lund . . .	35	185	385	48	203
Eskilstuna .	92	224	637	52	131	Norrköping .	123	186	511	329	393
Gävle . . .	1	197	362	211	354	Solna . . .	158	211	483	158	336
Halmstad .	130	147	350	87	174	Uppsala . .	90	288	814	141	392
Hälsingborg	82	134	481	132	217	Västerås . .	209	326	742	299	495
Jönköping .	77	214	456	166	329	Örebro . . .	168	198	594	31	158
Karlskoga .	95	152	352	9	178	Tillhopa	**4 720**	**9 717**	**21 214**	**4 208**	**9 673**

Tab. 4. Antalet lägenheter i påbörjade nybyggnader i 53 städer under tiden januari 1944—juni 1953

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
Hela året	35 600	32 800	31 800	24 600	21 100	26 800	28 500	23 900	30 200	
1:a kvartalet . . .	8 000	6 000	8 500	7 200	5 300	5 800	5 600	4 200	6 300	7 200
2:a » . . .	9 000	9 000	8 400	7 500	4 200	3 300	5 600	3 900	6 000	7 700
3:e » . . .	7 000	8 900	5 800	4 800	2 900	7 300	8 000	7 200	7 500	
4:e » . . .	11 600	8 900	9 100	5 100	8 700	10 400	9 300	8 600	10 400	

färdiga lägenheter obetydligt i städer med mer än 30 000 invånare, men ökade i samtliga övriga kommungrupper.

Lägenheter i påbörjade och pågående nybyggnader (53 städer). För de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare, redovisas i tab. 4 antalet lägenheter i nybyggnader, som påbörjats under varje kvartal sedan år 1944 och i tab. 5 antalet lägenheter i hus, som var under byggnad vid ingången av varje kvartal under samma tid. Dessa uppgifter är osäkrare än uppgifterna om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter. De redovisade antalen har därför avrundats till jämna hundratal.

Antalet lägenheter i hus, vilkas uppförande påbörjats under andra kvartalet 1953 uppgick till 7 700, vilket överstiger antalet under första kvartalet påbörjade med 500 eller 7 % och antalet under motsvarande kvartal år 1952 påbörjade med 1 700 eller 28 %. Igångsättningen av bostadsbyggnadsföretag under första halvåret 1953 var den största sedan år 1946. Antalet lägenheter i hus under byggnad var vid ingången av det tredje kvartalet 1953 33 000, vilket är det största antalet lägenheter i under byggnad varande företag, som redovisats vid något tidigare kvartalsskifte under de år, för vilka uppgifter föreligger (tab. 5).

Lokaler för andra än bostadsändamål. En sammanställning av uppgifter avseende sju städer om golvytan i lokaler för andra än bostadsändamål, vilka fullbordats under andra kvartalet resp. första halvåret åren 1952 och 1953 samt under hela år 1952, redovisas i tab. 6 och 7. Sammanställningarna bygger huvudsakligen på uppgifter, som lämnats av byggnadsnämnderna. I uppgifterna ingår ej byggnader, som uppförts eller ombyggts för statliga myndigheters räkning.

Tab. 5. Antalet lägenheter i pågående nybyggnader i 53 städer vid ingången av varje kvartal under tiden 1 januari 1944—1 juli 1953

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
1:a kvartalet .	13 300	21 100	25 000	24 400	23 000	19 600	23 700	27 500	28 800	31 400
2:a » .	16 600	21 900	25 300	24 700	20 400	19 700	24 400	26 800	28 700	31 400
3:e » .	21 200	24 600	26 400	27 500	19 500	18 800	25 500	25 300	28 600	33 000
4:e » .	16 100	25 500	23 500	25 100	17 300	20 300	26 400	27 100	30 300	

Tab. 6. Golvyta (m²) i fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer

Städer	1952			1953	
	2 kv.	1—2 kv.	Hela året	2 kv.	1—2 kv.
Stockholm	40 480	81 822	198 571	101 610	151 807
Göteborg	24 464	53 799	156 669	23 095	50 050
Malmö	14 407	26 244	47 043	14 118	34 657
Norrköping	9 812	30 721	34 128	1 097	11 610
Hälsingborg	2 866	12 811	21 668	3 964	9 641
Örebro	3 223	4 343	27 653	464	4 454
Borås	2 281	16 297	50 489	3 263	7 670
Tillhopa	**97 533**	**226 037**	**536 221**	**147 611**	**269 889**

Under andra kvartalet 1953 tillkom i de sju städerna lokaler för andra än bostadsändamål med en areal av sammanlagt ca 147 600 m². Motsvarande areal under andra kvartalet 1952 uppgick till ca 97 500 m².

Tab. 7. Golvyta (m²) i under 2:a kvartalet 1953 fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer, fördelade efter byggnadsarbetets art samt lokalernas ändamål

Städer	I nybyggda hus	I till- o. påbyggda hus	I ombyggda hus	Butiker, kontor, lager m. m.	Verkstäder, fabriker m. m.	Övriga ändamål	Totalt
Stockholm	100 984	526	100	28 809	17 509	55 292	101 610
Göteborg	16 245	120	6 730	8 175	790	14 130	23 095
Malmö	9 222	3 574	1 322	3 216	2 670	8 232	14 118
Norrköping	737	290	70	791	—	306	1 097
Hälsingborg	2 916	678	370	1 768	394	1 802	3 964
Örebro	464	—	—	—	—	464	464
Borås	1 359	1 889	15	665	104	2 494	3 263
Tillhopa	**131 927**	**7 077**	**8 607**	**43 424**	**21 467**	**82 720**	**147 611**

G. Ö.

Löneförhållandena för arbetare inom byggnads- och anläggningsverksamhet år 1952

I denna artikel lämnas vissa uppgifter om löneförhållandena under kalenderåret 1952 för arbetare inom byggnads- och anläggningsverksamhet. De industrigrupper som ingår i redogörelsen är husbyggnadsarbete, väg- och vattenbyggnadsarbete, elektriskt installationsarbete, rörledningsarbete samt måleriarbete. Artikeln är ett komplement till den redogörelse rörande löneförhållandena för arbetare inom den egentliga industrin, som återfinns i Soc. Medd. 1953: 7, sid. 410.

Primärmaterialet utgörs — liksom för den egentliga industrin — av summariska uppgifter från företag om till arbetare utbetalda lönesummor under hela år 1952 samt om antalet under året arbetade timmar. För hus-

Tab. 1. Genomsnittliga timförtjänster 1952 för vuxna manliga byggnadsarbetare

Industrigrupp Yrke	Antal arbetare	Antal arbetstimmar		Genomsnittlig timförtjänst, kronor[1] inom						
				dyrortsgrupp					Hela riket	Stockholm
		1 000-tal	% på ackord	1	2	3	4	5 (inkl. Stockholm)		
Husbyggnadsarbete	32 886	65 314	52·1	a) 3·84	4·82	4·64	4·88	6·06	4·94	6·29
				b) 4·12	4·64	4·94	5·22	6·47	5·27	6·70
Därav:										
Murare	3 864	7 151	68·8	a) 4·35	4·80	5·55	6·25	7·68	6·00	7·90
				b) 4·66	5·14	5·91	6·64	8·09	6·37	8·36
Träarbetare	8 844	17 404	62·2	a) 3·92	4·27	4·91	5·25	7·22	5·29	7·49
				b) 4·22	4·68	5·28	5·60	7·07	5·65	7·93
Grovarbetare	18 832	37 984	45·7	a) 3·71	4·24	4·37	4·52	5·44	4·62	5·62
				b) 3·98	4·53	4·65	4·84	5·84	4·94	6·01
Övriga arbetare	1 346	2 775	32·4	a) 3·61	4·37	4·38	4·48	4·59	4·40	4·76
				b) 3·74	4·52	4·54	4·81	4·83	4·62	4·99
Väg- o. vattenbyggnadsarb.	6 001	10 692	77·4	a) 4·73	4·49	4·81	5·06	5·74	5·17	5·93
				b) 5·00	4·77	5·09	5·24	6·10	5·45	6·28
Elektriskt installationsarb.	4 105	9 298	44·8	a) 3·01	3·50	3·77	3·95	4·68	4·08	4·73
				b) 3·14	3·64	3·95	4·15	4·91	4·28	4·96
Rörledningsarbete	8 369	18 665	54·1	a) 3·52	3·69	4·01	4·84	4·74	4·28	4·79
				b) 3·71	3·84	4·20	4·54	4·97	4·48	5·01
Måleriarbete	2 290	4 437	80·6	a) 4·27	4·73	5·24	5·41	6·65	5·58	7·07
				b) 4·55	5·03	5·51	5·73	7·02	5·88	7·47
Samtliga grupper	53 651	108 406	55·4	a) 4·07	4·26	4·51	4·70	5·61	4·80	5·74
				b) 4·33	4·54	4·78	4·98	5·96	5·09	6·07

[1] a) exkl. semesterlön, sjuklön och andra förmåner.
b) inkl. semesterlön, sjuklön och andra förmåner.

Tab. 2. Genomsnittliga timförtjänster 1952 vid tidlöns- och ackordsarbete för vuxna manliga arbetare inom husbyggnadsföretag

Yrke	Antal arbetare	Genomsnittlig timförtjänst, kronor			Ackordsvolym %
		vid tidlönsarbete	vid ackordsarbete	oavsett löneform	
Murare	3 864	3·08	7·25	5·98	68·8
Dyrortsgrupp 1	52	2·97	5·04	4·34	61·0
2	632	2·97	5·65	4·79	65·2
3	1 865	2·98	6·62	5·54	69·5
4	484	3·12	7·56	6·23	68·9
5 (inkl. Stockholm)	792	3·34	9·46	7·62	69·7
Stockholm	617	3·37	9·82	7·89	69·7
Träarbetare	8 844	3·08	6·52	5·28	62·2
Dyrortsgrupp 1	196	2·94	4·60	3·91	51·9
2	1 346	2·93	5·08	4·25	57·6
3	4 256	2·98	5·97	4·90	62·3
4	1 343	3·25	6·88	5·23	60·7
5 (inkl. Stockholm)	1 627	3·41	8·99	7·20	67·4
Stockholm	1 222	3·46	9·86	7·48	67·4
Grovarbetare	18 832	2·97	6·13	4·68	45·7
Dyrortsgrupp 1	296	2·88	4·47	3·64	41·8
2	2 270	2·80	5·28	4·15	50·7
3	8 923	2·86	5·72	4·29	46·1
4	2 883	3·04	5·64	4·42	47·9
5 (inkl. Stockholm)	4 306	3·28	8·04	5·84	41·8
Stockholm	3 168	3·26	8·57	5·52	40·8
Övriga arbetare	1 346	3·82	5·91	4·22	32·4
Dyrortsgrupp 1	11	2·99	4·92	3·52	22·6
2	167	3·40	5·14	4·11	37·9
3	762	3·21	5·94	4·19	33·8
4	137	3·38	6·93	4·26	23·1
5 (inkl. Stockholm)	258	3·55	5·97	4·38	30·6
Stockholm	188	3·74	5·98	4·56	32·1
Samtliga yrkesgrupper	32 886	3·02	6·41	4·88	52·1
Dyrortsgrupp 1	555	2·88	4·59	3·79	46·8
2	4 415	2·88	5·26	4·26	54·1
3	15 806	2·92	5·94	4·59	52·4
4	4 847	3·11	6·12	4·81	52·8
5 (inkl. Stockholm)	6 963	3·28	8·50	5·98	50·3
Stockholm	5 195	3·38	8·96	6·22	50·0

byggnadsföretagen redovisades dessa uppgifter — liksom föregående år — med fördelning på yrkesgrupperna murare, träarbetare, grovarbetare och övriga arbetare (chaufförer, målare, vakter m. fl.).

Det måste starkt framhållas, att stora brister föreligger i primärmaterialets representativitet. Socialstyrelsens adressregister över företag inom byggnads- och anläggningsverksamhet har visserligen under de senaste åren betydligt utvidgats men omfattar trots detta långt ifrån alla företag inom branschen. Svarsfrekvensen är betydligt lägre än inom den egentliga industrin. Endast något över 60 % av de tillskrivna husbyggnads- samt väg- och vattenbyggnadsföretagen lämnade de begärda uppgifterna. För måleri-

företag samt rörlednings- och elektriska installationsföretag är materialet likaledes ganska begränsat.

Uppgifterna om väg- och vattenbyggnadsarbeten avser ej Väg- och vattenbyggnadsverkets arbeten. För dessa erhåller styrelsen i annan ordning uppgifter från Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Tab. 1 visar de genomsnittliga timförtjänsterna under kalenderåret 1952 för vuxna manliga arbetare dels exklusive semesterlön, sjuklön och andra förmåner (a-talen), dels inklusive dessa förmåner (b-talen). Tabellen anger vidare ackordsarbetets relativa andel av totala antalet arbetstimmar. I samtliga förtjänstsiffror ingår tidlöns- och ackordsförtjänst samt övertids- och skifttillägg.

I diagrammet nedan har b-talen för arbetare inom husbyggnadsföretag samt måleriföretag avseende hela riket grafiskt representerats.

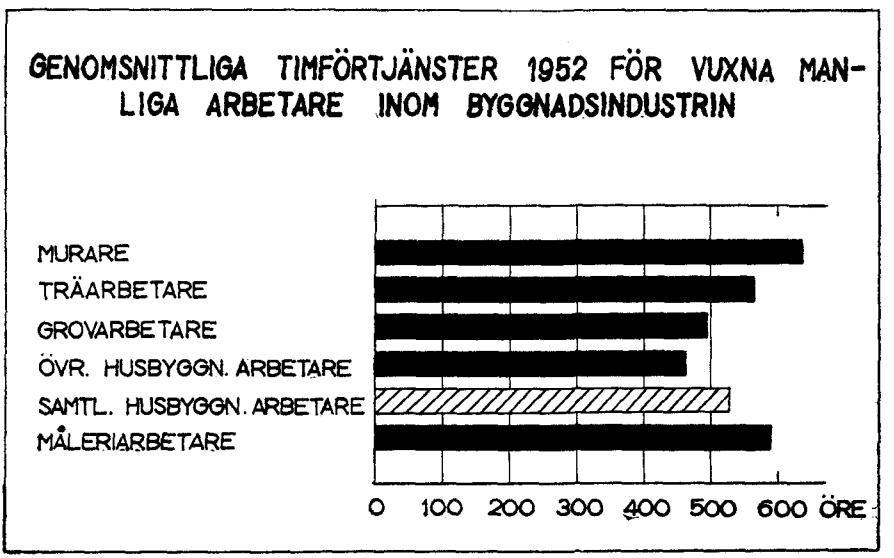

Förtjänsterna vid tidlönsarbete och ackordsarbete för vuxna manliga arbetare vid husbyggnadsföretag framgår av tab. 2, vilken även anger ackordsarbetets omfattning.

Den totala medeltimförtjänsten 1952 för vuxna manliga arbetare vid husbyggnadsföretag — 5,27 kr — var 22 % högre än förtjänsttalet för 1951, vilket var 4,33 kr.

K-E. F—g

Jordbrukets arbetskraftsåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget år 1952

På grundval av primärmaterialet till socialstyrelsens undersökning av lantarbetarnas löner år 1952[1] har beräkningar utförts angående förändringarna i antal arbetare, antal utgjorda arbetsdagar[2] och utbetald lönesumma på de undersökta gårdarna. Preliminära resultat av dessa beräkningar framläggs i denna artikel. En slutlig redogörelse kommer att publiceras i Lönestatistisk årsbok för år 1952.

Uppgifter till den årliga lönestatistiken för lantarbetare skall enligt kungl. kungörelse den 8 oktober 1937 insamlas av hushållningssällskapen för omkring en tjugondel av samtliga brukningsdelar med en åkerareal över 10 hektar. För år 1952 har hushållningssällskapen insänt uppgifter för 3 696 brukningsdelar. Efterföljande beräkningar rörande arbetskraftsåtgången och den utbetalda lönesumman avser dock endast 2 439 brukningsdelar, för vilka uppgifter lämnats även till 1951 års undersökning av lantarbetarnas löner.

Det bör framhållas, att primärmaterialet till lönestatistiken för lantarbetare icke är representativt i statistisk mening. De här framlagda beräkningarna angående arbetskraftsåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget kan därför ej utan vidare läggas till grund för beräkningar angående förhållandena inom det svenska jordbruket i dess helhet.

I tab. 1 redovisas för åren 1951 och 1952 antalet arbetsdagar[2] per 100 hektar åker inom olika storleksklasser av brukningsdelar (gårdar). Uppgifterna avser arbetsdagar, utgjorda dels av alla slags lantarbetare, både djurskötare och andra, dels av brukarna själva och deras familjemedlemmar. Arbetsdagar, som utgjorts av lantarbetare i skogsarbete, har endast medräknats, om arbetet utförts mot tidlön.

I genomsnitt för de 2 439 gårdarna uppgick år 1952 det totala antalet arbetsdagar per 100 hektar åker till 2 156 (tab. 1). Om man betraktar olika storleksgrupper av gårdar, finner man, att det totala antalet arbetsdagar per 100 hektar åker var störst vid de minsta brukningsdelarna och minskade allteftersom gårdarnas åkerareal steg. I fråga om arbetsdagar, som utgjorts av lejda arbetare, var förhållandet det motsatta; ju större gårdarna var, desto större var det antal arbetsdagar per arealenhet, som utgjorts av lejda arbetare. — Sedan år 1951 har det genomsnittliga antalet arbetsdagar per 100 hektar åker minskat med 7 %. Antalet av lejda arbetare utgjorda arbetsdagar per 100 hektar åker har minskat med 8 %. Minskningen framträdde för gårdar av alla storleksklasser med undantag av den

[1] Se Soc. Medd. 1953: 7, sid. 419.

[2] Vid löneundersökningarna för åren 1946—1952 efterfrågades det antal arbetsdagar, som varje arbetare arbetat under året hos den rapporterande arbetsgivaren; vid tidigare undersökningar efterfrågades däremot antalet dagsverken. I redogörelserna har hittills använts ordet »dagsverke», trots att begreppen dagsverke och arbetsdag ej helt täcker varandra.

Tab. 1. Medeltal arbetsdagar[1] per 100 hektar åker åren 1951 och 1952 vid brukningsdelar, från vilka uppgifter föreligger för båda åren[2]

Personalkategorier och år	Medeltal arbetsdagar per 100 hektar åker vid brukningsdelar med en åkerareal (i hektar) av								samtliga brukn.-delar
	10–19	20–29	30–39	40–49	50–99	100–199	200–399	400 o. över	
Vuxna o. minderåriga av båda könen									
a) inkl. brukare o. familjemedl.									
År 1951	4 643	3 392	2 695	2 399	1 962	1 694	1 799	1 503	2 322
» 1952	4 296	3 209	2 515	2 254	1 792	1 580	1 611	1 492	2 156
Indextal (1951 = 100)	93	95	93	94	91	93	90	99	93
b) exkl. brukare o. familjemedl.									
År 1951	1 189	1 215	1 220	1 291	1 365	1 532	1 781	1 503	1 395
» 1952	1 021	1 150	1 096	1 195	1 251	1 425	1 597	1 492	1 281
Indextal (1951 = 100)	86	95	90	93	92	93	90	99	92
Vuxna män									
a) inkl. brukare o. familjemedl.									
År 1951	3 241	2 451	2 109	1 988	1 670	1 548	1 686	1 373	1 900
» 1952	3 064	2 383	2 028	1 840	1 565	1 457	1 529	1 399	1 793
Indextal (1951 = 100)	95	97	96	93	94	94	91	102	94
b) exkl. brukare o. familjemedl.									
År 1951	789	885	997	1 089	1 168	1 417	1 669	1 373	1 196
» 1952	727	841	928	999	1 096	1 324	1 515	1 399	1 115
Indextal (1951 = 100)	92	95	93	92	94	93	91	102	93
Kvinnor o. minderåriga									
a) inkl. brukare o. familjemedl.									
År 1951	1 401	940	586	411	293	146	113	130	422
» 1952	1 232	826	487	414	228	123	82	·	362
Indextal (1951 = 100)	88	88	83	101	78	84	73	·	86
b) exkl. brukare o. familjemedl.									
År 1951	401	330	223	202	197	115	112	130	200
» 1952	294	309	169	195	155	101	82	·	165
Indextal (1951 = 100)	73	94	76	97	79	88	73	·	83

största (minst 400 hektar åker); för denna klass var dock uppgiftsmaterialet mycket litet.

I tab. 2 återges indextal, som utvisar förändringarna från 1951 till 1952 i antalet lejda arbetare, antalet utgjorda arbetsdagar och den utbetalda lönesumman på de gårdar, för vilka uppgifter fanns för båda åren. Alla lejda arbetare har medtagits, oavsett om de arbetat på gården endast någon dag eller hela året. I lönesumman ingår även naturaförmånernas värde. Antalet lejda arbetare var år 1952 25 % mindre än år 1951. Det bör dock nämnas, att om man ej medräknar andra kvinnliga och minderåriga arbetare än helårsarbetare,[3] blir minskningen endast 8 %. Totala antalet arbetsdagar har sedan år 1951 sjunkit med 7 %, medan lönesumman stigit med 16 %.

[1] Se not 2, sid. 562.

[2] Medieval stil anger, att medeltalen grundar sig på uppgifter från mindre än 10 brukningsdelar eller på uppgifter för minst 10 men högst 24 arbetare.

[3] Arbetare med minst 300 arbetsdagar under året på den uppgiftslämnande gården.

Tab. 2. Förändringar i antal arbetare, antal arbetsdagar[1] och utbetald lönesumma från år 1951 till år 1952 vid brukningsdelar, från vilka uppgifter föreligger för båda åren

Jordbruksområden, kommungrupper och storleksklasser av jordbruk	Antal brukningsdelar	Indextal för 1952 (1951 = 100) avseende						
		antal lejda arbetare	antal arbetsdagar					till lejda arbetare utbet. lönesumma
			totalt	därav gjorda av				
				lejda arbetare		brukare och familjemedl.		
				vuxna män	kv. o. minderåriga	vuxna män	kv. o. minderåriga	
Egendomar i södra o. mellersta Sveriges slättbygder	1 424	79	92	93	82	96	88	116
södra o. mellersta Sveriges skogs- o. dalbygder	791	68	94	95	86	98	88	118
norra Sverige[2]	224	76	91	92	77	94	93	107
Hela riket	**2 439**	**75**	**93**	**93**	**83**	**96**	**88**	**116**
därav:								
egend. med koll.-avtal	746	77	92	92	82	99	80	114
» utan » »	1 693	73	94	97	83	95	90	121
Egendomar i jordbrukskommuner	561	79	92	94	80	92	87	118
blandade kommuner	1 200	73	93	92	84	98	91	114
industrikommuner	678	76	93	95	83	97	86	118
Egendomar med en åkerareal av:								
under 20 ha	555	78	93	92	75	95	94	110
20—49 »	1 128	71	94	93	89	97	89	118
50—99 »	498	76	91	94	79	93	76	117
100 ha och över	258	79	93	93	83	101	71	116

Vid beräkningarna rörande förändringarna i antal arbetare, antal arbetsdagar och utbetald lönesumma har man sökt ta hänsyn till det förhållandet, att de redovisade gårdarnas fördelning på storleksklasser avviker från motsvarande fördelning av samtliga gårdar i landet. Detta har skett på så sätt, att man uträknat vägda medeltal av indextalen för de olika storleksklasserna. Som vikter har därvid använts den sammanlagda åkerarealen för samtliga gårdar (över 10 hektar) inom var och en av de olika storleksklasserna enligt 1944 års jordbruksräkning. Med användande av dessa vägda indextal har därefter enligt kedjemetoden följande indextal uträknats med år 1939 som fast basår.[3]

Man finner, att sedan år 1939 har enligt dessa indexserier antalet arbetsdagar, utgjorda av lejda arbetare, sjunkit till hälften, medan lönesumman mer än fördubblats.

[1] Se not 2, sid. 562.
[2] Inklusive fjäll- och moränbygden.
[3] För totala antalet arbetsdagar är år 1942 basår (= 100).

År	Antal lejda arbetare	Antal arbetsdagar utgjorda av lejda arb., brukare o. familjemedlemmar[1]	Antal arbetsdagar utgjorda av enbart lejda arbetare	Total löne-summa
1939	100	.	100	100
1941	109	99	94	120
1942	117	100	93	136
1943	122	99	90	147
1944	123	98	89	155
1945	119	95	83	162
1946	97	86	75	162
1947	95	81	66	162
1948	100	79	62	178
1949	95	76	60	181
1950	95	75	57	180
1951	96	72	54	198
1952	72	67	49	228

C. H—n

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för juli 1953

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex har beräknats till 223,3 för juli 1953 mot 224,1 för juni och uppvisar således en sänkning (0,8 enheter eller 0,4 %). Denna indexserie, som har år 1935 som basperiod, avser att mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet. Beräkningarna för juli grundar sig på prisuppgifter från 60 städer och andra tätorter.

Prisutvecklingen under perioden från mitten av juni till mitten av juli har kännetecknats av små prisrörelser. För de olika delposterna och vissa varuslag blev indextalen och de procentuella prisförändringarna följande (år 1935 = 100).

	Maj 1953	Juni 1953	Juli 1953	Prisförändring i % maj–juni	juni–juli
Livsmedel	243·8	243·8	240·6	— 0·2	— 1·1
Bostad	123·5	123·5	123·5	—	—
Bränsle och lyse	244·7	244·0	243·9	— 0·3	0·0
Beklädnad	243·9	243·7	243·5	— 0·1	— 0·1
Kläder	249·5	249·2	248·9	— 0·1	— 0·1
Skor	220·3	220·3	220·3	—	—
Övriga varor och tjänster	241·4	241·1	241·5	— 0·1	+ 0·2
Inventarier och husgeråd	217·6	217·5	217·9	0·0	+ 0·2
Generalindex[2]	224·4	224·1	223·3	— 0·1	— 0·4

En närmare redogörelse för denna indexserie med vissa prisuppgifter för enskilda varuslag föreligger i stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

[1] För totala antalet arbetsdagar är år 1942 basår (= 100).
[2] Generalindextalen för tidigare år återfinns i Soc. Medd. 1951:5, sid. 378 och 1952:2, sid. 116.

E. O.

Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag

Sedan hösten 1947 har socialstyrelsen två gånger om året (höst och vår) med undantag för våren 1948 och hösten 1952, utfört beräkningar angående frånvarofrekvensen inom vissa industrigrupper. Föreliggande undersökning avser veckan den 19—25 april 1953.

Till denna undersökning har blanketter utsänts till 237 företag av vilka 222 insänt uppgifter, som kunnat medtas i beräkningarna. Av dessa tillhör 128 metallindustrin med sammanlagt ca 80 000 anställda arbetare, varav ca 5 000 kvinnor, och 94 företag textilindustrin med tillhopa ca 22 000 anställda, varav ca 12 000 kvinnor.

Tab. 1. Procentuella antalet frånvarande hel dag, del av dag samt i arbete hela dagen

	Måndag	Tisdag	Onsdag	Torsdag	Fredag	Lördag
Frånvarande hel dag						
Hösten 1947	8·6	7·7	7·6	7·4	7·2	11·4
Hösten 1948	8·2	7·2	6·9	6·9	6·7	11·2
Våren 1949	7·8	6·8	6·8	6·7	6·6	9·9
Hösten 1949	7·6	6·8	6·6	6·5	6·5	10·2
Våren 1950	7·8	6·5	6·4	6·2	6·3	10·5
Hösten 1950	7·8	6·6	6·4	6·4	6·2	10·1
Våren 1951	7·2	6·6	6·4	6·2	6·2	9·7
Hösten 1951	7·8	6·2	6·1	6·0	5·9	10·2
Våren 1952	7·0	6·3	6·0	6·0	6·1	9·4
Våren 1953	6·9	6·8	6·1	6·1	6·0	9·1
Frånvarande del av dag						
Hösten 1947	2·9	2·4	2·4	2·5	2·7	5·7
Hösten 1948	3·3	2·7	2·6	2·8	2·9	6·0
Våren 1949	2·7	2·2	2·4	2·4	2·5	4·9
Hösten 1949	3·1	2·7	2·5	2·5	2·8	5·8
Våren 1950	2·9	2·5	2·4	2·6	2·9	6·2
Hösten 1950	3·1	2·6	2·5	2·5	2·8	5·4
Våren 1951	3·1	2·2	2·3	2·4	2·9	5·5
Hösten 1951	3·2	2·6	2·3	2·5	2·8	5·5
Våren 1952	2·8	2·3	2·3	2·4	2·4	4·7
Våren 1953	2·6	2·3	2·3	2·6	2·5	5·1
I arbete hel dag						
Hösten 1947	88·5	89·9	90·0	90·1	90·1	82·9
Hösten 1948	88·5	90·1	90·5	90·8	90·4	82·8
Våren 1949	89·5	91·0	90·8	90·9	90·9	85·2
Hösten 1949	89·3	90·5	90·9	91·0	90·7	84·0
Våren 1950	89·8	91·0	91·2	91·2	90·8	83·3
Hösten 1950	89·6	90·8	91·1	91·1	91·0	84·5
Våren 1951	89·7	91·2	91·3	91·4	90·9	84·8
Hösten 1951	89·5	91·2	91·6	91·5	91·3	84·3
Våren 1952	90·2	91·4	91·7	91·6	91·5	85·9
Våren 1953	90·5	91·4	91·6	91·3	91·5	85·8

Tab. 2. Procentuella antalet i arbete hela dagen, frånvarande del av dag respektive hel dag inom olika industrigrupper[1]

Industrigrenar	Sysselsättningskategorier	Antal arbetare på måndagen	Antal arbetare i % av samtliga					
			måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag	lördag
Män								
Järn-, stål- o. kopparverk	I arbete hel dag	15 502	93·6	94·2	94·1	94·0	94·1	91·9
	Frånv. del av dag	173	1·0	1·0	1·0	1·0	0·9	1·8
	Frånv. hel dag	895	5·4	4·8	4·9	5·0	5·0	6·3
Mekaniska verkstäder . .	I arbete hel dag	21 298	91·2	92·2	92·4	92·1	92·2	86·2
	Frånv. del av dag	669	2·9	2·4	2·3	2·8	2·7	6·1
	Frånv. hel dag	1 380	5·9	5·4	5·3	5·1	5·1	7·7
Skeppsvarv	I arbete hel dag	13 324	88·2	90·3	90·9	90·1	91·6	80·3
	Frånv. del av dag	388	2·6	2·0	1·9	2·6	1·8	8·4
	Frånv. hel dag	1 390	9·2	7·7	7·2	7·3	6·6	11·3
Elektroteknisk industri .	I arbete hel dag	10 189	90·6	91·5	92·0	91·2	91·2	87·7
	Frånv. del av dag	396	3·5	3·0	2·8	3·4	3·0	4·7
	Frånv. hel dag	658	5·9	5·5	5·2	5·4	5·8	7·6
Ylleindustri	I arbete hel dag	2 370	94·4	94·5	94·3	93·3	93·7	91·3
	Frånv. del av dag	27	·	·	·	·	·	·
	Frånv. hel dag	112	4·5	4·6	4·5	4·4	4·6	6·4
Bomullsindustri	I arbete hel dag	4 882	93·6	93·7	93·4	93·0	93·5	89·9
	Frånv. del av dag	71	·	·	·	·	·	·
	Frånv. hel dag	265	5·1	5·2	5·0	5·2	5·0	7·7
Sömnadsindustri	I arbete hel dag	1 192	90·1	90·1	91·2	90·3	93·1	88·0
	Frånv. del av dag	42	·	·	·	·	·	·
	Frånv. hel dag	89	·	·	·	·	·	·
Kvinnor								
Järn-, stål- o. kopparverk	I arbete hel dag	491	87·5	87·4	87·8	88·1	89·8	85·4
	Frånv. del av dag	16	·	·	·	·	·	·
	Frånv. hel dag	54	·	·	·	·	·	·
Mekaniska verkstäder .	I arbete hel dag	676	86·3	88·8	86·0	88·7	86·0	75·3
	Frånv. del av dag	40	·	·	·	·	·	·
	Frånv. hel dag	67	·	·	·	·	·	·
Elektroteknisk industri .	I arbete hel dag	1 660	84·8	86·3	86·3	86·2	86·1	78·4
	Frånv. del av dag	96	·	·	·	·	·	·
	Frånv. hel dag	201	10·3	9·6	9·3	10·0	9·3	15·2
Ylleindustri	I arbete hel dag	1 984	87·4	87·7	87·8	87·9	87·9	79·7
	Frånv. del av dag	72	·	·	·	·	·	·
	Frånv. hel dag	214	9·4	9·1	9·1	8·9	9·2	16·1
Bomullsindustri	I arbete hel dag	3 140	84·7	85·3	85·2	86·0	85·4	76·3
	Frånv. del av dag	131	3·5	3·3	3·8	3·2	3·5	6·6
	Frånv. hel dag	436	11·8	11·4	11·0	10·8	11·1	17·1
Trikåfabriker	I arbete hel dag	596	80·5	81·0	83·4	82·2	79·5	77·6
	Frånv. del av dag	62	·	·	·	·	·	·
	Frånv. hel dag	82	·	·	·	·	·	·
Sömnadsindustri	I arbete hel dag	3 199	87·0	87·5	87·8	87·6	86·8	82·3
	Frånv. del av dag	179	4·9	5·0	4·8	5·4	6·4	6·2
	Frånv. hel dag	300	8·1	7·5	7·4	7·0	6·8	11·5

[1] Procenttal för grupper med mindre än 100 arbetare har ej beräknats.

Tab. 3. Procentuella antalet frånvarande från arbetet hel dag i genomsnitt måndagar—fredagar samt lördagar

Tidpunkt	Män		Kvinnor	
	måndag–fredag	lördag	måndag–fredag	lördag
Hösten 1947	7·3	10·1	9·8	16·9
Hösten 1948	6·7	10·0	9·8	16·2
Våren 1949	6·4	8·7	9·7	15·0
Hösten 1949	6·2	9·0	9·9	16·6
Våren 1950	5·9	9·0	9·9	17·7
Hösten 1950	6·0	8·9	9·6	16·4
Våren 1951	6·0	8·6	8·9	15·0
Hösten 1951	5·8	8·8	9·0	17·1
Våren 1952	5·7	8·8	9·8	15·8
Våren 1953	5·7	8·1	9·8	15·0

Företagen ombads lämna uppgifter om bl. a. antalet arbetare fördelade på män och kvinnor för varje dag under veckan uppdelade på nedanstående 4 grupper: 1) antal arbetare som varit i arbete hela dagen, 2) antal arbetare som varit frånvarande på grund av friskift, 3) antal frånvarande del av dagen på grund av personliga skäl, 4) antal frånvarande hela dagen på grund av personliga skäl.

De i ovanstående sammanställningar lämnade uppgifterna om procentuella antalet frånvarande utgör antalet redovisade arbetare i grupp 3 (frånvarande del av dagen) resp. grupp 4 (frånvarande hela dagen) i procent av summan av antalet redovisade arbetare i grupperna 1—4.

I tab. 1 redovisas en sammanställning av det procentuella antalet frånvarande hela dagen, del av dagen samt i arbete hela dagen för samtliga undersökningstillfällen sedan 1947.

I tab. 2 redovisas det procentuella antalet frånvarande hela dagen, del av dagen samt antalet i arbete hela dagen olika veckodagar inom olika industrigrupper med fördelning på män och kvinnor. I tab. 3 anges antalet frånvarande hel dag i genomsnitt för veckans fem första dagar, måndag—fredag, samt för lördagar i genomsnitt för samtliga industrigrupper.

A. N—t

Sysselsättning och löner inom industrin i maj 1953

Sysselsättningsförhållanden. Nedanstående sammanställningar rörande förändringen av antalet arbetare inom industrin är baserade på de uppgifter som varje månad lämnas av industriföretagen till socialstyrelsens sysselsättningsstatistik. Beräkningarna omfattar endast de företag som lämnat uppgifter för båda de tidpunkter mellan vilka jämförelse görs. Till följd härav kan hänsyn icke tas till de förändringar i sysselsättningen som betingas av tillkomsten av nya företag samt nedläggandet av företag mellan de två observationstillfällena.

I beräkningarna rörande sysselsättningens förändringar mellan maj 1952 och maj 1953 ingår uppgifter från ca 6 300 företag med tillsammans ca 448 000 anställda.

I tab. 1 kol. 2—4 anges hur antalet anställda arbetare förändrats inom olika industrigrupper från maj 1952 till maj 1953. Av redovisningstekniska skäl är de arbetare, som är frånvarande på grund av arbetskonflikt, ej inkluderade i antalet anställda, varför frånvaro från arbetet på grund härav i beräkningarna kommer till uttryck som en sysselsättningsminskning. Arbetskonflikterna var i huvudsak lokaliserade till livsmedelsindustrin.

I genomsnitt för samtliga industrigrupper har antalet anställda vid de redovisade arbetsställena minskat med ca 5 %. Nedgången var ungefär lika stor för manliga och kvinnliga arbetare. Den procentuella nedgången för samtliga industrigrupper exklusive livsmedelsindustrin blir ca 3 %.

Sysselsättningen har minskat inom alla huvudgrupper av industrin utom gruvindustri, textil- och beklädnadsindustri samt läder-, hår- och gummivaruindustri. Bland undergrupper med minskat arbetarantal kan nämnas järn- och stålmanufaktur (— 12 %), elektroteknisk industri (— 17 %), mekaniska verkstäder (— 8 %), porslins-, kakel- och lergodsfabriker (— 11 %), fanér- och plywoodfabriker (— 17 %), massafabriker (— 5 %), papp- och pappersvaruindustri (— 15 %) samt tändsticksfabriker (— 13 %). Ökat antal anställda arbetare har redovisats av bl. a. malmgruvor (+ 7 %), reparationsverkstäder (+ 3 %), cementvarufabriker (+ 6 %), sågverk och hyvlerier (+ 3 %), ylleindustri (+ 12 %), trikåfabriker (+ 13 %), skoindustri (+ 14 %) samt gummivarufabriker (+ 8 %).

I tab. 2 redovisas hur antalet anställda arbetare förändrats inom företag av olika storlek fördelade på industrigrupper. Beräkningen rörande sysselsättningsförhållandena för olika storleksgrupper i genomsnitt för samtliga industrigrupper visar i stort sett oförändrade förhållanden jämfört med närmast föregående beräkningstillfälle i februari 1953.

Omsättningen av arbetskraft mätt i det procentuella antalet arbetare, som under loppet av en vecka tagit anställning resp. slutat sin anställning, redovisas i tablån på sid. 572. I genomsnitt för samtliga industrigrupper var

Tab. 1. Sysselsättning och timförtjänst i maj 1953 för arbetare inom industrin

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Anställda arbetare exkl. permitterade i maj 1953[1]			Genomsnittlig timförtjänst i maj 1953[2]		Genomsnittlig timförtjänst, kr, för vuxna män inom dyrortsgrupp				
	Indextal (maj 1952 = 100)									
	båda könen	män	kvinnor	vuxna män	vuxna kvinnor	2	3	4	5	1–5
Gruvindustri	105·0	105·0	·	104·0	·	4·26	4·44	4·80	5·62	4·90
Malmgruvor	106·6	106·6	·	103·8	·	4·34	4·44	4·80	5·62	4·97
Kolgruvor	88·6	88·5	·	102·0	·	3·68	—	—	—	3·68
Metall- o. verkstadsind.	92·7	93·8	79·6	103·0	103·4	3·73	3·94	4·51	4·60	4·09
Järn-, stål- o. kopparverk	99·7	100·1	87·3	104·6	107·7	3·91	4·05	·	·	4·12
Järn- o. stålmanufaktur	88·2	89·7	76·3	102·7	102·8	3·76	3·85	4·22	5·15	3·91
Mekaniska verkstäder	92·5	92·8	84·0	102·4	103·5	3·60	4·00	4·36	4·72	4·08
Reparationsverkstäder	103·4	103·4	·	102·1	·	2·99	3·63	4·03	4·37	3·90
Skeppsvarv	102·8	102·8	—	103·4	·	3·82	3·99	4·74	·	4·40
Elektroteknisk industri	83·4	86·2	74·6	101·7	104·2	·	3·68	3·93	4·38	3·95
Annan metallindustri	85·2	85·3	84·6	103·4	100·7	3·46	3·85	4·13	4·54	3·95
Jord- och stenindustri	97·2	97·9	90·2	102·0	103·2	3·41	3·67	3·94	4·32	3·49
Torvindustri	102·4	99·1	·	99·8	·	2·99	·	—	—	3·01
Stenindustri	94·8	94·9	·	99·1	·	3·38	3·54	·	·	3·48
Kalk- och kritbruk	92·4	92·2	·	100·5	·	3·64	·	·	·	3·55
Cementfabriker	105·5	105·4	·	·	·	·	·	—	—	·
Cementvarufabriker	105·9	106·2	·	100·8	·	3·68	3·98	·	·	3·96
Tegelbruk	100·2	100·2	·	102·0	·	3·88	3·87	·	·	3·88
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	88·9	91·4	83·6	104·1	104·0	·	·	·	—	3·45
Glasindustri	99·2	98·4	104·9	100·0	107·0	3·89	·	·	·	3·82
Annan jord- o. stenindustri	95·5	95·3	·	100·1	·	·	4·02	·	·	3·80
Träindustri	99·5	99·9	89·3	103·0	100·8	3·32	3·47	3·67	3·78	3·44
Sågverk o. hyvlerier	103·4	103·6	90·8	103·1	·	3·39	3·48	3·70	3·68	3·50
Lådfabriker	88·4	88·5	·	99·1	·	·	·	·	—	3·18
Fanér- o. plywoodfabriker	83·5	86·1	·	102·9	·	·	·	·	—	3·65
Byggnadssnickerifabriker	101·3	101·2	·	103·3	·	3·26	3·46	3·69	·	3·86
Möbelfabriker	95·5	95·4	·	103·8	·	3·32	3·45	·	·	3·36
Svarveri- o. skidfabriker	92·2	92·3	·	98·5	·	3·18	3·28	·	·	3·31
Annan trävaruindustri	99·6	100·4	94·9	103·3	·	3·34	3·37	·	·	3·41
Massafabr. o. pappersbruk	96·0	96·2	94·3	101·6	101·9	3·59	3·84	3·91	·	3·74
Massafabriker	95·1	95·2	92·0	101·6	101·9	3·72	3·86	3·93	·	3·84
Pappersbruk o. pappfabr.	97·1	97·5	94·7	101·9	101·9	3·58	3·82	·	—	3·61
Pappersv.- o. grafisk ind.	95·9	96·7	93·1	102·4	101·8	3·89	4·04	4·45	4·70	4·35
Papp- o. pappersvaruind.	85·0	79·6	93·0	100·8	101·2	3·37	3·76	·	·	3·68
Grafisk industri	97·5	98·6	93·1	102·6	101·6	3·40	4·11	4·50	4·72	4·45
Livsmedelsindustri	58·0	61·6	49·6	·	·	·	·	·	·	·
Kvarnar	41·6	41·4	·	·	·	·	·	·	—	·
Bageriindustri	60·3	61·4	58·2	·	·	·	·	·	·	·
Sockerindustri	89·9	92·4	73·3	100·9	103·1	3·12	·	·	·	3·29
Choklad- o. konfektind.	16·6	18·4	15·6	·	·	·	·	·	·	·
Mejeriindustri	100·4	100·8	97·8	100·2	101·8	·	3·81	·	·	3·54
Slakterier o. charkuterier	36·0	36·6	33·2	·	·	·	·	·	·	·
Fiskkonservfabriker	104·8	104·6	104·8	97·0	105·4	·	2·98	·	·	3·07
Fruktkonservindustri	24·7	·	·	·	·	·	·	—	·	·
Margarinindustri	39·1	·	·	·	·	—	·	—	·	·
Annan livsmedelsindustri	88·5	87·8	91·8	·	·	·	·	·	·	·

[1] För grupper om mindre än 200 arbetare har indextal ej beräknats.

[2] Utom i ett par undantagsfall meddelas uppgifter rörande genomsnittlig timförtjänst endast, då antalet redovisade företag utgör minst 10 och antalet på en vecka utgjorda arbetstimmar minst 10 000. I uppgifterna ingår ej sjuklön, semesterlön och naturaförmåner.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSÄTTNING OCH TIMFÖRTJÄNST I MAJ 1953 FÖR ARBETARE INOM INDUSTRIN

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Anställda arbetare exkl. permitterade i maj 1953			Genomsnittlig timförtjänst i maj 1953		Genomsnittlig timförtjänst, kr, för vuxna män inom dyrortsgrupp				
	Indextal (maj 1952 = 100)									
	båda könen	män	kvinnor	vuxna män	vuxna kvinnor	2	3	4	5	1–5
Dryckesvaru- o. tobaksind.	99·6	101·0	96·1	102·4	99·1	3·14	3·14	3·52	3·69	3·37
Bryggerier o. läskedrycksf.	100·8	101·4	97·7	102·7	98·6	3·14	3·12	3·46	3·67	3·34
Tobaksfabriker	95·3	96·8	94·8	100·9	99·6	·	·	·	·	3·65
Textil- o. beklädnadsind.	105·9	104·3	106·9	103·1	102·6	3·13	3·29	3·42	3·96	3·27
Ylleindustri	111·9	109·1	114·9	102·5	103·5	3·14	3·18	·	—	3·17
Bomullsindustri	98·6	100·4	96·5	103·5	103·1	3·17	3·18	·	—	3·18
Linne- o. juteindustri	99·7	98·0	101·2	99·8	102·8	·	·	·	—	3·08
Trikåfabriker	112·8	113·4	112·6	107·5	104·0	3·13	3·43	·	·	3·40
Sömnadsindustri	107·2	103·6	108·1	102·5	101·9	3·16	3·29	3·62	4·02	3·39
Hatt- o. mössfabriker	108·2	111·2	107·8	101·5	103·5	·	3·53	·	·	3·59
Annan hithörande industri	103·2	103·2	103·2	102·7	101·5	3·12	3·41	·	3·71	3·37
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	103·1	105·5	112·7	103·9	103·1	3·50	3·66	3·82	4·10	3·64
Garverier	104·9	105·2	·	104·1	·	·	3·64	—	—	3·54
Päls- o. skinnvarufabriker	100·6	100·5	100·6	107·4	105·0	·	3·69	·	·	3·82
Skoindustri	113·8	109·6	119·9	107·0	104·2	3·26	3·66	·	·	3·62
Andra lädervarufabriker	102·2	103·2	100·7	102·4	101·9	·	3·47	·	·	3·61
Gummivarufabriker	108·4	104·1	116·1	101·5	100·4	·	·	·	·	3·70
Annan hithörande industri	103·1	103·2	·	98·3	·	·	·	·	·	3·52
Kemisk-teknisk industri	94·7	95·2	93·1	102·7	104·4	3·55	3·75	3·88	3·85	3·75
Färg-, olje- o. parfymfabr.	95·0	95·8	92·9	100·9	103·8	·	3·45	3·87	3·84	3·69
Sprängämnesfabriker	103·8	103·5	105·1	106·7	106·8	·	·	·	·	4·40
Tändsticksfabriker	87·5	86·4	89·1	100·1	103·8	·	·	—	—	3·21
Annan kemisk-tekn. ind.	94·3	94·9	90·2	102·8	103·3	3·67	3·65	3·89	3·87	3·73
Samtl. industrigrupper	94·8	94·8	94·9	102·7	102·3	3·56	3·78	4·21	4·58	3·88

Tab. 2. Indextal (maj 1952 = 100) för sysselsättningen i maj 1953 inom företag av olika storlek (båda könen)

Industrigrupper	Företag, vilka maj 1952 sysselsatte								
	1—10 arb.	11—25 arb.	26—50 arb.	51—100 arb.	101—200 arb.	201—500 arb.	501—1 000 arb.	över 1 000 arb.	Samtliga grupper
Gruvindustri	·	·	93·4	107·2	100·8	107·0	—	·	105·0
Metall- o. verkstadsindustri	97·2	90·7	92·2	87·7	89·4	89·6	91·0	97·1	92·7
Jord- och stenindustri	109·3	107·6	96·0	94·9	99·5	97·5	102·2	·	97·2
Träindustri	102·2	99·6	100·3	100·0	101·4	95·9	·	—	99·5
Massafabriker o. pappersbruk	·	82·9	101·8	106·1	97·8	94·5	97·0	·	96·0
Pappersvaru- o. grafisk ind.	102·0	97·5	96·0	93·0	96·1	96·3	·	·	95·9
Livsmedelsindustri	60·8	63·1	55·5	63·1	49·9	55·2	63·3	—	58·0
Dryckesvaru- o. tobaksind.	100·4	103·7	98·7	102·2	97·6	97·9	—	—	99·6
Textil- o. beklädnadsindustri	119·3	110·4	109·9	108·4	109·2	104·0	97·7	103·0	105·9
Läder-, hår- o. gummivaruind.	106·8	110·5	110·4	111·7	102·2	103·0	·	·	108·1
Kemisk-teknisk industri	103·6	95·8	98·7	89·8	100·0	90·5	·	·	94·7
Samtliga industrigrupper	96·7	96·0	95·1	94·4	94·1	93·5	92·7	97·4	94·8

det relativa antalet såväl nyanställda som avgångna arbetare 0,6 % vid undersökningstillfället i maj 1953. I februari 1953 var motsvarande antal 0,5 %. I maj 1952 var antalet nyanställda 0,6 % och antalet avgångna 0,8 %. Av de arbetare, som under redovisningsperioden i maj 1953 slutat sin anställning, hade 15 % redovisats som uppsagda av arbetsgivaren. Motsvarande antal vid de fyra närmast föregående beräkningstillfällena var: februari 1953 26 %, november 1952 23 %, augusti 1952 13 % samt maj 1952 12 %.

Antalet under en vecka avgångna resp. nyanställda arbetare i procent av totalantalet anställda

Industrigrupper	Avgångna arbetare (båda könen)					Nyanställda arbetare (båda könen)				
	maj 1953	febr. 1953	nov. 1952	aug. 1952	maj 1952	maj 1953	febr. 1953	nov. 1952	aug. 1952	maj 1952
Samtliga industrigrupper	0·6	0·5	0·5	0·8	0·8	0·6	0·5	0·5	0·7	0·6
Därav:										
Trikåfabriker	0·9	0·7	0·5	0·9	0·9	0·6	1·0	0·9	1·1	0·2
Sömnadsindustri	0·8	0·7	0·6	1·0	1·0	0·8	1·0	1·1	1·3	0·5
Järn-, stål- o. kopparverk	0·7	0·5	0·5	0·8	1·0	0·5	0·8	0·7	0·8	0·7
Järn- och stålmanufaktur	0·7	0·6	0·5	0·7	0·7	0·4	0·2	0·3	0·6	0·5
Elektroteknisk industri	0·7	0·6	0·6	0·9	1·1	0·3	0·3	0·3	0·8	0·4
Skeppsvarv	0·6	0·6	0·4	1·1	1·1	0·7	0·6	0·6	1·0	1·3
Sågverk och hyvlerier	0·6	0·4	0·5	0·9	0·6	0·9	0·9	0·4	0·6	0·7
Ylleindustri	0·6	0·6	0·4	0·7	0·8	0·6	0·8	1·0	1·0	0·4
Bomullsindustri	0·6	0·8	0·4	0·6	0·7	0·6	0·5	0·4	0·4	0·1
Mekaniska verkstäder	0·4	0·4	0·4	0·8	0·8	0·3	0·2	0·3	0·7	0·5

I tab. 3 redovisas förekomsten av deltidsarbete (inskränkning av arbetstiden som sammanhänger med arbetstagarens personliga förhållanden) samt korttidsarbete (inskränkning av arbetstiden på grund av driftsförhållandena vid företaget) i maj 1952 och maj 1953. Antalet arbetare med deltidsarbete har endast undergått mindre förändringar mellan de två undersökningsperioderna, medan större förskjutningar har ägt rum i fråga om antalet med korttidsarbete. Inom metall- och verkstadsindustrin steg antalet arbetare med korttidsarbete från 0,2 % i maj 1952 till 2,2 % i maj 1953. Inom träin-

Tab. 8. Antal arbetare med deltidsarbete och korttidsarbete i % av samtliga arbetare

Industrigrupper	Maj 1952		Maj 1953	
	Deltid	Korttid	Deltid	Korttid
Gruvindustri	0·1	1·1	·	1·5
Metall- o. verkstadsindustri	0·6	0·2	0·4	2·2
Jord- o. stenindustri	1·6	0·5	2·0	1·0
Träindustri	0·3	1·4	0·3	0·4
Massafabriker och pappersbruk	0·5	0·7	0·5	0·7
Pappersvaru- och grafisk industri	0·6	·	0·5	0·1
Livsmedelsindustri	2·0	0·1	1·5	0·5
Dryckesvaru- o. tobaksindustri	0·9	1·3	0·8	1·6
Textil- o. beklädnadsindustri	5·4	4·8	4·9	0·6
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	2·6	1·3	2·3	0·1
Kemisk-teknisk industri	2·1	0·2	2·3	0·2
Samtliga industrigrupper	1·6	1·1	1·4	1·3

Tab. 4. Indextal (maj 1952 = 100) för genomsnittlig timförtjänst[1] i Stockholm i maj 1953

Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för vuxna män	Genomsnittlig timförtjänst för vuxna kvinnor	Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för vuxna män	Genomsnittlig timförtjänst för vuxna kvinnor
Metall- o. verkstadsindustri .	103·0	101·7	Textil- o. beklädnadsindustri	104·6	101·0
Jord- o. stenindustri	96·5	·	Läder-, hår- o. gummivaruind.	102·5	·
Träindustri	103·7	·	Kemisk-teknisk industri . .	100·5	105·1
Pappersvaru- o. grafisk ind.	103·0	102·4	Samtliga industrigrupper	**102·5**	**101·6**
Livsmedelsindustri	·	·			

dustrin, textil- och beklädnadsindustrin samt läder-, hår- och gummivaruindustrin minskade antalet från resp. 1,4 % till 0,4 %, 4,8 % till 0,6 % samt 1,3 % till 0,1 %.

Löneförhållanden. Beräkningarna angående löneförhållandena är baserade på uppgifter från ca 5 800 företag med ca 19,0 miljoner arbetstimmar under en sexdagarsperiod.

I beräkningarna rörande löneförhållandena inom livsmedelsindustrin ingår icke de företag som att döma av uppgifterna till lönestatistiken har varit berörda av arbetskonflikt.

I tab. 1 kol. 5 och 6 redovisas den genomsnittliga timförtjänstens förändring från maj 1952 till maj 1953. I kol. 7—11 anges timförtjänsten i maj

Tab. 5. Indextal (februari 1947 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin

	maj 1950	aug. 1950	nov. 1950	febr. 1951	maj 1951	aug. 1951	nov. 1951	febr. 1952	maj 1952	aug. 1952	nov. 1952	febr. 1953	maj 1953
Gruvindustri[2] . .	136·6	132·8	139·7	151·6	159·3	156·4	165·9	187·8	191·6	188·7	196·1	196·9	200·2
Metall- o. verkstadsindustri . .	131·0	131·1	134·1	149·8	155·2	161·6	166·3	183·4	189·2	190·1	191·6	193·9	195·3
därav: verkstadsindustri m. m.[3]	129·9	130·2	132·9	148·3	153·5	159·8	164·6	181·6	187·2	187·9	189·2	191·7	192·5
Jord- o. stenind. .	138·2	139·2	139·2	—	165·8	169·1	171·8	192·2	196·5	197·5	196·9	196·1	202·4
Träindustri . . .	127·8	129·3	131·5	—	157·8	160·3	161·7	183·0	186·0	186·4	188·3	185·3	190·5
Massafabr. o. pappersbruk	131·6	130·8	134·3	—	173·5	173·8	175·9	198·8	201·1	197·9	199·1	199·1	204·7
Pappersv.-o. graf. ind.	126·2	125·9	126·5	—	151·5	152·4	153·5	170·2	175·1	174·7	174·0	174·7	178·9
Livsmedelsindustri	128·2	127·8	128·2	—	156·7	156·1	158·9	175·1	178·6	176·6	176·2	176·9	182·0
Dryckesvaru- o. tobaksindustri .	118·6	116·6	117·3	—	141·3	140·0	141·5	164·7	166·5	165·7	167·0	169·0	170·4
Textil- o. beklädnadsindustri . .	130·0	130·9	132·2	—	155·1	155·7	156·3	174·3	177·9	178·4	178·2	179·1	181·6
Läder-, hår- o. gummivaruindustri .	135·6	136·0	138·2	—	157·4	159·0	160·4	180·3	181·4	182·7	183·1	183·5	186·6
Kemisk-teknisk ind.	129·4	130·0	131·8	—	153·0	153·0	158·4	177·6	182·2	180·2	182·4	183·7	187·6
Samtl. ind.-grupper	**130·9**	**130·9**	**133·4**	—	**157·4**	**160·5**	**164·5**	**183·9**	**188·4**	**188·0**	**189·1**	**190·0**	**192·7**

[1] Se not 2 till tab. 1.

[2] För gruvindustri samt metall- och verkstadsindustri tillsammans är indextalet (febr. 1947 = 100) för maj 1953 196·2. För februari 1953 är indextalet 194·6.

[3] Häri ingår grupperna järn- och stålmanufaktur, mekaniska verkstäder, reparationsverkstäder, skeppsvarv, elektroteknisk industri och annan metallindustri.

Tab. 6. Indextal (februari 1953 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin i maj 1953

	Samtliga arb.[1]	Vuxna män	Vuxna kv.
Gruvindustri	101·7	101·7	·
Metall- o. verkstadsindustri	100·7	100·6	100·8
därav: verkstadsind. m. m.	100·4	100·2	100·8
järn- o. stålmanufaktur	101·5	101·5	100·0
mekaniska verkstäder	100·1	100·0	100·6
reparationsverkstäder	102·4	102·3	·
skeppsvarv	99·1	99·0	·
elektroteknisk industri	99·9	99·6	101·1
annan metallindustri	102·2	101·8	101·3
Jord- o. stenindustri	103·2	103·2	98·8
Träindustri	102·8	102·9	101·1
Massafabr. o. pappersbruk	102·8	103·0	102·0
Pappersvaru- o. grafisk ind.	102·4	102·8	100·1
Livsmedelsindustri	102·9	103·0	101·5
Dryckesvaru- o. tobaksind.	100·8	101·1	99·8
Textil- o. beklädnadsind.	101·4	101·5	101·2
Läder-, hår- o. gummivaruind.	101·7	101·9	100·7
Kemisk-teknisk industri	102·1	102·1	101·3
Samtliga industrigrupper	**101·4**	**101·3**	**101·0**

1953 för vuxna män inom var och en av dyrortsgrupperna 2—5 samt medeltal för hela riket (dyrortsgrupperna 1—5). I genomsnitt för hela riket steg timförtjänsten mellan maj 1952 och maj 1953 för vuxna män med 2,7 % och för vuxna kvinnor med 2,3 %.

I tab. 4 redovisas timförtjänstens förändring inom olika industrigrupper i Stockholm samt i tab. 5 och 6 förändringen i genomsnitt för hela riket inom olika industrigrupper från februari 1947 resp. februari 1953.

I samband med ändringen av industrigruppsindelningen uppdelades den tidigare redovisade gruppen malmbrytning och metallindustri i två grupper nämligen 1) gruvindustri och 2) metall- och verkstadsindustri.[2] För den förutvarande gruppen malmbrytning och metallindustri kommer dock under en övergångstid indextal med februari 1947 lika med 100 att beräknas. För maj 1953 är indextalet för denna grupp 196,2. Motsvarande indextal för februari 1953 är 194,6 och för november 1952 192,5.

[1] Inkl. minderåriga.

[2] Beträffande ändringar, som genomförts i industrigruppsindelningen fr. o. m. undersökningen i februari 1953, hänvisas till redogörelsen för denna undersökning i Soc. Medd. 1953: 6, sid. 347.

A. N—t

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsatta arbetare i slutet av juli 1953 i jämförelse med slutet av maj 1953 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i juli 1953 redovisade arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (maj 1953 = 100)[1]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)[2]			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Gruvindustri	61	9 827	148	9 775	100·8	·	100·8	53·0	—	51·0
Malmgruvor	47	8 916	147	9 063	101·2	·	101·2	55·6	—	48·6
Kolgruvor	14	711	1	712	95·8	·	95·8	·	—	80·2
Metall- o. verkstadsind.	1 970	154 385	11 279	165 664	99·6	96·5	99·4	39·6	0·5	62·1
Järn-, stål- o. kopparverk	44	22 184	443	22 627	100·0	98·0	99·9	43·8	0·3	58·7
Järn- o. stålmanufaktur	387	17 913	1 724	19 637	100·4	98·6	100·3	40·9	0·6	60·8
Mekaniska verkstäder	769	62 502	2 905	65 407	99·0	97·9	98·9	40·6	0·6	60·7
Reparationsverkstäder	284	7 008	22	7 030	99·8	·	99·8	55·0	0·1	47·7
Skeppsvarv	63	17 034	—	17 034	99·1	—	99·1	46·7	0·1	56·8
Elektroteknisk industri	156	18 748	4 449	23 197	100·6	93·6	99·2	26·8	·	74·5
Annan metallindustri	267	8 996	1 736	10 732	99·8	99·0	99·7	28·4	1·0	72·8
Jord- o. stenindustri	567	25 049	2 471	27 520	100·6	98·8	100·4	60·1	0·4	42·7
Torvindustri	43	712	55	767	103·9	·	100·7	91·2	0·1	13·7
Stenindustri	116	3 680	12	3 692	98·2	·	98·2	39·1	0·1	61·5
Kalk- o. kritbruk	38	1 569	24	1 593	101·8	·	102·0	78·4	0·1	27·2
Cementfabriker	8	2 043	41	2 084	100·9	·	101·0	87·4	—	19·0
Cementvarufabriker	92	2 656	46	2 702	102·9	·	102·9	63·8	0·1	41·2
Tegelbruk	151	6 075	103	6 178	102·6	·	102·6	68·6	·	35·9
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	25	3 719	1 592	5 311	98·9	99·8	99·0	56·4	0·1	45·4
Glasindustri	61	3 912	585	4 497	98·5	99·7	98·7	46·8	2·2	53·9
Annan jord- o. stenindustri	33	683	13	696	101·2	·	100·9	48·6	—	53·9
Träindustri	1 108	34 740	1 010	35 750	98·7	103·0	98·8	56·8	0·9	43·9
Sågverk o. hyvlerier	417	16 878	300	17 178	97·7	112·8	97·9	62·8	0·8	38·1
Lådfabriker	25	488	10	498	103·0	·	102·9	50·6	1·4	51·5
Fanér- o. plywoodfabriker	12	1 226	52	1 278	104·2	·	104·2	61·8	1·4	42·0
Byggnadssnickerifabriker	174	5 933	64	5 997	99·8	·	99·9	62·2	0·8	39·8
Möbelfabriker	306	6 389	192	6 581	98·5	·	98·5	47·1	1·4	53·1
Svarveri- o. skidfabriker	89	2 297	151	2 448	99·7	·	99·6	40·6	1·8	59·8
Annan trävaruindustri	83	1 529	241	1 770	99·3	96·6	98·9	41·2	1·1	59·0
Massafabr. o. pappersbruk	126	30 814	2 431	33 245	100·8	101·3	100·8	74·0	0·5	30·5
Massafabriker	69	17 100	341	17 441	100·1	101·8	100·1	74·0	0·2	29·9
Pappersbruk o. pappfabr.	57	13 714	2 090	15 804	101·6	101·2	101·6	74·0	0·9	31·1
Pappersv.- o. grafisk ind.	510	15 688	4 307	19 995	101·5	101·2	101·5	57·8	·	46·4
Papp- o. pappersvaruind.	93	1 366	906	2 272	123·8	102·6	114·4	44·4	0·1	62·6
Grafisk industri	417	14 322	3 401	17 723	99·8	100·9	100·0	59·8	·	44·3
Livsmedelsindustri	701	20 826	9 385	30 211	163·4	216·1	176·8	137·9	0·1	27·7
Kvarnar	39	1 098	159	1 257	229·7	·	282·3	164·2	0·4	33·8
Bageriindustri	216	4 344	2 369	6 713	163·6	172·9	166·8	148·7	·	18·1
Sockerindustri	23	2 331	293	2 624	101·0	111·0	102·0	42·1	—	60·5
Choklad- o. konfektind.	51	1 278	2 197	3 475	543·8	804·8	684·1	351·1	—	53·5
Mejeriindustri	83	3 499	438	3 937	103·1	105·3	103·3	98·1	—	13·1
Slakterier o. charkuterier	156	5 593	1 247	6 840	276·1	317·3	282·8	251·9	0·1	19·8
Fiskkonservfabriker	46	768	1 076	1 844	109·9	103·8	106·2	55·3	—	51·6
Fruktkonservindustri	22	753	1 186	1 939	512·2	630·9	578·8	563·9	0·4	4·0
Margarinindustri	8	333	106	439	228·1	·	218·4	177·3	—	26·9
Annan livsmedelsindustri	57	829	314	1 143	126·0	110·6	121·3	93·1	1·5	25·4

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.
[2] Indextalen är baserade på antal anställda exklusive frånvarande på grund av arbetskonflikt.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV JULI 1953

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i juli 1953 redovisade arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (maj 1953 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Dryckesvaru- o. tobaksind.	173	5 927	2 139	8 066	107·8	102·1	106·2	79·3	·	31·1
Bryggerier o. läskedrycksf.	164	5 469	1 101	6 570	108·4	111·0	108·8	96·6	·	18·1
Tobaksfabriker	9	458	1 038	1 496	100·9	94·2	96·1	·	—	88·4
Textil- o. beklädnadsind. .	937	28 287	45 294	73 581	99·1	97·3	98·0	49·0	0·2	52·3
Ylleindustri	77	5 227	4 897	10 124	99·4	98·3	98·9	50·6	0·3	51·3
Bomullsindustri	64	8 456	6 808	15 264	99·0	98·6	98·8	56·7	0·1	45·7
Linne- o. juteindustri . .	10	1 076	1 226	2 302	100·2	98·2	99·1	19·2	·	82·2
Trikåfabriker	138	1 985	5 826	7 811	99·6	98·3	98·7	59·3	0·2	42·7
Sömnadsindustri	437	5 629	21 527	27 156	99·0	96·5	97·0	40·0	0·2	60·4
Hatt- o. mössfabriker . .	40	379	1 145	1 524	101·9	95·7	97·2	40·8	1·2	59·5
Annan hithörande industri	171	5 535	3 865	9 400	98·4	97·5	98·0	61·5	0·4	39·8
Läder-, hår-o. gummiv.-ind.	331	12 249	6 660	18 909	99·7	96·5	98·5	44·4	0·2	57·1
Garverier	29	2 093	178	2 271	99·7	·	99·6	63·5	0·3	39·9
Päls- o. skinnvarufabr. .	75	971	1 048	2 019	97·5	95·8	96·6	23·7	0·4	76·0
Skoindustri	120	3 254	2 310	5 564	99·9	95·2	97 9	36·1	0·2	64·5
Andra lädervarufabriker .	52	910	569	1 479	97·5	95·3	96·7	36·6	0·5	63·2
Gummivarufabriker . . .	15	4 319	2 357	6 676	100·0	98·5	99·4	55·4	—	48·0
Annan hithörande industri	40	702	198	900	102·9	·	101·1	30·9	0·3	70·7
Kemisk-teknisk industri .	283	13 289	3 291	16 580	102·3	100·5	102·0	53·3	0·2	51·1
Färg-, olje- o. parfymfabr.	96	3 504	991	4 495	104·2	99·1	103·0	50·2	·	53·9
Sprängämnesfabriker . .	4	1 066	459	1 525	100·4	95·4	98·8	69·8	—	35·3
Tändsticksfabriker . . .	7	1 010	682	1 692	98·0	97·4	97·7	15·2	—	85·6
Annan kemisk-tekn. ind. .	176	7 709	1 159	8 868	102·4	106·0	102·9	59·6	0·3	45·9
Samtl. industrigrupper	6 765	350 881	88 415	439 296	102·4	103·9	102·7	58·1	0·4	50·8
Statl. verk o. byggnadsarb.	226	46 897	1 770	48 667	98·8	98·2	98·8	57·0	—	45·8
Mek. o. elektr. verkstäder	88	13 121	526	13 647	99·8	95·5	99·1	30·8	—	72·0
Skeppsvarv	3	3 236	32	3 268	99·1	·	99·2	45·8	—	57·7
Beklädn.verkst., förråd o. d.	56	828	524	1 352	97·1	101·9	98·9	46·6	—	55·4
Sprängämnesfabriker . .	3	708	434	1 142	99·0	95·4	97·6	4·2	—	95·9
Byggnads- o. anläggn.-arb.	76	29 004	254	29 258	97·7	100·8	97·8	72·8	—	29·9

Tab. 2. Förändringen i antalet anställda industriarbetare juli 1952—juli 1953
Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1952						1953					
	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juli
Gruvindustri	100·0	100·1	101·8	102·2	103·2	103·5	103·9	103·7	104·1	104·1	103·7	104·5
Metall- o. verkstadsind. . .	100·0	100·0	99·7	99·3	98·6	97·6	96·5	95·8	94·9	94·1	93·3	92·7
Jord- och stenindustri . . .	100·0	98·0	96·2	94·8	93·5	91·6	88·8	89·3	90·4	92·5	95·1	95·5
Träindustri	100·0	98·8	97·9	98·0	97·0	94·9	94·0	95·7	97·7	99·8	101·3	100·1
Massafabr. o. pappersbruk .	100·0	99·1	98·7	98·3	99·0	98·6	99·3	98·7	98·7	98·8	98·5	99·3
Pappersv.- o. grafisk industri .	100·0	99·9	99·9	100·0	101·1	100·5	98·7	98·6	99·1	98·0	97·2	98·7
Livsmedelsindustri	100·0	100·0	101·1	106·2	105 7	96·7	93·3	93·5	93·7	92·8	54·8	96·9
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	100·0	94·9	90·2	88·7	88·3	92·2	87·8	86·6	89·6	90·3	94·1	99·9
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	101·4	103·5	105·3	107·2	106·9	106·7	108·5	109·3	109·3	108·2	106·0
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	100·9	102·9	105·5	107·7	107·6	108·0	109·2	109·9	110·4	110·1	108·4
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	99·5	100·0	99·8	98·9	97·7	97·2	97·7	98·4	98·1	96·4	98·3
Samtliga industrigrupper	100·0	99·8	99·9	100·3	100·3	99·0	98·0	98·1	98·2	98·1	95·4	98·0

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under juli 1953

	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen			
				Tillsatta platser					
	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Totalt	därav 1-dagsplats	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
Summa juli 1950 . . .	94 021	120 132	149 429	83 945	—	—	41 694	61 799	28 300
» » 1951 . . .	88 745	119 743	158 797	88 813	—	31 536	41 496	57 718	28 724
» » 1952 . . .	101 036	124 647	120 746	77 420	—	38 216	47 698	51 228	28 750
» juni 1953 . . .	126 572	157 591	136 321	96 669	27 240	47 056	57 949	57 953	35 012
» juli 1953 . . .	103 764	127 592	114 365	75 730	21 857	37 136	46 497	50 761	27 756
Därav									
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	3 389	3 807	5 988	4 840	186	132	151	784	659
Skogsbruk	2 260	2 446	1 758	1 049	1	—	—	3	3
Malmbrytn. o. metallind. .	9 789	10 846	5 851	1 992	5	578	637	327	93
Trä-, graf. o. pappersind. .	3 146	3 484	2 567	1 316	9	222	271	306	119
Byggnadsverksamhet . . .	10 068	11 121	10 122	7 749	63	7	7	5	5
Övriga industrigrupper . .	8 085	8 757	9 071	3 968	14	3 681	3 905	5 265	1 798
Samfärdsel o. handel . .	18 526	27 726	35 961	27 686	11 162	6 061	8 949	14 685	8 470
Förvaltning o. fria yrken .	14 050	15 692	9 800	5 818	2 384	5 946	6 183	4 691	2 146
Sjukvård o. husligt arbete	9 897	14 986	21 247	11 382	5 045	9 773	14 859	20 964	11 274
Därav under 18 år . . .	20 340	21 111	13 897	10 170	241	10 695	11 120	7 630	5 347

Tab. 4. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad	Hela antalet hjälpsökande			Hjälpform	Antalet hjälpta hjälpsökande 31/7 1953		
	i riket	därav i Sthlm, Gbg o. Malmö	därav utlänningar		i riket	därav i Sthlm, Gbg o. Malmö	därav utlänningar
Juli 1952 . .	1 181	537	317	**Hela antalet hjälpta**	1 809	777	322
Augusti » . .	1 224	592	316	Statligt beredskapsarbete	461	—	—
September » . .	1 294	652	323	i arbetsmarknadsstyrelsens regi .	379	—	—
Oktober » . .	1 576	821	313	i annan myndighets regi	82	—	—
November » . .	2 476	1 238	316	Statskommunalt beredskapsarbete .	176	75	—
December » . .	3 347	1 538	329	Arkivarbete och musikerhjälp . . .	745	481	310
Januari 1953 . .	5 325	2 127	357	Komm. arbete utan statsbidrag . .	170	6	—
Februari » . .	5 761	2 011	364	Dagunderstöd	231	200	11
Mars » . .	5 629	2 087	363	Kommunalt understöd	10	8	—
April » . .	4 508	1 770	353	Utbildningshjälp	16	12	1
Maj » . .	3 152	1 467	339				
Juni » . .	2 392	1 042	334				
Juli » . .	1 990	866	325				

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board of Sweden

1953, no 9

CONTENTS

Page

The social welfare activities of the United Nations. By *Christina Ellwyn* . . 525
Is the Crown's cake a small one? By *Arne Aldestam* 532
Recruitment for the School of Social Work of Stockholm. By *Tage Öh* . . 543
Salaried employees and social policy. By *Otto Nordenskiöld* 546
Short notices:
P. M. on toys and working materials for day nurseries, kindergarten schools and afternoon nurserles 551
Housing production in England 551
The cost-of-living index in the U. S. A. 551
The problem of the cost of institutional care 552
The Penal Code Committee on the care of juveniles 554

Periodical Surveys

The building trade in the majority of the towns and urban communities in the 2nd qr. of 1953 555
Wage conditions applying to workers in the building and allied trades in 1952 559
The supply of labour, volume of employment and wage budget in agriculture in 1952 562
The Social Welfare Board's general consumer price index for July 1953 . . 565
Absenteeism in certain industrial firms 566
Employment and wages in industry in May 1953 569
Employment and unemployment 575
Literary survey 581
Book notice 586

The Issue in Brief

Is the Crown's cake a small one? So far, civil servants have not been covered by wage statistics in the proper sense of the term. Such comparisons as it has been possible to make between civil servants' salaries and the wages of various groups of employees on the general labour market could, therefore, only be based, as far as the civil servants are concerned, on the wage amounts stated in the wage schemes. As the result of an investigation carried out by the Civil Service Ministry, however, this lack in the wage statistics has been temporarily remedied in the case of certain groups. The article, written by Arne Aldestam, gives an account of the results of this enquiry. Page 532.

Recruitment for the School of Social Work of Stockholm. This article, by Tage Öh, outlines the results of an investigation into the social origin of all pupils who began their studies at the School of Social Work in Stockholm during the 5-year period 1945—1949. Page 543.

Salaried employees and social policy. In the series of debates published in this periodical on the attitude of the labour market organizations towards social policy there follows here a contribution by Otto Nordenskiöld, Principal Secretary of the Central Organization of Salaried Employees, as representative of our country's largest organization within that group. Page 546.

Wage Conditions applying to workers in the building and allied trades in 1952. The primary material for this survey consists of summary data supplied by firms concerning wages paid to workers and the number of hours worked in 1952. The average hourly earnings of adult male building operatives in that year, excluding holiday pay, sick pay and other benefits, throughout the kingdom (the hourly wage in Stockholm given in brackets) were as follows (in Kronor):

Bricklayers	6: 00	(7: 90)
Carpenters	5: 29	(7: 49)

Labourers	4: 62	(5: 62)
Other workers	4: 40	(4: 76)
Road-makers and hydraulic workers	5: 17	(5: 93)
Electricians	4: 08	(4: 73)
Plumbers	4: 28	(4: 79)
Painters	5: 58	(7: 07)

The total average hourly earnings of adult male workers engaged in housing construction in 1952 — Kr. 5: 27 — were 22 per cent higher than the figure of earnings in 1951, which was Kr. 4: 33. Page 559.

The supply of labour, the volume of employment and the wages budget in agriculture in 1952. From the index numbers quoted in this survey it appears that since 1939 the number of working days in agriculture, as represented by hired labour, has been reduced by half, whereas the wage total has more than doubled. Page 562.

The Social Welfare Board's General Consumer Price Index for July 1953 declined by a further 0,8 of a point or 0,4 % from June to July. From May to June the fall represented 0,3 of a point or 0,1 %. The figure for July was 223,3, as against 224,1 for June. Page 565.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1953, no 9

INDEX

Page

La politique sociale et les Nations Unies. Par *Christina Ellwyn* 525
Le traitement des fonctionnaires de l'Etat est-il médiocre? Par *Arne Aldestam* 532
Enquête sur le classe sociale d'origine des élèves de l'Ecole des Hautes Etudes sociales de Stockholm. Par *Tage Öh* 543
Les fonctionnaires et la politique sociale. Par *Otto Nordenskiöld* 546
Courtes notices:
Memorandums relatifs au matériel de jeu et de travail pour les garderies de jour, les jardins d'enfants et les garderies d'après-midi 551
La production des habitations en Angleterre 551
L'indice du coût de la vie aux Etats-Unis 551
La question du coût de l'entretien dans des établissements 552
Avis du comité du droit pénal sur la protection de la jeunesse. 554

Aperçus périodiques

Activité du bâtiment dans la plupart des villes et agglomérations urbaines pendant le second trimestre 1953 555
Salaires des ouvriers du bâtiment et des travaux publics en 1952 559
Main-d'œuvre employée dans l'agriculture, volume de l'emploi et budget des salaires en 1952 562
L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S. pour juillet 1953 . 565
L'absentéisme dans certaines entreprises industrielles 566
Emploi et salaires dans l'industrie en mai 1953 569
Emploi et chômage 575
Bibliographie 581
Compte rendu de livre 586

Résumé

Le traitement des fonctionnaires de l'Etat est-il médiocre? Les fonctionnaires de l'Etat n'ont pas été jusqu'ici compris dans une statistique des salaires et traitements proprement dite. Les comparaisons qui ont pu être établies entre les traitements des fonctionnaires de l'Etat et ceux de différents groupes de salariés sur le marché du travail public n'ont donc pu, en ce qui concerne les fonctionnaires de l'Etat, être basées que sur les montants indiqués dans les échelles des traitements. Une enquête effectuée par le ministère de l'Intérieur a cependant remédié temporairement, pour certains groupes, à cette lacune. Les résultats de l'enquête sont exposés dans un article de Arne Aldestam. P. 532.

Enquête sur la classe sociale d'origine des élèves de l'Ecole des Hautes Etudes sociales de Stockholm. Dans cet article, Tage Öh, diplômé de l'Ecole des Hautes Etudes sociales, rend compte d'une enquête sur la classe sociale d'origine de tous les élèves qui, pendant la période de cinq années 1945—1949, ont commencé leurs études à l'Ecole des Hautes Etudes sociales de Stockholm. P. 543.

Les fonctionnaires et la politique sociale. Dans la série de discussions publiée par le Bulletin sur les points de vue qu'ont les organisations du marché du travail touchant la politique sociale se range cet article du premier secrétaire de l'Organisation centrale des Employés, Otto Nordenskiöld, représentant ici la plus grande organisation d'employés de la Suède. P. 546.

Salaires des ouvriers du bâtiment et des travaux publics en 1952. La documentation primaire de cet aperçu est constituée par des données sommaires fournies par des entreprises, touchant les salaires payés aux ouvriers et le nombre d'heures de travail accomplies pendant l'année 1952. Les gains horaires moyens durant cette année ont été pour les ouvriers hommes adultes du bâtiment, à l'exclusion des salaires payés durant le congé ou la maladie, et autres avantages, dans l'ensemble du pays (le salaire horaire à Stockholm est indiqué entre parenthèses), en couronnes:

les maçons	6,00	(7,90);
les menuisiers et charpentiers	5,29	(7,49);
les manœuvres	4,62	(5,62);
les autre ouvriers	4,40	(4,76);
les ouvriers de la voirie	5,17	(5,93);
les installateurs d'électricité	4,08	(4,73);
les plombiers	4,28	(4,79);
les peintres	5,58	(7,07);

Le gain horaire moyen total en 1952 pour les ouvriers hommes adultes dans les entreprises de construction d'habitations — 5,27 couronnes — était de 22 % supérieur au gain correspondant pendant 1951, lequel avait été de 4,33 couronnes. P. 559.

Main-d'œuvre employée dans l'agriculture, volume de l'emploi et budget des salaires en 1952. Des nombres indices dont il est rendu compte dans cet article il ressort, notamment, que depuis 1939 le nombre de journées de travail effectuées dans l'agriculture par des ouvriers engagés a diminué de moitié, tandis que la somme des salaires payés a plus que doublé. P. 562.

L'indice général des prix de consommation de la Direction générale de la Prévoyance sociale pour juillet 1953 a marqué un nouveau recul de 0,3 unité, soit de 0,4 %, de juin à juillet. De mai à juin, le recul avait été de 0,3, soit de 0,1 %. L'indice pour juillet était 223,3 contre 224,1 pour juin. P. 565.

Litteraturöversikt

(11 juli—10 augusti 1953)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen[1]

Allmänna sociala frågor

BUKOW, W. Die amerikanischen Hilfsprogramme: GARIOA, Marshallplan und MSA. Mitteilungen des wirtschaftswissenschaftlichen Instituts der Gewerkschaften 1953, nr 7.

DEWEY, D. The income surplus theory of capital accumulation: an unfriendly appraisal. Weltwirtschaftliches Archiv B. 70, s. 284.

IVRE, I. Internationalismen i blickfältet. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 29/30.

STRAND, S. G. Världsplan mot massfattigdomen. Postmannen 1953, nr 13/14.

WICKENHAGEN, E. Bemerkungen zur sozialpolitischen Seite der europäischen Gemeinschaft für Kohle und Stahl. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 13.

Erhöhte Ausfuhr durch Einfuhrsteigerung? Wirtschaftsdienst 1953, nr 7.

Indkomstfordelingen i verden. Arbejdsgiveren (Danmark) 1953, nr 14/15.

Internationale organisationer. Udenrigsministeriets tidsskrift 1953, nr 24.

Produktivitet som opgave for international socialpolitik. Arbejdsgiveren (Danmark) 1953, nr 14/15.

Teknisk bistand til underudviklede områder. Udenrigsministeriets tidsskrift 1953, nr 25.

Ur namnförkortningens djungel. Förbundet 1953, nr 6/7.

36th session of the International labour conference. Industry and labour 1 o. 15 juli 1953.

Sverige

EKSTRÖM, T. Människan och industrisamhället — ett diskussionsinlägg. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 31/32.

KÄLLSTRÖM, V. Industrial statistics in Sweden. The Anglo-Swedish review juli 1953.

LINDNER, T. Om det mentalhygieniska behovet av en journalisternas hederskodex. Sv. läkartidningen 1953, nr 29.

WESTMAN, B. Landstigning förbjuden — enskilt område. Hörde Ni 1953, nr 8.

Kreditregleringen. Affärsvärlden 1953, nr 28/29.

Skatteflykt och kapitalförsäkring. Två utredningar om åtgärder mot opåkallade skattelättnader. Från departement och nämnder 1953, nr 14.

De statliga företagsformerna under utredning. Parlamentarisk kommitté med tillsats av juridisk och ekonomisk sakkunskap. Från departement och nämnder 1953, nr 14.

Amerikas förenta stater

BURKHEAD, J. Changes in the functional distribution of income. Journal of the American statistical association juni 1953.

Danmark

Færdselsuheld 1952. Statistiske efterretninger 1953, nr 45.

Finland

GUSTAFS, P. E. Kommunala myndigheters allmänna handlingars offentlighet. Finsk kommunaltidskrift 1953, nr 6.

Norge

STRÖM, A. Lægenes taushetsplikt. Sosial trygd 1953, nr 7.

»Sosial trygd» i ny skikkelse. Sosial trygd 1953, nr 7.

Storbritannien

Les dénationalisations en Angleterre. Journal des associations patronales 1953, nr 30/31.

Tyskland

GATZ, W. Möglichkeiten und Grenzen eines Abbaus der Exportförderungsmassnahmen. Wirtschaftsdienst 1953, nr 7.

PREUSKER, V. E. Sozialverpflichtete Marktwirtschaft. Wirtschaftsdienst 1953, nr 7.

Österrike

Die Liberalisierung der österreichischen Einfuhr. Monatsberichte des österreichischen Institutes für Wirtschaftsforschung 1953, nr 6.

Arbetarskydd

SYMONS, W. G. Some problems of labour inspection in European countries. International labour review juli 1953.

De övriga 75 procenten. [Olycksfallsstatistik.] Arbetarskyddet 1953, nr 6.

Sverige

SÖDERLUND, I. Något om skyddspristävlingar. Arbetarskyddet 1953, nr 6.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Amerikas förenta stater

ROSÉN, N. Säkerhetsproblem vid amerikanska bussföretag. Meddelanden från sv. lokaltrafikföreningen 1953, nr 2.

Arbetslön och arbetstid

HAGMAN, R. Statstjänarlöner i England och Sverige. [Anm. av B. Monck: »How the Civil service works».] Statsvetaren 1953, nr 4.

RUGO, H. Internationale Reallohnvergleiche. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 14.

Sverige

AHLBERG, O. Pensionsbestämmelserna i våra avtal. Bankvärlden 1953, nr 6.

GUSTAFSON, MARTIN. Ca 23 — vad är det? En orientering om det statliga lönesystemet. Bankvärlden 1953, nr 6.

OLSSON, TORE. Lika lön för män och kvinnor. Från departement och nämnder 1953, nr 13. Principen om lika lön för likvärdigt arbete bör fullständigt genomföras inom statsförvaltningen. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1953, nr 6/7.

Tyskland

WOLF, G. Zur Eingruppierung der Angestellten im öffentlichen Dienst. Recht der Arbeit 1953, nr 7.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

CEDERWALL, G. Stillestånd i Korea. Hur går det med världsekonomin? Vi 1953, nr 32/33.

NIMPTSCH, R. Ist die Hochkonjunktur der westlichen Welt gefährdet? Mitteilungen des Wirtschaftswissenschaftlichen Instituts der Gewerkschaften 1953, nr 7.

Sverige

BUREGREN, T. Byggnadsregleringen och säsongutjämningen. Arbetsmarknaden 1953, nr 7.

LIDGREN, F. Sysselsättningsarbetenas mekanisering. Arbetsmarknaden 1953, nr 7.

Den arbetslöse och yrket. Arbetsmarknaden 1953, nr 7.

Amerikas förenta stater

BEDELL, MARY S. Employment and income of negro workers 1940—52. Monthly labor review juni 1953.

USA-konjunkturen. Affärsvärlden 1953, nr 30/31.

Israel

Index of employment. Statistical bulletin of Israel okt. 1952/april 1953.

Nederländerna

MUNCH-PETERSEN, INGA. Arbejdslöshedsforsikringen i Holland. Socialt tidsskrift 1953, nr 6.

ROEMERS, D. Beskæftigelsesproblemet i Holland. Arbejderen 1953, nr 14.

Tyskland

Tysklands nya välstånd. Affärsvärlden 1953, nr 30/31.

Befolkningsfrågor

SUTTER, J. Deux instituts de population: de génétique au Danemark, de généalogie, au Canada. Population 1953, nr 2.

TSCHUDI MADSEN, S. Trekk av alderdommens biologi. (Föredrag.) Sosialt arbeid 1953, nr 5.

Svenske og danske befolkningsproblemer. Sosialt arbeid 1953, nr 5.

Tyskland

Die unvollständige Familie im Zahlenbild. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1953, nr 7.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

WATKINS, W. P. Cooperation and housing. Review of international cooperation 1953, nr 6/7.

Sverige

FAGRELL, G. Så bor majoriteten av mänskligheten. Hyresgästen 1953, nr 15/16.

NYQVIST, F. Generell hyreshöjning hyresåret 1953/54. Från departement och nämnder 1953, nr 14.

WALLANDER, S. Cooperative housing in Sweden. Review of international cooperation 1953, nr 6/7.

Fastighetsägarna skall nu medverka till utnyttjande av lediga tjänster. Hyresgästen 1953, nr 15/16.

Många nya familjer får bostadsbidrag. Hyresgästen 1953, nr 15/16.

Amerikas förenta stater

OSBORNE, H. D. Rental income and outlay — in the United States, 1929—52. Survey of current business 1953, nr 6.

Danmark

DANÖ, S. Boligpolitik. Socialt tidsskrift 1953, nr 6.

Finland

JARLE, P.-O. Bostadspolitik på avvägar. Byggnadsvärlden 1953, nr 30.

TIRINEN, A. Den nya bostadsproduktionslagen. Finsk kommunaltidskrift 1953, nr 6.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

LORWIN, V. R., & PERLEMAN, M. The role of unions in French and Australian industries. Monthly labor review juni 1953.

Den faglige verdenskongres i Stockholm. Arbejderen 1953, nr 15.

Internationella rådslaget. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 29/30.

Research on the attitudes of trade-union members. Monthly labor review juni 1953.

Sverige

AURELIUS, N. O. Gå företagsnämnderna »med vinst»? Grafiskt forum 1953, nr 7.

Företagsnämndsfacit 1950—1952. Bankvärlden 1953, nr 6.

Strejk och lockout. Förbundet 1953, nr 6/7.

Amerikas förenta stater

MEANY, G. Die amerikanischen Gewerkschaften und die Politik der Regierung Eisenhower. Internationale freigewerkschaftliche Nachrichten 1953, nr 7.

MELSTED, M. Den amerikanske arbejdslov foran ændring. Arbejdsgiveren (Danmark) 1953, nr 14/15.

Indien

Industrial disputes in India during 1952. Indian labour gazette juni 1953.

Storbritannien

JANSON, OLOV. Statstjenestemennenes organisasjonsforhold i Storbritannia. Fri fagbevegelse 1953, nr 7.

Tyskland

MÜLLER, G. Das neue Arbeitsgerichtsgesetz. Recht der Arbeit 1953, nr 7.

Hälso- och sjukvård

LUNGWITZ, H. Neurose — das Hauptübel unserer Zeit. Soziale Sicherheit 1953, nr 7.

VALLMARK, S. Långliggandets problem. Några funderingar om den sjuke och hans omgivning. Status 1953, nr 8.

Sixth world health assembly. Chronicle of the World Health Organization 1953, nr 7/8.

Sverige

DIAMANT, M. »Tandkaries och kolhydrater» i belysning av Vipeholmsundersökningarna. Sv. läkartidningen 1953, nr 31.

FISCHER, G. Tandrötan, medicinalstyrelsen och snaskindustrien. Hygienisk revy 1953, nr 6.

GEDDA, E. Ett formulär — tillika en arbetsordning — för hygieniska barnkolonivisitationer. Sv. läkartidningen 1953, nr 28.

LINDQVIST, K.-H. Några problem i samband med distribution av mjölk på landsbygden. Hygienisk revy 1953, nr 6.

PRAVDIN, N. S. Bidrag till koloxidens taxikologi. Sv. läkartidningen 1953, nr 31.

Psykopatvården. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 3.

Vipeholmsundersökningarna. Sv. läkartidningen 1953, nr 29.

Jordbruks- och egnahemsfrågor

SVÄRDSTRÖM, K. F. Råvaruavtal och internationell prisstabilisering. Lantmannen 1953, nr 28.

Sverige

HOLMSTRÖM, S. Det ekonomiska resultatet av arbetsrationaliseringen i jordbruket. Meddelanden från jordbrukets utredningsinstitut 1953, nr 7.

LINDEBERG, E. Landsbygdsfrågorna måste lösas. Lantmannen 1953, nr 30.

SAMBERGS, Å. Höga fastighetsvärden — höga skulder. Lantbrukarnas genomsnittliga tillgångar, skulder och förmögenheter under år 1951. Lantmannen 1953, nr 30.

WINBERG, I. Undersökning av antalet brukningsenheter år 1952 inom 108 utvalda kommuner. Jordbruksekonomiska meddelanden 1953, nr 6.

Kooperation

Storbritannien

GARNER, F. Baking industry changes. New policy needed for co-operative resources. The co-operative review 1953, nr 7.

JONES, F. Selecting branch managers. Managements must have freedom of choice. The co-operative review 1953, nr 7.

Nykterhetsfrågan

GÉRALIN, H. Le problème de l'alcoolisme dans les territoires d'outre-mer. Population 1953, nr2.

HELGESEN, T. J. Noen grunnproblemer ved bedömmelsen av alkoholmisbrukets årsaker. Norsk tidsskrift om alkoholspörsmålet 1953, nr 2.

HERLEMANN, H.-H. Die Krise des staatlichen Branntweinmonopols. Weltwirtschaftliches Archiv B. 70, s. 297.

LOLLI, G. On »therapeutic» success in alcoholism. Quarterly journal of studies on alcohol juni 1953.

ÅMARK, C. Alkoholism och alkoholistvård. Referat från den 24:e internationella antialkoholismkongressen i Paris. Sv. läkartidningen 1953, nr 30.

Sverige

ELMÉR, Å. Kring nykterhetskommitténs förslag. Norsk tidsskrift om alkoholspörsmålet 1953, nr 2.

FREDRIKSON, G. Åtgärder mot onykterhet i trafik. Betänkande av 1949 års trafiknykterhetsutredning. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 7.

FREY, T. Bort med alkoholmissbruket. Hörde Ni 1953, nr 8.

Direktiven för 1953 års särskilda nykterhetsutredningar. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 6.

Köproblemet vid systembutikerna. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 6.

Nykterhetskommittén och rusdrycksfrågan. Presskommentarer till huvudförslaget. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 7.

Sammandrag av herr Utterströms reservation till nykterhetskommitténs principbetänkande. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 6.

Amerikas förenta stater

HENDERSON, R. M., & BACON, S. D. Problem drinking: the Yale plan for business and industry. Quarterly journal of studies on alcohol juni 1953.

MURPHY, MARY MARTHA. Social class differences in intellectual characteristics of alcoholics. Quarterly journal of studies on alcohol juni 1953.

ULLMAN, A. D. The first drinking experience of addictive and of »normal» drinkers. Quarterly journal of studies on alcohol juni 1953.

Italien

SERIANNI, E., M. FL. Blood alcohol concentrations resulting from wine drinking timed according to the dietary habits of Italians. Quarterly journal of studies on alcohol juni 1953.

Norge

SUNDET, O. Arbeidet med norsk edruskapshistorie. Norsk tidsskrift om alkoholspörsmålet 1953, nr 2.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

MUDGETT, B. D. Recension av E. v. Hofsten: »Price indexes and quality changes». Econometrica 1953, nr 2.

Sverige

GRANLUND, Å. Fastighetsbeskattningen. Omläggning och uppmjukning av fastighetsskatten beslutad av årets riksdag. Från departement och nämnder 1953, nr 14.

MARKNÄS, S. Hur bör byggnadskostnadsindex användas? Byggmästaren 1953, nr B 6.

MEIDNER, R. Levnadskostnadsindex — konsumentprisindex. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 31/32.

NEUMEYER, F. Tankar kring riksdagsdebatten om en ny kartellag. Kooperatören 1953, nr 12.

NORDQVIST, B. Nya riktlinjer för den prisreglerande verksamheten. Från departement och nämnder 1953, nr 14.

Från direkt till indirekt beskattning. Finanstidningen 1953, nr 28.

Indexreformer. Indexkommittén föreslår en ny konsumentprisindex. Sv. trafiktidning 1953, nr 30/31.

Levnadskostnaderna vända nedåt. Finanstidningen 1953, nr 28.

Minska distributionskostnaderna. Mål och medel 1953, nr 7.

Amerikas förenta stater

PARKHURST, K. L. Konsumentorganisationer för varuupplysning i U. S. A. Kooperatören 1953, nr 12.

1953 survey of consumer finances. Federal reserve bulletin 1953, nr 6.

Socialförsäkring

DOUBLET, J. Sécurité sociale et démographie Population 1953, nr 2.

Sverige

PERSSON, KONRAD. Begreppet blindhet. Ett berikt igande. Sv. läkartidningen 1953, nr 28.

Sjukförsäkringsreformen och de statsanställdas sjuklöneförmåner. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1953, nr 6/7.

Amerikas förenta stater

MYERS, R. J. Actuarial aspects of financing old-age and survivors insurance. Social security bulletin 1953, nr 6.

STECKER, MARGARET L. Old-age and survivors insurance beneficiaries: income in 1951. Social security bulletin 1953, nr 6.

Brasilien

OLIVIERA, M. V. C. DE. Die Entwicklung der Sozialversicherung in Brasilien. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1953, nr 3.

Italien

Internationale Studientagung über die Familienbeihilfe in Italien. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1953, nr 3.

Spanien

OLEA, M. A. Salarios y seguridad social. Revista iberoamericana de seguridad social 1953, nr 2.

Socialvård

Sverige

AHLBORG, G. Statsbidrag till ålderdomshem. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 3.

ANDERSSON, RUT. Några synpunkter på hemhjälpen för gamla. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 3.

BÅÅTH, INGA. Socialstyrelsens förmedling av statsbidrag till hjälp åt flyktingar. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 3.

DAHLSTRÖM, H. Fattigvårdsstyrelsernas taxedelegation inför omorganisation. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 3.

EKWALL, K., M. FL. Fängelse. Frihet 1953, nr 14/15.

LILLIEHÖÖK, S. Skadeståndet vid villkorlig dom. Tidskrift för kriminalvård 1953, nr 1.

MEHR, H. Ungdomsbrottsligheten. Sv. socialvårdstidning 1953, nr 7.

Aktuella höjningar av sociala förmåner. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 3.

Tyskland

HENKELMANN, W. Gesetz über die Beschäftigung Schwerbeschädigter. Soziale Sicherheit 1953, nr 7.

OSTERROTH, R. Das neue Sozialgerichtsgesetz. Soziale Sicherheit 1953, nr 7.

Undervisning och yrkesutbildning

NEWBY, J. The work of the International association for the exchange of students for technical experience. International labour review juli 1953.

Sverige

Yrkesorientering och yrkesutbildning. Meddelande från Saia 1953, nr 1.

Finland

CARPELAN, B. Studierådgivning i Helsingfors. Biblioteksbladet 1953, nr 6.

Frankrike

La situation de l'apprentissage par contrat en France. Revue française du travail 1952. (Specialnummer.)

Ut- och invandring

KOULICHER, G. L'emigration d'Europe vers les pays d'outre-mer. Revue du travail 1953, nr 6.

WIGNY, P. Migratory movements in underdeveloped countries in course of industrialisation. International labour review juli 1953.

Spanien

GONZÁLES-ROTHVOSS, M. Los delitos de emigración. Revista de trabajo 1953, nr 1.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

BARNEN, livet och vi. En bok om barnets värld och föräldrarnas uppgifter. Red.: *Annie Löfstedt & N. Bäckmark*. D. 5. Hem och samhälle. Sthlm 1953.

BELGIEN. Institut national de statistique.
Annuaire statistique de la Belgique et du Congo belge. Tome 73 (1952). Brux. 1953. (Ministère des affaires économiques et des classes moyennes.)

COCHRAN, W. G. Sampling techniques. New York & Lond. 1953.

DANMARK. Direktören for sygekassevæsenet.
Beretning. 1951. Khvn 1953.

— Det statistiske departement.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1953.
Bd 151: H. 1. Landbrugsstatistik 1951 herunder gartneri, skovbrug m. v.

DANSK INDUSTRIBERETNING. Årg. 45 (1951). Khvn 1953.

DELEGATIONEN FÖR DET INTERNATIONELLA SOCIALPOLITISKA SAMARBETET. Internationella arbetsorganisationen. 27. Arbetskonferensens 35:e sammanträde m. m. (1952). Sthlm 1953.

ENGSTRÖM, M. Yrkesskadeförsäkringen. Det ekonomiska skyddet vid olycksfall i arbete och yrkessjukdomar, skador i militärtjänst m. m. Sthlm 1953.

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hfors 1953.
32. Sociala specialundersökningar.
20. Åldringarnas levnadsförhållanden.

— Centralhandelskammaren.
Årsberättelse. 35 (1952). Hfors 1953.

INSTITUTET FÖR MALTDRYCKSFORSKNING.
Meddelande. Sthlm 1953.
1. Pilsnermissbrukets förhållande till antalet försäljningsställen.
2. Inköp och konsumtion av öl i svenska hushåll.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
37th session, 1954.
Report. Geneva 1953.
4 (1). Vocational rehabilitation of the disabled.
6 (1). Penal sanctions for breaches of contract of employment.

KOMMUNALA HANDBÖCKER. Sthlm 1953.
1. Kommunalkalender.
Stockholms kommunalkalender. 47 (1953).

KONFERENSEN. Samhället och ungdomsbrottsligheten. Föredrag och diskussioner vid Sverges socialdemokratiska ungdomsförbunds konferens d. 16 febr. 1953. Sthlm 1953.

NORDIN, J. Arbetarskyddslagstiftningen och lagtillämpningen. Upps. 1953.

NORDISK RÅD.
1. session, 1953. Köbenhavn. Khvn 1953.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1953.
127. Jordbruksstatistikk 1952.

QUENOUILLE, M. H. The design and analysis of experiment. Lond. 1953.

RAPPORT till socialministermötet i Reykjavik 1953 om den svenska socialpolitiken åren 1952—1953. [Sthlm 1953. Stencil.]

SAMORDNING av de nordiske lands statistikk vedrørende den sosiale lovgivning. Utgifter til sosiale formål i 1949 og 1950 og omfanget av sosiale tiltak i 1949 i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Rapport til det nordiske sosialministermöte i 1953 fra den av de nordiske sosialministre nedsatte ekspertkomité. Oslo 1953.

SCHWEIZ. Eidgenössisches statistisches Amt.
Schweizerische Nomenklatur der Todesursachen 1951. Ausgabe für Ärzte. Bern 1952.
Beiträge zur schweizerischen Statistik. Bern 1953.
26. Finanzen und Steuern von Bund, Kantonen und Gemeinden. 1951/52.

SOSIAL HÅNDBOK for Norge. Utg. av Norsk forening for sosialt arbeide. Hovedred.: *E. Storsteen*.
2. sterkt forökede utg. Bd 1—2. Oslo 1953.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1953. Sthlm 1953.
21. Promemoria med förslag till vissa åtgärder för att nedbringa väntetiderna vid sinnesundersökning i brottmål. [Avg. d. 30 juni 1953] av 1953 års utredning om sinnesundersökningar m. m. (Ju.)
22. *Groth, S.* Nåd i brottmål. Statistiska uppgifter för 1900-talets första hälft. [Avg. d. 14 april 1953.] (Ju.)
23. Konsumentprisindex. Betänkande angående omläggning av levnadskostnadsindex. 1952 års indexkommitté. [Avg. d. 1 juli 1953.] (C.)

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1953.
Folkmängden och dess förändringar.
Folkmängden inom administrativa områden d. 31 dec. 1952. [Av] Statistiska centralbyrån.
Hälso- och sjukvård.
Allmän hälso- och sjukvård år 1951. Av Medicinalstyrelsen.
Inkomst och förmögenhet.
Skattetaxeringarna samt fördelningen av inkomst och förmögenhet taxeringsåret 1952. Av Statistiska centralbyrån.

SVERIGES RIKSBANK.
Årsbok utarb. av Sveriges riksbank. Statistikgruppen. Årg. 45 (1952). Sthlm 1953.

SYD-AFRIKA. The South African institute for medical research.
Annual report. 1952. Johannesburg 1953.

TIPPETT, L. H. C. Random sampling numbers. Lond. 1952. (University of London. Department of statistics. Tracts for computers. 15.)

VÄRLDSHÄLSOORGANISATIONEN.
Monograph series. Geneva 1953.
17. *Carothers, J. C.* The African mind in health and disease. A study in ethnopsychiatry.
Technical report series. Geneva 1953.
65. Expert committee on bilharziasis. 1st report.
66. Joint ILO/WHO committee on occupational health. 2nd report.

Recension

Preliminary Report on the World Social Situation. United Nations. New York 1952. 1,75 dollar.

Under de första åren av FN:s verksamhet kunde man av naturliga skäl inte vänta sig att bland dess publikationer finna några med i egentlig mening nytt material belysande förhållandena i skilda länder. Dels var många länder ännu så desorganiserade efter kriget, att man hade svårt att lämna några uppgifter, dels tar det tid att bygga upp en internationell organisation och att utarbeta publikationer med nytt innehåll.

Nu är läget ett helt annat. Antalet betydelsefulla publikationer, som utges av FN och dess fackorgan, är så stort, att det enligt uppgift är svårt t. o. m. för FN:s egen personal att hålla reda på vad som utges. För den som endast sporadiskt sysslar med internationella problem är det naturligtvis ännu svårare.

Den publikation, som härmed anmäls, hör till dem som var och en, som sysslar med sociala frågor och har intressen utöver det egna landet, bör känna till. För första gången har här gjorts ett försök att systematiskt sammanställa upplysningar om de sociala förhållandena på olika håll i världen.

Publikationen har utarbetats inom FN:s *Department of Social Affairs*, den avdelning, som Alva Myrdal tidigare var chef för. Den har framlagts som en rapport åt Ekonomiska och sociala rådet men har i hög grad ett självständigt värde. Dess 180 sidor i FN:s vanliga kvartoformat rymmer många upplysningar, som är svåra att finna på annat håll.

En redogörelse för befolkningsförhållandena inleder skriften. Därefter följer en redogörelse för hälsoförhållanden, och det följande kapitlet handlar om näringsförhållandena. Ett kapitel ägnas åt bostadsförhållandena och ett annat åt uppfostran. Arbets- och sysselsättningsförhållandena i skilda länder beskrivs i ett kapitel, och så kommer ett avsnitt, som innehåller en del blandade upplysningar om partiellt arbetsföra, om åldringsvård, om flyktingproblem m. m. Efter ett kapitel om inkomstförhållanden och om »allmän» välståndsnivå följer till sist tre speciella avsnitt, som litet mera i detalj redogör för förhållandena i tre regioner, nämligen Latinamerika, Mellersta östern samt södra och sydöstra Asien. Att dessa områden särskilt utvalts beror på att de representerar s. k. underutvecklade områden. Rapporten har helt naturligt velat fästa huvuduppmärksamheten på förhållandena i sådana områden.

Bland mängden av intressanta upplysningar i volymen finns det också åtskilliga, som är av tvivelaktigt värde. I många länder är statistiken så bristfällig, att det nog hade varit bättre att för dessa inte uppge några siffror alls än att godta de officiella uppgifterna, vilket man nu i allmänhet gjort. I en del fall kan man också ifrågasätta om de meddelade upplysningarna, även om de skulle vara exakta, egentligen ger några upplysningar om de sociala förhållandena. Vad ger exempelvis en tabell, som redovisar länderna efter nationalinkomstens storlek, omräknad till dollar enligt den officiella växelkursen? Just på den punkten innebär för övrigt den i föregående nummer av Soc. Medd. omtalade rapporten om levnadsstandardsbegreppet en kritik av att använda nationalinkomstberäkningar på det sättet.

Rapporten om världens sociala situation skall inte revideras och ges ut varje år, men om några — säg fem — år har väl förhållandena på en del håll hunnit ändras så mycket eller i varje fall så mycket nytt material hunnit tillkomma, att en ny edition kommer att utarbetas.

E. v. H.

Häftets huvudinnehåll

Oktober 1953

Förenta nationernas befolkningskommission. Denna tidskrifts presentation av olika FN-organ fortsätts här av preceptor *Hannes Hyrenius*, som var svensk delegat vid FN:s befolkningskommissions sjunde session i New York i januari 1953. Artikelförfattaren var åren 1947—49 knuten till FN:s sociala avdelning. I artikeln framhålls att uppgiften att få fram informationer om befolkningssituationen och om de demografiska problemen i olika delar av världen är långt ifrån klar, men att man kommit en bit på väg. Befolkningskommissionen har därmed i ökad omfattning kunnat ägna sig åt egentliga demografiska problem genom att utföra befolkningsanalyser etc. Denna förskjutning av tyngdpunkten i kommissionens arbete medför emellertid att det kan diskuteras om inte en annan form av sammansättning på kommissionen skulle visa sig mer effektiv. Sid. 589.

Statstjänstemännens sociala förmåner. I föregående nummer av denna tidskrift skrev förste aktuarie Arne Aldestam om statstjänstemännens löner, varvid dock den del av lönen som utgörs av sociala förmåner ej närmare behandlades. Den nu föreliggande artikeln innehåller vissa beräkningar rörande värdet av olika sociala förmåner som åtnjuts av statstjänstemän. Medförfattare är denna gång byråsekreterare Sven Wallin. Sid. 592.

Denna tidskrifts debattserie om arbetsmarknadsorganisationernas inställning till socialpolitiken fortsätts nu med följande tre bidrag.

Statstjänstemännen och socialpolitiken har överstelöjtnant Sigfrid Ulfeld, ombudsman hos Statstjänstemännens Riksförbund SR, rubricerat sitt bidrag. Sid. 598.

Akademikerrörelsen och socialpolitiken. Förste sekreterare Börje Langendorf, Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO) belyser sin organisations inställning med utgångspunkt från de studentsociala stödåtgärderna. Sid. 601.

Lantarbetarna och den sociala trygghet en. Sekreteraren i Svenska lantarbetareförbundet *Ewald Jansson* behandlar i sin artikel en arbetargrupp som väsentligt längre än andra levt under patriarkaliska förhållanden. Som talesman för lantarbetarna hävdar artikelförfattaren att lagstiftningsvägen är bättre och tryggare än avtalsförhandlingsvägen. Sid. 605.

Socialstyrelsens remissyttrande över 1944 års nykterhetskommittés betänkanden. Här redovisas i korthet styrelsens utlåtande, vari styrelsen anfört en rad invändningar mot kommitténs uppfattning om motbokssystemets skadliga inverkan. Sid. 609.

Socialstyrelsens remissyttrande om konsumentprisindex. Under denna rubrik ges ett referat dels av 1952 års indexkommittés förslag, dels av styrelsens utlåtande om konsumentprisindex, som inte längre skall anknyta till ett visst inkomstskikt och en viss familjetyp. Sid. 612.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för augusti 1953 (1935 = 100) uppgick till 224,0. Indextalet för juli 1953 var 223,3. Mellan juli och augusti 1953 ökade sålunda indexen med 0,7 enheter eller 0,3 %. Höjningen orsakades framför allt av livsmedelsposten, som steg med 0,9 %, från 240,6 i juli till 242,7 i augusti 1953. Sid. 617.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, senast i	6, 1951
Allmänna arvsfonden, för varje budgetår, senast i	12, 1952
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	4, 1953
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	8, 1953
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal, senast i	9, 1953
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1952
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	8, 1953
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen, senast i	4, 1952
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1952
Fattigvården, årligen, senast i	4, 1953
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen, senast i	4, 1952
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, i regel varje halvår, senast i	9, 1953
Jordbrukets arbetskraftsåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget, årligen, senast i	9, 1953
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1952
Lantarbetarnas löner, årligen, senast i	7, 1953
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	8, 1953
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1953
Löneförhållanden och sysselsättning för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	5, 1953
Löneförhållandena för arbetare inom byggnads- och anläggningsverksamhet år 1952, årligen, senast i	9, 1953
Löneförhållandena för arbetare inom industrin, årligen, senast i	7, 1953
Mödrahjälpen, årligen, senast i	8, 1953
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	2, 1953
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning, årligen, senast i	5, 1953
Samhällets barnavård, årligen, senast i	7, 1953
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	12, 1952
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	9, 1952
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	6, 1953
Sysselsättning och löner inom industrin, varje kvartal, senast i	9, 1953
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	detta nr
Ungdomsvårdsskolornas elever, årligen, senast i	8, 1953
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	8, 1953
Vägarbetarnas löneförmåner, senast i	detta nr

Förenta nationernas befolkningskommission

Av preceptor *Hannes Hyrenius*, Göteborgs högskola

Artikelförfattaren var svensk delegat vid FN:s befolkningskommissions sjunde session i New York den 19—30 januari 1953. Vid detta tillfälle diskuterades aktuella internationella befolkningsproblem samt riktlinjerna för den utrednings- och rådgivningsverksamhet som utförs av FN:s sekretariat och andra FN-organ.

Red.

Den av Förenta nationernas ekonomiska och sociala råd (ECOSOC) tillsatta befolkningskommissionen, Population Commission, består numera av representanter från 15 olika länder, nämligen Förenta staterna och de tre latinamerikanska staterna Mexiko, Brasilien och Peru, Storbritannien, Frankrike, Belgien, Sverige och Jugoslavien, Sovjetunionen och Ukraina, Iran, Indonesien och (Nationalist-)Kina samt Australien. Sammansättningen har bl. a. syftat till att få olika regionala problem representerade, varvid man samtidigt fått företrädare för olika religioner och politiska ideologier med starkt divergerande åsikter om en del av de hithörande frågorna.

När befolkningskommissionen först organiserades, diskuterade man huruvida den borde bestå av ett antal specialister utsedda på grund av sin personliga kapacitet. Man beslöt emellertid att hålla fast vid den sammansättningsprincip som använts för de allra flesta FN-organ, nämligen att låta olika medlemsstater bli representerade med rätt att själva utse de individuella ombuden. Under befolkningskommissionens första tid resulterade detta i att ett flertal internationellt kända demografer satt i befolkningskommissionen. Särskilt må nämnas professor Alfred Sauvy, chefen för det franska Institut National pour Études Démographiques, samt professorerna i sociologi i London David Glass och i Chicago Philip Hauser. Under senare år kan man tyvärr märka en tendens hos flera i kommissionen representerade medlemsstater att låta sig representeras av personer med en rätt begränsad demografisk kompetens, bl. a. företrädare för vetenskaper och verksamhetsområden som blott till en del berör befolkningsfrågor i egentlig bemärkelse, i vissa fall av karriärdiplomater.

Med den nämnda sammansättningen hos kommissionen är det naturligtvis svårt att helt undgå de delvis föga gagnande, av ideologiska motsättningar präglade debatter, som tagit så mycken tid och kraft i anspråk inom en del FN-organ. Befolkningskommissionen torde dock härvidlag ha klarat sig undan dessa problem relativt väl. Särskilt gällde detta under de första

sessionerna, då kommissionen främst ägnade sig åt sådana politiskt och religiöst mindre kontroversiella ting som rekommendationer rörande befolkningsstatistikens ordnande samt planer och metoder för folkräkningar.

Frågorna om hur man skall få fram informationer om befolkningssituationen och om de demografiska problemen i olika delar av världen är ju ännu långt ifrån lösta, men man har kommit en bit på väg. Befolkningskommissionen och dess motsvarande avdelning inom FN-sekretariatet har därmed i ökad omfattning kunnat ägna sig åt egentliga demografiska problem genom att utföra befolkningsanalyser, utöva rådgivning till medlemsstater samt ge rekommendationer rörande befolkningsfrågor vid behandling av olika internationella problem. Denna förskjutning av tyngdpunkten i kommissionens arbete gör det emellertid mer angeläget än hittills att få en objektiv behandling av specialister. Man kan därför möjligen fråga sig om ej en annan form av sammansättning på befolkningskommissionen skulle visa sig mera effektiv.

Befolkningskommissionen hade att behandla ett flertal rent befolkningsstatistiska frågor, delvis i samarbete med FN:s Statistical Commission. Sålunda diskuterades rätt utförligt ett program med principer och rekommendationer för statistik rörande befolkningens förändringar, upptagande dels ett allmänt önskeprogram för *vital statistics* och dels ett minimiprogram. Vidare gjordes vissa rekommendationer rörande internationell omflyttningsstatistik. Svårigheterna härvidlag är betydande och har snarast ökats i takt med strävandena att förenkla passerandet av gränser.

Befolkningskommissionens arbete med planer för folkräkningar har lett till att en stor del av jordens befolkning blivit föremål för folkräkning under de allra sista åren. Metodiken har därvid förbättrats och den internationella jämförbarheten ökats. Genom modern sampling-metodik har man kunnat få tillräckligt tillförlitliga uppgifter även från många områden med höggradig analfabetism och från områden med bristfällig administrativ organisation. Det framhölls från svenskt håll, att ett värdefullt arbete härvid nedlagts för inventering av jordens befolkning och internationella demografiska problem, men att i fråga om analyser till ledning för den ekonomiska och sociala politiken mycket dock återstår att göra. Det är nu även tid att börja planera för folkräkningar omkring år 1955. Kommissionen beslöt att rikta en uppmaning till de medlemsstater, som nyligen utfört folkräkningar, att även analysera de framkomna data i syfte att klargöra de faktorer, som är av största betydelsen för deras ekonomisk-sociala program.

På rekommendation av befolkningskommissionen har FN:s sekretariat under ett par år arbetat med en undersökning rörande sambanden mellan demografiska, ekonomiska och sociala faktorer. Population Commission hade vid den senaste sessionen att behandla ett digert arbete, som avsåg att ge en sammanfattande översikt över hittills utförda studier rörande dessa frågor, »Determinants and consequences of population trends». Arbetet, som med tiden kommer att föreligga i tryck, söker att ge en allsidig redo-

görelse för faktiska samband och för olika åsikter om sambanden mellan befolkningsförhållanden och ekonomiska och sociala företeelser. Arbetet har givetvis främst värde som referenshandbok, även om ej alla synpunkter och ideologier kunnat beaktas fullt rättvisande. Man har därjämte huvudsakligen behandlat enkelriktade relationer. De mera komplicerade interrelationerna måste därför bli föremål för fortsatta studier.

En omfattande diskussion ägde rum rörande migrationen, och man tangerade här vissa brännbara frågor rörande nativitetsutvecklingen. Från svenskt håll framhölls, att man bör hålla isär de akuta migrationsfrågorna i Europa, inklusive flyktingproblemen, och långtidsutveckling. De förra måste behandlas som särskilda och angelägna uppgifter. De senare sammanhänger med födelseöverskottet på längre sikt och med i vad mån den ekonomiska och sociala politiken kan komma att ge en rimlig grad av sysselsättning. För att främja en objektiv diskussion av dessa frågor bör poängteras, att det inte i första hand gäller frågan om födelsekontroll i och för sig utan »kontroll av födelseöverskottet». Detta begrepp har direkt anknytning till långtidsaspekterna på befolkning och ekonomi och inte minst till försörjningsproblemen.

Bland övriga frågor vid befolkningskommissionens sammanträde kan nämnas diskussion av arbetsuppgifterna för den internationella befolkningskonferens, som nu fastställts skola äga rum i Rom under första hälften av september 1954. Befolkningskonferensen kommer att få ett mycket omfattande program. Problemen om hur befolkningsstatistiken bäst skall kunna ordnas för att bli på en gång tillräckligt utförlig, tillförlitlig och internationellt jämförbar, har både teoretisk-statistiska, tekniska och administrativa aspekter. Ett par sammanträden skall ägnas åt demometriska problem om mätning av dödlighet, fruktsamhet och reproduktion, om metoder för befolkningsframskrivningar etc. Den övervägande delen av konferensen kommer dock att ägnas åt demografisk-analytiska frågor, åt tolkningen av skilda typer av befolkningssituationer och befolkningsutvecklingar, åt sambanden mellan demografiska, ekonomiska och sociala faktorer och åt familjepolitiska och allmänt befolkningspolitiska frågor.

Statstjänstemännens sociala förmåner

Av förste aktuarie *Arne Aldestam*, civildepartementet, och byråsekreterare *Sven Wallin*, järnvägsstyrelsen

I föregående nummer skrev Arne Aldestam om statstjänstemännens löner, varvid dock den del av lönen som utgörs av sociala förmåner ej närmare behandlades. (I en not på sid. 537 förekom emellertid en upplysning rörande värdet av sjukvårds- och pensionsförmånerna, som genom ett tekniskt missöde angavs till ett felaktigt belopp.) Den här föreliggande artikeln innehåller vissa beräkningar rörande värdet av olika sociala förmåner som åtnjuts av statstjänstemännen. Beräkningarna har sitt intresse som exemplifierande uppgifter och som en presentation av en metod för beräkning av pensionsförmånens värde.

Red.

I de författningar, som reglerar statstjänstemännens löneförhållanden, framgår såväl den lön som utgår då en tjänsteman är i tjänst som den ersättning, som tillämpas vid frånvaro från tjänsten av olika anledningar. Det anges även vilken pension en tjänsteman eller hans efterlevande är berättigade åtnjuta samt i övrigt vilka förmåner som är knutna till tjänsten.

När det gäller att ange de förmåner statstjänstemannen åtnjuter, bör ej endast beaktas den lön som utgår vid tjänstens uppehållande. Även de förmåner som utgår för annan tid än tjänstgöringstid skall beaktas för att ge möjligheter att jämföra med grupper av anställda som har sina förmåner utformade på annat sätt. Ett sådant betraktelsesätt som således utgår från att statstjänstemannens lön skall anges så, att jämförelse kan erhållas med andra löntagargrupper innebär, att de olika förmånerna inte kan till beloppet anges med mindre kunskap föreligger om i vilken utsträckning förmånerna utnyttjas.

Någon fullständig kartläggning av värdet av de olika förmåner som sammanhänger med innehavet av statstjänsten föreligger inte. Vissa sporadiska försök till uppskattningar har förekommit. Inom civildepartementet har utförts dels en undersökning om löneförhållandena för vissa tjänstemannagrupper i september 1952, dels en undersökning om pensionskostnaderna i relation till lönekostnaderna för vissa stora tjänstemannakategorier.

Den nämnda löneundersökningen har utformats så, att möjligheter skall föreligga att göra jämförelser med arbetstagargrupper på den allmänna arbetsmarknaden. Gentemot löneundersökningen kan givetvis anföras att sep-

Stationskarl sysselsatt med vagnkoppling. Stationskarls- och banvaktskarriärerna vid SJ omfattar 87 procent av verkets manliga tjänstemän.

tember månads förhållanden inte är representativa för året i sin helhet. Bl. a. kan sjukledigheten variera under året. De statliga sjuklönebestämmelserna medför även att sjuklönen genomsnittligt kan beräknas bli lägre

ju längre året framskrider. För att inte belasta de uppgiftslämnande myndigheterna med en mycket långt specificerad uppgiftsblankett har i undersökningen de olika förmånerna inte kunnat erhållas så specificerade som önskvärt vore.[1]

När det gällt beräkningen av pensionsförmånens värde har denna baserats på förutsättningen av ett tänkt jämviktsläge, som karakteriseras av jämn avgång ur tjänst på grund av ålderspension, sjukpension, dödsfall etc., och jämn rekrytering och sålunda ett från år till år oförändrat antal anställda. Det har gällt att i detta jämviktsläge beräkna den summa som utbetalas i pension i förhållande till den summa som utbetalas i löner. Beräkningar av detta slag måste avgränsas till att omfatta sådana personalgrupper som är talrika och för vilka detaljuppgifter kunnat erhållas för studium av sådana faktorer, som det varit av vikt att känna till vid beräkningarna. Endast beträffande stationskarls- och banvaktskarriärerna vid statens järnvägar har det varit möjligt att erhålla uppgifter av sådan art, som motsvarat de uppställda villkoren.

Uppenbarligen kan inte pensionskostnadsberäkningar av det här redovisade slaget göra anspråk på exakthet. De premisser på vilka beräkningarna baserats är i vissa fall godtyckliga. Detta gäller bl. a. för beräkningarna av de olika risktalen för avgång ur tjänst, dödlighet m. m. De framräknade risktalen avser sålunda endast ett fåtal år. Det antal år för vilka risktalen beräknats kan givetvis utökas eller minskas. Beräkningsresultatet blir sannolikt i viss mån avhängigt av det antal år man vill sträcka sig tillbaka i tiden vid dessa beräkningar.

Det har vid pensionsberäkningen gällt att år från år följa förändringarna i ett tänkt bestånd av aktiv personal från tidpunkten för inträdet i statstjänst samt att därefter på samma sätt följa pensionärsgruppen år från år. I undersökningen har räknats med att 1947 års allmänna tjänste- och familjepensionsreglementen blir tillämpliga på tjänstemannen vid så unga år som möjligt, dvs. vid 20 års ålder. Inträdet i statstjänst som aspirant i lönegrad Cf 7 måste därför ske senast vid fyllda 19 år, och extra ordinarie anställning erhållas vid fyllda 20 år. Med denna utgångspunkt erhålls sålunda högsta möjliga lönesumma och relativt sett lägsta möjliga pensionssumma, eftersom kostnaden för pensionering i de lägre åldrarna är mycket liten.

Antalet varje år anställda undergår ständiga förändringar betingade av avgång ur tjänst på grund av dödsfall, sjukdom, invaliditet m. fl. anledningar. Härtill kommer avgång ur tjänst vid uppnådd pensionsålder. Denna avgång har vid beräkningarna förlagts till pensioneringsperiodernas nedre gräns, dvs. den tidigaste tidpunkt vid vilken ålderspension kan utgå.

Den vid uppnådd pensionsålder kvarstående aktiva personalen övergår i ett pensionärsbestånd, vilket — liksom beståndet av familjepensionärer och övriga pensionärer — undergår förändringar.

Det har inte varit möjligt att erhålla värden på de olika avgångsriskerna för stationskarls- och banvaktskarriärerna helt och hållet separat. Beräk-

[1] En redogörelse för löneundersökningen har lämnats i Soc. Medd. 1953: 9, sid. 532.

ningarna rörande avgångsriskerna har utförts för manliga tjänstemän vid SJ genom observation för åren 1950—1952. Vidare har dödlighetsförhållandena för pensionärer vid SJ (f. d. manliga tjänstemän) studerats för åren 1948—1952. Vid beräkningarna erhållna risktal, vilka framgår av efterföljande tablåer, har ansetts tillämpliga på stationskarls- och banvaktskarriärerna, som den 1 oktober 1952 omfattade 87 procent av samtliga manliga tjänstemän vid SJ.

Observerade avgångsrisker bland manliga tjänstemän vid SJ åren 1950—1952

Åldersgrupp	Dödsfall med pens. ber. efterlev.	Dödsfall utan pens. ber. efterlev.	Sjukdom och invaliditet	»Förtidig avgång»	Avsked på egen begäran	Summa
			promille			
20—29	0·6	0·5	0·2	—	9·0	10·3
30—39	1·0	0·1	0·5	—	5·9	7·5
40—49	2·8	0·3	1·4	—	1·8	5·3
50—59	7·2	0·4	7·6	0·1	0·1	15·4
60—65	11·9	1·0	9·0	1·0	0·1	23·0

Observerade dödsrisker bland pensionärer (f. d. manliga tjänstemän) vid SJ åren 1948—1952

Ålder	Dödsrisk	Ålder	Dödsrisk	Ålder	Dödsrisk	Ålder	Dödsrisk
60	32 ‰	69	35 ‰	78	88 ‰	87	212 ‰
61	17 »	70	37 »	79	97 »	88	220 »
62	25 »	71	38 »	80	97 »	89	242 »
63	25 »	72	48 »	81	114 »	90	259 »
64	21 »	73	50 »	82	143 »	91	282 »
65	22 »	74	52 »	83	136 »	92	291 »
66	22 »	75	72 »	84	156 »	93	321 »
67	23 »	76	74 »	85	186 »	94	345 »
68	30 »	77	75 »	86	191 »	95	(400) »

Anm. För åldersåren 86—95 har de allmänna dödlighetstalen angetts, enär de för SJ-pensionärerna observerade dödsriskerna i dessa åldrar med hänsyn till låg riskmassa (mindre än 300 individer i varje åldersår) ansetts vara osäkra.

Vid beräkningen av pensionskostnaderna har hänsyn tagits till de inom stationskarls- och banvaktskarriärerna gällande olika pensionsåldrarna samt till den minskning av ålderspensionens storlek som inträder vid fyllda 67 år.

De för här ifrågavarande pensionskostnadsundersökning erforderliga beräkningarna av de totala lönekostnaderna för den aktiva personalen har skett med utgångspunkt från uppgifter om stationskarls- och banvaktskarriärernas fördelning på olika löneklasser inom ortsgrupp 3 samt uppgifter om dessa karriärers fördelning på de olika ortsgrupperna den 1 oktober 1952.

De framräknade årskostnaderna för ålderspensionen anges här nedan för olika åldersgrupper.

Åldersgrupp	Årskostnad för ålderspension
60—62 år	6 648 kronor
63—64 »	6 876 »
65—66 »	6 882 »
67— »	5 812 »

Enligt de beräkningar som här beskrivits uppgår kostnaderna för ålderspensionerna totalt till 22,24 procent av de totala lönekostnaderna.

Vid de här åberopade beräkningarna rörande pensionskostnaderna har det av tidsnöd ej varit möjligt att utföra några mer ingående kalkyler rörande kostnaderna för pensioner av annat slag (sjukpension, invalidpension, förtidspension, tjänstelivränta, familjepension, familjelivränta). I stället har en förenklad beräkningsmetod tillämpats på så sätt att man räknat med den nuvarande relationen mellan ålderspensionssumman och summan av pensioner av annat slag. För den här behandlade gruppen har kostnaderna för dessa senare pensioner beräknats uppgå till 37,9 procent av kostnaderna för ålderspensionerna. Med ledning av detta tal och det ovan angivna talet avseende kostnaderna för ålderspensioner skulle pensionskostnaderna uppgå till 30,67 procent av lönekostnaderna. Motsvarande kostnad för de olika ortsgrupperna anges här nedan i avrundade tal.

Ortsgrupp	Pensionskostnaden i % av lönekostnaden
1	34
2	32
3	31
4	30
5	29

Det framräknade pensionskostnadstalet har applicerats på de för september 1952 framräknade timförtjänsterna för stationskarls- och banvaktskarriärerna. Det så framräknade värdet av pensionsförmånen anges här nedan jämsides med värdet av vissa andra förmåner och den genomsnittliga timförtjänsten exkl. de olika sociala förmånerna. Som jämförelse anges även timlöneuppgifter för industriarbetare.

Genomsnittlig timförtjänst per arbetad timme på ortsgrupp 3 för personalen i stationskarls- och banvaktskarriärerna och för industriarbetare

Personalgrupp	Genomsnittlig timförtjänst exkl. soc. förmåner	Värdet per arbetad timme av soc. förmåner exkl. pension	Värdet av pensionsförmåner	Summa timförtjänst
Stationskarlskarriären, trafikavd.				
lönegrad 10	3·58	0·56	1·27	5·86
» 11	3·80	0·60	1·36	5·76
» 12	3·98	0·66	1·42	6·01
» 13	4·16	0·60	1·48	6·24
» 15	4·52	0·85	1·66	7·03
» 17	4·67	0·90	1·78	7·30
Stationskarlskarriären, maskinavd.				
lönegrad 10	3·59	0·56	1·29	5·44
» 11	3·71	0·59	1·33	5·63
» 12	4·29	0·50	1·48	6·27
» 13	3·96	0·55	1·40	5·91
» 15	4·38	0·64	1·56	6·58
» 17	5·27	0·88	1·89	7·99
Banvaktskarriären				
lönegrad 10	3·81	0·48	1·16	4·90
» 11	3·47	0·48	1·21	5·11
» 13	3·79	0·50	1·33	5·62
» 15	4·20	0·56	1·48	6·24
» 17	4·46	0·60	1·57	6·63
Vuxen manlig industriarbetare	3·71	0·28	—	3·99

Den för manlig industriarbetare angivna lönen avser november 1952. De sociala förmånerna har beräknats till 7 procent av lönen.

För industriarbetaren har såsom framgår av tablån ej upptagits någon pensionsförmån på grund av att uppgifter om det samlade värdet av industrins arbetarpensioner saknas. Det är dock genom vissa undersökningar[1] känt att flertalet industriföretag ej lämnar arbetarpensioner. I de fall pensioner i någon form utgår är vidare beloppen som regel mycket blygsamma. Det samlade värdet av arbetarpensionerna utslaget på de arbetade timmarna stannar därför sannolikt vid ett mycket lågt belopp.

I de nu lämnade uppgifterna om värdet av sociala förmåner ingår ej värdet av de till statstjänstemännen utgående förmånerna i form av fri medicin, läkar- och sjukhusvård m. m. Däremot ingår värdet av sjuklönen.

De undersökningar och kalkyler som här ovan presenterats får ej tillmätas en mer allmängiltig innebörd utan endast tas som en exemplifiering av till vilket belopp de sociala förmånerna kan uppskattas. Ett genomförande av liknande beräkningar för en grupp tjänstemän med genomgående hög pensionsålder, för militär personal med låg pensionsålder eller för kvinnliga tjänstemän skulle måhända ge starkt avvikande resultat.

[1] Jfr SOU 1950: 33 och Soc. Medd. 1953: 8, sid. 467.

Statstjänstemännen och socialpolitiken

Av ombudsmannen hos Statstjänstemännens Riksförbund SR,
överstelöjtnant *Sigfrid Ulfeld*

I ett par tidigare artiklar i denna tidskrift har arbetsgivarna och fackföreningsrörelsen redovisat sin syn på socialpolitiken. Därefter har Tjänstemännens centralorganisation lämnat sitt bidrag till belysning av olika intressegruppers uppfattning om socialpolitiken. I sistnämnda artikel »Tjänstemannarörelsen och socialpolitiken» tas problemet upp från de utgångspunkter, som tjänstemännen i allmänhet kan väntas ha. Närmast synes dock förhållandena beträffande de i enskild tjänst anställda tjänstemännen ha åsyftats.

Ur de synpunkter, som kan läggas på frågan från statstjänstemannaorganisationernas sida däremot, är det naturligt att uppläggningen och målsättningen måste bli i flera hänseenden helt annorlunda än de som framkommit i de föregående artiklarna.

Odiskutabelt har socialpolitiken i vårt land under senare tid undergått en snabb och omfattande utveckling. Med socialpolitiken avses väl då närmast den allmänna sociala verksamheten. Denna är delvis resultatet av ett fruktbärande samarbete mellan arbetsgivare och anställda samt deras organisationer men givetvis också — och det är kanske det man främst tänker på i detta sammanhang — av de åtgärder i socialt avseende, som statsmakterna vidtagit, åtgärder som torde få hänföras till det politiska planet.

Som det i olika sammanhang framhållits från fackföreningshåll, ter det sig naturligt att arbetarnas fackliga organisationer på grund av det stora antal medborgare de representerar i hög grad intresserar sig för socialpolitiken och att frågan om de sociala förmånerna för dem i främsta rummet blivit en samhällsfråga. Socialpolitiken har för dem icke blott till syfte att skapa större rättssäkerhet utan den har även blivit ett medel till social och ekonomisk utjämning såväl som indirekt till uppnåendet av skälig andel av produktionsresultatet.

Sådana synpunkter har av förklarliga skäl icke kunnat vara på samma sätt vägledande och dominerande för statstjänstemännen i deras verksamhet för bättre villkor. Dessa tjänstemän och deras organisationer har naturligtvis inte saknat intresse för att nå social trygghet, långt därifrån, men förhållandena i statstjänsten har på detta område varit särpräglade. Staten har som arbetsgivare sedan gammalt ansett sig böra vårda sig om sina anställda i socialt hänseende, varför statstjänstemännen har kommit i åtnjutande av betydande förmåner av olika slag. Dessa förmåner, såsom tryggheten i anställningen, en åtminstone för flertalet tjänstemän reglerad arbetstid, semester, sjukvårdsförmåner av olika slag, tjänstepension m. m., betraktas givetvis av tjänstemännen såsom mycket värdefulla. Det bör dock beaktas, att hänsyn till dessa förmåner tagits vid lönesättningen för statens tjänstemän,

ehuruväl detta varit fallet även på andra områden, i viss utsträckning t. ex. beträffande tjänstemän i kommunal och enskild tjänst. De sociala förmånerna har dock icke varit något som statstjänstemännen fått till skänks. Tvärtom, vad de fått i detta avseende har de — bortsett från vad de genom avgifter bidragit med till förmånernas finansiering och det arbete, som deras organisationer fått nedlägga på förmånernas utbyggande — fått avstå i form av en oförmånligare lönesättning än vad annars skulle varit fallet, ett förhållande, som gett upphov till det kända uttrycket »kronans kaka är säker om ock liten».

Under de senaste årtiondena har emellertid den sociala omvårdnaden utbyggts på allt flera områden såväl till karaktären som till sin ekonomiska omfattning. Denna strävan till framsteg på detta område uppbärs av statsmakterna och de politiska organisationerna gemensamt. Det torde icke finnas skäl att anta, att icke också statstjänstemännen som medborgare i samhället accepterar tanken att allt som är möjligt bör göras för att tillförsäkra den enskilde erforderligt skydd för följderna av sjukdom och olycksfall i arbetet, arbetslöshet m. m. samt att skapa förutsättningar för en godtagbar försörjning på ålderdomen. Men detta är dock samhällsproblem, som statstjänstemännen i denna sin egenskap icke har att direkt ta ställning till och vilkas lösning därför här endast helt allmänt skall beröras.

Frågan om de sociala förmånerna har i den allmänna diskussionen tilldragit sig ett stort intresse just i dessa dagar. Den närmaste anledningen härtill torde sannolikt vara att söka i den inträdda konjunkturomsvängningen på arbetsmarknaden. Det redan nu relativt sett höga löneläget i förening med tilltagande avsättningssvårigheter på olika områden minskar givetvis i nuläget möjligheterna till fortsatta löneaktioner, om icke det svenska näringslivets konkurrenskraft skall äventyras. De sociala förmånerna har då skjutits i förgrunden.

Från statstjänstemännens synpunkt är det emellertid angeläget, att frågan om den plats, som statstjänstemännens sociala förmåner bör inta i den allmänna socialpolitiken, klargörs och att statens tjänstemän vet vad de har att vänta i detta hänseende.

Hela problemet bottnar ytterst i frågan om de sociala förmånerna skall i likhet med lönefrågorna betraktas såsom en avtalsfråga eller omfattas av sociallagstiftningen. I princip synes frågor, som äger samband med anställningsförhållandena, böra regleras genom avtal mellan berörda arbetsgivar- och arbetstagarparter. Hit hör sådana frågor som sjukvårdsförmåner av olika slag och ersättning för olycksfall i arbetet, yrkesskade- och tjänstepensionsförsäkringar m. m. Åtgärder däremot med rent humanitärt syfte eller som föranleds av orsaker, varöver parterna ej kan råda, såsom arbetstidens reglering, minimisemester, moderskapshjälp och barnbidrag, arbetslöshetsförsäkring och folkpensionering, bör inrymmas under den allmänna sociallagstiftningen. I den mån till den förstnämnda gruppen hörande frågor inte kan lösas förhandlingsvägen, bör lagstiftningsvägen beträdas. Så har tydligen också skett i viss omfattning.

På statstjänstens område har — som förut nämnts — dessa förhållanden

emellertid redan blivit föremål för reglering. Där har problemen på senare tid lösts genom överenskommelser, låt vara stundom icke utan ett avsevärt tryck från arbetsgivarpartens sida, medan tidigare statstjänstemännens sociala förmåner så gott som uteslutande ensidigt bestämts av statsmakterna. Härvid har staten framträtt mer i sin egenskap av arbetsgivare än som samhällsinstitution. Från statstjänstemännens sida finns ingen anledning att lägga någon ändrad syn på denna fråga, givetvis dock under den förutsättningen, att grundvalarna för tjänstemännens förhandlingsrätt får bestå eller snarare utbyggas till ett ur tjänstemännens synpunkt mer effektivt instrument.

På sistone har emellertid förslag väckts och beslut också redan fattats rörande en hel del frågor på hithörande område, vilka måste i högsta grad komma att aktualisera dessa problem. Här behöver exempelvis endast nämnas sådana frågor som allmän sjukförsäkring, allmän pensionsförsäkring och samordningen av tjänstepension och folkpension. Onekligen råder i vida kretsar en stor tveksamhet om huru statstjänstemännens sociala förmåner skall inordnas i eller anpassas till en alltmer omfattande sociallagstiftning. Vad den första frågan beträffar, alltså den allmänna sjukförsäkringen, delas denna uppfattning tydligen av civilministern, som gett tvenne utredningar i uppdrag att inkomma med förslag beträffande de statsanställdas sjukvårdsförmåner respektive lön under sjukledighet. Det bör icke heller vara oväntat, att statens tjänstemän frågar sig, hur de sociala förmånernas utsträckande till allt vidare kretsar av befolkningen skall komma att inverka på de förmåner tjänstemännen redan innehar. Det råder intet tvivel om att enighet föreligger i fråga om krav på att sådana åtgärder på dessa områden icke får vidtas, vilka skulle innebära en standardförsämring. I fråga om samordningen av tjänstepensionen och folkpensionen må i detta sammanhang blott erinras om, att statstjänstemännens organisationer mot sin uttalade uppfattning nödgades acceptera den lösning, som denna fråga år 1947 erhöll. Det var en tvångslösning i och med att frågan om folkpensionen sammankopplades med uppgörelsen i löne- och pensionsfrågorna med 1945 års lönekommitté. Det torde föreligga full samstämmighet i dessa tjänstemannakretsar om det berättigade i att tjänstepensionen och folkpensionen uppfattas såsom två frågor, vilka bör lösas var för sig.

Ur de synpunkter, som här ovan framlagts, må sammanfattningsvis framhållas, att statens tjänstemän alltfort bör äga att med sin arbetsgivare staten överenskomma om de sociala förmånernas karaktär och omfattning och dessa således inte omfattas av den allmänna sociallagstiftningen. Ej heller bör dessa tjänstemän bidra till finansieringen av andra arbetstagargruppers motsvarande förmåner i den mån dessa åtgärder icke avser att säkerställa skydd åt dem som oförskyllt råkar i svårigheter på grund av inkomstbortfall eller i övrigt icke äger erforderliga möjligheter till en dräglig inkomst. En annan lösning, som innebär en standardförsämring reellt såväl som relativt, kommer att rulla upp problemet om den kompensation på annat sätt, som bör tillkomma tjänstemännen. Här kommer då lönesättningen i förgrunden, en fråga som dock ligger utom ramen för denna artikel.

Akademikerrörelsen och socialpolitiken

Av förste sekreteraren *Börje Langendorf*, Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)

I viss utsträckning hör socialpolitiken som bekant till partipolitikens stridsfrågor. I den mån så är fallet har (enligt definitionen) partipolitikerna sitt ställningstagande klart, och detsamma gäller som regel beträffande de organisationer — t. ex. LO — som är partipolitiskt engagerade. Akademikerrörelsen, dvs. Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO) och dess medlemsorganisationer, är emellertid opolitisk i betydelsen partipolitiskt fristående och obunden. Därav följer naturligtvis inte att organisationen så att säga förnekar sig själv, att den underlåter att i väsentliga frågor (som det »kommit politik i») bevaka medlemmarnas berättigade intressen. Det åligger den tvärtom att även i sådana fall framlägga sina argument för att därigenom få möjlighet att påverka ställningstagandet inom de olika politiska partierna och i vederbörande beslutande organ.

Mot denna bakgrund står det klart, att akademikerrörelsen, när det gäller en sådan fråga som socialpolitiken, inte har en doktrinär inställning. Under sådana förhållanden är det ofta svårt eller omöjligt att göra generella uttalanden. När jag i det följande inte bara omnämner några konkreta ställningstaganden i socialpolitiska frågor, som SACO gjort under sin relativt korta verksamhet, utan därutöver — med sådana ställningstaganden som bakgrund — gör vissa generaliseringar, är jag därför ensam ansvarig för dessa.

Omläggningen av socialpolitikens målsättning har uttryckts så att under det att man tidigare främst inriktade sig »på att avhjälpa nöd, över huvud taget på att avhjälpa och rätta till missförhållanden», man efter hand målmedvetet »alltmera lagt tyngdpunkten på sådana åtgärder som är ägnade att förekomma att missförhållanden alls uppstår» (Karl J. Höjer). Denna princip, som talar mot den kortsiktiga politiken och för en politik på längre sikt, förefaller ändamålsenlig och riktig. Med den utgångspunkten vore det emellertid ett allvarligt fel att betrakta socialpolitiken som en isolerad faktor.

Någon tvekan borde inte råda om att grundvalen för vår nuvarande höga levnadsstandard är industrialiseringsprocessen i vårt näringsliv, som fört med sig en mycket betydande höjning av nationalproduktionen. Vidare är man ense om att en fortsatt sådan höjning är både önskvärd och möjlig. Det måste därför framstå som väsentligt, att man vid diskussionen om nya socialpolitiska åtgärder gör klart för sig deras verkningar på det allmänekonomiska området. De får ej finansieras eller utformas så att de på längre sikt verkar hämmande på det fortsatta framåtskridandet. Konkret uttryckt innebär detta *dels* att man måste väga värdet av en ifrågasatt reform mot bl. a. olägenheterna av en skattehöjning resp. önskvärdheten av en skattesänkning, *dels* att de ifrågasatta socialpolitiska åtgärderna inte får utformas så att de — t. ex. genom att skapa allvarliga tröskelproblem —

verkar hämmande på arbetsviljan (»det måste löna sig att arbeta»). Det bör understrykas, att det naturligtvis är angeläget att anlägga den långsiktiga aspekten vid bedömningen av inte bara en reforms olägenheter utan även dess positiva värde. En arbetstidsförkortning kan sålunda i flera fall efter en övergångsperiod verka direkt produktionsfrämjande.

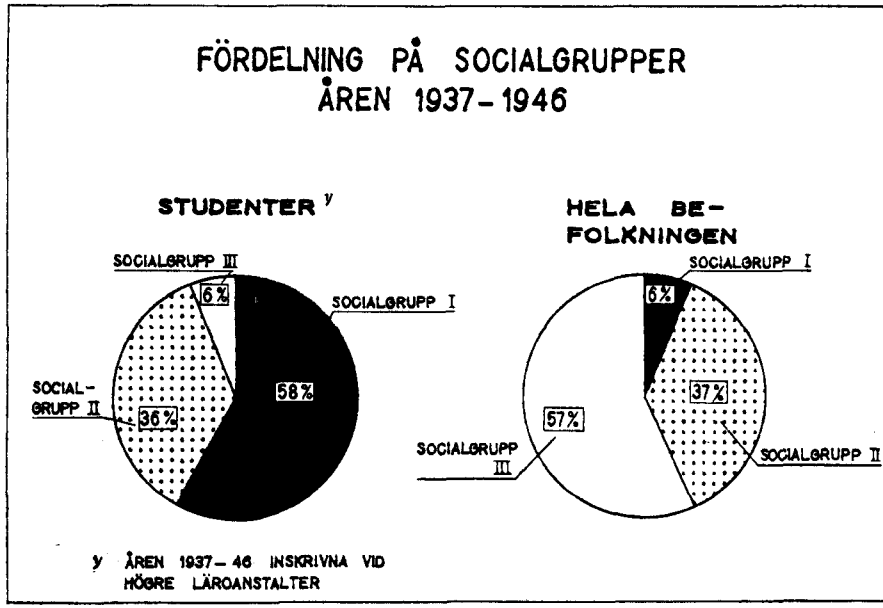

För att närmare belysa SACO:s inställning är det lämpligt att utgå från sådana socialpolitiska åtgärder, som avser akademikerna resp. de blivande akademikerna själva. Jag åsyftar därmed de studentsociala stödåtgärderna.

Ur samhällets synpunkt är det synnerligen angeläget att undanröja hinder av ekonomisk natur för studielämplig ungdom att förvärva akademisk utbildning. Icke minst akademikerorganisationerna själva måste verka för ett sådant syfte, eftersom det ligger i deras självklara intresse att den yrkesmannakår de företräder blir så kvalificerad som möjligt. För att uppnå detta mål är det utan tvekan nödvändigt att statliga stödåtgärder vidtas. För det första bör det fastslås, att undervisning även på detta högre stadium bör vara kostnadsfri. Denna princip har också i det stora hela genomförts. Ett par skönhetsfläckar finns dock kvar; vid några högskolor utkräver man fortfarande avgifter av de studerande. Om det råder enighet på denna punkt, finns det dock meningsskiljaktigheter när det gäller de studerandes levnadskostnader. Frågeställningen är närmast: bör det stöd som ytterligare är nödvändigt ha form av stipendier, dvs. återbetalningsfria bidrag, eller av lån? Och om stipendielinjen väljs: bör stipendierna vara behovsprövade eller ej?

När man besvarar dessa frågor, kan man inte underlåta att även ha lö-

nerna i åtanke. Man kan därvid säga, att *om* lönesättningen i princip skall ge täckning för tidigare »investeringar» i utbildningen (vilket är den allmänna ståndpunkten), så är låneformen den principiellt riktiga. Stipendiering skulle då innebära en dubbel betalning. *Om* å andra sidan lönesättningen är sådan att den inte avser att ge kompensation för ifrågavarande investeringar, så bjuder rättvisan att samtliga får dessa kostnader täckta på annat sätt, dvs. genom stipendier. Från denna principiella synpunkt saknas sålunda utrymme för mellanformen, stipendier till endast en del av studenterna.

Även med hänsyn till de mera allmänna synpunkter som ovan skisserats är låneformen att föredra framför andra direkta stödformer. Såsom ecklesiastikministern på sin tid (1946) uttryckte saken i direktiven för den studentsociala utredningen (SOU 1948: 42) bör man »i första hand undersöka möjligheterna att medelst studielån giva varje studerande tillräckliga ekonomiska resurser för att under eget ansvar kunna bedriva studier». Endast om och i den mån denna väg anses icke leda till målet, bör den dyrbarare stipendieringen sättas in. På studentsociala utredningens förslag — och efter en aktiv insats från SACO:s sida — har numera införts studielån med statlig kreditgaranti. Denna stödform har betydande fördelar: den innebär i princip effektiv hjälp under studieåren; den kan lättare än andra stödformer anpassas till den hjälpbehövandes reella behov; den vädjar i högre grad till den studerandes eget ansvar; den kan inrättas med ett minimum av kontrollåtgärder från statens sida; statens ekonomiska åtagande reduceras till ett minimum.

Ehuru studielån med statlig kreditgaranti sålunda skulle i princip innebära ett tillräckligt stöd, tillkommer vissa omständigheter som man måste beakta för att uppnå det uppställda målet — fullgoda möjligheter för den studiebegåvade att bedriva och genomföra akademiska studier. En begränsning av lånevägens möjligheter är den psykologiskt betingade motvilja mot skuldsättning som finns inom många grupper. Fastän betydelsen av denna psykologiska faktor framdeles torde komma att reduceras, är det för närvarande angeläget att studielånen kompletteras med viss stipendiering. Stipendierna bör emellertid endast ha karaktären av meritprövade *rekryterings*stipendier, avsedda för dem som ådagalagt god studiebegåvning, och utgå under så lång tid, att den studerande hunnit anpassa sig i den nya miljön och därmed bör ha övervunnit den psykologiska motviljan mot skuldsättning. Det synes fullt tillräckligt, att stipendium utgår under tre terminer i det normala fall att den genomsnittliga studietiden överstiger fyra år och i annat fall under två terminer. Man måste här ha i minnet tröskeleffekten: ju längre tid stipendieringen omfattar, dess större blir skillnaden i utgångsläge mellan stipendierade och ostipendierade och dess större de senares tvekan att över huvud taget våga påbörja akademiska studier.

Med detta exempel har visats, hur man i SACO ser på sociala stödåtgärder inom det område som närmast berör akademikerna. Motsvarande synpunkter kan göras gällande, när det gäller direkta stödåtgärder inom socialpolitiken i övrigt. Samma eller liknande argument, som talar för användandet av

studielån i stället för stipendier, talar också för att man på andra områden i första hand bör söka sig fram på försäkringsvägen och så långt möjligt undvika den direkta subventionen. Och de argument, som leder till att lånen trots allt måste kompletteras med stipendier, motsvaras av argument, som på andra av socialpolitikens områden nödvändiggör vissa direkta subventioner som komplement till det försäkringsmässiga skyddet. — Som belysande exempel kan här väljas SACO:s ställningstagande i den allmänna pensioneringsfrågan.

Ehuru SACO:s medlemsgrupper i allmänhet har nått en relativt tillfredsställande lösning av sin pensionsfråga, var SACO (i motsats till vissa tjänstemannaorganisationer) bl. a. mot den ovan skisserade bakgrunden klart positiv till pensionsutredningens principbetänkande med förslag till allmän pensionsförsäkring (SOU 1950: 33). Med tillfredsställelse konstaterades, att förslaget getts en form, som bygger på rent försäkringsmässiga principer, i det att man genom särskilda regler rörande sambandet mellan premierna och pensionsförmånerna skapat ett system, som ställer pensionsförmånerna i bestämd relation till erlagda premier. En viss modifikation föreslogs dock i avsikt att ta hänsyn till *real*värdet av erlagda premier; därmed skulle även följa att varken studier i ungdomsåren eller de äldres förvärvsarbete skulle direkt missgynnas.

Men det står helt klart — såsom nyss antyddes — att ett sådant principiellt riktigt försäkringsmässigt system måste vara kompletterat med något annat. Med hänsyn till dem som på grund av t. ex. sjukdom inte haft sådan inkomst under de yrkesverksamma åren att premierna (= viss procent av inkomsten) förslår till en skälig pension, är det angeläget att man i botten har folkpensionen. — Vid en reform på detta område måste man hålla i minnet att tjänstepension är intjänt lön och icke en socialförmån. Om A har en lön på 10 000 kr och arbetsgivaren erlägger erforderliga pensionspremier, 2 000 kr, och B tjänar 12 000 kr men saknar av arbetsgivaren bekostade pensionsförmåner, så är deras löneställning lika. Den bör förbli det även efter en reform. Skulle man åter anse lönesättningen »orättvis», får den frågan lösas vid sedvanliga förhandlingar; det kan inte rimligen ske i samband med en reform på socialpolitikens område.

Ett generellt trygghetssystem, som svarar mot samhällets resurser, är numera dess bättre någonting oskiljaktigt från vår samhällsbild. Inom akademikerrörelsen är man klart positiv till medverkan i en gemensam strävan att finna de bästa medlen att härvidlag uppnå skäliga mål. Men väsentligt är att handlandet blir följdriktigt, vilket nu inte alltid är fallet. SACO har sålunda ansett sig ha anledning att reagera mot att statsmakternas handlingssätt i många fall är inkonsekvent och t. o. m. direkt självmotsägande. *Å ena sidan* syftar man till att underlätta möjligheterna till högre skolutbildning och höja kapaciteten hos universitet och högskolor, *å andra sidan* ådagalägger man en viss obenägenhet att tillerkänna den akademiska utbildningen ett egenvärde för kvalificerade befattningar samt njugghet i lönesättningen för sådana tjänster. *Å ena sidan* förklarar man det ur samhällets synpunkt

rimligt att överta vissa den enskildes studiekostnader, *å andra sidan* underlåter man (eller åtminstone dröjer med tills vidare) att undanröja klara orättvisor på skatteområdet, vilka medför att dessa kostnader reellt blir större än de skulle vara; fortfarande väntar riksdagen på den proposition den begärt om avdragsrätt för amortering på studieskuld och för periodiskt understöd till studerande. *Å ena sidan* föreskriver man begränsning av arbetstiden, *å andra sidan* låter man t. ex. juristerna vid våra länsstyrelser och domsagor utföra ett kontinuerligt (och därtill oavlönat!) övertidsarbete. Sådana inkonsekvenser skapar inte den önskvärda tilltron. Sett ur statsmakternas egen synpunkt är det minst sagt onöjaktigt att man på många håll anser sig ha anledning att säga: »Om vi vill nå ett visst mål, bör vi argumentera för socialpolitiska medel; då finns det utsikter att vinna gehör. Däremot är det svårt eller 'politiskt omöjligt' för en liten grupp att nå samma mål på en mera direkt väg genom att argumentera för undanröjandet av klara inadvertenser.»

Lantarbetarna och den sociala tryggheten

Av förbundssekreterare *Ewald Jansson*, Svenska lantarbetareförbundet

Väsentligt längre än alla andra arbetargrupper levde lantarbetarkåren under de patriarkaliska förhållanden på gott och ont, som förr var kännetecknande för huvuddelen av löntagarkåren. Isoleringen, familjearbetet, lönebostaden och de låga lönerna gjorde, att när behov av bistånd utifrån uppkom endast två alternativ förelåg: bistånd från arbetsgivaren eller från samhället. Och landsbygdssamhället behärskades i väsentlig grad av jordbrukarna. Det var närmast fråga om en gradskillnad ifall biståndet lämnades från den ena eller andra.

Ur dessa förhållanden utkristalliserades så småningom en serie förpliktelser gentemot stataren-lantarbetaren, förankrade i tidigare kollektivavtal: till lönebostaden även fritt bränsle, trädgårds- och potatisland, svin- och hönshus för att garantera arbetaren de mest elementära behoven av tak över huvudet och grovföda. Dessa naturaförmåner eller en del av dem fick arbetaren emellanåt bibehålla, sedan arbetsförmågan upphört vid hög ålder efter långvarig och trogen tjänst, såsom lön under sjukdom, fri läkarvård för arbetaren och hans familjemedlemmar, fria skjutsar för läkarbesök m. m. för att möjliggöra lantarbetarfamiljens existens vid arbetsoförmåga för familjeförsörjaren utan att samhället obligatoriskt måste stå även för dessa kostnader. Läggs därtill att flertalet lantarbetare var garanterade årsanställningar, kunde det måhända sägas, att lantarbetarkåren haft ett icke ringa mått av social trygghet genom sina tidigare anställningsvillkor. Varför har villkoren i dessa avseenden ändrats under de senaste decennierna?

Ett svar på den frågan behövde stort utrymme. I sammanfattning kan

den besvaras så: anställningsförhållandenas förändrade karaktär, varigenom bl. a. tjänare- eller drängställningen kom att försvinna, krav från arbetsgivarsidan att i samband med sakta stigande löner luckra upp dessa sociala förmåners omfattning och värde och lantarbetarkårens konsekventa krav på jämställdhet med andra arbetargrupper. Ytterligare en omständighet kom till. Särskilt under krigsåren uppvärderades natura- och socialförmånerna så väsentligt både vid förhandlingsbordet och eljest, att lantarbetarna också då kom i efterhand på löneområdet. Läggs därtill att förmånerna, när de behövde tas i anspråk, ofta nog utlämnades under för arbetarna nedsättande former, uppkom ett på djupet gående missnöje med den då bestående regleringen. Så småningom gjordes det också rent bord i detta avseende, dvs. bestämmelserna upphävdes helt och jämställdheten med industriarbetarna var i huvudsak uppnådd utom på löneområdet.

I andra avseenden kom lantarbetarkårens målsättning i fråga om socialpolitiken att utstakas av undantagsställningen. Jordbruket undantogs från tillämpningen av en rad av de sociala skyddslagarna. När lagen om *arbetstidens begränsning* antogs 1919, undantogs jordbruket från dess tillämpning. Det dröjde ända till 1936 innan i och med lantarbetstidslagens tillkomst en laglig reglering av arbetstiden inom jordbruket ägde rum. Men denna medförde inga egentliga förmåner utöver dem som redan tillämpats

enligt då gällande kollektivavtal. Först efter upprepade förändringar kunde, när lantarbetstidslagen 1948 blev definitiv, en sådan utformning av densamma genomföras, som i allt väsentligt jämställde lantarbetarna med andra arbetargrupper. Förhållandet var enahanda på arbetarskyddets område. När *arbetarskyddslagen* antogs år 1912 och reviderades 1931, undantogs jordbruket från dess tillämpning i allt väsentligt, ett undantag som kvarstod ända tills den nya arbetarskyddslagen genomfördes 1949. Men även i denna finns undantagsbestämmelser för jordbrukets vidkommande, låt vara att undantagen denna gång inskränker sig till endast en kategori arbetstagare inom jordbruket, de minderåriga. *Semesterlagen* 1938 försatte lantarbetarna i en väsentligt sämre ställning än andra arbetstagare. Väsentliga undantag kvarstod i 1945 års lag och först i och med 1951 års semesterlag upphävdes undantagsbestämmelserna, dock icke utan strid. Målsättningen kunde därför inte vara en annan än denna: likhet inför lagen. Och denna kamp, ännu inte kämpad till slutet, har upptagit kårens kraft i sådan utsträckning, att någon utstakning av längre avlägset liggande mål inte kunnat äga rum. Nutidens lantarbetare — i högre grad än många andra en maskinarbetare — kan helt enkelt inte förstå varför just han skall försättas i en sämre ställning än andra.

Socialpolitikens mål bör vara att skaffa *alla* löntagare det inom ramen för våra förutsättningar liggande maximum av skydd och trygghet. Endast därigenom kan nya orättvisor undvikas. Ty ett minimum av skydd och trygghet, även om detta blir lika för alla, lämnar fältet fritt för vissa grupper att på bekostnad av och utan hänsyn till andra skaffa sig maximum och därmed skapa nya orättvisor. I den mån det här gäller skydd för inkomstbortfall vid försörjarens arbetsoförmåga på grund av sjukdom, olycksfall, arbetslöshet, invaliditet och ålderdom eller arbets- och semestertidens längd, skydd för olycksfall och ohälsa etc., kan åtgärder vidtas genom lagstiftning eller på grundval av kollektivavtalsreglering eller genom en kombination av dessa. Meningarna om lämpligaste sättet kan självfallet vara delade.

Den kollektivavtalsenliga regleringen lämnar rum för en önskad eller för tillfället möjlig inriktning av trygghetens utformning i det särskilda fallet, dvs. för näringsgrenen. Hänsyn kan då tas till föreliggande speciella förhållanden och anpassas därefter samt smidigt formas med hänsyn till uppkommande förändrade förhållanden. Men däri ligger samtidigt onekligen en svaghet. De tillfälliga maktförhållandena, konjunkturläget eller lönsamhetsläget kommer att påverka inte blott löneläget utan även skydds- och trygghetsbestämmelserna. Vid ett avtalsavslut under dylika förhållanden kan valet mellan ett oförändrat löneläge eller en försämring av skydds- och trygghetsbestämmelserna bli oerhört svårt och medföra menliga följder för de sistnämnda. Olika bedömningsgrunder kan medföra olika resultat och resultera i väsentliga olikheter i detta avseende mellan skilda grupper. Ett sådant tillstånd kan ur åtskilliga synpunkter inte vara eftersträvansvärt. En möjlig utväg ur förutsebara svårigheter kunde visserligen vara att frikoppla skydds- och trygghetsföreskrifterna från löneavtalen och låta dessa ingå i

särskilda för väsentligt längre tidsperioder gällande överenskommelser. Men inte ens detta talar i nämnvärd grad för en sådan lösning, ty därigenom går bl. a. anpassningsmöjligheten förlorad.

Lagstiftningsvägen ger starkare garantier för ett bibehållande av uppnådd standard, förbättring av denna, när förutsättningar härför är för handen, och möjlighet till en prövning av ofrånkomliga förändringar till det sämre i en annan och lugnare atmosfär än den som råder i förhandlingslokalerna. Detta är i varje fall ur löntagarsynpunkt men också för helheten en fördel, som i så fall får köpas mot den långsammare takten, som det är möjligt att hålla när förändringar till det bättre är möjliga eller nödvändiga. Den måhända mer tungrodda lagstiftningsvägen ger således större trygghet för skydds- och trygghetsbestämmelserna än kollektivavtalsvägen. Men därtill måste läggas ytterligare en synpunkt. Genom lagstiftningen kan dessa föreskrifter bli mera eller helt allmängiltiga på arbetsmarknaden. Tillfälligheternas spel bereds icke något eller blott ett begränsat utrymme. Den ena gruppen kan inte tillskansa sig fördelar på andra gruppers bekostnad. En organisatorisk eller annan svaghet hos en grupp medför inte en undantagsställning. I en situation, då den fulla sysselsättningen av en eller annan orsak inte upprätthålls, kan inte trygghetsbestämmelserna göras till en bricka i spelet om arbetstillfällena.

I den mån skyddet för inkomstbortfallet avser åtaganden med långtidsverkan, såsom exempelvis vid invaliditet, långvariga sjukdomsfall och ålderdom, kan en reglering av skyddsbestämmelserna branschvis eller företagsvis enbart genom kollektivavtal bli mer eller mindre illusorisk. I särskilt hög grad gäller detta de delar av näringslivet, där företagsenheterna är och kan förväntas förbli små, såsom exempelvis inom jordbruket och dessutom i mycket ringa grad har aktiebolagets form. Hur skall åtagandena infrias vid försäljning, frånträde av annan orsak eller innehavarens död? Eller hur skall åtagandena infrias, även av de större företagsenheterna, när de kommer på obestånd? Har icke skyddet getts en rent försäkringsmässig form med fondavsättning eller förankring hos ett större kollektiv, blir det tämligen värdelöst. Att exempelvis tjänstepensioneringen bör regleras lagstiftningsvägen och såsom ett obligatorium om den skall få genomgripande verkan synes stå utanför diskussionen. Eljest blir resultatet blott att löntagarkårens uppdelning på en ålderdomsförsäkrad och en icke ålderdomsförsäkrad del blir permanent och orättvisorna därmed än större än vad de för närvarande är. Och kostnaderna för den ålderdomsförsäkrade delen får bäras jämväl av de icke ålderdomsförsäkrade, ty kostnaderna för pensioneringen kommer under alla förhållanden att belasta produktionskostnaderna och därmed konsumenterna av varor och tjänster. Liknande synpunkter kan anföras i andra avseenden på trygghetsområdet. Allt väsentligt talar därför för tillgripandet av lagstiftning även på detta område. Allvarliga och besvärliga överväganden kvarstår ändock när det gäller att avgöra, i vilken ordning åtgärder för ett vidgat skydd och en ökad trygghet skall genomföras.

Kortare meddelanden

Socialstyrelsens remissyttrande över 1944 års nykterhetskommittés betänkanden. Den 25 augusti 1953 avgav socialstyrelsen ett *remissyttrande över nykterhetskommitténs betänkanden*, delarna I, II, IV, V, VI och VII (SOU 1951: 43, 44; 1952: 52, 53, 54, 55), vilket här refereras.

I yttrandet anför styrelsen en rad invändningar mot kommitténs uppfattning om motbokssystemets skadliga inverkan.

Kommittén gör gällande att spritdrycks-konsumtionens nedgång per invånare räknat beror på de strukturella förändringarna i samhället. Det är emellertid en vansklig uppgift att särskilja verkningsgraden hos olika orsaksfaktorer vid denna utveckling. Jämförelserna med andra länder kan visserligen ge mycken upplysning men dessa kan icke undgå att vara behäftade med allehanda felkällor. Socialstyrelsen visar med siffror, att den relativa spritdryckskonsumtionen från mitten av 1930-talet till slutet av 1940-talet ökat i fem av sju av kommittén jämförda länder. Största ökningen hade Nederländerna närmast följt av Finland och Danmark, medan Norge, Sverige och Belgien visar svagare stegring. Nykterhetskommitténs jämförelser med andra länder ger därför icke stöd för uppfattningen, att utvecklingen skulle varit särskilt ogynnsam i vårt land. *Ungdomsfylleriets ökning satte in först i* slutet av 1930-talet, då motbokssystemet tillämpats i två årtionden, och uppnådde ett maximum 1943 men gick sedan kraftigt ned för att åter börja stiga 1947. Drivkraften härvidlag kan icke vara motboken, eftersom denna tillkom långt tidigare.

Det är icke möjligt att förebringa en sträng bevisning om att antalet spritdrycks-konsumenter är större numera än vad som skulle ha varit fallet utan motbokssystemet eller att motboksägarnas spritinköp är större än de skulle ha varit, om motboken icke funnits. Man får nöja sig med sannolikhetsbevis för eller emot kommitténs uppfattning i dessa hänseenden. Stegringen av motboksägarnas antal satte in 1937, medan åren 1921—37 utmärkte sig av en anmärkningsvärd stabilitet i fråga om relativa antalet motböcker bland män. Stegringen får sin förklaring i vissa förändringar i försäljningslagstiftningen vid denna tid och senare. Urbaniseringen och förskjutningarna i människors allmänna värderingar har påverkat inställningen till njutningsmedlet alkohol och är naturliga förklaringar till att antalet helnyktra nedgått. Kommitténs speciella förklaring att motbokssystemet verkar utbredande på alkoholseden erfordras icke.

En ransoneringssuggestion framkallas, om knapphet råder på den ransonerade varan, framhåller socialstyrelsen i fortsättningen. Denna psykologiska förutsättning saknas emellertid i fråga om spritransoneringen. Man måste skilja på effekten av själva ransoneringen och rådande omständigheter vid ransoneringens införande och fortsatta tillämpning. En del människor kan otvivelaktigt av motboken suggereras att inköpa mer än de eljest skulle göra, vilket dock icke är belägg för att detta är den allmänna reaktionen.

Att spritdryckskonsumtionen i Sverige alltjämt är hög i jämförelse med Danmark och även med andra länder beror till stor del på att spritdrycksbeskattningen på grund av *sättet för skattehöjningarnas inträdande* — successiva, lindriga skattestegringar — icke utövar en lika starkt konsumtionsnedpressande verkan som i andra länder. En annan bidragande orsak till att spritdryckskonsumtionen alltjämt är relativt hög i Sverige torde vara att finna i det förhållandet, att den genomsnittliga höjningen av levnadsstandarden varit särskilt kraftig här under de sista årtiondena. Välståndsutvecklingen med åtföljande förändringar i inställningen till alkoholen har varit särskilt gynnsam under motbokssystemets tillvaro. I jämförelse med dylika allmänna orsaker framträder kommitténs förklaring, motbokens konsumtionsfrämjande verkan, såsom

en orsak av utpräglat teknisk art, vilken icke behövs för att förklara det rådande läget. En tydlig överfrekvens av inköp föreligger i början av månaden och en lika tydlig underfrekvens i slutet av månaden. Detta leder enligt socialstyrelsens mening till slutsatsen, att ransoneringen har en konsumtionsminskande verkan, medan dess suggestionsverkan får anses obestyrkt. I fråga om långtidsutvecklingen här och i Danmark, England och Nederländerna enligt kurvor, i vilka pris- och inkomstförhållandena kunnat elimineras, framhåller socialstyrelsen, att hänsyn vid dessa jämförelser icke tagits till den psykologiska verkan av olikheter i de nämnda länderna i sättet att företa skatteskärpningar. Den nedåtgående resttrenden i Danmark och England påverkas delvis av den chockverkan plötsliga och kraftiga prishöjningar åstadkom i dessa länder.

Socialstyrelsen anser, att kommittén icke lämnat övertygande bevisning för riktigheten av sin uppfattning att motbokssystemet utövar en skadlig inverkan och att detta system därför bör avskaffas utan att ersättas med andra restriktiva anordningar. Styrelsen medger dock, att det nuvarande systemet har obestridliga svagheter. Detta system har icke kunnat fullfölja sitt eget program, nämligen att veta till vem det säljer och hur mycket det säljer. Överlåtelseproblemet, som sammanhänger med att motbokssystemet icke till fullo accepterats av en stor del av befolkningen, är motbokssystemets akilleshäl och synes vara olösligt.

En väsentlig svaghet hos motbokssystemet är dess otillräcklighet. Spritdryckskonsumtionen är mycket hög i vårt land och alkoholmissbruket har en mycket stor utbredning. Motbokssystemet är visserligen icke, såsom nykterhetskommittén med orätt hävdar, drivkraften härvid, men det är en otillräcklig spärr mot en onödigt hög och skadlig spritdryckskonsumtion. Ungdomsfylleriet har skjutit i höjden under den senare tiden. Även om denna beklagliga utveckling icke har framkallats av motbokssystemet, såsom nykterhetskommittén gör gällande, så är det illa nog, att detta system har visat sig vara ett otillräckligt hinder.

Socialstyrelsen kan därför väl tänka sig, att motbokssystemet avvecklas. En ovillkorlig förutsättning härför bör emellertid vara, att andra restriktiva åtgärder, som utövar en kraftigare konsumtionsbegränsande verkan, insätts i dess ställe. Några andra åtgärder med sådan effekt än en kraftig skattestegring är icke skönjbara.

Målsättningen vid användningen av skatteinstrumentet bör enligt styrelsens mening vara att åstadkomma en nedgång av spritdryckskonsumtionen i riket med minst hälften. En skatteskärpning med sådan effekt måste emellertid befaras ge upphov till icke önskvärda reaktioner i form av olagligheter. Skärpningen av beskattningen i fråga om spritdrycker bör därför ingå såsom ett led i en genomtänkt beskattningspolitik i fråga om alla slag av alkoholhaltiga drycker. Huvudmålet för denna politik skall då vara att kraftigt nedbringa spritdryckskonsumtionen och för detta ändamål anpassa höjden av beskattningen på de alkoholsvagare dryckerna, så att dessa i väsentlig utsträckning kommer att ersätta spritdrycker i den stora allmänhetens konsumtion. Förverkligandet av nykterhetskommitténs förslag om upphävande av starkölsförbudet skulle väsentligt öka förutsättningarna för att åstadkomma en medelst beskattningen styrd övergång från spritdryckskonsumtion till konsumtion av lättare alkoholhaltiga drycker.

De svenska spritdryckskonsumenterna har hittills ådagalagt en kraftig resistens mot skattehöjningar. Den skattestegring, som komme att erfordras för att nedbringa spritdryckskonsumtionen i angiven grad, är därför med säkerhet av en storleksordning, som vida övergår hittills genomförda skattehöjningar på detta område i vårt land.

En allmän invändning mot en kraftig höjning av spritdrycksbeskattningen är, att den företrädesvis drabbar de måttliga spritdrycksförbrukarna men lämnar missbrukarna oberörda samt att den på ett från social synpunkt olyckligt sätt inkräktar på andra behov hos konsumenterna. Erfarenheterna från den starka skattestegringen i Danmark jävar emellertid bestämt riktigheten av denna uppfattning.

Det ligger utanför socialstyrelsens uppgift att bedöma, huruvida erforderliga förutsättningar föreligger för en sådan användning av beskattningen såsom medel, då det gäller att avveckla motbokssystemet och skapa en tillräckligt kraftig restriktiv ersättning för detta. Styrelsen vågar emeller-

tid hävda, att det över huvud taget icke finns något verksamt medel för att få till stånd en verkligt påtaglig minskning av spritdryckskonsumtionen, som skulle kunna påräkna att mötas med allmänt gillande.

Socialstyrelsen tillstyrker, att avstängning av missbrukare från inköpsrätt skall kunna ske även i framtiden. Beslut härom bör som nu kunna meddelas av den kommunala nykterhetsnämnden, alternativt av länsnykterhetsnämnden. I fråga om försäljningsorganisationen förordar styrelsen ett fortbestånd av systembolagen ehuru med resp. län som varje bolags verksamhetsområde. Styrelsen motiverar denna ståndpunkt bl. a. med att handläggningen av ärenden angående tillstånd till alkoholförsäljning är en uppgift, som icke bör överföras till länsnykterhetsnämnderna. Denna för dessa organ i viss mån främmande arbetsuppgift skulle nämligen komma att distrahera dem från deras huvuduppgift, den individuella nykterhetsvården. Måltidstvånget bör bibehållas. Byråchefen Erland v. Hofsten med instämmande av byråchefen Göta Rosén anser dock denna restriktion obehövlig, om den av socialstyrelsen förordade skatteskärpningen genomförs.

Kvantitetsbegränsningen vid utskänkningen av vanligt brännvin torde icke kunna effektivt kontrolleras och bör därför enligt socialstyrelsens mening slopas samtidigt med borttagande av utskänkningsrestriktionerna för övriga alkoholdrycker. Framflyttningen av tidpunkten för alkoholserveringens påbörjande till kl. 15 tillstyrks.

Starkölsförbudet anser socialstyrelsen kunna hävas. Det för styrelsen avgörande skälet för frigivande av starkölet för vanlig konsumtion är, att det är i hög grad eftersträvansvärt, att den stora konsumtionen av spritdrycker i vårt land nedbringas, och att ett medel härför kan vara att införa en relativt fri försäljning av en mera alkoholstark maltdryck. Önskemålet att i större utsträckning fördriva brännvinet med den lättare alkoholdrycken starköl inrymmer dock flera svårlösta problem. Det förutsätter bl. a. en sådan avvägning av prissättningen på dessa olika slag av rusdrycker, att starkölet kan ekonomiskt med framgång konkurrera med brännvinet. En från denna speciella synpunkt ändamålsenlig prissättning på starkölet, varigenom detta i nämnvärd mån utträngde brännvinet, skulle å andra sidan innebära, att starkölet inträdde såsom en mer eller mindre betydelsefull berusningskälla. Även om detta skedde i ett mer eller mindre tydligt samband med en motsvarande minskning av brännvinets roll såsom berusningsmedel, skulle en sådan utveckling icke kunna undgå att väcka i och för sig berättigade krav på åtgärder mot det ökade ölfylleriet.

Då socialstyrelsen finner sig böra tillstyrka den av nykterhetskommittén föreslagna ordningen beträffande starkölet, har styrelsen ett dubbelt motiv härför. Denna ordning synes vara den enda framkomliga vägen att komma bort från den nuvarande pilsnerdrickslagstiftningens besvärligheter och vidare framstår det såsom så angeläget att nedbringa spritdryckskonsumtionen, att försök bör göras med det medel därtill, som ett frigivande av starkölet kan erbjuda.

I fråga om upprustningen av nykterhetsvården anser socialstyrelsen, att länsnykterhetsnämnderna som nu bör vara länskommunala organ. Ledamöterna bör sålunda icke såsom kommittén föreslagit utses av Kungl. Maj:t. Arvodena till ledamöterna bör icke oväsentligt höjas. Socialstyrelsen tillstyrker, att ingripande av nykterhetsnämnd bör ske i samtliga fyllerifall och påpekar, att en fylleriförseelse mera sällan kan anses som en olyckshändelse utan mera bör uppfattas som en varningssignal om att ett alkoholmissbruk kan vara på väg att framväxa. Ansvaret för registreringen länsvis av nykterhetsanmärkningar bör kvarligga hos vederbörande försäljningsorgan och sålunda ej överföras till länsnykterhetsnämnderna. Dessas arbetsuppgifter anges av socialstyrelsen såsom trefaldiga, nämligen att ge de kommunala nykterhetsnämnderna av dem begärd hjälp och bistånd vid handläggningen av individuella fall, att där så erfordras ombesörja initiativ till åtgärder av kommunal nykterhetsnämnd med avseende på alkoholmissbrukare, som eljest icke skulle bli föremål för ingripande, samt att utöva en allmän kontroll över de kommunala nykterhetsnämndernas verksamhet. För dessa uppgifter bör länsnämnderna utrustas med personal med god kompetens för och erfarenhet av nykterhetsvård. I spetsen för varje länsnämnd bör därför stå en nykterhetsvårdskonsulent, icke en kanslitjänsteman,

såsom kommittén föreslagit. Dessutom bör finnas erforderlig assistent- och skrivpersonal. Personalupprustningen anser socialstyrelsen av praktiska skäl ej kunna genomföras på en gång. Socialstyrelsen finner att 75 % av de kommunala nykterhetsnämndernas kostnader utan maximering är en lämplig andel av dessa kostnader att täckas av statsmedel.

Socialstyrelsen tillstyrker slutligen att en rådgivande, allsidigt sammansatt nämnd knyts till styrelsen för nykterhetspolitiska spörsmål.

Socialstyrelsens remissyttrande om konsumentprisindex. Socialstyrelsen avgav den 15 september 1953 sitt yttrande över 1952 års indexkommittés betänkande angående omläggning av levnadskostnadsindex (SOU 1953: 23). Ett referat av kommitténs förslag och styrelsens yttrande ges i det följande.[1]

Förutom huvudfrågan att skapa en index för såväl kortsiktiga som mera långsiktiga prisjämförelser har kommittén även tagit upp andra spörsmål, som ansetts falla inom ramen för utredningsuppdraget.

Kommittén föreslår att den nuvarande levnadskostnadsindexen slopas och att man i stället inför en mera allmängiltig index, som i princip avses skola avspegla prisförändringarna i den totala konsumtionen inom landets hushåll. Detta innebär att man går ifrån den s. k. indexfamiljen — man, hustru och två barn inom arbetar- och lägre tjänstemannaklassen — bosatt i städer och andra tätorter. Den nya indexen — *konsumentprisindex* — skulle, menar man, vara bättre ägnad att belysa prisutvecklingen för konsumtionen i allmänhet och således kunna användas i vidare sammanhang. Socialstyrelsen, vilken ansluter sig till förslaget, erinrar emellertid om, att uttrycket »inom landets hushåll» kan tolkas så att den konsumtion, som äger rum på restauranger och andra näringsställen, icke komme att beaktas. Den nya indexen bör omfatta hela den privata konsumtionen och ges en däremot svarande definition.

Utöver denna allmänna indexserie föreslår de sakkunniga, bl. a. för att underlätta bedömningen av reallönernas utveckling, att socialstyrelsen årligen skall utarbeta särskilda indexar för olika inkomstskikt och familjetyper inom enbart löntagarhushåll samt därjämte med vissa mellanrum beräkningar rörande levnadskostnadsutvecklingen för jordbruksbefolkningen. Socialstyrelsen framhåller här, att dessa indexserier måste bli mycket ungefärliga, enär samma prismaterial förutsätts bli använt för de olika serierna. Då de likväl synes kunna tillmätas ett visst värde och då det dessutom torde föreligga ett icke ringa behov av dylika serier, tillstyrker styrelsen detta förslag.

Med hänsyn till att konsumentprisindex icke längre skall anknyta till ett visst inkomstskikt och en viss familjetyp föreslår kommittén ett mera differentierat varuurval men inte någon generell utökning av antalet varor och tjänster. Man skall således utöka antalet representantvaror för de mest frekventa varuposterna i den mån prisutvecklingen för dessa är oenhetlig och minska på andra poster. För att nå detta mål bör styrelsen i samråd med bl. a. branschorganisationer registrera och studera prisutvecklingen för olika varor samt därjämte, sedan varuurvalet fastställts, göra kompletterande prisundersökningar utanför representantvarornas krets.

Socialstyrelsen har i princip intet att erinra mot dessa synpunkter men framhåller de svårigheter, som förefinns att på varje punkt få lämpliga representantvaror. Sålunda kan varor, som annars är önskvärda såsom representanter för en viss varugrupp, vara svåra att definiera något så när entydigt eller också kan deras användning vara lokalt begränsad. Styrelsen framhåller i detta sammanhang att hittills tilltänkta undersökningar beträffande varuurvalet strandat på grund av brist på medel för utökning av arbetskraften. Vidare anför styrelsen med anledning av kommitténs önskemål om snävare definitioner på representantvarorna att möjligheten att få erforderliga prisuppgifter erfarenhetsmässigt minskar på grund av att på ett sådant sätt definierade varuslag icke finns på alla orter eller i alla butiker.

[1] Kommitténs sammansättning samt de för dess arbete utfärdade direktiven har redovisats i Soc. Medd. 1952: 9, sid. 602.

Särskild uppmärksamhet har kommittén ägnat frågan om bostadspostens beräkning. Det var ju också långtidsjusteringen år 1952 av »bostadsindexen», som föranledde tillsättandet av indexkommittén. Denna föreslår att bostadskostnadens utveckling icke bör följas enbart med ledning av hyres- och kvalitetsförändringarna i egentliga hyreslägenheter utan att man också bör ta hänsyn till växlingarna i årliga kostnader som en egnahemsägare får vidkännas. Däremot anser kommittén att man inte har någon möjlighet att mäta motsvarande förhållanden beträffande bostadsrättslägenheter. Beräkningsmetoderna föreslås omlagda, innebärande i korta drag att man följer hyresprisernas utveckling i ca tusentalet hyreslägenheter, utvalda slumpmässigt, under beaktande av kvalitetsförhållanden, omflyttningar och nytillskott av lägenheter. I fråga om egnahemmen skulle de årliga utgifterna för dessa beräknas mer schablonmässigt.

Socialstyrelsen anser att den föreslagna metodiken först bör prövas innan den slutligt accepteras. Styrelsen framhåller vidare att »både i fråga om hyreslägenheter och egnahem innebära de föreslagna beräkningsmetoderna att man på åtskilliga punkter i kalkylerna inför bedömningar och schablonmässiga förenklingar, som i princip strida mot en av de fordringar, som de sakkunniga uppställt på en god index, nämligen att den skall så litet som möjligt vara beroende av skönsmässiga avgöranden. På grund av den mångskiftande arten av bostadsbeståndet måste emellertid dylika schablonlösningar säkerligen godtagas, och något invändningsfritt beräkningssätt kan över huvud taget icke konstrueras.»

För att vinna ett ur statistisk synpunkt mer tillfredsställande orts- och butiksurval föreslås, att prisinsamlingen överflyttas till statistiska centralbyråns nyinrättade intervjuorganisation. Även om socialstyrelsen liksom kommittén är tveksam på denna punkt, främst med tanke på att det redan finns en välinarbetad stab av prisombud, finner styrelsen att den föreslagna organisationen har vissa fördelar ur statistisk vetenskaplig synpunkt.

Kommittén framhåller vidare att ett fortsatt beräknande av levnadskostnadsindexen under år 1954 med nuvarande prisombudsorganisation vore önskvärd för att få en jämförelse till stånd. En sådan parallellberäkning skulle emellertid ställa sig alltför kostsam. En godtagbar lösning enligt kommitténs mening vore att intervjuorganisationens prismaterial lades till grund för en fortsatt levnadskostnadsindex. Socialstyrelsen anför med anledning av detta, att det förefinns ett behov av jämförelsematerial vid omläggningen samt att den nya organisationen ännu så länge är oprövad. Styrelsen anser det därför önskvärt att under förslagsvis fyra månader företa prisinsamlingar både enligt den gamla och den nya metoden samt föreslår att medel anvisas för detta ändamål.

Socialstyrelsen föreslår i detta sammanhang dessutom, att fasta regler utformas för samarbetet mellan styrelsen och centralbyrån beträffande arbetet med prisinsamlingen.

I huvudfrågan, dilemmat korttids—långtidsaspekt, föreslår kommittén, att konsumentprisindexen blir en korttidsindex. Justeringar för i efterhand konstaterade förändringar i prismaterialet skall, i den mån de ligger utanför årslänken, endast ske vid årsskiftena. För december månad varje år skulle således två indextal beräknas, ett avseende den under året konstaterade utvecklingen och ett belysande utvecklingen på längre sikt. Socialstyrelsen har i princip intet att erinra häremot utan anser att förslaget utgör en logisk och rimlig lösning av den dualism, som hittills varit rådande.

Den nya konsumentprisindexen — namnet står i överensstämmelse med internationellt språkbruk — föreslås bli beräknad varje månad samt med år 1949 som publiceringsbas (1949 = 100). Kommitténs förslag föranleder inte några erinringar från socialstyrelsens sida. Styrelsen framhåller i detta sammanhang beträffande publiceringen av indexberäkningarna att styrelsen är angelägen att snarast möjligt få börja utge den av styrelsen tidigare föreslagna årsboken för indexberäkningar och prisstatistik, ett förslag som indexkommittén också funnit vara motiverat.

Kommittén föreslår till sist att den nuvarande indexnämnden, vilken, förutom en representant för staten, består av fyra löntagar- och en arbetsgivarrepresentant, och endast har rådgivande karaktär, ersätts med en mera expertbetonad nämnd om

tio ledamöter och med beslutanderätt i principfrågor. Av dessa skulle en utses efter förslag av konjunkturinstitutet samt två med branschexpertis efter förslag av Kooperativa förbundet resp. Sveriges köpmannaförbund. Härjämte synes det skäligt att av indexberäkningarna berörda intressegrupper blir representerade genom personer, vilka besitter erfarenhet på det ekonomisktstatistiska området. Sålunda skulle en ledamot föreslås av vardera Svenska arbetsgivareföreningen, Landsorganisationen i Sverige, Tjänstemännens centralorganisation och Sveriges lantbruksförbund. En ledamot med varukännedom och erfarenhet av hushållsköp bör ingå liksom en representant för det allmänna. Såsom ordförande föreslås chefen för socialstyrelsen, vilken jämväl bör ingå såsom ledamot av nämnden. Vice ordförande skulle väljas bland nämndens övriga ledamöter.

Socialstyrelsen ansluter sig helt till kommitténs förslag i vad det avser att ge nämnden en mera allsidig och expertbetonad sammansättning. Däremot anser styrelsen att nämnden fortfarande allenast bör vara rådgivande och icke beslutande. För att tillgodose önskemålet att indexnämnden trots detta finge ökad betydelse föreslår styrelsen att nämnden vart tredje år skulle avge redogörelse till Kungl. Maj:t för under perioden behandlade ärenden av principiell natur samt att den i samband härmed eller eljest då så påfordrades skulle avge förslag till Kungl. Maj:t om ändringar eller förtydliganden i föreskrifterna för indexarbetet.

Vidare föreslår socialstyrelsen att ledamöterna förordnas på tre i stället för av kommittén angivna ett år. Vid förfall för generaldirektören att utöva ordförandeskapet föreslår styrelsen att detta skall utövas av den generaldirektören därtill förordnar. Skulle nämnden bli ett beslutande organ anser styrelsen att den för indexarbetet ansvarige byråchefen bör bli ledamot av nämnden.

Kommittén har föreslagit att den nya indexserien skulle beräknas från och med ingången av år 1954. Av olika skäl synes, enligt vad socialstyrelsen erfarit, detta icke kunna bli fallet utan man får ställa in sig på en senare tidpunkt.

Ratificering av internationella arbetskonventioner. Internationella arbetsbyrån har meddelat, att Sverige den 12 augusti 1953 såsom första land ratificerat den år 1952 av Internationella arbetskonferensen antagna konventionen angående *minimistandard för social trygghet.*

Konventionen, som kommer att träda i kraft tolv månader efter den ratificerats av två medlemsstater, omfattar följande nio grenar av den sociala tryggheten, nämligen hälso- och sjukvård, kontantförmåner vid sjukdom, förmåner vid arbetslöshet, ålderdom, yrkesskada, invaliditet, havandeskap och barnsbörd, familjeförmåner samt förmåner till efterlevande.

Medlemsstat, som ratificerar konventionen, förbinder sig att tillämpa de normer, som fastställts beträffande åtminstone tre av dessa nio grenar, därav minst en av de grenar, som behandlar förmåner vid arbetslöshet, ålderdom, yrkesskada och invaliditet samt förmåner till efterlevande.

Sveriges ratificering grundar sig på ett godtagande av konventionens minimistandard beträffande förmåner vid arbetslöshet och yrkesskada samt familjeförmåner. Frågan om godtagande från svensk sida av förpliktelserna enligt ytterligare grenar av konventionen kommer att efter hand bli föremål för övervägande.

Samtidigt med ratificeringen av denna konvention inregistrerades också Sveriges ratificering av 1952 års konvention angående *semester inom jordbruket.*

Det trettonde nordiska socialministermötet hölls i Reykjavik den 16—20 juli 1953. I mötet deltog socialministrarna från alla de fem nordiska länderna i spetsen för delegationer från de olika länderna. Därjämte deltog ett ombud från Internationella arbetsbyrån som observatör. Sverige representerades av socialminister G. Sträng, statssekreterare P. Eckerberg, generaldirektörerna W. Björck, Å. Natt och Dag och E. Bexelius samt hovrättsrådet Y. Samuelsson och förste kanslisekreteraren S.-E. Heinrici.

Vid mötet framlades redogörelser för sociallagstiftningen och den socialpolitiska utvecklingen i Norden sedan det förra socialministermötet 1951. Vidare erhöll mötet

rapporter om det arbete, som utförts av vissa speciella utskott tillsatta av tidigare socialministermöten.

Ämnet för den centrala debatten på dagordningen var aktuella spörsmål angående sjukförsäkringen. I anslutning till en av statssekreterare Eckerberg lämnad redogörelse för den svenska sjukförsäkringsreformen gav nämnda fråga upphov till en ingående diskussion, i vilken företrädare för alla de nordiska länderna deltog.

Vidare dryftade man de nordiska arbets- och socialdepartementens förbindelser med olika internationella organisationer. Även denna fråga blev föremål för en grundlig debatt.

Slutligen undertecknades tre konventioner, nämligen en om ömsesidigt utgivande av mödrahjälp, en om ömsesidigt utgivande av förmåner till personer med nedsatt arbetsförmåga och en om överflyttning mellan sjukkassor samt om sjukhjälp vid tillfällig vistelse i annat nordiskt land.

På inbjudan av den danske arbets- och socialministern beslöt man att hålla nästa socialministermöte i Köpenhamn år 1955.

I samband med mötet besöktes arbetssanatoriet Reykjalundur, där redogörelse lämnades för tuberkulosbekämpande åtgärder på Island samt för sanatoriets administration och verksamhet.

Internationella arbetskonferensens 36:e sammanträde. Internationella arbetskonferensens 36:e sammanträde hölls i Genève under tiden 4—25 juni 1953.

Genom beslut den 27 mars 1953 utsåg Kungl. Maj:t följande personer till deltagare i sammanträdet:

för Sveriges regering såsom ombud generaldirektören och chefen för statskontoret Wilhelm Björck och statssekreteraren i socialdepartementet Per Eckerberg samt såsom experter byråchefen i arbetarskyddsstyrelsen Lars André och förste kanslisekreteraren i socialdepartementet Sten-Eric Heinrici, de båda sistnämnda tillika ersättare för regeringsombuden, samt byråchefen i socialstyrelsen Göta Rosén;

för arbetarna: såsom ombud Landsorganisationens jurist advokaten Arnold Sölvén samt såsom experter sekreteraren i Landsorganisationen Otto Westling, ordföranden i Svenska metallindustriarbetareförbundet Arne Geijer samt förste sekreteraren i Tjänstemännens centralorganisation Otto Nordenskiöld;

för arbetsgivarna: såsom ombud direktören i Svenska arbetsgivareföreningen Gullmar Bergenström samt såsom experter verkställande direktören i Svenska arbetsgivareföreningen Bertil Kugelberg med direktören i samma förening Tore Browaldh såsom ersättare samt dåvarande direktörsassistenterna i föreningen Curt-Steffan Giesecke och Gunnar Lindström.

Därjämte utsågs redaktören Sven Backlund att biträda delegationen.

Sedan Landsorganisationen anmält, att herr Geijer blivit förhindrad att delta i sammanträdet, utsåg Kungl. Maj:t den 22 maj 1953 lönestatistikern hos LO Nils Ericsson till expert i Geijers ställe.

Sammanträdets dagordning upptog följande överläggningsämnen:

1) Generaldirektörens årsberättelse.
2) Finansiella och budgetära frågor.
3) Upplysningar och årsrapporter rörande medlemsstaternas tillämpning av internationella arbetskonventioner och rekommendationer.
4) Semester (första behandling).
5) Skydd för arbetares hälsa på arbetsplatsen (andra behandling).
6) Minimiålder för tillträde till arbete under jord i kolgruvor (andra behandling).
7) Arbets- och socialdepartementens organisation och verksamhet i de olika länderna (allmän diskussion).
8) Ändringar i Internationella arbetsorganisationens stadga avseende utökning av antalet ledamöter i Internationella arbetsbyråns styrelse m. m.

En närmare redogörelse för konferensens överläggningar och beslut kommer att lämnas i ett följande nummer.

Codex Ethicus för socialarbetare. Vid sin 6:e sommarkonferens för socialarbetare — förtroendemän och tjänstemän — på Stora Sköndal 21—25 aug. 1953 framlade det år 1947 bildade Kristna Socialarbetares Förbund (K. S. F.) ett förslag till gemensamma grundvärderingar och normer för socialarbetare (Codex Ethicus). Förslaget venti-

lerades mycket ingående och skall nu ytterligare bearbetas, bl. a. av förbundets allt flera lokalavdelningar, innan det åter behandlas av förbundet för eventuellt antagande.

Ur programmet vid konferensen kan noteras en rad föredrag av stort principiellt intresse: »Ideologiska strömningar inom socialvården» (socialsekr. I. Stoltz), »Människokärlekens förankring» (teol. o. fil. kand. Ann-Marie Gustafsson) och »Hur skapas en terapeutiskt gynnsam situation? — överföring och motöverföring» (med. dr R. Eeg-Olofsson). Ett team bestående av medarbetare vid S:t Lukasstiftelsens själavårdsinstitut i Stockholm (direktor Göte Bergsten och pastoralpsykolog Sven Ljungdahl samt industripsykologen vid ASEA i Västerås Åke Lind och barnpsykoterapeuten vid Stockholms läns central för psykisk rådgivning i Solna Margit Berglund) förde rundabordssamtal kring ämnena »Socialarbetarens personliga mentalhygien» och »Varför bör man inte moralisera?». Vid behandlingen av sistnämnda ämne brännmärktes mycket eftertryckligt det meningslösa och skadliga moraliserandet över människors missanpassade beteenden, en icke sällsynt företeelse ej bara i kristna kretsar utan även ute bland allmänheten, i pressen etc. De över 100-talet konferensdeltagarna fick också fritt framställa frågor.

I förbundets årsberättelse konstateras bl. a., att styrelsen för Sveriges Socialtjänstemannaförbund upptagit kontakt med K. S. F:s styrelse. Ur denna kontakt har vuxit fram en ömsesidig respekt och positiv förståelse de båda förbunden emellan. K. S. F:s styrelse har bl. a. uppmanat förbundets medlemmar att i solidaritet med yrkeskamraterna ansluta sig även till det allmänna förbundet av socialarbetare. K. S. F. utger ett stencilerat rundbrev 4 à 5 gånger om året.

D. W.

Omsättningen inom detaljhandeln. Den inom socialstyrelsen utarbetade kvartalsstatistiken rörande omsättningen inom detaljhandeln kommer tills vidare att publiceras enbart i publikationen »Meddelande från socialstyrelsens utredningsbyrå». Den senaste rapporten om omsättningen inom detaljhandeln, som avsåg andra kvartalet 1953, återfinns i Meddelande från socialstyrelsens utredningsbyrå 1953:14, vilket kan erhållas efter hänvändelse till Socialstyrelsens utredningsbyrås kansli, Birger Jarls torg 12, Stockholm 2 (tel. 22 12 00).

En sammanfattande redogörelse för omsättningen inom detaljhandeln under år 1953 kommer att publiceras i Soc. Medd. i början av 1954.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för augusti 1953

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex har beräknats till 224,0 för augusti 1953 mot 223,3 för juli och uppvisar således en ökning med 0,7 enheter eller 0,3 %. Denna indexserie, som har år 1935 som basperiod, avser att mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet. Beräkningarna för augusti grundar sig på prisuppgifter från 60 städer och andra tätorter.

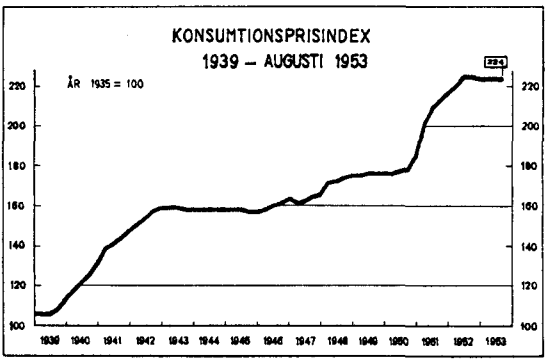

Prisutvecklingen under perioden från mitten av juli till mitten av augusti har kännetecknats av små prisrörelser.

För de olika delposterna är indextalen och de procentuella förändringarna under de senaste månaderna följande (år 1935 = 100).

	Juni 1953	Juli 1953	Aug. 1953	Prisförändring i % juni–juli	juli–aug.
Livsmedel	243·3	240·6	242·7	− 1·1	+ 0·9
Bostad	123·5	123·5	123·5	—	—
Bränsle och lyse	244·0	243·9	241·8	0·0	− 0·9
Beklädnad	243·7	243·5	243·9	− 0·1	+ 0·2
Kläder	249·2	248·9	249·5	− 0·1	+ 0·2
Skor	220·3	220·3	220·4	—	0·0
Övriga varor och tjänster	241·1	241·5	241·6	+ 0·2	0·0
Inventarier och husgeråd	217·5	217·9	218·0	+ 0·2	0·0
Generalindex[1]	**224·1**	**223·3**	**224·0**	− 0·4	+ 0·3

En närmare redogörelse för denna indexserie med vissa prisuppgifter för enskilda varuslag föreligger i en stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

[1] Generalindextalen för tidigare år återfinns i Soc. Medd. 1951:5, sid. 378 och 1952:2, sid. 116.

E. O.

Trädgårdsarbetarnas löner år 1952

I det följande meddelas några huvudresultat från socialstyrelsens undersökning av trädgårdsarbetarnas löneförhållanden år 1952. En utförligare redogörelse för undersökningens resultat lämnas i »Meddelande från socialstyrelsens utredningsbyrå», som kan rekvireras från socialstyrelsen. Den slutliga redogörelsen kommer att publiceras i Lönestatistisk årsbok för år 1952.

Blanketter med frågor om anställda arbetares arbetstid och arbetslön år 1952 utsändes till 2 284 trädgårdsodlare, av vilka 1 055 lämnade användbara uppgifter för tillhopa 5 092 arbetare. För 4 258 av dessa arbetare lämnades individualuppgifter.

I tab. 1 redovisas genomsnittliga tim- och årsförtjänster för några viktigare grupper av trädgårdsarbetare. De genomsnittliga timförtjänsterna för de olika grupperna har beräknats genom att summan av arbetarnas löner inom resp. grupper dividerats med antalet arbetstimmar och de genomsnittliga årsförtjänsterna genom att summan av lönerna dividerats med antalet arbetare. De genomsnittliga årsförtjänsterna avser dock endast arbetare med minst 250 arbetsdagar hos den arbetsgivare som lämnat uppgifterna. I de till arbetarna utbetalda lönebeloppen ingår även lön för övertidsarbete, semesterlön och värdet av ev. naturaförmåner. De sistnämnda skulle enligt anvisningarna värderas med användande av gällande skattetabells värden. Tab. 2 visar variationerna i trädgårdsarbetarnas individuella genomsnitts-

Tab. 1. Trädgårdsarbetarnas medelförtjänster år 1952

	Antal arbetare		Genomsnittlig timförtjänst[2] vid				Genomsnittlig årsförtjänst[2] vid			
			företag med koll.-avtal		företag utan koll.-avtal		företag med koll.-avtal		företag utan koll.-avtal	
	med uppg. om arb.-tim.	med minst 250 arbetsdagar	Kr	Indextal (år 1951 = 100)	Kr	Indextal (år 1951 = 100)	Kr	Indextal (år 1951 = 100)	Kr	Indextal (år 1951 = 100)
Manl. arb. 18—64 år[1]										
Trädgårdsarbetare	1 998	1 128	2·93	120·6	2·60	120·9	7 122	119·7	6 188	120·4
Därav: förmän	186	244	3·61	118·0	3·11	117·8	8 629	116·8	7 771	121·9
yrkesarbetare .	1 233	729	2·91	120·2	2·62	121·3	6 902	120·1	5 897	119·9
Specialarbetare	92	77	3·14	118·5	2·69	·	7 679	123·4	·	·
Övriga arbetare	35	25	3·20	129·0	2·91	150·0	7 576	129·3	·	·
Samtliga	**2 125**	**1 230**	**2·95**	**120·4**	**2·60**	**121·5**	**7 179**	**120·1**	**6 199**	**120·4**
Kvinnl. arb. 18—64 år[1]										
Trädgårdsarbetare . . .	907	83	2·21	121·4	2·00	121·2	4 982	123·4	4 293	129·2
Därav: yrkesarbetare .	502	67	2·22	122·7	2·01	119·6	5 065	125·7	4 291	130·1
Samtliga	**915**	**86**	**2·21**	**120·8**	**2·00**	**121·2**	**4 982**	**121·3**	4 600	**135·0**

[1] Exklusive anläggningsarbetare. — [2] Genomsnittsförtjänster som grundar sig på uppgifter för 10—24 arbetare är tryckta med medieval stil.

Tab. 2. Variationerna i trädgårdsarbetarnas timförtjänster år 1952

Yrken m. m. (m. k. = med koll.-avtal u. k. = utan »)		Antal arb. med uppg. om antal arbetstim.	Därav (i %) med en genomsnittlig timförtjänst (kontant och in natura) av kr											Medeltimförtjänst, kr	Mediantimförtjänst, kr	Timförtjänsternas normala variationsgränser, kr
			under 1·80	1·80–1·99	2·00–2·19	2·20–2·39	2·40–2·59	2·60–2·79	2·80–2·99	3·00–3·19	3·20–3·39	3·40–3·59	3·60 o. över			
Manliga arb. 18—64 år[1]	m. k.	1 504	2·4	0·8	4·2	4·9	11·2	20·6	22·3	15·6	6·5	3·7	7·8	2·95	2·85	2·61–3·08
	u. k.	621	7·7	4·8	11·0	9·0	18·0	17·1	12·9	9·3	4·7	2·6	2·9	2·60	2·59	2·23–2·88
	tillh.	2 125	4·0	2·0	6·2	6·1	13·2	19·5	19·6	13·7	6·0	3·3	6·4	2·86	2·78	2·51–3·03
därav: förmän	m. k.	130	—	—	0·8	1·5	3·9	4·6	8·5	10·0	12·3	14·6	43·8	3·61	3·52	3·08–4·05
	u. k.	56	—	—	—	10·7	7·2	8·9	10·7	16·1	19·6	12·5	14·3	3·11	3·12	2·75–3·45
yrkesarb.	m. k.	878	1·1	0·5	3·0	4·1	7·8	19·0	30·2	20·6	7·4	2·8	3·5	2·91	2·91	2·69–3·06
	u. k.	355	5·4	3·9	7·9	9·9	17·5	19·4	18·0	11·3	4·5	1·1	1·1	2·62	2·65	2·35–2·89
Kvinnliga arb. 18—64 år[1]	m. k.	576	7·5	5·5	47·7	25·5	6·6	3·8	2·3	0·9	—	—	0·2	2·21	2·16	2·04–2·29
	u. k.	339	21·8	11·8	51·9	8·6	4·7	0·9	—	0·3	—	—	—	2·00	2·00	1·86–2·13
	tillh.	915	12·8	7·9	49·3	19·2	5·9	2·7	1·4	0·7	—	—	0·1	2·16	2·12	2·00–2·23
därav: yrkesarb.	m. k.	315	7·0	5·1	41·9	30·2	8·9	4·1	1·9	0·6	—	—	0·3	2·22	2·17	2·05–2·33
	u. k.	187	19·8	12·8	51·4	10·7	4·8	0·5	—	—	—	—	—	2·01	2·00	1·91–2·11

förtjänster per timme. Medianerna i tabellens näst sista kolumn anger de genomsnittliga timförtjänster, som hälften av arbetarna inom resp. grupper når upp till. Timförtjänsternas normala variationsgränser (nedre och övre kvartilerna) i tabellens sista kolumn kan definieras som de två timförtjänster, mellan vilka de individuella genomsnittsförtjänsterna varierar, om man bortser från den fjärdedel av arbetarna som har de lägsta och den fjärdedel som har de högsta individuella genomsnittsförtjänsterna per timme. I tab. 1 har även uträknats medeltimförtjänsternas relativa förändringar sedan år 1951. De härvid använda medeltimförtjänsterna för år 1951 avser arbetare fyllda 18 år eller mer, medan medeltimförtjänsterna för år 1952 gäller arbetare i åldern 18—64 år. Indextalen över medeltimförtjänsternas förändringar påverkas dock endast obetydligt av denna olikhet i åldersavgränsningen.

Det framgår av tabellerna, att år 1952 manliga yrkesarbetare (dvs. yrkeskunniga trädgårdsarbetare) i åldern 18—64 år förtjänade i genomsnitt 2,91 kr per timme om kollektivavtal tillämpades och 2,62 kr om kollektivavtal inte tillämpades. De individuella genomsnittsförtjänsterna per timme varierade mindre för arbetare med kollektivavtal än för arbetare utan. Sedan år 1951 hade yrkesarbetarnas medeltimförtjänst stigit med 20 % för arbetare med kollektivavtal och med 21 % för arbetare utan kollektivavtal. Det kan nämnas, att om 1951 års genomsnittsförtjänster omräknas (»standardräknas») att avse samma åldersfördelning bland arbetarna som år 1952, så kommer procenttalet 20 att kvarstå oförändrat, medan procenttalet 21 höjs till 22 (medtas en decimal, blir skillnaden endast 0,6 enheter).

[1] Exklusive anläggningsarbetare.

C. H—n

Vägarbetarnas löneförmåner 1951 och 1952

Ur väg- och vattenbyggnadsstyrelsens lönestatistik för vägarbetare har hämtats vissa uppgifter om timförtjänster m. m. för åren 1951 och 1952, vilka redovisas här nedan. Statistiken ansluter sig till de avtal, som tillämpas, nämligen vägunderhållsavtalet och väg- och brobyggnadsavtalet. Det förra omfattar såväl arbetare vid egentligt vägunderhåll som arbetare vid verkstad, garage och förråd.

Lönenivån för vägarbetarna undergick under åren 1951 och 1952 en kraftig stegring som jämförd med lönestoppsperioden 1948—1950 översteg 40 %. Sålunda ökade den avtalsenliga timförtjänsten mellan åren 1950 och 1951 med ca 22 %. Från år 1951 till år 1952 var motsvarande tal något över 17 %. Genom införande från och med sistnämnda år av ackordskompensation med 15 öre per timme för sådana arbetare som i ringa omfattning arbetar på ackord, kom löneökningen emellertid att uppgå till ca 22 %. Härtill bidrog även i viss mån en något gynnsammare utveckling av ackordsarbetet.

Antalet fullgjorda arbetstimmar (1000-tal) enligt de olika avtalen under åren 1951 och 1952 redovisas här nedan.

Avtal	1951	1952
Vägunderhållsavtalet	20 878	20 777
underhållsarbetare	18 644	18 348
verkstadsarbetare	2 234	2 429
Väg- och brobyggnadsavtalet	4 247	7 670

Ackordsarbete är vanligast vid väg- och brobyggnad, där ackordsvolymen under de senaste åren varit 75 à 80 %. Bland vägunderhållsarbetarna erhåller underhållsarbetarna (arbetare vid egentligt vägunderhållsarbete) ackordsarbete till ca 30 %, medan ackordsvolymen för arbetare vid verkstad, garage och förråd är obetydlig. Underhållsarbetarnas ackordsvolym är avsevärt ojämnare fördelad än väg- och brobyggnadsarbetarnas. Sålunda uppnådde grovarbetarna (= arbetare i lönegrupp I) under år 1952, som framgår av sammanställningen på följande sida, en ackordsvolym av 38 %, medan motsvarande tal för chaufförer m. fl. var något lägre och väghyvelförare och vägförmän endast undantagsvis arbetade på ackord. Som framgår av sammanställningen visade ackordsvolymen under det sista året en ökning av ca 3 enheter. Till följd av mekaniseringen inom vägarbetet har antalet grovarbetartimmar minskat under senare år. Eftersom ackordsvoly-

År	Grupp			Väghyvelförare	Vägförmän	Samtliga
	I	II	III			
1948	37·8	20·8	8·7	4·5	2·8	29·3
1949	38·5	23·7	14·6	7·0	2·9	30·7
1950	36·8	27·7	19·9	7·2	4·5	29·8
1951	35·0	30·0	23·8	8·2	3·6	28·9
1952	38·4	34·2	26·9	8·4	6·9	31·7

men är högst för grovarbetarna, kommer detta att inverka sänkande på den totala ackordsvolymen. Detta uppvägs emellertid av en ökning av ackordsvolymen för övriga grupper.

Timförtjänstens utveckling framgår av följande tablå, där för jämförelse uppgifter även intagits angående timförtjänsterna för år 1950.

Arbetargrupp	År	Timförtjänst i öre i olika tyrortsgrupper åren 1950, 1951 och 1952					
		1	2	3	4	5	Samtliga
Vägunderhållsavtalet							
Underhållsarbetare	1950	204·1	219·2	226·8	235·5	252·6	225·8
	1951	248·1	263·5	273·9	284·4	303·5	271·4
	1952	303·4	323·5	333·6	347·3	368·5	331·9
Grovarbetare	1950	204·3	220·0	228·4	236·7	255·2	227·9
	1951	245·1	262·5	272·9	285·4	305·6	271·6
	1952	300·5	323·0	332·3	349·0	372·7	332·9
Yrkesarbetare	1950	203·9	218·1	224·2	233·0	246·4	222·4
	1951	251·7	264·8	275·2	282·6	299·6	271·0
	1952	306·7	324·2	335·4	344·5	361·7	330·7
Verkstadsarbetare m. fl.	1950	209·7	217·5	227·2	239·2	255·6	226·6
	1951	255·3	264·9	276·5	289·3	310·6	276·6
	1952	310·1	322·3	336·1	346·6	375·1	334·2
Väg- och brobyggnadsavtalet	1950	243·4	251·9	260·4	271·2	266·3	261·5
	1951	291·3	311·9	326·2	335·7	339·9	322·1
	1952	354·8	373·8	398·8	428·6	425·9	392·8
Grovarbetare	1950	241·9	250·9	260·8	272·2	268·5	262·6
	1951	288·8	310·8	324·3	338·1	341·8	322·0
	1952	352·7	372·9	398·6	430·8	426·9	392·8
Yrkesarbetare	1950	249·6	257·3	257·8	261·0	239·8	253·4
	1951	302·8	321·0	336·8	320·3	327·4	323·0
	1952	373·0	379·8	400·3	415·1	414·9	392·6

Av tabellen framgår att skillnaden i timförtjänst (oavsett löneform) är obetydlig mellan olika yrkes- och lönegrupper. Den högre avtalsenliga timförtjänsten för yrkesarbetarna kompenseras sålunda för grovarbetarna genom den högre ackordsvolymen. Ackordskompensationen under 1952 har även bidragit till en utjämning av förtjänstnivån, eftersom ackordskompensationen nästan helt slår igenom i väghyvelförarnas och vägförmännens timförtjänster.

Utöver timförtjänsterna erhåller vägarbetarna även vissa särskilda ersättningar och tillägg vilka redovisas i följande tablå.

Specifikation av vägarbetarnas löneförmåner under 1952
Öre per arbetstimme

Löneförmånernas art	Vägunderhållsarbetare		Väg- och brobyggnadsarbetare
	Underhålls-arbetare	Arbetare vid verkstad m. m.	
A. Egentliga löneförmåner	346·6	347·8	398·4
Tidlön och ackordslön	331·9	334·2	392·8
Övertidstillägg	9·6	10·8	2·1
Skifttillägg	0·4	0·1	0·5
Ersättning för förberedelse- och avslutningsarb.	0·7	0·1	0·1
Lagbaspengar	0·1	0·0	1·4
Ersättning för passningstjänst	0·9	0·8	0·0
Transportersättning	1·0	0·1	1·0
Ersättning för rapportskrivning	1·3	0·7	0·2
Övriga egentliga löneförmåner	0·7	1·5	0·3
B. Semesterlön och -ersättning	16·3	..	16·3
C. Särskilda ersättningar	12·7	4·1	15·0
Traktamenten	12·0	3·9	15·0
Cykelersättning	0·7	0·2	0·0

Samtliga egentliga löneförmåner utgjorde, som framgår av sammanställningen, för väg- och brobyggnadsarbetarna nära 4 kr per timme men stannade för underhållsarbetarna och verkstadsarbetarna vid ca 3,50 kr per timme. För vägunderhållsarbetarna uppgick övertidsersättningen till ca 10 öre per timme men var av väsentligt mindre betydelse för väg- och brobyggnadsarbetarna.

E. E—n

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsatta arbetare i slutet av augusti 1953 i jämförelse med slutet av juli 1953 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i augusti 1953 redovisade arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (juli 1953 = 100)[1]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Gruvindustri	62	10 077	140	10 217	100·0	·	99·9	193·8	0·2	8·7
Malmgruvor	48	9 367	137	9 504	100·0	·	99·9	185·2	0·2	8·9
Kolgruvor	14	710	3	713	99·9	·	100·1	488·2	—	6·2
Metall- o. verkstadsind.	2 010	167 827	11 738	179 565	99·5	100·2	99·6	247·1	0·7	6·8
Järn-, stål- o. kopparverk	51	23 979	606	24 585	99·2	100·3	99·3	238·1	0·3	8·2
Järn- o. stålmanufaktur	382	18 270	1 737	20 007	100·0	100·3	100·0	247·2	0·6	5·5
Mekaniska verkstäder	795	73 203	3 010	76 213	99·5	98·6	99·5	234·2	1·3	6·2
Reparationsverkstäder	290	7 072	19	7 091	99·9	·	99·9	181·7	·	6·1
Skeppsvarv	62	16 723	—	16 723	99·4	—	99·4	210·3	0·1	8·4
Elektroteknisk industri	161	19 646	4 671	24 317	98·9	101·3	99·3	361·5	0·3	7·4
Annan metallindustri	269	8 934	1 695	10 629	101·1	99·8	100·9	341·1	1·1	6·1
Jord- o. stenindustri	582	25 173	2 459	27 632	99·1	98·8	99·1	157·2	0·5	6·2
Torvindustri	49	796	18	814	95·8	·	91·4	95·9	1·5	7·8
Stenindustri	119	3 235	8	3 243	100·1	·	100·1	234·8	—	5·2
Kalk- o. kritbruk	38	1 546	22	1 568	98·5	·	98·4	123·1	—	8·9
Cementfabriker	7	1 874	37	1 911	98·9	·	98·9	111·7	—	7·6
Cementvarufabriker	91	2 556	43	2 599	100·1	·	100·1	159·4	0·2	5·4
Tegelbruk	155	6 016	113	6 129	97·3	·	97·4	142·0	0·1	5·4
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	25	3 817	1 671	5 488	101·6	100·7	101·3	180·0	·	5·0
Glasindustri	60	3 543	531	4 074	98·7	99·8	98·8	184·1	2·7	6·1
Annan jord- o. stenindustri	38	1 790	16	1 806	100·2	·	100·3	151·6	0·6	11·1
Träindustri	1 102	35 860	1 065	36 925	98·4	98·6	98·4	170·1	0·8	4·4
Sågverk o. hyvlerier	414	17 823	333	18 156	97·2	94·6	97·1	152·8	0·5	5·0
Lådfabriker	27	575	28	603	97·3	·	97·4	219·1	3·4	4·6
Fanér- o. plywoodfabriker	12	1 166	68	1 234	99·5	·	99·6	169·0	0·1	6·1
Byggnadssnickerifabriker	181	6 271	75	6 346	101·0	·	101·2	159·7	0·3	3·0
Möbelfabriker	295	6 162	202	6 364	98·9	98·5	98·9	201·4	1·9	3·7
Svarveri- o. skidfabriker	86	2 261	127	2 388	99·9	·	100·0	265·2	1·0	3·4
Annan trävaruindustri	87	1 602	232	1 834	98·5	97·5	98·4	229·4	1·1	5·4
Massafabr. o. pappersbruk	122	32 239	2 563	34 802	100·1	103·6	100·3	132·0	0·4	8·6
Massafabriker	66	18 364	405	18 769	99·8	103·1	99·8	133·6	0·1	9·9
Pappersbruk o. pappfabr.	56	13 875	2 158	16 033	100·5	103·7	100·9	130·3	0·8	7·2
Pappersv.- o. grafisk ind.	522	15 937	4 401	20 338	102·2	100·6	101·8	173·6	·	8·7
Papp- o. pappersvaruind.	97	1 444	1 015	2 459	104·3	105·1	104·6	241·5	·	3·4
Grafisk industri	425	14 493	3 386	17 879	102·0	99·3	101·5	166·7	·	9·4
Livsmedelsindustri	708	20 822	9 711	30 533	98·9	101·2	99·6	123·6	0·2	10·2
Kvarnar	37	1 138	172	1 310	105·9	·	106·2	149·3	0·2	7·8
Bageriindustri	220	4 483	2 432	6 915	96·8	97·4	97·0	103·3	0·3	12·6
Sockerindustri	23	2 423	322	2 745	104·0	109·2	104·6	245·4	—	5·9
Choklad- o. konfektind.	51	1 355	2 582	3 937	104·7	116·0	111·9	227·2	0·1	8·0
Mejeriindustri	78	3 180	395	3 575	99·4	100·3	99·5	100·6	—	12·4
Slakterier o. charkuterier	166	5 708	1 344	7 052	98·9	102·4	99·6	107·5	0·1	12·5
Fiskkonservfabriker	45	718	1 082	1 800	95·9	101·1	99·0	188·7	0·9	9·0
Fruktkonservindustri	22	637	1 000	1 637	82·7	80·9	81·6	81·7	—	4·0
Margarinindustri	8	312	96	408	93·7	·	92·9	116·2	—	8·6
Annan livsmedelsindustri	58	868	286	1 154	96·1	93·8	95·5	119·0	0·9	7·0

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV AUGUSTI 1953

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i augusti 1953 redovisade arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (juli 1953 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Dryckesvaru- o. tobaksind.	168	5 494	1 904	7 398	94·9	93·9	94·6	118·1	0·2	12·8
Bryggerier o. läskedrycksf.	160	5 081	965	6 046	94·4	88·4	93·4	99·4	0·1	12·9
Tobaksfabriker	8	413	939	1 352	100·5	100·4	100·4	730·2	0·8	12·4
Textil- o. beklädnadsind. .	926	28 833	46 378	75 211	101·5	102·8	102·3	200·9	0·2	5·6
Ylleindustri	79	5 310	5 024	10 334	100·1	100·0	100·0	195·4	0·2	6·0
Bomullsindustri	59	8 417	6 678	15 095	100·5	99·7	100·2	173·3	0·1	5·8
Linne- o. juteindustri . .	11	1 406	1 442	2 848	99·8	102·5	101·1	300·0	—	8·6
Trikåfabriker	145	2 062	6 300	8 362	101·7	103·9	103·4	175·5	0·3	5·0
Sömnadsindustri	435	6 002	22 552	28 554	104·7	104·6	104·6	245·8	0·2	5·1
Hatt- o. mössfabriker . .	32	284	679	963	106·8	103·7	104·6	284·1	1·3	3·2
Annan hithörande industri	165	5 352	3 703	9 055	100·9	100·1	100·6	156·7	0·4	5·6
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	335	12 396	6 988	19 384	100·8	102·7	101·5	223·9	0·3	5·4
Garverier	28	2 037	182	2 219	100·9	·	101·1	158·7	—	6·5
Päls- o. skinnvarufabr. .	75	957	1 000	1 957	101·1	101·3	101·2	385·3	0·3	4·9
Skoindustri	127	3 454	2 594	6 048	100·9	102·9	101·7	271·0	0·6	3·6
Andra lädervarufabriker .	53	905	590	1 495	99·2	102·3	100·4	265·8	1·5	4·3
Gummivarufabriker . . .	14	4 372	2 436	6 808	101·3	103·4	102·0	182·4	—	7·1
Annan hithörande industri	38	671	186	857	98·8	·	99·4	339·9	0·8	5·6
Kemisk-teknisk industri .	286	13 548	3 576	17 124	98·6	100·3	99·0	189·1	0·2	7·9
Färg-, olje- o. parfymfabr.	98	3 490	993	4 483	99·1	102·4	99·8	201·8	0·1	7·2
Sprängämnesfabriker . .	5	1 361	605	1 966	99·2	99·8	99·4	171·6	—	8·3
Tändsticksfabriker . . .	7	1 000	691	1 691	99·0	101·3	99·9	641·2	—	7·9
Annan kemisk-tekn. ind. .	176	7 697	1 287	8 984	98·3	98·3	98·3	165·5	0·4	8·2
Samtl. industrigrupper	**6 823**	**368 206**	**90 923**	**459 129**	**99·6**	**101·7**	**100·0**	**190 7**	**0·5**	**6 9**
Statl. verk o. byggnadsarb.	229	48 287	1 669	49 956	98·5	99·2	98·5	161·7	—	9·7
Mek. o. elektr. verkstäder	88	13 070	517	13 587	99·7	98·3	99·7	318·0	—	10·9
Skeppsvarv	3	3 238	31	3 269	100·1	·	100·0	212·2	—	10·3
Beklädn.verkst., förråd o. d.	55	785	447	1 232	100·1	101·8	100·7	191·3	—	6·8
Sprängämnesfabriker . .	3	705	425	1 130	99·6	97·9	98·9	2270·2	—	5·6
Byggnads- o. anläggn.-arb.	80	30 489	249	30 738	97·7	98·8	97·7	126·2	—	9·4

Tab. 2. Förändringen i antalet anställda industriarbetare augusti 1952—augusti 1953
Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1952					1953						
	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juli	aug.
Gruvindustri	100·0	101·7	102·1	103·1	103·4	103·8	103·6	104·0	104·0	103·6	104·4	104·3
Metall- o. verkstadsind. . .	100·0	99·7	99·3	98·6	97·6	96·5	95·8	94·9	94·1	93·3	92·7	92·8
Jord- och stenindustri . . .	100·0	98·2	96·7	95·3	93·4	90·5	91·0	92·1	94·2	96·8	97·2	96·3
Träindustri	100·0	99·1	99·2	98·2	96·0	95·1	96·8	98·8	101·0	102·5	101·3	99·7
Massafabr. o. pappersbruk .	100·0	99·6	99·2	99·9	99·5	100·2	99·6	99·6	99·7	99·4	100·2	100·5
Pappersv.- o. grafisk industri .	100·0	100·0	100·1	101·2	100·6	98·8	98·7	99·2	98·1	97·3	98·8	100·6
Livsmedelsindustri	100·0	101·1	106·2	105·7	96·7	93·3	93·5	93·7	92·8	54·8	96·9	96·5
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	100·0	95·0	93·4	92·9	97·0	92·3	91·0	94·2	95·0	99·0	105·1	99·4
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	102·1	103·8	105·7	105 4	105·2	107·0	107·7	107·7	106·6	104·5	106·9
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	102·0	104·6	106·8	106·7	107·1	108·3	108·9	109·4	109·1	107·5	109·1
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	100·5	100·3	99·4	98·2	97·7	98·2	98·9	98·6	96·9	98·8	97·8
Samtliga industrigrupper	**100·0**	**100·1**	**100·5**	**100·5**	**99·2**	**98·2**	**98·8**	**98·4**	**98·8**	**95·5**	**98·1**	**98·1**

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under augusti 1953

	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen			
	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser		Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
				Totalt	därav 1-dagsplats				
Summa aug. 1950 . . .	102 877	133 402	161 485	91 680	—	—	49 171	69 999	33 895
» » 1951 . .	99 729	130 934	168 544	94 086	—	38 004	49 946	66 364	34 158
» » 1952 . . .	107 990	130 906	123 166	79 864	—	41 827	52 537	55 707	31 946
» juli 1953 . . .	103 764	127 592	114 365	75 730	21 857	37 136	46 497	50 761	27 756
» aug. 1953 . . .	113 191	138 373	121 572	81 975	23 666	42 379	53 191	56 016	32 224
Därav									
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	4 079	4 551	5 417	3 551	161	204	238	521	455
Skogsbruk	2 658	2 828	2 065	1 122	—	1	1	6	3
Malmbrytn. o. metallind. .	10 612	11 505	7 704	3 732	5	719	783	584	333
Trä-, graf. o. pappersind. .	3 104	3 383	2 703	1 573	13	294	321	379	201
Byggnadsverksamhet . . .	12 173	13 324	11 920	9 391	56	6	7	5	4
Övriga industrigrupper . .	8 172	8 761	9 623	4 954	84	3 977	4 280	5 681	2 586
Samfärdsel o. handel . .	21 666	30 803	32 732	25 430	10 789	8 065	10 877	13 257	7 958
Förvaltning o. fria yrken .	15 576	17 967	11 289	8 069	2 822	7 377	7 888	5 792	3 735
Sjukvård o. husligt arbete	12 738	19 305	27 756	15 209	6 802	12 602	19 161	27 472	15 092
Därav under 18 år . . .	19 200	19 585	13 388	9 680	312	9 788	9 948	6 830	4 614

Tab. 4. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad	Hela antalet hjälpsökande			Hjälpform	Antalet hjälpta hjälpsökande 31/8 1953		
	i riket	därav			i riket	därav	
		i Sthlm, Gbg o. Malmö	utlåningar			i Sthlm, Gbg o. Malmö	utlåningar
Augusti 1952 . .	1 224	592	316	**Hela antalet hjälpta**	1 776	772	316
September » . .	1 294	652	323	Statligt beredskapsarbete	478	—	—
Oktober » . .	1 576	821	313	i arbetsmarknadsstyrelsens regi .	384	—	—
November » . .	2 476	1 238	316	i annan myndighets regi	94	—	—
December » . .	3 347	1 538	329	Statskommunalt beredskapsarbete .	144	70	—
Januari 1953 . .	5 325	2 127	357	Arkivarbete och musikerhjälp . . .	747	484	303
Februari » . .	5 761	2 011	364	Komm. arbete utan statsbidrag . .	153	2	—
Mars » . .	5 629	2 087	363	Dagunderstöd	232	201	12
April » . .	4 508	1 770	353	Kommunalt understöd	9	2	—
Maj » . .	3 152	1 467	339	Utbildningshjälp	13	13	1
Juni » . .	2 392	1 042	334				
Juli » . .	1 990	866	325				
Augusti » . .	1 997	851	320				

Tab. 5. Arbetslösheten inom vissa erkända arbetslöshetskassor under maj—juni 1953 och 1952

Arbetslöshetskassor (1 000-tal medl. vid slutet av juni 1953 inom parentes)	Arbetslöshetsprocent			
	maj		juni	
	1953	1952	1953	1952
Lantarbetarnas (38)	4·1	3·9	2·9	2·8
Skogs- o. flottningsarb. (23) [1]	6·2	5·2	[1]5·3	4·1
Gjuteriarbetarnas (11)	1·8	0·9	3·1	1·2
Gruvindustriarbetarnas (11)	2·0	1·7	2·3	1·8
Metallindustriarbetarnas (226)	1·7	0·8	1·7	0·8
Stenindustriarbetarnas (5)	2·9	2·2	2·6	2·9
Kem.-tekn. industriarb. (14)	1·0	1·1	1·1	1·1
Fabriksarbetarnas (60)	2·7	2·5	2·7	2·6
Träindustriarbetarnas (58)	2·2	1·5	2·0	2·3
Bokbinderiarbetarnas (11)	0·7	0·8	0·7	0·8
Typografernas (15)	0·4	0·3	0·5	0·2
Beklädnadsarbetarnas (39)	0·9	1·7	2·3	4·3
Bryggeriarbetarnas (7)	1·0	0·7	1·0	0·6
Livsmedelsarbetarnas (39)	2·8	2·2	2·2	2·0
Sadelmakarnas (5)	4·4	5·4	7·5	6·2
Sko- o. läderarbetarnas (11)	0·6	3·8	1·0	3·5
Textilarbetarnas (45)	2·1	3·6	1·8	3·8
Försvarsverkens civ.-pers. (21)	1·2	0·4	1·3	1·4
Bleck- o. plåtslagarnas (3)	1·6	1·6	1·3	1·0
Byggnadsarbetarnas (118)	4·7	5·0	5·8	6·0
Elektrikernas (19)	1·8	1·1	1·4	0·9
Murarnas (14)	6·1	7·5	5·7	6·0
Målarnas (18)	6·7	6·6	1·8	3·2
Vägarbetarnas (18)	3·3	2·7	2·6	5·5
Järnvägsmännens (19)	0·5	0·6	0·3	0·3
Sjöfolkets (19)	7·9	6·8	12·5	7·2
Transportarbetarnas (38)	1·9	2·8	3·4	2·2
Handelsanställdas (73)	2·1	1·2	—	1·8
Handelstjänstemännens (18)	0·4	0·2	0·5	0·3
Arbetsledarnas (30)	0·3	0·1	0·2	0·1
Hotell- o. rest.-tj.-m. (3)	0·3	[2]0·0	0·2	0·1
Industritjänstemännens (74)	0·7	0·3	0·6	0·4
Frisörernas (4)	0·1	0·4	0·6	0·6
Hotell-, kafé- o. rest.-anst. (25)	3·4	1·8	2·5	1·6
Musikernas (5)	11·6	7·4	8·7	10·3
Samtliga kassor (1 140)[1]	**2·5**	**2·2**	[1]**2·4**	**2·4**

[1] Preliminära uppgifter.
[2] På grund av avgiftsreglerna framkommer ej all arbetslöshet i denna statistik.

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board of Sweden

1953, no 10

CONTENTS

Page

The United Nations' Population Commission. By *Hannes Hyrenius* 589
Civil Servants' Social Benefits. By *Arne Aldestam* and *Sven Wallin* 592
Civil Servants and Social Policy. By *Sigfrid Ulfeld* 598
The Academic Trade Unions and Social Policy. By *Börje Langendorf* . . . 601
Farm Workers and Social Security. By *Ewald Jansson* 605
Short notices:
The Social Welfare Board's statement of views on the Report of the Temperance Committee of 1944 609
The Social Welfare Board's statement of views on the Consumer Price Index 612
The ratification of International Labour Conventions 614
The thirteenth meeting of the Scandinavian Social Ministers 614
The thirty-sixth meeting of the International Labour Conference 615
A code of ethics for social workers 615
The retail trade turnover 616

Periodical Surveys

The Social Welfare Board's general consumer price index for August 1953 . . 617
Gardeners' wages in 1952 618
The wage benefits of road workers in 1951 and 1952 620
Employment and unemployment 623
Literary survey 630
Book notices 635

The Issue in Brief

The United Nations' Population Commission. This periodical's presentation of various UN bodies is continued here by Hannes Hyrenius, who was the Swedish delegate at the UN Population Commission's Seventh Session in New York in January 1953. During the period 1947—49 the author of the article was connected with the Social Department of UN. The article points out that the task of procuring information on the population situation and on the demographical problems in various parts of the world is far from completed, but some progress has been made. Accordingly the Population Commission has been able on an increasing scale to devote its activities to demographical problems proper by carrying out population analyses etc. This shifting of the centre of gravity in the Commission's work, however, brings up the question of whether some other form of composition of the Commission would not prove more effective. Page 589.

Civil Servants' Social Benefits. In a preceding number of this periodical Arne Aldestam wrote about the salaries of Civil Servants, though he did not touch in detail upon that portion of the salary that consists of social benefits. The present article contains some calculations of the value of various social benefits enjoyed by Civil Servants. The co-author this time is Sven Wallin. Page 592.

This periodical's series of debates on the attitude of the Labour Market organizations to social policy is now continued with three contributions.

»*Civil Servants and Social Policy*» is the title of the contribution written by Lt.-Col. Sigfrid Ulfeld, legal adviser to Statstjänstemännens Riksförbund SR (The National Union of Civil Servants). Page 598.

The Academic Trade Unions and Social Policy. Börje Langendorf, first secretary to the Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), throws light on the attitude of his organization, taking as his starting-point the social measures in support of University students. Page 601.

Farm Workers and Social Security. Ewald Jansson, secretary to the Svenska Lantarbetareförbundet (The Swedish Farm Workers Union), deals in his article with a group of workers who have lived for a far longer time than others under patriarchal conditions. As spokesman on behalf of the farm workers the writer of the article maintains that better and more secure conditions are obtainable by way of legislation than by way of contractual negotiations. Page 605.

Statement of views by the Social Welfare Board, to whom consideration of the new proposals was re-

ferred, on the report of the Temperance Committee of 1944. Here a brief account is given of the Board's expression of views, in which a number of objections are raised to the Committee's conception of the harmful effects of the present system of a liquor-ration pass-book. Page 609.

The Social Welfare Board's statement of views on the consumer price index. Under this heading comment is made on the proposals of the Index Committee of 1952 and on the Board's statement of views on the consumer price index, which is no longer to be concerned with one given income bracket and one given type of family. Page 612.

The Social Welfare Board's general consumer price index for August 1953 (1935 = 100) amounted to 224,0. The index number for July 1953 was 223,3. Thus, between July and August 1953 the index went up by 0,7 of a point or by 0,3 %. The increase is mainly due to the item Food, which rose by 0,9 % from 240,6 in July to 242,7 in August 1953. Page 617.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1953, no 10

INDEX

Page

La Commission des Nations Unies pour la Population. Par *Hannes Hyrenius* 589
Les prestations sociales des fonctionnaires de l'Etat. Par *Arne Aldestam* et *Sven Wallin* 592
Les fonctionnaires de l'Etat et la politique sociale. Par *Sigfrid Ulfeld* . . . 598
Les universitaires et la politique sociale. Par *Börje Langendorf* 601
Les ouvriers agricoles et la sécurité sociale. Par *Ewald Jansson* 605
Courtes notices:
Avis communiqué par la D.G.P.S. sur le rapport du Comité de Tempérance de 1944 . 609
Avis communiqué par la D.G.P.S. sur l'indice des prix de consommation 612
Ratification de conventions internationales du travail 614
La treizième réunion des ministres des Affaires sociales des pays nordiques 614
La 36e réunion de la Conférence internationale du Travail 615
Un codex ethicus pour les travailleurs des services sociaux 615
Le chiffre d'affaires du commerce de détail 616

Aperçus périodiques

L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S. pour août 1953 . 617
Salaires des ouvriers jardiniers en 1952 618
Gains des ouvriers de la voirie en 1951 et 1952 620
Emploi et chômage 623
Bibliographie 630
Comptes rendus de livres 635

Résumé

La Commission des Nations Unies pour la Population. La présentation dans ce Bulletin des différents organismes des Nations Unies se poursuit par un article de M. Hannes Hyrenius. Celui-ci a été délégué de la Suède à la septième session de la Commission des Nations Unies pour la Population, qui s'est tenue à New York en janvier 1953, et avait été attaché de 1947 à 1949 à la Section sociale des Nations Unies. Il ressort de l'article que la tâche de rassembler des données sur la situation des populations et les problèmes démographiques dans les différentes parties du monde est loin d'être achevée, mais que certains résultats ont déjà été obtenus. La Commission pour la Population a donc pu, dans une mesure plus large, se consacrer aux problèmes démographiques proprement dits en effectuant, notamment, des analyses de la population. Ce déplacement du but principal des travaux de la Commission suggère cependant que la question peut se poser si une autre forme de composition de la Commission ne se montrerait pas plus efficace. P. 589.

Les prestations sociales des fonctionnaires de l'Etat. Dans le numéro précédent du Bulletin, un article de M. Arne Aldestam a étudié les traitements des fonctionnaires de l'Etat sans cependant traiter de près la partie des traitements constituée par les prestations sociales. Le présent article, écrit en collaboration avec M. Sven Wallin, contient certains calculs touchant la valeur des différentes prestations sociales dont bénéficient les fonctionnaires de l'Etat.

La série de discussions publiée par ce Bulletin sur les points de vue des organisations du marché du travail touchant la politique sociale se poursuit par les trois contributions suivantes. P. 592.

Les fonctionnaires de l'Etat et la politique sociale est le titre donné à son article par le lieutenant-colonel Sigfrid Ulfeld, délégué de l'Union nationale des Fonctionnaires de l'Etat. P. 598.

Les universitaires et la politique sociale. M. Börje Langendorf, premier secrétaire de l'Organisation centrale des Universitaires de Suède (SACO), expose le point de vue de son organisation en relation avec les mesures sociales d'aide aux étudiants. P. 601.

Les ouvriers agricoles et la sécurité sociale. Le secrétaire de la Fédération suédoise des Ouvriers agricoles, M. Ewald Jansson, traite dans son article d'un groupe de travailleurs qui, dans une mesure infiniment plus grande que d'autres, ont vécu dans des conditions patriarcales. En qualité de porte-parole des ouvriers agricoles, l'auteur de l'article soutient l'idée que des lois garantissent des conditions meilleures et plus sûres que les négociations de contrats collectifs. P. 605.

Avis communiqué par la D. G. P. S. sur le rapport du Comité de Tempérance de 1944. L'article rend compte brièvement de l'avis de la Direction, lequel contient une série d'objections à l'opinion du comité que le système des livrets de contrôle d'achats a des effets nuisibles. P. 609.

Avis communiqué par la D.G.P.S. sur l'indice des prix de consommation. Sous ce titre, un compte rendu est donné, d'une part, du projet du Comité de l'Indice de 1952, d'autre part, de l'avis de la D. G. P. S. sur l'indice des prix de consommation, lequel ne sera plus lié à une certaine catégorie de revenus et à un certain type de famille. P. 612.

L'indice général des prix de consommation de la Direction générale de la Prévoyance sociale pour août 1953 (1935 = 100) s'est établi à 224,0. L'indice pour juillet 1953 était 223,3. Entre juillet et août l'indice a donc monté de 0,7 point, soit de 0,3 %. Cette hausse est imputable en premier lieu au poste alimentation qui a augmenté de 0,9 %, passant de 240,6 en juillet à 242,7 en août 1953. P. 617.

Litteraturöversikt

(11 augusti—10 september 1953)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

AHLBERG, A. Tomhet och förnyelse. Frihet 1953, nr 18.

BELOW, F. Der statistische Dienst im Europarat. Allg. statistisches Archiv B. 37, s. 159.

DALENIUS, T. »Representativitet». Statistisk tidskrift 1953, nr 7.

LEONARD, W. R. Der statistische Dienst bei den Vereinten Nationen. Allg. statistisches Archiv B. 37, s. 146.

[MORSE, D. A.] Produktivitet og velferd. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 17.

REITHINGER, A. Der statistische Dienst beim europäischen Wirtschaftsrat (OEEC). Allg. statistisches Archiv B. 37, s. 154.

SARGENT, J. R. European economic integration. Review of international cooperation 1953, nr 8.

SCHLESINGER, H. Berechnung und Aussagewert des Masseneinkommens. Allg. statistisches Archiv B. 37, s. 125.

SPILKER, H. Zur Berechnung des Masseneinkommens. Allg. statistisches Archiv B. 37, s. 117.

STATWALD, H. H. Einwirkungsmöglichkeiten der amtlichen Statistik auf die Öffentlichkeit. Allg. statistisches Archiv B. 37, s. 130.

WAGENFÜHR, R. Die statistische Arbeit in der Montanunion. Allg. statistisches Archiv B. 37, s. 162.

Den internationale økonomiske situation. Økonomi og politik 1953, nr 1.

Review of the economic situation in Europe during the first quarter of 1953. Economic bulletin for Europe juli 1953.

Sosialpolitisk diskusjon. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 19.

Teknisk bistand til underudviklede områder. Udenrigsministeriets tidsskrift 1953, nr 28.

Sverige

BERGSTRÖM, H. Socialärenden i statsrådet januari—juni 1953. Sv. stadsförbundets tidskrift 1953, nr 6.

DAHL, S. Kunskap om samhället. Svensk tidskrift 1953, nr 7.

ERICSSON, JOHN. Kapitalbildning förutsättning för framsteg. Kooperatören 1953, nr 13/14.

DE GEER, G. Inför höstriksdagen. Finanstidningen 1953, nr 33/34.

HERLITZ, N. Svensk rättsvård. Svensk tidskrift 1953, nr 7.

KAIJSER, F. Kommunallagspropositionen. Förvaltningsrättslig tidskrift 1953, nr 3.

KLAEBEL, E. Ny svensk lov om konkurrencebegrænsning. Tidsskrift for industri 1953, nr 15.

RIPFELDT, R. Skolans lekplan. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 36.

RÖSSEL, AGDA. Internationellt samarbete i princip och praktik. Arbetsmarknaden 1953, nr 8.

SJÖHOLM, E. Om avstängning av kommunala befattningshavare. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 8.

Investeringspolitik på villovägar. Finanstidningen 1953, nr 31/32.

Kreditåtstramning med räntesänkning. Industrias pm 1953, nr 7/8.

Recent developments in official statistics. (Sweden.) Revue de l'institut international de statistique 1952, nr 2/3.

Amerikas förenta stater

Principperne for USA:s fremtidige bidrag til underudviklede lande. Udenrigsministeriets tidsskrift 1953, nr 28.

Belgien

DUPRIEZ, L. H. La conjoncture économique de la Belgique. Bulletin de l'institut de recherches économiques et sociales 1953, nr 6.

Grekland

EVELPIDIS, C. Some economic and social problems in Greece. International labour review aug. 1953.

Norge

Skatten 1953—54. En orientering om utregningsmåten. Norges industri 1953, nr 15/16.

Sovjetunionen

Reliability and usability of Soviet statistics. The American statistician 1953, nr 3.

Spanien

DE POZAS, L. J. Social security trends in Spain. Bulletin of the international social security association april/maj 1953.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Tyskland

BRANDT, W. Juniresningen och »fackföreningarna» i tyska sovjetzonen. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 35.

WERMELIN, P. G. Råd att bygga eget. Industria 1953, nr 9.

Arbetarskydd

Sverige

Målarnas yrkessjukdomar. Målarnas facktidning 1953, nr 7/8.

Frankrike

SIEGFRIED, A. Les causes psychologiques de l'accident du travail. Les cahiers du musée social 1953, nr 3.

Arbetslön och arbetstid

Hvorfor er folk fraværende. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 17.

Vad är arbetsvärdering? Arbetsledaren 1953, nr 15.

Sverige

ALDESTAM, A. Löneutvecklingen 1939—1952 för en grupp statstjänstemän. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 34.

BL[OMKVIST], R. Semesterns utnyttjande. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 34.

Arbetstidsförkortning. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 33.

Bättre lönestatistik. Industrias pm 1953, nr 7/8.

Lika lön för olika arbete. Industria 1953, nr 7/8.

Statstjänarlönerna. Lanternan 1953, nr 7.

Amerikas förenta stater

Amerikanske lönningsprinsipper. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 17.

Schweiz

Die Löhne in den schweizerischen Produktivgenossenschaften. Schweiz. Konsum-Verein 1953, nr 35.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

DE BOER, H. A., & VENEMA, F. B. General trends in the rehabilitation of disabled persons in Scandinavia. Bulletin of the international social security association 1953, nr 4/5.

BUCHERT, G. Der Aussenhandel im internationalen Vergleich. Allg. statistisches Archiv B. 37, s. 111.

FLEMING, M. Optimal production with fixed profits. Economica aug. 1953.

GEMELLI, A. Un esperimento su »morale» e »motivazione» nel lavoro dell'operaio dell'industria. Rivista internazionale di scienze sociali juli/aug. 1953.

JANSSON, KURT. The employment of handicapped workers in industry. International labour review aug. 1953.

JEWKES, J. Monopoly and economic progress. Economica aug. 1953.

Europeisk arbetsmarknad våren 1953. Arbetsmarknaden 1953, nr 8.

Kvinnan som arbetskraft. Sv. bageritidskrift 1953, nr 8.

Skaber rationalisering arbejdslöshed? Arbejderen 1953, nr 16.

Statistisk kvalitetskontrol er en billig rationalisering. Arbejdsgiveren (Danmark) 1953, nr 16.

Sverige

DYSON, B. H. Produktivitetsmätning som medel att öka produktiviteten. Verkstäderna 1953, nr 8.

RÖSSEL, J. Dragkampen om arbetskraften. Metallarbetaren 1953, nr 29/30.

Det aktuella läget på arbetsmarknaden. Finanstidningen 1953, nr 31/32.

Amerikas förenta stater

JURKAT, E. Marketing research. Das System und seine Praxis in den USA. Allg. statistisches Archiv B. 37, s. 97.

Danmark

CLEMMENSEN, W. Den nye lov om erhvervsvejledning. Arbejdsgiveren 1953, nr 16.

KJEMS, H. Arbejdslivets mentalhygiejne. Arbejdsgiveren 1953, nr 16.

Bevægelserne i industriens arbejdsstyrke 1952. Statistiske efterretninger 1953, nr 49.

The Danish labour force surveys. Statistisk tidskrift 1953, nr 7.

Fagbevægelsen og rationaliseringen. Arbejderen 1953, nr 17.

Frankrike

HAGMANN, P. Baggrunden for den franske storstrejke. Arbejderen 1953, nr 17.

Norge

DAHLANDER, G. Ett norskt produktivitetsprogram. Förbundet 1953, nr 8.

NORDAL, K. W. Registrering av yrkesvalghemmede arbeidstakere. Arbeidsmarkedet 1953, nr 5.

PERSSON, SVEN. Intervju med arbeidssökeren. Arbeidsmarkedet 1953, nr 4.

TORSVIK, O. Norge opretter produktivitetsinstitut. Arbejdsgiveren (Danmark) 1953, nr 16.

Tilrådinger om motarbeiding av sesongledighet. Arbeidsmarkedet 1953, nr 4.

Tyskland

BEITZKE, G. Die Gleichberechtigung von Mann und Frau im Arbeitsrecht. Recht der Arbeit 1953, nr 8/9.

MAHRT, KÄTE. Die Berufsnot der weiblichen Jugend. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 15.

Befolkningsfrågor

CLARK, C. Population growth and living standards. International labour review aug. 1953.

Sverige

QUENSEL, C.-E. Förändringarna i medelbarnantalet i skilda årskullar. Statistisk tidskrift 1953, nr 7.

Amerikas förenta stater

KIRK, J. E., & CHIEFFI, M. Vitamin studies in middle-aged and old individuals. Journal of gerontology 1953, nr 3.

LEWIS, W. H. Differences in the rate and trend of mortality for different age and sex groups in different eras. Journal of gerontology 1953, nr 3.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

HERTZBERG, L. H. Britisk og norsk områdeplanlegging. Arbeidsmarkedet 1953, nr 3.

Internationell översikt över byggnadsindustrien och byggkostnader. Byggnadsvärlden 1953, nr 32.

Sverige

LINDAHL, M. Rätten att bo. Hem i Sverige 1953, nr 7.

LINDQVIST, Å. E. Ålderdomshem i Kumla. Byggmästaren 1953, nr A 8.

STERNER, N., & LARSÉN, G. Pensionärshem i Nockebyhov. Byggmästaren 1953, nr A 8.

TENGBOM, A. Pensionärshem i Lovö. Byggmästaren 1953, nr A 8.

Hyresgästernas riksförbund 30 år. Hyresgästen 1953, nr 17.

Finland

JARLE, P.-O. Långivningen för bostadsproduktion. Byggnadsvärlden 1953, nr 36.

Indien

Development planning in India. International labour review aug. 1953.

Storbritannien

NIXON, J. W. On the size, constitution and housing standards of households in England and Wales, 1931 and 1951. Revue de l'institut international de statistique 1952, nr 2/3.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

GUSTAVSSON, S., M. FL. Samarbeid mellom bedriftsledelse og ansatte av forskjellige kategorier. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 17.

Sverige

MATTISSON, D. Arbetsgivarna och lockoutvapnet. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 36.

SVENSSON, G. A. Facklig nyorientering? Fackföreningsrörelsen 1953, nr 35.

Avtalsuppsägningarna framflyttas. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 34.

LO-förslag om förlängning av kollektivavtalens uppsägningstid. Finanstidningen 1953, nr 29/30.

Statstjänarnas organisationsflora. Lanternan 1953, nr 15.

Storbritannien

CLEGG, H. Britiske betragtninger over det industrielle demokratis principper. Arbejdsgiveren (Danmark) 1953, nr 16.

Tyskland

STAHLHACKE, E. Die Ausschliessung von Mitgliedern aus Berufsverbänden. Recht der Arbeit 1953, nr 8/9.

Hälso- och sjukvård

Sverige

GÅRDLUND, W. Apoteksvarornas distribution. Sv. läkartidningen 1953, nr 34.

HEDENBERG, S. En undersökning av schizophrenifallen vid Lillhagens sjukhus, avd. M. Sv. läkartidningen 1953, nr 32.

HEDLUND, [G.] Obligatorisk läkarundersökning av vissa grupper livsmedelsarbetare. Från departement och nämnder 1953, nr 16.

INGELMAN-SUNDBERG, A. Sjuksköterskebrist och epidemiberedskap. Sv. läkartidningen 1953, nr 34.

JONSSON, ERIC. I reumatologifrågan. Sv. läkartidningen 1953, nr 34.

LUDIN, F. Tjänsteplikt för medicinalpersonal. Sv. läkartidningen 1953, nr 33.

MEDICINALSTYRELSEN. Tjänsteplikt för medicinalpersonal. Medicinalstyrelsens hemställan till regeringen. Sv. läkartidningen 1953, nr 32.

SIMON, L. Till diskussionen om förlossningsvårdens organisation. Sv. läkartidningen 1953, nr 33.

SVERIGES LÄKARFÖRBUND. Projektet om tjänsteplikt för medicinalpersonal. Sv. läkartidningen 1953, nr 36.

WENNBERG, L. H. Med anledning av artikeln »Tandrötan, den svenska folktandvården och Vipeholmsundersökningen». Sv. läkartidningen 1953, nr 34.

Läkarutbildningen. Läkarförbundets utlåtande över 1948 års läkarutbildningskommittés betänkande. Sv. läkartidningen 1953, nr 34.

Ny provinsialläkartaxa fastställd. Folkpensioneringen 1953, nr 5.

Tvångslag eller frivillig beredskap. Sv. läkartidningen 1953, nr 32.

Storbritannien

HOLMSTRAND, O. Den engelska hälso- och sjukvården. Sjukhuset 1953, nr 6.

Jordbruks- och egnahemsfrågor

Sverige

HOLMSTRÖM, S. Kalkylen för 1953/54 omräknad. Lantmannen 1953, nr 36.

— Väldig besparing genom effektiviseringen i jordbruket. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1953, nr 7/8.

Kooperation

Sverige

THEDIN, N. Kamel eller vessla? [Kooperationen.] Vi 1953, nr 37.

Nykterhetsfrågan

Sverige

BERGLUND, F. Tandvård åt alkoholister — en aktuell vårdskostnadsfråga. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 6.

ELMÉR, Å., M. FL. Fortsatt diskussion om nykterhetskommitténs betänkande. Tirfing 1953, nr 2.

FREDRIKSON, G. Trafiknykterhet. Åtgärder och författningsändringar föreslagna av trafiknykterhetsutredningen. Från departement och nämnder 1953, nr 15.

HELLGREN, B. Nykterhetsnämnden och körkortet. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 7.

JOHANSSON, HILDING. Nykterhetskommitténs betänkande IV. Tirfing 1953, nr 2.

SOHLBERG, H. Kontakt med folkrörelserna. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 6.

STRÖM, K. W. Nykterhetskommitténs lagförslag. Tirfing 1953, nr 2.

WIKLUND, D. Nyare böcker att rekommendera. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 7.

— Trafiknykterhetsutredningen föreslår strängare nykterhetsprövning av körkortssökande. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 6.

ÄLMEBY, H. Kontrollstyrelsen yttrar sig över nykterhetskommitténs betänkande. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 9.

ÖSTERGREN, S. Författningsändringar rörande alkoholistvården. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 6.

Fylleriförseelserna under första kvartalet 1953. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 8.

Nykterhetskommittén och rusdrycksfrågan. Presskommentarer till huvudförslaget. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 8.

Nykterhetskommitténs diskussioner om restriktionssystemet. Tirfing 1953, nr 2.

Rattfylleriet i statistisk belysning. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 9.

Sagt om rattfylleri. Hörde Ni 1953, nr 9.

Sveriges hotell- och restaurantförbund önskar vara representerat i utredningen om alkoholfria restauranter. Restauratören 1953, nr 15.

Island

RÖGIND, S. Uro om den islandske alkohollovgivning. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 8.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

BEHRENS, K. C., & BECKER, W.-D. Die Problematik horizontaler und vertikaler Preisbindungen. Wirtschaftsdienst 1953, nr 8.

DAVIDSSON, D. Den internationella prisutvecklingen. Svensk handel 1953, nr 15/16.

WINKLAR, W. Indexzahlenprobleme. Statistische Vierteljahresschrift 1953, nr 1/2.

Sverige

ERIKSSON, LENNART. Konsumentprisindex. Omläggning av levnadskostnadsindex, föreslagen av 1952 års indexkommitté. Från departement och nämnder 1953, nr 16.

LEBERT, H. Konsumtionen av födo- och njutningsämnen 1952. Jordbruksekonomiska meddelanden 1953, nr 7.

LINDQVIST, B. Levnadskostnadsindex reformeras. Lanternan 1953, nr 16.

Norge

MUNTHE, P. The Norwegian price law. Cartel 1953, nr 5.

Schweiz

LEEMAN, E. Produktivität in der Warenverteilung. Schweizerische Arbeitgeber-Zeitung 1953, nr 36.

Sovjetunionen

NASH, E. Purchasing power of Soviet workers, 1953. Monthly labour review juli 1953.

Tyskland

Handelns rationalisering belyst på jätteutställning. Svensk handel 1953, nr 15/16.

Socialförsäkring

Sverige

PERSSON, UNO. Kommunerna och den nya sjukförsäkringen. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 8.

QVARNSTRÖM, E. Allmänna sjukförsäkringen och dess konsekvenser. Sv. typograftidning 1953, nr 18.

Ersättningar från erkända sjukkassor för läkarvård och tandläkarvård höjas med 20 %. Folkpensioneringen 1953, nr 5.

Higher national pension rates in Sweden. Industry and labour aug. 1953.

Höjda tillägg på sjukpenning och livränta från yrkesskadeförsäkringen m. m. Folkpensioneringen 1953, nr 5.

Kombinerad sjuk- och yrkesskadeförsäkring. Målarnas facktidning 1953, nr 7/8.

Lön vid sjukdom. Utredning angående anpassning av de statsanställdas sjuklöner till den allmänna sjukvårdsförsäkringen. Befattningshavaren 1953, nr 6.

Sjukförsäkringsreformen och landstingen. Sveriges landstings tidskrift 1953, nr 4.

Utlåtande av pensionsstyrelsen angående begravningshjälpsförsäkring. Folkpensioneringen 1953, nr 5.

Änkepensioneringskommitténs betänkande och pensionsstyrelsens yttrande däröver. Folkpensioneringen 1953, nr 6.

Norge

Ökonomisk politikk i syketrygden. Sosial trygd 1953, nr 8.

Tyskland

ACHINGER, H. »Soziale Sicherheit». Eine historisch-soziologische Untersuchung neuer Hilfsmethoden. Soziale Sicherheit 1953, nr 8.

ALBRECHT, G. Zur Neuordnung der Sozialversicherung. Soziale Sicherheit 1953, nr 8.

BIRKELBACH, W. Sozialpolitik in der Montanunion. Soziale Sicherheit 1953, nr 8.

SCHÄFER, P. Arzt-Patient-Sozialversicherung. Soziale Sicherheit 1953, nr 8.

Die Sozialgesetzgebung des ersten deutschen Bundestages. Soziale Sicherheit 1953, nr 8.

Die voraussichtliche Sicherung des Lebensunterhaltes der Erwerbspersonen im Alter. Wirtschaft und Statistik 1953, nr 8.

Socialvård

LANNFELT, BIRGIT. Vad betyder skilsmässa för barnen? Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 3.
MALMROTH, ELSA. Fosterhemsvård på FN-seminarium. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 3.
VUORISTO, GUNVOR. Miljöns betydelse för barnets psykiska utveckling. (Föredrag.) Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 3.
Höjningar av sociala förmåner. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 3.
7:e nordiska barnavårdskongressen. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 3.

Sverige

LINDBERG, K. Socialreform med återbäring. Frihet 1953, nr 16.

Storbritannien

BROWN, O. T. Social service in action. Co-operation in the care of aged. Social service sept./nov. 1953.
CRAIG, W. S. Handicaps in child life. Social service sept./nov. 1953.
LINDEGREN, K. Socialvård i England. Politisk tidskrift 1953, nr 8.
WALTON, CYNTHIA. The disabled young worker. Social service sept./nov. 1953.

Tyskland

STORCH, A. Vier Jahre Sozialpolitik. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 15.

Undervisning och yrkesutbildning

Sverige

U[LVSTIG], V. Vad görs för sjömansutbildningen? Sjömannen 1953, nr 8.
Läroverksintagningarna och folkskolbetygen. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 36.

Finland

LÅNGHJELM, E. Yrkesutbildning — produktivitet — levnadsstandard. Industritidningen 1953, nr 7.

Kina

HOFSTEN, BIRGITTA v. Ett folk lär sig läsa. Vi 1953, nr 36.

Ut- och invandring

The resettlement of expellees and refugees in the federal republic of Germany and Austria. International labour review aug. 1953.

Sverige

OLSSON, GUNNAR. Svensk migration. Arbetsmarknaden 1953, nr 8.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

AUSTRALIEN. Commonwealth bureau of census and statistics.
Labour report. 40 (1951). Canberra 1953.
BESSAIGNET, P. Coopération et capitalisme d'état. L'expérience suédoise de coopération agricole. Paris 1953.
CANADA. Department of labour.
Labour legislation in Canada 1949 and 1950. (First supplement to labour legislation in Canada 1948.) Ottawa 1953.
DANMARK. Det statistiske departement.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1953.
Bd 154: H. 1. Rigsdagsvalgene og folkeafstemningerne i april og maj 1953.
— Den af Arbejds- og boligministeriet i dec. 1949 nedsatte Arbejdsmarkedskommission.
Betænkning vedrörende beskæftigelsens sæsonsvingninger. Khvn 1953.
FINLAND. Oy alkoholiliike Ab.
Årsbok. 21 (1952). Hfors 1953.
FIRTH, R. Elements of social organization. Lond. 1952.
FÖRENTA NATIONERNA. Department of social affairs. Population division.
Population studies. 18. Training in techniques of demographic analysis. New York 1953. (Publ. 1953. 13. 7.)
INSTITUTET FÖR MALTDRYCKSFORSKNING.
Meddelande. Sthlm 1953.
3. Pilsnerförsäljning och alkoholmissbruk. En statistisk studie av försäljningsformernas inverkan på missbrukarantalet. Av R. Frankenberg & G. Eklund.
INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
Studies and reports. New series. Geneva 1953.
37. Trade union rights in Czechoslovakia.
INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
37th session, 1954.
Report. Geneva 1953.
5 (1). Migrant workers. (Underdeveloped countries.)
7 (1). Holidays with pay.
INTERNATIONELLA ARBETSORGANISATIONEN.
Asian regional conference, Tokyo, Sept. 1953. Report of the Director-General. Geneva 1953.
JORDBRUKSKASSERÖRELSEN år 1952. Statistiska uppgifter meddelade av Svenska jordbrukskreditkassan. Sthlm 1953.
KIHLBERG, J. Finland i fickformat. Hfors 1953.
NORGE.
Norges officielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1953.
130. Norges industri. Produksjonsstatistikk 1951.
131. Forbruksundersökelse 1952 etter intervjumetoden.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1953. Sthlm 1953.
24. Folkhögskolans ställning och uppgifter. [Avg. d. 12 juni 1953 av] 1946 års skolkommission. (E.)
25. Det proportionella valsättet vid landstingsval. 1950 års folkomröstnings- och valsättsutrednings betänkande 5. [Avg. d. 1 juli 1953.] (Ju.)
26. Betänkande med förslag till vissa ändringar i rättegångsbalken m. m. Avg. d. 10 aug. 1953 av 1951 års rättegångskommitté. (Ju.)

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1953.
8. Arbetslöshet.
Arbetslöshetshjälpen i Stockholm. 19 (1952).

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1953.
Finanser.
Accispliktiga näringar år 1952. Av Kontrollstyrelsen.
Kommunernas finanser år 1950. Av Statistiska centralbyrån. 2. Egentliga landskommuner, municipalsamhällen, sammanfattning.
Försäkringsväsen.
Folkpensioneringen jämte sjukkasseväsendet m. m. åren 1939—1950. Av Pensionsstyrelsen.
Jordbruk med binäringar.
Jordbruk och boskapsskötsel 1952. Av Statistiska centralbyrån.
Sjöfart. Berättelse för år 1951 av Kommerskollegium.

UTRIKESDEPARTEMENTET.
Aktstycken. Ny serie. Sthlm 1953.
1: A: 3. Förenta nationernas generalförsamlings 7:e ordinarie möte New York 1952—53. (Tiden 14 okt. 1952—23 april 1953.)
1: D: 3. Förenta nationernas ekonomiska och sociala råds 15:e möte New York 1953.

Recensioner

Gunnar Biörck: Medicin för politiker och några andra uppsatser. Malmö. Allhems förlag, 1953, 134 sid. Kr 7.

Då läkaren är färdigutbildad efter de många och långa studieåren och skall börja sin verksamhet, finner han ofta till sin förvåning, att sjukvårdsfrågor, som för honom är ganska självklara, inte alls är det för dem som skall bestämma om hans arbete. Under studieåren lärde han sig att teoretiskt och praktiskt bedöma sjuka medmänniskor, som skulle behandlas och om möjligt botas. Många viktiga problem berörs inte alls under studietiden och det är då ganska naturligt att läkarna ofta blir fackidioter med bristande samhällsintresse och ser fiender i alla dem, som inte genast inser att läkarnas krav är självklara och skall uppfyllas. Även från de »makthavandes» sida ses ofta också läkarkåren med mindre blida ögon, det är alltså förklarligt, att alla sjukvårdsfrågor, som skall lösas gemensamt, ofta hakar upp sig på någon punkt. Det är därför man är så tacksam för all saklig upplysning, som kan komma de olika parterna att bättre förstå varandra. En sådan upplysningsskrift är dr Gunnar Biörcks *Medicin för politiker*. Boken innehåller en sammanställning av artiklar i aktuella sjukvårdsfrågor, som förf. publicerat i dagliga tidningar under åren 1951—53. I första hand vänder förf. sig till de maktägande inom bl. a. kommunalstyre och riksdag. Om vederbörande blir fundersamma, då de läser bokens titel, vill jag upplysa om att förf. inte anser, att de skulle vara sjuka, hans avsikt är att fästa uppmärksamheten på sjukvårdens stora samhälleliga betydelse och har kommit med en hel del förslag, då det gäller den fortsatta planeringen av vår hälso- och sjukvård. Enligt anmälarens uppfattning bör boken inte endast läsas av de maktägande politikerna, läkarna själva borde ta sig en grundlig funderare över de i boken dryftade problemen, titeln bör ej avskräcka någon. En del av artiklarna är inte helt dagsaktuella, vilket förf. sökt avhjälpa genom att tillfoga kompletterande uppgifter. Stilen är ej alltid så lättflytande och innehållet ibland litet tungläst, men det är många problem, som finns diskuterade och som förtjänar att djupt begrundas.

År 1950 motsvarade sjukvårdsutgifterna 74 % av landstingens skatteinkomster, medan motsvarande siffror (1951) för städerna utanför landsting var 33 % och för staten 8 %. Det allmännas nettokostnader för sjukvården var 880 milj. kr år 1951. De enskilda medborgarnas kostnader kan ha rört sig om

mellan 350 och 400 milj. kr. Troligen får summan av det allmännas och de enskildas sjukvårdskostnader höjas till 1½ miljard kr nu, två år senare. Nationalinkomstbortfallet på grund av sjukdom beräknar förf. till ungefär 2 miljarder kr, vilken siffra sannolikt är för låg.

Förf. framhåller många av läkarnas svårigheter. Man måste ofta röra sig med vissa grader av sannolikhet, då det gäller patienterna, och han betonar att sjuka människor inte kan botas efter paragrafer. Den »fria» sjukvården blir även föremål för diskussion och förf. betonar hur viktigt det är, att läkare och patienter får tillräckligt med tid för varandra. Läkarbristen och läkarutbildningen blir ventilerade, universitetsklinikerna behöver ett bättre stöd osv. På senare tid har man delvis fått en annan uppfattning om många sjukdomar, så t. ex. är det möjligt att en del, t. ex. neuroserna, kanske bottnar i en felaktig anpassning till vår tids civilisation.

Det ömsesidiga misstroendet mellan läkarna och de maktägande är beklagligt. Det är dock uppenbart, att framför allt inom det socialmedicinska området finns gemensamma intressen. Man borde kunna enas på några punkter, menar förf., nämligen 1) utvidgning av den vetenskapliga medicinska forskningen, 2) förbättring av den medicinska undervisningen och fortbildningen samt folkupplysningen, 3) möjligast effektiva organisation och fördelning av redan tillgängliga läkarkrafter, 4) koncentration av den f. n. begränsade nybyggnadsverksamheten till de »strategiskt» viktigaste punkterna, 5) mobilisering av mera sjukvårdspersonal till sjukhusen och till alla former av den öppna vården, 6) prövning ur samhällsekonomisk synvinkel av effekt, kostnader och lönsamhet för olika områden av hälso- och sjukvården, 7) skärpt kamp mot folkgifter.

Förf. behandlar ingående hur läkarna ser sina uppgifter, läkarnas problem över huvud, deras ställning inom den framtida sjukvården och betonar de flesta läkares rädsla för att bli rena tjänstemän. Han talar vidare om socialmedicinens uppgifter, sjukhusvårdens framtida planering och uppgifter. Han framhåller att man på sjukhusen endast bör inlägga sådana fall, som är medicinskt indicerade; de sociala fallen, som nu på de invärtesmedicinska avdelningarna kan utgöra upp till 40 % av hela beläggningen, kan skötas på andra sätt med hjälp av hemvårdspersonal, genom lämplig inackordering osv. En del viktiga folksjukdomar behandlas vidare, t. ex. hjärtsjukdomarna, och medicinska utvecklingslinjer diskuteras. Beträffande psykiatrien säger förf., att detta ämnesområde inte står i nivå med den somatiska medicinen, vilket man tyvärr måste instämma i. Sinnessjukvården är hopplöst illa ställd och förf. menar, att man i första hand skall inrikta sig på den förebyggande vården inom det yngre klientelet.

I kontrast till det som sjukdom och ohälsa kostar oss, går för närvarande endast omkring 1 % av de sammanlagda sjukvårdskostnaderna till forskning, undervisning och förebyggande vård. Förf. hoppas att man så småningom skall kunna anslå 2 eller 3 % eller upp till 5 % av de totala sjukvårdskostnaderna till dessa ändamål och sedan kan man bestämma hur stor del av nationalinkomsten, som vi vill anslå till hälso- och sjukvård och låta uppdelningen ske *inom* denna ram.

Bernhard Beskow

Strömbäck, Per: Sjukvård i hemmet. En handledning. Stockholm. Svenska Röda Korset. Tiden 1951, 268 s. Kr 5,50.

Det är ganska stora problem av sjukvårdsteknisk natur, som relativt oskolad arbetskraft kan ställas inför emellanåt. Jag tänker bl. a. på de hemsystrar och på de ålderdomshemsföreståndarinnor, som ställs inför att sköta sjuka, många gånger mycket svårt sjuka, medmänniskor. Det är naturligtvis klart, att ingen lärobok eller tryckt handledning kan ersätta en praktisk utbildning. En kortfattad, lättläst och lätthanterlig lärobok beträffande grunderna av hemsjukvården måste emellertid hälsas med glädje; gamla »läkarböcker» och den för många kända »Grållan»-sköterskeläroboken är nämligen antingen onödigt omständliga eller också hopplöst föråldrade i denna tid, då en medicinsk skrift egentligen är på väg att bli inaktuell redan under korrekturläsningen.

Idrottsläkaren och kirurgen Per Strömbäck är ansvarig för denna läro-, jag hade sånär skrivit läkarbok. Den har funnits i

marknaden något år, och rec. har haft tillfälle att använda den som »ryggrad» vid kurser för bl. a. ålderdomshemsföreståndarinnor, hjälpsystrar och samariter. Mina erfarenheter är mycket goda.

Boken innehåller ett vettigt skrivet anatomikapitel — utan den detaljanhopning som förekom i gamla läroböcker, en detaljrikedom som kanske egentligen var till för att skyla vad man inte kände till så bra: nämligen hur de olika organen fungerade. Den moderna *fysiologin* är emellertid väl tillgodosedd här. Och visst är det intressant och nyttigt att ta del av inte bara hur maskineriet ser ut utan även hur det startas, kör och någon gång kommer i olag!

Av de avsnitt, som behandlar olika sjukdomsgrupper — tillsammans ett femtontal skrivna i samarbete med specialister — vill rec. särskilt framhålla de om hjärtats sjukdomar, sjukdomar i luftvägarna och akuta buksjukdomar. Hur många vet egentligen, vad en blodpropp i hjärtat är och hur den sjukdomen akut skall tas om hand, och hur många känner till de viktigaste första tecknen på att ett hjärta inte orkar med så bra längre, blir *inkompenserat*? Hur många tänker på, att gamlingen med sin »lungkatarr» — *bronkopneumonin* — skall växla ställning i sängen så att lungorna luftas ordentligt? Hur många tänker på att en del vanliga hostlindrande medel kan vara direkt olämpliga vid astma? Hur stor procent av svenska folket känner till, att det mycket väl kan vara en blindtarm på väg att brista, den »typiska maginfluensa», som man felaktigt försöker bota med magnecyl eller ännu värre ett eller ett par glas »starkt»? Hur många känner till symtomen vid det livsfarliga utomkvedshavandeskapet — där en snabb operation är nödvändig om kvinnan skall överleva? Men hur många försöker felaktigt sätta en avsvimmad upp — och i onödan springer efter vatten?

Den handledning i hemsjukvårdens teknik, som boken därtill innehåller, har faktiskt en del att lära även den som sysslat och sysslar med sjukvård vid bädden praktiskt. Detta kapitel är f. ö. mycket väl illustrerat.

En översikt över »husapoteket» avslutar boken, som rekommenderas varmt, både som kurslärobok och för självstudium.

Per Östman

Häftets huvudinnehåll

November 1953

Fakta och teori i sociologiska undersökningar. Professorn i sociologi vid Uppsala universitet Torgny T. Segerstedt presenterar i denna artikel den s. k. Uppsalasociologiens metodologi för sociologiska undersökningar. Han hävdar bl. a. att det är en ur forskningens synpunkt ofruktbar väg, som den rena empirismen anvisar. Efter en diskussion av skillnaderna mellan reella och nominella definitioner övergår författaren till att belysa sambandet mellan definitioner och teoretisk konstruktion eller modell. Sid. 641.

Sjöfolket och socialpolitiken. Denna tidskrifts debattserie om arbetsmarknadsorganisationernas inställning till socialpolitiken avslutas i detta nummer av förbundssekreterare Gunnar Carlsson, Svenska sjöfolksförbundet. I artikeln framhålls, att för den yrkesgrupp, som sjöfolket representerar, har åtgärder i riktning mot lagstiftning av socialpolitisk karaktär alltid varit ett aktuellt och brännande problem. Själva yrkets karaktär och de förhållanden, under vilka de utövas, skiljer sig så avsevärt från andra yrkesgrupper, att de socialpolitiska ingripandena i de flesta fall måste få en speciell utformning för att överhuvudtaget kunna föras ut i praktisk tillämpning. Sid. 647.

Abortbetänkandet. Det nyligen avgivna betänkandet i abortfrågan refereras här av en av de sakkunniga, socialläkaren Gunnar Inghe. Sid. 652.

Generell hyreshöjning för hyresåret 1953—1954. Förste aktuarie Carl Öberg redogör i denna artikel för tidigare meddelade hyreshöjningar och den generella hyreshöjningen för hyresåret 1953—1954 samt de statistiska undersökningar av fastighetsomkostnadernas förändringar, vilka legat till grund för det senaste beslutet om hyrorna. Sid. 664.

Ungdomsvårdsskolorna rustas upp. Under denna rubrik refereras det betänkande om vården vid ungdomsvårdsskolorna, som för en kort tid sedan avlämnades av ungdomsvårdsskoleutredningen. Sid. 674.

Ny löne- och skattegruppering. Den av regeringen utfärdade grupperingen av rikets kommuner i löne- och skattehänseende redovisas här tillsammans med tidigare gruppering samt socialstyrelsens och dyrortsnämndens förslag till gruppering. Sid. 678.

Internationella statistiska institutets kongress i Rom 1953. Några av de vid kongressen framlagda uppsatserna presenteras kortfattat i denna artikel. Sid. 685.

Levnadskostnadsindex för september 1953 var i 1935 års serie utan direkta skatter och sociala förmåner oförändrat 212 (lika med juni 1953). I 1914 års serie var motsvarande tal 328 (328). Index med direkta skatter och sociala förmåner var oförändrat 226 sedan juni 1953 i 1935 års serie, men sjönk med en enhet, från 353 i juni till 352 i september 1953, i 1914 års serie. Sid. 698.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för september 1953 (1935 = 100) var oförändrat 224,0 (lika med augusti 1953). Sid. 702.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, senast i	detta nr
Allmänna arvsfonden, för varje budgetår, senast i	12, 1952
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	4, 1953
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	8, 1953
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal, senast i	9, 1953
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1952
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	8, 1953
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen, senast i	4, 1952
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1952
Fattigvården, årligen, senast i	4, 1953
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen, senast i	detta nr
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, i regel varje halvår, senast i	9, 1953
Jordbrukets arbetskraftsåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget, årligen, senast i	9, 1953
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1952
Lantarbetarnas löner, årligen, senast i	7, 1953
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	detta nr
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1953
Löneförhållanden och sysselsättning för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	5, 1953
Löneförhållandena för arbetare inom byggnads- och anläggningsverksamhet, årligen, senast i	9, 1953
Löneförhållandena för arbetare inom industrin, årligen, senast i	7, 1953
Mödrahjälpen, årligen, senast i	8, 1953
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	2, 1953
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning, årligen, senast i	5, 1953
Samhällets barnavård, årligen, senast i	7, 1953
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	detta nr
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	9, 1952
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	6, 1953
Sysselsättning och löner inom industrin, varje kvartal, senast i	9, 1953
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1953
Ungdomsvårdsskolornas elever, årligen, senast i	8, 1953
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	8, 1953
Vägarbetarnas löneförmåner, senast i	10, 1953

Fakta och teori i sociologiska undersökningar [1]

Av professor *Torgny T. Segerstedt*

Vid diskussioner om sociologiska resultat hör man ofta, i ursäktande syfte, framfört det argumentet, att sociologien dock är en ung vetenskap och att man därför må förlåta den vissa ungdomssynder.

Vad menar man egentligen när man säger att sociologien är ung som vetenskap? Uppenbarligen är det nytt som universitets- och examensämne, men det kan knappast vara det, man uteslutande syftar på. Vad man framför allt tänker på är, att sociologien skulle vara ny som *erfarenhetsvetenskap.* Sociologien sätter inte längre som sin uppgift att utröna hur samhällena bör vara, utan nöjer sig med att beskriva huru de verkligen är beskaffade. Sociologien observerar och beskriver sina objekt. Så alldeles nytt och egenartat för dagens sociologi är inte heller den inställningen till objektet. De franska sociologerna och tyska från förra århundradet intresserade sig påtagligt för de verkliga sociala sammanhangen — sedan är det en annan sak om man kan kritisera deras metod. Detsamma gäller för Nordens store sociolog, E. Westermarck, och många andra.

När man säger, att sociologien är en erfarenhetsvetenskap, så menar man troligen, att sociologien genom att observera en rad enskilda objekt skall kunna formulera en generell sats. Detta alltså enligt det vanliga induktiva mönstret: detta är en korp, den är svart, detta är en korp, den är svart, alltså: alla korpar är svarta. På basis av dylika observationer kan jag även göra en förutsägelse: kläcker man ut korpägg skall man få svarta fåglar! På samma sätt skulle man gå tillväga inom sociologien: detta är en familj och detta är en familj: alla familjer har egenskaperna A och B. Har man en familj kan man därför finna egenskaperna A och B.

På basis av vissa iakttagelser formulerar man en generell sats, som bekräftas genom varje ny observation, men som därför även bestämmer mina nya observationer.

Nu finns det troligen sociologer som menar, att man inte skall göra generella påståenden av en serie observationer, utan som hävdar, att det räcker med observationerna. Sociologien skall nöja sig med att konstatera vissa fakta, t. ex. födelsetalet, skilsmässoindex, vissa åsikters fördelning på olika grupper osv. Man är misstrogen mot generella satser, därför att man tror att varje socialt fenomen är något unikt.

Det förefaller emellertid diskutabelt om inte även en så renodlad empiriker har någon vag teori eller hypotes efter vilken han gör sina observationer. Någon dimmig tanke, att det är av värde eller teoretiskt intresse att veta

[1] De synpunkter, som framförs i denna uppsats, har sett dagen vid många informella diskussioner på Sociologiska institutionen i Uppsala. Tankarna är sålunda ingalunda ensamt mina. Men jag får givetvis ta ansvaret för formuleringarna.

födelsetalet, skilsmässotalet eller en viss attityds distribution. Annars skulle han inte gjort just dessa observationer. Han har väl även någon vag föreställning, att det råder något samband mellan de olika fenomen han observerar.

För den empiriker, som gör observationer med ambitioner att även inducera generella satser, måste hypoteser vara mer aktuella: det måste vara någon ledande princip efter vilken han gör sina observationer. Men troligen hävdar han att man, efter en viss kännedom om materialet, kan komma underfund med vad som är värt att studera. Materialet erbjuder s. a. s. själv sambandet och de allmänna lagarna. Det ligger något riktigt i denna tanke: någon erfarenhet av sitt objekt måste en forskare ha, någon commonsense bekantskap. Men därutöver skulle jag vilja hävda, att det är en ur forskningens synpunkt ofruktbar väg, som den rena empirismen anvisar. Hur omsorgsfullt man än observerar fakta erbjuder dessa i och för sig endast *troliga* samband. I sociologien gäller dessutom att de variabler som skall observeras är så många, att man endast genom ett mycket stort antal observationer skulle kunna komma fram till en allmän sats om samband, en sats som man ändå endast skulle kunna betrakta som en hypotes för fortsatta observationer.

Såvitt jag kunnat förstå arbetar den moderna erfarenhetsvetenskapen inte med rena induktioner, utan man skyndar — efter vissa commonsense iakttagelser — på med hypotesbyggandet (se C. G. Hempel, Fundamentals of Concept Formation in Empirical Science, Chicago 1952). För att emellertid kunna framställa hypoteser, t. ex. om grupper eller samhällen, måste man vara överens om hur man använder vissa ord. Man måste alltså, innan man formulerar sina hypoteser, ange sitt språkbruk. För denna form av precisering använder vi ordet *nominell definition.* När det gäller att ge en lista över sådana allmänt antagna nominella definitioner inom sociologien, så visar det sig vara ganska svårt. På den punkten kan man möjligen säga, att sociologien är en ung vetenskap, eftersom sociologerna visar en tendens att, var och en för sig, skapa ett system av egenartade nominella definitioner. Emellertid förefaller det mig som om den svagheten skulle vidlåda en rad humanistiska och sociala vetenskaper. Inte minst de historiskt orienterade, inom vilka diskussionerna om vad som är väsentligt eller oväsentligt i ett historiskt skeende ofta tycks röra sig just om sammanblandade nominella definitioner. En rad av sociologiens tvisteämnen uppstår därför att man inte skiljer emellan reella definitioner och nominella. Man försöker t. ex. precisera sitt bruk av ordet *familj* genom att peka på en rad grupper, som commonsense betraktar som familjer, och kan på så sätt hamna i svårigheter om vissa gränsfall skall räknas dit eller ej.

En fördel med strikta nominella definitioner ligger däri, att man då även kan avgöra, om de kan översättas i ett annat språkbruk, dvs. man skulle kunna komma fram till det resultatet att det som man i skola A kallar för X, det kallar man i skola B för Y och att de resultat som skola A kommit fram till vid prövning av teorier om X kan jämföras med de resultat som skola B

kommit fram till vid prövning av teorier om Y. Ställer man åter frågan, vilket system av nominella definitioner som är det bästa, så tycks man inte ha något annat kriterium än det pragmatiska dvs. att hänvisa till forskningsresultaten.

Jag skall nu, som exempel, anföra några definitioner, som vi använder inom den s. k. Uppsalasociologien för att på så sätt något belysa ett annat problem, nämligen sambandet mellan definitioner och teoretisk konstruktion eller modell.

A. Definitioner:

1. Med *norm* menar jag ett språkligt uttryck med imperativ funktion. (Med imperativ funktion menar jag a) en beteendeuppbyggande verkan, b) en beteendeutlösande verkan.)
2. Med *normkälla* menar jag den eller de personer, som dels formulerar och uttalar normer, dels genom straff eller/och belöning övervakar normens efterlevnad.
3. Med *sanktion* menar jag den belöning eller det straff, som regelbundet är knutet till en norm och som regelbundet inträder, om normen följs resp. icke följs.
   (En handling eller ett ting är en belöning om man i gruppen mot handlingen eller tinget hyser positiva attityder. En handling eller ett ting är ett straff om man mot dessa hyser negativa attityder.)
4. Med *vana* menar jag ett, i en given situation, upprepat beteende. *Beteendet* kan vara verbalt och icke-verbalt. Icke-verbalt beteende kallar jag handling. Beteendet är upprepat emedan det förutsätts vara sammankopplat med en disposition. Med en *disposition* menar jag en benägenhet att, i en given situation, reagera med ett beteende (språkligt uttryck eller handling).
5. Med *samfärdsel* avser jag överförandet av symboler eller tecken från en uttalare till en mottagare.

B. Teoretisk konstruktion eller modell:

I en teoretisk konstruktion uttalar vi oss om sambandet mellan de olika elementen, som vi tidigare definierat.

Den i Uppsalasociologien använda modellen är *gruppen*. I denna modell har vi sammanfört de olika elementen vi ovan definierat på följande sätt.

En *grupp* består av två eller flera personer, med lika handlingsdispositioner, grundlagda av normer, som kan hänföras till samma normuttalande och normsanktionerande källa.

De olika elementens samband i modellen tänks vara det följande:

Normkällan uttalar normen och övervakar dess efterlevande. Normen utlöser ett beteende eller grundlägger en disposition. Även objekt utlöser handlingar.

Dessa samband skall betraktas som rent teoretiska eller nominella, dvs. definitionsmässiga. I den mån man säger att det *verkligen* förhåller sig på detta sätt, har man framställt en *hypotes*.

Alla hypoteser vi framställer rör sig inom denna modell. Ytterst avser de alltså att verifiera att de i modellen antagna relationerna *verkligen* gäller.

De teorier man sedan bygger upp runt denna modell och de hypoteser man på basis därav framställer kan formuleras kring vissa huvudsynpunkter, som t. ex. gruppens produktivitet, dess anpassning till den yttre fysiskt tekniska verkligheten (gruppens trivsel), den inom gruppen rådande andan m. m.

Den på så sätt uppbyggda teoretiska modellen skall kunna användas både till att pröva hypoteser om det aktuella samhället och till att beskriva samhällen, antingen dessa är av s. k. primitivt slag eller tillhör en förgången tid. Problemet blir då att begränsa en viss epok, att säga inom vilken tidrymd man rör sig. Vidare har ett historiskt material den begränsningen, att man aldrig genom att variera betingelserna kan pröva om det antagna sambandet verkligen gäller. Är man mycket strikt, kan man därför endast påstå att det historiska materialet *illustrerar* en hypotes, inte *verifierar* den.

Däremot kan fältundersökningarna, som utförts av andra personer under en annan tid, mycket väl användas för att verifiera en hypotes, under den förutsättningen att den vid de tidigare tillfällena utförda undersökningen bygger på samma nominella definitioner, som den man själv använder, eller bygger på nominella definitioner, som låter sig översättas till det egna systemet. Men antingen man nu vill beskriva samhällen eller verifiera hypoteser, så är det tydligt att man inte kan nöja sig med att genom nominella definitioner precisera sitt språkbruk. Man måste även omtolka eller översätta definitionerna på ett sådant sätt, att de få en *mätbar innebörd.* Detta betecknar man så, att de nominella definitionerna måste få en operationell anpassning. Antag t. ex. att man bestämmer anda som gruppidentifikation och vidare uppställer den hypotesen att bättre anda skall föreligga i en grupp, där källan uttalar positiva emotionella normer, än i en grupp, där källan uttalar rent föreskrivande normer. Jag måste då omforma min nominella definition så, att hypotesen går att pröva. Jag säger då, att det är ett tecken på god anda, om man uttalar sig positivt om t. ex. kommunikationssystemet inom företaget eller om arbetsledningen eller något annat. Dessa saker tänker jag då fråga medlemmarna i de två grupperna om och jag påstår att denna min nya definition av anda korresponderar mot min nominella definition.

Det förefaller mig då som om man hade ett särskilt metodologiskt problem, när det gäller att reda ut vad denna *korrespondens* innebär. För egen del kan jag inte finna någon annan lösning på frågan än att man vädjar till experter, till det sunda förnuftet eller helt enkelt bara själv bestämmer att en sådan korrespondens föreligger.

Tanken på en sådan korrespondens innebär dock ett avståndstagande från den rena operationalismen. Man antar nämligen, att det dock skall vara någon mening att tala om anda, trivsel och intelligens, för att nämna några exempel, vid sidan av de rena mätinstrumenten.

Från denna utgångspunkt blir det ävenledes meningsfullt att dels diskutera vilken operationell anpassning eller definition, som är den bästa, dels att godta två eller flera. Teoretiskt kan vi säga, att de olika operationella definitionerna korresponderar mot den nominella definitionen. Emellertid förefaller det som om man vid en verifikation av en hypotes av typen »*bättre anda föreligger i en grupp, där källan uttalar positiva emotionella normer, än i en grupp, där källan uttalar rent föreskrivande normer*» även måste förutsätta *dispositionsbegrepp*. Ty för att verifiera en sådan hypotes måste jag (1) undersöka om de två grupperna skiljer sig med hänsyn till normernas karaktär, dels (2) med hänsyn till handlingar eller attityder mot vissa angivna fenomen. (1) Vid genomförandet av undersökning (1) utgår jag ifrån att jag redan nominellt bestämt vad jag menar med emotionell och föreskrivande norm och att jag ävenledes angett hur jag i fältet skall kunna ange om den ena eller andra typen föreligger. T. ex. en emotionell norm är ett språkligt uttryck innehållande ett modalt hjälpverb samt ett värdeattribut. Man bör kunna fastställa om sådana språkliga uttryck förekommer oftare i en grupp än i en annan. Men ett sådant konstaterande är bara första steget i min strävan att verifiera hypotesen. Jag skall vidare (2) undersöka om det finns en bättre anda i den ena gruppen än i den andra. Anda har jag då definierat både nominellt och operationellt, så att jag vet hur jag skall mäta fenomenet. Jag antar alltså, att *anda* är något annat än svaren på mina frågor, nämligen något som normerna grundlagt och som jag genom mina frågor mäter förekomsten av. Genom frågorna A, B, C och D och genom en granskning av det inbördes förhållandet mellan svaren på dessa frågor avgör jag, om man med någon sannolikhet kan säga, att normerna verkligen har grundlagt detta något, vars egenskaper kommer till uttryck i svaren på mina frågor. Svaren uppfattas då som egenskaper hos dispositionen. Detta är ett i och för sig ganska grovt sätt att uppfatta svarens inbördes samband, men kan dock tjäna som en första förklaring till de antaganden jag gör, när jag t. ex. utarbetar Guttman-skalor.

För att verifiera den just nu aktuella hypotesen är det sålunda fråga om två något olika sätt att observera. (1) Först skall vi observera norm-typen. Vid den observationen är det fråga om våra iakttagelsers pålitlighet. I den vetenskapliga praktiken kan vi vid en sådan observation stå inför åtskilliga problem, men dessa kan t. ex. lösas genom att en grupp av experter avgör om den förmodade normtypen föreligger eller ej. (2) För det andra skall vi emellertid även avgöra, om den väntade dispositionen föreligger, vilket vi gör genom att verbalt stimulera gruppmedlemmarna. Vi kan då genom att granska svarens inbördes relationer påstå, att en attityd antingen föreligger eller icke föreligger. Föreligger den ej, kan vi inte säga något om vår hypotes. Föreligger den, återstår det att utröna om den föreligger i en positiv eller negativ utformning, dvs. om den föreligger i det skick, som hypotesen förutsade eller ej. Skulle det fallet inträffa, att normen föreligger på det väntade sättet och attityderna hade den väntade karaktären, får hypotesen sägas vara verifierad. Jag väntar då att jag vid andra undersökningar skall

finna samma samband mellan norm och attityd och att variationer av normens styrka skall påverka attitydens styrka.

Genom att på detta sätt framställa hypotesen så, att den gäller ett samband mellan modellens olika element, kommer frågan om mätningars reliabilitet i ett annat ljus. Om jag endast mäter en attityd utan en hypotes om ett samband, kan jag inte avgöra om en variation i svaren beror på mätinstrumentets olämplighet eller på en förskjutning i orsaksfaktorerna. Verifieras en hypotes på det sättet, som jag beskrivit, finns det inte någon mening att dessutom diskutera mätinstrumentets reliabilitet. Validitet kan i detta samband endast betyda överensstämmelse mellan nominell definition och den operationella anpassningen. Gör jag gällande, att jag kan avgöra validitet genom att t. ex. säga, att god anda måste dels komma till uttryck i vissa attityder, dels i ökad produktion, så har man, enligt detta sätt att se, framställt en hypotes om ett samband mellan tvenne aspekter av gruppens aktivitet. I och för sig är det inte orimligt, att god anda kan gå samman med låg produktion lika väl som med hög. Vad jag vill pröva är, om ett samband föreligger. Därför kan det inte vara riktigt att säga, att det är först, när god anda går samman med hög produktion, som jag fått ett mått på mitt instruments validitet. Jag kan naturligtvis nominellt definiera anda så, att jag menar, att god anda är identisk med produktivt beteende, men då har jag inte heller gjort något uttalande om validitet.

Min prövning av en sociologisk hypotes kan ske efter följande linjer:

1. Observationer i fältet av ett samhälle i dess helhet i överensstämmelse med den socialantropologiska metoden. Någon verifikation i sträng bemärkelse blir det då inte fråga om, men en hypotes kan dock göras i hög grad sannolik.
2. Mätningar i fältet. Dessa mätningar kan antingen baseras på fältets hela befolkning eller ske på ett representativt stickprov. Resultaten kan inte heller i detta fall sägas helt verifiera hypotesen, enär jag aldrig helt har kunnat kontrollera olika variabler.
3. Mätningar i fältet av extremgrupper. Hypotesen påstår t. ex. att medlemmar av grupp A skall vara positivare än medlemmar av grupp B. Jag uppsöker då i fältet grupper A och grupper B och försöker att få dem att överensstämma i alla andra avseenden än i fråga om den faktor, som hypotesen sade skulle vara olika. Jag utväljer t. ex. en grupp, i vilken normen är klart föreskrivande och en annan grupp, i vilken den är klart emotionellt laddad, men försöker att få lika stora grupper, grupper med samma åldersfördelning osv. I detta fall är gruppens representativitet av underordnad betydelse.
4. Experiment i laboratorier. Vid ett sådant tillvägagångssätt väljer jag ut gruppmedlemmarna slumpmässigt, så att de alldeles godtyckligt hamnar i grupp A eller grupp B. Sedan bearbetar jag grupp A med ett slags normer och grupp B med ett annat slags normer och noterar olikheten i handlingar eller attityder.

Enligt min mening är det framför allt genom att ytterligare utveckla tillvägagångssätt 3 och 4 som sociologien kan göra betydande framsteg.

Sjöfolket och socialpolitiken

Av förbundssekreterare *Gunnar Carlsson*, Svenska sjöfolksförbundet

För den yrkesgrupp, som sjöfolket representerar, har åtgärder i riktning mot lagstiftning av socialpolitisk karaktär alltid varit ett aktuellt och brännande problem. Själva yrkets karaktär och de förhållanden, under vilka det utövas, skiljer sig så avsevärt från andra yrkesgrupper, att de socialpolitiska ingripandena i de flesta fall måste få en speciell utformning för att överhuvudtaget kunna föras ut i praktisk tillämpning.

Lagar och förordningar rörande sjömännen har både i Sverige och andra länder existerat i många hundra år. Den första svenska sjölagstiftningen återfinns i »Björkörätten», som härstammar från 1200-talet. I såväl denna lag som i lagar av betydligt senare datum ända fram till 1864 års sjölag, reformerad 1891, saknades praktiskt taget några bestämmelser i form av skydd för sjömannens rättsställning. Även i den mån sådana bestämmelser fanns, var de i praktiken för sjömannens vidkommande värdelösa, enär han inte hade någon instans att vända sig till, som kunde eller ville värna en oförrätt.

Om man följer den socialpolitiska utvecklingen i vårt land, skall man finna, att sjömansyrkets utövare betydligt senare än andra yrkesgrupper kom att bli delaktiga av den moderna sociallagstiftningens förmåner. Här har otvivelaktigt de gamla sjömanslagarna tillsammans med en förljugen romantik kring sjömansyrket som sådant spelat en betydande roll som återhållande och bromsande faktor. Om man i den allmänna opinionens ögon lyckats att få sjömannen betraktad som en mer eller mindre romantisk och ansvarslös figur, så är det ganska naturligt, att man från redarhåll i det längsta stretade emot, när det gällde att ge sjömännen en anständig ekonomisk och social trygghet. Genom att omväxlande inta den attityden att vid överläggningar på nationell basis hävda, att sjöfolkets sociallagstiftningsfrågor endast kunde lösas i internationellt sammanhang och vid internationella konferenser lika energiskt hävda att det var frågor, som endast kunde lösas på grundval av varje enskilt lands eget nationella utgångsläge, lyckades man ganska effektivt förhindra att sjöfolkets egna ansträngningar för att nå fram till samma sociallagstiftningsbestämmelser, som gällde för arbetare i land, i betydande utsträckning misslyckades eller i bästa fall avsevärt försämrades.

Den första lagen om sjöfolkets arbetstid kom till stånd den 24 oktober 1919 och hade då närmast karaktären av ett provisorium. Trots att denna

sjöarbetstidslag varit föremål för revision och utbyggnad åren 1926 och 1938 och att den nu gällande lagen tillkommit så sent som 1948, har sjöfolket som yrkesgrupp betraktad ännu inte i arbetstidsavseende kommit upp i paritet med den 48-timmarslag, som arbetarna i land erhöll redan 1919. En av orsakerna till detta torde vara det beslut, som fattades vid den tidpunkt efter första världskrigets slut, då man drog upp riktlinjerna för en internationellt sett likvärdig sociallagstiftning och därvid bröt ut sjöfolkets arbetstidsfrågor från den stora gemenskapen samt hänvisade dessa till kommande specialkonferenser.

Det är betänkligt, att man i dag, då man från arbetstagarna inom en rad näringsgrenar på fullt allvar framför krav om ytterligare arbetstidsförkortning (med sikte på 40-timmarsvecka) måste konstatera, att stora delar av sjömanskåren ännu inte kommit i åtnjutande av förmånen av 48-timmarsveckan. I närtrafiken är arbetstiden i lag fastställd till 112 timmar, fördelad på två veckor i följd med den begränsningen, att man inte inom loppet av två på varandra följande dygn kan ta ut mer än 24 timmars arbetstid utan att betala övertidsersättning. Övertidsarbetets längd är »begränsad» till 24 timmar per vecka, vilket innebär att under det att en arbetare i land har sin skyldighet att utföra övertidsarbete fastställd till 200 timmar per år, vilket timantal efter särskilt medgivande kan utsträckas till 350 timmar, så är en sjöman enligt nu gällande lag förpliktad att utföra upp till 1 248 övertidstimmar per år. Ekonomipersonalens arbetstid är i lagen fastställd till 10 timmar per dygn ombord i passagerarfartyg och 9 timmar i lastfartyg, och i fartyg under 500 brutto registerton saknas i lagen varje som helst begränsning av arbetstiden för serveringspersonal, vilken är i huvudsak anställd för passagerarnas uppassning och förplägnad. Det är följaktligen ej överraskande, att man från sjöfolkets sida kräver en rättvisare socialpolitik gentemot sjömansyrkets utövare.

Den nya semesterlagen omfattar jämväl sjöfolket, men utan att den kompletteras med en bestämmelse om rätten till att efter semestertidens slut återvända till sin anställning ombord, blir den i de flesta fall en semesterförmån, som endast existerar på papperet. Vederbörande sjöman, som önskar ta ut sin semester, tvingas i regel att sluta sin anställning även med risk av en längre tids arbetslöshet, innan han får möjligheter att på nytt få ett arbete ombord i ett fartyg. Även här står sjömanskåren således i en sämre ställning än andra arbetargrupper. När det gäller frågor om arbetarskyddet ombord i fartygen saknas fortfarande bestämmelser av samma karaktär som när det gäller arbetsplatser i land.

En effektivering av sjöfolkets hälsokontroll är ett av de stora socialpolitiska problemen för sjömanskårens vidkommande, och i detta sammanhang kommer frågan om sjöfolkets sjukförsäkring in som ett nödvändigt komplement för att skapa förutsättningarna för social och ekonomisk trygghet. I detta avseende har man i andra länder, exempelvis i Norge, kommit betydligt längre än vad vi gjort i Sverige

En annan fråga, som är av vital betydelse icke endast för sjömanskåren

som sådan utan för hela sjöfartsnäringen är yrkesutbildningsfrågan. I detta avseende råder en fullständig enighet inom alla de ämbetsverk, näringsgrupper och organisationer, som har anknytning till sjöfartsnäringen. Sjöfolkets yrkesutbildning kan och får inte nonchaleras på sätt som hittills skett. Om Sverige skall kunna behålla och ytterligare befästa sin ställning som sjöfartsnation, måste möjlighet under statlig och kommunal medverkan skapas för att få till stånd internatskolor för sjöfolk av samma typ och karaktär, som sedan många år tillbaka existerar exempelvis i Danmark, Norge, Holland, England etc.

Slutligen vill jag med några ord beröra en för sjöfolkets vidkommande ytterst betydelsefull socialpolitisk fråga, nämligen skattefrågan. Jämfört med andra medborgargrupper står sjöfolket även i skatteavseende i en särställning. Den svenska sjöfartsnäringens strukturförändring har ytterligare aktualiserat behovet av specialbestämmelser för sjöfolket i skattetekniskt avseende. Kravet om en definitivt uträknad sjömansskatt innebär inte något försök från sjöfolkets sida att undandra sig sina skatteplikter varken mot staten eller kommunen. Dessa förpliktelser måste emellertid stå i en rimlig proportion till vad sjöfolket, jämfört med andra skattebetalare, får ut av sina skattepengar.

En betydande del (omkring hälften) av den svenska handelsflottan sysselsätts i dag uteslutande i trafik på utländska hamnar. De ombordanställda har mycket små möjligheter att få del av den sociala och kulturella omvårdnaden, som med hjälp av skattemedel står till medborgarnas förfogande här hemma i Sverige. Den saken är man naturligtvis inte okunnig om vare sig i den statliga eller den kommunala förvaltningen. Detta hindrar emellertid inte, att kravet på en gentemot sjöfolket rättvist upplagd skatteavvägning från både kommunalt och statligt håll stöter på ett benhårt motstånd. Att sjöfolket i dag betalar betydligt högre skatter, än de enligt de gällande skattelagarna skulle ha skyldigheter till, torde vara ett faktum, som man mycket väl känner till i vederbörande sjömäns hemortskommuner. Svårigheterna för sjömännens vidkommande, i all synnerhet bland dem som är sysselsatta i trafik på främmande världsdelar, att i rätt tid eller överhuvudtaget alls insända sina deklarationer, är man säkerligen på många håll inom skattetekniskt skolade kretsar fullt klar över. Uteblivna deklarationer innebär skönstaxering, vilket betyder, att en sjöman, som underlåtit eller icke haft möjlighet att insända sin deklaration, kommer att krävas på skatt för inkomst, som han aldrig någonsin haft. Bland de argument, som förts fram gentemot sjömännens krav på en rättvis specialbeskattning har man anfört, att den medborgargrupp, som det här skulle komma att gälla var i förhållande till landets invånarantal eller låt oss säga skattebetalarantal, så obetydlig, att det inte funnes några skäl som talade för att en sådan skattetekniskt sett speciallag borde komma till stånd.

Ja, är vi överens om att en grupp i samhället, på grund av omständigheter som den själv inte råder över, befinner sig i ett specialläge, så bör man väl i all rimlighets namn vara lika överens om att denna grupp, även om den i det

stora sammanhanget är ganska obetydlig, dock ges den rättvisa, som man förutsätter skall komma alla medborgare i samhället till del. Sjöfolksförbundet hyser den förhoppningen, att varken de kommunala eller de statliga myndigheterna kommer att underlåta att på bästa möjliga sätt ge sjöfolket en rättvis behandling, åtminstone i skatteavseende. Det finns alla skäl att här understryka, att en grupp av samhällsmedborgare, som på grund av karaktären av det yrke, som de valt som sitt, måste avstå från en massa förmåner, som kommer andra medborgare till del (de måste avstå från ett normalt familjeliv, de får inte tillfälle att under månader och år träffa sina anhöriga och sina familjer, de är isolerade från allt vad ett modernt utbyggt socialpolitiskt och ekonomiskt samhällssystem kan ge sina medborgare), inte hur länge som helst kan finna sig i att bli betraktade som en medborgargrupp, vilken man visserligen är intresserad att få skatt av, men som man inte anser sig ha motsvarande skyldighet mot och med hänsynstagande till alla deras specialförhållanden ge dem en känsla av att de är en del i den stora gemenskapen, som återfinns inom ett nationellt lands suveräna gränser.

Vi har från förbundets sida under den senaste tiden lagt märke till en hel del mer eller mindre förstuckna antydningar om att sjöfolket, med hänsyn till den internationella konkurrensen, »*tillfälligtvis*» skall avstå från en del av de socialpolitiska förmåner, som under de senaste åren sent omsider kommit sjöfolket till del. Här önskar vi endast understryka, att man från förbundets sida icke kommer att ge avkall på någon av dessa förmåner.

Det är med mycket stor förvåning vi har iakttagit försäljning av äldre svenskt tonnage till Italien, Tyskland etc. Tonnage, som har försålts från rederier, som i olika sammanhang beklagat sig över den mer och mer tilltagande internationella konkurrensen inom sjöfartsnäringen och kanske då framför allt trampfarten.

Det torde vara ytterst sällsynt, att man inom någon näringsgren, på sätt som i viss mån skett inom sjöfarten, till sina argaste konkurrenter överlämnat instrument eller resurser, som på mycket kort sikt skulle ha medverkat till att konkurrensen skulle ha blivit än hårdare. De tusenlappar, som de svenska tramprederier, vilka under den senaste tiden sålt ett antal äldre fartyg till andra sjöfartsnationer, har fått i inkomst för dagen, måste betyda ganska litet, om dessa rederier i fortsättningen tänkt att medverka till upprätthållandet av en svensk sjöfartsnäring. Från Sjöfolksförbundets sida måste vi klart säga ifrån, att vi varken ur socialpolitisk, ekonomisk eller nationell synpunkt kan förstå dessa rederiers handlingssätt.

Det är en sak till, som vi har anledning att i det här sammanhanget anmärka på, och det är den illojala konkurrensen, som mer och mer utbreder sig inom sjöfartsnäringen från rederiers sida, vilka har sina fartyg under Panamas, Honduras, Liberias eller liknande exotiska nationers flaggor. Vi har förgäves letat efter en konsekvent reaktion från svensk sjöfartsnärings sida gentemot de kapitalintressen, som, utan hänsyn till socialpolitiska eller

nationella ekonomiska synpunkter för snöd vinnings skull sätter sina fartyg under dylika nationers flagg.

Vi är inom Sjöfolksförbundet fullt medvetna om, att både de socialpolitiska och ekonomiska problemen måste behandlas inte bara i de nationella utan även i de stora internationella sammanhangen. Ansvaret för att det internationella samarbetet i detta avseende inte fungerar på ett tillfredsställande sätt drabbar inte oss, utan måste vi nog fastslå, att detta ansvar måste läggas, ur vår synpunkt sett, på svagheten i sjöfartsnäringens internationella kontakter.

Abortbetänkandet

Av socialläkaren *Gunnar Inghe,* Stockholm

Det betänkande i abortfrågan, som avgetts av 1950 års abortutredning (SOU 1953: 29), refereras här av en av de sakkunniga. Kommitténs ordförande har varit borgmästaren Sven Lutteman.

Red.

1950 års abortutredning har inte haft till uppdrag att skriva om abortlagen. Indikationerna för legal abort har betraktats som givna. Det har i stället gällt att undersöka effekten av det tillämpade systemet och att föreslå förbättringar av de nuvarande hjälpåtgärderna för abortsökande kvinnor.

Risker. Till en början har utredningen gjort en sammanställning av vad man nu vet om aborternas risker. Vad primärkomplikationerna beträffar är dessa vid illegal abort ofullständigt kända. Det finns spridda undersökningar, som bl. a. tyder på en betydande sjuklighet med många feberfall och även en viss dödlighet, som dock i den senaste statistiken avsevärt understiger 1 %. Vid legal abort är dödligheten vid enbart abort 0,6 promille, vid abort + sterilisering 2,7 promille. Till jämförelse kan nämnas, att mortaliteten vid en normal förlossning också beräknas till omkring 0,6 promille. Primärkomplikationerna för övrigt är alltjämt ofullständigt kända men torde numera icke vara allvarligare eller oftare förekommande än vid förlossning.

Senkomplikationerna uppges alltjämt vara ofullständigt kända. Undersökningar pågår, som bör kunna avhjälpa denna brist. I ett avsnitt om de psykiska senföljderna refereras olika sinsemellan ganska motstridiga undersökningar, som synes tyda på att kvinnornas psykiska reaktion efter ingreppet växlar. Det beror förmodligen i stor utsträckning på utvecklingen av deras personliga förhållanden och miljösituation efter abortingreppet. All generalisering rörande psykiska efterverkningar bör sålunda ske med största varsamhet. Både i Danmark och Sverige är problemet f. n. föremål för grundliga psykiatriska efterundersökningar.

En annan livligt diskuterad fråga, som utredningen haft särskilt uppdrag att undersöka, är suicidalrisken. Det är känt, att ganska många abortsökande kvinnor hotar med självmord, om de inte beviljas abort. Det brukar i olika sammanställningar röra sig omkring 15 %, oftare bland ogifta än bland gifta. En undersökning rörande 759 kvinnor, som 1947 och 1949 fått

avslag på sin ansökan om legal abort, visade dock att ingen efteråt begått självmord. Att både självmord och självmordsförsök förekommer är dock känt. Olika erfarenheter därav refereras i betänkandet. Självmordsrisken får alltså inte underskattas. Utan abortlag eller med en mera restriktivt tillämpad lag är det enligt utredningen ej otroligt, att sådana fall skulle inträffa emellanåt i större omfattning. Med nuvarande praxis synes dock risken för suicidium vara relativt liten.

Däremot är det ganska vanligt att avslag leder till illegal abort. Det är enligt vissa undersökningar särskilt vanligt bland de emotionellt ytterst laddade, upprivna och desperata kvinnor, som befinner sig i otrohetssituation, under svårt konventionellt tryck eller i akuta erotiska svårigheter med barnafadern. Enligt en göteborgsundersökning skulle inte mindre än över $^1/_4$ av sådana kvinnor illegalabortera efter en avslagen abortansökan.

Abortfrekvensen. Abortfrekvensens förändringar är en av de viktigaste frågorna när det gäller att bedöma effekten av de olika samhällsåtgärderna och inte minst lagstiftningen. Meningen med den begränsade legalisering, som införts i Sverige, är ju först och främst att komma åt de illegala aborterna och att få dem delvis ersatta med legala, helst så att nedgången av antalet illegala aborter överskrider stegringen av antalet legala. Det senare har man tänkt sig kunna åstadkomma genom att abortsökande kvinnor blir föremål för personlig och social hjälp som gör att de i viss utsträckning avstår från abort.

Nu är detta ett mycket svårt problem att undersöka. Antalet illegala aborter är nämligen inte närmare känt. Genom att på olika stickprov undersöka hur många illegalaborterande kvinnor, som under olika år lagt in sig på sjukhus för behandling, har emellertid utredningens sekreterare fått fram vissa procenttal, som tillåter en indirekt beräkning av antalet illegala aborter under dessa år. Beräkningarna är rätt summariska och behäftade med stora felkällor och kan därför inte tillåta några säkra uttalanden. De torde dock under alla förhållanden vara tillförlitligare än vissa tidigare undersökningar, där man dragit vittgående slutsatser om förändringarna av abortfrekvensen utan att ta den minsta hänsyn till de många illegala abortfall, som icke behandlats på sjukhus.

Det visar sig nu, att det i utredningens bilagor framlagda materialet närmast talar för att de illegala aborternas frekvens minskat i ungefär samma utsträckning som de legalas ökat. De illegala och legala aborterna synes, heter det, förhålla sig till varandra som två kommunicerande kärl. De legala aborterna har ju sedan slutet av 30-talet ökat från cirka 500 till något över 6 000 1951. Senare har skett någon nedgång. Anledningen till denna nedgång diskuteras av utredningen utan att man dock kan komma till något säkert resultat. På grund av den nyssnämnda relationen mellan legala och illegala aborter kan den ju inte utan vidare betraktas som en glädjande sak; det är tänkbart att det samtidigt skett en motsvarande stegring av antalet illegala abortfall.

Enligt utredningen är det anmärkningsvärt att den totala abortfrekvensen — illegala + legala aborter — förhåller sig så pass konstant. Man menar att det beror på att abortfrågan intimt sammanhänger med samhällets allmänna sociala struktur. Det torde därför behövas mycket långt gående reformer av både socialt och social-psykologiskt slag för att avgörande framgångar skall kunna vinnas i kampen mot aborterna. Att det på längre sikt möjligen skett en viss nedgång framgår i viss mån av det framlagda resultatet. På den punkten är dock utredningen ytterst försiktig i sina uttalanden.

Klientelets struktur. Samtidigt som antalet legala aborter ökat och illegala minskat har skett en viss omstrukturering av abortklientelet. Aborterna är fortfarande vanligast i storstäderna och mera agglomererade områden. Flertalet götalandslän visar dock inte längre samma förhållandevis låga frekvens som för ett tjugutal år sedan.

Vad civilståndet beträffar överväger gifta bland det legala klientelet och ogifta bland det illegala. Skillnaden är ganska avsevärd och tycks bli starkare undan för undan. Det tyder ju på att det framför allt är de gifta, som lämnar de illegala abortörerna och i stället söker legal abort, medan de ogifta är svårare att fånga in av samhällsapparaten.

Alltjämt är abortfrekvensen bland ogifta mycket hög. Om man bortser från spontanaborterna kan det beräknas, att cirka 46 % av de ogifta kvinnornas havandeskap avbryts, oftast på illegal väg. Motsvarande siffra för de gifta är cirka 5 %. I Stockholm är siffrorna ännu högre, nämligen 68 % resp. 15 %. Då man vet hur många som gifter sig gravida kan det dessutom beräknas, att ungefär varannan ogift gravid kvinna i Stockholm avbryter havandeskapet genom abort, medan knappt $^1/_4$ föder sitt barn ogifta och drygt $^1/_4$ sedan de gift sig.

Förändringarna av ålderssammansättningen är mindre markanta, men vissa data tyder på en viss förskjutning av klientelet till yngre åldrar. Sannolikt sker också en ökad rekrytering av det legala abortklientelet bland s. k. »utsläpade mödrar» o. dyl.

Vissa uppgifter lämnas om abortförekomsten bland olika yrkesgrupper och socialskikt. Bostadsförhållandena synes i åtskilliga fall spela en inte oviktig roll för uppkomsten av en abortsituation. Det gäller både bostadslöshet, trångboddhet och dåliga bostadsförhållanden för övrigt. Vidare är abortklientelet ovanligt barnrikt. De abortsökande består alltså ingalunda av människor som i särskilt hög grad försöker undandra sig att sätta barn till världen.

Förbindelsernas art spelar även en betydande roll. I omkring 6 % gäller abortansökningarna från gifta kvinnor otrohetsfall, bland tvåläkarärendena ännu flera. Av de ogifta är en del samboende och ungefär hälften tycks ha haft stadigvarande sällskap med barnafadern. Många har dock haft tillfälliga eller mera kortvariga förbindelser, i olika material varierande omkring $^1/_3$ av samtliga fall. Vanligast är sådana förbindelser, som man kunde

vänta, bland de yngre. Bland de gifta är otrohetsfallen vanligare bland personer tillhörande socialgrupp I och II än socialgrupp III. I socialgrupp I och II är det också vanligare att de ogifta haft kortvariga förbindelser än i socialgrupp III, där flera varit samboende eller haft långvarigt sällskap.

Att barnafaderns attityd till graviditeten och överhuvudtaget förbindelsens art spelar en mycket stor roll som abortframkallande faktor är otvivelaktigt. Det gäller inte bara de ingalunda ovanliga fall, där barnafadern är psykiskt sjuk, abnorm eller alkoholiserad. Även andra kan stundom utsätta kvinnan för allvarliga påtryckningar eller visa en markant likgiltighet för hennes öde, som verkar direkt pådrivande.

De vanligast somatiska sjukdomarna bland abortklientelet är affektioner i rörelseorganen, klenhet och undernäring, tuberkulos samt organiska nervsjukdomar. Bland de psykiska sjukdomarna är de helt dominerande diagnoserna »depression» samt insufficienstillstånd av olika slag. Av nämndärendena är drygt hälften somatiskt friska men endast cirka 10 % psykiskt fullt friska, vilket framför allt beror på de talrika insufficienstillstånden. Det finns också en påtaglig skillnad mellan olika sociala grupper beträffande de sjukdomar, som figurerar i aborthandlingarna. Kroppsliga sjukdomar överväger på landsbygden, bland lägre socialskikt samt bland gifta och äldre kvinnor med många barn. Detsamma gäller fall med uttröttningstillstånd och klenhet, medan psykiska insufficienstillstånd överväger i städerna, särskilt storstäderna, bland ogifta och förut gifta, i socialgrupp I och II samt hos yngre kvinnor och kvinnor med få barn.

Motiv och miljöfaktorer. Motivbildningen är alltid mycket komplicerad. Vanligen föreligger en rad skäl. Det är också tydligt att ju djupare man försöker tränga in i den abortsökandes situation, desto mer komplicerad synes den vara. Det som i första hand framträder är i regel sociala och ekonomiska skäl. Ofta framkommer så småningom även mera personliga motiv, erotiska svårigheter, familjebekymmer och slutligen även socialpsykologiska sammanhang, om vilka kvinnan kanske själv endast är svagt medveten och som knappast längre förtjänar rubriken motiv. Man finner på det viset alla möjliga sociala och personliga bekymmer representerade. I den mån de motsvaras av en objektiv verklighet, innebär det, att de sociala, psykologiska och medicinska svårigheter, som karakteriserar abortsituationen, är utomordentligt brokiga och skiftande från fall till fall. Ur reformsynpunkt innebär detta, att hela problemet måste vara ytterligt svårbemästrat och besvärligt att komma till rätta med.

Vad de olika miljöfaktorerna beträffar, ökar de sociala faktorerna i betydelse i samma mån som agglomereringen minskar. Däremot förefaller familjemotsättningar och erotiska konflikter vara vanligast i städerna. Bland gifta är det vanligast med sociala faktorer och familjemotsättningar av olika slag, bland ogifta och yngre med konventionella faktorer och erotiska förhållanden. Dessa senare är även påtagligt vanligare bland yrkes-

utövande än bland icke yrkesutövande kvinnor, bland vilka sociala faktorer som ekonomiska svårigheter och arbetsbördan i hemmet dominerar. Är det många barn i familjen, dominerar hustruns arbetsbörda och alkoholism hos maken helt bland miljöfaktorerna.

Indikationer. Bland indikationerna har »svaghet» och »förutsedd svaghet» under senare år visat en oavbruten stegring, medan den eugeniska indikationen och indikationen »sjukdom eller kroppsfel» minskat relativt. Avslag är vanligast för sökanden från städerna, för ogifta, för unga samt för barnlösa. Tvåläkarärenden är vanligare på landsbygden än i städerna och likaledes överrepresenterade bland gifta hemmakvinnor samt bland kvinnor från socialgrupp I och II. Även kvinnor med få barn erhåller oftare abort på tvåläkarintyg än kvinnor med många barn.

En anmärkningsvärd omständighet är att de olika miljöfaktorerna är så pass jämnt spridda över de olika indikationerna. De sociala förhållandena är i själva verket långt ifrån betydelselösa även vid rent medicinska indikationer. Det är sålunda praktiskt taget aldrig likgiltigt under vilka yttre omständigheter en kvinna lever, även om naturligtvis de sociala skälen aldrig blir de avgörande.

Utredningen är kritisk mot den nuvarande bestämmelsen om sterilisering som villkor för att abort skall kunna företas på eugeniska indikationer. Särskilt åberopar man därvid den avsevärt ökade dödlighetsrisken vid samtidig abortprovokation och sterilisering. Det händer också att steriliseringsvillkoret föranleder grovt abnorma och efterblivna abortsökande att hellre föda barnet, vilket från samhällets synpunkt betecknas som beklagligt. Särskilt när det gäller yngre kvinnor kan dessutom steriliseringen vara ett vanskligt ingrepp, då man ju inte kan vara säker på om inte en eftermognad kan inträda. Utredningen anser därför att steriliseringsvillkoret helt skall strykas ur abortlagen. Samtidigt förs fram tanken på införandet av en social abortindikation gällande kvinnor, som är uppenbart olämpliga att handha vårdnaden av barnet, som t. ex. vid svår psykisk abnormitet, vilken inte är klart ärftlig eller komplicerad med insufficienssymtom. Direkta förslag härom har dock utredningen inte haft bemyndigande att framlägga.

Sociala och ekonomiska hjälpåtgärder. Utredningen går i fortsättningen kritiskt igenom de sociala och ekonomiska hjälpåtgärder, som f. n. kan utnyttjas för att hjälpa abortsökande kvinnor. Bestämda förslag framläggs dock icke då socialförsäkringsutredningen f. n. verkställer en översyn av samhällets hjälpverksamhet i samband med havandeskap och barnsbörd.

Utredningen understryker särskilt att frågan om gottgörelse för utebliven inkomst under graviditet och tiden närmast efter nedkomsten är en angelägenhet, som kräver ingripande från samhällets sida i form av moderskapsförsäkring eller på annat lämpligt sätt.

Det erinras också om bostadsutredningens förslag om ett särskilt bostadsbidrag för grupper, som inte kan få familjebostadsbidrag, t. ex. ensamstående mödrar med ett barn. Detta förslag medtogs inte i propositionen (nr

138) till 1953 års riksdag. Abortutredningen anser, att frågan bör upptas till förnyad prövning. Frågan om behovsprövningen på bostadsmarknaden diskuteras också i anslutning till Hyresregleringskommitténs betänkande (SOU 1952: 37). Kommittén hade ju i princip — efter hörande av abortutredningen — tänkt sig att personer i abortsituation, för vilka bostadsförhållandena ansågs utgöra ett viktigt inslag i orsakssammanhangen skulle kunna få förtur i bostadsförmedlingen. Abortutredningen understryker nödvändigheten att vid bostadspolitikens framtida utformning tillbörlig hänsyn tas till de frågor, som sammanhänger med abortproblemet och att på området erfarna personer bereds tillfälle att göra sina synpunkter gällande. Beträffande kategorihusen anser utredningen, att nackdelarna överväger och vill inte rekommendera fortsatta åtgärder utefter den linjen. De vanliga mödrahemmen anser utredningen i huvudsak bedrivas tillfredsställande. Däremot bör verksamheten vid hemskolorna göras till föremål för översyn. Daghemmens stora betydelse i detta sammanhang understryks också.

Framför allt för ensamma mödrar blir omhändertagandet och vården om barnen vid sjukdomsfall verkliga bekymmer. Ibland framkommer tanken härpå redan hos den gravida ogifta kvinnan och är då ägnad att bli ytterligare en abortpådrivande faktor. Utredningen anser det angeläget, att man prövar alla tänkbara utvägar att hjälpa de ensamstående mödrarna i denna situation. Helst borde detta ske genom att samhället skyddar dem för de ekonomiska följderna av ett inkomstbortfall, om de stannar hemma från sitt arbete och vårdar det sjuka barnet. Även möjligheten att lämna social hemhjälp har stort abortprofylaktiskt värde och hjälpens värde stiger, om den kan utfästas bli regelbunden för en längre tidsperiod.

Tillrådan av adoption bör enligt utredningen ske med största urskiljning. Särskilt när det gäller unga kvinnor synes det kunna vara förenat med våda att utsätta dem för den psykiska press, som en förutsedd omsvängning i deras känsloliv kan medföra och som ställer dem i en ny konfliktsituation mot slutet av graviditeten. Fall med lycklig utveckling kan väl påvisas men även fall, där allvarlig psykisk skada uppstått. Som argument vid kurators samtal med en abortsökande kvinna måste adoption betecknas som direkt förkastlig. I den mån den visar sig vara lämplig vid fullföljd graviditet måste verksamheten handhas av kompetent personal.

I anslutning till en redogörelse för den konvention angående skydd vid havandeskap och barnsbörd, som Internationella arbetsbyrån framlade 1952 och som föranledde proposition vid 1953 års riksdag (nr 73), påpekar utredningen bland annat, att möjligheten att ta bort den särskilda karenstiden i lagen om förbud mot arbetstagares avskedande bör undersökas. Av stor vikt är även att rätten till nödvändig ledighet även utöver amningstiden övervägs; redan nu bör de socialvårdande organen ta hänsyn till detta behov vid prövning av rätten till socialhjälp.

Prövningsförfarandet. Det nuvarande prövningsförfarandet vid beviljande av legal abort har till cirka 85 % kommit att bli centraliserat till medicinal-

styrelsens socialpsykiatriska nämnd. Nämndens arbetsbelastning har därigenom kommit att bli alltmer betungande, vilket mötts med en fördubblad uppsättning ledamöter. Det har emellertid lett till en ständig växling av nämndens sammansättning. Någon personlig kontakt med klientelet kan inte komma till stånd, vilket synes särskilt otidsenligt nu, då man i allt mer växande grad söker tillgodose de personliga momentens stora betydelse i all hjälpande och omvårdande verksamhet. Därtill kommer att det material, på vilket nämnden har att stödja sitt beslut, inte är i alla avseenden tillfredsställande. Det s. k. A-intyget, i vilket skall redovisas den sökandes yttre förhållanden, är i närmare 40 % av fallen författad av en anhörig. Naturligtvis blir sådana intyg ofta nog i hög grad subjektiva och färgade och inte heller har man garanti för att alla andra utvägar ur abortsituationen än den legala aborten verkligen prövats. Läkarintygen är inte heller alltid utan anmärkning. De är inte sällan mycket knapphändiga och ofullständiga. Då graviditeten ofta är långt framskriden har nämnden ibland inte tid att införskaffa ytterligare utredning utan får försöka fälla sitt avgörande på det knapphändiga material som står till buds. Endast sällan kan nämnden under sådana förhållanden gå emot de intygsskrivande läkarna — med någon överdrift kan det sägas, att varje legitimerad läkare i landet, som ju har rätt att skriva ifrågavarande intyg, kommit att bli den egentliga avgörande instansen utan att dock bära vare sig det formella eller reella ansvaret.

På grund av dessa förhållanden föreslår utredningen, att prövningsförfarandet decentraliseras och förläggs till lokala prövningsinstanser. Inom varje sjukvårdsområde bör inrättas en nämnd för prövning av ansökningar om legal abort; i Stockholm torde två nämnder komma att behövas. Nämnden bör bestå av två läkare och en tredje ledamot med beprövad social erfarenhet, självständighet och gott psykologiskt omdöme. Både kvinnor och män bör vara representerade. Av läkarna bör den ene vara psykiater, den andre gynekolog. Den tredje ledamoten bör vara ordförande och förordnad av Kungl. Maj:t för två år i taget. Häremot har en ledamot i utredningen reserverat sig. De två läkarledamöterna bör utses av medicinalstyrelsen.

Den lokala nämnden skall pröva och avgöra alla ansökningar om legal abort med undantag av s. k. nödfall, vilka liksom hittills skall avgöras av en enda läkare samt de eugeniska fallen, vilka skall överlämnas till medicinalstyrelsen. Finner medicinalstyrelsen att det inom någon lokal nämnd finns tillräcklig arvsbiologisk sakkunskap företrädd kan den dock delegera även prövningen av sådana ärenden till ifrågavarande nämnd.

En abortsökande skall vara skyldig att vända sig med sin ansökan till nämnden i det sjukvårdsområde, där hon vistas stadigvarande. Däremot kan utredningen inte förorda något »bostadsband» inom området, när det gäller utförandet av abortingreppet.

Inom nämnden fattas beslut med enkel röstövervikt. Om en ledamot har skiljaktig mening kan han överklaga beslutet hos medicinalstyrelsen. Den abortsökande kvinnan skall också ha rätt att överklaga ett avslag hos medicinalstyrelsen. Styrelsen skall även utöva inspektion över nämndernas

verksamhet och noga följa utvecklingen bl. a. genom att samtliga de av de lokala nämnderna prövade ärendena inom viss tid inrapporteras.

Besluten inom nämnden skall i regel grunda sig på personlig kontakt mellan den sökande och nämndens ledamöter. En sådan kontakt bör kunna ordnas på ett relativt enkelt och smidigt sätt. De två läkarledamöterna kommer att i övervägande flertalet fall träffa kvinnan i och för undersökning. För den tredje ledamoten bör möjlighet ordnas till mottagning i anslutning till det sammanträde i nämnden, då ärendet skall avgöras. Dock skall nämnden ha befogenhet att besluta befrielse från skyldighet för den sökande att ta personlig kontakt med nämndens samtliga ledamöter i fall, där på grund av innehållet i föreliggande utredning sådan kontakt uppenbarligen skulle sakna betydelse eller orsaka skada. Den sökande har ju träffat — förutom kuratorn — även den intygsskrivande läkaren. Viktigt är naturligtvis att hela detta förfaringssätt ges en så litet byråkratisk prägel som möjligt och att personlig hänsyn, förståelse och psykologisk inlevelse i de abortsökandes svåra situation sätter sin prägel på det hela.

På varje ort där en lokal nämnd är verksam, skall i regel finnas en rådgivningsbyrå, som biträder nämnden i dess arbete. Den förberedande handläggningen och den abortprofylaktiska verksamheten bör skötas av kurator anställd vid rådgivningsbyrån. I alla ärenden skall föreligga en socialutredning, företagen av en härför lämplig och utbildad social tjänsteman, om möjligt en kurator. Det innebär bl. a. garanti för att med den sökande även diskuteras andra utvägar än abort och att en förebyggande verksamhet sätts in. Så bör alltså ske vid samtliga indikationer, även rent medicinska. Miljösituationen har ju nästan alltid betydelse. Endast i undantagsfall bör nämnden kunna ge avkall på detta krav. Härigenom kommer de lokala nämnderna att få större möjlighet att pröva andra utvägar ur abortsituationen än legal abort.

Tvåläkarintygen vill utredningen helt slopa. Härtill finns många skäl. För det första bör socialutredningar som regel företas vid samtliga indikationer. En stickprovsgranskning av ett antal tvåläkarintyg har vidare visat, att det i åtskilliga fall skulle ha blivit avslag om ärendena prövats i socialpsykiatriska nämnden. Särskilt gäller detta vid psykisk sjukdom, svaghet och förutsedd svaghet, där cirka hälften av allt att döma skulle ha lämnats utan bifall. I en annan stickprovsundersökning befanns det, att det i flera fall helt saknades uppgifter om sjukdom trots att abort företagits; sociala svårigheter av olika slag åberopades. Kvinnor ur socialgrupp I och II var också överrepresenterade bland tvåläkarfallen och bland dem dominerade på ett helt annat sätt än bland kvinnor från socialgrupp III psykisk sjukdom. Utredningen kan inte komma från det bestämda intrycket, att systemet med abort efter tvåläkarintyg kommit att i viss mån underlätta för det högsta socialskiktet att erhålla legal abort.

Genomförandet av utredningens förslag om lokala prövningsnämnder bör ske successivt i samma takt som utbyggandet av rådgivningsbyråerna.

Rådgivningsverksamheten. Utredningen har i stort sett fått ett positivt intryck av de fungerande rådgivningsbyråerna för abortsökande kvinnor. De är för närvarande nio stycken. Väntetiderna har dock ibland varit för långa, sammanhängande med för stor arbetsbelastning på personalen. Även hembesök har till följd därav företagits i alltför ringa utsträckning. Härvid bortser utredningen ingalunda från att hembesök företas med största takt och urskiljning och endast när det är nödvändigt. På senare tid har det blivit allt vanligare, att intimt samarbete upprättas med psykiater och gynekologer redan på det utredande stadiet, vilket abortutredningen anser vara mycket viktigt.

Även det abortförebyggande arbetet företer vissa brister. Möjligheten att lägga in sökanden för en tids observation är således oftast mycket begränsad. De omedelbara ekonomiska resurserna, dvs. det statliga anslag på 4 000 kr, som tillkommer varje byrå, är helt otillräckligt. Vissa landsting resp. städer utanför landsting har beviljat särskilda anslag därutöver men det förslår inte heller. De abortsökandes angelägnaste ekonomiska bekymmer är oftast skulder för mat, hyra och kläder samt avbetalningsskulder. Patienterna får den ekonomiska hjälpen i kontanter och anmodas att sända in kvitton för de betalade beloppen. Missbruk av detta förtroende har ytterst sällan förekommit. Det vanliga maximibeloppet har utgjort omkring 150 kr.

För att hjälpa abortsökande i bostadssvårigheter hålls kontakt med de olika bostadsförmedlingarna med växlande framgång. Möjligheterna att bereda uttröttade mödrar vila och rekreation — en annan viktig abortprofylaktisk fråga — är också mycket varierande.

Trots försöken att hålla kontakt med kvinnorna fram till förlossningen har det inte kunnat undvikas, att en del av avslagsfallen gått till illegal abort. Något lättare har det varit att hålla behövlig kontakt med de kvinnor som erhållit legal abort. Många behöver ju eftervård av olika slag.

Karakteristiskt är för övrigt att det egentliga abortprofylaktiska arbetet tenderat att vidgas till att bli något som kan betecknas som familjerådgivning. Skall ett i verklig mening och på lång sikt abortprofylaktiskt arbete bedrivas, måste själva den konfliktsituation angripas, som fört kvinnan fram till abortönskan. Det har ofta med familjesituationen eller samlevnadsproblemen för övrigt att göra. Byråernas rådgivningsarbete har därför kommit att bedrivas på allt bredare bas.

Preventivmedelsrådgivningen på byråerna har möjligen inte bedrivits med erforderlig intensitet. Det räcker inte att omtala för de abortsökande kvinnorna att det finns skyddsmedel, och hur man kan skaffa sig dem. Man måste också bemöda sig att tillse, att patienterna verkligen följer de råd som meddelats.

I stort sett finner utredningen att försöket med särskilda rådgivningsbyråer för abortsökande kvinnor lyckats. Man har fått kontakt med en ganska betydande del av det abortsökande klientelet. I de individuella fallen synes på det hela taget en väl avpassad bedömning ha gjorts. Försöksstadiet bör

därför nu kunna betraktas som passerat och mera definitiva riktlinjer utformas.

Utredningen föreslår därför, att staten genom ekonomiska bidrag till landsting resp. stad utanför landsting skall stödja en fortsatt rådgivande verksamhet för abortsökande kvinnor. Att denna så småningom breddas till en allmänt familjerådgivande verksamhet anser utredningen vara en naturlig utveckling. Under sådana förhållanden bör också den organisatoriska anknytningen till den förebyggande mödravården upphöra, och en sådan allmän familjerådgivning bli en framtida självständig uppgift för huvudmännen.

Varje rådgivningsbyrå för abortsökande skall förestås av en byråföreståndare, som skall bära huvudansvaret för den abortprofylaktiska verksamheten. Till byrån skall knytas läkare med erforderlig kompetens samt ett behövligt antal kuratorer och skrivbiträden. Byråföreståndaren skall dels leda byråns kurativa arbete, dels vara föredragande av ärenden i prövningsnämnden, dels också sköta rent administrativa uppgifter och företräda byråns intressen utåt vid förhandlingar med huvudmannen, vid samarbete med andra organ etc. Det blir alltså en mycket maktpåliggande uppgift. För att dessa tjänster skall kunna besättas med synnerligen kvalificerat folk föreslår utredningen en löneplacering motsvarande Ca 27, undantagsvis på mindre byråer lägre, dock lägst motsvarande Ca 24. Befattningarna skall kunna rekryteras bland erfarna personer, som inte nödvändigtvis behöver vara socionomer utan också kan ha förvärvat utbildning och erfarenhet på annat sätt.

En reservant har ansett, att föreståndarskapet för byrån inte nödvändigtvis skall knytas till en representant för den sociala personalen. I vissa fall skulle enligt denna uppfattning någon av läkarna kunna vara mera lämpad.

Både byråföreståndaren och läkarna skall tillsättas av huvudmannen och utnämningen godkännas av medicinalstyrelsen. Även kuratorerna anställs av huvudmannen.

Den hittillsvarande halvtidsanställning, som kuratorer på rådgivningsbyråerna ibland innehaft, är utredningen emot. Det har visat sig, att dubbleringen med annat kuratorsarbete samtidigt blott medfört en starkt ökad arbetsbörda. Kuratorsbefattningarna bör därför vara heltidstjänster med en något förkortad arbetstid på grund av det psykiskt oerhört påfrestande arbetet. Viktigt är därför, att ett tillräckligt antal befattningshavare anställs, så att fallen medhinns utan att prestationerna blir underhaltiga.

Den ekonomiska hjälpform, som tillskapats i speciellt abortförebyggande syfte och som anförtrotts byråns kuratorer, bör utvidgas. Utredningen beräknar att det skulle behövas ett belopp på 10 000 kr per år och kurator, vilket för de nuvarande byråerna skulle innebära en stegring från 62 000 kr för budgetåret 1953/54 till 240 000 kr. Denna summa skulle sedan komma att stiga ytterligare, när nätet av rådgivningsbyråer utbyggdes.

Medicinalstyrelsens uppgifter. I anslutning till sina förslag om utökad rådgivningsverksamhet tar utredningen också upp frågan om vissa förändringar

inom medicinalstyrelsen. Det föreslås att rådgivningsbyråerna skall ställas under tillsyn av en särskild överinspektör för kuratorsverksamheten, placerad i lönegrad Cs 13. Denna överinspektör bör även ha tillsynen över den snabbt växande kåren av sjukhuskuratorer, som f. n. saknar central ledning. Tjänsten som föredragande i mödravårdsärenden bör vidare ombildas till en överinspektörsbefattning i mödravård och därvid också få hand om ärendena rörande preventivmedelsrådgivning. Socialpsykiatriska nämnden skall kvarstå som första instans för prövning av ansökningar om avbrytande av havandeskap på eugenisk grund samt som andra instans i fråga om överklagande av ärendena från de lokala prövningsnämnderna.

Sexualupplysning. Utredningen hävdar, att samhälleliga åtgärder till främjande av sexualupplysning och en effektiverad preventivmedelsrådgivning är oundgängliga och viktiga medel i kampen mot de provocerade aborterna. Undervisningen i sexualkunskap bör därför göras obligatorisk i alla skolformer. Uppmärksamhet bör ägnas åt att blivande lärare får en sakligt fyllig utbildning och grundlig förtrogenhet med sexualfrågan ur pedagogisk synpunkt och sin uppmärksamhet fäst på vad som kan vinnas genom kontakt mellan läraren och hemmet för att bibringa barnen en sund och saklig syn på förhållandet mellan könen. Handledningen för folkskollärare bör omarbetas. Den mycket begränsade sexualkunskap, som meddelas värnpliktiga, bör breddas till att omfatta även abortprofylaktiska synpunkter. Spridande av sexualkunskap genom folkbildningsorganisationerna bör ytterligare uppmuntras.

Den hittillsvarande preventivmedelsrådgivningen inom mödravårdens ram har i stort sett misslyckats. En undersökning har visat att vid omkring hälften av dessa mödravårdsorgan har någon sådan rådfrågning inte förekommit. Under åren 1947 till 30/6 1951 hade endast cirka 4 300 patienter förekommit. Anledningarna till denna låga besöksfrekvens växlar. Bl. a. har lokalerna varit otillfredsställande. På många håll anges också sammankopplingen med den förebyggande mödravården vara mindre lyckad. Den preventivmedelsrådgivning, som förekommit på lasarettens öppna mottagningar, på särskilda rådgivningsbyråer samt av Riksförbundet för sexuell upplysning har varit av betydligt större omfattning. Kunskapen bland abortklientelet om preventivmedel synes nu vara mera utbredd än vid en undersökning för ett femtontal år sedan. Däremot föreligger alltjämt betydande brister i tillämpningen.

Utredningen föreslår nu, att kostnadsfri preventivmedelsrådgivning i fortsättningen även skall äga rum på tjänsteläkarmottagningarna samt på gynekologavdelningarnas öppna mottagningar och gynekologpoliklinikerna. Härigenom tillförsäkras kvinnan bättre anonymitetsskydd än vid besök på ett av den förebyggande mödravårdens organ. Inom varje sjukvårdsområde bör en specialistkompetent gynekolog i överläkarställning erhålla överinseendet över preventivmedelsrådgivningen inom sitt område. Han skall övervaka och leda preventivmedelsrådgivningen, handlägga remissfall samt lämna råd och anvisningar åt tjänsteläkarna inom sjukvårdsområdet.

Kostnader. De kostnader som är förbundna med de av utredningen framlagda förslagen torde inte bli av alltför betungande natur. Länsgynekologer bör få ett mindre årligt arvode för sin befattning med preventivmedelsrådgivningen i länet. Tjänsteläkarna bör ersättas enligt provinsialläkartaxan (grupp 3 a) för preventivmedelskonsultationer. Rådgivningsbyråerna bör stödjas av staten genom att till föreståndarens lön utgår statsbidrag med 50 %, för övriga kuratorer per mottagning och för läkarna med visst belopp per timme av mottagningen. För en måttligt stor rådgivningsbyrå med byråföreståndare, två läkare, en kurator samt skrivpersonal m. m. skulle statsbidragen komma att belöpa sig till omkring 21 000 kr om året. För vissa byråer blir det något mera. Beräknas genomsnittskostnaden till 25 000 kr, skulle det för 25 byråer bli cirka 625 000 kr. Därtill kommer kostnaden för de lokala prövningsnämnderna, som inte kan exakt beräknas, men som torde bli mycket måttliga.

Generell hyreshöjning för hyresåret 1953—1954

Av förste aktuarie *Carl Öberg*, socialstyrelsen

Genom beslut den 12 juni 1953 fastställde Kungl. Maj:t storleken av den hyreshöjning utöver grundhyran, varom avtal må träffas mellan hyresvärd och hyresgäst för tiden 1 oktober 1953—30 september 1954. Beslutet innebar för större delen av hyreslägenheterna en höjning av gällande hyror med olika procenttal beroende på tiden för lägenheternas färdigställande m. m. En redogörelse för dessa höjningar och de utredningar, som föregick Kungl. Maj:ts beslut i detta ärende, lämnas i det följande.

Tidigare medgivna hyreshöjningar. Innevarande hyresår var det fjärde i rad för vilket en s. k. generell hyreshöjning medgetts. Den första gällde hyresåret 1/10 1950—30/9 1951 och avsåg endast en mindre kompensation (0,3—1 % för att täcka vissa tillkomna merutgifter för fastighetsarbetarnas veckovila. För hyresåret 1/10 1951—30/9 1952 medgavs en generell hyreshöjning för lägenheter färdigställda före år 1942 av 2 % för Stockholm och vissa kringliggande städer och köpingar samt 5 % för övriga hyresreglerade orter, i båda fallen uttryckt i procent av grundhyror exklusive alla bränslekostnader. Medgivandet gällde det stora flertalet orter, nämligen orter där grundhyrorna var anknutna till den 1 januari 1942. För övriga lägenheter, dvs. sådana som färdigställts efter 1941, och för lägenheter i orter där grundhyran ej var anknuten till den 1 januari 1942 medgavs endast 0,6 resp. 1 % höjning som kompensation för fastighetsarbetarnas något utökade veckovila. För därpå följande hyresår, 1/10 1952—30/9 1953, utsträcktes den generella hyreshöjningen till följande procenttal, som i sig innefattade de i förekommande fall tidigare medgivna ökningarna:

Generell hyreshöjning 1/10 1952—30/9 1953

	Lägenheter färdigställda		
	före år 1942	under åren 1942—1947	efter år 1947[3]
Orter där grundhyran är anknuten till 1/1 1942			
Stockholm och kringliggande orter[1]	7 %	5 %	0·6 resp. 1 %
Övriga hyresreglerade orter	10 %	8 %	0·6 resp. 1 %
Orter där grundhyran är anknuten till den 1/1 1948[2]	5 %	5 %	0·6 resp. 1 %

Hyresåret 1953—1954. Beslutet den 12 juni 1953 innebar en ytterligare höjning av hyrorna i det före år 1948 tillkomna lägenhetsbeståndet och en ut-

[1] De förorter, som avses, är Djursholm, Lidingö, Nacka, Solna, Sundbyberg, Danderyd, Saltsjöbaden, Sollentuna, Stocksund och Täby.

[2] Gäller enligt statens hyresråds cirkulär nr 79 för ett 60-tal orter, huvudsakligen landskommuner och municipalsamhällen.

[3] Den mindre höjningen har beviljats för fastigheter med deltidsanställd och den högre för fastigheter med heltidsanställd fastighetsarbetare, i båda fallen endast om grundhyran fastställts före den 1 oktober 1951.

sträckning av den generella höjningen till att i viss mån även avse lägenheter tillkomna åren 1948—1950, för vilka endast »portvaktskompensationen» tillämpats. De för hyresåret 1953—1954 gällande procenttalen framgår av följande tablå:

Generell hyreshöjning 1/10 1953—30/9 1954

	Lägenheter färdigställda				
Orter där grundhyran är anknuten till	före år 1942	under åren 1942–1947	under åren 1948 o. 1949	under år 1950	efter år 1950
1/1 1942					
Stockholm och kringliggande orter . . .	11 %	8 %	6 %	2 %	0·6 resp. 1 %
Övriga orter	14 %	11 %	8 %	4 %	0·6 resp. 1 %
Orter där grundhyran är anknuten till					
1/1 1948	9 %	8 %		4 %	0·6 resp. 1 %

Tillägget av 0,6 resp. 1 % till lägenheter färdigställda efter år 1950 kan endast komma i fråga för ett ringa antal lägenheter, nämligen sådana beträffande vilka grundhyra fastställts av hyresnämnd före den 1 oktober 1951.

Den medgivna genomsnittliga hyresökningen i förhållande till föregående hyresår har i samband med indexberäkningarna för oktober 1953 av socialstyrelsen approximativt beräknats till 3,7 %.

Till här nämnda stegringstal kommer i år en ny form av hyreshöjning, i det att Kungl. Maj:t har beslutat medge en särskild ökning av hyrorna för lägenheter i byggnader finansierade med sådana *statliga tilläggslån*, som enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 juni 1953 skall helt eller delvis återbetalas. I de fall, då det återkrävda lånebeloppet ej överstiger 13 kr per m² bostadslägenhetsyta (nettovåningsyta), får denna hyreshöjning uppgå till högst 3 % och, när lånet är större, till högst 6 % av grundhyran, bränslekostnaderna ej inräknade. — Den ifrågavarande återbetalningsskyldigheten träffar omkring 1/8 av lägenhetsbeståndet och kan uppskattas medföra en genomsnittlig hyreshöjning av 0,5 %. Denna kostnadsökning för de enskilda hushållen uppvägs i viss mån av en samtidigt genomförd höjning av familjebostadsbidraget.

Statens hyresråd har i samband med Kungl. Maj:ts beslut om de medgivna hyreshöjningarna bemyndigats att utfärda tillämpningsföreskrifter. Sådana har offentliggjorts i hyresrådets cirkulär nr 79, som innehåller bl. a. anvisningar om hur den i den kontrakterade hyran ofta ingående kostnaden för s. k. fredsbränsle kan beräknas, om den icke är känd,[1] samt en tabell, där de av Kungl. Maj:t medgivna procenttalen för generell höjning av hyror exklusive bränsle genom multiplikation med faktorn 0,9 approximativt omräknats till procenttal tillämpliga på hyror inklusive fredsbränsle. Undantag utgör procenttalet 0,6 som omräknats till 0,5 och talet 1 som omräknats till 0,75.

Undersökningar om fastighetsomkostnadernas förändringar. Kungl. Maj:ts beslut har år 1953 liksom tidigare föregåtts av vissa utredningar om fastig-

[1] Kostnaden för fredsbränsle beräknas efter formeln golvytan × bränslebehovet per m² (dvs. 1,1 hl koks, där varmvatten tillhandahålls, eljest 0,8 hl) × kokspriset den 1 juli 1939 på vederbörande ort. Uppgift om detta pris kan i regel lämnas av hyresnämnderna.

hetsomkostnadernas förändringar.[1] De har legat till grund för det yttrande med förslag om generell hyreshöjning som statens hyresråd avgav den 1 juni 1953. Detta förslag skilde sig på vissa punkter något (se sid. 673) från de ovan anförda av Kungl. Maj:t sedermera medgivna hyreshöjningarna.

De statistiska undersökningarna av fastighetsomkostnadernas förändringar under de senaste åren bedrevs efter flera olika linjer. Sålunda utfördes inom hyresrådet 1) en något utvidgad bearbetning av det material som infordrats år 1952 rörande fastighetsomkostnadernas förändringar under åren 1949—1951 i fastigheter färdigställda *före* den 1 januari 1942, 2) en kompletterande undersökning av kostnadsförändringarna åren 1951—1952 i fråga om de fastigheter, som uttagits för denna utvidgade bearbetning av 1952 års material och 3) en undersökning av fastighetsomkostnadernas förändringar åren 1950—1952 i fastigheter färdigställda *efter* den 1 januari 1942. Dessutom utfördes inom bostadsstyrelsen och ställdes till hyresrådets förfogande vissa undersökningar rörande driftskostnadsökningar åren 1947—1952 och deras inverkan på hyrorna i statligt belånade fastigheter.

Slutligen kan nämnas, att vissa undersökningar även gjordes inom hyresrådet angående beräknade kostnadsförändringar under år 1953 inom fastighetsförvaltningen, nämligen beträffande utgifterna för vatten, sotning, renhållning m. m., ersättning till fastighetsarbetare samt den kommunala fastighetsskatten.

En kortfattad redogörelse för de olika avsnitten av ovannämnda undersökningar skall lämnas här nedan.

Fastigheter färdigställda före den 1 januari 1942.[2] En undersökning av fastighetsomkostnadernas förändringar åren 1949—1951 i dessa »äldre» hus påbörjades år 1952 på grundval av ett då från ca 5 000 fastighetsägare infordrat primärmaterial. Undersökningen, som enligt Kungl. Maj:ts uppdrag utfördes av statens hyresråd i samråd med bostadsstyrelsen, statistiska centralbyrån och priskontrollnämnden, skulle avse högst 5 000 hyresfastigheter. Den 15 maj 1952 redovisades vissa delresultat, avseende omkring 650 fastigheter, av denna »1952 års undersökning», för vilken en redogörelse återfinns i Soc. Medd. 1952: 9 (sid. 576—583). De 650 fastigheterna bestod av dels extremt stora hus (»D-hus», olika avgränsning i olika orter) och dels en niondel (»sample 8») av övriga hus. Den utökning, som under år 1953 företogs av denna bearbetning, utgjordes av ytterligare en niondel (»sample 2») av de hus, som ej redan bearbetats såsom extremt stora hus. Efter påminnelser i olika former inkom 98,7 % av de tillskrivna fastighetsägarna med begärda uppgifter; vid bearbetningen kunde 85,9 % medtas.

Från alla fastigheter, som ingick i den utvidgade bearbetningen (således »sample 2», »sample 8» och »D-husen»), tillhopa 1 248 hus, infordrades med

[1] En redogörelse för 1952 års undersökning ingår i den förut citerade artikeln om Generell hyreshöjning för hyresåret 1952—1953 i Soc. Medd. 1952: 9, sid. 575, där även publicerade redogörelser för tidigare undersökningar av liknande art finns förtecknade.

[2] Uppgifterna rörande denna del av undersökningarna grundar sig på en av föredraganden, pol. mag. Stina Thornell, inom hyresrådet utarbetad redogörelse.

stöd av Kungl. kungörelse den 28 november 1952 uppgifter om fastighetsomkostnaderna under åren 1951 och 1952 (»1953 års undersökning»). Uppgifterna skulle vara hyresrådet tillhanda senast den 16 februari 1953. Efter i vissa fall två skriftliga påminnelser och beträffande Stockholm med omnejd även påminnelse per telefon hade 96,6 % av utsända frågeformulär inkommit. Av dessa kunde 1 128 motsvarande 90,4 % av de utsända formulären bearbetas.

Ur materialet för den kompletterade 1952 års undersökning och 1953 års undersökning kunde urskiljas 950 hus, för vilka uppgifter förelåg för såväl åren 1949—1951 som för åren 1951—1952. Dessa hus utgjorde 75,8 % av de tillfrågade.

Då man vid urvalet utgått från 1945 års bostadsräkning, som redovisade hus och icke fastigheter, har de infordrade uppgifterna, som av praktiska skäl avsåg fastigheter, före bearbetningen korrigerats till att avse utvalt hus.

Granskningen av de inkomna uppgifterna har i år kunnat göras något mera noggrann än vid den snabbearbetning, som utfördes föregående år. Detta har medfört vissa olikheter, främst såvitt avser år 1951, mellan årets och fjolårets resultat.

Beträffande några framkomna ekonomiska data och olika kostnadsposter i fastighetsförvaltningen må följande anföras.

Taxeringsvärdet har efter 1952 års omtaxering ökat, för de mindre hustyperna med över 20 % och för de större med 13—19 % av tidigare värden. Även *brandförsäkringsvärdet* har ökat under senare år; det för 1952 redovisade värdet ligger i regel 30 % över 1949 års. Till *skulder* skulle hänföras allt upplånat kapital, för vilket som säkerhet lämnats inteckningar i fastigheten, och till *räntor* under resp. år förfallna räntor på detta kapital. Endast obetydliga förändringar i ränteutgifterna har ägt rum mellan åren 1951 och 1952.

För fastigheterna har beräknats ett *faktiskt hyresvärde exklusive bränsleutgifter*. Därvid har man lagt tillsammans 1) av hyresgäster inbetalda hyror, 2) hyresvärdet för bostad, som upplåtits åt vicevärd, portvakt el. dyl., 3) hyresvärdet för bostad, som bebotts av fastighetsägaren och hans hushållsmedlemmar, 4) saluvärdet av produkter och råämnen från fastigheten, 5) övriga intäkter samt 6) hyresförluster. Därifrån har dragits de redovisade utgifterna för bränsle.

Enligt den delundersökning, som avser utvecklingen under åren 1949—1952, har det faktiska hyresvärdet nämnda period ökat med 4,6 %, en ökning, som ungefär motsvarar den medgivna generella hyreshöjningen. Enbart mellan åren 1951 och 1952 anges ungefär samma ökning av det faktiska hyresvärdet.

Vid beräkning av *genomsnittligt hyresvärde exklusive bränsleutgifter*, till vilket de årliga omkostnaderna satts i relation, har den generella hyreshöjningen icke medräknats. Det förut nämnda faktiska hyresvärdet exklusive bränsleutgifter har därvid reducerats med de på kalenderåren 1951 och 1952 fallande generella hyreshöjningarna.

I fråga om de olika fastighetsomkostnaderna har till *»onera exklusive bränsleutgifter»* hänförts avlöningar till vicevärd, portvakt och gårdskarl el. dyl., omkostnad för trädgård, utgifter för vatten, renhållning, elektrisk ström, sotning, snöskottning samt skötsel av hiss, utgifter för byggnadens försäkring, tomträttsavgäld och övriga utgifter. Posten har ökat 4—5 % sedan år 1949 och omkring 2,3 % sedan år 1951, uttryckt i procent av det genomsnittliga hyresvärdet. Posten *reparationer och underhåll*, vars avgränsning från förbättringsarbeten erbjuder en del svårigheter, har mellan åren 1949 och 1952 ökat med knappt 4 % och sedan år 1951 med omkring 1,3 % av det genomsnittliga hyresvärdet. År 1952 uppgick hela posten till drygt 21 % av samma värde. *Fastighetsskatten* har beräknats med ledning av det uppgivna taxeringsvärdet och uppgifter om den kommunala utdebiteringen i Årsbok för Sveriges kommuner. Hela den för visst år debiterade skatten har härvid räknats som utgift under taxeringsåret, ehuru i regel en tredjedel betalas först påföljande år. Liksom i tidigare undersökningar har endast $^{7}/_{10}$ av de beräknade skatterna medtagits som omkostnad i detta sammanhang. Beräkningarna ger vid handen, att fastighetsskatten åren 1949—1951 varit praktiskt taget oförändrad, men att den därefter ökat med omkring 1 % av genomsnittliga hyresvärdet under år 1952, beroende dels på höjda taxeringsvärden och dels på en ökning av skattesatserna. Beträffande *bränsleutgifterna* kan slutligen nämnas, att de stigit från 16,6 % av genomsnittliga hyresvärdet år 1949 till 25,5 % år 1952.

För *skyddsrum uppburna hyror* redovisas smärre belopp, som uppgår till ca 0,20 % av genomsnittliga hyresvärdet.

Fastighetsägarens eget arbete för fastighetens drift hade även efterfrågats i formuläret. Svaren utvisar, att drygt 50 % skött arbetet som vicevärd, omkring 30 % arbetet som portvakt och att omkring 25 % själva utfört vissa reparationer.

Sammanfattningsvis kan sägas, att i förhållande till genomsnittliga hyresvärdet har summa räntor och övriga utgifter åren 1949—1951 ökat med omkring 4,5 % mot i föregående års undersökning angivna omkring 4 %. Differensen torde främst bero på att materialet i årets bearbetning är större och att vissa korrigeringar gjorts, så att uppgifterna i år avser hus och icke fastigheter. Från år 1951 till år 1952 har räntor och övriga utgifter likaledes ökat med 4,5 %, medan ökningen från år 1949 till år 1952 (på grundval av ett något mindre material) beräknats till 9,7 %. Skillnaden i utgifter för hus byggda före år 1920 och de som byggts år 1920 och senare kan grovt anges till 1,5 à 2 % av genomsnittligt hyresvärde.

Nämnas må, att hyresrådet år 1952 i sitt förslag om generell hyreshöjning hyresåret 1952—1953 beräknade kostnadsstegringarna efter år 1951 med verkan under hyresåret 1952—1953 till $3\,^{1}/_{3}$ % av hyrorna exklusive bränsle. Enligt 1953 års undersökning har, som ovan nämnts, utgiftsökningen varit något större, i det den under år 1952 uppgått till 4,5 %.

Några huvuddata av undersökningarna rörande de »äldre» husen har

Tab. 1. Skuldsumma i procent av taxeringsvärde, årliga intäkter och utgifter i procent av genomsnittligt hyresvärde åren 1949—1952 för fastigheter färdigställda före den 1 januari 1942 (vägda riksmedeltal)

	1949	1950	1951	1952	Ändring 1949—1952
Antal hus	950	950	950	950	
Antal bostads- och blandade lägenheter	11 949	11 949	11 949	11 949	
Antal övriga lägenheter	2 220	2 220	2 220	2 220	
Skuldsumma i % av					
taxeringsvärdet år 1949	66·1	66·1	66·4	66·6	+ 0·5
taxeringsvärdet år 1952	55·8	55·8	56·0	56·2	+ 0·4
Faktiskt hyresvärde exkl. bränsleutgifter, indextal, 1949 = 100	100·0	99·5	99·9	104·6	+ 4·6
Räntor					
i % av skuldsumman resp. år	3·51	3·50	3·59	3·58	+ 0·07
i % av genomsnittligt hyresvärde	28·42	28·37	29·25	29·27	+ 0·85
I % av genomsnittligt hyresvärde					
Summa utgifter för hyresförluster, onera (exkl. bränsleutgifter) reparationer och 7/10 av fastighetsskatt	37·33	39·11	41·88	46·41	+ 9·08
Därav:					
hyresförluster	0·17	0·22	0·11	0·12	— 0·05
onera exkl. bränsleutgifter	15·58	16·04	17·69	20·01	+ 4·43
utgifter för reparationer	17·50	18·62	19·95	21·25	+ 3·75
7/10 av fastighetsskatt	4·08	4·23	4·07	5·03	+ 0·95
Genomsnittligt hyresvärde minus räntor och övriga utgifter (exkl. bränsleutgifter)	34·25	32·52	28·92	24·32	— 9·93

Anm. Genomsnittligt hyresvärde = hyresvärde exkl. bränsleutgifter i medeltal för åren 1949—1952.

sammanförts i tab. 1, som grundar sig på det för undersökningarna gemensamma materialet (950 hus).

Fastigheter färdigställda efter den 1 januari 1942. Vid sidan om de ovan refererade undersökningarna har statens hyresråd utfört en undersökning av omkostnaderna åren 1950—1952 för fastigheter byggda efter den 1 januari 1942. För urvalet av fastigheter för undersökningen vände sig hyresrådet genom en cirkulärskrivelse den 1 november 1952 till samtliga hyresnämnder med anhållan om vissa uppgifter om ägare, adress, ålder, storlek och grundhyror m. m. i fråga om de fastigheter, för vilka resp. nämnder fastställt grundhyror under juli och oktober 1942 samt januari, april, juli och oktober under vart och ett av åren 1943—1951. Från nämnderna inkom i anledning härav uppgifter om 3 718 fastigheter, vilket avsevärt översteg den ursprungligen planerade omfattningen (ca 2 000 fastigheter) av denna undersökning.

Vid planeringen av undersökningen hade hyresrådet beräknat att i en första bearbetning kunna medta omkring 600 fastigheter. För en dylik första etapp av bearbetningen uteslöts först fastigheter, där grundhyran fastställts under åren 1950—1951. Av återstående 2 886 fastigheter uttogs i förteckningen vart fjärde nummer. Då någon periodicitet i fastighetsföljden icke

gärna kunde tänkas föreligga, kunde denna metod för uttagning av det önskade stickprovet betraktas såsom tillfredsställande. Urvalet kom att omfatta 722 fastigheter. De avsåg icke att representera några på förhand fixerade geografiska områden eller ålders- och storleksgrupper av fastigheter.

Ett frågeformulär likartat det för de äldre fastigheterna använda utsändes den 15—20 januari 1953 och skulle återgå med de begärda uppgifterna senast den 16 februari 1953. Uppgifterna avsåg fastighetsomkostnaderna m. m. under de tre åren 1950—1952. Då det visade sig, att ett avsevärt antal fastigheter efter hyresnämndens handläggning av hyresfrågan i de nybyggda husen bytt ägare en eller ett par gånger, försvårades insamlingen av vederbörliga uppgifter. Efter påminnelser i olika form inkom före den slutliga bearbetningen 92 % av samtliga utsända formulär. Av första etappens 722 fastigheter erhölls svar från 641 eller 88,8 %, och av dessa kunde 592 eller 82,0 % av de tillfrågade medtas vid bearbetningen. Bortfallet (18 %) fördelade sig i ungefär samma proportion på storstäderna och övriga orter och synes i övrigt icke kunna sättas i samband med fastigheternas typ etc. Uppgiftsskyldighet förelåg enligt Kungl. kung. den 28 november 1952 (nr 706).

Granskningen av materialet har skett efter samma linjer som vid parallellundersökningen av hus färdigställda före år 1942. Det för åren 1950—1952 *genomsnittliga hyresvärdet exklusive bränslekostnader* har använts såsom det värde, till vilket de olika omkostnadsposterna och deras förändringar satts i relation. I nämnda hyresvärde ingår icke den generella hyreshöjning, som fr. o. m. den 1 oktober 1952, således sista kvartalet av undersökningsperioden, medgavs för vissa fastigheter. Utgifterna för reparationer har ägnats särskild uppmärksamhet, bl. a. för att söka förhindra att förbättringar — trots anvisningar i formuläret — skulle komma med bland underhållsarbetena. I de rätt många fall, då t. ex. ledningar av kristidsmaterial ersatts med kopparrör, har någon reducering av kostnaden icke företagits, ehuru anordningen inneburit viss »förbättring».

Vid undersökningen har — närmast med tanke på det fortsatta utnyttjandet av hela materialet — uppgifterna vid maskinbearbetningen genomgående hållits uppdelade dels i två grupper efter ålder (färdigställda åren 1942—1947 och åren 1948 och 1949), dels i tre storleksgrupper (högst 4, 5—19 och 20 bostadslägenheter och däröver). Resultaten för de olika undergrupperna har i denna första bearbetningsetapp endast i ringa mån redovisats. De framkomna talen för den stora åldersgruppen 1942—1947 synes dock böra tillmätas vitsord framför totalsiffrorna för åren 1942—1949, där uppgifterna för åren 1948 och 1949 av vissa administrativa skäl är ofullständiga. Gruppen 1942—1947 omfattar 515 fastigheter med bl. a. 6 261 bostadslägenheter.

Några huvudsiffror, som framkommit vid bearbetningen, må här anföras.

Taxeringsvärdena för åren 1950 och 1951 är lika, medan 1952 års värden påverkats av den företagna omtaxeringen av alla fastigheter. Höjningen var i genomsnitt 12 % och helt naturligt avsevärt lägre än för de äldre husen (13—26 %). *Brandförsäkringsvärdet* steg åren 1950—1952 i anslutning

Tab. 2. Skuldsumma i procent av taxeringsvärde, årliga intäkter och utgifter i procent av genomsnittligt hyresvärde åren 1950—1952 för hus färdigställda åren 1942—1949
(Vägda riksmedeltal)

	1950	1951	1952	Ändring 1950—1952
Antal hus	515	515	515	
Antal bostads- och blandade lägenheter	6 282	6 282	6 282	
Antal övriga lägenheter	658	658	658	
Skuldsumma i % av				
taxeringsvärdet år 1951	94·8	94·6	94·3	— 0·5
taxeringsvärdet år 1952	84·9	84·7	84·4	— 0·5
Faktiskt hyresvärde exkl. bränsleutgifter, indextal 1950 = 100	100·0	100·0	102·7	+ 2·7
Räntor				
i % av skuldsumman resp. år	3·32	3·41	3·46	+ 0·14
i % av genomsnittligt hyresvärde	43·03	44·01	44·49	+ 1·46
I % av genomsnittligt hyresvärde				
Summa utgifter för hyresförluster, onera (exkl. bränsleutgifter), reparationer och $^9/_{10}$ av fastighetsskatt	33·44	35·34	39·56	+ 6·12
Därav:				
hyresförluster	0·24	0·17	0·18	— 0·06
onera exkl. bränsleutgifter	18·27	19·32	22·20	+ 3·93
utgifter för reparationer	8·79	9·86	10·26	+ 1·47
$^9/_{10}$ av fastighetsskatt	6·14	5·99	6·92	+ 0·78
Genomsnittligt hyresvärde minus räntor och övriga utgifter (exkl. bränsleutgifter)	23·58	20·65	15·95	— 7·58

Anm. Genomsnittligt hyresvärde = hyresvärde exkl. bränsleutgifter i medeltal för åren 1950—1952. Det genomsnittliga hyresvärdet uppgick till 8 714 000 kr.

till höjningen av byggnadskostnaderna i genomsnitt 22 %; även i detta fall avsevärt mindre än i fråga om de äldre husen. Brandförsäkringsvärdena översteg taxeringsvärdena med följande tal: år 1950 24 % och år 1951 37 % över 1950—1951 års taxeringsvärden samt år 1952 34 % över samma års taxeringsvärde. Om brandförsäkringsvärdena åren 1950 och 1951 sätts i relation till sistnämnda taxeringsvärde, ligger försäkringsvärdena 10 resp. 22 % över taxeringsvärdet. De *intecknade skulderna* visar en svag nedgång i anslutning till den påbörjade amorteringen och uppgick åren 1950—1952 till resp. 96,4 %, 96,2 % och 95,9 % av 1950/51 års taxeringsvärde. I förhållande till brandförsäkringsvärdena resp. år var skulderna ca 78, 70 och 64 %.

Det *faktiska hyresbeloppet* exklusive bränsleutgifter, som definierats på samma sätt som i undersökningen rörande de äldre husen, visar i förhållande till år 1950 en höjning med 0,7 % år 1951 och 2,7 % år 1952. Siffrorna avspeglar bl. a. den generella hyreshöjningen. Vid beräkning av det för undersökningsperioden *genomsnittliga hyresvärdet* har, som tidigare angetts, det faktiska hyresbeloppet minskats med den generella hyresstegringen under sista kvartalet år 1952.

Fastighetsomkostnadernas förändringar, som utgör undersökningens huvudobjekt, har sammanfattats i tab. 2, som baserats på uppgifterna för fas-

tigheter färdigställda åren 1942—1947. Storleken av de olika omkostnadsposterna under vart och ett av åren 1950—1952 samt förändringarna åren 1950—1952 anges i tabellen i procent av det genomsnittliga hyresvärdet.

I fråga om *räntor* har ökningen mellan åren 1950 och 1952 för de nya husen varit 1,46 % (mot 0,90 % för 950 äldre hus, dvs. tillkomna före år 1942). För samtliga *övriga utgifter* (exklusive bränsleutgifter) var höjningen 6,12 % (mot 7,30 % för äldre hus). Av de särskilda posterna må nämnas reparationer, som ökats med 1,47 % mot 2,63 % för äldre hus. Ökningen av räntor och övriga utgifter tillhopa uppgick till 7,58 % för de nya husen mot 8,20 % för de äldre. Med samma procenttal anges i tab. 1 och 2 minskningen under tiden 1950—1952 av »genomsnittliga hyresvärdet minus räntor och övriga utgifter (exkl. bränsleutgifter)».

Kostnadsförändringar under år 1953. De ovan redovisade resultaten avser endast utvecklingen t. o. m. år 1952. För några poster har hyresrådet gjort vissa undersökningar för att utröna vad som i förevarande avseende hänt eller väntades inträffa under år 1953. Från hyresnämnderna inhämtades uppgifter i dessa avseenden angående *taxor för vatten, sotning, skötsel av hiss, elektrisk ström, sophämtning samt gaturenhållning.* Av 479 tillfrågade nämnder svarade alla utom en. Av nämnderna uppger 239 att ingen ändring av taxorna ägt rum eller väntades äga rum, 226 att ökningar genomförts eller planerades under 1953. Det har icke varit möjligt att omräkna uppgivna ökningar i procent av genomsnittligt hyresvärde. *Fastighetsarbetarnas* löner har icke förändrats, men semesterförmånerna har ökats, innebärande en kostnadsstegring motsvarande ca 1 % av lönen och endast en obetydlig ökning i procent av genomsnittligt hyresvärde. *Fastighetsskatten* har på grundval av tillgängliga uppgifter beräknats öka med i genomsnitt 1,11 % av genomsnittligt hyresvärde.

Bostadsstyrelsens utredning. Liksom år 1952 utförde även bostadsstyrelsen vissa undersökningar av driftskostnadsökningarna, denna gång avseende åren 1947—1952, och ökningarnas inverkan på hyrorna i statligt tertiärbelånade fastigheter, som färdigställts under åren 1942—1948. Undersökningen omfattade 111 låneärenden med 3 860 lägenheter. Ur siffermaterialet skall här endast återges en tablå, som belyser den under hyresåret 1953—1954 vid full driftskostnadsvolym (bl. a. i fråga om reparationer) erforderliga hyresökningen uttryckt i procent av den i det slutliga beslutet fastställda maximihyran.

Byggnaden färdigställd år	Erforderlig hyresökning, om grundhyran fastställts samma år som byggnaden färdigställdes	Erforderlig hyresökning, om grundhyran fastställts 1 år efter året för byggnadens färdigställande
1942—1946	19·0	19·0
1947	13·1	13·1
1948	12·6	12·0
1949	11·5	11·4
1950	11·6	9·9
1951	8·1	5·8
1952	1·6	—

De fall, då slutligt beslut fattades 1 år efter byggnadens färdigställande, kan betraktas såsom tämligen typiska i fråga om de nybyggda husen. Detta bestyrks av en särskild undersökning, som hyresrådet utförde på material från bostadsstyrelsen. Enligt denna var tiden mellan färdigställandet och det slutliga beslutet för 1948 och 1949 års hus i medeltal 9 månader och för 1950 års hus 7 månader. Spridningen var dock avsevärd: för 35 % av fastigheterna gällde ett tidsintervall av 1—5 månader, för 48 % 6—12 månader och för 17 % 13—36 månader.

Hyresrådets yttrande och förslag till generell hyreshöjning. I anslutning till ovan berörda undersökningar avgav statens hyresråd den 1 juni 1953 till Kungl. Maj:t sitt yttrande angående utvecklingen av omkostnaderna för fastighetsförvaltning och förslag till nya bestämmelser om generell hyreshöjning. Hyresrådet anför bl. a., att årets undersökningar rörande fastigheter färdigställda före år 1942 visat, att omkostnaderna år 1951, jämförda med 1950 års, varit inemot 1 % högre än vad man preliminärt hade funnit år 1952. I motiveringen för förslaget anförs i övrigt de framkomna statistiska uppgifterna. Vidare anför hyresrådet bl. a., att det med hänsyn till den långa tid, som begränsningen av reparationsvolymen varat, nu vore motiverat att i den generella hyreshöjningen medräkna även något utrymme för en erforderlig och väntad ökning av reparationsvolymen. Även kostnadsstegringar i fråga om bl. a. fastighetsägarens eget arbete borde kompenseras.

De procenttal, som hyresrådet föreslog, låg på flera punkter något högre än de som Kungl. Maj:t sedan fastställde och som inledningsvis anförts. För äldre fastigheter föreslogs t. ex. för Stockholm med förorter 13 % och för övriga orter 18 %, för lägenheter färdigställda åren 1942—1949 resp. 8 och 11 % och för 1950 års lägenheter resp. 2 och 5 %, allt avseende orter, där hyran är anknuten till den 1 januari 1942. Mot beslutet reserverade sig en av hyresrådets opartiska ledamöter och var för sig fastighetsägarnas och hyresgästernas representanter.

Ungdomsvårdsskolorna rustas upp

Sommaren 1950 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för socialdepartementet att tillkalla sakkunniga för att biträda med utredning av vården vid ungdomsvårdsskolorna. Ordförande blev landshövdingen Per Nyström och övriga ledamöter docenten Gunnar Boalt, riksdagsledamöterna Märta Boman, Brita Elmén, Hjalmar Nilsson och Adolf Wallentheim samt doktor Birger Sjödén. Hösten 1951 begärde Nilsson sitt entledigande från uppdraget och ersattes med licentiaten Karl Lindegren. Under utredningens gång har experter tillkallats, bl. a. skolbyråchefen Lars Bolin, rektorn Paul Lindblom, numera tf. rektorn Dick Blomberg, rektorn Algot Wickberg och hovrättssassessorn Gunnar Engström. Sekreterare har varit förste byråsekreteraren Olov Johnsson. De sakkunniga antog benämningen ungdomsvårdsskoleutredningen. Den har tidigare avgett ett flertal yttranden och förslag i delfrågor. Dess slutbetänkande föreligger i dagarna.

Utgångspunkten för utredningens arbete har varit att ge skolorna resurser att bemästra den situation, som uppstått på skolorna och för allmänheten runt skolorna genom en fortgående klientelförsämring samt den ytterligare försämring av skolornas klientel, som kan väntas under de närmaste åren, därigenom att ungdomar under 18 år, som tidigare dömts till fängelse, för framtiden helt skall hänvisas till ungdomsvårdsskolorna.

Vad ungdomsvårdsskolornas klientel beträffar, har utredningen funnit, att det huvudsakligen består av en grupp psykiskt mer eller mindre allvarligt skadade och omogna ungdomar med underutveckling på det känslomässiga planet, intellektuell efterblivenhet, passivitet och otillräckliga energiresurser som de dominerande inslagen. Den typiska eleven är nu geléaktig, slapp och hållningslös, arbetsovillig och svårpåverkad.

Skolornas uppgift är, att av tidigare grovt försummade ungdomar skapa harmoniska och dugliga samhällsmedlemmar. Förhållandena på och kring skolorna har klart visat, att skolornas hittillsvarande resurser varit otillräckliga för denna uppgift.

De sakkunniga har vid sina besök på skolorna fått den uppfattningen, att flera av skolornas nuvarande svårigheter skulle minskas, om eleverna kunde uppdelas i mindre grupper. Dessa ger bättre möjligheter till individuell omvårdnad och tillsyn. Känslor av samhörighet mellan personal och elever utvecklas lättare i små grupper. Eleverna får där ett visst mått av social trygghet, anpassning och förtrolighet, som de inte kan få i ett större kollektiv. Friktioner och konflikter medlemmarna emellan ger inom en mindre grupp inte så stora utslag. Tendenser till överspelningar, massrymningar, kollektivt trots, mat- och arbetsstrejk kan där behärskas och avledas av per-

sonalen och denna har lättare att i positiv riktning utnyttja de psykologiska krafter, som gruppsamvaron innebär.

Utredningen anser i princip, att elevgrupperna för normalklientelet bör omfatta 10 elever, medan det anstaltsbesvärligaste klientelet bör uppdelas i ännu mindre grupper. Då utredningen dock måst ta hänsyn till nuvarande elevförläggningars storlek och beskaffenhet och då en så radikal nedskärning av grupperna skulle medföra alltför stora nybyggnads- och anslagsbehov, har den funnit sig nödsakad att f. n. förorda, att i vissa fall avdelningar med mer än 15 elever tillsvidare behålls i mellangradsavdelningarna. Betydelsefullt är emellertid att utredningen föreslår tillkomsten av avdelningar på högst 8 platser på ett flertal skolor och att den vill skapa större möjligheter för den lilla gruppens pedagogik.

Ett led i samma strävan utgör utredningens förslag om en väsentlig utökning av skolornas personal. En normalplan har framlagts innebärande en ökning av befattningshavarnas antal med 71, varav på tillsyningspersonalen belöper sig icke mindre än 65. Från och med budgetåret 1954/55 föreslås 44 nya tjänster.

Skolornas antal föreslås oförändrat trots ett beräknat behov av 70 nya vårdplatser inom de närmaste åren. En utbyggnad av skolorna enligt utredningens förslag har redan påbörjats, huvudsakligen omfattande fyra nya specialavdelningar på fyra pojkskolor. Samtliga dessa beräknas vara färdiga att tas i bruk sommaren 1954.

En plan har framlagts omfattande ny- och ombyggnadsarbeten under en 5-årsperiod. Lingatans yrkesskola för flickor föreslås omändrad till en sjömansskola för pojkar och Gräskärrs skolhem för pojkar föreslås ombyggd till skola för manligt klientel i åldern 18—21 år. I femårsplanen ingår vidare ombyggnader och förbättringar av flertalet elevförläggningar, tillkomsten av en ny gymnastiksal och nya verkstäder samt personalbostäder. De totala byggnadskostnaderna beräknas till ca 12 miljoner kronor.

Utredningen ägnar ett viktigt kapitel åt elevernas yrkesutbildning och framlägger betydelsefulla förslag. Utgångspunkterna härför är dels den tidigare nämnda klientelförsämringen, dels ett konstaterande och godkännande av att den första vårdtiden normaliserats till ca 1 år och dels det faktum, att den överväldigande majoriteten av eleverna kommer från städer eller tätorter. År 1951 kom 91 % av pojkarna och 89 % av flickorna från städer eller andra tätorter. Av nämnda pojkar återvände 72 % vid den villkorliga utskrivningen till sådana orter, 17 % gick till sjöss och 11 % kom till landsbygden. Motsvarande siffror för flickorna visar att 77 % återvände till sådana orter och 23 % kom till landsbygden. Konsekvenserna av klientelförsämringen och den normaliserade vårdtiden är, att eleverna dels inte kan och dels inte hinner tillgodogöra sig en fullständig yrkesutbildning. I stället föreslås tillkomsten av flera arbetsterapiverkstäder med arbetsterapeuter och en intensifierad arbetsträning. Den vidare yrkesutbildningen avses äga rum under den villkorliga utskrivningen. Elevernas konstaterade anknytning till städer och tätorter leder fram till förslag om bätt-

re tillgodoseende av elevernas behov av yrkesträning och utbildning i lämpliga stads- och tätortsyrken, som t. ex. till byggnads- och inredningssnickare, radioreparatörer och elektriker för pojkarnas del och till bl. a. konfektionssömmerskor för flickornas del.

Med utgångspunkt från ett konstaterande av att 74 % av samtliga rymningar vid skolorna under år 1951 företogs under elevernas fritid förordas en intensifiering av fritidsverksamheten. I detta avseende föreslås ytterligare personal och bättre fritidslokaler samt större möjligheter för eleverna att knyta nya kontakter utanför skolan med ungdomsföreningar och andra organisationer. Anknytningen till föreningslivet finner utredningen vara ett så värdefullt hjälpmedel för skolorna i det sociala uppfostringsarbetet, att ingen möda bör lämnas osparad i försöken att utvidga denna verksamhet.

Utredningen är starkt medveten om att ungdomsvårdsskolorna för att lyckas i sitt svåra arbete inte bara behöver bättre tekniska hjälpmedel och mera personal utan även en bättre personalvård och en fortsatt utbildning av personalen. För att ej förslitningen skall bli för stark måste personalen beredas större möjligheter till rekreation och återhämtning. Utredningen vill därför väcka förslag om att i särskild ordning utredning verkställs beträffande förutsättningarna för att bereda de mest utsatta personalkategorierna en längre tids sammanhängande ledighet med bibehållen lön i likhet med vad som tillämpas vid vissa amerikanska institutioner. I fråga om personalutbildningen rekommenderas en fortsatt kursverksamhet av samma slag som redan förekommer med kurser på 2 à 3 veckor för olika personalkategorier. Kurserna avser att orientera i barn- och ungdomspsykologi, psykiatri, kriminalsociologi, anstaltspsykologi, skol- och utbildningsfrågor, fritidssysselsättningens metodik o. dyl.

För ungdomsvårdsskolornas assistenter finns upplagd en särskild utbildning. Den leds av ett studieråd, bestående av akademiska lärare i pedagogik, psykologi, sociologi och psykiatri. Genomgången kurs medför formell kompetens att inneha rektorstjänst vid ungdomsvårdsskola. Ett tjugutal assistenter genomgår f. n. sådan utbildning. Utredningen föreslår rätt till 180 dagars tjänstledighet med full lön för dessa studier.

För att skolorna skall uppnå ett önskvärt och möjligt resultat betonar utredningen vikten av vetenskaplig forskning inom ungdomsvården. Skolorna måste få möjlighet till en systematisk vetenskaplig bearbetning av behandlingsresultaten. Utredningen föreslår inrättande av en skolpsykologtjänst med vissa forskningsuppgifter samt ett forskningsanslag på 1 000 kronor.

Beträffande eftervården av eleverna uppdrar de sakkunniga inga nya allmänna riktlinjer. De förordar en intensifierad utackorderingsverksamhet och höjda anslag härför. I övervakarefrågan konstateras det, att av de elever, som den 1 december 1952 var villkorligt utskrivna, hade närmare hälften övervakare bestående av tjänstemän vid socialvårdsbyråer, barnavårdsnämnder och andra offentliga inrättningar. Utredningen rekommenderar att som övervakare för det särskilt besvärliga klientelet i storstäderna

anlitas dels de där stationerade eftervårdskonsulenterna, dels socialvårdstjänstemän, men att för huvudparten av eleverna utses särskilt utvalda medlemmar i ungdomsorganisationer m. fl. sammanslutningar eller andra lämpliga och intresserade personer. Ett enhetligt övervakningsarvode om 10 kronor per månad föreslås.

Utredningen har behandlat en rad för ungdomsvårdsskolorna vitala frågor. Den har gjort det på ett realistiskt sätt och föreslagit goda lösningar för en hel rad av de problem den behandlat. I den mån kommitténs förslag förverkligas, kommer ungdomsvårdsskolorna att stå bättre rustade än nu för sina uppgifter i ungdomens och samhällets tjänst.

H. M.

Ny löne- och skattegruppering

Genom beslut den 9 oktober 1953 har Kungl. Maj:t utfärdat kungörelse (SFS 1953: 624) angående den gruppering av rikets kommuner efter dyrort, som skall tillämpas från och med den 1 januari 1954. Ortsgrupperingen ligger till grund för fastställandet av dels den lönegrupp, som statstjänstemännen allt efter stationeringsort skall tillhöra, och dels den skattegrupp, som skall tillämpas vid beräkning av ortsavdragen vid taxering.

De principer, som av Kungl. Maj:t och riksdagen fastställts för den nya grupperingen samt socialstyrelsens förslag, har tidigare redovisats i denna tidskrift.[1] Sedan styrelsen avgett sitt förslag den 11 mars 1953, bereddes allmänheten tillfälle att till Konungen inkomma med erinringar häröver. Inalles anfördes besvär avseende 176 kommuner. De gick samtliga ut på önskemål om högre placering än vad som föreslagits. Besvären remitterades till socialstyrelsen och dyrortsnämnden för yttrande. Styrelsen överlämnade sitt utlåtande till dyrortsnämnden den 8 juni 1953 och nämnden sitt jämte styrelsens till Konungen den 7 september samma år.

Socialstyrelsen tillstyrkte besvären beträffande 4 kommuner samt avstyrkte med tvekan beträffande 9 enskilda kommuner samt de kollektiva framställningarna från kommunerna på Öland och i Blekinge utom Karlskrona, medan frågan om placeringen av de av socialstyrelsen till grupp 2 föreslagna kommunerna i Bohuslän lämnades öppen. Övriga besvär avstyrktes.

Dyrortsnämnden tillstyrkte besvären i fråga om 15 enskilda kommuner samt beträffande hela Öland, Blekinge utom Karlskrona samt Bohuslän i vad det avsåg kommuner, vilka föreslagits i grupp 2. Beträffande placeringen av 21 kommuner uttalades tveksamhet från nämndens sida.

Kungl. Maj:ts beslut innebär följande avvikelser i förhållande till socialstyrelsens och dyrortsnämndens förslag. Av de 15 städer inom 2-ortsområdet i södra Sverige, som styrelsen föreslagit bli nedflyttade från grupp 3, har Kungl. Maj:t låtit 13 bibehålla den tidigare placeringen. Dyrortsnämnden hade tillstyrkt besvären för 9 av dessa. Beträffande placeringen av kommunerna i Stockholms förortsområde hade styrelsen föreslagit 12 kommuner (varav 1 efter besvär) i grupp 5 samt 18 i grupp 4. Av de förra var 3 placerade i grupp 5 enligt hittills gällande gruppering och av de senare 13 — helt eller delvis — i grupp 4. Förslaget innebar sålunda en uppflyttning av 9 4-orts- och 5 3-ortskommuner. Dyrortsnämnden föreslog uppflyttning av ytterligare 3 till grupp 4. Kungl. Maj:t har emellertid placerat 8 av de föreslag-

[1] Soc. Medd. 1953 nr 4, sid. 213.

na 5-ortskommunerna i grupp 4 samt 6 av de föreslagna 4-ortskommunerna i grupp 3 men flyttat 4 kommuner, föreslagna i grupp 3, upp till grupp 4, beträffande 3 av dem efter tillstyrkan av dyrortsnämnden. Dyrortsnämnden hade icke förordat någon ändring i styrelsens förslag i vad det avsåg en sänkning av placeringen men, förutom ovan nämnda tillstyrkan, varit tveksam i fråga om uppflyttning av ytterligare 5 4-ortskommuner och 1 3-ortskommun. Även i Göteborgs förortsområde har gjorts vissa justeringar av förslaget. Socialstyrelsen och dyrortsnämnden hade sålunda föreslagit att 3 landskommuner i Göteborgs och Bohus län skulle tillhöra grupp 4 och 3 i Älvsborgs län grupp 3. Kungl. Maj:t gick endast med på den högre placeringen för 1 kommun bland de förra. I Malmö förortsområde hade 2 landskommuner föreslagits till grupp 3, men båda placerades i närmast lägre grupp. Kungl. Maj:t har vidare placerat hela Öland, Blekinge och Bohuslän med undantag av 4-ortskommunerna Göteborg, Mölndal och Partille i grupp 3.

Den nya dyrortsgrupperingen innebär att hittillsvarande grupp 1 försvinner. Detta förklarar varför så många som 306 hela och 142 delar av landskommuner fått högre dyrortsplacering.

Av städerna har 16 hela och delar av 21 samt av köpingar 20 hela och delar av 16 ävenledes placerats högre än tidigare. I vad det avser delar av städer och köpingar torde flertalet av dessa utgöras av inkorporerade landskommuner och delar av sådana. Sänkt placering har 5 städer fått samt likaledes 5 hela och 10 delar av landskommuner.

I efterföljande tabell redovisas den till och med utgången av år 1953 gällande grupperingen (kol. 2), socialstyrelsens (kol. 3) och dyrortsnämndens (kol. 4) förslag till ny gruppering samt den av Kungl. Maj:t fastställda grupperingen, som skall gälla från och med den 1 januari 1954 (kol. 5).

Den länsvis lämnade redovisningen upptar vissa kommuner individuellt, nämligen sådana vilka

a. hänförts till annan dyrortsgrupp än den för länet eljest föreslagna eller beslutade;

b. av socialstyrelsen och dyrortsnämnden föreslagits i skilda ortsgrupper;

c. av Kungl. Maj:t placerats i annan ortsgrupp än som föreslagits av socialstyrelsen och/eller dyrortsnämnden;

d. föreslagits eller slutligt placerats i lägre ortsgrupp än den hittills gällande.

Övriga kommuner, vilka i de olika instanserna genomgående hänförts till samma ortsgrupp, har redovisats kollektivt inom varje län, och detta oavsett om de fått samma placering som eller högre än i den hittills gällande grupperingen.

Två siffror i kol. 2 betyder antingen att en kommun är delad på olika ortsgrupper eller att de kollektivt redovisade kommunerna tillhör olika ortsgrupper.

Rikets indelning i löne- och skattegrupper enligt Kungl. Maj:ts beslut av den 9 oktober 1953

a) Hela riket

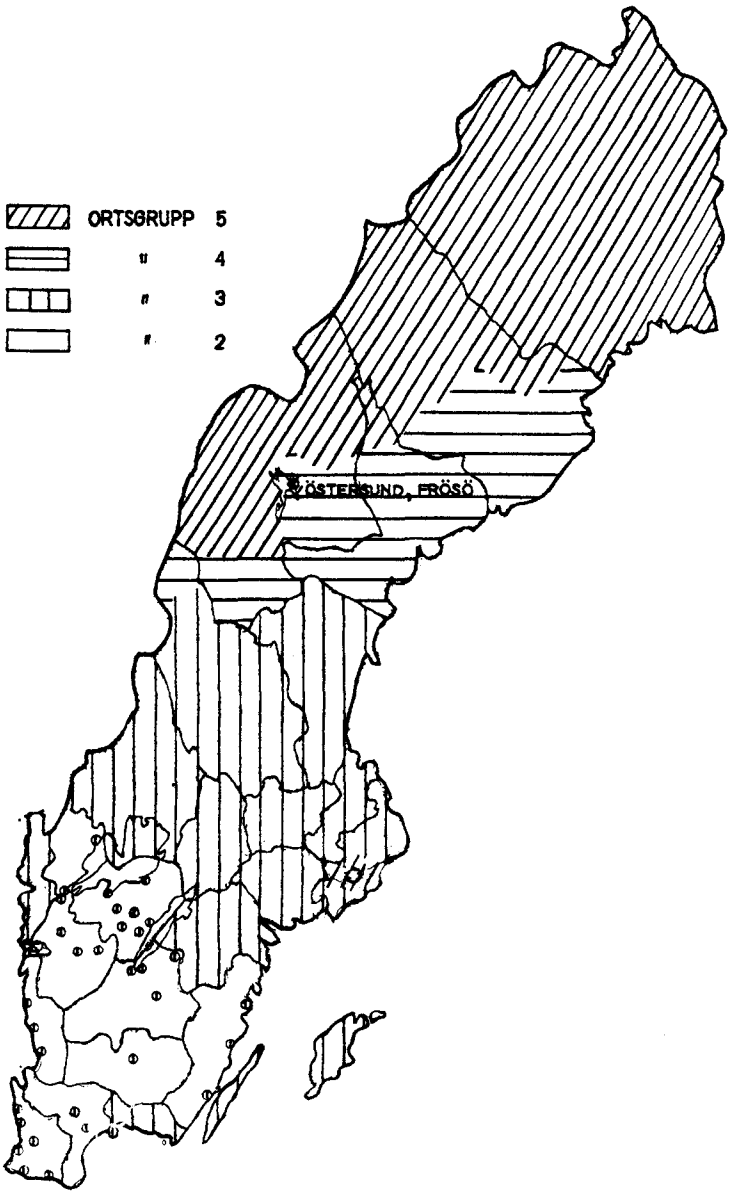

b) Detaljkarta av Stockholm och kringliggande kommuner

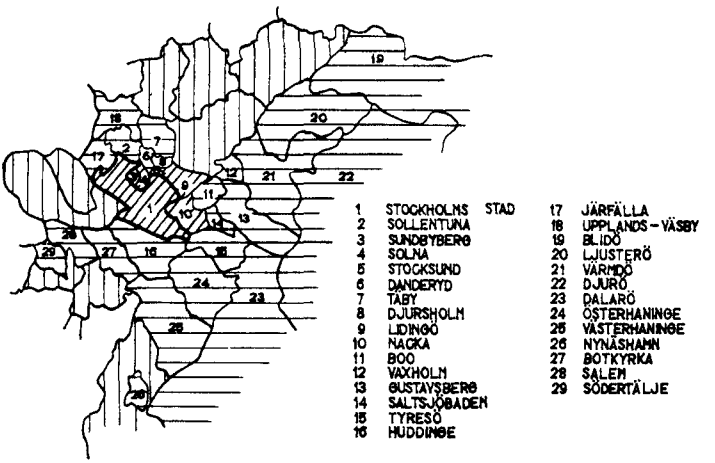

c) Detaljkarta av södra Sverige och delar av mellersta Sverige

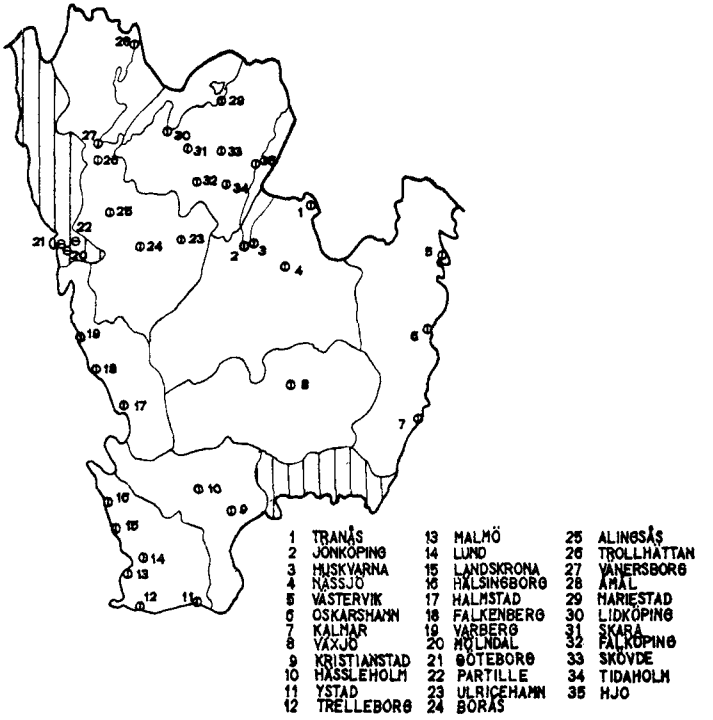

Län och kommun	T. o. m. 1953	Social-styrelsens förslag	Dyrorts-nämndens förslag	Kungl. Maj:ts beslut
1	2	3	4	5
Stockholms stad	5	5	5	5
Stockholms län				
Blidö, Boo, Botkyrka	4	4	4	4
Dalarö	3	3	4	4
Danderyd, Djursholm	4	5	5	4
Djurö	3; 4	3	4	4
Ekerö, Färingsö	3	4	4	3
Grödinge	4	4	4	3
Gustavsberg	3	4	4	4
Huddinge	4	5	5	4
Järfälla	4	[1]4	4	4
Lidingö	5	5	5	5
Ljusterö	3	3	3	4
Nacka	4	5	5	5
Nynäshamn, Salem	4	4	4	4
Saltsjöbaden, Sollentuna	4	5	5	4
Solna	5	5	5	5
Stocksund	4	5	5	4
Sundbyberg	5	5	5	5
Södertälje, Tyresö	4	4	4	4
Täby	4	5	5	4
Upplands-Väsby	3; 4	4	4	4
Vallentuna	3; 4	4	4	3
Vaxholm	4	4	4	4
Värmdö	3	3	4	4
Västerhaninge	3; 4	4	4	4
Österhaninge	4	4	4	4
Östertälje, Österåker	3	4	4	3
Övriga kommuner	2; 3	3	3	3
Uppsala, Södermanlands och Östergötlands län				
Samtliga kommuner	2; 3	3	3	3
Jönköpings län				
Eksjö	3	2	2	2
Huskvarna, Jönköping	3	3	3	3
Nässjö	3	2	3	3
Tranås	3	[2]2	3	3
Övriga kommuner	1; 2	2	2	2
Kronobergs län				
Växjö	3	2	2	3
Övriga kommuner	1; 2	2	2	2
Kalmar län				
Kalmar, Oskarshamn	3	3	3	3
Västervik	2	3	3	3
Övriga fastlandskommuner	1; 2	2	2	2
Öland, samtliga kommuner	2	2	3	3
Gotlands län				
Visby	3	3	4	3
Övriga kommuner	2; 3	3	3	3

[1] Efter besvär föreslagen i ortsgrupp 5.
[2] Efter besvär föreslagen i ortsgrupp 3.

Län och kommun	T. o. m. 1953	Social-styrelsens förslag	Dyrorts-nämndens förslag	Kungl. Maj:ts beslut
1	2	3	4	5
Blekinge län				
Hasslö	3	3	3	3
Karlshamn	3	2	3	3
Karlskrona	3	3	3	3
Ronneby	3	2	3	3
Sturkö	3	3	3	3
Övriga kommuner	2; 3	2	3	3
Kristianstads län				
Hässleholm, Kristianstad	3	2	3	3
Riseberga, Ängelholm	2; 3	2	2	2
Övriga kommuner	1; 2	2	2	2
Malmöhus län				
Burlöv	2	3	3	2
Hälsingborg, Landskrona	3	3	3	3
Lomma	2	3	3	2
Lund, Malmö	2; 3	3	3	3
Trelleborg	3	2	2	3
Ystad	3	2	3	3
Övriga kommuner	1; 2	2	2	2
Hallands län				
Falkenberg	2; 3	2	2	3
Halmstad	3	3	3	3
Lindome	2	2	3	2
Löftadalen	2; 3	2	2	2
Varberg	3	2	3	3
Övriga kommuner	1; 2	2	2	2
Göteborgs och Bohus län				
Bullaren, Forshälla	2	2	3	3
Göteborg	4	4	4	4
Inlands Torpe, Kode	2	2	3	3
Kville	2; 3	2	3	3
Lane-Ryr, Ljungskile, Munkedal	2	2	3	3
Mölndal	4	4	4	4
Partille	3	4	4	4
Romelanda	2	2	3	3
Råda	3	4	4	3
Skredsvik, Stenungsund, Svarteborg	2	2	3	3
Sörbygden, Tanum	2; 3	2	3	3
Tuve	3	[1] 3	4	3
Vette	2; 3	2	3	3
Övriga kommuner	2; 3	3	3	3
Älvsborgs län				
Alingsås	2; 3	3	3	3
Angered	2	3	3	2
Björketorp	2; 3	2	2	2
Borås	3	3	3	3
Lerum	3	3	3	2
Nödinge	2	3	3	2
Trollhättan	3	3	3	3
Ulricehamn	2	2	3	3
Vänersborg	2; 3	3	3	3
Västra Tunhem	2; 3	[2] 2	3	2

[1] Efter besvär föreslagen i ortsgrupp 4.
[2] Efter besvär föreslagen i ortsgrupp 3.

Län och kommun	T. o. m. 1953	Socialstyrelsens förslag	Dyrortsnämndens förslag	Kungl. Maj:ts beslut
1	2	3	4	5
Åmål	3	2	3	3
Övriga kommuner	1; 2	2	2	2
Skaraborgs län				
Falköping	2; 3	3	3	3
Hjo	2	2	3	3
Karlsborg	3	2	2	2
Lidköping	3	2	2	3
Mariestad	2; 3	3	3	3
Skara	3	3	3	3
Skövde	2; 3	3	3	3
Tidaholm	2	2	2	3
Tun	2; 3	2	2	2
Övriga kommuner	1; 2	2	2	2
Värmlands län				
Finnskoga-Dalby	3; 4	3	3	3
Karlstad, Kristinehamn	4	3	3	3
Övriga kommuner	2; 3	3	3	3
Örebro och Västmanlands län				
Samtliga kommuner	2; 3	3	3	3
Kopparbergs län				
Idre	4	4	4	4
Övriga kommuner	2; 3	3	3	3
Gävleborgs län				
Samtliga kommuner	2; 3	3	3	3
Västernorrlands län				
Fjällsjö	4	5	5	5
Sundsvall	5	4	4	4
Täsjö	4	5	5	5
Övriga kommuner	4	4	4	4
Jämtlands län				
Brunflo, Bräcke, Fors, Hackås	4	4	4	4
Hogdal	4; 5	4	4	4
Kälarne	5	4	4	4
Lillhärdal, Lit, Ragunda, Revsund, Rödön, Stugun, Svegs köping o. landskommun	4	4	4	4
Övriga kommuner	4; 5	5	5	5
Västerbottens län				
Bjurholm	4; 5	4	4	4
Burträsk	5	4	4	4
Dorotea	4	5	5	5
Jörn	5	5	5	5
Lövånger	4; 5	4	4	4
Malå, Norsjö, Sorsele, Stensele, Tärna, Vilhelmina köping o. landskommun	5	5	5	5
Övriga kommuner	4	4	4	4
Norrbottens län				
Samtliga kommuner	5	5	5	5

E. O.

Internationella statistiska institutets kongress i Rom 1953

Internationella statistiska institutet anordnar vartannat år en stor kongress, i vilken deltar i första hand ledamöter av institutet men i stor utsträckning även andra statistiker. Årets kongress ägde rum i Rom under tiden 5—12 september och samlade ca 600 deltagare.

Dessa kongresser tillgår så att de deltagare som så önskar sänder in uppsatser, »papers», en viss tid före kongressen. Vid kongressens början erhåller deltagarna alla uppsatser i tryckt form, och under kongressens lopp håller därpå varje författare ett kort anförande om sin uppsats, varpå denna diskuteras.

Vid Romkongressen framlades drygt 125 uppsatser. Eftersom kongressen blott var delad på två sektioner, kunde endast föga tid avsättas för varje

Italiens president, själv ledamot av Internationella statistiska institutet, anländer till institutets kongress. Fr. v. i främsta ledet B. Barberi, chef för italienska statistiska centralbyrån, L. Maroi, president för centralbyrån, Luigi Einaudi, Italiens president, samt Stuart A. Rice, direktör (avgående) för Internationella statistiska institutet. I bakre ledet t. v. Ph. J. Idenburg, chef för Nederländernas statistiska centralbyrå och generalsekreterare i ISI samt professor R. G. D. Allen, London School of Economics, skattmästare i ISI.

uppsats. De behandlade ämnena sträckte sig över nära nog hela det fält, inom vilket statistiska metoder utnyttjas. Enligt kongressens program ägnades dock särskild uppmärksamhet åt följande ämnen, nämligen statistikens användning för studiet av produktivitetsproblem inom industrin, regionalt samarbete inom statistiken samt utbildningen av statistiker.

I det följande kommer att i korthet omnämnas några av de vid kongressen framlagda uppsatserna, som förefaller att vara av intresse för denna tidskrifts läsekrets.[1]

Till en början kan nämnas att Institutets avgående president, amerikanen Stuart A. Rice, kallade sitt öppningsanförande för »Statistics and Social Forces». Han framhöll däri, att enligt hans uppfattning statistikerna hittills ägnat för ringa uppmärksamhet åt studiet av människan som samhällsvarelse, särskilt vid jämförelse med den iver varmed ekonomiska mätningar företagits. Det ökande medvetandet om betydelsen av motstridiga sociala krafter och den stigande uppmärksamheten åt välfärdsproblemen borde enligt Rice leda till en snabb utveckling av statistiken på dessa områden.

Nr 7. Rivet, R. Recherches recentes sur les loyers en France. — Redogörelse för en samplingundersökning omfattande 1/1 000 av bostäderna i Paris och 1/500 i det övriga landet. Resultatet utvisar en genomsnittsstorlek hos bostäderna av 3 rum (= 47 m²). Ett minimum av bekvämligheter, varmed avses rinnande kallt vatten, gas, elektricitet, redovisas för 70 % av bostäderna, men om kvalitetskravet utsträckts att gälla w.c. hörande till lägenheten, sjunker siffran till 48 %. Genomsnittshyran utgjorde 5 000 Fr. per kvartal (= ca 70 kr).

Nr 20. de Wolff, P. & Meerdink, J. Infant Mortality by Social Groups in Amsterdam. — Undersökningen omfattar åren 1946—50 och bygger på en uppdelning i fyra socialgrupper, nämligen: I. Fria yrken, företagare (större och medelstora företag), lärare, högre statstjänstemän, högre privattjänstemän; II. Småföretagare, såsom butiksägare och hantverkare; III. Lägre statstjänstemän, lägre tjänstemän, förmän, handelsresande, kontorister, sjukvårdare; IV. Arbetare. Huvudresultatet framgår av följande tablå.

Socialgrupp	Barn döda inom 1 års ålder på 1 000 levande födda	Dödfödda på 1 000 födda
I	17·1	12·2
II	32·3	25·2
III	22·6	14·8
IV	31·3	18·6

Stora skillnader framkom således. Anmärkningsvärt är att socialgrupp II ligger högre än de övriga grupperna.

Nr 24. Winkler, Wilhelm. Older and Newer Ways of Solving the Index Numbers Problem. — En översikt över den historiska utvecklingen varur författaren anser sig kunna urskilja tre perioder, nämligen perioden före I. Fisher, utvecklingen enligt och i anslutning till Fisher samt den nyare utvecklingen med andra sätt att definiera prisindextalen.

[1] För ytterligare upplysningar om själva kongressen, de av denna antagna resolutionerna m. m. hänvisas till en notis i Statistisk tidskrift nr 10, 1953.

Nr 56. Kendall, M. G. The Projected Dictionary of Statistical Terms. — Författaren är i samarbete med W. Buckland sysselsatt med ett av UNESCO understött projekt, som går ut på att i lexikonform redogöra för definitionen av alla gängse statistiska termer. Lexikonet kommer i första hand att utkomma på engelska, men avsikten är att även ge översättningar av termerna till några andra språk.

Nr 60. Durbin, J. Non-response and Call-backs in Surveys. — Författaren behandlar det bortfall vid intervjuundersökningar, som uppkommer till följd av att i vissa hushåll sällan någon är hemma. Tre metoder finns för att komma till rätta med problemet, nämligen

1) Återbesök hos samtliga som ej är hemma till dess de påträffas.
2) D:o hos ett stickprov bland dem som ej är hemma vid första besöket.
3) Politz' & Simmons metod, som förutsätter intervjuer på kvällarna och går ut på att man frågar alla som är hemma vid första besöket hur många kvällar de var hemma under den senaste veckan. De som sällan är hemma men dock påträffats vid första besöket, förutsätts uppträda på samma sätt vid intervjun som de som ej påträffats.

Författaren menar att kostnaderna för metod 1 i allmänhet överskattas, att metod 2 inte innebär några fördelar och i regel bör undvikas samt att metod 3 i vissa fall kan vara den bästa.

Nr 76. Utting, J. E. G. & Cole, Dorothy. Sampling for Social Accounts — Some Aspects of the Cambridgeshire Survey. — Denna artikel innehåller en diskussion av metoderna för insamling av uppgifter om inkomster och utgifter i enskilda hushåll i anslutning till erfarenheter från undersökningar i Cambridgeshire. Olika överväganden och erfarenheterna från tre provundersökningar har lett till att man för en pågående större undersökning tillämpar följande förfarande:

1) Slumpmässigt urval av hushåll.
2) Alla vuxna hushållsmedlemmar intervjuas; vid bearbetningen förs uppgifterna samman till hushåll.
3) Intervjuerna sprids över ett helt år.
4) Alla hushåll intervjuas om samtliga slag av utgifter; vartannat hushåll tillfrågas därjämte om inkomster och vartannat om sparande.
5) Frågorna om utgifterna hänför sig i fråga om större fasta utgifter till den senast förflutna tolvmånadersperioden, i fråga om kläder m. m. till de senaste 4 veckorna och i fråga om livsmedel till de senaste 7 dagarna.
6) Hushållen får inget meddelande före intervjun.

Uppsatsen innehåller dessutom en redogörelse för metoden vid samplingförfarandet samt en mängd synpunkter på detta.

Nr 86. Mahalanobis, P. C. & Sen, S. B. On Some Aspects of the Indian National Sample Survey. — Under 1940-talet utfördes flera olika samplingundersökningar, avseende hela den indiska befolkningen. Detta ledde till bildandet år 1950 av »The National Sample Survey (NSS)». Denna organisation omfattar ca 350 heltidsanställda lokalombud jämte 100 övervakare.

NSS avslutade i september 1953 sin sjätte regelbundna undersökning. De insamlade upplysningarna omfattar dels en fast stomme, dels specialfrågor. Till de förra hör uppgifter om hushåll och deras sammansättning (ålder, kön, sysselsättning för varje hushållsmedlem, kvantiteter och värden för inköpta och förbrukade varor), om hyror, reparationer, skatter, jordbruksproduktion, råvaruförbrukning, antal anställda m. m. Till de fasta uppgifterna hör också att för ett sampel av byar insamla uppgifter om kommunikationsförhållanden, antal företag, växtslag, skörd, partipriser och detaljpriser.

Bland övriga arbetsuppgifter utförda av NSS kan nämnas en flyktingundersökning i västra Bengalen, arbetslöshetsstudier i vissa större städer, vidare skatte- och bostadsundersökningar m. m.

Metoderna för valet av sampel har successivt förbättrats. För de regelbundna undersökningarna använder man nu trestegssampling för landsbygden. Det andra steget omfattar 960 byar, och från dem utväljs hushåll.

Stor uppmärksamhet ägnas åt felkällorna. Bland annat tillämpas Mahalanobis' metod med »interpenetrating subsamples».

I fråga om konsumtionen av livsmedel har man experimenterat med att alternativt fråga efter förbrukningen under den senaste veckan och den senaste månaden. Upplysningar erhållna på annat sätt tyder på att de senare uppgifterna är de riktigare.

Nr 93. Lehner, Alessandro. Caratteristiche differenziali tra suicidi tentati e suicidi compiuti. — Författaren påvisar att det föreligger stora skillnader i sammansättning mellan de populationer, som omfattar fullbordade självmord och självmordsförsök. Materialet omfattar Rom åren 1950—52. Bland de framkomna resultaten märks att för männen kommer på ett självmord drygt tre försök, medan bland kvinnorna motsvarande relation är över 7.

Nr 125. Sonnabend, H. Notes on the Statistics of Housing and Town Planning. — Mot bakgrunden av erfarenheterna av planläggningen av den nya drabantstaden Ashkelon i Israel diskuterar förf. behovet av statistiska upplysningar för att kunna utföra sådant planläggningsarbete. Medan arkitekten förr blott hade att tillgodose byggherrens tämligen specificerade önskemål, så ställs han nu, särskilt när det gäller stadsplanearbete, inför problemet att tillgodose en hel befolkningsgrupps ofta tämligen oartikulerade behov och önskemål. Detta område har hittills försummats såväl när det gäller att utarbeta standardmått för olika storheter som när det gäller metoder för att insamla upplysningar. En särskild gren av den tillämpade statistiken borde ägnas åt bostads- och stadsplanefrågorna.

I anslutning till kongressen hölls under fyra dagar ett internationellt seminarium, varvid ett antal av de i kongressen deltagande statistikerna höll föreläsningar.

E. v. H.

Kortare meddelanden

Socialstyrelsens remissyttrande över förslag av 1949 års trafiknykterhetsutredning. Den 10 oktober 1953 avgav socialstyrelsen ett remissyttrande över ett av 1949 års trafiknykterhetsutredning avgivet förslag rörande trafiknykterhet (SOU 1953:20).

Styrelsen finner liksom trafiknykterhetsutredningen ökningen under de senaste åren av antalet trafikolyckor med alkoholpåverkad förare oroande och finner även, liksom utredningen, påkallat att särskilda åtgärder vidtas för en sänkning av olycksfallsfrekvensen. Trafiknykterhetsutredningen har i sådant syfte bl. a. föreslagit en väsentlig skärpning av strafflagstiftningen på hithörande område.

Styrelsen anför på denna punkt att även om antalet trafikolyckor med alkoholpåverkad förare under de senaste åren har ökat kraftigt kan det inte förnekas, att rattfylleribrottsligheten relativt sett och på lång sikt utvecklats tämligen gynnsamt. Utredningen har sålunda konstaterat att den relativa brottsligheten (antalet avdömda brott i relation till trafikvolymen) visat en något fallande utvecklingskurva. Utredningen har vidare vid en jämförelse mellan åren närmast före andra världskriget och åren efter kriget konstaterat, att antalet grova berusningsfall bland de dömda avsevärt minskat. En jämförelse mellan rattfylleribrottsligheten å ena sidan och den allmänna brottsligheten resp. det allmänna nykterhetstillståndet å den andra ger enligt utredningen vid handen, att rattfylleribrottsligheten har den gynnsammaste utvecklingskurvan. Ett stickprov ger vid handen att antalet trafikolyckor med alkoholpåverkad förare var exakt detsamma åren 1938 och 1951 (806) medan antalet registrerade bilar under angivna år stigit från 219 000 till 410 000. Styrelsen hyser också den uppfattningen, att kravet på helnykterhet vid ratten omfattas med ökad förståelse i allt vidare kretsar. Det är emellertid, enligt styrelsens mening, inte säkert att denna i det stora hela gynnsamma utveckling kommer att främjas genom den av utredningen föreslagna skärpningen av strafflagstiftningen. Om denna ej skulle visa sig äga förankring i det allmänna rättsmedvetandet — varom tvivelsutan olika meningar kan föreligga — uppstår risk för att den icke kommer att tillämpas i avsedd utsträckning eller att verkningarna av straffet avtrubbas. Den åsyftade förbättringen kan då helt utebli. I detta sammanhang må även framhållas att en inte obetydlig del av dem som kommer att drabbas av straffpåföljd, torde utgöras av notoriska alkoholister och att det ofta är utsiktslöst att genom straff söka påverka dessas inställning till alkoholen. Men även om man genom en dylik lagstiftning skulle kunna minska antalet trafikolyckor, som orsakas av alkoholpåverkade förare, är det likväl ej säkert att vidtagandet av dylika åtgärder därmed är fullt motiverat. Här som eljest måste en avvägning företas mellan mål och medel.

I detta sammanhang må till en början framhållas att alkoholens andel i skulden till trafikolyckorna icke kunnat fullt klarläggas, men att den enligt socialstyrelsens mening numeriskt sett är relativt obetydlig. De av utredningen i kapitel 7 redovisade undersökningarna rörande de alkoholbetingade olycksfallens andel i totalantalet trafikolyckor ger enligt socialstyrelsens uppfattning inte tillräcklig grund för bedömning av frågan. I det sammanhang vari de insatts har de snarast blivit missvisande.

Man måste såsom en tämligen given följd av den föreslagna strängare lagstiftningen räkna med en avsevärd ökning av antalet rattfylleridomar och en skärpning av straffen med alla därav följande sociala och ekonomiska verkningar för de straffade och deras familjer. Överhuvudtaget föranleder en lagstiftning, som kan medföra en ökad tillströmning till fångvårdsanstalterna, betänkligheter. Innan slutlig ställning tas till

frågan om en skärpning av lagstiftningen bör det därför under alla förhållanden övervägas huruvida man icke på andra vägar kan nå fram till förbättrade nykterhetsförhållanden i trafiken. Härom må framhållas följande.

Utredningens uppgift att inemot hälften av de för rattfylleri dömda redan före brottet var registrerade för nykterhetsanmärkning tyder på att mycket skulle vinnas genom att inom den nuvarande lagstiftningens ram skärpa tillsynen över notoriska alkoholmissbrukare, som är förare av motorfordon. Vad utredningen föreslagit rörande effektivering av körkortskontrollen och ökning av tiden för återkallelse av körkort finner styrelsen väl ägnat att fullfölja detta syfte. Åtgärderna tillstyrks.

Även åtgärder för befrämjande av nykterhetstillståndet överhuvudtaget kommer givetvis att verka befrämjande på trafiknykterheten. Styrelsen hänvisar på denna punkt till 1944 års nykterhetskommittés förslag och till det utlåtande om detta som styrelsen avgett. Vidare erinras om nykterhetskommitténs särskilda förslag till förbättrande av nykterhetsundervisningen och nykterhetsupplysningen, varöver socialstyrelsen avgett yttrande den 28 oktober 1952. I måhända ännu högre grad torde det vara berättigat att i förevarande avseende knyta förhoppningar till den nyligen tillsatta utredningen rörande trafiksäkerheten. Om nämnda utredning skulle leda till ökade kontroll- och säkerhetsåtgärder, kan det antas att antalet skador förorsakade av alkoholpåverkade förare därigenom skulle komma att i icke oväsentlig utsträckning nedbringas.

En ytterligare omständighet som enligt socialstyrelsens mening talar mot genomförande av eller införande av skärpning i strafflagstiftningen på ifrågavarande område är att kontrollen av den gällande lagstiftningens efterlevnad knappast är effektiv och att denna lagstiftning därför inte kan antas ha fått den allmänpreventiva verkan som åsyftats. Försiktigheten synes bjuda att ej i förevarande fall skärpa strafflagstiftningen förrän de möjligheter den gällande lagstiftningen erbjuder i görligaste mån tillvaratagits. Vad utredningen i elfte kapitlet anfört rörande övervakningen av nykterheten i trafiken finner styrelsen därför särskilt betydelsefullt. Styrelsen kan helt biträda vad utredningen i förevarande avseende föreslagit och förordar sålunda bl. a. att polisen erhåller rätt att ta prov med s. k. drunkometer och att polisens personella och ekonomiska resurser för trafikövervakningen intensifieras. Särskilt vill styrelsen understryka vikten av en effektiv kontroll med bilburna patruller från statspolisen.

Socialstyrelsen anser att om de i det föregående förordade åtgärderna genomförs, goda utsikter föreligger för en gynnsam utveckling på trafiknykterhetens område. Med hänsyn härtill samt till vad styrelsen i övrigt i det föregående anfört finner styrelsen, att den av utredningen föreslagna generella skärpningen av strafflagstiftningen på ifrågavarande område åtminstone tillsvidare bör anstå. Styrelsen kan sålunda ej biträda utredningens förslag härom utan föreslår, att gällande bestämmelser i 4 § av trafikbrottslagen i princip bibehålls oförändrade men med smärre tillägg.

Mot styrelsens yttrande reserverade sig tjf. byråchefen Hag, som anförde att de av utredningen redovisade undersökningarna närmast gåve vid handen, att den gällande och av utredningen alltjämt förordade undre gränsen, 1,5 promille, för att det grövre brottet, rattfylleri, under alla förhållanden skall anses föreligga, är för hög. En promillegräns av 1,0 vore mera sakligt motiverad.

Den nuvarande brottsbeskrivningen i vad avser rattfylleribrottet har visat sig mycket otillfredsställande i tillämpningen och i alltför hög grad beroende av bedömarens subjektiva inställning till vad det innebär att inte på ett betryggande sätt kunna föra fordonet. Den av utredningen föreslagna lydelsen, enligt vilken bedömaren skall ta ställning till om föraren företett tecken på påverkan, torde ge mindre möjlighet till subjektivitet i bedömningen och innebär därför en förbättring.

I fråga om de allmänna förutsättningarna för en straffskärpning på trafiknykterhetens område hävdar reservanten, att de av styrelsens majoritet uttalade farhågorna för att en skärpning av lagstiftningen inte skulle ha stöd i folkmeningen synes överdrivna. Tvärtom torde det vara en alltmer allmän uppfattning att alkohol och motor-

trafik inte alls hör ihop. Ökningen av antalet trafikolyckor med alkoholpåverkad förare torde också ha medfört, att en skärpning av samhällets reaktion mot sådana personer och sådant handlande är rätt allmänt åstundad.

Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1952/53. Socialstyrelsen har från jägmästarna i rikets samtliga revir inhämtat uppgifter om »de normala dagsförtjänsterna» vid skogsarbete för huggare och körare (häst och karl) under vintern 1952/53.

På grundval av de uppgifter som erhållits har medelförtjänsten per dag för hela riket beräknats till 30 kr för huggare och 50 kr för körare. Dessa siffror ligger omkring 6 % under siffrorna för närmast föregående vinter. Nedgången är koncentrerad till mellersta och södra Norrland.

En tabell utvisande förtjänsterna för skogsarbetare inom olika län publiceras i »Meddelande från Socialstyrelsens Utredningsbyrå» nr 17, 1953, vilket kan erhållas efter hänvändelse till utredningsbyrån.

K.-E. F-g

Svenska institutets introduktionskurs för FN-stipendiater. I fråga om mottagandet av Förenta nationernas socialstipendiater betraktas Danmark, Finland, Norge och Sverige som en enhet ur studiesynpunkt, vilket innebär att uppgiften att vara samordnande instans under ett arbetsår åvilar de olika länderna i tur och ordning. Under 1953 fungerar för andra gången Sverige (första gången var år 1949) och därmed Svenska institutet i enlighet med Kungl. Maj:ts uppdrag som FN:s kontaktorgan och koordinerande instans i det nordiska samarbetet beträffande dessa socialstipendiater.

Svenska institutet har i år i nära samverkan med de övriga nordiska ländernas socialministerier anordnat två introduktionskurser för socialstipendiater. Den senare kursen hölls i Stockholm i Riksdagshuset den 21—24 september för en grupp på tolv stipendiater, som nu i höst bedriver individuella studier i de nordiska länderna. De representerar Ceylon, Indien, Iran, Kina, Pakistan, Puerto Rico, Syrien och Turkiet. Deras studier omfattar olika områden, såsom sociallagstiftning och socialvård i vidaste bemärkelse, samhälls- och stadsplanering, bostadspolitik samt jordbruks- och konsumentkooperation. Genom introduktionskurser vill man — för att underlätta stipendiaternas individuella studier — söka ge dem en allmän översikt av de nordiska ländernas socialpolitik.

Introduktionskursen i september inleddes med att statssekreterare Eckerberg på regeringens vägnar och docent Granberg på Svenska institutets vägnar hälsade stipendiaterna välkomna till Sverige. Vid kursmötets öppnande var närvarande representanter för bl. a. utrikesdepartementet, socialdepartementet, inrikesdepartementet, socialstyrelsen, Svenska institutet ävensom sakkunnigkommittén för sociala frågor samt representanter för de danska, finska och norska socialministerierna. Under kursen hölls följande föredrag:

Docent N. Andrén, Stockholms högskola: Historical development of the Northern countries.

Fuldmægtig N. Engberg, danska socialministeriet: Aspects on social welfare in the Northern countries.

Byråsekreterare E. Wollmer, socialstyrelsen: Family and child welfare in the Northern countries.

Sekreterare H. G. Lindbom, norska socialdepartementet: The real cost of social welfare.

Sekreterare C. E. Sjöblom, finska socialministeriet: A Finnish supervisor looks upon his country.

Rektor S. A. Stahre, ABF: Adult education in the Northern countries.

Lektor G. von Weissenberg, Helsingfors' finskspråkiga socialinstitut: Youth welfare in the Northern countries.

Arkitekt P. Holmgren, Stockholms stads stadsplanekontor: Demonstration of town planning problems in Stockholm and of Vällingby, a new self-supporting town section.

I anslutning till arkitekt Holmgrens föreläsning företogs en bussfärd anordnad av Stockholms stad till Vällingbyområdet. Under kursen visades även socialfilmer inspelade i de olika nordiska länderna.

Det statistiska trycket. De bebådade nya bestämmelserna om det statistiska tryckets »yttre anordning» har nu utfärdats och utkommit av trycket i form av en liten skrift, utgiven av Statistiska centralbyrån.

Bestämmelserna, som delvis är bindande men delvis blott har karaktären av råd, berör både text- och tabellavdelningarna i det statistiska trycket, exempelvis tablåer, paginering, kolumntitel, marginalrubrik, innehållsförteckning och teckenförklaring. Vidare ges direktiv för tabellernas anordning, stilsorter, format, papper och omslag.

Bland nyheterna märks att resuméer och text till titelblad och innehållsförteckning, som hittills återgetts på franska, i fortsättningen ersätts av engelska. Bland de typografiskt betonade nyheterna märks att texten blir tvåspaltad, att tabell- och kolumnrubrikerna sätts vänsterraka, att linjerna i tabellerna blir annorlunda och de lodräta ytterlinjerna försvinner, att decimaltecknet hög punkt ersätts med komma och att decimaler i fortsättningen sätts med samma stilgrad som övriga siffror. De typografiska nyheterna finns illustrerade i form av bilagor till skriften.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

På alkoholistanstalt intagna åren 1951 och 1952

År 1951 intogs på alkoholistanstalt 1 384 personer mot 1 463 år 1952. I följande sammanställning redovisas antalet intagningar åren 1917—1952.

År	Antal intagningar per år	År	Antal intagningar per år
1917—21	167	1947	1 219
1922—26	301	1948	1 587
1927—31	407	1949	1 396
1932—36	695	1950	1 454
1937—41	968	1951	1 384
1942—46	1 179	1952	1 463

Antalet tvångsintagna uppgick till 976 år 1951 och 998 år 1952. De intagnas fördelning efter olika typer av anstalter framgår av följande tablå, där för jämförelsens skull även 1950 års uppgifter medtagits.

Diagram I

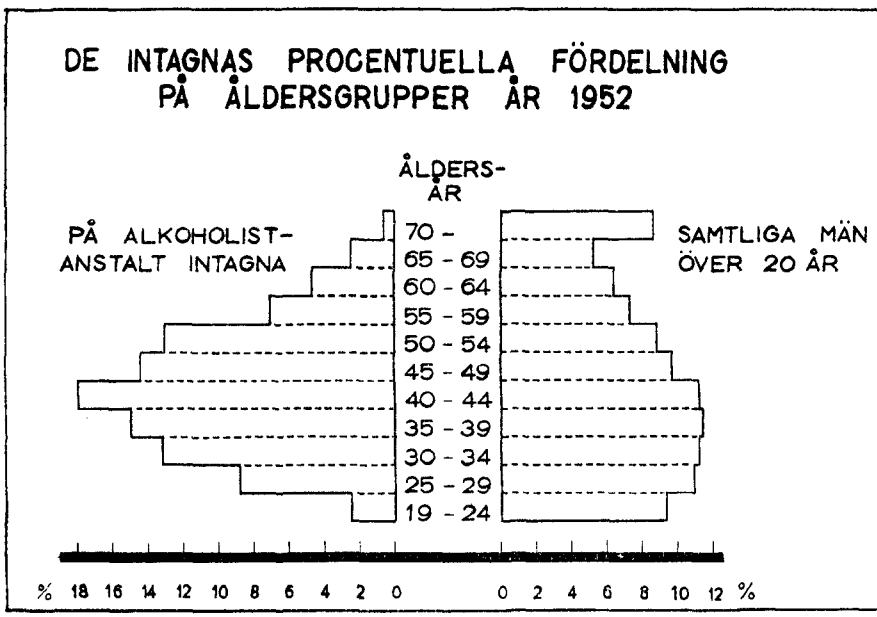

	Antal intagna 1950 Totalt	%	1951 Totalt	%	1952 Totalt	%
Statsanstalter	198	14	178	13	177	12
Erkända anstalter	1 208	83	1 155	83	1 234	84
Enskild anstalt	48	3	51	4	52	4
Tillhopa	1 454	100	1 384	100	1 463	100

En geografisk fördelning av de intagna visar att Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län liksom tidigare har omkring dubbelt så stor relativ intagningsfrekvens som genomsnittet för hela riket. Stockholms stad har likaledes en jämförelsevis hög intagningsfrekvens. Låg frekvens hade under åren 1951 och 1952 Kronobergs, Västerbottens, Kristianstads och Kopparbergs län med endast upp till hälften av riksmedeltalet.

Av de intagna var ungefär en fjärdedel under 35 år (23,9 % 1950, 24,8 % 1951 och 24,5 % 1952).

Genomsnittsåldern var 42 1/2 år 1950 och 1951 samt 43 år 1952. I diagram I har åskådliggjorts den procentuella andelen inom varje åldersgrupp år 1952 för dels de intagna och dels den manliga befolkningen över 20 år.

Den största ökningen mellan 1950 och 1951 uppvisade åldersgruppen 25—30 år (antalet intagna steg från 125 år 1950 till 158 år 1951). Mellan 1951 och 1952 var det åldersgruppen 30—35 år som ökade mest (från 145 år 1951 till 194 år 1952).

Fördelningen av de år 1952 intagna efter civilstånd framgår av diagram II. De ogifta utgjorde då 498 (34 % av samtliga), medan andelen år 1950 var 36 % och år 1951 37 %. Emellertid torde de ogifta inom detta klientel omfatta ganska många samboende utan äktenskap. De gifta uppgick till 653 eller 45 % år 1952 (mot 44 % år 1951), men var liksom tidigare år underrepresenterade inom detta klientel. I hela den manliga befolkningen över 20 år var nämligen 61 % gifta. Antalet frånskilda visade ungefär samma starka överrepresentation som tidigare år.

Fördelningen av de intagna efter näringsgren anges i följande sammanställning.

	Antal intagna 1950 Antal	%	1951 Antal	%	1952 Antal	%	Den manliga befolkningen över 20 år enligt 1950 års folkräkn. %
Jordbruk med binäringar	83	5·7	67	4·8	70	4·8	25·3
Industri, hantverk	523	36·0	519	37·5	518	35·4	46·4
Handel, samfärdsel	290	19·9	263	19·0	303	20·7	20·3
Allmän tjänst, fria yrken	121	8·3	113	8·2	125	8·5	7·2
Övriga	437	30·1	422	30·5	447	30·6	0·8

Som framgår av siffrorna är förskjutningarna ytterst små under de ifrågavarande åren. Den synnerligen starka överrepresentationen av de okvalificerade yrkena samt de yrkeslösa inom detta klientel (grov- och diversearbetare, gårdfarihandlare etc.) kvarstod oförändrad.

Diagram II

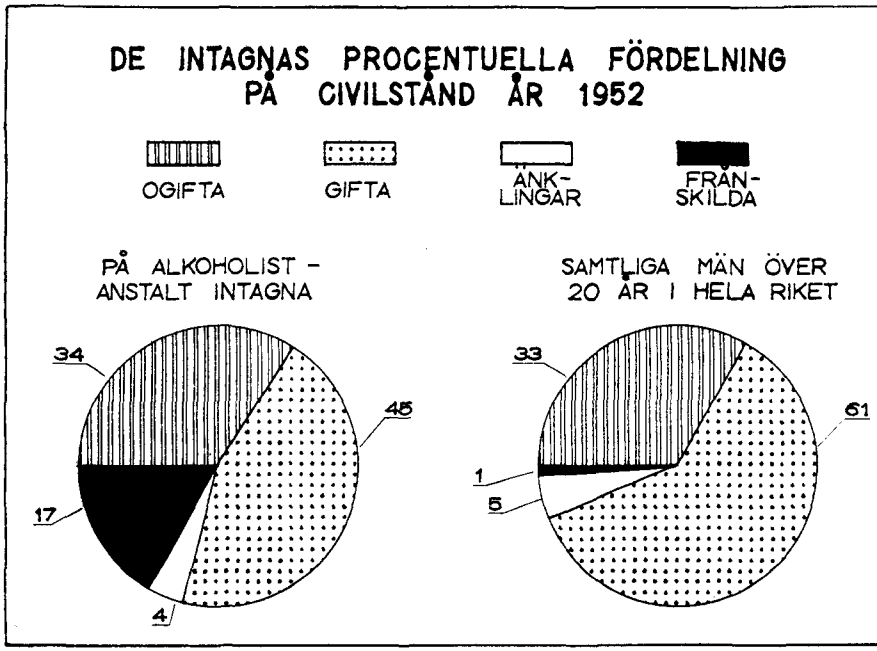

De intagnas fördelning efter frekvensen av tidigare anstaltsvård var följande.

	Antal			Procent		
	1950	1951	1952	1950	1951	1952
Förstagångsintagna	794	742	802	54·6	53·6	54·8
Intagna för andra gången	338	358	330	23·2	25·9	22·6
Intagna för tredje gången	180	159	161	12·4	11·5	11·0
Tidigare vårdats tre eller flera gånger	142	125	170	9·8	9·0	11·6
Totalt	**1 454**	**1 384**	**1 463**	**100**	**100**	**100**

Procentsiffran för gruppen förstagångsintagna, som under åren 1948—1951 visat en sjunkande tendens, har ånyo stigit. En kraftig ökning har skett av de mer avancerade, de som tidigare varit intagna tre eller flera gånger på anstalt.

Här nedan redovisas fördelningen av de intagna efter *undergångna* straff.

	Antal			Procent		
	1950	1951	1952	1950	1951	1952
Icke undergått frihetsstraff eller tvångsarbete	1 007	980	1 045	69·3	70·8	71·4
Undergått frihetsstraff men ej tvångsarbete .	380	357	363	26·1	25·8	24·8
Undergått tvångsarbete *men ej* frihetsstraff .	19	12	23	1·3	0·9	1·6
Undergått både frihetsstraff och tvångsarbete .	48	35	32	3·3	2·5	2·2
Totalt	**1 454**	**1 384**	**1 463**	**100**	**100**	**100**

Sammansättningen av alkoholistanstalternas klientel i fråga om kriminell förtid har under de senaste fem åren varit mycket likartad.

Fördelningen efter de speciella intagningsgrunderna anges i följande tablå.

Indikation	Antal			Procent		
	1950	1951	1952	1950	1951	1952
Farlighet	158	118	180	10·9	8·5	12·3
Kringflackande liv	64	57	54	4·4	4·1	3·7
Bristande försörjningsplikt	160	184	172	11·0	13·3	11·8
Fattigvårdsfall	24	16	11	1·7	1·2	0·8
Annan parasitism	37	29	25	2·5	2·1	1·7
Hjälplöshet	160	150	150	11·0	10·8	10·2
Grovt störande levnadssätt	23	16	24	1·6	1·2	1·6
Återfall i fylleri	180	210	176	12·4	15·1	12·0
Brott mot utskrivningsvillkor	219	195	206	15·0	14·1	14·1
Frivilligt ingångna	427	408	465	29·4	29·5	31·8
Övriga (straffriförklarade)	2	1	—	0·1	0·1	—
Totalt	1 454	1 384	1 463	100	100	100

Som synes av tabellen har förändringarna under dessa år varit obetydliga.

Med hänsyn till det *initiativtagande* organet fördelar sig de intagna sålunda:

	Antal			Procent		
	1950	1951	1952	1950	1951	1952
Kommunala nykterhetsnämnder	1 246	1 225	1 250	85·7	88·5	85·4
därav i Stockholm samt städer i Malmöhus och Göteborgs och Bohus län	572	564	605	39·8	40·8	41·3
i andra städer	465	450	446	32·0	32·5	30·5
på landsbygden	209	211	199	14·4	15·2	13·6
Länsnykterhetsnämnder	22	19	5	1·5	1·4	0·4
Polismyndigheter	168	127	188	11·6	9·2	12·8
därav i Stockholm samt städer i Malmöhus och Göteborgs och Bohus län	53	37	50	3·6	2·7	3·4
i andra städer	72	71	94	5·0	5·1	6·4
på landsbygden	43	19	44	3·0	1·4	3·0
Enskilda personer (avser endast frivilligt ingångna)	16	12	20	1·1	0·8	1·4
Länsstyrelserna (avser straffriförklarade)	2	1	—	0·1	0·1	—
Totalt	1 454	1 384	1 463	100	100	100

Ön

Fattigvård och barnavård till utlänningar under 1951

Socialdepartementet har från länsstyrelserna inhämtat uppgifter om fattigvård och barnavård, som under år 1951 lämnats utlänningar och för vilka ersättning utgetts av staten. En sammanställning av uppgifterna visar, att understöd utgått till 5 512 familjer och ensamstående med ett sammanlagt belopp av 3 485 000 kr. Detta innebär en viss uppgång i förhållande till år 1950, då motsvarande siffror utgjorde 5 274 respektive 3 395 000. Fördelningen år 1951 på olika nationaliteter är denna.

	Antal familjer	Belopp 1 000-tal kr
Danskar	351	112
Finnar	993	428
Norrmän	589	259
Övriga utlänningar	3 579	2 686
Summa	**5 512**	**3 485**

De understödda utlänningarna utgör 5 % av samtliga utlänningar med uppehållstillstånd i riket vid utgången av 1951. Motsvarande procenttal är för danskar 2,1, för finnar 4,1, för norrmän 4,8 och för övriga nationaliteter 6,3.

Det till utlänningar utgivna understödsbeloppet utgör 3,5 % av fattigvårdsstyrelsernas och barnavårdsnämndernas sammanlagda understödskostnader under 1951, vilka uppgick till 98,8 milj. kr. Av det till utlänningar utbetalda understödsbeloppet har 77 % gått till andra utlänningar än skandinaver.

Understödsverksamhetens omfattning i olika län framgår av följande sammanställning.

Län	Antal familjer	Belopp 1 000-tal kr	Län	Antal familjer	Belopp 1 000-tal kr
Stockholms stad	1 813	1 012	Göteborgs o. Bohus län	657	339
Stockholms län	359	294	Älvsborgs »	297	179
Uppsala »	172	148	Skaraborgs »	65	24
Södermanlands »	133	90	Värmlands »	137	69
Östergötlands »	208	161	Örebro »	150	132
Jönköpings »	78	65	Västmanlands »	173	99
Kronobergs »	86	42	Gävleborgs »	97	78
Kalmar »	77	58	Kopparbergs »	147	103
Gotlands »	11	4	Västernorrlands »	94	72
Blekinge »	48	39	Jämtlands »	35	18
Kristianstads »	53	36	Västerbottens »	46	24
Malmöhus »	374	279	Norrbottens »	148	97
Hallands »	54	23	Tillhopa	**5 512**	**3 485**

Omkring 55 % av hjälpverksamheten kommer på Stockholms stad och län, Malmöhus län samt Göteborgs och Bohus län.

O. L.

Levnadskostnadsindex för september 1953

I följande tabeller redovisas resultaten av levnadskostnadsindexberäkningarna avseende prisförhållandena i mitten av september 1953 jämte jämförelser med indextal för tidigare perioder. För mera detaljerade uppgifter

Tab. 1. Levnadskostnadsindex utan direkta skatter med 1935 som bas[1]

Tidpunkt	Livsmedel	Bostad, bränsle och lyse	Därav bostad	Därav bränsle och lyse	Kläder och skor	Övriga utg.	Samtliga utgifter
1935 . . .	100	100	100	100	100	100	**100**
1936 . . .	104	99	99	102	101	100	**101**
1937 . . .	108	100	98	108	106	102	**104**
1938 . . .	112	101	99	110	108	103	**106**
1939 . . .	115	101	100	111	111	106	**109**
1940 . . .	131	108	100	142	133	118	**123**
1941 . . .	149	113	101	164	164	131	**189**
1942 . . .	161	116	101	177	182	142	**150**
1943 . . .	161	118	102	181	182	147	**152**
1944 . . .	159	118	102	182	178	149	**151**
1945 . . .	158	118	102	181	177	149	**151**
1946 . . .	159	118	102	180	177	149	**151**
1947 . . .	167	121	105	181	180	150	**156**
1948 . . .	180	124	107	192	183	157	**163**
1949 . . .	182	124	107	193	187	160	**166**
1950 . . .	185	123	107	186	191	162	**168**
1951 . . .	216	137	109	251	232	183	**194**
1952 . . .	243	145	116	267	238	196	**210**
1950 dec.	189	127	107	204	194	165	**171**
1951 mars	210	133	108	236	226	176	**188**
juni	215	136	108	248	237	186	**195**
sept.	224	139	108	266	240	189	**200**
dec.	229	144	112	276	243	192	**204**
1952 mars	235	144	112	276	243	195	**207**
juni	249	146	116	270	240	197	**213**
sept.	252	144	116	259	234	198	**213**
dec.	251	149	123	252	230	198	**213**
1953 mars	250	149	123	252	229	200	**213**
juni	249	149	123	250	229	199	**212**
sept.	249	148	123	246	230	199	**212**

Tab. 2. Indextal för olika delposter samt dessas förändringar dec. 1951—sept. 1953

Varuposter	Indextal (1935 = 100) 1951	1952	Dec. 1951	Dec. 1952	Sept. 1953	Utgift kr/år enl. pris i sept. 1953	Procentuell förändring dec. 1952—sept. 1953
Livsmedel	**216**	**243**	**229**	**251**	**249**	**3 709·75**	**— 1**
Mjölk	173	186	175	188	188	328·41	—
Grädde	.	.	.	.	.	65·70	—
Ost	223	269	233	299	304	108·81	+ 2
Mejerismör	237	248	241	256	256	285·85	—
Ägg	257	280	282	286	272	165·88	— 5
Margarin	255	280	266	296	296	182·29	—
Mjöl	215	265	232	292	283	188·09	— 3
Bröd	186	211	197	221	220	404·51	0
Kött	234	285	256	293	285	771·09	— 3
Fisk	238	265	264	276	272	160·75	— 1
Rotsaker, frukt o. grönsaker	221	242	239	242	242	420·22	0
Specerier	234	255	243	261	265	544·19	+ 2
Maltdrycker	164	178	169	183	183	56·55	0
Förtäring utom hemmet . . .	209	235	214	242	245	78·46	+ 1

[1] Årsmedeltalen i denna tabell liksom i tab. 2 och 4 utgör ovägda medeltal av indextalen (utan decimaler) för fem kvartal (dec., mars, juni, sept. och dec.); i medeltalet för år 1951 väger dock december 1950 endast med hälften så stor vikt som de fyra övriga kvartalen.

TAB. 2 (forts.). INDEXTAL FÖR OLIKA DELPOSTER SAMT DESSAS FÖRÄNDRINGAR DEC. 1951—SEPTEMBER 1953

Varuposter	Indextal (1935 = 100)					Utgift kr/år enl. pris i sept. 1953	Procentuell förändring dec. 1952—sept. 1953
	1951	1952	Dec. 1951	Dec. 1952	Sept. 1953		
Bostad	**109**	**116**	**112**	**123**	**123**	**929·11**	—
Bränsle och lyse	**251**	**267**	**276**	**252**	**246**	**458·28**	**− 2**
Elektrisk ström	94	99	100	96	98	52·16	+ 2
Kokgas	155	185	172	189	198	32·00	+ 5
Ved	·	·	·	·	·	42·19	−10
Kol	·	·	·	·	·	47·05	− 3
Koks	·	·	·	·	·	169·54	− 2
Eldningsolja	·	·	·	·	·	115·34	− 5
Kläder och skor	**232**	**238**	**243**	**230**	**230**	**1 425·41**	**0**
Herrkostym	214	223	232	212	213	234·42	0
Herröverplagg	202	217	219	211	210	243·72	− 1
Arbetskläder	300	311	312	308	304	65·21	− 1
Skjorta	322	341	340	338	343	58·22	+ 1
Underkläder	284	298	297	293	293	117·85	0
Herrstrumpor	260	276	283	266	262	59·65	− 1
Damstrumpor	160	150	159	142	139	28·51	− 2
Barnstrumpor	295	327	323	326	318	15·31	− 2
Damjumper	·	·	·	·	·	17·97	− 1
Hattar, mössor m. m.	150	155	156	154	154	95·35	0
Klänningstyg: ylle	272	279	291	264	260	31·04	− 1
bomull, rayonull	191	196	197	194	192	74·88	− 1
Ullgarn	469	362	425	343	364	50·18	+ 6
Sybehör m. m.	232	249	239	254	255	61·22	0
S:a kläder	**231**	**239**	**244**	**233**	**232**	**1 152·98**	**0**
Herrskor, grövre	272	263	269	257	257	11·85	0
D:o av boxkalv	242	236	247	217	216	18·67	− 1
Damskor	242	238	248	219	219	58·78	0
Barnskor	258	260	263	255	259	54·88	+ 2
Skor med gummisula	·	·	·	·	·	28·68	− 5
Halvsuln. o. klackn.	221	225	230	219	220	61·55	+ 1
Skinntofflor	·	·	·	·	·	13·72	—
Gummiytterskor	176	187	177	168	157	24·85	− 7
S:a skor	**238**	**240**	**244**	**226**	**224**	**272·48**	**− 1**
Övriga utgifter	**183**	**196**	**192**	**198**	**199**	**2 928·12**	**+ 1**
Möbler	219	246	234	251	252	241·26	0
Hushållstextilier	282	283	291	279	273	137·90	− 2
Husgeråd, verktyg	195	213	207	213	210	158·62	− 1
Tvål och såpa	247	241	250	223	208	92·99	− 7
Tvätt	172	178	179	177	178	29·37	+ 1
Kroppsvård	156	163	161	165	165	138·88	—
Sjukvård	107	111	111	111	122	132·90	+10
Intell. ändamål	175	195	195	195	197	214·40	+ 1
Fören.- o. förs.-avg.	135	146	140	147	154	227·09	+ 5
Nöjen	168	179	178	177	175	265·47	− 1
Resor	162	179	171	184	186	309·72	+ 1
Ränta å lån	102	102	102	102	102	8·74	—
Tel., post, skrivm.	179	202	193	211	210	86·35	− 1
Arbetshj. i hemmet	300	335	323	347	348	37·02	0
Tobak	230	240	234	248	248	206·32	0
Spritdrycker	334	337	337	337	337	185·71	—
Viner	·	·	·	·	·	17·95	—
Diverse utgifter	·	·	·	·	·	222·91	+ 1
Övriga ej spec. utg.	·	·	·	·	·	214·57	—
Samtliga utgifter	**194**	**210**	**204**	**213**	**212**	**9 450·67**	**0**

Tab. 8. Detaljhandelspriser (i öre) på livsmedel, bränsle och lyse i genomsnitt för socialstyrelsens 60 ombudsorter bland städer och tätorter i juni och september 1953

Varuslag	Kvantitet	Juni 1953	Sept. 1953	Varuslag	Kvantitet	Juni 1953	Sept. 1953
Mjölk, oskum. resp. stand.	l	40·8	40·8	Skorpor av vete	kg	326	325
Grädde	dl	27·0	27·0	Småkakor	hg	62	62
Mejerismör runmärkt	kg	690	690	Vetemjöl	2½ kg	266	258
» omärkt	»	640	640	Rågsiktmjöl	»	243	238
Ost: fetth. 45 +	»	555	562	Havregryn, ångprep.	kg	126	124
Margarin	»	400	400	Kaffe, mest gångbara sort	¼ kg	310	335
Nötkött: stek	»	640	648	Te	kg	2 000	2 000
soppkött	»	459	475	Kakao i paket	»	665	665
malet (köttfärs)	»	599	610	Strösocker	»	124	124
Gödkalvkött: stek	»	795	756	Karameller	»	703	704
bog	»	661	617	Chokladkola	»	1 111	1 111
Fläskkotlett	»	730	649	Tabletter	ask	25	25
Färsk skinka	»	651	656	Salt	kg	60	60
Salt sidfläsk	»	481	491	Gula ärter	»	111	109
Rökt skinka, rullad	»	898	927	Bruna bönor	»	187	189
Fårstek, färsk	»	736	682	Ärter på burk	400 g	104	104
Hönskött	»	478	414	Apelsinmarmelad	450 g	128	133
Fläskkorv	»	369	370	Katrinplommon	kg	353	356
Falukorv	»	425	433	Nyponmust	hg	100	100
Stångkorv	»	192	192	Potatis, gammal	kg	38·4	33·9
Leverpastej	»	528	517	Morötter, gamla	»	85	62
Blodpudding	»	196	197	Kålrötter	»	52	44
Ägg, färska	»	412	466	Vitkål	»	146	48
Färsk fisk: sill	»	153	160	Lök, gul	»	162	114
strömming	»	161	175	Äpplen: svenska	»	—	189
makrill	»	178	227	importerade	»	259	254
abborre	»	229	254	Apelsiner	»	165	198
gädda	»	384	407	Citroner	»	219	250
torsk	»	255	264				
kolja	»	265	260	Pilsner	⅓ l	40	40
				Svagdricka	5 l	182	182
Ansjovis, hel	450 g	158	158	Sockerdricka	⅓ l	31	31
Fiskbullar	400 g	128	128				
Salt sill	kg	222	215	Elström (inkl. div. avg.)	kWh	18	18
				Kokgas (inkl. div. avg.)	m³	27	27
Hårt bröd, mellanbröd	¼ kg	45	45	Björkved, helved, hemk.	»	3 786	3 527
» » knäckebröd	»	47	46	Barrved	»	3 208	3 010
Sötlimpa (V-R-bröd)	kg	129	129	Kol: antracit, hemkört	hl	1 570	1 550
Grovt rågbröd	»	94	94	hushålls-, prima hemk.	»	970	954
Småfranska	»	155	155	Koks: ca 20-40 mm hemk.	»	807	789
Kaffebröd (bullar)	»	303	303	ca 40-60 el. 60-80 hemk.	»	749	732
Kex	hg	44	44				

Anm. Priser vid tidigare tillfällen återfinns i Soc. Medd. 1953: 2 samt tidigare nummer med kvartalsredogörelser för levnadskostnadsindex.

om förändringarna sedan föregående kvartal hänvisas till en stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

Pensionspristalet, som bestämmer indextillägget på folkpensionerna och för vilket redogjordes i Soc. Medd. 1951: 11, sid. 790, kvarstår i 138 för tiden november 1953—januari 1954. Detta innebär att indextillägget bibehålls oförändrat vid 35 % för denna period.

Tab. 4. Levnadskostnadsindex med juli 1914 som bas, med och utan direkta skatter och sociala förmåner, samt med år 1935 som bas med direkta skatter och sociala förmåner

År	Juli 1914 = 100 [1]			1935 = 100		År och månad	Juli 1914 = 100			1935 = 100	
	Index utan skatter	Enbart skatter	Index med skatter	Enbart skatter	Index med skatter		Index utan skatter	Enbart skatter	Index med skatter	Enbart skatter	Index med skatter
1935	155	181	156	100	100	1950	259	418	269	232	172
1936	157	172	158	96	101	1951	300	617	320	342	205
1937	161	171	162	99	104	1952	324	771	353	427	226
1938	165	178	166	105	106	1950 dec.	265	452	276	251	177
1939	169	189	171	107	109	1951 mars	290	574	308	318	197
1940	190	213	192	118	123	juni	301	630	322	349	206
1941	215	254	218	141	139	sept.	309	668	332	370	212
1942	232	295	236	164	151	dec.	316	679	339	376	217
1943	235	308	239	171	153	1952 mars	320	763	349	422	223
1944	234	346	241	192	154	juni	328	803	359	445	230
1945	233	365	241	202	154	sept.	328	804	359	445	230
1946	234	380	243	210	155	dec.	328	805	359	446	230
1947	240	517	257	286	164	1953 mars	329	709	354	393	227
1948	252	387	261	214	167	juni	328	705	353	391	226
1949	256	386	265	214	170	sept.	328	703	352	389	226

Pristalet har beräknats till 156, dvs. det har ej förändrats sedan juni 1952.

Tab. 5. Prisutvecklingen i Sverige

Indexserie	År 1935	År 1945	År 1949	År 1950	År 1951	År 1952	Sept. 1952	Juni 1953	Juli 1953	Aug. 1953	Sept. 1953
Kommerskollegii partiprisindex (1935 = 100)	100	194	216	227	299	317	316	299	298	296	295
Finanstidningens partiprisindex (1913/14 = 100)	111	202	219	228	287	306	307	298	297	293	290
Socialstyrelsens allm. konsumtionsprisindex (1935 = 100)	100·0	157·5	175·9	177·7	207·5	223·0	224·9	224·1	223·3	224·0	224·0
Socialstyrelsens levnadskostnadsindex (1935 = 100)	100	151	166	168	194	210	213	212	·	·	212

[1] Indextal för åren 1914—1949 har senast publicerats i Soc. Medd. 1950: 2, sid. 117 (utan skatter, årsmedeltal); se även 1948: 5, sid. 377 (med skatter, årsmedeltal) och 1947: 8, sid. 736 (med skatter, kvartalssiffror).

E. O.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för september 1953

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex med år 1935 som bas har beräknats till 224,0 för september eller till detsamma som för augusti. För denna indexserie, som avser att mäta den genomsnittliga prisförändringen för hela den enskilda konsumtionen av varor och tjänster i landet grundar sig beräkningarna för september på prisuppgifter från 60 städer och andra tätorter samt 35 landskommuner.

Mellan mitten av augusti och mitten av september 1953 har de olika huvudposterna i index endast undergått obetydliga förändringar. För de olika delposterna och vissa varugrupper blev indextalen och de procentuella prisförändringarna följande (år 1935 = 100).

	Juli 1953	Aug. 1953	Sept. 1953	Prisförändring i % juli–aug.	aug.–sept.
Livsmedel	240·6	242·7	243·4	+ 0·9	+ 0·3
Bostad	123·5	123·5	123·5	—	—
Bränsle och lyse	243·9	241·8	239·7	— 0·9	— 0·9
Beklädnad	243·5	243·9	244·2	+ 0·2	+ 0·1
Kläder	248·9	249·5	250·2	+ 0·2	+ 0·3
Skor	220·3	220·4	218·8	0·0	— 0·7
Övriga varor och tjänster	241·5	241·6	240·9	0·0	— 0·3
Inventarier och husgeråd	217·9	218·0	216·9	0·0	— 0·5
Generalindex[1]	223·3	224·0	224·0	+ 0·3	—

En närmare redogörelse för denna indexserie med vissa prisuppgifter för enskilda varuslag föreligger i en stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

[1] Generalindextalen för tidigare år återfinns i Soc. Medd. 1951:5, sid. 378 och 1952:2, sid. 116.

E. O.

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsatta arbetare i slutet av september 1953 i jämförelse med slutet av augusti 1953 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i september 1953 redovisade arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (aug. 1953 = 100)[1]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbetevarande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Gruvindustri	65	10 557	155	10 712	99·2	..	99·3	99·0	—	3·7
Malmgruvor	52	9 838	154	9 992	99·0	..	99·1	98·8	—	3·8
Kolgruvor	13	719	1	720	102·3	..	102·3	102·0	—	7·2
Metall- o. verkstadsind.	2 088	173 258	12 544	185 802	100·2	102·1	100·3	99·7	0·6	7·1
Järn-, stål- o. kopparverk	54	25 591	683	26 274	99·4	100·0	99·4	100·0	0·1	7·5
Järn- o. stålmanufaktur	405	19 616	1 922	21 538	100·6	102·5	100·8	100·1	0·6	6·1
Mekaniska verkstäder	816	79 504	3 246	82 750	100·0	101·1	100·0	99·1	1·0	6·9
Reparationsverkstäder	309	7 113	18	7 131	101·4	..	101·4	100·8	0·1	6·8
Skeppsvarv	67	11 718	—	11 718	100·9	—	100·9	99·1	0·1	10·0
Elektroteknisk industri	166	20 593	4 834	25 427	100·4	102·3	100·8	100·5	0·3	6·8
Annan metallindustri	271	9 123	1 841	10 964	100·7	103·8	101·2	101·2	0·8	6·1
Jord- och stenindustri	577	24 225	2 127	26 352	98·5	100·6	98·7	98·9	0·1	5·6
Torvindustri	45	645	10	655	85·5	..	84·8	84·4	1·1	8·2
Stenindustri	121	3 770	11	3 781	98·5	..	98·5	99·6	—	4·1
Kalk- o. kritbruk	37	1 572	22	1 594	102·1	..	102·1	105·8	—	5·7
Cementfabriker	7	1 861	36	1 897	99·3	..	99·3	100·3	—	6·6
Cementvarufabriker	92	2 787	44	2 831	101·9	..	101·8	100·5	0·1	6·7
Tegelbruk	152	5 396	92	5 488	94·8	..	94·8	93·8	0·4	6·2
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	24	3 128	1 267	4 395	97·5	101·2	98·5	97·8	0·0	5·5
Glasindustri	67	4 382	630	5 012	102·3	102·3	102·3	103·4	0·0	4·7
Annan jord- o. stenindustri	32	684	15	699	101·6	..	101·7	101·9	0·1	6·6
Träindustri	1 138	36 499	1 134	37 633	99·6	103·3	99·7	98·8	0·5	5·4
Sågverk o. hyvlerier	424	17 890	336	18 226	97·7	100·9	97·8	97·2	0·5	5·5
Lådfabriker	27	680	29	709	100·3	..	100·4	100·0	1·3	5·2
Fanér- o. plywoodfabriker	16	1 544	103	1 647	100·9	..	101·2	101·7	—	5·2
Byggnadssnickerifabriker	188	6 042	79	6 121	101·5	..	101·6	99·7	0·1	5·4
Möbelfabriker	308	6 472	225	6 697	101·8	108·2	102·0	100·5	0·6	4·9
Svarveri- o. skidfabriker	89	2 319	132	2 451	102·3	..	102·3	100·4	1·2	5·6
Annan trävaruindustri	84	1 552	230	1 782	101·0	99·6	100·8	101·2	0·6	5·4
Massafabr. o. pappersbruk	131	34 009	2 719	36 728	100·1	103·6	100·3	101·7	0·2	7·8
Massafabriker	74	19 878	473	20 351	100·1	104·9	100·3	102·6	0·1	8·3
Pappersbruk o. pappfabr.	57	14 131	2 246	16 377	100·0	103·3	100·4	100·6	0·4	7·2
Pappersv. o. grafisk ind.	537	16 803	4 904	21 707	99·8	103·1	100·6	102·5	—	6·8
Papp- o. pappersvaruind.	100	2 045	1 334	3 379	102·5	104·5	103·2	102·0	—	4·8
Grafisk industri	437	14 758	3 570	18 328	99·5	102·6	100·1	102·6	—	7·2
Livsmedelsindustri	738	21 551	10 279	31 830	100·6	104·6	101·9	104·8	0·2	7·7
Kvarnar	37	1 157	180	1 337	100·5	..	100·8	102·8	0·1	6·1
Brageriindustri	238	4 853	2 555	7 408	98·9	98·8	98·9	103·4	0·5	8·1
Sockerindustri	20	2 369	328	2 697	106·1	102·8	105·7	106·9	—	5·0
Choklad- o. konfektind.	53	1 365	2 977	4 342	101·9	113·1	109·0	110·9	—	6·3
Mejeriindustri	79	3 183	395	3 578	98·9	97·1	98·7	99·3	—	11·9
Slakterier o. charkuterier	178	6 051	1 375	7 426	100·1	99·5	100·0	104·1	—	8·9
Fiskkonservfabriker m. m.	42	726	1 090	1 816	106·1	107·0	106·6	111·4	—	5·5
Fruktkonservindustri	22	618	986	1 604	105·3	108·8	107·4	106·6	0·4	5·2
Margarinindustri	9	349	94	443	96·7	..	95·5	94·2	—	9·0
Annan livsmedelsindustri	60	880	299	1 179	99·8	100·0	99·8	101·9	1·2	5·1

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV SEPTEMBER 1953

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i september 1953 redovisade arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (aug. 1953 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Dryckesvaru- o. tobaksind.	173	5 418	1 953	7 371	95·0	94·7	95·0	98·2	0·2	9·7
Bryggerier o. läskedrycksf.	164	4 974	906	5 880	94·9	89·1	93·9	97·6	0·2	9·4
Tobaksfabriker	9	444	1 047	1 491	96·7	100·2	99·1	100·8	0·5	10·8
Textil- o. beklädnadsind. .	934	29 566	48 076	77 642	100·5	102·1	101·5	101·9	0·2	5·2
Ylleindustri	80	5 569	5 262	10 831	100·1	100·8	100·4	100·5	0·1	6·0
Bomullsindustri	63	8 342	6 737	15 079	100·1	101·3	100·7	100·8	0·1	5·6
Linne- o. juteindustri . .	11	1 412	1 465	2 877	100·4	101·6	101·0	100·8	—	8·8
Trikåfabriker	142	2 182	6 651	8 833	100·5	101·2	101·1	101·3	0·5	4·9
Sömnadsindustri	432	6 072	22 934	29 006	100·7	102·7	102·3	103·0	0·2	4·6
Hatt- o. mössfabriker . .	32	309	870	1 179	102·0	105·3	104·4	105·3	0·3	3·5
Annan hithörande industri	174	5 680	4 157	9 837	101·3	102·4	101·7	102·2	0·0	5·2
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	351	13 202	7 533	20 735	101·9	103·1	102·3	101·7	0·2	6·0
Garverier	30	2 164	195	2 359	101·3	..	101·3	100·0	—	7·6
Päls- o. skinnvarufabr. .	81	987	1 194	2 181	100·8	104·0	102·5	102·6	0·0	4·7
Skoindustri	128	3 778	2 755	6 533	101·2	101·7	101 4	100·1	0 6	4·8
Andra lädervarufabriker .	56	1 025	687	1 712	102·3	110·5	105·4	105·2	0·1	4·8
Gummivarufabriker . . .	16	4 515	2 501	7 016	102·8	102·7	102·7	102·4	—	7·3
Annan hithörande industri	40	733	201	934	103·2	100·5	102·6	102·7	1·8	5·3
Kemisk-teknisk industri .	295	14 201	3 727	17 928	100·9	102·4	101·2	101·4	0·1	8·0
Färg-, olje- o. parfymfabr.	101	3 536	1 067	4 603	101·5	106·4	102·6	102·7	—	7·2
Sprängämnesfabriker . .	7	1 399	663	2 062	98·9	97·5	98 4	99·4	0·0	7·6
Tändsticksfabriker . . .	7	998	688	1 686	99·8	99·6	99·7	99·6	—	8·0
Annan kemisk-tekn. ind. .	180	8 268	1 309	9 577	101·1	103·4	101·5	101·6	0·1	8·6
Samtl. industrigrupper	7 025	379 289	95 151	474 440	100·0	102·3	100·5	100·7	0·4	6·7
Statl. verk o. byggnadsarb.	233	50 883	1 707	52 590	99·8	99·4	99·8	100·6	0·1	8·9
Mek. o. elektr. verkstäder	88	13 160	510	13 670	99·8	99·6	99·8	101·1	—	9·6
Skeppsvarv	3	3 254	31	3 285	100·5	..	100·5	101·7	—	9·2
Beklädn. verkst., förråd o. d.	55	806	477	1 283	99·3	100·6	99·8	100·2	—	6·2
Sprängämnesfabriker . .	3	700	417	1 117	99·3	98·1	98·8	97·9	—	6·4
Byggnads- o. anläggn.-arb.	84	32 963	272	33 235	99·8	98·6	99·7	100·8	0·1	8·9

Tab. 2. Förändringen i antalet anställda industriarbetare september 1952—september 1953
Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1952				1953							
	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juli	aug.	sept.
Gruvindustri	100·0	100·4	101·4	101·7	102·1	101·9	102·3	102·3	101·9	102·7	102·6	101·9
Metall- o. verkstadsindustri .	100·0	99·6	98·9	97·9	96·8	96·1	95·2	94·4	93·6	93·0	92·6	92·9
Jord- o. stenindustri	100·0	98·5	97·1	95·2	92·2	92·8	93 9	96·1	98·8	99·2	98·3	97·0
Träindustri	100·0	100·1	99·1	96 9	96·0	97·7	99·8	102·0	103·5	102·8	100·7	100·4
Massafabr. o. pappersbruk . .	100·0	99·6	100·3	99·9	100·6	100·0	100·0	100·1	99·8	100·6	100·9	101·2
Pappersv.- o. grafisk industri .	100·0	100·1	101·2	100·6	98·8	98·7	99·2	98·1	97 3	98·8	100·6	101·2
Livsmedelsindustri	100·0	105·0	104·5	95·6	92·3	92·5	92·7	91·8	54·2	95·8	95·4	97·2
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	100·0	98·3	97·8	102·1	97·2	95·8	99·2	100·0	104·2	110·7	104·7	99·5
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	101·7	103·5	103·2	103·0	104·8	105·5	105·5	104·4	102·3	104·7	106·3
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	102·5	104·7	104·6	105 0	106·2	106·8	107·3	107·0	105·4	107·0	109·5
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	99·8	98·9	97·7	97·2	97·7	98·4	98·1	96·4	98·8	97·8	98·5
Samtliga industrigrupper	100·0	100·4	100·4	99·1	98·1	98·2	98·3	98·2	95·5	98·1	98·1	98·6

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under september 1953

	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen			
	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser		Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
				Totalt	därav 1-dagsplats				
Summa sept. 1950 . . .	121 366	159 284	186 564	116 396	—	—	62 400	77 602	45 490
» » 1951 . . .	117 153	150 233	177 085	109 047	—	47 841	61 855	71 306	43 854
» » 1952 . . .	124 324	151 426	133 712	96 229	—	49 861	62 938	60 902	40 759
» aug. 1953 . . .	113 191	138 373	121 572	81 975	23 666	42 379	53 191	56 016	32 224
» **sept. 1953** . . .	131 399	161 093	136 712	102 047	32 218	52 240	65 968	62 735	43 097
Därav									
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	5 873	6 419	7 715	5 726	287	295	381	1 234	1 142
Skogsbruk	3 195	3 847	2 357	1 880	—	2	2	—	—
Malmbrytn. o. metallind. .	9 904	10 799	7 950	4 020	4	701	748	523	324
Trä-, graf. o. pappersind. .	3 009	3 260	2 682	1 609	3	337	377	328	187
Byggnadsverksamhet . . .	13 140	14 487	12 699	10 344	62	10	11	7	7
Övriga industrigrupper . .	7 953	8 734	8 395	4 539	31	4 114	4 494	4 841	2 822
Samfärdsel o. handel . .	22 583	32 463	30 258	24 871	10 764	9 145	12 181	11 814	8 184
Förvaltning o. fria yrken .	15 269	17 181	9 473	6 883	2 408	6 907	7 429	4 695	3 117
Sjukvård o. husligt arbete	14 758	22 438	29 081	17 828	7 960	14 582	22 253	28 835	17 704
Därav under 18 år . . .	31 135	33 885	27 781	24 825	7 841	16 256	17 570	14 167	12 475

Tab. 4. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad	Hela antalet hjälpsökande			Hjälpform	Antalet hjälpta hjälpsökande 30/9 1953		
	i riket	därav			i riket	därav	
		i Sthlm, Gbg o. Malmö	utlänningar			i Sthlm, Gbg o. Malmö	utlänningar
September 1952 . .	1 294	652	323	**Hela antalet hjälpta**	1 807	805	319
Oktober » . .	1 576	821	313	Statligt beredskapsarbete	490	—	—
November » . .	2 476	1 238	316	i arbetsmarknadsstyrelsens regi .	392	—	—
December » . .	3 347	1 538	329	i annan myndighets regi	98	—	—
Januari 1953 . .	5 325	2 127	357	Statskommunalt beredskapsarbete .	144	71	—
Februari » . .	5 761	2 011	364	Arkivarbete och musikerhjälp . . .	795	516	306
Mars » . .	5 629	2 087	363	Komm. arbete utan statsbidrag . .	122	2	—
April » . .	4 508	1 770	353	Dagunderstöd	240	207	11
Maj » . .	3 152	1 467	339	Kommunalt understöd	7	—	1
Juni » . .	2 392	1 042	334	Utbildningshjälp	9	9	1
Juli » . .	1 990	866	325				
Augusti » . .	1 997	851	320				
September » . .	2 247	926	322				

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board of Sweden

1953, no 11

CONTENTS

Page

Facts and theory in sociological investigations. By *Torgny T. Segerstedt* . . 641
Seamen and social policy. By *Gunnar Carlsson* 647
The report on abortion. By *Gunnar Inghe* 652
General increase in rents for the tenancy year 1953—1954. By *Carl Öberg* . 664
The youth welfare schools to be modernized 674
New wage and tax groups 678
Congress of the International Statistical Institute in Rome 1953 685
Short notices:
The Social Welfare Board's statement of views on proposals referred to it in connection with the 1949 Committee of Inquiry into Intemperance among Vehicle Drivers . . 689
The earnings of forest workers in the winter of 1952/53 691
The Swedish Institute's introductory course for students in receipt of UN grants . . . 691
The printing of statistical publications 692

Periodical Surveys

Persons admitted to homes for inebriates in 1951 and 1952 693
Public assistance and child care given to foreigners in 1951 697
The cost-of-living index for September 1953 698
The Social Welfare Board's general consumer price index for September 1953 702
Employment and unemployment 703
Literary survey 709
Book notice 714

The Issue in Brief

Facts and theory in sociological investigations. In this article the Professor of Sociology at Uppsala University, Torgny T. Segerstedt, presents what is known as the methodology employed in Uppsala sociology for making sociological investigations. Among other things, he maintains that from the research point of view it is an unfruitful road which pure empiricism indicates. After a discussion of the differences between real and nominal definitions, the writer proceeds to throw light on the connection between definitions and theoretical construction or model. P. 641.

Seamen and social policy. This journal's series of debates on the attitude of the labour market organizations towards social policy is concluded in this number by Gunnar Carlsson, Secretary of the Swedish Seamen's Union. In the article he points out that action taken on behalf of the occupational group represented by seamen with a view to producing legislation of a sociopolitical character has always been an urgent and burning problem. The very nature of the occupation and the conditions under which it is carried on differ so considerably from other occupational groups that in most cases intervention on sociopolitical lines must be given a specific form if it is to be applied satisfactorily in practice. P. 647.

The report on abortion. The recently issued report on the question of abortion is discussed here by one of the experts, the social service medical officer Dr Gunnar Inghe. P. 652.

General increase in rents for the tenancy year 1953—1954. In this article Carl Öberg, Chief Actuary, gives an account of the previously granted rent increases and the general rise in rents for the tenancy year 1953—1954, and also of the statistical inquiries into the changes in real-property costs that have served as a basis for the latest decision on house rents. P. 664.

The youth welfare schools to be modernized. Reference is made under this heading to the report on the care of youths in the approved schools recently submitted by the Approved Schools Committee. P. 674.

New wage and tax groups. The rules issued by the Government for grouping this country's municipalities in regard to wages and taxes are accounted for here in conjunction with the earlier grouping and the proposals for grouping submitted by the Social Welfare Board and the Advisory Board for grouping communities from the cost of living standpoint. P. 678.

Congress of the International Statistical Institute in Rome 1953. Some of the papers read at the Congress are presented in brief in this article. P. 685.

The Cost-of-living Index for September 1953 was in the 1935 series — without direct taxes and social benefits — unchanged at 212 (the same as for June 1953). In the 1914 series the corresponding figure was 328 (328). The index number, including direct taxes and social benefits, had remained unchanged at 226 since June 1953 in the 1935 series, whereas it fell one point from 353 in June to 352 in September 1953 in the 1914 series. P. 698.

The Social Welfare Board's general consumer price index for September 1953 (1935 = 100) was unchanged at 224,0 (the same as for August 1953). P. 702.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1953, no 11

INDEX

Page

Les faits et la théorie dans les enquêtes sociologiques. Par *Torgny T. Segerstedt* 641
Les gens de mer et la politique sociale. Par *Gunnar Carlsson* 647
Rapport sur la question de l'avortement provoqué. Par *Gunnar Inghe* . . . 652
Hausse générale des loyers pour l'année locative 1953—1954. Par *Carl Öberg* 664
Les écoles d'éducation surveillée de la jeunesse améliorent leur équipement . 674
Nouveau groupement des communes relatif aux traitements et salaires et aux impôts 678
Le Congrès de l'Institut international de Statistique de 1953 à Rome . . . 685
Courtes notices:
Avis émis par la D.G.P.S. sur le projet du Comité d'étude de 1949 du problème de la tempérance en relation avec la circulation 689
Les salaires des ouvriers forestiers durant l'hiver 1952/53 691
Cours d'introduction de l'Institut suédois pour les boursiers des Nations Unies 691
La rédaction des publications statistiques 692

Aperçus périodiques

Alcooliques internés en 1951 et 1952 693
L'aide de l'Assistance publique et de la Protection sociale aux étrangers en 1951 697
L'indice du coût de la vie pour septembre 1953 698
L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S. pour septembre 1953 702
Emploi et chômage 703
Bibliographie 709
Compte rendu de livre 714

Résumé

Les faits et la théorie dans les enquêtes sociologiques. Le professeur de sociologie à l'Université d'Upsal, Torgny T. Segerstedt, présente dans cet article la méthodologie de la sociologie dite upsalienne appliquée aux enquêtes sociologiques. Il déclare, notamment, qu'au point de vue de la recherche l'emploi de la méthode purement empirique est stérile. Après une discussion sur les différences entre les définitions réelles et les définitions nominelles, l'auteur poursuit en exposant le rapport entre les définitions et la construction théorique ou modèle. P. 641.

Les gens de mer et la politique sociale. M. Gunnar Carlsson, secrétaire de la Fédération suédoise des Gens de mer, termine dans ce numéro la série de discussions publiée par ce Bulletin sur les points de vue des organisations du marché du travail à l'égard de la politique sociale. L'article rappelle que pour le groupe professionnel que représentent les gens de mer, les mesures visant à une législation de caractère politico-social ont toujours constitué des problèmes d'une actualité brûlante. La nature même du métier et les conditions dans lesquelles il est exercé diffèrent si profondément

des autres groupes professionnels que les interventions de politique sociale doivent, dans la plupart des cas, prendre une forme spéciale pour pouvoir trouver une application pratique. P. 647.

Rapport sur la question de l'avortement provoqué. Un compte rendu du rapport remis récemment sur la question de l'avortement provoqué est fourni ici par un des experts, le médecin social Gunnar Inghe. P. 652.

Hausse générale des loyers pour l'année locative 1953—1954. M. Carl Öberg rend compte dans l'article des hausses de loyer précédemment autorisées et de la hausse générale pour l'année locative 1953—1954, ainsi que des enquêtes statistiques sur les variations des dépenses d'entretien et autres des immeubles, sur lesquelles la dernière décision de hausse des loyers s'est basée. P. 664.

Les écoles d'éducation surveillée de la jeunesse améliorent leur équipement. Sous ce titre est exposé dans ses grands traits le rapport sur le soin des jeunes gens dans les écoles d'éducation surveillée, rapport remis récemment par le Comité d'enquête sur les écoles d'éducation surveillée de la jeunesse. P. 674.

Nouveau groupement des communes relatif aux traitements et salaires et aux impôts. Le groupement des communes du royaume promulgué par le Gouvernement et relatif aux traitements et salaires et aux impôts est exposé dans l'article ainsi que le groupement antérieur et le projet de groupement établi par la D. G. P. S. et le Comité du groupement des localités d'après le coût de la vie. P. 678.

Le Congrès de l'Institut international de Statistique de 1953 à Rome. Quelques-unes des communications présentées au Congrès sont résumées brièvement dans l'article. P. 685.

L'indice du coût de la vie pour septembre 1953 sur la base 100 en 1935, calculé sans les impôts directs et les prestations sociales, est demeuré stationnaire à 212 (même indice qu'en juin 1953). Dans la série basée sur l'année 1914, le chiffre correspondant était 328 (328 aussi en juin). L'indice calculé avec les impôts directs et les prestations sociales était inchangé à 226 depuis juin 1953 dans la série de 1935, mais avait baissé d'une unité, de 353 en juin à 352 en septembre 1953, dans la série ayant 1914 pour base. P. 698.

L'indice général des prix de consommation de la D. G. P. S. pour septembre 1953 (1935 = 100) était inchangé à 224,0 (même indice qu'en août 1953). P. 792.

Litteraturöversikt

(11 september—10 oktober 1953)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

ALSTERDAL, A. Industriforskning på beställning. Metallarbetaren 1953, nr 37.

DURAND, P. La politica de seguridad social y la evolucion de la sociedad contemporanea. Revista iberoamericana de seguridad social 1953, nr 3.

FAXÉN, K.-O. Sparande och konjunkturer. Sv. sparbankstidskrift 1953, nr 6/7.

HEINILD, S. Börneproblemer i vor tid, socialpsykologisk betragtet. Månedsskrift for praktisk lægegerning og social medicin 1953, nr 9.

IVRE, I. Fakta och värderingar i industrisociologin. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 39.

MEINANDER, N. Socialpolitikens nationalekonomiska utrymme. Social tidskrift 1953, nr 7/8.

MYRDAL, G. The relation between social theory and social policy. The British journal of sociology 1953, nr 3.

RAABE, K. H. Das Sozialprodukt im 1. Halbjahr 1953 und im Marshallplanjahr 1952/53. Wirtschaft und Statistik 1953, nr 9.

SVENNILSON, I. Övervakning av internationella karteller. Tiden 1953, nr 7.

TÖRNQVIST, K. Smågruppernas sociologi. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 20.

VIDVEI, L. Inntektsverknaden av skattlegging og av avkortingsreglane i offentlege trygder og pensjonsordningar. Statistiske meldinger 1953, nr 9.

Sverige

BROWALDH, E. Hantverkets och småindustriens finansieringsproblem. Index 1953, nr 3.

DAHLANDER, G. Svensk fagbevegelse og sosialpolitikken. Fri fagbevegelse 1953, nr 9.

ECKERBERG, P. Aktuell socialpolitik. (Föredrag.) Stenarbetaren 1953, nr 4.

ERLANDER, T. Det allmännas investeringar och den allmänna ekonomiska politiken. Sv. stadsförbundets tidskrift 1953, nr 7.

GROTH, S. Till frågan om straffmätningen. Sv. juristtidning 1953, nr 7.

KINBERG, O. Om den s. k. allmänpreventionen. Sv. juristtidning 1953, nr 7.

LANDSORGANISATIONEN. Stöd åt änkor. (Yttrande.) Fackföreningsrörelsen 1953, nr 38.

OSTEN, GERD. Samhällsproblem i svensk film. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 18.

SEGERSTEDT, T. T. Tjenestemennene — en ny sosial klasse. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 20.

WÄCHTER, M. Kvinnorna och ståndscirkulationen. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 37.

Om jag vore finansminister ... En rundfråga. Sunt förnuft 1953, nr 8.

Socialpolitik och ansvar. Telegraf-telefon 1953, nr 9.

Spriten, inte barnrikehus bakom ungdomsbrottslighet. Reformatorn 1953, nr 38.

Danmark

CHRISTIANSEN, A. Det sociale lovgivningsarbejde i Danmark 1952—53. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 4.

Et flygtingeproblem og dets lösning. Socialt tidsskrift 1953, nr 9.

Finland

WAHLBECK, L. Inkomstnivåns geografi i Finland år 1950. Ekonomiska samfundets tidskrift 1953, nr 3.

Tyskland

STECHERT, K. Tysk ungdom svarar [på frågor om världsinställning och livsfrågor]. Kooperatören 1953, nr 15/16.

Les idées sociales des industriels de la république fédérale d'Allemagne. Journal des associations patronales 1953, nr 38.

Österrike

MAISEL, K. Sosiallovgivningen i Österrike. Förbundet 1953, nr 9.

Arbetarskydd

Sverige

Förbättrat samarbete mellan yrkesinspektion och skyddsombud. Förbundet 1953, nr 9.

Norge

BULL, E. Barnearbeid i norsk industri. Nordisk tidskrift 1953, nr 3.

Arbetslön och arbetstid

JONASSON, S. Arbetsvärdering — vad den är och vilka möjligheter den erbjuder. Industritjänstemannen 1953, nr 9.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Sverige

G[USTAFSSO]N, G. Varför inte semester? Lantarbetaren 1953, nr 19.

LANDSORGANISATIONEN. Lönestatistiken. (Yttrande.) Fackföreningsrörelsen 1953, nr 38.

UHLIN, G. Arbetstid och arbetslagstiftning till sjöss. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 38.

Lika lön för män och kvinnor. Statstjänstemannen 1953, nr 7.

Utredningen rörande arbete på obekväm tid framlagd. Sv. järnvägstidningen 1953, nr 19.

Schweiz

Löhne verunfallter Arbeiter im Jahre 1952 nach Ortsklassen, Kantonen und einzelnen Städten. Die Volkswirtschaft 1953, nr 9.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

CAMPBELL BALFOUR, W. Productivity and the worker. The British journal of sociology 1953, nr 3.

WIDÉN, R. Produktionskommittéerna i Norden. Industritidningen 1953, nr 8.

Sverige

FORSSTRÖM, K.-E. Antalet arbetsställen inom industrin åren 1939—1951. Kommersiella meddelanden 1953, nr 9.

OLSSON, BERTIL. Perspektiv på utländsk arbetskraft. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 40.

Hur skall arbetaren vara? Arbetsledaren 1953, nr 18.

Hur skall arbetsledaren vara? Arbetsledaren 1953, nr 17.

Några jämförelser mellan industrien i Stockholm och riket åren 1938—1950. Statistisk månadsskrift 1953, nr 7.

Amerikas förenta stater

The employment situation in the United States. Industry and labour 15 sept. 1953.

Indien

SHRI ABID, A. Labour problems in India. Indian labour gazette juli 1953.

Kina

SHURCLIFF, ALICE W. The control of industrial labor in communist China. Monthly labor review aug. 1953.

Schweiz

Le problème de la main-d'œuvre étrangère. Journal des associations patronales 1953, nr 37.

Tyskland

ANTON, W. Die Grössenklassengliederung der Arbeitsstätten nach der Zahl der Beschäftigten. Wirtschaft und Statistik 1953, nr 9.

Befolkningsfrågor

LINDKVIST, B. Folkökning och livsmedelsförsörjning. Lanternan 1953, nr 18.

Aspects of urbanization in ECAFE countries. Economic bulletin for Asia and the Far East 1953, nr 1.

Överbefolkningen. Affärsvärlden 1953, nr 39.

Sverige

Befolkningens reproduktionsförmåga i Stockholm, i rikets övriga städer och på landsbygden. Statistisk månadsskrift för Stockholms stad 1953, nr 8.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

MICHAELIS, A. Även andra länder har bostadsbekymmer. Hyresgästen 1953, nr 19.

FN:s Europakommission angriper hyresregleringen. Olyckliga verkningar i alla länder genom fastlåsningen av hyrorna. Sv. fastighetstidning 1953, nr 18.

L'habitation dans les régions tropicales. Habitation, urbanisme et aménagement des champagnes 1953, nr 6.

Sverige

SV. BYGGNADSINDUSTRIFÖRBUNDET. Frivillig bostadsfördelning. Byggnadsindustrin 1953, nr 15.

DANNESKIOLD-SAMSÖE, O. Tätorternas service. Plan 1953, nr 3.

ELISON, M. Behovsprövade bostadssubventioner. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 4.

INDUSTRIFÖRBUNDET. Investeringspolitiken och byggnadsregleringen. (Yttrande.) Industriförbundets meddelanden 1953, nr 4.

RINGDÉN, H.-F. Frivillig behovsprövning för lediga lägenheter. Från departement och nämnder 1953, nr 18.

STRÄNG, G. Bra bostad till rimligt pris målet för bostadspolitiken. Hyresgästen 1953, nr 19.

WITTROCK, J. Utvecklingen på byggnadsmarknaden. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 39.

Frivillig bostadsfördelning. Vi hyresgäster 1953, nr 10.

Tyskland

BECKIUS, S. E. Västtysk bostadspolitik. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 38.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Sverige

KUGELBERG, B. Företagsdemokrati. Skandinaviska bankens kvartalsskrift 1953, nr 4.

Årets avtalskampanj är praktiskt taget slutförd. Murarnas fackblad 1953, nr 8.

Amerikas förenta stater

HASTE, H. Fackföreningar under gangstervälde. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 39.

Frankrike

ABOSCH, H. Massenstreiks in Frankreich. Die Quelle 1953, nr 9.

Tyskland

Gewerkschaftsspaltung aus hitzigem Wahlkampf? Die Quelle 1953, nr 9.

Hälso- och sjukvård

GARD, S. Barnförlamning — kultursjukdomen. Barn i hem — skola — samhälle 1953, nr 4.

TILLGREN, C. Kroppsliga ålderssjukdomar. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 9.

Die soziale Bedeutung der rheumatischen Erkrankungen. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1953, nr 9.

Sverige

BOHMANSSON, G. Återblick på sjukhusutvecklingen under de senaste 30 åren. (Föredrag.) Sjukhuset 1953, nr 7.

BUTLER, P. Den öppna åldringsvårdens organisation och förutsättningar. (Föredrag.) Sv. läkartidningen 1953, nr 37.

ENELL, H. Calmettevaccination av folkskolebarn. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 6.

ERLANDSSON, S. Geriatrisk anstaltsvård. (Föredrag.) Sv. läkartidningen 1953, nr 37.

HAMRIN, GRETA. Samhällets åldringsvård. (Föredrag.) Sv. läkartidningen 1953, nr 38.

TÖRNELL, E. Den allmänna skärmbildsundersökningen i Älvsborgs län 1950—1952. Sv. nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift 1953, nr 3.

Syrien

Tuberculosis control in Syria. Chronicle of the world health organization 1953, nr 9.

Jordbruks- och egnahemsfrågor

Sverige

NORUP, S. B. Det svenska jordbrukets framtidsproblem. Från departement och nämnder 1953, nr 18.

Kooperation

Amerikas förenta stater

FLEXNER, J. A. Consumer cooperatives, 1941 to 1951. Monthly labor review aug. 1953.

STOLPE, H. Amerikansk kooperation. Kooperatören 1953, nr 17.

Nykterhetsfrågan

SOHLBERG, H. Alkoholen spelar en stor roll i hälften av alla olycksfallen. Reformatorn 1953, nr 40.

Sverige

BURMAN, O. Är alkoholismen en sjukdom? Vårt röda kors 1953, nr 4.

HEDIN, N. Sweden ponders drunken driving. The American Swedish monthly 1953, nr 9.

HELLGREN, B. Nykterhetsnämnden och körkortet. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 7.

WIKLUND, D. Nyare böcker att rekommendera. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 7.

Den bortglömda huvudfrågan. [Kontrollstyrelsens remissyttrande över nykterhetskommitténs betänkande.] Reformatorn 1953, nr 37.

Rattfyllerilagen föreslås tillämpad även till sjöss. Nautisk tidskrift 1953, nr 9.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

ALLIN, B. W. Is group choice a part of economics? The quarterly journal of economics aug. 1953.

HENELL, O. Kan vi göra bättre vävnader? Textil och konfektion 1953, nr 7.

HOLTON, R. H. Marketing structure and economic development. The quarterly journal of economics aug. 1953.

KORDA, B. Indexy v ekonomické statistice. Statistický obzor 1953, nr 9.

MICKWITZ, G. Några synpunkter på partiprisindexen som mätare av penningvärdet. Ekonomiska samfundets tidskrift 1953, nr 3.

NILSSON, HENRY. Aspekte der genossenschaftlichen Warenverteilung. Schweiz. Konsum-Verein 1953, nr 40.

THYGESEN, J. Selvbetjening den moderne detailhandels våben imod de höje omkostninger. Arbejderen 1953, nr 19.

TÖRNQVIST, L. Efterfrågeanalys och ekonometriska forskningsmetoder. [Anm. av H. Wold: »Demand analysis: A study in econometrics.»] Ekonomiska samfundets tidskrift 1953, nr 3.

Trends in the levels of general wholesale price indexes since June 1950. Monthly bulletin of statistics 1953, nr 9.

Sverige

EJERMARK, G. Bagerinäringen och brödpriset. Finanstidningen 1953, nr 39.

ERONN, L. Kooperativa riktpriser? Apropå tvättmedel och bröd. Kooperatören 1953, nr 17.

SV. FASTIGHETSÄGAREFÖRBUNDET. Förbundet tillstyrker indexomläggningen. Sv. fastighetstidning 1953, nr 18.

KELLGREN, N. Att räkna levnadskostnad. Beklädnadsfolket 1953, nr 10.

LINDBLAD, G. Inköpstiden i betjänings- och självbetjäningsbutiker. Affärsekonomi 1953, nr 12.

LINDQVIST, B. Kan man tro på levnadskostnadsindex? Lantarbetaren 1953, nr 18.

MEIDNER, R. & THEDIN, N. Brevväxling om priser. Vi 1953, nr 39.

WIDQUIST, G. Sista budet i dyrortsgiven. Tidning för Sveriges läroverk 1953, nr 26.

WILLNY, H. Konsumentupplysningen i butikerna. Kooperatören 1953, nr 15/16.

Dyrortsförslaget slutbehandlas. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 39.

Vad kostar det att ha barn? Sunt förnuft 1953, nr 8.

Varudistributionsutredningen. Svensk handel 1953, nr 18.

Socialförsäkring

Sverige

ELMÉR, Å. Varför har den fria sjukhusvården slopats? Tiden 1953, nr 7.

Höjda understöd i arbetslöshetskassan. Metallarbetaren 1953, nr 36.

Tjänstemannaavtalens anpassning till sjukpenningförsäkringen. Sv. järnvägstidningen 1953, nr 18.

Amerikas förenta stater

MERRIAM, IDA C. Social welfare programs in the United States. Social security bulletin 1953, nr 2.

Pensions in the United States: a summary. Social security bulletin 1953, nr 3.

Danmark

CHRISTIANSEN, A. Nya avdragsregler i den danska folkpensioneringslagen. Folkpensioneringen 1953, nr 7.

Indien

COHEN, W. J. Social security in India. Social security bulletin 1953, nr 5.

Norge

RYG, K. Tannlegehjelp. Sosial trygd 1953, nr 9.

Storbritannien

NEIRINCK, J. D. Le service national de santé britannique. Revue du travail 1953, nr 7/8.

Tyskland

Sozialgerichtgesetz vom 3. September 1953. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 17.

Socialvård

MAGNE, O. Barn utan modersvård. [Anm. av J. Bowlby: »Maternal care and mental health».] Folkskollärarnas tidning 1953, nr 40.

OTTERSTRÖM, EDITH. Den sociala prognosen för barn omhändertagna av barnavårdsnämnd på grund av dåliga hemförhållanden. Skyddsvärnet 1953, nr 4.

PENROSE, L. S. Hereditary influences in relation to the problem of child adoption. Bulletin of the world health organization 1953, nr 3.

Sverige

BOLIN, L. Ungdomens anpassningssvårigheter. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 4.

BRORSSON, B. Hemtjänsten för gamla i Skövde. Sv. stadsförbundets tidskrift 1953, nr 7.

GRÖNLUND, B. Den kommunala socialvårdens organisation. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 4.

GÖRANSSON, E. Barnavårdsnämndernas medverkan vid vårdnadsfrågor i sammanhang med äktenskaps upplösning. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 9.

HOLMSTEDT, G. Befolkningsutvecklingen och vårdplatsbehovet vid ålderdomshemmen. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 4.

HÖJER, SIGRID. Om rehabiliteringsfrågan ur vanförevårdens synpunkt. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 6.

IVRE, K. D. Fattigdom på retur. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 19.

KIHLBOM, BIRGIT. Daghem och familjedaghem — en jämförande psykologisk undersökning. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 4.

ROSÉN, GÖTA. Föräldrarna, barnet och fosterföräldrarna. Barnavård och ungdomsskydd 1953, nr 4.

SV. SOCIALVÅRDSFÖRBUNDET. Stöd åt änkor och andra ensamstående kvinnor. Änkepensioneringskommitténs förslag. (Yttrande.) Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1953, nr 4.

Amerikas förenta stater

PERLMAN, R. & WIENER, J. Adoption of children in 1951. Social security bulletin 1953, nr 3.

Danmark

JÖRGENSEN, H. Det kommunale fattigvæsens 150-års jubilæum. Socialt tidsskrift 1953, nr 9.

Norge

Forsorgsstönad og sosiale trygder i 1952. Statistiske meldinger 1953, nr 9.

Undervisning och yrkesutbildning

Sverige

EWERDAHL, S. Slöjdskolan i Södertelge. En föregångare till den moderna yrkesskolan. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1953, nr 6.

LINDELL, C. G. Facklig studieverksamhet. Lanternan 1953, nr 17.

MELLBERG, O. En yrkesvägledare om sin verksamhet. Arbetsmarknaden 1953, nr 9.

STRÖM, C. Skolan och arbetsförmedlingen. Arbetsmarknaden 1953, nr 9.

WARNE, A. Den ekendalska skolstriden. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 37.

WENNGREN, R. E. Yrkesvägledningen och skolan. Folkskolan — Sv. lärartidning 1953, nr 7/8.

Tillträde till högre skolutbildning. Folkskolan — Sv. lärartidning 1953, nr 7/8.

Belgien

La population des établissements des enseignements moyen et supérieur (année 1952—1953). Bulletin de statistique 1953, nr 7/8.

Storbritannien

TOMMILA, O. Arbetsledareutbildning i England. Affärsekonomi 1953, nr 13.

Tyskland

Lärlingsutbildningen vid en stor tysk verktygsmaskinfabrik. Verkstäderna 1953, nr 9.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

AUKEN, KIRSTEN. Undersögelser over unge kvinders sexuelle adfærd. Khvn 1953. (Akad. avh., Aarhus.)

AUSTRALIEN. Commonwealth bureau of census and statistics. Official year book. 39 (1953). Canberra 1953.

BJÖRCK, G. Medicin för politiker och några andra uppsatser. Malmö 1953.

DANMARK. Overinspektionen for börneforsorgen. Ökonomisk oversigt over anerkendte opdragelseshjem for året 1951/52. Khvn 1953.

DANMARK. Det landökonomiske driftsbureau.
Undersögelser over landbrugets driftsforhold. Periodiske beretninger. Khvn 1953.
9. Betydningen af landsmandens praktiske og teoretiske uddannelse.
— Det statistiske departement.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1953.
Bd 151: H. 2. Ejendomssalg 1951.
» 153: » 1. Ejendoms- og personbeskatningen i skatteåret 1952/53.

EEK, H. Freedom of information as a project of international legislation. A study of international law in making. Upps. & Wiesbaden 1953. (Uppsala universitets årsskrift 1953: 6.)

FINLAND. Finlands banks institut för ekonomisk forskning.
Publikationer. Hfors 1953.
Ser. A: 14. Ekonomiska utredningar 1953.

FORSSMAN, S. Företaget, industriläkaren och den skadade. — CHRISTENSON, T. Hur skall Arbetarskyddsnämnden kunna hjälpa förbunden med det lokala skyddsarbetet. Referat från Arbetarskyddsnämndens konferens d. 18 nov. 1952. Sthlm 1953.

FÖRENTA NATIONERNA.
Non-self-governing territories. Summaries and analyses of information transmitted to the Secretary-general during 1952. Vol. 1—2. New York 1953. (Publ. 1953. 6. B. 1: 1—2.)
— Department of economic affairs.
Report on a special United Nations fund for economic development. New York 1953. (Publ. 1953. 2. B. 1.)

HELSINGFORS. Statistiska byrån.
Statistisk årsbok. 42 (1953). Hfors 1953.

JOHANSSON, UNO. Sex decennier. Kalmar typografförening 1893—1953. Kalmar 1953.

LAURITZEN, B., & CRONEBORG, G. Bildband och film i yrkesundervisningen. Sthlm 1953. (Överstyrelsen för yrkesutbildning och Arbetsmarknadens yrkesråd.)

Die tschechoslowakische NATIONALVERSICHERUNG. Ein Beitrag zum System der sozialen Sicherheit. Prag 1953.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1953.
128. Husholdningsregnskaper okt. 1951—sept. 1952.
— Direktören for arbeidstilsynet.
Årsberetninger fra arbeidstilsynet og arbeidstilsynsområdet 1952. Oslo 1953.
— Norges landbruksökonomiske institutt.
Effektiviteten av ulike driftsformer i fjellbygdene. [Oslo 1953.] (Særmelding. 2.)

OHLSSON, INGVAR. On national accounting. Sthlm 1953. (Konjunkturinstitutet.) (Akad. avh.)

OUR NEIGHBOURHOOD. A handbook of information for community centres and associations. Publ. by the National council of social service. Lond. 1950.

RIKSGÄLDSKONTORET.
Årsbok. Årg. 33 (budgetåret 1952/53). Sthlm 1953.

SOCIAL LEGISLATION and work in Finland. Publ. by the Ministry of social affairs. Hki 1953.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1953. Sthlm 1953.
27. Psykologiskt försvar. Betänkande avg. [d. 1 sept. 1953] av Kommittén för utredning om det psykologiska försvaret. (I.)
29. Abortfrågan. Betänkande avg. [d. 2 sept. 1953] av 1950 års abortutredning. (I.)

STATISTISK ÅRSBOK för Sverige. Årg. 40 (1953). Utg. av Statistiska centralbyrån. Sthlm 1953.

STATSLIGGARE för budgetåret 1953/54. Del I. Statsverkets specialutgiftsstater under 1—13 huvudtitlarna jämte de affärsdrivande verken. Sthlm 1953.

STORBRITANNIEN. Ministry of health.
Report. 1952. P. 1. Lond. 1953.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1953.
Arbetsmarknad samt arbets- och löneförhållanden.
Lönestatistisk årsbok för Sverige 1951. Utg. av Socialstyrelsen.
Folkmängden och dess förändringar.
Folkräkningen d. 31 dec. 1950. 2. Urvalsundersökningar. Statistiken över ålder, kön, civilstånd, yrke och familjer. (Statistiska centralbyrån.)
Försäkringsväsen.
Erkända sjukkassor år 1951. Av Pensionsstyrelsen.
Industri och bergshantering.
Bergshantering. Berättelse för år 1951 av Kommerskollegium.
Postverket år 1952. Av Generalpoststyrelsen.
Statens vattenfallsverk år 1952. Av Vattenfallsstyrelsen.

THUNÆUS, H. Sveriges bryggeri- och läskedrycksindustri. Sthlm 1953. (Industriens upplysningstjänst. Ser. A: 9.)

UNGDOMEN och de vuxnas samhälle. Liberalt program i ungdomssociala frågor antaget av Folkpartiets ungdomsförbund. Sthlm 1953.

WALIN, G. Barnens ställning enligt föräldrabalken m. m. Handledning. Sthlm 1953.

VÄRLDSHÄLSOORGANISATIONEN.
Technical report series. Geneva 1953.
73. Expert committee on mental health.

Recension

Forbruksundersøkelse 1952 etter intervjumetoden. Norges offisielle statistikk. Oslo: Statistisk sentralbyrå, 1953. 31 sid. 2 Nkr

Med sedvanlig och föredömlig snabbhet har Statistisk sentralbyrå i Oslo redan ett halvår efter materialinsamlingen publicerat redogörelsen för sin första levnadskostnadsundersökning efter intervjumetod. I Norge bygger man fortfarande sin indexbudget på undersökningar efter bokföringsmetoden. Man sätter kravet på goda detaljuppgifter från de enskilda hushållen före kravet på representativitet, medan i Sverige förhållandet som bekant snarare är det omvända. Målet är naturligtvis att kunna fylla båda dessa krav. Den norska undersökningen har närmast karaktären av ett experiment. Huvudsyftet anges vara att få klarhet i frågan, om det är möjligt att använda intervjumetoden för levnadskostnadsundersökningar — speciellt när det gäller konsumtionen i stora drag.

Undersökningen omfattar ca 200 familjer i städerna Oslo och Bergen. För att kunna jämföra med resultatet av en bokföring, som avser ungefär samma tid har man begränsat sig till arbetarfamiljer utan barn eller med endast minderåriga barn, hushåll av »indexfamiljetyp» alltså. Härigenom har man också begränsat sig till ett par kategorier, som det är jämförelsevis lätt att kontakta och genomföra en intervju med. Högre inkomsttagare å ena sidan, hushåll med flera vuxna medlemmar å den andra sidan är något svårare att intervjua, vilket förtjänar påpekas för bedömningen av bortfallet.

Man har gjort ett slumpmässigt urval av 600 familjer. Hur man därinom har valt ut de 200, som skulle intervjuas framgår inte av den kortfattade redogörelsen. De hushåll, som inte ville eller inte kunde medverka, har man ersatt med hushåll av samma storlek och sammansättning, dvs. i detta fall familjer med samma barnantal, tagna ur de resterande 400 slumpmässigt utvalda hushållen. Man ställer sig frågande inför detta förfaringssätt. Materialets representativitet förbättras ju inte genom att den i förväg kända faktorn antal barn bibehålls vid de i stickprovet ursprungliga proportionerna.

Det bortfall, som man på detta sätt ersatt, uppgår till 34 hushåll eller 19 %, om man lämnar utan avseende ett antal bortfall på grund av brister i de adressförteckningar, som legat till grund för urvalet. Som jämförelse kan meddelas, att man vid den senaste svenska levnadskostnadsundersökningen (år 1952) hade ett bortfall på 20 % i de tre största städerna, varvid dock bör märkas, att alla kategorier av hushåll ingick.

Jämförelsen mellan intervjuundersökningens och bokföringsundersökningens resultat har inskränkts till en enda grupp, oslofamiljer med viss inkomst per konsumtionsenhet, eftersom inga andra jämförbara grupper framkommit. Bokföringsundersökningen avsåg tiden 1 oktober 1951—30 september 1952 och omfattade 100 arbetarfamiljer i städer och industriorter, varav 38 bodde i Oslo och Bergen. Jämförelsen ger tyvärr inte möjlighet till slutsatser i någon riktning, både det låga antalet hushåll och bortfallet ställer hinder i vägen. Följande tablå kan ändå vara av intresse.

	Intervjuundersökning	Bokföringsundersökning
Antal familjer	44	15
» konsumtionsenheter	2·77	2·75
Totalutgift i kr per familj	13 034	12 092
Därav i %		
Livsmedel	34·9	33·5
Drycker och tobak	6·0	4·5
Bostad, bränsle och lyse	10·5	9·8
Kläder och skor	15·1	12·9
Möbler, husgeråd och rengöring	6·3	7·1
Personlig hygien och sjukvård	3·3	2·9
Tidningar, böcker m. m.	1·6	1·7
Förenings- o. försäkringsutgifter	2·6	3·0
Skatter	9·5	10·9
Förströelser och gåvor	3·1	4·5
Resor	3·1	3·9
Diverse	4·0	5·3

Undersökningens huvudfråga: att bedöma möjligheterna att i framtiden använda intervjumetoden vid levnadskostnadsundersökningar har inte besvarats slutgiltigt, men det står väl klart, att det lönar sig att fortsätta på den inslagna vägen. En större norsk intervjuundersökning emotses med stort intresse. *E. W.*

Häftets huvudinnehåll

December 1953

Några reflexioner om överföringen av tyska barn till Sverige. De senaste åren har det alltmera förekommit att tyska barn överförts till Sverige för kortare eller längre vistelse. Barnavårdsassistenten Britta Sjögren behandlar i denna artikel de problem som uppstår i dessa sammanhang, antingen det gäller några månaders rekreationsvistelse för barn eller fosterbarnsförmedling och adoption. Sid. 717.

Om värdet av statstjänstemännens sociala förmåner. Under denna rubrik granskar amanuens Per Holmberg kritiskt en metod att beräkna pensionsförmånens värde, som tidigare presenterats i denna tidskrift (Soc. Medd. 1953: 10, sid. 592) av förste aktuarie Arne Aldestam och byråsekreterare Sven Wallin, vilka också beretts tillfälle till genmäle. Sid. 721.

Sjukförsäkringsreformen som träder i kraft den 1 januari 1955 analyseras här av byråchefen Rolf Broberg. Efter en kort historik av sjukförsäkringen tecknas huvuddragen i den nya sjukförsäkringen och reformens verkningar i vissa avseenden, exempelvis fattigvård, barnavård, samordningen mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringen. Sid. 727.

De mödrahjälpssökandes ekonomiska förhållanden. I det betänkande om moderskapsförsäkring m. m. som socialförsäkringsutredningen nyligen avgett ingår som en bilaga en redogörelse för socialstyrelsens statistiska undersökning angående mödrahjälpen under februari 1953. Denna undersökning refereras här av aktuarie Thore Grönqvist, som i sin artikel framför allt beskrivit de ekonomiska förhållandena för de mödrahjälpssökande. Sid. 734.

Sociala frågor vid 1953 års vår-riksdag. Bland de frågor, som berörs i artikeln, är de ändrade bestämmelserna om den statliga låne- och bidragsverksamheten för bostadsändamål, höjningen av folkpensionerna, den allmänna sjukförsäkringen (jfr specialartikel i detta häfte), storleken av statsbidrag till byggande av ålderdomshem samt höjning av de statliga bosättningslånens maximibelopp. Av en sammanställning av statens utgifter för sociala ändamål 1953/54 framgår att socialdepartementets beräknade utgifter ökar med 19 % och inrikesdepartementets med 14 % jämfört med 1952/53. Sid. 744.

Den aktuella prisutvecklingen på vissa märkesvaror. I denna artikel redovisas en speciell insamling av priser på märkesvaror, bl. a. kaffe, kakao, tvål och tvättpulver, avseende perioden augusti—oktober 1953. De undersökta varorna var tidigare föremål för bruttoprissättning, vilken nu slopats. Av undersökningen framgår att, bortsett från en prissänkning på kaffe som omedelbart slog igenom, butikerna först så småningom anpassar sig till det nya prisläget. Detta gäller såväl övergång till högre pris som till lägre. Sid. 753.

Förslag om ny levnadskostnadsundersökning har lagts fram av socialstyrelsen. Den planeras att företas i början av 1955 och utföras enligt intervjumetoden. Sid. 760.

Byggnadsverksamheten i flertalet städer och köpingar under tredje kvartalet 1953. Antalet lägenheter i hus under byggnad i de undersökta städerna var 23 % större vid ingången av fjärde kvartalet 1953 än vid motsvarande tidpunkt 1952. På dessa orter var antalet inflyttningsfärdiga lägenheter 9 % lägre under tredje kvartalet 1953 är under motsvarande period 1952. Sid. 767.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex steg från 224,0 i september till 224,2 i oktober 1953. Ökningen beror framför allt på den generella hyreshöjningen den 1 oktober 1953, som höjde bostadsindexen med 4 %. Sid. 771.

Sysselsättning och löner inom industrin i augusti 1953. I genomsnitt för samtliga undersökta företag inom industrin har antalet arbetare minskat med 1,7 % från augusti 1952 till augusti 1953. Vad lönerna beträffar steg den genomsnittliga timförtjänsten för vuxna män med 2,9 % och för vuxna kvinnor med 2,8 % mellan augusti 1952 och augusti 1953. Sid. 772.

REGISTER

över regelbundet återkommande kvartals- och årsöversikter i Sociala Meddelanden

	Nr
Alkoholistanstalt, intagna på, senast i	11, 1953
Allmänna arvsfonden, för varje budgetår, senast i	12, 1952
Allmänna barnbidrag, årligen, senast i	4, 1953
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen, senast i	8, 1953
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal, senast i	detta nr
Den reglerade byggnadsverksamhetens omfattning, årligen, senast i	11, 1952
Detaljhandelsomsättningen, i regel varje kvartal, senast i	8, 1953
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen, senast i	4, 1952
Erkända arbetslöshetskassor, årligen, senast i	8, 1952
Fattigvården, årligen, senast i	4, 1953
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen, senast i	11, 1953
Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag, i regel varje halvår, senast i	9, 1953
Jordbrukets arbetskraftsåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget, årligen, senast i	9, 1953
Kollektivavtal, i regel varje kvartal, senast i	9, 1952
Lantarbetarnas löner, årligen, senast i	7, 1953
Levnadskostnadsindex, varje kvartal, senast i	11, 1953
Löneförhållandena för anställda inom den enskilda varuhandeln, årligen, senast i	4, 1953
Löneförhållanden och sysselsättning för tjänstemän m. fl. inom industrin, årligen, senast i	5, 1953
Löneförhållandena för arbetare inom byggnads- och anläggningsverksamhet, årligen, senast i	9, 1953
Löneförhållandena för arbetare inom industrin, årligen, senast i	7, 1953
Mödrahjälpen, årligen, senast i	8, 1953
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen, senast i	2, 1953
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning, årligen, senast i	5, 1953
Samhällets barnavård, årligen, senast i	7, 1953
Skogsarbetarnas arbetsförtjänster, årligen, senast i	11, 1953
Sociala frågor vid årets riksdag, senast i	detta nr
Socialutgifterna i Sverige, årligen, senast i	6, 1953
Sysselsättning och löner inom industrin, varje kvartal, senast i	detta nr
Trädgårdsarbetarnas löner, årligen, senast i	10, 1953
Ungdomsvårdsskolornas elever, årligen, senast i	8, 1953
Utlänningar i Sverige, varje kvartal, senast i	detta nr
Vägarbetarnas löneförmåner, senast i	10, 1953

Några reflexioner om överföringen av tyska barn till Sverige

Av barnavårdsassistent *Britta Sjögren*, överståthållarämbetet

De senaste åren har det alltmera förekommit, att tyska barn överförts till Sverige för kortare eller längre vistelser. Överföringen har kommit till stånd genom initiativ från ideella och religiösa föreningar eller genom att någon initiativkraftig person samlat intresse bland befolkningen inom ett område att låta tyska barn få njuta av svensk gästfrihet. Den behjärtansvärda tanken bakom denna handling har tilltalat åtskilliga familjer. De många önskemålen att ta emot tyska barn har dock inte kunnat tillmötesgås i samtliga fall.

Det har företrädesvis varit fråga om flyktingbarn från östzonen eller från de många flyktinglägren, som ännu härbärgerar de stora skaror flyktingar, vilka drog sig väster ut undan krigets framryckning eller vilka med våld upprycktes från områden, som tyskarna vid freden måste utrymma. Ehuru förhållandena i flyktinglägren alltmera förbättrats, återstår givetvis mycket att göra särskilt för barn och ungdom. Den svenska hjälp, som bland annat bestått i uppförande av barnträdgårdar och ungdomshem i Tyskland eller utrustningar till redan befintliga barnavårdsanstalter, har varit ovärderlig, inte endast genom den materiella hjälpen utan också därigenom att dessa anstalter visat tyskarna vägen till en mjukare och mera modern anda än som tidigare varit rådande i Tyskland inom barna- och ungdomsvården. Tyvärr torde inte den nämnda hjälpen i längden kunna fortgå i samma utsträckning som hittills. Då Tyskland ju även visat stora framsteg i sin återhämtning är väl detta måhända ej längre nödvändigt.

De flyktingar, som sänt sina barn till ett annat land, har troligen oftast befunnit sig i en förtvivlad situation. De har måhända ännu åtta år efter krigets slut inte kunnat komma ifrån flyktinglägren med dess trista tillvaro. En jämförelse mellan denna tillvaro och de förhållanden de flesta av dem haft före kriget ter sig katastrofal. Det är förklarligt, att de tror, att ett Schlaraffenland öppnar sig för dem genom möjligheten att få sända sina barn till Sverige, till ett land, som icke varit med i kriget. Ehuru det för de flesta av oss kanske är obegripligt, hur man vågar sända ett barn till ett annat land och till främmande människor, som man kanske inte ens vet namnet på, är det rörande, att den svenska good-willen är så djupt rotad hos dessa olyckliga människor. Det är emellertid förklarligt, att föräldrar, som lämnat sina barn på grund av svårigheter att ge dem tillfredsställande vård, vill ta dem till sig igen så snart de anser sig ha fått så mycket bättre, att barnen inte kommer att lida nöd hos dem. De flesta av barnen har också överförts hit för endast några månaders rekreationsvistelse. Värdet av en sådan vistelse kan naturligtvis diskuteras ur psykologisk synpunkt. Barnet blir här föremål för all den välvilja, den svenska gästfriheten kan prestera, och får under en tid uppleva betydligt friare fostran än den

tyska, för att sedan åter omedelbart anpassa sig i den gamla miljön i hemlandet.

Tyvärr har en del tyska barn placerats som s. k. feriebarn hos familjer, som inte varit så lämpliga, till stor del beroende på att de svenska barnavårdande myndigheterna i förväg inte erhållit kännedom om placeringen. Bl. a. har många barn, som kommit hit, varit tuberkulinnegativa. S. k. calmettevaccinering är nämligen inte vanlig i Tyskland, och i vissa delar förekommer den inte alls. Barnet har därigenom utsatts för stora risker, om barnavårdsnämnderna inte varit vakna för detta. Sedan dessa förhållanden kommit till socialstyrelsens kännedom, har styrelsen kontaktat utlänningskommissionen. Kommissionen har därefter den 23 mars 1953 utfärdat ändrade instruktioner beträffande inresevisum för tyska barn. Konsulaten utfärdar sålunda inresevisum för tyska barn under 16 år för tre månaders vistelse här, om till ansökan därom fogas 1) inbjudan från svensk medborgare med förbindelse att svara för samtliga kostnader under barnets vistelse i Sverige samt återresa till Tyskland, 2) intyg om det blivande fosterhemmets lämplighet från barnavårdsnämnden, försett med påskrift om godkännande av barnavårdsassistenten hos länsstyrelsen respektive överståthållarämbetet, såvida icke barnet skall vistas hos nära anhörig, 3) läkarintyg, att barnet inte lider av tuberkulos eller difteri.

Bland de barn, som på detta sätt överförts till Sverige, har även befunnit sig en hel del, där vistelsen varit avsedd att bli av längre varaktighet än tre månader. Det är glädjande, att utlänningskommissionen i dessa fall, när ansökan om förlängt uppehållstillstånd blivit aktuell, inhämtat yttrande från barnavårdsassistenterna hos länsstyrelsen om lämpligheten härav. Därigenom har barnavårdsnämnderna utöver lämplighetsprövningen kunnat göras uppmärksamma på att barnen kvarblivit för fortsatt vård och fostran och att dessa barn skall stå under nämndernas fortlöpande fosterbarnskontroll och inte inta någon som helst undantagsställning.

Det har visat sig, att svenska fosterföräldrar i vissa fall fått löfte att adoptera tyska barn. Det är beklämmande, att denna fosterbarnsförmedling ännu i våra dagar skett på ett så slumpartat sätt. I ett fall, som jag personligen känner till, visste fosterföräldrarna icke varifrån barnet kom, men de hade mottagit barnet som blivande adoptivbarn. Barnets pass var underskrivet av en tysk barnavårdsnämnd i dess egenskap av förmyndare för barnet. Utöver kläder medförde barnet såsom enda personliga tillhörigheter ett litet fotografi av sin mormoder — namnet var ej angivet — och en liten antik porslinskopp. Efter påstötning via utlänningskommissionen och svenska konsulatet erhöll fosterföräldrarna sedermera ett dokument från vederbörande förmyndarskapsdomstol i Tyskland. Av detta framgick, att modern till barnet gett sitt medgivande till att en namngiven person i sydsvensk stad fick adoptera barnet, vilket den tyska barnavårdsnämnden och förmyndarskapsdomstolen godkänt. Av okänd anledning kom emellertid inte barnet till denna person utan hamnade i Stockholm. Förmyndarskapsdomstolen hade därefter efter nytt medgivande av modern och barnavårdsnämnden förklarat sitt tidigare godkännande i stället gälla fosterföräldrarna i Stock-

holm. Några närmare personliga uppgifter om barnet, dess föräldrar eller dylikt har inte erhållits. Fosterföräldrarna har ända från början varit inställda på att detta barn skulle bli deras adoptivbarn. De har tidigare haft svenska fosterbarn, som de måst lämna ifrån sig till barnens föräldrar, och det skulle för dem vara mycket tragiskt, om detta upprepades.

Efterfrågan på adoptivbarn i Sverige har vida överstigit tillgången. Därigenom har vi haft förmånen att företa en noggrann sovring och i största möjliga utsträckning passa ihop barn och blivande adoptivföräldrar. Barnlösa makar, som intensivt längtat efter ett adoptivbarn men som inte kunnat få ett svenskt, har nu sett en chans att få sin önskan uppfylld, samtidigt som de ansett sig göra en god gärning. Med all sannolikhet kommer vi att få bevittna många tragiska situationer med hemsändning av tyska barn. Ett par fall har redan blivit bekanta genom pressen.

I detta sammanhang vill jag i korthet något beröra de tyska barnlagarnas bestämmelser om förmyndarskap och adoption. Förmyndare förordnas för föräldralösa barn, »hittebarn», barn till änka, som gifter om sig, och barn, födda utom äktenskap. För den sistnämnda kategorien blir automatiskt barnavårdsnämnderna förmyndare — s. k. Amtsvormundschaft — motsvarande vår barnavårdsmannainstitution. Därjämte finns såsom särskilda former av förmyndarskap »Vereinvormundschaft» och »Anstaltsvormundschaft» samt enskilda förmyndarskap. Den som har förmyndarskapet är barnets lagliga företrädare. Även om förmyndarskapet innehas av annan, kan föräldrar eller ogift moder eller änka dock inneha föräldramyndigheten, dvs. bestämma över vård, fostran, utbildning, tillsyn och var barnet skall vistas.

De tyska bestämmelserna om adoption skiljer sig mera väsentligt från våra. För adoption av barn, som ännu är minderårigt — enligt tysk lag är gränsen för minderårig 21 år — fordras 1) medgivande av föräldrarna resp. ogift moder, om dessa utövar föräldramyndigheten, 2) förklaring att barnet lämnat sitt medgivande genom sin lagliga företrädare, före 7 års ålder även med bifall av denna, samt 3) sanktion av denna förklaring genom förmyndarskapsdomstol (Vormundschaftsgericht). Har barnet fyllt 14 men ej 21 år, fordras endast samtycke av barnet genom dess lagliga företrädare. Endast den som inte har egna barn inom äktenskap och som fyllt 50 år, må adoptera ett barn. Befrielse från denna fordran kan sökas hos vederbörande Amtsgericht. I vilken utsträckning dylik befrielse numera kan erhållas, är inte känt, men tidigare har befrielse kunnat erhållas, om det blivande adoptivbarnet fyllt 14 år och samtyckt till adoptionen. Olämpliga som adoptivbarn anses sjuka barn samt sådana barn, där man icke kan bevisa, att de har friska föräldrar. Icke någon av föräldrarna får lida av tuberkulos, psykisk sjukdom eller könssjukdom eller vara hemfallen åt någon last, såsom prostitution, alkoholism, lösdriveri eller dåligt leverne.

Enligt lag om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap, förmyndarskap och adoption fastställs att i fråga om förmyndarskap för underårig är hans nationella lag bestämmande. I kapitlet om adoption heter det i § 1: »Utländsk undersåte må ej här i riket adoptera eller adopteras, med mindre adoptionen blir gällande i den stat han tillhör.»

Det har förekommit, att svenska fosterföräldrar sökt svenskt medborgarskap för utländskt fosterbarn för att därigenom underlätta adoption. I några sådana ansökningar, varöver överståthållarämbetet yttrat sig, har ämbetet uttalat att »mot ett upptagande av ett fosterbarn till svensk medborgare innan adoptionen kommit till stånd synes tala, att en naturalisation av ett barn, vars adoption vore tilltänkt, uteslutande för att göra adoption möjlig synes innebära ett kringgående av den rättsregel, som kommit till uttryck i 6 kap. 1 § lagen om vissa internationella rättsförhållanden rörande äktenskap m. m.»

Hur många tyska barn, som kommit till Sverige de senaste åren, har man inte vetskap om. Utlänningskommissionens statistik visar endast sammanlagda antalet viseringar och uppehållstillstånd. Hur många av dessa, som gäller barn, redovisas ej. Att döma av de intyg och yttranden, som begärts hos barnavårdsnämnder och länsstyrelsernas barnavårdsassistenter sedan i mars 1953 har överföringen av tyska barn till Sverige varit rätt avsevärd.

Genom de lagar och stadgar, som stiftats beträffande fosterbarnen, har samhället påtagit sig större ansvar än kanske på något annat område. Att förmedla fosterbarn är en svår och ansvarsfull uppgift. Den uppgiften kräver goda personliga kvalifikationer och speciell erfarenhet på området. Fosterbarnsförmedlingens mörka historiska bakgrund ger oss många tankeställare. En skeptisk inställning till fosterbarnsvården är väl spår från alla de misstag, som begåtts under tiderna. Fosterbarnsvården är så värdefull, att vi inte får äventyra den. Ansvaret är inte mindre för att det gäller utländska barn. Kan man tänka sig något mera övergivet än ett ensamt barn bland obekanta människor i ett främmande land? Därtill kommer skillnader mellan de olika ländernas lagar, olika uppfattningar och olika krav i väsentliga frågor och inte minst olika vanor, som för ett barn har mycket större betydelse än för vuxna.

Att i sin vård motta andras barn ter sig också för många så ansvarsfullt, att de inte vågar sig på uppgiften trots en stor längtan efter barn i hemmet. Huru många avstår inte från att uppfylla denna sin önskan, därför att de är rädda att mista barnet, när de fäst sig vid det som sitt eget. Och det är framför allt de fosterföräldrar, vi vill ha, som betraktar fosterbarnet som sitt eget! En förutsättning för god fosterbarnsvård är dock den naturliga och oegennyttiga kärleken till barnet. Våra goda fosterföräldrar gör en insats i samhället, som inte nog kan värderas. Vi har inte råd att riskera, att vi skall mista deras entusiasm för att uttagningen av fosterbarn skett för slumpartat. Fosterföräldrarna är värda, att vi behandlar dem med all den aktning, vi bör ha för deras gärning. Vi kan inte ge dem löften, att de skall få behålla barnen för alltid som sina egna, så länge adoptionen inte kommit till stånd. Och en adoption bör inte ske förrän man vet, att barnet anpassat sig hos och lämpar sig för just de föräldrarna. Ur de angivna synpunkterna synes det således mycket nödvändigt att villkoren för adoption av tyska barn sprids, så att komplikationer icke uppstår till men även för den svenska fosterbarnsvården.

Om värdet av statstjänstemännens sociala förmåner

Av amanuens *Per Holmberg*, Svenska landstingsförbundet

I Sociala Meddelanden nr 10, 1953 presenterades i en artikel av förste aktuarie Aldestam och byråsekreterare Wallin en metod för beräkning av pensionsförmånens värde. Värdet av denna metod har i den här föreliggande artikeln tagits upp till granskning.

Red.

I anslutning till diskussioner vid förhandlingar eller eljest om olika personalgruppers »reallön» eller »bruttolön» kommer man ofta in på frågan om värdering av de s. k. sociala förmånerna. Statistiker och andra får då i uppdrag att med ledning av de i anställningsavtalen ingående bestämmelserna om sådana förmåner och med utgångspunkt från mer eller mindre goda primärmaterial försöka beräkna eller uppskatta dessa förmåners värde. Men svårigheterna är många och stora. Vad menas sålunda egentligen med »sociala förmåner»? Och hur skall man avgränsa sådana sociala förmåner, som erhålls på grund av en anställning, från sådana förmåner, som erhålls genom olika typer av sociallagstiftning? I fråga om vissa slags anställningsförmåner — såsom semester, sjuklön, havandeskapsersättning eller begravningshjälp — har det hitintills varit ganska lätt att avgränsa förmånerna från de lagstiftade allmänna förmånerna och att på basis av vad som under en viss tidsperiod och för en viss personalkategori utbetalts beräkna det absoluta eller relativa »värdet» av förmånerna. Andra anställningsförmåner av typen fri eller rabatterad tjänstebostad eller kost är dock vanskligare att värdera; skall man t. ex. vid sådana beräkningar gå på självkostnaderna eller marknadspriserna? Ytterligare — och ännu mer svårberäkneliga — anställningsförmåner av »social» karaktär kan man finna i trygga och bundna anställningsformer.

Vilka utgångspunkter bör man ha vid uppskattning av pensionskostnader? När det gäller att beräkna kostnaden för eller värdera de slags sociala förmåner, som brukar sammanfattas under benämningen pension, uppställer sig mycket specifika problem. Det största problemet utgör en pensioneringsrings långsiktighet. Den tidrymd, som förflyter från det en person blir underkastad ett pensionsreglemente el. dyl. och till dess den sista pensionen utgått till honom eller hans efterlevande, kan uppgå till 50—70 år. Under en så lång tidsperiod inträffar så många händelser både inom och utom själva pensionsområdet, att en rättvisande uppskattning av pensionskostnader är mycket vansklig.

De klassiska pensionskostnadsberäkningarna har gjorts enligt premiereserv-teknisk metod, dvs. med utgångspunkt från att pensionskostnaderna betalats under *anställningstiderna* genom premier, som avvägts med hänsyn till dödlighet, invaliditet samt civilstånds- och familjeförhållanden. På grund av att premierna betalats i förväg har vidare en viss förräntning antagits ske, vilket lett till att premiernas aritmetiska summa blivit mindre än motsvarande pensionssumma. Av detta föga märkliga förhållande har f. ö. en del personer låtit förleda sig att tro, att pensionskostnaderna kan minskas — rentav till hälften — genom förutbetalningen eller fonderingen. Förutsättningen för ett dylikt resonemang skulle emellertid vara att pengarna förräntades vid inbetalning till pensionsinrättningen men eljest icke samt att penningvärde, nominallöner, pensionsbestämmelser, dödlighet, räntefot m. m. håller sig förhållandevis konstanta under så långa perioder, som det här är fråga om. Trots att professor Cassel redan för 25 år sedan rubricerat resonemanget som barockt och att generaldirektör Åkesson vid ett flertal tillfällen därefter klargjort de rätta förhållandena vidhåller vissa personer ännu i dag förutbetalningens kostnadssänkande effekt och kan statliga institutioner fortfarande presentera beräkningar av pensionsförmånernas värde med utgångspunkt från denna klassiska och orealistiska kalkyleringsmetod. Att likalönekommittén i sitt på våren 1953 framlagda betänkande grundade vissa av sina slutsatser på en pensionskostnadsberäkning enligt den nämnda metoder framstår också som anmärkningsvärt.

Det oegentliga i de hitintills vanligen använda metoderna för pensionskostnaders beräkning synes ha föranlett artikelförfattarna Aldestam och Wallin att vid sina nu redovisade pensionskostnadskalkyler avstå från gängse försäkringstekniska metoder. Skillnaden mellan deras beräkningar å ena sidan och de klassiska beräkningarna å den andra består främst i att resultatet av de förstnämnda blivit helt oberoende av de två faktorerna ränta och penningvärde. Att dessa båda faktorer »neutraliserats» innebär att man undgått de mest väsentliga nackdelarna i de gängse metoderna.

Vad innebär de gjorda kalkylerna? Artikelförfattarnas beräkningar, vilka f. ö. ingick som ett led i den Nothinska utredningen om de automatiska statliga utgiftsstegringarna, innebär en framskrivning av statens nuvarande pensionskostnader till ett tänkt jämviktsläge,[1] karakteriserat av balans mellan nyrekrytering och avgång samt av en åldersfördelning av anställda och pensionärer på basis av för dessa beräknade dödlighetsförhållanden m. m. Då ett godtagbart statistiskt primärmaterial f. n. saknas för större delen av statsförvaltningen inskränktes beräkningarna till att avse stationskarls- och banvaktskarriärerna vid SJ; för dessa grupper finns nämligen ett synnerligen gott primärmaterial. Med hänsyn till detta materials beskaffenhet och till de i artikeln uttalade förutsättningarna torde beräkning-

[1] Om det tänkta jämviktsläget i tidshänseende placeras till nuvarande tidpunkt eller till en framtida synes sakna betydelse i sammanhanget.

arna vara betydligt mera exakta än vad som är vanligt i pensionssammanhang. Sett från de för beräkningarna angivna utgångspunkterna finns därför egentligen ingenting väsentligt att erinra mot det framkomna resultatet, som innebär att pensionskostnaderna i det tänkta jämviktsläget uppgår till omkring 30 % av lönekostnaden för de ifrågavarande gruppernas lönekostnader. Möjligen kan man ifrågasätta om det är riktigt att i jämviktsläget sätta summan av »övriga» pensioner (familjepensioner, livräntor m. m.) lika med 37,9 % av ålderspensionssumman, vilken relation är den som f. n. gäller. Detta procenttal borde nog ha varit lägre med hänsyn till att ålderspensionssumman sannolikt kommer att öka mera än summan av »övriga» pensioner under tiden fram till jämviktsläget. Å andra sidan förefaller de gjorda antagandena om befordringsåldrar så pass låga, att jämviktslägets lönekostnader rimligtvis måste vara beräknade i överkant.

Relationen mellan pensionssumma och lönesumma i ett jämviktsläge är på ett avgörande sätt beroende av utvecklingen under tiden fram till jämviktsläget i fråga om dödlighet, sjuklighet, civilstånd, pensionsålder, pensionsbestämmelser m. m. Av särskild betydelse i detta sammanhang är samordningen mellan »anställningspensionerna» och folkpensioneringen jämte liknande allmänna förmåner. Som Sture Henriksson påpekat i en artikel i Fackföreningsrörelsen (nr 3, 1952) är det sålunda »inte rimligt att värdera nu utgående förmåner för de anställda med hela arbetsgivarens i nuläget beräknade kostnad, eftersom skillnaderna [mellan tjänstepensionerna och de allmänna förmånerna] i det ögonblick förmånerna kommer att utgå sannolikt blir väsentligt mindre». En motverkande faktor härvidlag utgör dock en förväntad framtida förbättring av dödligheten i högre levnadsåldrar. — Det är givet, att man vid kostnadsberäkningar av nu ifrågavarande slag inte gärna lägger ned större omsorg vid avvägningen av förutsättningarna än vad som normalt sker. Artikelförfattarnas förutsättningar om ett status quo i en rad olika hänseenden kan därför i och för sig knappast klandras. Förenklandet av förutsättningarna ger emellertid till konsekvens, att man inte får tillmäta beräkningsresultatet något *prognosvärde*.

Kan man sätta likhetstecken mellan kostnad och värde? I det föregående har enbart talats om de utförda *kostnads*beräkningarna. Det torde ha framgått, att resultatet av dessa beräkningar har ett begränsat värde i så måtto, att resultatet inte kan ses som någon prognos och att resultatet därför knappast kan anses ha eller få någon motsvarighet i praktiken. Vill man ge sig in på en uppskattning av pensionsförmånernas *värde* blir tolkningen av resultatet ännu vanskligare. Man kan nämligen knappast — såsom skett i artikeln i fråga — utan varje diskussion anta att något identitetsförhållande föreligger mellan kostnaderna för pensionerna och värdet av pensionerna. Om t. ex. en privat företagare nödgas tillgripa fondering och därför får högre kostnader än om han kunnat tillämpa det av staten utnyttjade »direkttäckningssystemet», skall man då säga att pensioneringen genom de högre kostnaderna blivit mera värdefull? Eller är en pensionering, vid

vilken av säkerhetsskäl gäller låga pensionsåldrar (så är fallet för t. ex. viss del av SJ:s trafikpersonal), värdefullare än en motsvarande pensionering med högre pensionsåldrar av den anledningen att de låga pensionsåldrarna föranleder ökade pensionskostnader? Eller skall man säga att pensioneringen för en personalgrupp med underdödlighet just på grund av denna underdödlighet representerar en större förmån därför att den undernormala dödligheten förorsakar övernormala pensionskostnader? Det nu anförda utgör endast några av de många stötestenar man råkar på om man försöker sätta likhetstecken mellan pensionskostnad och pensionsförmånens värde.

Det är givet att man i en diskussion av nu förevarande art lätt kan förirra sig in i filosofiska spetsfundigheter och att man måste a priori förutsätta vissa identiteter för att överhuvudtaget nå ett resultat. Vad man kan invända mot den identifikation, som har gjorts i den här refererade artikeln, är egentligen endast att den har tillkommit utan någon som helst diskussion och att den borde ha kringgärdats med vederbörliga reservationer för att inte missförstånd skall uppkomma.

Allmänna synpunkter på pensionskostnadsberäkningar. Av det ovanstående torde ha framgått, att författarnas nu redovisade beräkningar har en mycket större grad av tillförlitlighet än de beräkningar, som förut har presenterats i olika sammanhang. Man får hoppas, att den här refererade undersökningen aktualiserar uppläggandet av en fullgod personal- och pensionärsstatistik för hela det statliga området. Behovet av en sådan motiveras inte minst av ekonomiska hänsyn; de nuvarande statliga personalpensionskostnaderna uppgår till omkring 500 miljoner kronor för år och måste analyseras mycket noga i syfte bl. a. att utröna inom vilka områden av det statliga pensionssystemet rationaliseringar får göras för att de nuvarande kostnaderna inte skall växa till orimlig nivå. Det kan i detta sammanhang nämnas, att både svenska arbetsgivareföreningen och landsorganisationen var och en på sitt håll f. n. lägger ned avsevärda kostnader för undersökningar av det ekonomiskt betydelsefulla område, som de sociala förmånerna utgör och där pensionerna intar den mest vägande posten.

Även om pensionskostnadsberäkningar med hänsyn till en pensioneringsmetods långsiktighet ger diskutabla resultat ur rena prognossynpunkter, har sådana beräkningar helt visst en funktion att fylla. I det föregående har antytts de ekonomiska motiven därför. Därutöver kan nämnas, att sådana beräkningar är nödvändiga för det fall att man vill göra jämförelser mellan skilda personalgruppers pensionsstandard. Huruvida den av Aldestam och Wallin använda beräkningsmetoden är applicerbar även på det icke-offentliga området är svårt att i nuvarande läge uttala sig om. Skulle så vara fallet (och det bör man undersöka) synes man över lag kunna komma ur de nu förekommande ganska diffusa pensionskostnadsresonemangen samtidigt som man skulle kunna nå en jämförbarhet av pensionssystem o. dyl. över hela fältet.

En metod att beräkna pensionens värde — ett genmäle

Av förste aktuarie *Arne Aldestam*, civildepartementet, och byråsekreterare *Sven Wallin*, järnvägsstyrelsen

Såvitt vi kunnat finna, har Holmberg med sitt inlägg inte avsett att utsäga, att den utförda beräkningen av pensionskostnaderna i väsentliga delar avviker från vad H. själv anser vara korrekt. Flera av de punkter H. upptagit till behandling synes likväl fordra bemötande eller kommentar. Här nedan skall emellertid endast några av de i sammanhanget väsentligaste frågeställningarna behandlas.

H. har på en viktig punkt missförstått den av oss presenterade beräkningsmetoden. Detta framgår av att han säger, att beräkningen innebär en framskrivning av statens nuvarande pensionskostnader till ett tänkt jämviktsläge. Detta synes vara förklaringen till att H. vill framhålla, att beräkningen har ringa prognosvärde och att ett bättre resultat skulle erhållas, om man valde att utgå från de sannolikaste förutsättningarna beträffande framtiden.

H:s betraktelsesätt på denna punkt innebär från beräkningsmässig synpunkt en orimlighet. Det kan vara på sin plats att något utförligare än i artikeln klargöra den av oss använda metoden och att ange, varför beräkning gjorts på i artikeln angivet sätt.

För att erhålla pensionens värde (= det belopp arbetsgivaren utbetalar i pensioner och pensionstagarna uppbär) för den enskilde tjänstemannen har man valt metoden att ange relationen mellan den pensionssumma, som genomsnittligt utgår till den anställde och hans pensionsberättigade efterlevande, och den lönesumma, som i genomsnitt utbetalas till den anställde under hans tid i aktiv tjänst. Denna beräkning måste utföras under hänsynstagande till olika konstaterade data rörande dödlighet, invalidisering m. fl. dylika faktorer. Med ledning av konstaterade »risker» rörande avgång ur tjänst av olika anledningar konstrueras populationen av aktiv personal. Ur denna population framräknas vidare populationen av pensionärer, likaledes konstruerad med ledning av för dem gällande »risktal». Härefter appliceras på dessa båda populationer vissa från särskilda undersökningar erhållna uppgifter om storleken av lönerna resp. pensionerna. Att man icke kan utnyttja de för ett visst år faktiskt utbetalda summorna av tjänstemannalöner resp. pensioner utan arbetar med ett jämviktsläge sammanhänger givetvis med att dessa olika summor kan ha från tid till annan mycket varierande inbördes storleksordning beroende på förändringar i åldersstrukturen. Med en sådan metod, som bygger på förutsättningar om bl. a. ett stationärt tillstånd, kan penningvärdefluktuationer givetvis inte beaktas. Detta synes för övrigt inte möjligt med någon metod. Vidare bortfaller alla diskussioner om att beträffande framtiden åstadkomma de sannolikaste

förutsättningarna. Det är de genom speciella undersökningar framkomna förhållandena om dödlighet m. m., som bestämmer beräkningsresultaten i enlighet med de uppställda förutsättningarna. Någon prognos ligger sålunda inte i beräkningen, såvida inte den pensionssumma, som på grundval av beräkningen kan erhållas för en enskild individ i den behandlade gruppen, skall anses utgöra en prognos beträffande individens pension.

H. har vidare diskuterat hur man vid en beräkning skall avgränsa värdet av olika allmänna förmåner från värdet av de med tjänsten sammanhängande förmånerna. Detta skulle aktualiseras i de fall, då en allmän förmån ersätter en förmån sammanhängande med tjänsten eller då en tjänsteförmån utesluter en allmän förmån. Från de av oss angivna utgångspunkterna har detta inte medfört några komplikationer. Beräkningarna avser ju endast att ange vad staten med vid nu gällande förhållanden åtagit sig att utbetala i egenskap av arbetsgivare. Även här är emellertid H. inne på en diskussion om de sannolikaste förutsättningarna beträffande framtiden. Det bör emellertid framhållas att, även om H. kan visa på att man på personalhåll utgår från att förmåner sammanhängande med tjänsten minskar, då de allmänna sociala förmånerna utbyggs, finns för närvarande inget underlag för beräkningar av annat slag än de nu utförda. Då statstjänstemännens förmåner en gång i framtiden erhållit en annan utformning blir det aktuellt och möjligt att utföra beräkningar från då föreliggande förutsättningar.

H. har frågat sig, om man kan sätta likhetstecken mellan kostnaderna för pensionerna och värdet av pensionerna. Frågan är för vår del i huvudsak besvarad genom det nyss sagda. Vad som från nu givna förutsättningar utbetalas till pensionärerna kan anges i runda kronor. Värdet av en pension kan knappast anges i begripligare storhet. Det exempel H. framlägger visar på en felaktig föreställning om hur den av oss tillämpade metoden skulle kunna appliceras på andra pensionssystem än statens. Vi kan inte finna att det har någon betydelse i sammanhanget, hur pensionerna finansieras och om arbetsgivaren ikläder sig större eller mindre kostnader för administration etc. för sitt pensionssystem. En beräkning efter av oss använd metod tar sikte på vad en arbetstagare eller hans pensionsberättigade efterlevande faktiskt i genomsnitt uppbär i pension grundad på anställning.

Det är utan tvekan en besvärlig fråga H. väcker när han diskuterar om en låg pensionsålder skall ses som en förmån. Vi har inte haft möjlighet att penetrera denna fråga ingående och kan inte här prestera någon systematisk redogörelse för betraktelser på detta område. Det förefaller oss emellertid, som om denna av H. framkastade fråga inte kan besvaras med ett entydigt ja eller nej. I vissa ålderslägen kan man nämligen tänka sig, att en höjd pensionsålder betraktas som en nackdel, i andra ålderslägen däremot är en höjd pensionsålder måhända en favör. För de grupper inom SJ, som den aktuella beräkningen avser, tycks förhållandet emellertid vara det att personalen i mycket stor utsträckning avgår vid pensioneringsperiodens nedre gräns. En höjd pensionsålder för dessa grupper skulle därför sannolikt inte av den anställde ses som en fördel för honom.

Sjukförsäkringsreformen

Av byråchef *Rolf Broberg*, socialdepartementet

Reformarbetet. Socialförsäkringen har i de flesta kulturländer varit på stark frammarsch under de sistförflutna årtiondena. Så har även varit fallet i Sverige. Vi har sålunda numera en folkpensionering som torde vara bland de effektivaste i världen. Försäkringen mot yrkesskador — olycksfall i arbete och yrkessjukdomar — är även den av hög klass ur effektivitetssynpunkt. Arbetslöshetsförsäkringen är visserligen frivillig men har genom anknytningen till fackförbunden nått betydande anslutning och tillförsäkrar i regel de försäkrade ett relativt gott skydd. Sjukförsäkringen, som också är frivillig, har vunnit en storartad anslutning men företer betydande brister i fråga om de tillförsäkrade förmånernas beskaffenhet.

Eftersom sjukförsäkringen med visst fog kan anses vara grunden i ett effektivt socialförsäkringssystem har det länge framstått såsom en betydande olägenhet, inte endast med hänsyn till det vid sjukdom föreliggande hjälpbehovet utan även ur synpunkten av hela socialförsäkringens uppbyggnad, att sjukförsäkringen i vårt land varken är allmän eller tillfredsställande i fråga om de utgående försäkringsförmånernas genomsnittliga storlek. Att en effektiv sjukförsäkring är av betydelse också för annan socialvårdande verksamhet än socialförsäkringen är givet. Vissa härmed sammanhängande frågor kommer att beröras i det följande.

De nyss angivna synpunkterna ledde till att den år 1937 tillsatta socialvårdskommittén på ett relativt tidigt stadium av sitt arbete upptog frågan om obligatorisk sjukförsäkring. Kommittén avgav år 1944 ett förslag till lag om allmän sjukförsäkring. Detta förslag föranledde, sedan det dock i viktiga avseenden omarbetats under departementsbehandlingen, beslut i frågan av 1946 års riksdag. Härefter utfärdades den 3 januari 1947 lagen om allmän sjukförsäkring. Ikraftträdandet av lagen uppsköts dock sedermera, huvudsakligen av statsfinansiella skäl.

Sedan socialvårdskommittén år 1951 avgett förslag angående yrkesskadeförsäkringslag m. m. tillsattes en ny utredning, socialförsäkringsutredningen. Denna framlade år 1952 förslag om betydande ändringar i den antagna lagen om allmän sjukförsäkring och föreslog vidare att sjukförsäkringen och yrkesskadeförsäkringen skulle samordnas i avsevärd mån. Socialförsäkringsutredningens förslag godtogs med vissa smärre jämkningar av statsmakterna, som även beslöt att sjukförsäkringslagen skulle träda i kraft den 1 januari 1955. De sålunda beslutade lagändringarna är utfärdade den 19 juni 1953. Riksdagens beslut innefattade även ett ståndpunktstagande i princip till frågan om samordning mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringarna samt till frågan om en läkemedelsreform.

Socialförsäkringsutredningen har nyligen framlagt ett betänkande angående moderskapsförsäkring m. m. Detta syftar till en komplettering av den allmänna sjukförsäkringen genom en allmän moderskapsförsäkring, beträffande vilken dock skulle gälla en särskild lag. Betänkandet har givetvis inte ännu kunnat föranleda något ståndpunktstagande från statsmakternas sida.

Huvuddragen i den nya sjukförsäkringen. Den allmänna sjukförsäkringen skall meddelas av allmänna sjukkassor, som tillskapas genom ombildning av de erkända sjukkassorna. Systemet med lokal- och centralsjukkassor utom i vissa städer skall bibehållas.

Försäkringen består av en obligatorisk sjukvårdsförsäkring samt av en obligatorisk sjukpenningförsäkring, vilken senare i vissa fall kan kompletteras genom frivillig tilläggsförsäkring.

Varje svensk medborgare som är bosatt i riket skall vid uppnådda 16 års ålder genom medlemskap i allmän sjukkassa bli sjukförsäkrad. Detsamma gäller den som utan att vara svensk medborgare är bosatt och mantalsskriven i Sverige. Vissa undantag från denna försäkringsplikt finns, huvudsakligen avseende sådana personer som mera långvarigt vistas på vissa anstalter. Barn under 16 år blir sjukförsäkrade i denna sin egenskap.

I stort sett kan alltså sägas att hela folket blir sjukförsäkrat.

Alla de försäkrade omfattas av *sjukvårdsförsäkringen.* Denna avser ersättning för läkarvård och sjukhusvård samt för resor till och från läkare eller sjukhus.

Läkarvården ersätts med i princip tre fjärdedelar av kostnaden. Emellertid ersätts inte läkarvårdsutgifter i den mån de överstiger de belopp som upptagits i en av Kungl. Maj:t fastställd taxa. Läkarvårdsförsäkringens effektivitet blir tydligen i hög grad beroende av utformningen av denna taxa.

Ersättningen för sjukhusvård motsvarar i regel kostnaden på allmän sal på hemortssjukhus, men vissa specialbestämmelser finns.

För bestämmandet av ersättning för resor gäller skilda regler vid första besök och vid återbesök hos läkare, vid resor för öppen vård på allmänt sjukhus efter läkarremiss, vid intagning på sjukhus och vid återresa från sjukhus. Här må blott nämnas att vid första besök hos läkare ersätts tre fjärdedelar av resekostnaden i vad den överstiger 4 kr, vid intagning på sjukhus hela kostnaden och vid återresa därifrån kostnaden i vad den överstiger 4 kr. Vissa restriktioner vid ersättningarnas beräkning gäller dock.

Den obligatoriska sjukpenningförsäkringen skall omfatta dels de medlemmar som har en årsinkomst av förvärvsarbete på minst 1 200 kr och dels gifta kvinnor, som sammanlever med sina män och inte har folkpension. Omkring 4,4 miljoner medlemmar beräknas bli obligatoriskt sjukpenningförsäkrade.

Alla sjukpenningförsäkrade medlemmar blir försäkrade för en grundsjukpenning om 3 kr, vilken grundsjukpenning i vissa fall förhöjs med barntillägg.

De medlemmar, vilka har en årsinkomst av tjänst — arbetsanställning hos annan — som uppgår till minst 1 800 kr, blir dessutom obligatoriskt försäkrade för tilläggssjukpenning. Denna varierar mellan 1 och 17 kr allt efter den sjukpenningklass, i vilken vederbörande placerats av sjukkassan. Utom i de lägsta sjukpenningklasserna sänks tilläggssjukpenningen efter det att sjukpenning utgått för 90 dagar av en sjukperiod. Maximisjukpenningen (3 + 17 =) 20 kr utgår vid en årsinkomst av tjänst på minst 14 000 kr. Är arbetsförmågan nedsatt med minst hälften, utan att dock förlust av arbetsförmågan föreligger, kan halv sjukpenning utgå.

Vid sjukhusvård ersätts sjukpenningen med en hempenning. Denna motsvarar beloppet av den sjukpenning som eljest skolat utgå, minskat med 3 kr, dock med högst hälften av sjukpenningens belopp. För kvinnlig medlem, som i hemmet har minst ett barn under 10 år, vilket är sjukvårdsförsäkrat såsom barn till henne eller hennes make, skall hempenningen utgöra minst 3 kr för dag. Sådan kvinna skall vidare äga uppbära barntillägg till hempenningen med 2 kr om dagen. En kvinna med småbarn i hemmet kommer alltså att under sjukhusvistelse erhålla minst 5 kr om dagen (om man bortser från karenstiden).

Karenstiden är liksom i de erkända sjukkassorna tre dagar, dagen då sjukdomsfallet inträffade inräknad.

Sjukhjälp i form av sjukpenning eller ersättning till sjukhusvård utgår vid varje sjukdom för högst 730 dagar. För folkpensionärer är sjukhjälpstiden dock endast 90 dagar.

Den frivilliga sjukpenningförsäkringen kan tecknas *dels* av sjukpenningförsäkrade medlemmar, som har annan inkomst av förvärvsarbete än av tjänst, *dels* av sjukpenningförsäkrade gifta kvinnor och *dels* av vissa studerande.

Den förenämnda kategorien — de förvärvsarbetande — kan försäkra sig för ett frivilligt tillägg som får uppgå till högst så stort belopp, att den obligatoriska sjukpenningen jämte tillägget motsvarar sjukpenningen i den sjukpenningklass medlemmen skulle ha tillhört, om hela hans årsinkomst av förvärvsarbete utgjort inkomst av tjänst. De hemmavarande gifta kvinnorna får frivilligt försäkra sig för högst 3 kr, vilket innebär att de kan bli försäkrade för en sammanlagd sjukpenning av upp till 6 kr. Även de studerande kan försäkra sig för upp till 6 kr sjukpenning.

För att ekonomiskt underlätta tecknandet av frivillig sjukpenningförsäkring kan sådan tecknas med förlängd karenstid. För studerandeförsäkringen gäller alltid 18 dagars karenstid.

En förutsättning för att ta en frivillig försäkring är att medlemmen inte fyllt 55 år och att han har god hälsa. Från denna förutsättning dispenseras dock under en övergångstid vid reformens genomförande.

Den allmänna sjukförsäkringen skall enligt av 1953 års riksdag fattat principbeslut *samordnas med yrkesskadeförsäkringen* — försäkringen mot olycksfall i arbete och yrkessjukdomar. Samordningen skall i stort sett gå ut på att sjukförsäkringen jämväl skall reglera och svara för ersättningar

i anledning av yrkesskador i vad avser de första 90 dagarna efter olycksfallet eller yrkessjukdomens yppande. Genom denna samordning uppkommer givetvis kostnader för sjukförsäkringen som motsvaras av utgiftsminskningar för yrkesskadeförsäkringen.

Enligt principbeslut av 1953 års riksdag skall en *läkemedelsreform* — innebärande att läkemedel erhålls gratis eller mot rabatt på apoteken — finansiellt anknytas till den allmänna sjukförsäkringen.

Finansieringen av den allmänna sjukförsäkringen skall såvitt angår den obligatoriska försäkringen ske genom sjukförsäkringsavgifter, arbetsgivarbidrag och statsbidrag. Den frivilliga försäkringen skall finansieras genom avgifter och statsbidrag.

Avgifterna för den obligatoriska försäkringen skall uppbäras tillsammans med de allmänna skatterna under det att avgifterna för den frivilliga försäkringen skall erläggas direkt hos sjukkassa. Arbetsgivarbidragen skall upptas tillsammans med avgifterna för yrkesskadeförsäkringen.

Årskostnaderna för den obligatoriska försäkringen inklusive läkemedelsreformen har beräknats till 738 miljoner kr. Härav skulle 328 miljoner kr uttas i form av avgifter och 198 miljoner kr såsom arbetsgivarbidrag under det att statsbidraget skulle utgöra 212 miljoner kr. För den frivilliga försäkringen har beräknats ett statsbidrag av 6 miljoner kr vilket motsvarar en beräknad årskostnad av 30 miljoner kr.

Reformens verkningar i vissa avseenden. Av de nu lämnade siffrorna torde framgå att den beslutade reformen hör till de mest betydande sociala reformer som förekommit i vårt land. Det är därför tämligen självklart att den kommer att få mer eller mindre genomgripande verkningar på åtskilliga områden av samhällslivet.

Vad angår *sjukvårdsförsäkringen* innebär den nya försäkringen att alla får möjlighet att utan större ekonomisk uppoffring i erforderlig mån komma i åtnjutande av den vård som kan ges av förefintliga läkare och sjukhus m. m. Detta är otvivelaktigt värdefullt ur såväl folkhälsans synpunkt som ur rättvisesynpunkt. Emellertid beror försäkringens effekt i detta avseende i betydande mån av tillgången på läkare och sjukhusplatser. Att försäkringen kommer att öka behovet av läkare torde kunna tas för givet.

Läkarvårdsförsäkringen kan antas bli tillfredsställande i fråga om ersättningsbeloppens storlek för den del av befolkningen, som har tillgång till taxebundna läkare, i vart fall om antalet sådana läkare är tillfyllest på orten. För dem som är hänvisade att vända sig till privatpraktiserande läkare beror ersättningens tillräcklighet av utformningen av den s. k. sjukkassetaxan och av den omfattning i vilken läkarna anpassar sina arvoden efter denna taxa. Det bör anmärkas att taxan utom för vissa fall inte avser ersättning för s. k. specialistvård, varför det inte är osannolikt att den endast kommer att medge ersättning för en del av de arvoden som icke taxebundna specialister betingar sig.

För landsbygdens del underlättas tillgången till läkarvård avsevärt genom att viss ersättning skall utgå för den sjukes resor till och från läkare. Läkarens egna resor vid besök hos patienten ersätts enligt sjukkassetaxans bestämmelser.

Förmånen av ersättning för sjukhusvård innebär att rätt till fri sjukhusvård på allmän sal kommer att föreligga utom vid mycket långvariga sjukdomar. Att sjukhusvården är fri innebär dock inte att den utges utan avdrag på sjukpenningen. Såsom av det föregående framgår skall vid sjukhusvård i stället för sjukpenning utgå en i regel lägre hempenning. Skillnaden i fråga om förmåner mellan dem som vårdas på sjukhus och dem som vårdas i hemmet utjämnas i viss mån genom denna anordning. Genom att ersättning så gott som alltid utges vid vård på lasarett bör det bli möjligt att i det stora flertalet fall undvara s. k. ansvarsförbindelser vid lasarettsvården, vilket innebär en inte obetydlig administrativ lättnad.

I detta sammanhang bör erinras om att sjukhjälpstiden för folkpensionärernas del är begränsad till 90 dagar vid varje sjukdom. Det har antagits att, då långvariga sjukdomsfall drabbar gamla och invalidiserade personer, behov av mera stadigvarande anstaltsvistelse ofta föreligger. Det är då rimligt att vårdavgiften betalas med hjälp av folkpensionen. Om så inte skedde, skulle den sjuke utom sin försörjning på anstalten ha den för hans försörjning avsedda folkpensionen mer eller mindre ograverad.

Bestämmelserna i sjukförsäkringslagen om ersättning för sjukhusvård bygger på att sjukhushuvudmännen skall bedriva ungefärligen samma avgiftspolitik som hittills. Större avgiftshöjningar skulle nämligen innebära att sjukkassornas avgifter, vilka är bestämda per capita, måste höjas utöver vad som beräknats.

Sjukvårdsförsäkringen kommer givetvis att bli av betydelse för fattigvård och barnavård både ekonomiskt och administrativt. Är en på fattigvårds- eller barnavårdsanstalt omhändertagen person intagen på sjukvårdsanstalt torde ofta inga andra utgifter under tiden föreligga för honom än de som föranleds av att en plats måste hållas i beredskap vid utskrivningen från sjukvårdsanstalten. Frågan om utfärdande av ansvarsförbindelser har berörts i det föregående.

Den största sociala betydelsen av sjukförsäkringsreformen kommer dock *sjukpenningförsäkringen* att få. Sjukpenningarna förutsätts vara skattefria. Tas hänsyn härtill blir den kompensation för bortfallen arbetsinkomst, som den obligatoriska sjukpenningförsäkringen ger vid sjukdomsfall, vilket inte sträcker sig över 90 dagar, i genomsnitt 65 à 70 %, om hänsyn inte tas till karenstiden eller till inkomsttagare med mer än 15 000 kr inkomst. Denna kompensation är fullt jämförbar med den som utgår till åtskilliga av de kategorier, som är berättigade till sjuklön. Inkomstkompensationen blir sålunda i de flesta fall ganska tillfredsställande ur försörjningssynpunkt. Man kan vidare konstatera att genom försäkringen i väsentlig mån överbryggs den skillnad, som nu föreligger mellan olika kate-

gorier anställda i fråga om det ekonomiska skyddet vid sjukdom. Denna konsekvens av försäkringen torde inte vara den minst betydelsefulla.

Den frivilliga sjukpenningförsäkringens betydelse blir givetvis helt beroende av anslutningen till densamma. Det har emellertid ansetts betydelsefullt att inom den allmänna sjukförsäkringens ram skall finnas möjlighet även för andra än de anställda att erhålla ett tillfredsställande ekonomiskt skydd mot de ekonomiska verkningarna av bortfall av arbetsinkomst eller arbetsförmåga vid sjukdom. Självständiga företagare, såsom jordbrukare, hantverkare, fiskare och mindre handelsidkare, kan ha samma behov av skydd som de anställda. För de hemmavarande gifta kvinnorna kan sjukdomen medföra behov av lejd arbetskraft i hemmet och för de studerande kan ett längre studieavbrott medföra svåra ekonomiska konsekvenser.

Vid mera långvariga sjukdomsfall sänks i allmänhet de förvärvsarbetandes sjukpenning efter 90 dagars sjuktid. Denna anordning är väsentligen betingad av ekonomiska skäl och av nödvändigheten att utge en relativt hög sjukpenning under den tid som samordningen med yrkesskadeförsäkringen avser. Emellertid blir genom anordningen övergången till folkpensionärsstandard mjukare i de fall sjukdomen leder till stadigvarande arbetsoförmåga.

Att sjukhjälpstiden i fråga om folkpensionärerna fastställts till 90 dagar även såvitt angår sjukpenningförsäkringen motiveras av att man å ena sidan inte anser att skydd samtidigt skall lämnas av två socialförsäkringar annat än möjligen för en kortare tid och å andra sidan finner det rimligt att en folkpensionär, som har inkomst av förvärvsarbete, likaväl som andra förvärvsarbetande bör vara skyddad mot de ekonomiska följderna av en mera kortvarig sjukdom.

Sjukpenningförsäkringen åsyftar givetvis att möjliggöra för den sjuke att även under sjukdom själv klara sin och sin familjs försörjning. I den mån detta syfte nås kommer uppenbarligen antalet fall då fattigvården behöver ingripa med försörjningshjälp i anledning av sjukdom att bli starkt reducerade. Härjämte torde det erforderliga hjälpbehovet ofta bli mindre än eljest i de återstående fallen. Man bör sålunda kunna ha en välgrundad förhoppning att såväl kostnaderna som det administrativa arbetet inom fattigvården skall inte obetydligt nedgå genom den beslutade reformen.

Att den beslutade *samordningen* mellan sjuk- och yrkesskadeförsäkringen kommer att bli betydelsefull ur olika synpunkter torde inte behöva utvecklas i detta sammanhang. Emellertid må pekas på den betydelse det har för en skadad att veta vad han skall få och att hans försörjningsfråga inte skall, såvitt angår samordningstiden, vara beroende av en för honom ofta svårförståelig juridisk och medicinsk prövning av frågan.

Den beslutade samordningen bör kunna få en gynnsam effekt för fattigvårdens del. Det torde nämligen nu ibland bli nödvändigt att utge fattigvård på grund av att det dröjer en tid med beslut i frågan om rätt till er-

sättning från olycksfallsförsäkringen. Då sjukkassorna skall utge hjälpen bör man kunna räkna med att några sådana dröjsmål inte skall behöva förekomma.

Det har från vissa håll gjorts gällande att samordningen skall få mindre tillfredsställande verkningar ur arbetarskyddssynpunkt främst av den anledningen att arbetsgivarnas avgifter till yrkesskadeförsäkringen inte framdeles kommer att påverkas i samma mån som nu av sådana olycksfallsförebyggande åtgärder som vidtas av honom. Det är dock att hoppas att dessa betänkligheter skall visa sig ogrundade. Man torde sålunda kunna utgå ifrån att arbetsgivarnas åtgärder mot olycksfall i arbetet inte mer än till en mindre del är dikterade av tanken på möjligheten av att yrkesskadeförsäkringspremierna skall sänkas därigenom. Vidare har de anställda själva ett klart intresse av att verka för en nedgång i olycksfallsfrekvensen. Slutligen bör arbetarskyddsmyndigheternas insatser inte underskattas, även om en förstärkning av dessa myndigheternas resurser kan framstå såsom önskvärd.

Storleksordningen hos den beslutade reformen gör det självklart att reformens genomförande skapar åtskilliga svårlösta *anpassningsproblem*. Det gäller sålunda att anpassa bestående anställningsförmåner i form av sjuklöner och fri sjukvård m. m. efter den nya lagstiftningen. För underlättande härav har vissa bestämmelser intagits i lagen. Sålunda kan Kungl. Maj:t besluta att stats- och kommunalanställda tjänstemän skall undantas från sjukpenningförsäkringen eller viss del av densamma. Under vissa förutsättningar kan också en arbetsgivare, som utger sjuklön åt sina anställda, äga uppbära dem tillkommande sjukpenning. Det torde närmast ankomma på arbetsmarknadens parter att förhandlingsvägen lösa hithörande spörsmål inom ramen av de möjligheter som föreligger.

Anpassningen efter det nya läget av de privata försäkringar, som de sjukförsäkrade har, kan bereda betydande svårigheter i vissa fall. Det är dock angeläget att en dylik anpassning kommer till stånd inte minst med hänsyn till överförsäkringsrisken. Man torde kunna utgå ifrån att försäkringsinrättningarna kommer att i möjlig mån verka för att underlätta den önskvärda anpassningen.

Såsom inledningsvis antytts är sjukförsäkringsreformen inte färdig ens i lagtekniskt avseende genom 1953 års reformbeslut. Sålunda måste en ny yrkesskadeförsäkringslag och erforderliga författningsbestämmelser rörande läkemedelsreformen komma till stånd. Det är också nödvändigt att en lagstiftning sker rörande den hjälp som på grund av socialförsäkring skall utgå vid havandeskap och barnsbörd. Slutligen är ett stort antal bestämmelser erforderliga rörande den nya försäkringens administrativa och finansiella handhavande utöver de i sjukförsäkringslagen förefintliga.

De mödrahjälpssökandes ekonomiska förhållanden

Av aktuarie *Thore Grönqvist,* socialstyrelsen

På uppdrag av Kungl. Maj:t har socialstyrelsen verkställt en statistisk undersökning rörande mödrahjälpen. Undersökningens syfte har varit att belysa barnaföderskornas ekonomiska förhållanden och övriga omständigheter som har betydelse för behovet av mödrahjälp. Resultaten av denna undersökning är avsedda att ligga till grund för socialförsäkringsutredningens ställningstagande till mödrahjälpens framtida utformning. En redogörelse för undersökningen ingår som en bilaga till socialförsäkringsutredningens betänkande, som nu föreligger i stencil. I föreliggande artikel kommer några av huvudresultaten att redovisas.

Primärmaterialet. Undersökningen har verkställts på grundval av de utrednings- och ansökningshandlingar i varje mödrahjälpsärende som finns hos mödrahjälpsnämnderna. På grund av lokala olikheter i mödrahjälpsverksamheten ansågs det nödvändigt att utsträcka undersökningen till hela landet och göra urvalet bland ansökningshandlingar från samtliga mödrahjälpsnämnder. Med hänsyn till att normerna för nämndernas prövning ändrades under loppet av 1952, var det olämpligt att låta undersökningen omfatta detta år. I stället begränsades undersökningen till att avse februari månad 1953, trots att det på grund av säsongvariationer innebär vissa svårigheter att dra allmänna slutsatser från siffror, som avser endast en månad. Av tids- och kostnadsskäl begränsades stickprovet ytterligare, nämligen till att avse blott hälften av de ansökningar som mödrahjälpsnämnderna behandlat under februari 1953. Varje landstingsområde (resp. stad utom landsting) har i den gjorda undersökningen blivit representerat med ett antal fall, som utgör ungefär $^1/_{24}$ av det beräknade antalet ärenden för hela 1953. Urvalet av de fall som skulle medtas i utredningen har skett helt slumpmässigt, på så sätt att varannan, eller 1 974 av de 3 945 insända ansökningshandlingar, som behandlats vid sammanträden under februari månad, utplockats. Detta motsvarar 4,08 % av samtliga under 1952 redovisade fall. Totalantalet fall för hela 1953, vilket man rätteligen skulle jämföra urvalets storlek med, finns givetvis ännu inga uppgifter om, men det torde icke komma att nämnvärt avvika från 1952 års tal. Den procentuella andelen utvalda fall inom olika mödrahjälpsområden företer, jämfört med siffrorna för hela 1952, endast några smärre variationer.

Av de utvalda ansökningarna avsåg 1 534 gifta eller varaktigt samboende och 440 ensamstående. Dessa bägge grupper har hela tiden hållits isär vid bearbetningen, enär blanketterna för resp. ansökningshandlingar var av helt olika utseende. Sedan de utvalda ansökningshandlingarna granskats och

kompletterats, har uppgifterna kodifierats samt stansats på hålkort, varefter den fortsatta bearbetningen skett maskinellt. I några få fall var uppgifterna så ofullständiga att de måste kasseras. Det rör sig emellertid endast om 18 fall (7 gifta/samboende och 11 ensamstående). På det hela taget var blanketterna enhetligt uppställda och innehöll samma uppgifter, men mödrahjälpsnämnderna i städerna Stockholm, Göteborg och Malmö hade var sin typ av blanketter, vilket i viss utsträckning försvårade och försenade granskningen.

De uppgifter om sökandenas sammansättning i fråga om ålder, civilstånd, barnantal m. m., som framkommit av undersökningen, överensstämmer i stort sett med den årliga redogörelsen om mödrahjälpen som publiceras i denna tidskrift. I denna artikel kommer dessa faktorer därför inte att närmare beröras, utan huvudvikten läggs vid sökandenas inkomst- och förmögenhetsförhållanden. Inte heller uppgifterna om det beviljade beloppets storlek och till vilka ändamål mödrahjälp beviljas skiljer sig nämnvärt från den årliga statistiken, varför de förbigås i detta sammanhang.

Materialets tillförlitlighet. På grund av undersökningsmaterialets ringa storlek är alla i det följande angivna tal behäftade med icke obetydliga slumpfelsmarginaler. Talen får därför inte tolkas som exakta, och skillnader på en eller ett par procent får inte tillmätas någon relevans. I tabellerna har i stäl-

Barnavårdsnämnderna hjälper ofta till att fylla i ansökningshandlingarna vid hembesök

let för vissa medeltal satts två punkter (. .). Detta innebär att relativtalet grundar sig på ett absolut tal, som understiger 10 och därför betraktats som alltför osäkert.

Mödrahjälpsklientelets sammansättning. Av de i stickprovet utvalda 1 974 fallen bearbetades som förut nämnts 1 956.

Mödrahjälpsfallens fördelning efter civilstånd och ålder framgår av denna tablå.

	Gifta/ samboende	Ensamstående	Samtliga
Antal mödrahjälpsfall	1 527	429	1 956
Därav i % i åldern			
—20 år	9·6	43·4	17·0
21—25 »	31·4	35·4	32·8
26—30 »	23·7	12·1	21·2
31—35 »	20·0	5·6	16·8
36—40 »	10·9	2·1	9·0
41— »	4·4	1·4	3·7

De ensamstående är alltså betydligt yngre än de gifta/samboende. Ca 44 % av de ensamstående var högst 20 år och nära 80 % högst 25 år. Bland de gifta/samboende var motsvarande siffror 10 resp. 40 %.

Genomsnittsåldern är betydligt högre på landsbygden än i städerna, såsom framgår av följande tablå.

	Mödrarnas genomsnittsålder, år
Landsbygd	27·8
Städer	25·6
Gifta/samboende	28·2
Ensamstående	22·6
Samtliga	27·0

Inkomstförhållanden. På ansökningshandlingarna finns två olika slag av uppgifter beträffande inkomstförhållandena, dels inkomsten de 12 senaste månaderna (dvs. i allmänhet avseende tiden $^{1}/_{2}$ 1952—$^{31}/_{1}$ 1953), dels den månadsinkomst som sökanden (+ mannen) hade vid ansökningstillfället. Den inkomst som mödrahjälpsnämnderna lägger största vikten vid, då ärendena prövas, är den senaste årsinkomsten, men i vissa fall, då denna av en eller annan anledning är särskilt hög eller låg, har hänsyn tagits även till nuvarande månadsinkomst.

En avsevärd skillnad i inkomstförhållanden råder mellan mödrar som beviljats mödrahjälp och mödrar som fått avslag. Medianinkomsten för de förstnämnda är 4 902 kr, för de senare 8 399 kr. Medianinkomsterna i kr för de 12 senaste månaderna för olika civilstånd på landsbygd och i städer framgår av denna tablå.

	Beviljade ansökningar			Avslagna ansökningar		
	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket
Gifta/samboende	5 610	6 868	5 901	7 777	9 489	8 543
Ensamstående	2 129	3 464	2 665	2 750	4 700	4 400
Samtliga	4 828	5 070	4 902	7 692	9 287	8 399

I tablån här nedan redovisas samtliga beviljade och avslagna fall fördelade efter inkomsten de senaste 12 månaderna och efter civilstånd.

	Beviljade ansökningar			Avslagna ansökningar		
	Gifta/ samboende	Ensamstående	S:a	Gifta/ samboende	Ensamstående	S:a
Samtliga	**922**	**399**	**1 321**	**605**	**30**	**635**
Därav i % med en inkomst av						
0 kr	1·0	14·0	4·9	—	13·3	0·6
— 999 kr	0·3	7·0	2·4	—	—	—
1 000—1 999 »	1·8	15·3	5·9	0·3	16·7	1·1
2 000—2 999 »	5·3	20·5	9·9	1·0	10·0	1·4
3 000—3 999 »	8·9	19·3	12·0	1·5	3·3	1·6
4 000—4 999 »	17·8	13·8	16·6	3·0	16·7	3·6
5 000—5 999 »	16·5	6·8	13·6	6·1	16·7	6·6
6 000—6 999 »	19·6	1·8	14·2	12·1	16·7	12·3
7 000—7 999 »	13·7	1·3	9·9	16·7	6·6	16·2
8 000—8 999 »	8·9	0·2	6·3	17·2	—	16·4
9 000—9 999 »	3·3	—	2·3	13·2	—	12·6
10 000— »	2·9	—	2·0	28·9	—	27·6

Av de mödrar som beviljats mödrahjälp hade bland de gifta 1,3 % mindre än 1 000 kr inkomst och av de ensamstående 21,0 %. Av dem som fått avslag på sina ansökningar hade inga gifta men fyra av de ensamstående mindre än 1 000 kr. Anledningen till avslag i dessa fall synes vara att hänsyn har tagits till föräldrarnas eller den blivande makens relativt höga inkomst. Av dem som fått avslag har inga ensamstående, men nära 60 % av de gifta/samboende över 8 000 kr inkomst.

Barnantalet och inkomsten spelar den största rollen vid bedömandet av mödrahjälpsansökningarna. I nedanstående tablå har därför antalet beviljade och avslagna ansökningar fördelats efter sökandens barnantal och inkomst.

	Beviljade ansökningar Barnantal				Avslagna ansökningar Barnantal			
	0	1—2	3 el. fl.	S:a	0	1—2	3 el. fl.	S:a
Samtliga	**579**	**469**	**273**	**1 321**	**275**	**312**	**48**	**635**
Därav i % med en inkomst av								
0 kr	8·3	2·3	2·2	4·9	1·1	—	2·1	0·6
— 999 kr	4·3	1·3	—	2·4	—	—	—	—
1 000—1 999 »	9·7	2·8	3·3	5·9	2·2	0·3	—	1·1
2 000—2 999 »	15·0	7·2	3·7	9·9	2·5	0·6	—	1·4
3 000—3 999 »	15·5	10·2	7·7	12·0	3·3	0·3	—	1·6
4 000—4 999 »	16·8	19·0	12·1	16·6	3·3	4·2	2·1	3·6
5 000—5 999 »	10·4	16·2	15·7	13·6	9·4	5·1	—	6·6
6 000—6 999 »	5·7	20·3	22·0	14·2	13·1	13·2	2·1	12·3
7 000—7 999 »	6·2	10·9	16·1	9·9	14·2	18·9	10·4	16·2
8 000—8 999 »	3·3	7·9	9·9	6·3	9·1	22·8	16·7	16·4
9 000—9 999 »	2·4	0·4	5·1	2·3	10·9	11·5	29·2	12·6
10 000— »	2·4	1·5	2·2	2·0	30·9	23·1	37·4	27·6

Bland dem som beviljats mödrahjälp har av de barnlösa familjerna 12,6 % en inkomst som understiger 1 000 kr, av familjerna med 1—2 barn 3,6 % och av familjerna med 3 eller flera barn 2,2 %. Högre inkomst än 8 000 kr har av de barnlösa familjerna 8,1 %, av 1—2 barnsfamiljerna 9,8 % samt av 3- och flerbarnsfamiljerna 17,2 %. Av dem som fått avslag har det stora flertalet över 8 000 kr i inkomst. Sålunda översteg inkomsten detta belopp för

50,9 % av de barnlösa, 57,4 % av familjerna med 1—2 barn samt 83,3 % av familjerna med 3 eller flera barn. Endast tre barnlösa och en med 3 eller flera barn hade fått avslag på sina ansökningar trots att inkomsten understeg 1 000 kr. Anledningen härtill torde, som tidigare berörts, vara att hänsyn tagits till föräldrarnas eller den blivande makens relativt höga inkomst.

I sammanställningen här nedan redovisas det relativa antalet beviljade resp. avslagna ansökningar för sökande i olika inkomstklasser på landsbygden och i städerna.

	Beviljade ansökningar			Avslagna ansökningar		
	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket
Samtliga	**882**	**439**	**1 321**	**334**	**301**	**635**
Därav i % med en inkomst av						
0 kr	5·5	3·9	4·9	0·9	0·3	0·6
— 999 kr	2·5	2·0	2·4	—	—	—
1 000—1 999 »	6·5	4·8	5·9	0·6	1·7	1·1
2 000—2 999 »	10·3	9·1	9 9	1·8	1·0	1·4
3 000—3 999 »	11·8	12·5	12·0	3·0	—	1·6
4 000—4 999 »	16·4	16·9	16·6	5·1	2·0	3·6
5 000—5 999 »	14·6	11·4	13·6	9·0	4·0	6·6
6 000—6 999 »	16·4	9·8	14·2	16·2	8·0	12·3
7 000—7 999 »	9·7	10·5	9·9	19·4	12·6	16·2
8 000—8 999 »	4·5	9·8	6·8	16·8	15·9	16·4
9 000—9 999 »	1·1	4·5	2·3	9·9	15·6	12·6
10 000— »	0·7	4·8	2·0	17·3	38·9	27·6

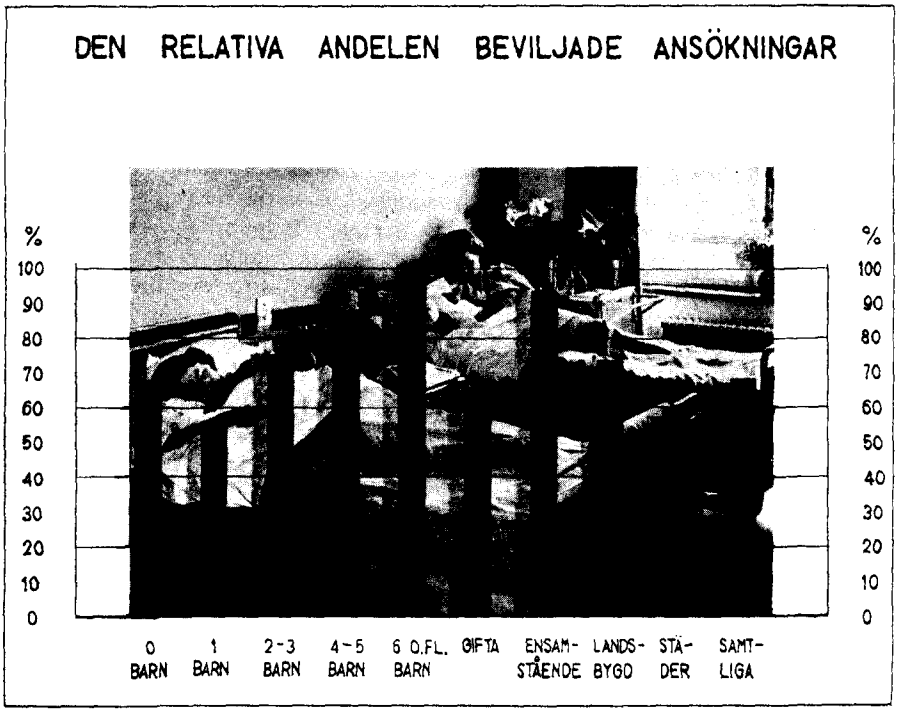

Av de beviljade fallen på landsbygden har 5,5 % ingen inkomst alls och för 8,0 % understeg inkomsten 1 000 kr. Högre inkomst än 8 000 kr redovisas av 6,3 %. I städerna är motsvarande tal 3,9 %, 5,9 % och 19,1 %. Av de sökande som fått avslag har 44 % på landsbygden och 70 % i städerna över 8 000 kr inkomst.

Beräknar man den *relativa andelen beviljade ansökningar* i olika inkomstklasser för olika civilstånd på landsbygd och i städer, får man följande tal.

	Landsbygd	Städer	Ensamstående	Gifta/samboende
— 999 kr	95·9	96·3	95·5	..
1 000—2 999 »	94·9	88·4	94·7	89·2
3 000—4 999 »	90·2	95·6	95·7	90·1
5 000—5 999 »	81·1	80·6	84·4	80·4
6 000—6 999 »	72·9	64·2	58·3	71·3
7 000—7 999 »	56·7	54·8	..	55·5
8 000—8 999 »	41·7	47·3	..	44·1
9 000—9 999 »	23·3	29·9	—	27·3
10 000— »	9·4	15·2	—	13·4
Samtliga	**72·5**	**59·3**	**93·0**	**60·4**

Den procentuella andelen beviljade ansökningar inom olika inkomstklasser och för mödrar med olika barnantal framgår av nedanstående sammanställning.

	0 barn	1—2 barn	3 el. fl. barn	Samtliga
— 999 kr	96·1	..	..	96·0
1 000—2 999 »	91·6	94·0	..	92·9
3 000—4 999 »	90·3	90·7	98·2	91·8
5 000—5 999 »	69·8	82·6	..	81·0
6 000—6 999 »	47·8	69·9	98·4	70·7
7 000—7 999 »	48·0	46·4	89·8	56·0
8 000 8 999 »	43·2	34·3	77·1	44·4
9 000—9 999 »	31·8	5·3	50·0	27·3
10 000— »	14·1	8·9	25·0	13·4
Samtliga	**67·8**	**60·1**	**85·0**	**67·5**

För olika inkomstgrupper på landsbygden inom olika delar av riket har den procentuella andelen beviljade ansökningar beräknats i nedanstående sammanställning. Vid denna kraftiga uppspaltning av materialet blir stundom de absoluta talen så små, att relativtalen måste anses mycket osäkra. Inkomstklasserna har i några fall, på grund av det ringa antalet fall, måst sammanslås.

	Mälarlänen	Östra Götaland	Södra Götaland	Bohus- o. Vänerlänen	Dalarna o. Nedre Norrland	Övre Norrland
— 999 kr	..	..	..	..	..	..
1 000—3 999 »	84·8	91·4	92·5	96·2	96·4	95·1
4 000—4 999 »	84·6	88·2	90·9	90·9	93·5	86·2
5 000—5 999 »	59·1	75·9	72·0	86·2	97·4	87·5
6 000—6 999 »	61·5	81·0	65·4	58·8	77·1	86·1
7 000—8 999 »	46·2	62·9	36·8	55·0	50·8	54·3
9 000— »	18·2	·	33·3	11·8	24·0	4·0
Samtliga	**59·1**	**76·3**	**70·2**	**73·9**	**77·0**	**74·3**

När det gäller landsbygden skiljer sig Mälarlänen markant från övriga delar av riket i avseende på relativa andelen beviljade ansökningar. Procenttalet är för Mälarlänen 59, men för alla övriga delar av riket över 70. Det högsta procenttalet har Dalarna och Nedre Norrland med 77. För städernas del måste man på grund av det ringa antalet fall ytterligare minska antalet inkomstklasser. Motsvarande tal för städerna framgår av följande tablå.

	Stockholm	Göteborg	Malmö	Övriga städer
—1 999 kr	85·7	85·7	80·0	91·2
2 000—4 999 »	84·2	89·5	92·9	97·6
5 000—7 999 »	46·2	82·6	66·7	65·8
8 000—9 999 »	75·0	15·8	38·9	40·4
10 000— »	23·5	15·4	17·6	12·8
Samtliga	58·0	52·1	54·2	61·7

Den relativa andelen bifallna ansökningar är alltså lägre i Stockholm, Göteborg och Malmö än i övriga städer.

Mellan jordbrukare och icke jordbrukare föreligger även stora inkomstskillnader. Som jordbrukare har i detta sammanhang räknats dels hemmansägare och småbruksägare, dels arrendatorer. Däremot har inte jordbruks- och skogsarbetare medräknats i denna grupp. Av samtliga 1 956 fall, som ingår i undersökningen, har 167 räknats som jordbrukare. Av ansökningarna från jordbrukarhushåll beviljades 134 eller omkring 80 %, av ansökningarna från övriga hushåll beviljades 66 %. Att jordbrukarnas ansökningar bifölls i större utsträckning, beror på att de redovisade inkomsterna i genomsnitt ligger lägre. Detta framgår av denna tablå, där jordbrukare resp. icke jordbrukare fördelats efter senaste årsinkomst.

	Jordbrukare	Icke jordbrukare
Samtliga	167	1 789
Därav i % med en inkomst av		
0 kr	1·2	3·8
—1 999 kr	3·6	6·1
2 000—2 999 »	11·4	6·8
3 000—3 999 »	15·0	8·1
4 000—4 999 »	25·1	11·2
5 000—5 999 »	16·7	10·8
6 000—6 999 »	13·2	13·6
7 000—7 999 »	4·8	12·6
8 000—8 999 »	3·6	10·1
9 000—9 999 »	3·6	5·8
10 000— »	1·8	11·1

Mindre än 3 000 kr inkomst har i bägge grupperna ca 16 %. Mellan 3 000 och 5 000 kr har 40 % av jordbrukarna, men blott 19 % av de övriga samt mellan 5 000 och 7 000 kr 30 % av jordbrukarna och 24 % av de övriga. Högre inkomst än 7 000 kr har endast 14 % av jordbrukarna, men 40 % av icke jordbrukarna. Den stora skillnaden i inkomstförhållandena mellan dessa bägge grupper framgår även om man beräknar medianinkomsterna. Bland de fall på landsbygden, som fått sina ansökningar beviljade, har jord-

brukarna en medianinkomst på 4 528 kr, de övriga 5 885 kr. Bland de fall på landsbygden som fått avslag, är jordbrukarnas medianinkomst 5 750 kr, de övrigas 7 914 kr.

*

Det andra slaget av inkomstuppgifter, som förekommer på utredningshandlingarna, avser den inkomst (per månad), som vederbörande hade vid ansökningstillfället. Det måste påpekas att denna fördelning inte är direkt jämförbar med fördelningen efter senaste årsinkomst, dels därför att jordbrukarna inte kunnat medtas i tabellerna över månadsinkomst (dessa har ju inte så regelbundna inkomster, att de i sin ansökan kan uppge en viss månadsinkomst), dels därför att fördelningen efter månadsinkomst i kronor räknat inte motsvarar exakt en tolftedel av fördelningen efter årsinkomst. Av de sökande som beviljats mödrahjälp hade 21,3 % ingen inkomst vid ansökningstillfället, vilket är betydligt fler än motsvarande för hela sistförflutna året. Detta kan bero på en rad faktorer, i en del fall har kvinnan slutat förvärvsarbetet vid ansökningens ingivande, i andra fall kan ett tillfälligt inkomstbortfall genom arbetslöshet eller sjukdom vara för handen just då ansökan ingavs. Även militärtjänst i form av rekryttjänstgöring har förekommit i några fall. I 65,6 % av de beviljade fallen redovisas en månadsinkomst understigande 500 kr. Enligt årsinkomstuppgifterna tjänade 65,3 % högst 6 000 kr under det senaste året. Här föreligger alltså en god samstämmighet. 13 fall eller 2,2 % av dem som fått avslag på sina ansökningar hade ingen inkomst vid ansökningstillfället. Utan inkomst de senaste 12 månaderna var blott 0,6 %. Mindre än 500 kr i månaden hade här 10,2 %; under 6 000 kr i senaste årsinkomst 14,9 %.

*

Hur mödrahjälpsfallens inkomstförhållanden ter sig i jämförelse med hela befolkningens är svårt att belysa, enär någon inkomststatistik för 1952 ännu ej är tillgänglig. Den senaste statistiken på grundval av skattetaxeringarna avser år 1951, men inkomsterna var då väsentligt lägre än under 1952.

En jämförelse mellan inkomststatistiken vid skattetaxeringarna och inkomstförhållandena i föreliggande undersökning är svår att göra även ur andra synpunkter. Inkomststatistiken omfattar inkomsttagare i alla åldrar, alltså även bl. a. folkpensionärer, medan i mödrahjälpsundersökningen antalet fall över 45 år är ytterst få. Ett ytterligare förhållande, som bidrar till att jämförelsen blir haltande är att man inte avser samma inkomstbegrepp i mödrahjälpsstatistiken och i inkomststatistiken. I mödrahjälpsutredningen har redovisats bruttoinkomsten, medan inkomststatistiken är grundad på sammanräknad nettoinkomst, dvs. vissa avdrag för inkomstens förvärvande samt underskott på förvärvskälla är gjorda. Trots dessa reservationer har här nedan gjorts en jämförande sammanställning utvisande

inkomsttagarnas fördelning i procent på olika inkomstbelopp i inkomststatistiken 1951 (inkomsten för ogifta kvinnor, gifta män och samtaxerade makars gemensamma inkomst) och för ensamstående samt gifta/samboende i mödrahjälpsutredningen. De mödrahjälpssökande som är helt utan inkomst har ej medtagits i fördelningen.

Inkomstklass	Inkomststatistiken 1951			Mödrahjälpsundersökningen	
	Ogifta kvinnor	Gifta män	Samtaxerade makar	Ensamstående	Gifta/samboende
— 999 kr	4·6	0·8	0·0	7·6	0·2
1 000—1 999 »	21·1	3·1	0·8	17·9	1·3
2 000—2 999 »	18·3	4·5	2·8	23·0	3·6
3 000—4 999 »	28·3	12·0	5·8	37·4	18·0
5 000—6 999 »	16·8	23·2	10·4	11·9	29·2
7 000—9 999 »	8·1	34·8	30·8	2·2	34·4
10 000— »	2·8	21·6	49·9	—	13·3
	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Medianinkomsten enligt inkomststatistiken år 1951 uppgick i hela riket för ogifta kvinnor till 3 393 kr, för gifta män till 7 441 kr. På landsbygden var motsvarande tal 2 470 kr resp. 6 533 kr och i städerna 4 261 kr resp. 8 397 kr.

Tillgångar och skulder. De uppgifter om tillgångar som finns på ansökningshandlingarna omfattar värdet av eget hem resp. jordbruksfastighet, värdet av insats i egen rörelse, kapitaltillgångar samt andra fordringar. Här har medräknats inventarier i rörelse, t. ex. jordbruksmaskiner, men däremot inte inre inventarier, som möbler o. dyl. På skuldsidan har medtagits inteckningar på fastigheter, skuld till närstående släktingar, skatteskulder, skuld till bosättning samt övriga skulder. Beloppen har sedan summerats, varpå nettoförmögenheten resp. nettoskulden uträknats. Den relativa fördelningen av tillgångarna och skulderna (netto) efter storlek framgår av nedanstående sammanställning.

	Beviljade ansökningar		Avslagna ansökningar		Samtliga	
	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Nettoförmögenhet						
10 000— kr	30	2·3	23	3·6	53	2·7
6 000—9 999 »	25	1·9	14	2·2	39	2·0
4 000—5 999 »	22	1·7	16	2·5	38	2·0
2 000—3 999 »	48	3·6	15	2·4	63	3·2
—1 999 »	62	4·7	21	3·3	83	4·2
Ingen förmögenhet eller skuld	648	49·0	233	36·7	881	45·1
Nettoskuld						
—1 999 »	290	21·9	190	29·9	480	24·5
2 000—3 999 »	66	5·0	82	12·9	148	7·6
4 000—5 999 »	42	3·2	17	2·7	59	3·0
6 000—9 999 »	42	3·2	11	1·7	53	2·7
10 000— »	46	3·5	13	2·1	59	3·0

Av de sökande, som beviljats mödrahjälp, har 14 % nettoförmögenhet och 37 % nettoskuld, bland dem som fått avslag är motsvarande procenttal 14 resp. 49. Omkring hälften av dem som fått bifall och drygt en tredjedel av dem som fått avslag utgörs alltså av sådana sökande som inte har några tillgångar eller skulder alls, eller — i ett fåtal fall — där skulderna och tillgångarna uppväger varandra. Nära en fjärdedel av samtliga sökande har skulder på högst 2 000 kr, i allmänhet smärre lån till bosättning eller dylikt. Någon mer betydande skillnad i övrigt mellan förmögenhetsförhållandena för dem som fått sin ansökan bifallen och dem som fått avslag föreligger inte. Det synes därför som om mödrahjälpsnämnderna endast i obetydlig grad tar hänsyn till sökandenas förmögenhetsförhållanden. Som tidigare påpekats, spelar inkomst och barnantal härvidlag den avgörande rollen.

Bland de gifta sökandena har 66 % tillgångar eller skulder, för de ensamstående är motsvarande tal endast 16 %. Denna skillnad sammanhänger med de senares lägre ålder och att de i relativt större utsträckning bor i föräldrahemmet. Större delen av förmögenheterna och skulderna upptas nämligen av egna hem resp. inteckningar i dessa.

Som väntat föreligger stora skillnader mellan jordbrukarhushåll och övriga hushåll i avseende på tillgångar och skulder. Det är betydligt fler bland jordbrukarna än bland övriga som har tillgångar och skulder. Det är också betydligt fler jordbrukare som har stora nettotillgångar (20 % av dessa har över 10 000 kr i nettoförmögenhet, men blott 1 % av övriga) och även fler bland jordbrukarna som har stora nettoskulder (över 10 000 kr nettoskuld har 8 % av jordbrukarna, 3 % av de övriga). I nedanstående tablå har sammanställts jordbrukarnas och de övrigas relativa fördelning efter nettotillgångarnas och nettoskuldernas storlek.

	Jordbrukare	Icke jordbrukare
Nettoförmögenhet		
10 000— kr	19·7	1·1
8 000—9 999 »	4·8	0·5
6 000—7 999 »	5·4	0·7
4 000—5 999 »	7·2	1·5
2 000—3 999 »	7·8	2·8
—1 999 »	10·8	3·6
Ingen förmögenhet eller skuld	7·8	48·5
Nettoskuld		
—1 999 kr	12·5	25·6
2 000—3 999 »	6·6	7·7
4 000—5 999 »	4·2	2·9
6 000—7 999 »	4·8	1·7
8 000—9 999 »	0·6	0·8
10 000— »	7·8	2·6

För de jordbrukare som har nettoförmögenhet har 79 % av ansökningarna beviljats, för övriga 62 %. Bland dem som har nettoskuld har för jordbrukarna 80 % av ansökningarna beviljats, bland övriga 59 %. Inte heller här synes förmögenhetsförhållandena spela någon avgörande roll för om ansökan skall beviljas eller inte.

Sociala frågor vid 1953 års vår-riksdag

Arbetsmarknadsfrågor

Förslag om fortsatt giltighet av *hembiträdeslagen* för ytterligare tre år samt vissa ändringar däri framlades i prop. 81. Andra lagutskottet tillstyrkte och riksdagen biföll (skr. 100).

I två motioner (I: 189, II: 230) yrkades *ändring i semesterlagen*. Semestern borde enligt dessa utgå i ett sammanhang och under sommarmånaderna, såvida inte annan överenskommelse kunde träffas med arbetstagaren. Andra lagutskottet avstyrkte motionerna och riksdagen följde utskottet.

Ett antal andra motioner, som också avsåg arbetsmarknaden, väcktes. I motion I: 46 begärdes *utredning om införandet av femdagars arbetsvecka* och i de likalydande motionerna, I: 188 och II: 225, en *utredning om en generell förkortning av arbetstiden*. I motionen I: 45 hemställdes att riksdagen borde uttala sig för en *lagstiftning om garanterad helgdagslön* i likhet med vad som förekommer i flera andra länder. I motionerna I: 320 och II: 380 hävdades att Sverige borde ansluta sig till *konventionen om lika lön för lika arbete* och i motionerna I: 319 och II: 381 föreslogs en *lagstiftning som garanterade envars rätt till arbete och skydd mot arbetslöshet*. Dessa motioner liksom I: 302 och II: 388, som föreslog *vissa ändringar i arbetarskyddslagen beträffande veckovilans längd*, avstyrktes av andra lagutskottet, vilket också blev riksdagens beslut.

Bostadsfrågor

Bevillningsutskottet tillstyrkte och riksdagen biföll (skr. 78) prop. 52, i vilken föreslagits att vissa statliga och kommunala bidrag, som utgår för att nedbringa bostadskostnaderna, bl. a. *familjebostadsbidrag, familje- och bränslebidrag*, inte skall utgöra skattepliktig inkomst för mottagaren.

Prop. 138, som begärde anslag till den *statliga låne- och bidragsverksamheten för bostadsändamål*, föreslog vissa ändringar i denna verksamhet. Sålunda hemställdes att det provisoriska tilläggslån, som enligt 1951 års beslut utgår till nya flerfamiljshus med ett belopp motsvarande 4 kronor per kvm lägenhetsyta, minskas till 3 kronor för hus färdigställda efter utgången av år 1953. Dessutom föreslogs att av de tidigare beviljade tilläggslånen en del skall i sin helhet förräntas och amorteras och andra delvis avskrivas. För en- och tvåfamiljshus borde subventionen fortfarande utgöra 8 000 kronor och ges formen av en under tio år räntefri stående del av egnahemslånet. Tidigare beviljade lån skulle icke nu återkrävas men icke heller omedelbart avskrivas.

Enhetligare regler för familjebostadsbidrag eftersträvades även. Bidraget per barn ansågs böra utgå med samma belopp i egnahem och i hyreshus

och utgöra 150 kronor, vilket för familjer i hyreshus innebure en höjning med 20 kronor per barn men för egnahemsfamiljerna i flertalet fall en sänkning, dock med högst 25 kronor (familjebidraget, som delvis föreslogs slopat, hade nämligen varierat). Undantagna från erhållande av familjebostadsbidrag borde även i fortsättningen vara ettbarnsfamiljerna. Någon ändring av reglerna för inkomstprövningen var inte aktuell men för att kompensera de mindre bemedlade, då trekronorsbidraget föreslogs avskaffat, borde ett förhöjt familjebostadsbidrag införas, då den beskattningsbara inkomsten för en tvåbarnsfamilj inte översteg 3 000 kronor, för en trebarnsfamilj 3 500 kronor osv. Tillägget skulle inte öka med ökat antal barn utan utgå med 210 kronor för alla. Vidare föreslogs att även familjer, som bebor fastigheter färdigställda tidigare än 1 januari 1948, borde erhålla familjebostadsbidrag. Gränsen föreslogs bli 1 januari 1942.

I anledning av propositionen väcktes i båda kamrarna ett stort antal motioner. Bl. a. yrkades utvidgad låneverksamhet och höjda belopp så att hyreskostnaderna även i nybyggda hus kunde hållas på 1939 års nivå (I: 415, II: 526), att subventionen skulle sänkas till 2 kronor per kvm och att det förstärkta bidraget borde öka med antalet barn (I: 416, II: 530), att minimiproduktionen sätts till 60 000 lägenheter per år (I: 121, II: 313), att bidraget även omfattar ensamstående mödrar med ett barn (I: 412, II: 529) samt att löpande bidrag införs i stället för tilläggslån och att likvärdiga konkurrensvillkor skapas för olika företagsformer (I: 413, II: 523). Statsutskottet tillstyrkte Kungl. Maj:ts förslag och riksdagen biföll (skr. 296).

Förlängd giltighetstid av *hyresregleringslagen* t. o. m. den 30 september 1954 föreslogs i prop. 151. Vissa förändringar begärdes som skulle göra det möjligt att mera effektivt bekämpa de olagliga ersättningarna på bostadsmarknaden. Motionerna I: 446 och II: 541 samt I: 447 och II: 543 yrkade att hyresregleringen på försök helt eller delvis borde avvecklas på vissa orter. I propositionen föreslogs vidare att åtgärder vidtogs för att genomföra en behovsprövning vid fördelningen av lediga bostadslägenheter genom frivilliga överenskommelser med fastighetsägarorganisationerna, i huvudsak enligt ett förslag som hyresregleringskommittén framlagt. Förslaget innebar att tvårumslägenheter och större lägenheter i första hand borde uthyras till barnfamiljer. Motionerna I: 445 och II: 542 yrkade snabba åtgärder för att införa obligatorisk kommunal bostadsförmedling, samt motionerna I: 447 och II: 543 att riksdagen borde ta avstånd från förslaget om »frivillig» ransonering av ledigblivna bostäder. Tredje lagutskottet avstyrkte samtliga motioner och tillstyrkte regeringsförslaget. Riksdagen följde utskottet (skr. 215).

Internationella frågor

I prop. 73 hemställdes om riksdagens *yttrande över ett antal konventioner och rekommendationer,* antagna av ILO:s allmänna konferens år 1952.

Propositionen föreslog en ratificering av konventionerna angående semester inom jordbruket och minimistandard för social trygghet, den senare dock under vissa villkor. Rekommendationen angående samverkan mellan arbetsgivare och arbetare på företagsplanet borde enligt propositionen inte föranleda någon åtgärd. Andra lagutskottet tillstyrkte och riksdagen följde utskottet.

Prop. 37 föreslog även vissa ändringar i *konventionerna mellan de fem nordiska länderna angående äktenskap m. m. och indrivning av underhållsbidrag.* Förslaget innebar bl. a. att vigsel skulle få förrättas i ett nordiskt land på grundval av lysning som ägt rum i annat nordiskt land, att indrivning av underhållsbidrag kunde ske omedelbart i det land där den bidragspliktige vistas, även om domen fastställts i annat nordiskt land. Första lagutskottet tillstyrkte och riksdagen biföll (skr. 290).

Nykterhetsfrågor

För att stärka de *icke-statliga alkoholistanstalternas ekonomiska ställning* begärdes i prop. 95 1,2 miljoner kronor och för en materiell upprustning 1,6 miljoner kronor. I en annan proposition, nr 90, föreslogs att statens alkoholistanstalt på Svartsjö, utöver de 638 000 kronor som tidigare anvisats, skulle erhålla ytterligare 2,1 miljoner kronor. Båda propositionerna tillstyrktes av statsutskottet och riksdagen biföll (skr. 154, 207).

Fyra motioner, I: 31 och II: 46 om förbättrad *eftervård för alkoholister* samt I: 118 och II: 159 om anslag för *medicinsk alkoholforskning* avstyrktes av statsutskottet. Riksdagen följde utskottet.

Socialförsäkring

I prop. 15 framlades förslag om en *höjning av folkpensionerna* från maj 1953, vilket för en ensamstående folkpensionär eller invalidpensionär med full invalidpension innebar att pensionen blev 1 750 kronor per år. För två gifta ålders- eller invalidpensionärer skulle motsvarande belopp bli 2 800 kronor. Änkepensionens och hustrutilläggets maximibelopp föreslogs höjda till 1 050 kronor. Den utgiftshöjning detta medförde fordrade en ökning av folkpensionsavgiften från 1 % till 1,8 % av det beskattningsbara beloppet på inkomster från och med den 1 januari 1954. Med anledning av propositionen yrkades i motionerna I: 223 och II: 233 andra procentsatser. Motionen II: 74 föreslog att avgiften helt slopades och att finansieringen i stället skulle ske på den direkta statsbeskattningens väg. Det sammansatta stats- och andra lagutskottet tillstyrkte propositionen och riksdagen följde utskottet (skr. 62).

Höjda tillägg till vissa ersättningstagare enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag föreslogs i prop. 147. Tidigare utgick tillägg endast till sådana som skadats före år 1949 men avsikten var nu att inbegripa även skadefall

åren 1949 och 1950, där invaliditetsgraden översteg 50 %. Motionerna I: 441 och II: 539 yrkade att gränsen borde nedsättas till 25 %. Andra lagutskottet avstyrkte motionerna och tillstyrkte propositionen. Riksdagen följde utskottet (skr. 197). Två motioner (I: 181 och II: 226) hemställde att yrkesskadeförsäkringen även skulle omfatta tuberkulos i de fall sjukdomen förvärvats under yrkesmässigt utövande av sjuk- eller förlossningsvård. Andra lagutskottet avstyrkte under hänvisning till att denna fråga är under utredning. Riksdagen biföll utskottets förslag.

Andra lagutskottet och riksdagen avstyrkte motionerna I: 304 och II: 404 om snabbare utredning om allmän pensionsförsäkring, då kommittéarbetet enligt utskottet bedrivs med tillfredsställande skyndsamhet.

I prop. 166 framlades förslag till höjning från 1 juli 1953 av ersättningsbeloppen inom den *statsunderstödda frivilliga arbetslöshetsförsäkringen*. Förslaget innebär att maximibeloppet för daghjälpen höjs från 8 till 20 kronor. Även make- och husföreståndarinnetillägget samt barntillägget föreslogs höjt till 2 resp. 1,50 kronor. Det sammansatta stats- och andra lagutskottet tillstyrkte och riksdagen biföll (skr. 185).

Vårriksdagens största fråga var behandlingen av den *allmänna sjukförsäkringen*. Enligt prop. 178 skall den av 1946 års riksdag beslutade men sedermera uppskjutna sjukförsäkringsreformen träda i kraft den 1 januari 1955, dock med vissa betydelsefulla ändringar. I stället för att som tidigare bestämts försäkringen skulle bestå av en obligatorisk bottenförsäkring, i regel 3,50 kronor per dag, och en frivillig försäkring, skall sjukpenningen helt bli beroende av arbetsinkomstens storlek. Alla — såväl löntagare som företagare — som fyllt 16 år och har en förvärvsinkomst om minst 1 200 kronor per år, försäkras med en grundsjukpenning av 3 kronor per dag. Beloppet skall också utgå till icke förvärvsarbetande hustrur. Dessa var enligt 1946 års beslut familjeförsäkrade med ett belopp av 1,50 kr per dag. För i annans tjänst anställda föreslogs i propositionen att grundsjukpenningen blir obligatoriskt påbyggd med tilläggssjukpenning, om inkomsten överstiger 1 800 kronor per år. De försäkrade inplaceras i olika sjukpenningklasser allt efter inkomstens storlek. Tilläggssjukpenningen varierar mellan 1 och 17 kronor per dag, varvid alltså hela sjukpenningen kommer att variera mellan 3 och 20 kronor, med maximibeloppet vid årsinkomster överstigande 14 000 kronor. Vid sjukdom längre tid än 90 dagar decimeras tilläggssjukpenningen så att det högsta beloppet blir 9 kronor. Till sjukpenningen kommer ett barntillägg med 1 krona per dag för ett och två barn, 2 kronor för tre eller fyra och 3 kronor för fem eller flera barn. Karenstiden omfattar tre dagar. Egna företagare, studerande och andra som vill täcka annan inkomst än inkomst av tjänst hänvisas till en frivillig sjukförsäkring till vilken utgår statsbidrag. Det år 1946 fattade beslutet om fri sjukhusvård upphävs. Vid sjukhusvistelse får den vårdade av sjukpenningen ersätta kostnaderna för sjukhusvård till ett belopp av 3 kronor. Vid sidan av sjukpenningförsäkringen kommer sjukvårdsersättning att utgå, som delvis ersätter utgifterna för läkarvård (med $^3/_4$) och i vissa fall även tandläkarvård. Resor till och

från läkare och sjukhus ersätts också till vissa delar av denna försäkring. Vissa livsviktiga läkemedel blir helt avgiftsfria och andra rabatterade till en tredjedel.

För finansieringen av sjukförsäkringen, som beräknas kosta 738 miljoner kronor, föreslogs att staten bidrar med 212 miljoner kronor, arbetsgivarna med 198 miljoner och de försäkrade med 328 miljoner kronor eller resp. 29, 27 och 44 %.

Vidare innebär förslaget att en samordning mellan sjukförsäkringen och yrkesskade- och olycksfallsförsäkringarna kommer till stånd under de första nittio dagarna. Därefter skall skadan regleras av den försäkringsinrättning där den yrkesskadade är försäkrad.

Med anledning av propositionen väcktes i riksdagen 30 motioner. Samtliga motioner avslogs med undantag för motionerna I: 48 och II: 590, I: 479 och II: 586 samt I: 484 och II: 588 i de delar dessa yrkat att även gift hemmaarbetande skulle kunna frivilligt sjukpenningförsäkra sig, så sjukpenningen blir totalt högst 6 kronor. Likaså tillstyrkte andra lagutskottet motionerna I: 484 och II: 588 i deras yrkande att lagen kompletteras att omfatta även icke förvärvsarbetande änkor samt hem- och frånskilda kvinnor med minderåriga barn i hemmet. I övrigt tillstyrkte utskottet propositionen och riksdagen biföll (skr. 376).

Socialvård

Prop. 12 föreslog en *höjning av mödrahjälpens maximibelopp* från 400 till 600 kronor, vid flerbörd från 500 till 800 kronor. Avsikten var inte att medge en allmän höjning av beloppen utan endast att ge möjlighet till ökad hjälp där maximibeloppet tidigare inte räckt till. Sammansatta stats- och andra lagutskottet tillstyrkte och riksdagen biföll (skr. 79). Samma utskott tillstyrkte också propositionerna om höjda bidragsförskott (nr 14) och särskilda barnbidrag (nr 36). Bidragsförskottet föreslogs höjt från 324 till 600 kronor per år från 1 juli 1953. Dessutom gavs barnavårdsnämnderna möjlighet att redan under juni pröva ansökan om bidragsförskott för närmast följande budgetår. Riksdagen biföll (skr. 88). De särskilda barnbidragens maximibelopp föreslogs bli 600 kronor och vara lika för samtliga bidragsberättigade barn. Inkomstprövningen skulle bestå men närmare samordnas med de regler som gäller folkpensionerna. Motionerna I: 359 och II: 439 yrkade att särskilt barnbidrag också skulle kunna utgå till änklingars barn men utskottet avstyrkte motionerna med motivering att änkepensioneringskommittén redan tagit ställning till detta spörsmål och att dess betänkande för närvarande övervägs inom socialdepartementet. Riksdagen följde utskottet (skr. 89).

Ett par motioner (II: 64 och I: 303, II: 393) yrkade höjd moderskapspenning och moderskapshjälp. Andra lagutskottet avstyrkte motionerna, vilket det också gjorde med motionen II: 65 om en höjning av de allmänna barnbidragen till 500 kronor per år. Riksdagen följde utskottet i båda fallen.

Enligt 1947 års riksdags principbeslut skulle *statsbidrag* utgå till *anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem*, i de fall arbetet påbörjats efter den 1 juli 1946. I prop. 69 framlades förslag om statsbidragens storlek. Enligt detta borde bidraget utgå med vissa procent (beroende på antalet skattekronor per invånare i kommunen) av ett fastställt belopp, som utgör medelkostnaden per vårdplats och som är beroende av vilket år hemmet färdigställts (13 000 kronor före år 1950, 15 000 år 1950, 17 000 år 1951 och 18 000 kronor därefter). Motionerna I: 364 samt I: 367 och II: 451 yrkade att statsbidrag borde utgå efter samma grunder som 1945 beslöts gälla vid uppförande av folkskolebyggnader, motionerna I: 363 och II: 445 att högre bidragsunderlag skulle gälla Norr- och Västerbotten. Även motionerna I: 367 och II: 451 samt I: 365 och II: 452 innebar invändningar mot statsbidragets utformning. Statsutskottet avstyrkte motionerna och tillstyrkte propositionen. Riksdagen följde utskottet (skr. 295). Andra lagutskottet tillstyrkte prop. 180 om en provisorisk lag, som skall gälla *tillsättande av tjänster* som är gemensamma för ett eller flera socialvårdande organ (sociala nämnder). Det föreslogs att kommunerna själva skall få bestämma hur tjänstetillsättningen skall ske. Riksdagen biföll förslaget (skr. 219).

Sociala frågor i övrigt

I samband med statsverkspropositionens femte huvudtitel väcktes även vissa motioner, bl. a. om ökning av statsbidraget till uppförande av barnhem (I: 213, II: 324), om slopande av fem- och tiokronorsavgifterna för ferieresor till enskilda hem (I: 115, II: 173), att skolöverstyrelsen i stället för socialstyrelsen borde vara tillsynsmyndighet för förskolor (I: 215, II: 315) och om effektivare åtgärder mot arbetslöshet (II: 24). Dessa motioner avstyrkte statsutskottet liksom också motionerna om ökat arvode till övervakare inom ungdomsvården (II: 325), om ökning av antalet inackorderingshem för villkorligt utskrivna ungdomsvårdsskoleelever (II: 164, I: 218, II: 296). Däremot tillstyrkte utskottet en begäran om höjt statligt driftbidrag till semesterhemmen (I: 68, II: 101). Riksdagen följde utskottets förslag.

Prop. 53 om en *höjning av de statliga bosättningslånens maximibelopp* från 2 000 till 3 000 kronor med möjlighet även för ogifta mödrar att erhålla lån tillstyrktes av statsutskottet. De i samband med propositionen väckta motionerna om bosättningsbidrag i stället för lån (II: 442), om oförändrat maximibelopp (I: 361, II: 443) och om sänkt ränta från 4 % till 2,5 % (I: 360, II: 441) avstyrktes av utskottet. Riksdagen följde utskottet (skr. 156).

Motionerna II: 82 samt I: 196 och II: 248, som yrkade utredning av frågan vilka åtgärder som kan vidtas för att inpassa zigenarna i ett normalt samhällsliv, tillstyrktes av utskottet och bifölls av riksdagen (skr. 374). Första lagutskottet avstyrkte däremot en motion (II: 115) om en revision av de

olika indikationerna i abortlagen i syfte att fastare fixera denna lags tillämpningsområde. Riksdagen följde utskottet.

I en proposition, nr 143, föreslogs en sådan *administrativ omläggning inom fångvården* att frågan om placering och förflyttning av de intagna kunde decentraliseras från fångvårdsstyrelsen till styresmännen för centralanstalterna som ledare för grupper av närbelägna anstalter. En motion (I: 437) väcktes, som bl. a. yrkade om successivt införande av det nya systemet. Sammansatta stats- och första lagutskottet underströk, liksom motionären, att genomförandet inte får forceras, avstyrkte i övrigt motionen samt tillstyrkte propositionen. Riksdagen biföll.

Övriga frågor

I prop. 165 underställdes riksdagens prövning dels en överenskommelse, som 1949 års tjänsteförteckningskommitté träffat med Statstjänstemännens rikförbund och SACO, dels ett förslag av preliminär art, som kommittén träffat med Statstjänarkartellen och TCO, och vilka båda gällde *lönegradsplaceringen av vissa tjänster*. Den årliga kostnadsökningen beräknades till 3 miljoner kronor. I samband härmed väcktes nio motioner som föreslog vissa ändringar i lönegradsplaceringen. Statsutskottet avstyrkte dem med undantag för motionerna I: 422 och II: 555 samt tillstyrkte propositionen. Riksdagen biföll utskottets förslag (skr. 171).

Prop. 82 föreslog att på *statstjänstemännens löneplanslöner* under år 1953 skulle utgå tillägg med samma belopp som under år 1952, vilket överensstämde med det resultat man kommit till vid överläggningar med statstjänstemännens huvudorganisationer. Enighet hade nåtts om att någon garantibestämmelse motsvarande den som gällde under år 1952 inte skulle förekomma under år 1953 men överenskommelse om total fredsplikt hade inte kunnat nås. Statsutskottet tillstyrkte propositionen och riksdagen biföll (skr. 121). Frågan om storleken av det rörliga tillägget på tjänstepensioner under år 1953 upptogs i prop. 184. Förslaget innebar att det rörliga tillägget på tjänstepensionerna, liksom under år 1952, borde utgöra 53 %. Med anledning av den beslutade höjningen av folkpensionerna fordrades emellertid vissa ändringar. För den som uppnått 67 års ålder skulle från och med den 1 maj 1953 ett avdrag göras med för oavkortad pension omkring 280 kronor per år. Det hittillsvarande avdraget, 792 kronor, föreslogs alltså höjt till 1 070 kronor. I samband med propositionen väcktes fem motioner (I: 456, II: 565; I: 151, II: 193; II: 566) om viss ändring av samordningen mellan tjänste- och folkpension. Statsutskottet tillstyrkte propositionen och avstyrkte motionerna. Riksdagen biföll utskottets förslag (skr. 232).

Prop. 132 föreslog att spännvidden i den *statliga lönegrupperingen* från den 1 januari 1954 minskas från 16 till 12 %, vilket med bibehållen spännvidd grupperna emellan innebär, att antalet ortsgrupper blir 4 i stället för 5. Enligt förslaget slopas ortsgrupp 1 och orter däri uppflyttas till ortsgrupp 2. För vissa orter kom emellertid förslaget också att innebära en nedflyttning till

lägre ortsgrupp. I samband med propositionen väcktes sju motioner. I dessa yrkades bl. a. att nedflyttning till lägre grupper inte skulle få ske (I: 425, II: 522), att riksdagen borde uttala sig för en gradvis avveckling av dyrortssystemet (I: 424, II: 519), att antingen en ny utredning företas som tar sikte på en 3-gruppsindelning med en total spännvidd av 8 % eller att 4-gruppsindelningen görs på annat sätt än den föreslagna (I: 426, II: 520). Statsutskottet biföll propositionen samt yrkandet i motionerna I: 425 och II: 522 att ingen ort skulle kunna nedflyttas. Riksdagen biföll emellertid till alla delar propositionen (skr. 267).

Samtidigt föreslogs i prop. 133 en liknande ändring i *skattegrupperingen*. Bevillningsutskottet tillstyrkte och riksdagen biföll propositionen (skr. 328).

Statens utgifter för sociala ändamål 1953/54

Följande översikt bygger på ett sammandrag ur riksstaten för budgetåret 1953/54 av utgifterna under dels femte huvudtiteln (socialdepartementet) och dels elfte huvudtiteln (inrikesdepartementet) i den mån dessa berör verksamhetsområden som tidigare tillhört socialdepartementet. Således är utgifterna för sjuk- och hälsovård samt alkoholistvård medtagna men inte utgifterna för polisväsendet, brandväsendet, civilförsvaret och landsstaten.

Socialdepartementets beräknade utgifter i årets riksstat visar en ökning med 19 % och de av inrikesdepartementets utgifter, som hänför sig till medicinalstaten och alkoholistvården, en ökning med 14 % jämfört med föregående år, vilket framgår av följande uppställning:

	Utgifter i milj. kr		Ökning	
	1952/53	1953/54	milj. kr	%
Socialdepartementet A—G	1 845	2 194	349	19
Inrikesdepartementet A—C	269	308	39	14

Utgifternas fördelning på olika verksamhetsgrenar inom de båda departementen visas i nedanstående tablå:

I. **Socialdepartementet**	Milj. kr
A. *Departementet*	0·8
B. *Socialstyrelsen med dithörande verksamhet samt arbetsdomstolen*	584·1
Mödrahjälp	10·2
Social hemhjälp	3·4
Fattigvård och barnavård m. m.	566·6
allmänna barnbidrag	518·0
bidragsförskott	4·0
bidrag till uppförande av barnhem	2·6
driftbidrag till barnhem	2·4
» » anstalter för halvöppen barnavård	2·7
ferieresor för barn	2·9
» » husmödrar	1·3
driftbidrag till barnkolonier	1·5
statens skolor tillhörande barna- o. ungdomsvården	9·9
fattigvård i allmänhet	4·8
bidrag till anordnande av ålderdomshem	12·0
annat	4·5
Övrigt	3·9

	Milj. kr
C. *Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet*	73·7
Den offentliga arbetsförmedlingen	24·6
Bidrag till erkända arbetslöshetskassor	20·0
Kostnader för arbetslöshetens bekämpande	21·0
Övrigt	8·1
D. *Förbättrande av bostadsförhållandena m. m.*	130·4
Kapitalmedelsförluster och ränteeftergifter å vissa bostadsbyggnadslån	10·0
Bostadsrabatter	75·0
Bidrag till viss bostadsförbättringsverksamhet	25·0
Bidrag till inrättande av pensionärshem	12·0
Övrigt	8·4
E. *Olycksfallsförsäkring och arbetarskydd*	22·9
Bidrag till ersättningar vid olycksfall i arbete	8·7
Övrigt	14·2
F. *Folkpensionering m. m.*	1 377·9
Bidrag till folkpensioner m. m.	1 030·0
Indextillägg å folkpensioner	242·0
Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet	13·5
Särskilda barnbidrag till änkors och invaliders barn	14·5
Bidrag till sjukkassor	66·9
Moderskapspenning	1·1
Övrigt	9·9
G. *Diverse*	4·3
Summa A—G	2 194·1

II. Inrikesdepartementet

A. *Departementet*	0·8
B. *Medicinalstaten*	286·7
Medicinalstyrelsen med dithörande stater	28·0
Sjukvårdsanstalterna	230·8
Hälsovård i allmänhet	37·9
C. *Alkoholistvård*	10·1
Summa A—C	307·6

J. E.

Den aktuella prisutvecklingen på vissa märkesvaror

För beräkning av socialstyrelsens levnadskostnads- och konsumtionsprisindexar insamlas varupriser dels genom ombud på ett antal orter i landet (ombudsinsamling) och dels, beträffande bl. a. vissa s. k. märkesvaror, direkt från fabrikanter eller större företag i Stockholm (centralinsamling). Detta sistnämnda förfarande har möjliggjorts därigenom att dessa märkesvaror i stort sett genom att fabrikanten bestämt försäljningspriset i detaljhandeln, den s. k. bruttoprissättningen, har betingat samma konsumentpris i hela landet. Sådan prissättning har numera med eller utan medverkan av statens priskontrollnämnd i viss utsträckning upphört och en tendens till något friare prisbildning har gjort sig gällande. I anslutning härtill har socialstyrelsen tid efter annan företagit kontrollundersökningar av prisutvecklingen på ett antal varor, vilkas priser tills vidare insamlas centralt. I denna artikel kommer att redovisas vissa resultat från de under hösten 1953 företagna parallellundersökningarna.

I samband med den ordinarie prisinsamlingen för september och oktober inhämtade socialstyrelsen prisuppgifter för augusti, september och oktober på vissa varuslag, bl. a. kaffe och kakao samt tvål och tvättpulver. De insamlade prisuppgifterna hänför sig till den vecka i vederbörande månad, vari den 15:e infaller, och avser de speciella varuslag (varumärken), som vid indexberäkningarna används som representantvaror för de angivna varugrupperna. Av sistnämnda anledning har de olika varubeteckningarna här utelämnats. Noteringarna, som inhämtats från både privata butiker och konsumbutiker, bortser från återbäring eller annan form av rabattering. Undersökningarna, som i första hand var avsedda att utnyttjas för indexberäkningarna, gav också material för en mera allmän analys av prisutvecklingen. Man kan sålunda studera, i vilken omfattning de noterade priserna varierar på varje enskild ort samt hur ortsmedelpriserna varierar. Vidare har man möjlighet att undersöka hur utvecklingen ter sig vid sådana prisändringar, som i realiteten emanerar från fabrikanthåll eller rekommenderas av köpmannaorganisationer.

Prisuppgifter på kaffe och kakao har begärts från samtliga de 60 städer och andra tätorter, där ombuden månatligen skall notera priser på livsmedel, samt beträffande tvål, tvättpulver m. m. från de 25 orter, i vilka priser likaledes månatligen skall noteras på kläder och ett flertal »övriga varor». Med några få undantag har ombuden lämnat begärda uppgifter.

Kaffe i kartongförpackning om $^1/_4$ kg. Priset har efterfrågats dels på en huvudsakligen i köpmannabutiker förekommande sort och dels på en av Kooperativa förbundets kaffesorter. Uppgifterna avser i allt 57 orter och

omkring 220 butiksnoteringar. Rosteriernas »riktpris» var under prisinsamlingsveckan i juli 310 öre, i augusti och september 335 och i oktober 330 öre. Medeltalet av de från ombuden inkomna priserna var i augusti 331 öre, i september 336 och i oktober åter 331 öre. Den höjning av riktpriset, som ägde rum den 10 augusti — första dagen i prisinsamlingsveckan — slog icke helt igenom förrän i september, medan sänkningen av riktpriset i oktober, vilken skedde under insamlingsveckan, genast kom konsumenterna till godo.

Här nedan redovisas fördelningen dels av medelpriset i varje ort och dels av de enskilda butiksnoteringarna.

Pris i öre	Antal ortsmedelpris			Antal noteringar		
	aug.	sept.	okt.	aug.	sept.	okt.
—322	—	—	—	8	1	1
323—327	13	—	4	58	—	26
328—332	12	5	30	45	25	100
333—337	24	34	21	66	107	80
338—342	7	17	2	40	83	13
343—	1	1	—	6	7	—
Summa	**57**	**57**	**57**	**223**	**223**	**220**

De vanligast förekommande noteringarna under de olika månaderna framgår av efterföljande tablå.

Pris i öre	Antal noteringar		
	aug.	sept.	okt.
325	41	—	17
330	21	15	78
333	8	13	36
335	40	74	29
338	22	41	1
340	12	31	12
Summa	**144**	**174**	**173**

Av de redovisade fördelningarna framgår att prisspridningen var mycket större i augusti än i övriga månader. Detta kan tänkas bero därpå, att riktpriset undergick två höjningar från början av juli till början av augusti. I sistnämnda månad låg således hälften av priserna inom ett intervall av 10 öre (325—335) mot 3 öre (335—338) i september och 4 öre (329—333) i oktober. Av översikten över de vanligaste noteringarna kan man rätt klart utläsa den sänkning av riktpriset med 5 öre, som ägde rum mellan september och oktober. I prisläget 340 öre i september och 335 öre i oktober återfinns således 31 resp. 29 noteringar, på nivån 338 resp. 333 öre 41 resp. 36 noteringar, etc.

Icke endast mellan orterna kan prisolikheter förekomma utan även mellan butiker på samma ort. I Stockholm, med inalles 20 noteringar, varav 5 avseende konsumbutiker, var i augusti 4 av de privata noteringarna lägre, 3 högre och 8 lika med konsumpriserna. I september var samtliga priser lika, men i oktober hade 3 privata butiker lägre pris än övriga butiker. Från vissa mindre orter har i en del fall lämnats endast 1 eller 2 noteringar.

Från dessa bortses i följande jämförelse. På de 50 orter, från vilka priser inhämtats i minst 3 butiker, varav en konsumbutik, var det inbördes sambandet mellan butiksnoteringarna som följer.

	Antal orter		
	aug.	sept.	okt.
Samtliga priser lika	11	15	17
Konsumpris			
lägre än samtliga privatpriser	23	23	22
högre » » »	10	8	9
Samtliga privatpriser lika	28	29	40

På ett mindre antal orter var priset i någon privatbutik lika med konsumpriset, medan priset i andra privatbutiker avvek från detta.

Kakao. Prisuppgifter avseende två olika sorters kakao i paket om 100 gram har inkommit från 56 städer och andra tätorter. Antalet noteringar på *sort 1* var 216 i augusti och september samt 212 i oktober. På *sort 2* var antalet 220 resp. 212. Riktpriset på sort 1 har varit 65 öre under hela år 1953, medan detta höjts för sort 2 i början på juli från 70 till 75 öre.

Av efterföljande översikt framgår hur medelpriserna i de 56 orterna fördelar sig.

Ortsmedelpris, öre	Antal orter					
	Sort 1			Sort 2		
	aug.	sept.	okt.	aug.	sept.	okt.
60—64	3	—	—	—	—	—
65—69	51	54	55	—	1	—
70—74	2	2	1	37	13	10
75—79	—	—	—	19	42	46

Medelpriset på sort 1 har under samtliga månader varit 65 öre. På sort 2 har det ökat från 73 till 74 och i oktober till 75 öre. Höjningen av riktpriset på sort 2 har sålunda icke slagit igenom i detaljhandeln på en gång utan först så småningom.

På sort 1 var flertalet noteringar 65 öre — för de tre månaderna 198, 207 och 206 — och följaktligen var också priset på praktiskt taget varje ort lika i samtliga ifrågakommande butiker. Av 20 noteringar i Stockholm på sort 2 var i augusti 18, i september 15 och i oktober samtliga lika. Beträffande sort 2 noterades — minst 3 noteringar på varje ort — olika butikspriser på 14 orter i augusti, 12 i september och 9 i oktober.

I nedanstående sammanställning återges för sort 2 fördelningen av butiksnoteringarna.

Pris i öre	Antal noteringar, sort 2		
	aug.	sept.	okt.
65	—	4	—
70	110	18	18
75	106	195	193
80	4	3	1
Summa	**220**	**220**	**212**

Tvål och tvättpulver. På dessa varor företogs från fabrikanthåll enligt uppgifter i pressen en prissänkning med omkring 7 % i början av september. Brutto- eller riktpriser på dessa varor får icke förekomma enligt överenskommelse med priskontrollnämnden. Hur prissättningen utvecklats i detaljhandeln framgår av följande redogörelse.

Tvål. Priser har noterats på två sorters handtvål. Beträffande *sort 1* erhölls vid prisinsamlingarna i augusti och september uppgifter från 12 och i oktober från 10 orter. Priser på *sort 2* erhölls från 23 resp. 22 orter. Sannolikt saluförs ej sort 1 på en del mindre orter. För att få bättre jämförbarhet mellan de två insamlingarna har här endast uppgifter från 10 orter beträffande sort 1 och från 22 beträffande sort 2 beaktats. Antalet noteringar på sort 1 i de 10 orterna var ungefär 40 och på sort 2 ungefär 100.

Medelpriset under de tre månaderna på sort 1 var 85, 81 och 75 öre och på sort 2 81, 77 och 75 öre. Detta innebär en sänkning med 12 resp. 7 % från augusti till oktober.

Ortsmedelpriserna fördelar sig på följande sätt.

Ortsmedelpris, öre	Antal orter					
	Sort 1			Sort 2		
	aug.	sept.	okt.	aug.	sept.	okt.
70—74	—	—	2	—	2	6
75—79	1	6	7	2	15	15
80—84	3	1	—	19	4	1
85—89	6	3	1	1	1	—
Summa	**10**	**10**	**10**	**22**	**22**	**22**

Noteringarna i de olika butikerna är som följer.

Pris i öre	Antal noteringar					
	Sort 1			Sort 2		
	aug.	sept.	okt.	aug.	sept.	okt.
70	—	—	7	—	5	14
75	2	16	28	6	53	72
80	8	2	—	72	34	7
85	31	23	3	24	10	4
Summa	**41**	**41**	**38**	**102**	**102**	**97**

För att jämföra priserna i olika butiker på en och samma ort har de orter, för vilka minst 3 noteringar förefinns, undersökts. Beträffande sort 1 är detta förhållandet enbart på ett fåtal orter, varför denna sort lämnas åsido. På sort 2 däremot finns minst 3 prisuppgifter på samtliga 22 orter. Under de tre månaderna noterades olika priser på 8 resp. 10 och 9 av dessa, däribland även i Stockholm. Privatbutikernas priser var lika på 19 resp. 15 och 16 orter. I Stockholm var flertalet noteringar i augusti 80 öre, i september var priset 70 öre i 3, 75 öre i 8 och 80 öre i 9 butiker samt i oktober 75 öre i samtliga utom 2.

Tvättpulver representeras av tre varuslag, sorterna 1, 2 och 3.

Sort 1. Vid insamlingen i september inkom uppgifter från 23 orter och i oktober från 22. Från de för båda insamlingarna gemensamma 22 orterna har lämnats 90 resp. 85 noteringar.

Medelpriset var i augusti 128, i september 120 och i oktober 119 öre. Prissänkningen under perioden var 7 %. Ortsmedelprisernas fördelning framgår här nedan.

Ortsmedelpris, öre	Antal orter		
	aug.	sept.	okt.
115—119	—	4	9
120—124	1	11	9
125—129	11	6	4
130—	10	1	—
Summa	22	22	22

De olika butikspriserna fördelar sig på följande sätt.

Pris i öre	Antal noteringar		
	aug.	sept.	okt.
110	—	—	2
115	—	29	35
120	3	23	27
125	50	23	19
130	21	11	2
135	16	4	—
Summa	90	90	85

Praktiskt taget samtliga priser var minst 125 öre i augusti. I september noterades detta belopp endast i något över 40 % av butikerna och i oktober knappa 25 %.

I Stockholm var priserna i augusti med två undantag 125 öre samt i september och oktober, likaledes med två undantag, 115 öre. På de övriga 19 orter, varifrån minst 3 noteringar erhållits, var prisernas inbördes relation följande.

	Antal orter		
	aug.	sept.	okt.
Samtliga priser lika	13	6	8
Konsumpris			
lägre än samtliga privatpriser	6	7	7
högre » » »	—	1	1
Samtliga privatpriser lika	18	11	15

I övriga fall var konsumpriset lika med något av privatpriserna.

Sort 2. Uppgifter har inkommit från 23 orter. Antalet noteringar var 83 i augusti och september samt 89 i oktober. Medelpriset var i de tre månaderna 68, 67 och 66 öre, innebärande en prissänkning med 3 %. Ortsmedelpriset har på ungefär halva antalet orter legat mellan 65 och 69 öre och på det andra halva antalet mellan 70 och 74 öre under samtliga månader.

Butikspriserna fördelar sig de tre månaderna på följande sätt.

Pris i öre	Antal noteringar		
	aug.	sept.	okt.
60	7	10	17
65	26	29	29
70	43	37	37
75	6	6	6
80	1	1	—
Summa	83	83	89

I Stockholm var priset i augusti 60 öre i 7 butiker, 70 öre i 6 och 75 öre i 3. Under september noterades motsvarande priser i 10, resp. 3 och 3 butiker. Oktobernoteringarna var 60 öre i 15 butiker och 65 öre i 1. På de övriga 16 orter, varifrån minst 3 noteringar erhållits, var det inbördes förhållandet mellan butikspriserna följande.

	Antal orter		
	aug.	sept.	okt.
Samtliga priser lika	12	10	10
Konsumpris lägre än samtliga privatpriser	2	4	5
Samtliga privatpriser lika	14	14	15

Sort 3. Uppgifter har inkommit från 23 orter. Antalet noteringar var 103 i augusti och september och 100 i oktober. Medelpriset var 136 resp. 130 och 127 öre, innebärande en prissänkning på 7 %. Ortsmedelprisernas fördelning var:

Ortsmedelpris, öre	Antal orter		
	aug.	sept.	okt.
120—124	—	1	1
125—129	—	9	15
130—134	5	7	5
135—139	11	6	2
140—	7	—	—
Summa	23	23	23

Butiksnoteringarna var fördelade på sätt, som anges här nedan.

Pris i öre	Antal noteringar		
	aug.	sept.	okt.
115	—	—	1
120	—	2	2
125	1	38	60
130	16	26	26
135	49	26	11
140	33	11	—
145	4	—	—
Summa	103	103	100

Av 20 noteringar i Stockholm var i augusti 19 på 135 öre, medan i september hälften av butikerna tog 125 och hälften 135 öre. I oktober var pri-

set i 18 av butikerna 125 öre och i 2 av dem 130. På övriga 21 orter med minst 3 noteringar var det inbördes förhållandet mellan butikspriserna som följer.

	Antal orter		
	aug.	sept.	okt.
Samtliga priser lika	15	9	14
Konsumpris			
lägre än samtliga privatpriser	3	5	5
högre » » »	—	—	2
Samtliga privatpriser lika	18	14	20

*

De sammanställningar över prisutvecklingen på ett antal varor, som här presenterats, visar, bortsett från prissänkningen på kaffe, som omedelbart slog igenom, att butikerna först så småningom anpassar sig till ett nytt läge. Detta gäller såväl övergång till högre pris — kaffe och kakao sort 2 — som till lägre — tvål och tvättpulver. Prisändringarna medför dessutom att förut lika priser på en och samma ort splittras för att först efter någon tid åter bli av inbördes samma storlek.

E. O.

Kortare meddelanden

Förslag om ny levnadskostnadsundersökning. I skrivelse till Konungen den 5 november 1953 har socialstyrelsen framlagt förslag om en ny levnadskostnadsundersökning, vilken skulle företas i början av år 1955, samt hemställt om ett anslag av 138 000 kr för att utföra undersökningen.

Efter ett kort omnämnande av tidigare levnadskostnadsundersökningar — den senaste avsåg år 1952 och omfattade 573 hushåll — redogör styrelsen för ändamålet med den föreslagna undersökningen. Resultaten behövs främst för bestämning och revision av den budget, som ligger till grund för beräkningarna av levnadskostnadsindex. Genom förslag från 1952 års indexkommitté har frågan om indexbudgeten kommit i ett nytt läge (SOU 1953: 23; se även Soc. Medd. 1953: 10, sid. 612). Den nuvarande levnadskostnadsindexen föreslås av kommittén bli nedlagd och ersatt med en ny serie benämnd konsumentprisindex. Indexberäkningarna skall enligt förslaget inte längre avse familjetypen man och hustru med i genomsnitt två minderåriga barn, tillhörande socialklasserna arbetare och tjänstemän och boende i tätorter, utan i stället ett genomsnitt, där alla hushållstyper och socialklasser samt både landsbygd och tätorter ingår. Denna budget skulle delvis bygga på konjunkturinstitutets sammanställningar rörande den totala privata konsumtionen i landet. För många poster bleve man dock även i fortsättningen beroende av levnadskostnadsundersökningarna. Levnadskostnadsundersökningar av ungefär samma storlek som den senaste, alltså omfattande ca 600 hushåll från tätorter och landsbygd borde företas vartannat år; nästa undersökning skulle avse konsumtionen under år 1954 och äga rum i början av år 1955.

Därjämte har indexkommittén föreslagit, att kompletterande indexberäkningar avseende olika inkomstklasser och inom dessa olika familjetyper skall utföras varje år. Vidare borde indexberäkningar gällande jordbruksbefolkningen utföras. Socialstyrelsen anser det för sin del mycket önskvärt, att sådana särskilda indexberäkningar kommer till stånd. Ett förverkligande av kommitténs förslag på denna punkt förutsätter emellertid, att viktsystemen för indexberäkningarna i varje särskilt fall kan hämtas från socialstyrelsens levnadskostnadsundersökningar. Ett material på ca 600 hushåll kan inte ge tillräckligt underlag för en uppdelning på de antydda grupperna. Dels bör antalet hushåll i sin helhet utökas, och dels bör man ha möjlighet att överrepresentera vissa grupper, t. ex. högre inkomstklasser, för att man skall erhålla ett någorlunda säkert material. Planeringen härav måste bli beroende av den närmare bestämningen av vilka befolkningsgrupper, som skall representeras. På nuvarande stadium anser sig socialstyrelsen endast kunna uttala att en levnadskostnadsundersökning bör omfatta minst 1 000 hushåll, om kompletterande indexberäkningar skall kunna utföras.

Av de remissinstanser, som avgett yttranden över indexkommitténs betänkande, har bl. a. landsorganisationen och jordbruksnämnden berört frågan om levnadskostnadsundersökningar. Landsorganisationen har framhållit, att det enligt dess mening föreligger ett efter hand ökat behov att mera detaljerat kunna följa utvecklingen av standard och konsumtion inom olika socialgrupper och inkomstklasser. Vartannat år återkommande levnadskostnadsundersökningar ansågs vara tillräckliga för att erhålla en tillfredsställande bild av totalkonsumtionens förändringar i fråga om sammansättning och inriktning. Härigenom skulle dock icke lämnas utrymme för specialundersökningar, som behandlade olika grupper av hushåll, t. ex. konsumtionen inom vissa lägre inkomsttagarskikt, för lantarbetare, för familjer med ensamstående försörjare etc. Landsorganisationen fann alltså motiverat, att socialstyrelsen bereddes möjlighet att mellan de allmänna undersökningarna utföra specialundersökningar.

Jordbruksnämnden anförde som sin åsikt,

att levnadskostnadsundersökningarna är av största värde, och framhöll särskilt deras betydelse för arbetet på jordbrukskalkylen och administrationen av jordbruksregleringen.

Endast en remissinstans, nämligen Kooperativa förbundet, ansåg levnadskostnadsundersökningar så ofta som vartannat år mindre nödvändiga och föreslog i stället, att sådana skulle anordnas vart femte år.

Rörande undersökningsmetoden anförde socialstyrelsen i anslagsskrivelsen följande. Liksom vid de närmast föregående levnadskostnadsundersökningarna avser styrelsen att även denna gång använda intervjumetoden för insamling av materialet. Vid intervjuerna efterfrågas samtliga utgifter för det förflutna året utom detaljerna på livsmedelsposten. Dessa detaljer inhämtas genom en bokföring i efterhand under korta perioder för varje hushåll. Fördelarna med intervjumetoden i jämförelse med bokföringsmetoden är väl kända. Intervjumetoden möjliggör sålunda ett representativt urval av hushåll och kan därjämte utföras snabbare och med lägre kostnader än bokföringsmetoden. Nackdelen är att uppgifterna från de enskilda hushållen blir mindre noggranna än vid bokföringsmetoden. Det vore av stort värde, om kontrollundersökningar kunde utföras, för att man bättre skulle kunna bedöma storleken av de mätningsfel, som utan tvivel medföljer intervjumetoden, liksom de även förekommer vid bokföringsmetoden. Liknande önskemål har uttalats av indexkommittén. Om den här föreslagna undersökningen kommer till stånd, avser styrelsen att som förberedelse därtill företa en serie provundersökningar för att på olika punkter uppnå en förbättrad metod.

En kontrollundersökning av visst slag förbereds f. n. inom styrelsen och kommer att utföras inom den närmaste framtiden. Undersökningen består i en jämförelse mellan resultatet av 1952 års levnadskostnadsundersökning, som omfattade hushåll från hela landet, och den totala privata konsumtionen, som den framgår av konjunkturinstitutets beräkningar. I åtskilliga delar kommer denna jämförelse att ge en värdefull ledning för bedömning av levnadskostnadsundersökningarnas material.

Styrelsens kostnadskalkyl återges i sammandrag i följande tablå:

	Kr
Provundersökningar	5 000
Urval av hushåll	3 000
Instruktionskurs för intervjuare (100 intervjuare)	10 000
Intervjukostnader	45 000
Bearbetning	50 000
Tryckning av blankett samt övriga expenser	5 000
Livsmedelsbokföring	20 000
Summa	**138 000**

I anslutning till denna kalkyl anförde styrelsen bl. a. följande. Vid de hittillsvarande intervjuundersökningarna har styrelsen varit nödsakad att varje gång bygga upp en särskild intervjuorganisation, vilket blivit mycket dyrbart. I fortsättningen föreligger emellertid möjligheten att företa materialinsamlingen i samarbete med statistiska centralbyråns utredningsinstitut, varigenom kostnaderna per intervju kan hållas lägre än tidigare. Besparingen uppkommer främst därigenom att man med fasta ombud på alla större orter och i övrigt ombud stationerade i närheten av intervjuområdena kan nedbringa utgifterna för ombudens resor och traktamenten mycket avsevärt.

För den år 1953 företagna undersökningen beviljades ett anslag av 95 000 kronor. Denna undersökning omfattar som ovan nämnts knappt 600 hushåll. Vid oförändrad organisation skulle en undersökning omfattande 1 000 hushåll enligt preliminära beräkningar dra en kostnad av ca 160 000 kronor, vilket belopp genom samarbete med statistiska centralbyrån anses kunna sänkas till 138 000 kr.

E. W.

Skandinavisk kurs i kriminologi. Inom ramen för Société internationale de criminologie anordnades den 16—21 november 1953 i Stockholm en skandinavisk kurs i *kriminologi med 35 kursdeltagare. Ledare* för kursen var professor Kinberg.

Föreläsnings- och diskussionsämnena utgjordes framför allt av praktiskt viktiga frågor, såsom rättspsykiaterns och polisens brottsförebyggande arbete (polisläkaren M. Schmidt, Danmark), öppen vård av recidi-

vister (prof. M. Kailla, Finland), öppen vård av missanpassade (socialläkaren G. Inghe), familjegruppens betydelse särskilt med hänsyn till ungdomsbrottsligheten (prof. T. Segerstedt), men även mera teoretiskt betonade kriminologiska frågor, såsom kriminologins betydelse för strafflagsreformen (prof. I. Agge), manschettbrottsligheten (prof. O. Kinberg), åtalseftergift (prof. P. O. Ekelöf), den villkorliga domen (prof. I. Strahl), kriminologi och straffrätt (J. Pinatel, generalsekreterare i Société internationale de criminologie) etc.

I nästa nummer av Soc. Medd. publiceras ett av föredragen vid kursen, nämligen prof. Ödegårds »Kriminologiske synspunkter på alkoholismens kliniske utvikling».

Besvärstiden i administrativa mål. I det förslag till ändrad lydelse av besvärsförordningen, som besvärssakkunniga framlagt i sitt betänkande (SOU 1953: 30) föreslås att besvärstiden i administrativa mål generellt bestäms till tre veckor. Denna tid har också godtagits i pågående lagstiftning och kan väntas bli införd i all kommunallagstiftning liksom i den blivande för verken gemensamma verksstadgan. Förlängningen av besvärstid för menighet, som nu är femton dagar, föreslås av de sakkunniga bestämd till två veckor. Ändringarna i besvärsförordningen föreslås träda i kraft 1 januari 1955. De sakkunniga förutsätter att treveckorstiden efter hand införs i övrig lagstiftning då tillfälle ges.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Utlänningar i Sverige under andra kvartalet 1953

Uppehållstillstånd för utlänningar. Uppgifterna i tab. 1 avser endast utlänningar, som innehar eller ansökt om uppehållstillstånd, gällande den 1 juli 1953. Då utlänningar av ett stort antal nationaliteter får vistas här under kortare tid än tre månader utan vare sig visering eller särskilt uppehållstillstånd, omfattar tabellens siffror emellertid långt ifrån alla utlänningar i landet. För vistelse utöver tre månader erfordras dock uppehållstillstånd även för utlänningar, som är befriade från viseringsplikten. Barn under 16 år påverkar ej siffrorna i någon större utsträckning, emedan de i allmänhet är införda på någondera av sina föräldrars pass och då ej behöver särskilt tillstånd. — Å andra sidan innebär ett beviljat tillstånd icke alltid, att ifrågavarande utlänning vid beräkningstillfället befinner sig i riket.

Enligt de i tab. 1 sammanställda siffrorna uppgick antalet uppehållstillstånd för utlänningar den 1 juli 1953 till 108 466, varav 55 428 män och 53 038 kvinnor. Under andra kvartalet 1953 har en minskning skett med 1 520, av vilken 1 202 faller på männen och 318 på kvinnorna. Endast beträffande tyskarna har någon mer betydande ökning förekommit: 1 068,

Tab. 1. Uppehållstillstånd för utlänningar

Nationalitet	1946	1952				1953				
	1 januari	1 januari	1 april	1 juli	1 oktober	1 januari	1 april	1 juli	Därav män	Därav kvinnor
Dansk . .	2 729	16 442	17 179	17 491	16 997	16 368	15 797	15 107	10 015	5 092
Finsk . . .	6 293	24 321	26 954	26 641	24 872	24 445	25 506	25 144	10 149	14 995
Isländsk .	179	113	123	120	114	131	147	145	78	67
Norsk . . .	4 537	12 194	12 769	12 698	11 718	11 182	11 114	10 153	4 602	5 551
Baltisk . .	25 977	19 921	19 959	19 672	19 341	18 895	18 760	18 165	10 239	7 926
Belgisk . .	82	78	89	124	129	102	106	98	62	36
Brittisk . .	901	844	878	873	879	880	903	873	454	419
Fransk . .	509	576	622	630	588	570	620	607	363	244
Holländsk .	679	1 192	1 279	1 331	1 319	1 343	1 336	1 289	855	434
Italiensk .	332	2 059	2 164	2 196	2 408	2 461	2 473	2 468	1 608	860
Polsk . . .	3 822	5 011	4 851	4 769	4 586	4 279	4 042	4 064	2 443	1 621
Schweizisk	316	857	897	943	952	907	910	899	611	288
Tjeckoslov.	—	1 044	1 072	1 066	1 006	952	869	818	495	323
Tysk . . .	6 250	15 590	17 669	18 176	19 249	18 360	18 425	19 493	8 123	11 370
Ungersk .	805	1 237	1 235	1 206	1 137	1 129	1 135	1 105	596	509
USA-medb.	669	1 164	1 166	1 244	1 025	1 104	1 180	1 141	674	467
Österrikisk	—	1 261	1 331	1 366	1 599	1 665	1 720	1 804	964	840
Övriga . .	4 565	5 547	5 698	5 741	5 557	5 093	4 943	5 093	3 097	1 996
Samtliga	58 645	109 451	115 935	116 287	113 476	109 866	109 986	108 466	55 428	53 038

Tab. 2. Arbetsanmälda utlänningar i Sverige, fördelade efter yrkesgrupp per den 1 juli 1953

	Yrkesgrupp	Samtliga	Därav		
			danskar	norrmän	finnar
I.	Jordbruk	4 567	2 221	238	924
	Trädgårdsskötsel	1 214	286	82	414
	Fiske	83	31	2	36
	Skogsbruk	6 227	1 291	993	2 852
	Tillhopa	**12 091**	**3 829**	**1 315**	**4 226**
II.	Malmbrytning o. metallindustri	21 848	3 131	1 514	5 381
	Jord- o. stenindustri	1 965	654	116	330
	Träindustri	2 007	434	197	656
	Pappers- o. grafisk industri	2 290	459	224	729
	Livsmedelsindustri	2 643	944	306	575
	Textilindustri	6 381	859	411	1 344
	Beklädnadsindustri	6 409	589	816	2 114
	Läder-, hår- o. gummiindustri	2 222	566	205	410
	Kemisk-teknisk industri	927	134	118	252
	Byggnadsverksamhet	2 129	724	354	454
	Kraft-, belysn.- o. vattenverk	90	6	1	1
	Tillhopa	**48 911**	**8 500**	**4 282**	**12 246**
III.	Landtransport	1 199	245	140	261
	Luftfart	156	50	87	8
	Sjöfart	6 027	1 582	404	1 892
	Tillhopa	**7 382**	**1 877**	**631**	**2 161**
IV.	Försäljnings-, reklam- o. affärsverksamhet	1 953	360	454	569
	Lagerarbete	1 414	218	193	496
	Bank-, försäkrings- o. uppdragsverksamhet	450	15	29	125
	Hotell, restauranger o. storhushåll	13 124	1 627	1 935	6 114
	Tillhopa	**16 941**	**2 220**	**2 611**	**7 304**
V.	Allmän tjänst	110	31	18	20
	Socialvård	100	16	8	26
	Tekniska arbetsområden	2 321	287	264	320
	Kontorsarbete	3 281	246	317	812
	Undervisn., biblioteksarbete o. journalistik	447	20	51	33
	Organisations- o. ombudsmannaverksamhet	18	2	9	1
	Konstnärlig verksamhet	1 199	281	47	46
	Tillhopa	**7 476**	**883**	**714**	**1 258**
VI.	Hälso- o. sjukvård, hygien	**6 391**	**879**	**1 082**	**2 210**
VII.	Husligt arbete	**10 432**	**1 128**	**1 211**	**2 437**
VIII.	Genomgående yrken	2 097	377	231	732
	Diversearbete	1 090	225	106	340
	Tillhopa	**3 187**	**602**	**337**	**1 072**
IX.	Elevpraktikarbete	**837**	**78**	**83**	**214**
X.	Beredskaps- o. reservarbete	**224**	—	**1**	**2**
	Summa	**113 872**	**19 994**	**12 247**	**33 130**

Tab. 3. Den icke-nordiska resandefrekvensen till och från Sverige under andra kvartalet 1953

Nationalitet	April		Maj		Juni		Summa inresor under andra kvartalet	Summa utresor under andra kvartalet
	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor	Inresor	Utresor		
Belgisk	300	300	268	235	597	548	1 165	1 083
Brittisk	2 089	2 008	3 072	2 997	4 495	3 833	9 656	8 838
Fransk	553	580	1 131	1 056	1 761	1 586	3 445	3 222
Holländsk	882	833	1 328	1 176	1 769	1 677	3 979	3 686
Isländsk	81	85	329	294	355	376	765	755
Italiensk	382	383	435	435	868	928	1 685	1 746
Schweizisk	548	491	1 012	877	1 318	1 228	2 878	2 596
Sovjetrysk	49	66	45	96	104	87	198	249
Tysk	4 367	3 719	4 790	4 066	6 884	6 345	16 041	14 130
USA-medborgare	2 927	2 070	5 515	4 339	9 610	7 440	18 052	13 849
Österrikisk	195	194	291	230	585	588	1 071	1 012
Övriga	1 401	1 447	2 160	2 078	3 748	3 443	7 309	6 968
Samtliga	13 774	12 176	20 376	17 879	32 094	28 079	66 244	58 184

medan norrmännen minskat med 961, danskarna med 690, balterna med 595 och finnarna med 362. Nedgången torde till sin karaktär vara tillfälligt säsongmässig.

Efter genomförandet av den nordiska passfriheten har man ej längre möjlighet att erhålla exakta uppgifter om den internordiska resandeströmmen och följaktligen ej heller om antalet härvarande nordbor eller om utlänningsstocken i dess helhet.

Antalet utlänningar, som den 1 juli 1953 vistades på medicinalstyrelsens och arbetsmarknadsstyrelsens förläggningar, var 138 resp. 46.

Utlänningar på den svenska arbetsmarknaden. Den 1 juli 1953 var enligt tab. 2 antalet arbetsanmälda utlänningar i landet 113 872, vilket innebär en ökning under det andra kvartalet med 1 592 (+ 1,4 %). Av de arbetsanmälda utgjorde finnarna den största gruppen med 33 130 (+ 3,6 %), följd av danskarna 19 994 (— 0,2 %), tyskarna 17 825 (+ 2,1 %), norrmännen 12 247 (— 2,8 %), balterna 11 878 (— 0,9 %), polackerna 3 968 (— 1,1 %) samt italienarna 2 175 (+ 0,2 %).

I fråga om den geografiska fördelningen förekom de arbetsanmälda utlänningarna talrikast i Stockholms stad med 26 596 (+ 3,3 %), Göteborgs och Bohus län 12 199 (— 0,1 %), Malmöhus län 11 379 (+ 5,7 %), Stockholms län 8 553 (+ 2,0 %), Älvsborgs län 7 262 (+ 5,2 %), Västmanlands län 5 914 (— 1,4 %) och Värmlands län 4 686 (— 4,3 %).

Fördelningen av utlänningarna efter yrken utvisade, att 48 911 var sysselsatta inom industri och hantverk (— 0,3 %) samt 16 941 inom handel m. m. (+ 6,1 %); 12 091 ägnade sig åt jordbruk, fiske och skogsbruk (— 0,5 %), 10 432 åt husligt arbete (+ 0,5 %), 7 476 åt förvaltning, arbetsledning och fria yrken (+ 4,5 %), 7 382 åt samfärdsel (+ 4,3 %) samt 6 391 åt hälso- och sjukvård (+ 1,3 %).

Tab. 4. Den icke-nordiska turistfrekvensen under andra kvartalet 1953

Hemland	Inresta turister	Utresta turister	Av utresta turister tillbragta vistelsedagar	
			totalt	genomsnittligt
Belgien	810	851	5 439	6·4
Canada	720	586	9 269	15·8
England	7 903	5 612	55 897	10·0
Frankrike	2 620	2 184	19 869	9·1
Holland	2 861	2 204	24 513	11·1
Island	609	303	2 954	9·7
Italien	1 045	1 065	10 838	10·2
Schweiz	2 029	1 553	14 058	9·1
Spanien	220	220	3 412	15·5
Tyskland	10 409	8 987	185 067	20·6
USA	14 393	10 773	120 605	11·2
Österrike	508	511	7 810	15·3
Övriga samt statslösa	3 780	3 576	39 785	11·1
Samtliga	**47 907**	**38 425**	**499 516**	**13·0**

Av utlänningar företagna in- och utresor. I tab. 3 redovisas samtliga in- och utresor, som utlänningar av icke-nordiska nationaliteter företagit till och från Sverige under andra kvartalet 1953. Vid jämförelse med den icke-nordiska resefrekvensen under motsvarande kvartal 1952 visar årets siffror en icke obetydlig ökning (inresorna 12,5 % och utresorna 14,7 %).

Turiststatistik. Under andra kvartalet 1953 inreste i landet 47 907 turister från icke-nordiska länder. De under denna period utresta icke-nordiska turisterna tillbragte sammanlagt 499 516 vistelsedagar i landet (tab. 4).

G. M.

Byggnadsverksamheten i flertalet städer och köpingar under tredje kvartalet 1953

Preliminär översikt utarbetad av bostadsstyrelsen

I det följande lämnas vissa uppgifter dels om bostadsbyggandet i flertalet städer och köpingar, dels om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål i 7 av rikets största städer.

De nedan lämnade uppgifterna om bostadsbyggandet avser lägenheter i påbörjade, pågående och inflyttningsfärdiga nybyggnader.[1]

Uppgifterna om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål avser såväl nybyggda som till-, på- eller ombyggda hus, vilka fullbordats under redovisningsperioden.

Inflyttningsfärdiga lägenheter. I tab. 1 redovisas antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under åren 1944—1952 samt under de tre första kvartalen år 1953 i de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

I tab. 2 redovisas vissa uppgifter om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i städer med mer än 30 000 invånare, städer med 10 000—30 000 invånare,

Tab. 1. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i 53 städer[2] under tiden januari 1944—september 1953

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
Hela året	27 777	28 898	32 437	26 064	24 441	22 670	24 668	22 536	27 548	
1:a kvartalet	4 657	5 142	8 197	6 871	7 769	5 625	4 869	4 894	6 397	7 193
2:a »	4 435	6 338	7 243	4 694	5 151	4 194	4 548	5 386	5 994	6 068
3:e »	12 087	8 036	8 839	7 286	5 134	5 833	7 008	5 352	5 831	5 285
4:e »	6 598	9 382	8 158	7 213	6 387	7 018	8 243	6 904	9 326	
Januari	·	862	2 266	1 186	1 546	1 990	1 643	1 803	1 813	2 065
Februari	·	875	1 495	1 657	2 598	1 793	1 488	1 329	1 994	2 210
Mars	·	3 405	4 436	4 028	3 625	1 842	1 738	1 762	2 590	2 918
April	·	1 879	2 520	1 185	1 685	1 482	1 242	1 905	2 359	2 188
Maj	·	1 765	1 979	1 606	1 298	942	1 431	1 461	1 701	1 482
Juni	·	2 694	2 744	1 903	2 168	1 770	1 875	2 020	1 934	2 398
Juli	681	1 117	2 025	1 846	1 651	1 067	1 638	1 380	1 895	1 031
Augusti	492	1 616	2 151	1 618	1 424	1 554	1 941	2 010	1 520	1 381
September	10 914	5 303	4 663	3 822	2 059	3 212	3 429	1 962	2 416	2 873
Oktober	2 074	3 364	3 357	2 590	2 080	2 830	2 636	1 768	3 337	
November	1 428	2 728	2 257	2 330	1 947	1 686	2 689	2 770	3 083	
December	3 096	3 290	2 544	2 293	2 360	2 502	2 918	2 366	2 906	

[1] Se Soc. Medd. 1950: 6, sid. 431.

[2] De städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

Tab. 2. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i olika grupper av städer samt köpingar

	1952			1953	
	3 kv.	1—3 kv.	Hela året	3 kv.	1—3 kv.
Städer med mer än 30 000 inv. . . .	4 536	14 253	21 214	4 012	13 697
Städer med 10 000—30 000 inv. . . .	1 922	5 699	8 975	1 941	6 641
Flertalet städer med mindre än 10 000 inv.	471	1 535	2 468	991	2 148
Flertalet köpingar	635	1 819	3 138	529	2 709
Summa	**7 564**	**23 306**	**35 795**	**7 473**	**25 195**

flertalet städer med mindre än 10 000 invånare och flertalet köpingar. I tab. 3 lämnas samma uppgifter för varje enskild stad med mer än 30 000 invånare.

I de 53 städer, som ingår i de i tab. 1 redovisade uppgifterna, var antalet under tredje kvartalet 1953 inflyttningsfärdiga lägenheter 5 285, vilket är 13 % lägre än under andra kvartalet 1953 inflyttningsfärdiga och 9 % lägre än antalet under motsvarande kvartal år 1952 inflyttningsfärdiga. Utsträcks jämförelsen till att avse samtliga de av tab. 2 omfattade städerna och köpingarna, blir minskningen mindre. För samtliga dessa städer och köpingar tillhopa minskade antalet inflyttningsfärdiga lägenheter från 7 564 under tredje kvartalet 1952 till 7 473 under tredje kvartalet 1953 eller med 1 %.

Under de tre första kvartalen 1953 var antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i samtliga redovisade städer och köpingar 25 195, vilket i jämförelse med de tre första kvartalen 1952, då antalet inflyttningsfärdiga lägenheter var 23 306, innebär en ökning med 8 %.

Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter har under tredje kvartalet 1953 i förhållande till tredje kvartalet 1952 minskat starkt i Stockholm och Malmö men varit ungefär oförändrat i Göteborg. Under de tre första kvartalen till-

Tab. 3. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i städer med mer än 30 000 invånare

Städer	1952			1953		Städer	1952			1953	
	3 kv.	1—3 kv.	Hela året	3 kv.	1—3 kv.		3 kv.	1—3 kv.	Hela året	3 kv.	1—3 kv.
Stockholm .	1 728	5 196	7 466	1 225	3 889	Karlskrona .	35	86	175	104	155
Göteborg . .	861	3 206	4 137	851	2 320	Karlstad . .	47	215	308	140	256
Malmö . . .	342	1 195	1 863	234	1 681	Linköping .	161	375	657	44	216
Borås . . .	85	241	441	117	515	Lund . . .	61	246	385	152	355
Eskilstuna .	190	414	637	153	284	Norrköping .	48	234	511	49	442
Gävle . . .	19	216	362	66	420	Solna . . .	98	309	483	114	450
Halmstad .	74	221	350	101	275	Uppsala . .	190	478	814	302	694
Hälsingborg	141	275	481	153	370	Västerås . .	47	373	742	92	587
Jönköping .	105	319	456	46	383	Örebro . . .	242	440	594	64	222
Karlskoga .	62	214	352	5	183	Tillhopa	**4 536**	**14 253**	**21 214**	**4 012**	**13 697**

Tab. 4. Antalet lägenheter i påbörjade nybyggnader i 53 städer under tiden januari 1944—september 1953

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
Hela året	35 600	32 800	31 800	24 600	21 100	26 800	28 500	23 900	30 400	
1:a kvartalet . . .	8 000	6 000	8 500	7 200	5 300	5 800	5 600	4 200	6 300	7 300
2:a » . . .	9 000	9 000	8 400	7 500	4 200	3 300	5 600	3 900	6 000	7 700
3:e » . . .	7 000	8 900	5 800	4 800	2 900	7 300	8 000	7 200	7 500	9 200
4:e » . . .	11 600	8 900	9 100	5 100	8 700	10 400	9 300	8 600	10 600	

hopa minskade antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i Stockholm och Göteborg men ökade i Malmö. I dessa tre städer tillhopa har antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under de tre första kvartalen år 1953 minskat med 18 % i förhållande till samma tid föregående år.

Av de sexton städerna med 30 000—100 000 invånare ökade antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under de tre första kvartalen 1953 i tolv städer och minskade i fyra. Sammanlagt ökade bostadsproduktionen i dessa städer med 1 151 lägenheter eller 25 % under de tre första kvartalen 1953 (tab. 3).

Lägenheter i påbörjade och pågående nybyggnader (53 städer). För de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare, redovisas i tab. 4 antalet lägenheter i nybyggnader, som påbörjats under varje kvartal sedan år 1944 och i tab. 5 antalet lägenheter i hus, som var under byggnad vid ingången av varje kvartal under samma tid. Dessa uppgifter är osäkrare än uppgifterna om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter. De redovisade antalen har därför avrundats till jämna hundratal.

Antalet lägenheter i hus, vilkas uppförande påbörjats under tredje kvartalet 1953, uppgick till 9 200, vilket överstiger antalet under andra kvartalet påbörjade med 19 % och antalet under motsvarande kvartal år 1952 påbörjade med 23 %.

Under de tre första kvartalen 1953 igångsattes 24 200 lägenheter, vilket är mera än under någon motsvarande period under de år, för vilka uppgifter föreligger. Antalet lägenheter i hus under byggnad var vid ingången av fjärde kvartalet 37 300, vilket överstiger antalet lägenheter i vid ingången av fjärde kvartalet 1952 pågående företag med 7 000 eller 23 %.

Lokaler för andra än bostadsändamål. En sammanställning av uppgifter avseende sju städer om golvytan i lokaler för andra än bostadsändamål, vilka

Tab. 5. Antalet lägenheter i pågående nybyggnader i 53 städer vid ingången av varje kvartal under tiden 1 januari 1944—1 oktober 1953

	1944	1945	1946	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953
1:a kvartalet .	13 300	21 100	25 000	24 400	23 000	19 600	23 700	27 500	28 800	31 600
2:a » .	16 600	21 900	25 300	24 700	20 400	19 700	24 400	26 800	28 700	31 700
3:e » .	21 200	24 600	26 400	27 500	19 500	18 800	25 500	25 300	28 600	33 800
4:e » .	16 100	25 500	23 500	25 100	17 300	20 300	26 400	27 100	30 300	37 300

Tab. 6. Golvyta (m²) i fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer

Städer	1952			1953	
	3 kv.	1—3 kv.	Hela året	3 kv.	1—3 kv.
Stockholm	45 128	126 950	198 571	69 715	221 522
Göteborg	59 490	113 289	156 669	18 230	68 280
Malmö	6 918	33 162	47 043	12 450	47 107
Norrköping	1 413	32 134	34 128	2 753	14 363
Hälsingborg	2 284	15 095	21 668	8 377	18 018
Örebro	18 537	22 880	27 653	5 697	10 151
Borås	16 722	33 019	50 489	5 741	13 411
Tillhopa	**150 492**	**376 529**	**536 221**	**122 963**	**392 852**

fullbordats under tredje kvartalet resp. de tre första kvartalen åren 1952 och 1953 samt under hela år 1952, redovisas i tab. 6 och 7. Sammanställningarna bygger huvudsakligen på uppgifter, som lämnats av byggnadsnämnderna. I uppgifterna ingår ej byggnader, som uppförts eller ombyggts för statliga myndigheters räkning.

Under tredje kvartalet 1953 tillkom i de sju städer, som uppgifterna avser, lokaler för andra än bostadsändamål med en sammanlagd yta av ca 123 000 m². Motsvarande yta under tredje kvartalet 1952 uppgick till ca 150 500 m².

Tab. 7. Golvyta (m²) i under åe kvartalet 1953 fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer, fördelade efter byggnadsarbetets art samt lokalernas ändamål

Städer	I nybyggda hus	I till- o. påbyggda hus	I ombyggda hus	Butiker, kontor, lager m. m.	Verkstäder, fabriker m. m.	Övriga ändamål	Totalt
Stockholm	64 306	3 449	1 960	19 260	10 108	40 347	69 715
Göteborg	13 990	225	4 015	6 810	2 840	8 580	18 230
Malmö	8 304	2 956	1 190	2 428	574	9 448	12 450
Norrköping	2 375	303	75	1 034	55	1 664	2 753
Hälsingborg	8 040	309	28	4 062	1 107	3 208	8 377
Örebro	3 660	1 507	530	1 365	780	3 552	5 697
Borås	4 099	1 624	18	2 335	1 479	1 927	5 741
Tillhopa	**104 774**	**10 373**	**7 816**	**37 294**	**16 943**	**68 726**	**122 963**

G. Ö.

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex för oktober 1953

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex med år 1935 som bas har beräknats till 224,2 för oktober mot 224,0 för september. Uppgången beror på den generella hyreshöjningen den 1 oktober 1953, som motsvarar en ökning av totalindexen med 0,8 enheter.

Indextalen för de olika delposterna och vissa varugrupper samt de procentuella prisförändringarna redovisas här nedan (år 1935 = 100).

	Aug. 1953	Sept. 1953	Okt. 1953	Prisförändring i % aug.–sept.	Prisförändring i % sept.–okt.
Livsmedel	242·7	243·4	241·8	+ 0·3	— 0·7
Bostad	123·5	123·5	128·4	—	+ 4·0
Bränsle och lyse	241·8	239·7	238·6	— 0·9	— 0·5
Beklädnad	243·9	244·2	244·9	+ 0·1	+ 0·3
Kläder	249·5	250·2	251·0	+ 0·3	+ 0·3
Skor	220·4	218·8	218·6	— 0·7	— 0·1
Övriga varor och tjänster	241·6	240·9	240·9	— 0·3	—
Inventarier och husgeråd	218·0	216·9	217·1	— 0·5	+ 0·1
Generalindex[1]	**224·0**	**224·0**	**224·2**	—	+ 0·1

En närmare redogörelse för denna indexserie med vissa prisuppgifter för enskilda varuslag föreligger i en stencil, som kan erhållas genom Socialstyrelsen, Stockholm 2.

[1] Generalindextalen för tidigare år återfinns i Soc. Medd. 1951:5, sid. 378 och 1952:2, sid. 116.

E. O.

Sysselsättning och löner inom industrin i augusti 1953

Sysselsättningsförhållanden. Nedanstående sammanställningar rörande antalet arbetare i augusti 1953 jämfört med augusti 1952 är baserade på de uppgifter som varje månad lämnas av företagen till socialstyrelsens sysselsättningsstatistik. Beräkningarna avser endast de företag som lämnat uppgifter vid båda de tillfällen mellan vilka jämförelse görs. Till följd härav påverkas beräkningarna endast undantagsvis av de förändringar som betingas av tillkomsten av nya företag eller nedläggandet av företag.

Jämförelsen mellan augusti 1952 och augusti 1953 är baserad på uppgifter från ca 6 100 arbetsställen med ca 448 000 arbetare.

I tab. 1 kol. 2—4 anges hur antalet anställda arbetare förändrats inom olika industrigrupper från augusti 1952 till augusti 1953.

I genomsnitt för samtliga industrigrupper har antalet arbetare vid de i redovisningen ingående företagen minskat med 1,7 %. Antalet manliga arbetare minskade med 2,7 % och antalet kvinnliga ökade med 2,4 %.

Sysselsättningen har ökat inom textil- och beklädnadsindustrin, läder-, hår- och gummivaruindustrin, gruvindustrin samt träindustrin. Ökningen var störst inom läder-, hår- och gummivaruindustrin samt textil- och beklädnadsindustrin där arbetarantalet ökat med ca 10 resp. ca 8 %. Inom övriga huvudgrupper inom industrin har sysselsättningen minskat. Största nedgången redovisas inom metall- och verkstadsindustri, där det redovisade arbetarantalet var drygt 7 % lägre i augusti 1953 än i augusti 1952.

I tab. 2 redovisas hur antalet anställda arbetare förändrats inom företag av olika storlek fördelade på industrigrupper. Arbetarantalet har ökat inom företag med upp till 100 anställda arbetare medan arbetarantalet minskat inom övriga grupper.

Vid jämförelse mellan de i tab. 2 angivna indextalen och motsvarande indextal för undersökningen i maj 1953 (Soc. Medd. 1953: 9, sid. 569) bör observeras att majundersökningen påverkades av arbetskonflikten inom livsmedelsindustrin. För jämförelse anges nedan indextal för sysselsättningens förändring mellan maj 1952 och maj 1953 för samtliga industrigrupper exklusive livsmedelsindustri inom olika storleksgrupper.

	Företag som i maj 1952 sysselsatte nedanstående antal arbetare								
	1–10	11–25	26–50	51–100	101–200	201–500	501–1 000	1 000–	Samtliga grupper
Indextal (maj 1952 = 100) för sysselsättningen i maj 1953. Samtliga industrigrupper exkl. livsmedelsindustri	103·4	99·4	98·9	98·0	98·8	95·2	94·5	97·4	97·1

Omsättningen av arbetskraft mätt i det procentuella antalet arbetare, som under loppet av en vecka tagit anställning resp. slutat sin anställning,

Tab. 1. Sysselsättning och timförtjänst i augusti 1953 för arbetare inom industrin

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Anställda arbetare exkl. permitterade i augusti 1953[1]			*Genomsnittlig* timförtjänst i augusti 1953[2]		Genomsnittlig timförtjänst, kr, för vuxna män inom dyrortsgrupp				
	Indextal (augusti 1952 = 100)									
	båda könen	män	kvinnor	vuxna män	vuxna kvinnor	2	3	4	5	1–5
Gruvindustri	104·4	104·5	..	104·5	..	4·30	4·51	4·80	5·73	4·90
Malmgruvor	106·4	106·5	..	104·2	..	4·37	4·51	4·80	5·73	4·96
Kolgruvor	81·1	81·1	..	101·9	—	3·69	—	—	—	3·70
Metall- o. verkstadsind.	92·6	93·4	82·3	103·0	103·6	3·71	3·99	4·53	4·63	4·11
Järn-, stål- o. kopparverk	96·2	96·8	78·1	102·9	101·1	3·85	3·97	..	..	4·03
Järn- o. stålmanufaktur	91·2	92·2	82·5	102·4	103·7	3·72	3·88	4·23	5·15	3·92
Mekaniska verkstäder	91·1	91·5	83·1	103·3	104·0	3·64	4·12	4·44	4·76	4·16
Reparationsverkstäder	102·4	102·4	..	101·0	..	3·07	3·59	4·07	4·34	3·86
Skeppsvarv	101·9	101·9	—	103·1	..	3·74	3·95	4·74	..	4·37
Elektroteknisk industri	86·2	88·2	80·0	103·2	104·7	3·78	3·75	3·85	4·42	4·02
Annan metallindustri	88·8	89·0	88·0	102 5	101·5	3·52	3·90	3·91	4·53	3·96
Jord- och stenindustri	97·1	97·4	94·1	102·6	101·6	3·42	3·65	4·04	4·35	3·51
Torvindustri	80·3	86·6	..	104·6	..	3·25	..	—	—	3·24
Stenindustri	93·5	93·6	..	101·7	..	3·48	3·50	..	..	3·49
Kalk- och kritbruk	97·7	97·3	..	103·8	..	3·58	..	..	..	3·52
Cementfabriker	103·1	102·9	..	..	..	..	..	—	—	..
Cementvarufabriker	106·4	107·1	..	100·6	..	3·66	3·97	..	..	3·96
Tegelbruk	96·2	96·0	..	101·3	..	3·32	3·48	..	..	3·36
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	95·9	96·9	93·4	104·6	101·0	..	..	..	—	3·40
Glasindustri	98·3	97·1	107·3	102·3	107·0	3·57	..	..	..	3·39
Annan jord- o. stenindustri	100·3	100·0	..	100·1	..	..	4·07	..	..	3·80
Träindustri	101·5	101·9	90·2	102·6	103·0	3·33	3·50	3·66	3·79	3·46
Sågverk o. hyvlerier	105·3	105·7	87·7	101·4	..	3·34	3·49	3·64	3·73	3·49
Lådfabriker	96·4	96·4	..	100·5	..	..	..	..	—	3·22
Fanér- o. plywoodfabriker	89·1	92·2	..	104·1	..	..	..	..	—	3·65
Byggnadssnickerifabriker	104·1	103 8	..	105·1	..	3·34	3·47	3·67	..	3·40
Möbelfabriker	95·6	95·5	..	103·2	..	3·37	3·55	..	..	3·43
Svarveri- o. skidfabriker	94·2	94·5	..	100·1	..	3·24	3·31	..	..	3·34
Annan trävaruindustri	98·8	99·9	92·1	106·7	..	3·19	3·52	..	..	3·48
Massafabr. o. pappersbruk	98·7	98·0	107·6	102 9	102·5	3·57	3·78	3·94	..	3·72
Massafabriker	96·6	96·3	111·5	102·1	103·6	3·74	3·78	3 92	..	3·82
Pappersbruk o. pappfabr.	101·4	100·6	106·8	104·1	102·4	3·47	3·78	..	—	3·58
Pappersv.- o. grafisk ind.	99·1	100·4	94·7	102·5	103·3	3·49	4·10	4·27	4·64	4·33
Papp- o. pappersvaruind.	99·7	99·4	100·2	104·3	102·7	3·54	3·96	..	..	3·78
Grafisk industri	99·0	100·6	92·7	102·5	103·6	3·42	4·14	4·41	4·66	4·42
Livsmedelsindustri	100·8	99·2	104·2	103·9	103 8	3·25	3·46	3·71	3·90	3·54
Kvarnar	96·5	95·6	..	105·2	..	..	3·33	..	—	3·44
Bageriindustri	99·1	98·4	100·3	104·2	104·5	..	3·60	3·84	3·75	3·67
Sockerindustri	92·2	91·8	95·3	101·8	..	..	..	..	..	3·31
Choklad- o. konfektind.	111·9	108·2	113·9	101·5	102·7	..	3·27	3·40	4·44	3·68
Mejeriindustri	100·8	101·3	97·2	104·1	103·4	..	3·44	..	..	3·62
Slakterier o. charkuterier	101·1	100·5	103·5	103·2	102·8	3·27	3·51	..	3·82	3·53
Fiskkonservfabriker	91·3	89·1	92·9	103·6	104·9	..	3·16	..	..	3·19
Fruktkonservindustri	119·3	120·4	118·5	109·4	109·6	..	..	—	..	3·35
Margarinindustri	89·2	91·2	..	106·7	..	—	..	..	..	3·67
Annan livsmedelsindustri	96·9	101·0	86·7	104·5	104·9	..	3·22	..	..	3·37

[1] För grupper om mindre än 200 arbetare har indextal ej beräknats.

[2] Utom i ett par undantagsfall meddelas uppgifter rörande genomsnittlig timförtjänst endast, då antalet redovisade företag utgör minst 10 och antalet på en vecka utgjorda arbetstimmar minst 10 000. I uppgifterna ingår ej sjuklön, semesterlön och naturaförmåner.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSÄTTNING OCH TIMFÖRTJÄNST I AUGUSTI 1953 FÖR ARBETARE INOM INDUSTRIN

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Anställda arbetare exkl. permitterade i augusti 1953			Genomsnittlig timförtjänst i augusti 1953		Genomsnittlig timförtjänst, kr, för vuxna män inom dyrortsgrupp				
	Indextal (augusti 1952 = 100)									
	båda könen	män	kvinnor	vuxna män	vuxna kvinnor	2	3	4	5	1–5
Dryckesvaru- o. tobaksind.	99·3	100·7	95·6	101·3	100·0	3·06	3·03	3·43	3·79	3·29
Bryggerier o. läskedrycksf.	100·4	100·8	98·5	101·6	99·8	3·06	3·00	3·38	3·79	3·25
Tobaksfabriker	94·5	98·8	92·7	99·9	100·9	..	..	..	..	3·60
Textil- o. beklädnadsind. .	108·1	106·6	109·1	102·3	103·1	3·17	3·27	3·41	3·89	3·27
Ylleindustri	111·3	109·2	113·6	102·2	102·4	3·12	3·17	..	—	3·16
Bomullsindustri	101·7	103·2	99·9	101·8	103·3	3·20	3·17	..	—	3·19
Linne- o. juteindustri . .	105·2	104·6	105·7	103·5	100·6	..	..	..	—	3·10
Trikåfabriker	116·5	111·4	118·5	104·9	103·1	3·19	3·39	..	..	3·36
Sömnadsindustri	109·0	108·7	109·1	101·2	103·3	3·16	3·28	3·56	3·92	3·35
Hatt- o. mössfabriker . .	113·4	120·4	110·7	97·4	103·3	..	3·33	..	..	3·72
Annan hithörande industri	105·0	104·6	105·5	102·5	103·1	3·26	3·38	..	3·73	3·37
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	109·6	106·9	114·4	103·8	102·7	3·56	3·67	3·83	4·11	3·65
Garverier	108·9	109·4	..	106·1	..	..	3·68	—	—	3·59
Päls- o. skinnvarufabriker	102·5	102·0	103·0	103·6	103·5	..	3·68	..	..	3·80
Skoindustri	112·8	110·3	116·3	105·7	102·6	3·45	3·65	..	..	3·61
Andra lädervarufabriker .	97·1	98·1	95·6	100·6	102 6	..	3·38	..	..	3·58
Gummivarufabriker . . .	112·9	106·6	125·1	101·7	102·2	..	..	..	..	3·74
Annan hithörande industri	104·4	104·2	..	102·7	..	..	..	..	..	3·56
Kemisk-teknisk industri .	97·7	97·5	98·5	104·8	103·8	3·55	3·75	3·98	3·85	3·77
Färg-, olje- o. parfymfabr.	98·9	99·1	98·4	105·1	103·9	..	3·51	3·98	3·84	3·76
Sprängämnesfabriker . .	102·5	101·9	104·0	106·7	107·2	..	..	—	..	4·42
Tändsticksfabriker . . .	91·2	89·4	94·0	100·4	103·8	..	..	—	—	3·22
Annan kemisk-tekn. ind.	97·4	97·2	98·6	104·5	101·1	3·58	3·64	3·98	3·86	3·73
Samtl. industrigrupper	98·3	97·3	102·4	102 9	102·8	3·56	3·80	4·21	4·53	3·88

Tab. 2. Indextal (augusti 1952 = 100) för sysselsättningen i augusti 1953 inom företag av olika storlek (båda könen)

Industrigrupper	Företag, vilka i augusti 1952 sysselsatte								
	1—10 arb.	11—25 arb.	26—50 arb.	51—100 arb.	101—200 arb.	201—500 arb.	501—1 000 arb.	över 1 000 arb.	Samtliga grupper
Gruvindustri	..	..	96·8	106·0	100·0	105·5	—	..	104·4
Metall- o. verkstadsindustri .	99·4	93·2	92·8	90·1	89·8	90·5	91·6	95·0	92·6
Jord- och stenindustri . . .	95·5	101·1	97·3	95·6	97·1	97·7	102·2	..	97·1
Träindustri	110·8	102·4	99·8	100·0	102·2	100·8	..	—	101·5
Massafabriker o. pappersbruk	..	..	125·8	106·4	96·8	98·2	99·9	..	98·7
Pappersvaru- o. grafisk ind. .	103·6	102·3	100·8	96·4	96·4	96·2	..	..	99·1
Livsmedelsindustri	101·3	98·8	100·0	100·9	101·3	98·0	106·1	—	100·8
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	101·2	107·6	98·8	100·4	97·6	97·1	—	—	99·3
Textil- o. beklädnadsindustri	116·9	108·9	110·7	111·5	110·2	106·0	97·5	116·3	108·1
Läder-, hår- o. gummivaruind.	105·3	108·2	110·6	110·9	100·9	109·9	..	..	109·6
Kemisk-teknisk industri . .	95·2	97·7	99·8	99·1	97·4	95·1	100·5	..	97·7
Samtliga industrigrupper	103·7	100·3	100·0	100·0	98·4	97·4	96·4	97·5	98·3

redovisas i tab. 3. I procent av totalantalet anställda under redovisningsperioden i augusti utgjorde antalet nyanställda 0,7 % och antalet avgångna 0,8 %. Av de arbetare som under redovisningsperioden i augusti 1953 slutat sin anställning har 13 % redovisats som uppsagda av arbetsgivaren. Motsvarande antal vid de fyra närmast föregående redovisningstillfällena var: maj 1953 15 %, februari 1953 26 %, november 1952 23 % och augusti 1952 13 %.

Tab. 3. Antalet under en vecka avgångna resp. nyanställda arbetare i procent av totalantalet anställda

Industrigrupper	Avgångna arbetare (båda könen)					Nyanställda arbetare (båda könen)				
	aug. 1953	maj 1953	febr. 1953	nov. 1952	aug. 1952	aug. 1953	maj 1953	febr. 1953	nov. 1952	aug. 1952
Samtliga industrigrupper	0·8	0·6	0·5	0·5	0·8	0·7	0·6	0·5	0·5	0·7
Därav:										
Trikåfabriker	1·2	0·9	0·7	0·5	0·9	1·4	0·6	1·0	0·9	1·1
Järn-, stål- o. kopparverk	1·0	0·7	0·5	0·5	0·8	0·3	0·5	0·3	0·7	0·8
Sömnadsindustri	1·0	0·8	0·7	0·6	1·0	1·7	0·8	1·0	1·1	1·3
Skeppsvarv	0·9	0·6	0·6	0·4	1·1	0·7	0·7	0·6	0·6	1·0
Sågverk och hyvlerier	0·9	0·6	0·4	0·5	0·9	0·6	0·9	0·9	0·4	0·6
Ylleindustri	0·9	0·6	0·6	0·4	0·7	1·0	0·6	0·8	1·0	1·0
Bomullsindustri	0·8	0·6	0·3	0·4	0·6	0·8	0·6	0·5	0·4	0·4
Mekaniska verkstäder	0·7	0·4	0·4	0·4	0·8	0·5	0·3	0·2	0·3	0·7
Elektroteknisk industri	0·7	0·7	0·6	0·6	0·9	0·8	0·3	0·3	0·3	0·8
Järn- och stålmanufaktur	0·6	0·7	0·6	0·5	0·7	0·5	0·4	0·2	0·3	0·6

I tab. 4 redovisas förekomsten av deltidsarbete (inskränkning av arbetstiden som sammanhänger med arbetstagarens personliga förhållanden) samt korttidsarbete (inskränkning av arbetstiden på grund av driftförhållandena vid företaget) i augusti 1952 och augusti 1953. Antalet arbetare med förkortad arbetstid ökade i genomsnitt för samtliga industrigrupper från 1,0 % i augusti 1952 till 1,3 % i augusti 1953. Största ökningen av antalet arbetare med korttidsarbete redovisas inom metall- och verkstadsindustri. Minskat antal arbetare med korttidsarbete redovisas inom fler-

Tab. 4. Antal arbetare med deltidsarbete och korttidsarbete i % av samtliga arbetare

Industrigrupper	Augusti 1952		Augusti 1953	
	Deltid	Korttid	Deltid	Korttid
Gruvindustri	0·1	0·9	..	1·2
Metall- o. verkstadsindustri	0·5	0·3	0·3	2·3
Jord- o. stenindustri	1·0	2·3	1·7	0·6
Träindustri	0·3	1·3	0·2	0·9
Massafabriker och pappersbruk	0·6	2·5	0·4	0·1
Pappersvaru- och grafisk industri	0·4	..	0·4	0·1
Livsmedelsindustri	2·2	0·1	2·7	0·4
Dryckesvaru- o. tobaksindustri	0·8	1·8	0·9	2·0
Textil- o. beklädnadsindustri	5·0	2·3	4·8	0·5
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	2·6	0·9	2·7	0·2
Kemisk-teknisk industri	2·0	0·2	2·3	0·1
Samtliga industrigrupper	1·4	1·0	1·4	1·3

Tab. 5. Indextal (augusti 1952 = 100) för genomsnittlig timförtjänst i Stockholm i augusti 1953

Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för		Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för	
	vuxna män	vuxna kvinnor		vuxna män	vuxna kvinnor
Metall- o. verkstadsindustri .	103·8	103·4	Textil- o. beklädnadsindustri	100·1	104·7
Jord- o. stenindustri	97·0	..	Läder-, hår- o. gummivaruind.	104·6	..
Träindustri	102·0	..	Kemisk-teknisk industri . .	102·4	107·4
Pappersvaru- o. grafisk ind.	102·2	104·0	Samtliga industrigrupper	102·6	103·8
Livsmedelsindustri	102·2	103·2			

talet industrigrupper. Inom massafabriker och pappersbruk samt textil- och beklädnadsindustri minskade antalet arbetare med korttidsarbete från 2,5 till 0,1 % resp. 2,3 till 0,5 %.

Löneförhållanden. Beräkningarna angående löneförhållandena är baserade på uppgifter från ca 5 700 företag med ca 19,3 miljoner arbetstimmar under en sexdagarsperiod.

I tab. 1 kol. 5 och 6 redovisas den genomsnittliga timförtjänstens förändringar från augusti 1952 till augusti 1953. I kol. 7—11 anges timförtjänsten i augusti 1953 för vuxna män inom var och en av dyrortsgrupperna 2—5 samt medeltal för hela riket (dyrortsgrupperna 1—5). I genom-

Tab. 6. Indextal (februari 1947 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin (Vuxna män och kvinnor samt minderåriga)

	aug. 1950	nov. 1950	febr. 1951	maj 1951	aug. 1951	nov. 1951	febr. 1952	maj 1952	aug. 1952	nov. 1952	febr. 1953	maj 1953	aug. 1953
Gruvindustri[1] . .	132·8	139·7	151·6	159·8	156·4	165·9	187·8	191·6	188·7	196·1	196·9	200·2	195·4
Metall- o. verkstadsindustri . .	131·1	134·1	149·8	155·2	161·6	166·8	183·4	189·2	190·1	191·6	193·9	195·8	195·9
därav: verkstadsindustri m. m.[2]	130·2	132·9	148·8	153·5	159·8	164·6	181·6	187·2	187·9	189·2	191·7	192·5	193·8
Jord- o. stenind. .	139·2	139·2	—	165·8	169·1	171·8	192·2	196·5	197·5	196·9	196·1	202·4	203·2
Träindustri . . .	129·3	131·5	—	157·8	160·3	161·7	183·0	186·0	186·4	188·8	185·8	190·5	191·8
Massafabr. o. pappersbruk	130·8	134·3	—	173·5	173·8	175·9	198·8	201·1	197·9	199·1	199·1	204·7	202·0
Pappersv.-o. graf. ind.	125·9	126·5	—	151·5	152·4	153·5	170·2	175·1	174·7	174·0	174·7	178·9	178·0
Livsmedelsindustri	127·8	128·2	—	156·7	156·1	158·9	175·1	178·6	176·6	176·2	176·9	182·0	182·7
Dryckesvaru- o. tobaksindustri .	116·6	117·3	—	141·8	140·0	141·5	164·7	166·5	165·7	167·0	169·0	170·4	168·0
Textil- o. beklädnadsindustri . .	130·9	132·2	—	155·1	155·7	156·8	174·8	177·9	178·4	178·2	179·1	181·6	181·6
Läder-, hår- o. gummivaruindustri .	136·0	138·2	—	157·4	159·0	160·4	180·8	181·4	182·7	183·1	183·5	186·6	187·0
Kemisk-teknisk ind.	130·0	131·8	—	153·0	153·0	158·4	177·6	182·2	180·2	182·4	183·7	187·6	188·9
Samtl. ind.-grupper	130·9	133·4	—	157·4	160·5	164·5	183·9	188·4	188·0	189·1	190·0	192·7	192·3

[1] För gruvindustri samt metall- och verkstadsindustri tillsammans är indextalet (febr. 1947 = 100) för augusti 1953 196·4. För maj 1953 är indextalet 196·2.

[2] Häri ingår grupperna järn- och stålmanufaktur, mekaniska verkstäder, reparationsverkstäder, skeppsvarv, elektroteknisk industri och annan metallindustri.

Tab. 7. Indextal (maj 1953 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin i augusti 1953

	Samtliga arb.[1]	Vuxna män	Vuxna kv.		Samtliga arb.[1]	Vuxna män	Vuxna kv.
Gruvindustri	97·6	98·6	·	Träindustri	100·4	101·0	101·4
Metall- o. verkstadsindustri	100·3	100·5	101·4	Massafabr. o. pappersbruk .	98·7	98·9	100·3
därav: verkstadsind. m. m.	100·7	101·0	101·6	Pappersvaru- o. grafisk ind.	99·5	99·7	102·3
järn- o. stålmanufaktur	99·4	99·7	102·2	Livsmedelsindustri	100·4	101·0	101·7
mekaniska verkstäder .	101·4	101·6	102·5	Dryckesvaru- o. tobaksind.	98·6	98·3	100·1
reparationsverkstäder .	98·9	99·5	..	Textil- o. beklädnadsind. .	100·0	99·7	101·0
skeppsvarv	99·1	99·2	..	Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·2	100·6	100·9
elektroteknisk industri	101·7	102·3	101·0	Kemisk-teknisk industri . .	100·7	100·9	100·6
annan metallindustri .	100·4	100·5	100·8	Samtliga industrigrupper	**99·8**	**100·1**	**101·1**
Jord- o. stenindustri . . .	100·4	100·7	99·4				

snitt för hela riket steg timförtjänsten mellan augusti 1952 och augusti 1953 för vuxna män med 2,9 % och för vuxna kvinnor med 2,8 %.

I tab. 5 redovisas timförtjänstens förändring inom olika industrigrupper i Stockholm samt i tab. 6 och 7 förändringen i genomsnitt för hela riket inom olika industrigrupper från februari 1947 resp. maj 1953.

I samband med vissa tidigare genomförda ändringar av industrigruppsindelningen uppdelades gruppen malmbrytning och metallindustri i två grupper nämligen 1) gruvindustri och 2) metall- och verkstadsindustri.[2] För den förutvarande gruppen malmbrytning och metallindustri kommer dock under en övergångstid indextal för genomsnittlig timförtjänst för män, kvinnor och minderåriga tillsammans med februari 1947 lika med 100 att beräknas. För augusti 1953 är indextalet för denna grupp 196,4. Motsvarande indextal för maj 1953 var 196,2.

[1] *Inkl. minderåriga.*

[2] Beträffande ändringar, som genomförts i industrigruppsindelningen fr. o. m. undersökningen i februari 1953, hänvisas till Soc. Medd. 1953: 6, sid. 347.

A. N-t

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsatta arbetare i slutet av oktober 1953 i jämförelse med slutet av september 1953 (inom företag med uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i oktober 1953 redovisade arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (sept. 1953 = 100)[1]				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Gruvindustri	61	10 187	152	10 339	99·8	..	99·8	102·6	—	6·2
Malmgruvor	50	9 557	151	9 708	99·7	..	99·7	102·5	—	6·3
Kolgruvor	11	630	1	631	101·0	..	101·0	102·8	—	6·0
Metall- o. verkstadsind.	2 075	173 902	13 150	187 052	100·5	101·0	100·5	102·1	0·5	5·6
Järn-, stål- o. kopparverk	52	23 489	679	24 168	99·8	99·4	99·8	101·7	0·1	6·0
Järn- o. stålmanufaktur	403	20 262	2 106	22 368	100·5	102·4	100·7	101·8	0·6	5·1
Mekaniska verkstäder	812	80 875	3 349	84 224	100·7	99 6	100·6	102·3	0·8	5·4
Reparationsverkstäder	307	7 242	22	7 264	99·4	..	99 5	101·1	0·0	5·2
Skeppsvarv	66	11 882	—	11 882	100·3	—	100·3	103·0	0·3	7·5
Elektroteknisk industri	170	20 893	5 124	26 017	100·4	101·3	100·6	101·8	0·4	5·6
Annan metallindustri	265	9 259	1 870	11 129	101·6	101·6	101·6	102·7	0·6	5·1
Jord- och stenindustri	572	23 621	2 180	25 801	98·6	101·1	98·8	100·3	0·4	4·3
Torvindustri	46	554	9	563	90·4	..	90·4	91·7	0·9	7·2
Stenindustri	114	3 437	11	3 448	100·5	..	100·5	101·2	—	3·4
Kalk- o. kritbruk	34	1 509	21	1 530	99·6	..	99·5	100·6	—	4·8
Cementfabriker	7	1 902	34	1 936	102·2	..	102·1	104·5	—	4·4
Cementvarufabriker	94	2 816	44	2 860	101·1	..	101·1	103·7	0·1	4·3
Tegelbruk	154	5 197	89	5 286	93·8	..	93·7	95·2	0·6	4·8
Porslins-, kakel- o. lergodsf.	24	3 114	1 315	4 429	99·6	103·8	100·8	102·3	—	4·1
Glasindustri	67	4 398	643	5 041	100·8	98·9	100·1	101·1	1·0	3·7
Annan jord- o. stenindustri	32	694	14	708	97·2	..	97·1	98·4	1·4	5·6
Träindustri	1 122	35 012	1 067	36 079	99·0	98·9	99·0	100·6	0·9	3·8
Sågverk o. hyvlerier	424	16 531	273	16 804	97·8	91·6	97·7	99·5	1·3	3·7
Lådfabriker	26	628	30	658	98·4	..	98·7	99·8	1·1	3·5
Fanér- o. plywoodfabriker	14	1 259	97	1 356	99·1	..	100·4	100·5	0·4	5·0
Byggnadssnickerifabriker	183	6 090	93	6 183	100·5	..	100·5	100·7	0·1	5·2
Möbelfabriker	298	6 498	213	6 711	100·7	98·6	100·6	102·8	0·4	2·8
Svarveri- o. skidfabriker	90	2 378	130	2 508	99·9	..	99 9	102·5	1·3	3·1
Annan trävaruindustri	87	1 628	231	1 859	99·1	99·6	99·2	100·6	1·0	3·6
Massafabr. o. pappersbruk	124	31 274	2 531	33 805	100·7	98·5	100·5	102·8	0·8	6·0
Massafabriker	66	16 185	360	16 545	100·1	96·3	100·0	102·2	0·1	6·2
Pappersbruk o. pappfabr.	58	15 089	2 171	17 260	101·3	98·9	101·0	102·4	0·4	5·8
Pappersv. o. grafisk ind.	532	18 997	4 988	21 985	100·8	102·1	101·1	102·9	0·0	5·1
Papp- o. pappersvaruind.	99	1 915	1 381	3 296	104·4	105·5	104·9	106·1	—	3·1
Grafisk industri	433	15 082	3 607	18 689	100·4	100·8	100·5	102 8	0·1	5·5
Livsmedelsindustri	724	22 397	10 370	32 767	105·4	101·7	104·2	106·1	0 8	5 9
Kvarnar	38	1 109	161	1 270	96·3	..	95·5	94·8	0·2	6·8
Bageriindustri	225	4 421	2 314	6 735	97·6	94·3	96·4	98·6	1·1	5·8
Sockerindustri	20	3 763	431	4 194	159·1	131·4	155·7	158·7	—	3·2
Choklad- o. konfektind.	49	1 356	3 080	4 436	100·5	104·5	103·2	103·7	—	6·0
Mejeriindustri	84	3 165	407	3 572	97·1	100·2	97·5	101·5	0·1	7·9
Slakterier o. charkuterier	175	6 126	1 396	7 522	100·0	101·0	100·2	102·3	0·1	7·1
Fiskkonservfabriker	43	704	1 210	1 914	102·5	108·2	106·0	105·1	—	6·1
Fruktkonservindustri	24	581	969	1 550	90·9	96·4	94·3	95·3	0·4	4·2
Margarinindustri	9	346	96	442	99·1	..	99·8	101·2	—	7·7
Annan livsmedelsindustri	57	826	306	1 132	102·9	107·4	104·0	106·6	0·7	2 8

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSATTA ARBETARE I SLUTET AV OKTOBER 1953

Näringsgrenar	Antal redovisade företag	Antal i oktober 1953 redovisade arbetare (exkl. permitterade)			Indextal (sept. 1953 = 100)				Antal arbetare i %, som var frånvarande på grund av	
					Anställda arbetare (exkl. permitterade)			I arbete varande arb.		
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		arbetsbrist	andra orsaker
Dryckesvaru- o. tobaksind.	164	5 170	1 866	7 036	98·4	98·1	98·3	100·7	0·2	7·6
Bryggerier o. läskedrycksf.	156	4 733	854	5 587	98·3	97·6	98·2	100·7	0·2	7·2
Tobaksfabriker	8	437	1 012	1 449	99·2	98·4	98·7	100·5	—	9·4
Textil- o. beklädnadsind. .	935	29 952	49 408	79 360	100·6	100·9	100·8	101·1	0·3	4·9
Ylleindustri	75	5 441	5 172	10 613	99·7	101·7	100·7	101·0	0·2	5·6
Bomullsindustri	64	8 730	7 297	16 027	100·3	101·4	100·8	101·4	0·1	5·1
Linne- o. juteindustri . .	11	1 416	1 482	2 898	100·3	101·2	100·7	101·6	—	8·0
Trikåfabriker	142	2 189	6 682	8 871	102·6	102·1	102·2	102·4	0·5	4·7
Sömnadsindustri	432	6 166	23 187	29 353	101·4	100·1	100·4	100·2	0·4	4·6
Hatt- o. mössfabriker . .	41	450	1 436	1 886	100·0	102·4	101·8	101·9	0·1	4·4
Annan hithörande industri	170	5 560	4 152	9 712	100·2	101·3	100·7	101·7	0·0	4·3
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	349	12 300	6 435	18 735	102·0	102·3	102·1	103·1	0·1	4·4
Garverier	29	2 171	194	2 365	102·1	..	102·4	102·9	—	7·4
Päls- o. skinnvarufabr. .	80	1 009	1 217	2 226	102·0	102·6	102·3	103·6	0·1	3·6
Skoindustri	129	3 769	2 742	6 511	101·6	101·8	101·7	102·8	0·2	3·5
Andra lädervarufabriker .	54	976	637	1 613	102·3	101·9	102·2	103·5	0·2	3·7
Gummivarufabriker . . .	15	3 574	1 415	4 989	102·4	101·3	102·1	103·0	—	4·6
Annan hithörande industri	42	801	230	1 031	101·1	112·2	103·4	104·1	0·2	4·7
Kemisk-teknisk industri .	286	13 802	3 835	17 637	100·6	101·9	100·9	102·7	0·1	6·1
Färg-, olje- o. parfymfabr.	100	3 703	1 189	4 892	101·2	104·9	102·1	103·9	—	5·8
Sprängämnesfabriker . .	6	1 367	616	1 983	99·8	100·5	100·0	100·7	—	7·0
Tändsticksfabriker . . .	7	989	684	1 673	99·1	99·4	99·2	99·9	—	7·4
Annan kemisk-tekn. ind. .	173	7 743	1 346	9 089	100·6	101·3	100·7	103·0	0·3	5·8
Samtl. industrigrupper	**6 944**	**374 614**	**95 982**	**470 596**	**100·5**	**101·1**	**100·6**	**102·1**	**0·4**	**5·3**
Statl. verk o. byggnadsarb.	232	49 912	1 716	51 628	99·5	100·8	99·5	101·7	0·0	7·1
Mek. o. elektr. verkstäder	90	13 305	519	13 824	99·5	100·8	99·6	101·7	—	7·6
Skeppsvarv	3	3 263	31	3 294	100·3	..	100·3	101·2	—	8·4
Beklädn. verkst., förråd o. d.	54	797	490	1 287	100·5	102·7	101·8	102·2	—	5·4
Sprängämnesfabriker . .	3	687	418	1 105	98·1	100·2	98·9	101·1	—	4·3
Byggnads- o. anläggn.-arb.	82	31 860	258	32 118	99·4	98·1	99·4	101·7	0·0	6·9

Tab. 2. Förändringen i antalet anställda industriarbetare oktober 1952—oktober 1953
Indextal (uträknade enligt kedjemetod)

Industrigrupper	1952			1953								
	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juli	aug.	sept.	okt.
Gruvindustri	100·0	101·0	101·3	101·7	101·5	101·9	101·9	101·5	102·3	102·2	101·5	101·3
Metall- o. verkstadsindustri .	100·0	99·3	98·3	97·2	96·5	95·6	94·8	94·0	93·4	93·0	93·3	93·8
Jord- o. stenindustri	100·0	98·6	96·6	93·6	94·2	95·3	97·5	100·2	100·6	99·7	98·4	97·2
Träindustri	100·0	99·0	96·8	95·9	97·6	99·6	101·8	103·8	102·1	100·5	100·2	99·2
Massafabr. o. pappersbruk . .	100·0	100·7	100·3	101·0	100·4	100·4	100·5	100·2	101·0	101·3	101·6	102·1
Pappersv.- o. grafisk industri .	100·0	101·1	100·5	98·7	98·6	99·1	98·0	97·2	98·7	100·5	101·1	102·2
Livsmedelsindustri	100·0	99·5	91·0	87·8	88·0	88·2	87·3	51·5	91·1	90·7	92·4	96·3
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	100·0	99·5	103·9	98·9	97·5	100·9	101·7	106·0	112·6	106·5	101·2	99·5
Textil- o. beklädnadsind. . .	100·0	101·8	101·5	101·3	103·0	103·7	103·7	102·7	100·6	102·9	104·4	105·2
Läder-, hår- o. gummivaruind.	100·0	102·1	102·0	102·4	103·5	104·1	104·6	104·3	102·7	104·2	106·6	108·8
Kemisk-teknisk industri . .	100·0	99·1	97·9	97·4	97·9	98·6	98·3	96·6	98·5	97·5	98·7	99·6
Samtliga industrigrupper	**100·0**	**100·0**	**98·7**	**97·7**	**97·8**	**97·9**	**97·8**	**95·1**	**97·7**	**97·7**	**98·2**	**98·8**

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under oktober 1953

	Hela verksamheten					Kvinnliga avdelningen			
	Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser		Arbetssök. personer	Ansökningar om arbete	Lediga platser	Tillsatta platser
				Totalt	därav 1-dagsplats				
Summa okt. 1950 . . .	125 203	167 671	186 065	123 842	—	—	61 196	72 074	44 859
» » 1951 . . .	124 471	159 245	168 999	113 320	—	49 193	63 762	63 907	43 351
» » 1952 . . .	135 135	165 490	184 987	105 287	—	50 756	64 733	58 938	42 635
» sept. 1953 . . .	131 399	161 093	136 712	102 047	32 218	52 240	65 968	62 735	43 097
» **okt. 1953** . . .	125 194	151 476	116 176	87 761	29 170	47 243	58 563	50 951	34 888
Därav									
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	5 794	6 672	5 986	5 036	668	251	298	552	533
Skogsbruk	3 840	4 006	3 034	1 791	5	4	4	2	2
Malmbrytn. o. metallind. .	9 607	10 488	6 978	3 471	24	685	755	558	358
Trä-, graf. o. pappersind. .	3 158	3 408	2 199	1 382	13	321	334	349	237
Byggnadsverksamhet . . .	14 907	16 219	12 112	10 249	102	13	13	8	8
Övriga industrigrupper . .	8 436	9 093	7 287	4 188	59	4 318	4 624	3 875	1 784
Samfärdsel o. handel . .	28 181	32 433	27 909	23 529	10 139	9 128	11 816	10 164	7 151
Förvaltning o. fria yrken .	14 856	16 548	8 868	6 079	2 277	6 676	7 140	3 882	2 636
Sjukvård o. husligt arbete	14 398	21 809	25 989	16 755	7 629	14 190	21 089	25 797	16 679
Därav under 18 år . . .	22 810	23 693	16 985	14 824	5 402	11 926	12 349	8 846	7 488

Tab. 4. Av arbetslöshetsnämnderna rapporterade hjälpsökande arbetslösa

Månad	Hela antalet hjälpsökande			Hjälpform	Antalet hjälpta hjälpsökande 31/10 1953		
	i riket	därav i Sthlm, Gbg o. Malmö	därav utlåningar		i riket	därav i Sthlm, Gbg o. Malmö	därav utlåningar
Oktober 1952 . .	1 576	821	313	**Hela antalet hjälpta**	2 051	923	321
November » . .	2 476	1 238	316	Statligt beredskapsarbete	558	—	—
December » . .	3 347	1 538	329	i arbetsmarknadsstyrelsens regi .	481	—	—
Januari 1953 . .	5 325	2 127	357	i annan myndighets regi	77	—	—
Februari » . .	5 761	2 011	364	Statskommunalt beredskapsarbete .	173	73	—
Mars » . .	5 629	2 087	363	Arkivarbete och musikerhjälp . . .	808	528	302
April » . .	4 508	1 770	353	Komm. arbete utan statsbidrag . .	129	3	—
Maj » . .	3 152	1 467	339	Dagunderstöd	352	298	17
Juni » . .	2 392	1 042	334	Kommunalt understöd	17	7	1
Juli » . .	1 990	866	325	Utbildningshjälp	14	14	1
Augusti » . .	1 997	851	320				
September » . .	2 247	926	322				
Oktober » . .	2 879	1 058	322				

Tab. 5. Arbetslösheten inom vissa erkända arbetslöshetskassor under 2-månadersperioden juli—augusti 1953 och 1952

Arbetslöshetskassor (1 000-tal medl. vid slutet av aug. 1953 inom parentes)	Arbetslöshetsprocent juli—aug. 1953	1952	Arbetslöshetskassor (1 000-tal medl. vid slutet av aug. 1953 inom parentes)	Arbetslöshetsprocent juli—aug. 1953	1952
Lantarbetarnas (38)	3·6	3·6	Byggnadsarbetarnas (119)	3·6	4·0
Skogs- o. flottningsarb. [1](24)	[1]4·4	3·5	Elektrikernas (19)	0·8	0·7
Gjuteriarbetarnas (11)	3·4	1·8	Murarnas (14)	4·7	6·0
Gruvindustriarbetarnas (11)	2·1	1·8	Målarnas (18)	2·0	2·3
Metallindustriarbetarnas (223)	2·0	1·3	Vägarbetarnas (18)	4·5	2·5
Stenindustriarbetarnas (5)	2·6	2·4	Järnvägsmännens (20)	0·4	0·3
Kem.-tekn. industriarb. (14)	1·4	1·6	Sjöfolkets (19)	7·1	5·4
Fabriksarbetarnas (60)	2·9	2·9	Transportarbetarnas (37)	2·2	2·3
Träindustriarbetarnas (57)	2·4	2·6	Handelsanställdas (73)	—	1·6
Bokbinderiarbetarnas (11)	0·6	0·7	Handelstjänstemännens (18)	1·1	0·4
Typografernas (15)	0·6	0·3	Arbetsledarnas (30)	0·1	0·1
Beklädnadsarbetarnas (39)	3·9	5·5	Hotell- o. rest.-tj.-m. (3)	0·5	0·1
Bryggeriarbetarnas (7)	0·8	0·7	Industritjänstemännens (74)	0·9	0·5
Livsmedelsarbetarnas (39)	1·9	2·0	Frisörernas (4)	0·2	0·3
Sadelmakarnas (5)	6·7	7·4	Hotell-, kafé- o. rest.-anst. (25)	3·3	1·6
Sko- o. läderarbetarnas (11)	2·2	3·7	Musikernas (5)	12·6	10·0
Textilarbetarnas (44)	4·7	6·0	**Samtliga kassor** ([1]1 135)	[1]2·4	2·4
Försvarsverkens civ.-pers. (21)	2·5	0·7			
Bleck- o. plåtslagarnas (3)	0·7	1·0			

[1] Preliminära uppgifter.

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board of Sweden

1953, no 12

CONTENTS

Page

Some reflections on the transfer of German children to Sweden. By *Britta Sjögren* 717
On the value of Civil Servants' social benefits. By *Per Holmberg* 721
A method of calculating the value of pensions. A rejoinder. By *Arne Aldestam* and *Sven Wallin* 725
The health insurance reform. By *Rolf Broberg* 727
The economic circumstances of those applying for maternity aid. By *Thore Grönqvist* 734
Social issues in the Spring Session of the Riksdag of 1953 744
The present trend of prices of certain branded goods 753
Short notices:
Proposals for a new inquiry into the costs of living 760
A Scandinavian course on criminology 761
The period of appeal in administrative cases 762

Periodical Surveys

Aliens in Sweden during the second quarter of 1953 763
Building operations in most of the towns and urban districts in the third quarter of 1953 767
The Social Welfare Board's general consumer price index for October 1953 . 771
Employment and wages in industry in August 1953 772
Employment and unemployment 778
Literary survey 785
Book notices 791

Index of articles in the 1953 edition 793
Index of authors in the 1953 edition 797
Book notices in 1953 798

The Issue in Brief

Some reflections on the transfer of German children to Sweden. In recent years German children have been tranferred to Sweden in increasing numbers for a brief or lengthy visit. In this article Britta Sjögren, child care assistant, deals with the problems that arise in connection herewith, whether it is a question of a few months' recreational visit or of making arrangements for foster children and adoption. Page 717.

On the value of Civil Servants' social benefits. Under this title Per Holmberg, principal clerk, makes a critical examination of one method of calculating the value of the pension benefit that has previously been described in this periodical (Soc. Medd. 1953: 10, p. 592) by Arne Aldestam, chief actuary, and Sven Wallin, divisional secretary, who have also been afforded an opportunity of replying to the criticism. Page 721.

The health insurance reform, which is to take effect on the 1st January 1955, is here analysed by Rolf Broberg, assistant secretary in a Government Department. After giving a short history of the health insurance system he outlines the main features of the new health insurance scheme and the effects of the reform in certain respects, e. g. public assistance, child care, the co-ordination between health insurance and workmen's compensation insurance. Page 727.

The economic circumstances of those applying for maternity aid. The report on maternity insurance etc. which the Social Insurance Committee has recently issued contains an appendix giving an account of the Social Welfare Board's statistical inquiry into maternity aid in February 1953. This inquiry is reported on here by Thore Grönqvist, actuary, who devotes most of his article to describing the economic circumstances of those applying for maternity aid. Page 734.

Social issues in the Spring Session of the Riksdag, 1953. Among the questions dealt with in the article are: the amended regulations governing State loans and grants for housing purposes, the

raising of the national pension level, national health insurance (cf. special article in this number), the size of State grants for building homes for the aged, and increasing the maximum amount granted as a State loan for setting up a home. It appears from a summary of the State expenditure for social purposes in 1953—1954 that the estimated expenditures of the Ministry for Social Affairs show a 19 % increase and those of the Ministry of the Interior and of Health a rise of 14 % as compared with 1952—1953. Page 744.

The present trend of prices of certain branded goods. In this article a special collection of prices of branded goods is accounted for, inter alia, coffee, cocoa, soap and washing powder, relating to the period August—October 1953. The goods examined were formerly subject to gross-price fixing, which has now been abolished. It appears from the investigation that, apart from a reduction in the price of coffee, a step which became immediately popular, it was only by degrees that the shops adjusted themselves to the new price level. This applies to the transition both to higher prices and to lower prices. Page 753.

Proposals for a new inquiry into the costs of living have been presented by the Social Welfare Board. It is planned to be held at the beginning of 1955 and to be carried out according to the interview method. Page 760.

Building operations during the third quarter of 1953. The number of units in houses under construction in the towns investigated was 23 % greater at the beginning of the last quarter of 1953 than at the corresponding date in 1952. In these localities the number of housing units ready for occupation was 9 % lower during the third quarter of 1953 than in the corresponding period of 1952. Page 767.

The Social Welfare Board's general consumer price index rose from 224.0 in September to 224.2 in October 1953. The increase is due primarily to the general increase in rents as from the 1st October 1953, which raised the housing index number by 4 %. Page 771.

Employment and wages in industry in August 1953. On an average for all the industrial firms investigated, the number of workers declined by 1.7 % between August 1952 and August 1953. As to wages, the average hourly earnings of adult men rose by 2.9 % and those of adult women by 2.8 % between August 1952 and August 1953. Page 772.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1953, no 12

INDEX

Page

Quelques réflexions sur l'envoi d'enfants allemands en Suède. Par *Britta Sjögren* 717
Sur la valeur des prestations sociales des fonctionnaires de l'Etat. Par *Per Holmberg* 721
Une méthode de calculer la valeur de la retraite des fonctionnaires de l'Etat. Une réplique. Par *Arne Aldestam* et *Sven Wallin* 725
La réforme de l'assurance-maladie. Par *Rolf Broberg* 727
Situation économique des mères demandant un secours de maternité. Par *Thore Grönqvist* 734
Questions sociales traitées durant la session de printemps du Riksdag de 1953 744
Le mouvement actuel des prix de certains produits portant marque de fabrique 753
Courtes notices:
Projet de nouvelle enquête sur le coût de la vie 760
Cours scandinave de criminologie 761
Délai d'appel dans les affaires administratives 762

Aperçus périodiques

Etrangers en Suède pendant le deuxième trimestre 1953 763
Activité du bâtiment dans la plupart des villes et agglomérations urbaines pendant le troisième trimestre 1953 767
L'indice général des prix de consommation de la D.G.P.S pour octobre 1953 771

Page
Emploi et salaires dans l'industrie en août 1953 772
Emploi et chômage 778
Bibliographie 785
Comptes rendus de livres 791

Table des matières pour l'année 1953 793
Liste des auteurs pour l'année 1953 797
Comptes rendus de livres pendant l'année 1953 798

Résumé

Quelques réflexions sur l'envoi d'enfants allemands en Suède. Il est arrivé de plus en plus fréquemment au cours des dernières années que des enfants allemands ont été envoyés en Suède pour y faire un séjour plus ou moins long. L'assistante de la Protection de l'Enfance, Britta Sjögren, traite dans cet article les problèmes qui se posent dans de tels cas, soit qu'il s'agisse d'un séjour récréatif de quelques mois, soit du placement des enfants chez des parents nourriciers, soit d'adoption. P. 717.

Sur la valeur des prestations sociales des fonctionnaires de l'Etat. Sous ce titre, M. Per Holmberg fait l'examen critique d'une méthode de calcul relative à la valeur des avantages fournis par la retraite, méthode qui a été précédemment présentée dans ce Bulletin (Soc. Medd. 1953: 10, p. 592) par MM. Arne Aldestam et Sven Wallin, à qui a été aussi donnée l'occasion de répondre à cette critique. P. 721.

La réforme de l'assurance-maladie qui entrera en application le 1er janvier 1955 est analysée dans l'article par M. Rolf Broberg. Après un bref historique de l'assurance-maladie sont exposés les traits principaux de la nouvelle assurance et les effets de la réforme à certains égards, par exemple, sur l'Assistance publique, la Protection de l'Enfance, la coordination de l'assurance-maladie et de l'assurance contre les accidents du travail. P. 727.

Situation économique des mères demandant un secours de maternité. Le rapport sur l'assurance-maternité, etc., que le Comité d'étude sur l'assurance sociale a récemment remis, contient en appendice un exposé sur l'enquête statistique de la D. G. P. S. relative à l'aide aux mères en février 1953. M. Thore Grönqvist, qui rend compte de cette enquête dans son article, décrit principalement la situation économique des mères demandant un secours. P. 734.

Questions sociales traitées durant la session de printemps du Riksdag de 1953. Parmi les questions mentionnées dans l'article citons les dispositions modifiées des prêts et des subventions de l'Etat à la construction d'habitations, le relèvement des pensions nationales de vieillesse, l'assurance générale contre la maladie (cf. l'article spécial dans ce Bulletin), la grandeur des subventions de l'Etat pour la construction d'asiles de vieillards et le relèvement du montant maximum des prêts de l'Etat d'établissement aux nouveaux époux. D'un calcul des dépenses de l'Etat pour les œuvres sociales pendant l'année budgétaire 1953—1954, il ressort que les dépenses prévues du ministère des Affaires sociales sont de 19 % et celles du ministère de l'Intérieur de 14 % supérieures à celles de l'année 1952—1953. P. 744.

Le mouvement actuel des prix de certains produits portant marque de fabrique. L'article rend compte d'une collecte spéciale des prix de produits portant marque de fabrique, parmi lesquels le café, le cacao, le savon et les poudres détersives, se rapportant à la période août-octobre 1953. La fixation d'un prix brut pour ces produits, imposée précédemment, a maintenant été supprimée. Il ressort de l'enquête, à part une baisse de prix du café qui s'est produite immédiatement, que les magasins commencent peu à peu à s'adapter aussi bien aux hausses comme aux baisses de prix. P. 753.

Un projet de nouvelle enquête sur le coût de la vie a été soumis par la D. G. P. S. L'enquête serait entreprise au début de 1955 et utiliserait la méthode des interviews. P. 760.

L'activité du bâtiment pendant le troisième trimestre 1953. Le nombre des maisons en construction dans les villes sur lesquelles a porté l'enquête était de 23 % plus élevé au commencement du quatrième trimestre 1953 qu'à l'époque correspondante de 1952. Dans ces localités, le nombre des logements prêts à être occupés avait été de 9 % inférieur pendant le troisième trimestre à celui de l'époque correspondante de 1952. P. 767.

L'indice général des prix de consommation de la Direction générale de la Prévoyance sociale est passé de 224,0 en septembre à 224,2 en octobre 1953. Cette augmentation est imputable en premier lieu à la hausse générale des loyers au 1er octobre 1953 qui a fait monter l'indice de l'habitation de 4 %. P. 771.

Emploi et salaires dans l'industrie en août 1953. En moyenne et pour l'ensemble des entreprises industrielles sur lesquelles a porté l'enquête, le nombre des ouvriers avait diminué de 1,7 % d'août 1952 à août 1953. En ce qui concerne les salaires, le gain horaire moyen des hommes adultes avait augmenté de 2,9 % et celui des femmes adultes de 2,8 % entre août 1952 et août 1953. P. 772.

Litteraturöversikt

(11 oktober—10 november 1953)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl. 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

FUSS, H. Les conventions et recommendations de l'O. I. T. [Organisation Internationale du Travail]. Revue du travail 1953, nr 9.

HAHN, L. A. Über Wirtschaftsprognosen. (Föredrag.) Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik 1953, nr 5.

HEPPLING, S. De underutvecklade ländernas problem. Utlandssvenskarna 1953, nr 11.

LINDBERG, P. G. Värdet av opinionsundersökningar. Kontorsvärlden 1953, nr 10.

LUNDKVIST, A. M. FL. Prostitutionens orsaker och följder. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 5.

PORSHOLT, L. På vei til et generelt begrepssystem for samfunnsvitenskapene. Statsökonomisk tidsskrift 1953, nr 2.

SEGERSTEDT, T. & LUNDQUIST, A. Människan i industrisamhället — ytterligare ett diskussionsinlägg. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 41.

SIMMONS, W. R. The elements of an industrial classification policy. Journal of the American statistical association sept. 1953.

Det planerade föräldraskapet. Referat från den fjärde internationella kongressen för frivilligt föräldraskap 17—22 aug. 1953. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 5.

Sverige

EEK, H. Socialpolitikens rättsordning. Några rättssystematiska synpunkter. Förvaltningsrättslig tidskrift 1953, nr 4.

ELLBORG, F. Ungdomen och sparbankerna. Sv. sparbankstidskrift 1953, nr 8.

HOFSTEN, BIRGITTA V. Idégivare man lyssnar till. Vi 1953, nr 45.

LARSSON, SIXTEN. Kommunsammanslagningen ur ekonomisk synvinkel. Ekonomisk revy 1953, nr 4.

LUNDBERG, E. Missförstånd och misstankar om den politiska ekonomin. Tiden 1953, nr 8.

PALME, O. Hinder vid startlinjen. Tiden 1953, nr 8.

WELINDER, C. Nationalekonomien inom juridiska fakulteten. Ekonomisk tidskrift 1953, nr 3.

WICKMAN, K. Behöver vi en nationalbudget? Tiden 1953, nr 8.

ÅKERMAN, G. De samhällsvetenskapliga examensförslagen. Ekonomisk tidskrift 1953, nr 3.

Industrien i Stockholmsområdet. Statistisk månadsskrift 1953, nr 9.

Det otillräckliga sparandet. Finanstidningen 1953, nr 42.

Amerikas förenta stater

KÄLVESTEN, ANNA-LISA. Vad har Kinsey funnit? Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 5.

Danmark

SJÖVALL, ELISABETH. Unga kvinnors sexualliv — en akademisk avhandling. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1953, nr 5.

Norge

PETERSEN, E. Ökonomisk politikk i Norge. Ekonomisk revy 1953, nr 4.

Storbritannien

LODGE, T. S. The sources and nature of statistical information in special fields of statistics. Criminal statistics. Journal of the Royal statistical society 1953, nr 3.

SJÖBERG, A. Rättshjälpen i England. Tidskrift för Sveriges advokatsamfund 1953, nr 3/4.

Tyskland

STEGMANN, A. Organisation und Aufgaben des Bundesministeriums für Arbeit. Bundesarbeitsblatt 1953, nr 20.

Arbetarskydd

KALLÓS, P. Yrkesallergi — hälsofara för typografer. Sv. typografitidning 1953, nr 23.

Sverige

STRÄNG, G. Arbetarskyddsstyrelsens och yrkesinspektionens organisation. Från departement och nämnder 1953, nr 19.

THÖRNBERG, O. Är yrkesinspektionen effektiv? Metallarbetaren 1953, nr 43.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Finland

TÄHKÄ, A. & NORO, L. Hälsovården på mindre arbetsplatser. Social tidskrift 1953, nr 9/10.

Norge

LARSEN, S. Om vernearbeidets basis i bedriftslivet. Sosialt arbeid 1953, nr 8.

Storbritannien

The courts of St James's. Arbeidsgiveren (Norge) 1953, nr 22.

Arbetslön och arbetstid

NILSTEIN, A. H. Lönerelationer för statstjänstemän i de nordiska länderna. Tjänstemannarörelsen 1953, nr 8.

Utredningen om forkortelse av arbeidstiden. Fri fagbevegelse 1953, nr 10.

Sverige

FINNSTRÖM, K. E. Solidarisk lönepolitik genom samordning. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 42.

GREEN, E. Ålderdomshemsföreståndarinnornas arbetsförhållanden. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1953, nr 10.

NILSTEIN, A. H. Tjänstemannaavtalens anpassning till sjukpenningförsäkringen. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1953, nr 10.

WAHLQUIST, O. Obekväm arbetstid. Postmannen 1953, nr 20.

Arbetsledarnas lönefråga. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1953, nr 8/9.

Arbetstiden. Verkstäderna 1953, nr 10.

Arbetstidsförkortning aktualiseras. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 41.

Danmark

KOCIK, A. Kortare arbetstid krävs i Danmark. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 43.

Storbritannien

LEAK, H. The industrial wages bill and earnings of operatives in 1935 and 1948. Journal of the Royal statistical society 1953, nr 3.

Tyskland

Die Lohnstruktur in der Bundesrepublik. Ergebnisse der Lohnstrukturerhebung von November 1951. Arbeits- und Sozialstatistische Mitteilungen 1953, nr 10.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

TIPPETT, L. H. C. & VINCENT, P. D. Statistical investigations of labour productivity in cotton spinning. (Med diskussion.) Journal of the Royal statistical society 1953, nr 3.

Women's employment in Asian countries. International labour review sept. 1953.

Sverige

ELMÉR, G. En länsarbetsnämnds arbetsuppgifter. Arbetsmarknaden 1953, nr 10.

ENGVALL, M. Tjänstemannaförmedlingen — en gren av den offentliga arbetsförmedlingen. Arbetsmarknaden 1953, nr 10.

K[ELLGRE]N, N. Beredskapen mot arbetslöshet. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 43.

SKOGH, S. *Arbetsförmedlingen och allmänheten.* Arbetsmarknaden 1953, nr 10.

Från 2: — *om dagen till 16: 50. Historik om* arbetslöshetskassan i anslutning till de stora förbättringarna. Handelstjänstemannen 1953, nr 7/8.

Hur bör arbetsmarknadsstatistiken ordnas? Industrias pm 1953, nr 11.

Kvinnan på arbetsmarknaden. Sunt förnuft 1953, nr 9.

Valet mellan hem och yrke. Sunt förnuft 1953, nr 9.

Amerikas förenta stater

EKENDAHL, SIGRID. Kvinnorna på amerikanska arbetsmarknaden. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 43.

Finland

KIVINEN, P. Sysselsättningsproblemets bakgrund. Industritidningen 1953, nr 9.

Frankrike

CHRISTIAENS. *Une étude sur les conditions actuelles du travail des jeunes de moins de 18 ans.* Revue française du travail 1953, nr 1.

Italien

LENZI, R. La eliminazione degli iscritti agli uffici di collacamento. Statistica 1953, nr 3.

TREMELLONI, R. The parliamentary inquiry into unemployment in Italy. International labour review sept. 1953.

Norge

TORP, S. Full arbeidsytelse tross yrkesmessig handicap. Norges industri 1953, nr 19.

Tyskland

SCHMIDT, W. Veränderungen im Arbeitskräftebestand der Land- und Forstwirtschaft. Wirtschaft und Statistik 1953, nr 10.

Befolkningsfrågor

CARTER, H. Improving national marriage and divorce statistics. Journal of the American statistical association sept. 1953.

Sverige

THORSSON, INGA. Äntligen sakmaterial i abortfrågan. Morgonbris 1953, nr 10.

ÖH, T. Tätorternas framväxt i Sverige. Skogsindustriarbetaren 1953, nr 22.

Belgien

Les mariages et les divorces en 1952. Bulletin de statistique 1953, nr 9.

Frankrike

FLAUS, L. Lieux de travail et zones d'habitation dans le département de la Seine. Journal de la société de statistique de Paris 1953, nr 4/6.

Tyskland

HORSTMANN, K. Die landwirtschaftliche Bevölkerung und die Erwerbspersonen in der Land- und Forstwirtschaft. Wirtschaft und Statistik 1953, nr 10.

Österrike

Die Säuglingssterblichkeit in Österreich seit dem Jahre 1819. Statistische Nachrichten 1953, nr 9.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

UMRATH, H. Rent policy in Western Europe. International labour review sept. 1953.

Sverige

CURMAN, J. & BAUER, W. Tjänstemannabostäder i Uddeholm. Hem i Sverige 1953, nr 9.

HALD, A. Med och mot normerna — nya planlösningar för småbostaden. Form 1953, nr 7.

LARSSON, Yngve. Bostadskollektiv service för hushållsarbete och fritid. Från departement och nämnder 1953, nr 20.

LINDER, Y. Hyressättningen i nybyggda hus. Den tekniska frågan behandlad i hyresregleringskommitténs andra betänkande. Från departement och nämnder 1953, nr 19.

LINDH, E. Skiljedomar inom byggnadsfacket. Byggnadsvärlden 1953, nr 41.

OLSSON, A. Generalplanen som verktyg i den kommunala verksamheten. Sv. stadsförbundets tidskrift 1953, nr 8.

RYDENFELT, S. De ensamstående och bostadsbristen. Hyresgästen 1953, nr 20.

SVENNEGÅRD, C. Behovsprövning i uppsägningsmål. Sv. juristtidning 1953, nr 9.

WALLINDER, J. Smala eller breda, höga eller låga hus. (Föredrag med diskussion.) Plan 1953, nr 4.

WILLIAM-OLSSON, T. Familjen i stadsplaneringen. Hörde Ni 1953, nr 11.

WIMAN, H. Behovsprövning på bostadsmarknaden. Förvaltningsrättslig tidskrift 1953, nr 4.

WITTROCK, J. Utvecklingen på byggnadsmarknaden. Byggnadsarbetaren 1953, nr 10.

WÄRNFELDT, A. Kommunerna och byggforskningen. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 10.

Erfarenheter från provhusbyggena (trestadshusen). Byggnadsvärlden 1953, nr 42.

Fastighetsmarknaden. Finanstidningen 1953, nr 42.

Danmark

CHRISTIANSEN, A. Boligbyggeriet for rentemodtagere. Kommunalt tidsskrift 1953, nr 9.

Frankrike

HERMITTE, M. Les problèmes technico-économiques de la gestion des patrimoines immobiliers. Journal de la société de statistique de Paris 1953, nr 4/6.

Schweiz

Die Baukosten gehen zurück. Schweiz. Konsum-Verein 1953, nr 42.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Småkonflikter i Sverige — andra länder kämpar mot kris. Murarnas fackblad 1953, nr 10.

Sverige

BROWALDH, T. Förhandlingar under konjunkturavmattning. Ekonomisk revy 1953, nr 4.

TERSMAN, R. Företagsnämnderna i Sverige — historisk och internationell bakgrund. Affärsekonomi 1953, nr 15.

Arbetsgivaresidan på arbetsmarknaden. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1953, nr 10.

Nytt förhandlingsstopp. Kommunaltjänstemännens tidskrift 1953, nr 8/9.

Amerikas förenta stater

Quelques aspects du problème de l'intégration des travailleurs dans l'entreprise aux Etats-Unis. Revue française du travail 1953, nr 1.

Danmark

RECH, R. Er tjenestemandsstrejker lovlige efter dansk ret? Nordisk administrativt tidsskrift 1953, nr 2.

Frankrike

RICHARD, R. Productivity and the trade unions in France. International labour review sept. 1953.

Les procedures de conciliation et d'arbitrage en France. Revue française du travail 1953, nr 1.

Storbritannien

NIMPTSCH, R. Die englischen Gewerkschaften und die Sozialisierung. Mitteilungen des wirtschaftswissenschaftlichen Instituts der Gewerkschaften 1953, nr 10.

Hälso- och sjukvård

HOLM, S. Läkarna inför överbefolkningens problem. Sv. läkartidningen 1953, nr 45.

SMITT, J. W. Kroppslig och själslig hälsa i relation till social miljö och social anpassning. Socialmedicinsk tidskrift 1953, nr 7.

Sverige

BERG, G. Landstingens sjukvårdsfrågor. Sv. läkartidningen 1953, nr 41.

— Statsbidragen till kronikervården. Sv. läkartidningen 1953, nr 45.

BERVEN, E. Om kräftdispensärer. Sveriges landstings tidskrift 1953, nr 5.

FISCHER, G. Inför den nya hälsovårdsstadgan. Hygienisk revy 1953, nr 8.

HEGGESTAD, B. Hälsa genom arbete. Arbetsterapi. Tjänstemannarörelsen 1953, nr 8.

NORDWALL, J. F. Skolbarnens morgonmål och övriga lekamliga spis. Hygienisk revy 1953, nr 8.

WIBERG, G. Landstingens nya vårdavgifter för utomlänspatienter. Sv. läkartidningen 1953, nr 42.

Norge

ENGEDAL, K. Åndsveikeproblemet sett frå sosialmedisinsk synsstad. Sosialt arbeid 1953, nr 8.

Jordbruks- och egnahemsfrågor

Sverige

ANDERSSON, SVEN. Jordbrukspolitiken under debatt. Tiden 1953, nr 8.

HOLMSTRÖM, S. & KNUTSSON, G. Jordbruket 1952: Produktion, priser m. m. Meddelanden från jordbrukets utredningsinstitut 1953, nr 8.

Kooperation

Indien

SAXENA, S. K. Consumers' cooperation in India. Review of international cooperation 1953, nr 10.

Schweiz

HANDSCHIN, H. Die schweizerische Konsumgenossenschaftsbewegung. Schweiz. Konsum-Verein. Kleine Schriften 1953, nr 12.

Storbritannien

The pattern revealed. Statistics should have post-war basis. The co-operative review 1953, nr 10.

Tyskland

LUNDBERG, J. Den tyska konsumentkooperationen har återuppstått. Kooperatören 1953, nr 19.

Nykterhetsfrågan

ALHA, A. Stenograferingsförmågan vid tilltagande och avtagande berusning med brännvin och öl. Alkoholpolitik 1953, nr 3.

JACKSON, JOAN K. & CONNOR, R. The skid road alcoholic. Quarterly journal of studies on alcohol sept. 1953.

KUUSI, P. Kring alkoholpolitiken i Norden. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 10.

LERNER, A. An exploratory approach in group counseling with male alcoholic inmates in a city jail. Quarterly journal of studies on alcohol sept. 1953.

LOLLI, G. M. FL. Further observations on the use of wine and other alcoholic beverages by Italians and Americans of Italian extraction. Quarterly journal of studies on alcohol sept. 1953.

MARTENSEN-LARSEN, O. Five years' experience with disulfiram in the treatment of alcoholics. Quarterly journal of studies on alcohol sept. 1953.

MYERSON, D. J. An active therapeutic method of interrupting the dependency relationship of certain male alcoholics. Quarterly journal of studies on alcohol sept. 1953.

TAKALA, M. Om den psykologiska alkoholforskningens metoder. Alkoholpolitik 1953, nr 3.

Sverige

BURMAN, O. 100 000 på missbruksgränsen, problem då spriten blir fri. Reformatorn 1953, nr 42.

EKBLADH, K. Det sups mer än folk tror av bilister och mc-förare. Reformatorn 1953, nr 41.

STOCKHOLMS HANDELSKAMMARE. 1944 års nykterhetskommittés utredning. (Yttrande.) Meddelanden från Stockholms handelskammare 1953, nr 7/9.

ÅMAN, A. Förtroendenämndens utlåtande över nykterhetskommitténs betänkande. Tidskrift för nykterhetsnämnderna 1953, nr 10.

Nykterhetskommittén och den statistiska sakkunskapen. Tidskrift för systembolagen 1953, nr 10.

Nykterhetsvårdens kommunala system. Landskommunernas tidskrift 1953, nr 10.

Tydligt utbildade alkoholvanor hos 25 procent av de värnpliktiga. Reformatorn 1953, nr 44.

Finland

MUSTALA, P. Alkoholistvårdens utveckling. Social tidskrift 1953, nr 9/10.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

BROWN, J. A. C. M. FL. Electronic computation in economic statistics. Journal of the American statistical association sept. 1953.

BRUNK, M. E. & FEDERER, W. T. Experimental designs and probability sampling in marketing research. Journal of the American statistical association sept. 1953.

FAXÉN, K.-O. Konjunkturer och sparformer. Sv. sparbankstidskrift 1953, nr 8.

REHN, G. Reflexioner om »köpkraft». Fackföreningsrörelsen 1953, nr 44.

RIX, S. M. Construction of an index number of gilt-edged values. (Med diskussion.) Journal of the Royal statistical society 1953, nr 3.

SEERS, D. The treatment of errors. Journal of the Royal statistical society 1953, nr 3.

A note on prices received and paid by farmers in Europe (excluding Eastern Europe). Monthly bulletin of agricultural economics & statistics 1953, nr 9.

Olika livsmedels andel i den dagliga kalorikonsumtionen. Mjölkpropagandan 1953, nr 10.

Prisnivåns utveckling. Affärsvärlden 1953, nr 41.

Sverige

AGNELL-RADHE, ANNA-LISA. Mjölkproduktionen och dess användning år 1952 i jämförelse med tidigare undersökningar för åren 1937/38 och 1949. Jordbruksekonomiska meddelanden 1953, nr 9.

ALDESTAM, A. Den nya dyrortsgrupperingen. Från departement och nämnder 1953, nr 20.

BERGSTRÖM, GRETA. Konsumentupplysningen — en kooperativ angelägenhet. Kooperatören 1953, nr 19.

ERICSSON, JOHN. Prismedvetande, priskontroll och omsättning. Från departement och nämnder 1953, nr 19.

JOSEPHSSON, O. Att sköta pengarna. Industria 1953, nr 10.

SJÖBERG, A. Järnvägsekonomi och järnvägsproblem. Finanstidningen 1953, nr 4.

STATSTJÄNSTEMÄNNENS RIKSFÖRBUND. Konsumentprisindex. (Yttrande.) Sv. trafiktidning 1953, nr 41.

SV. ARBETSGIVAREFÖRENINGEN. Riktigare index. (Yttrande.) Industrias pm 1953, nr 11.

Amerikas förenta stater

Trends in retail sales. Survey of current business 1953, nr 9.

Italien

BELLETTINI, A. Distribuzione dei redditi e composizione familiare. Statistica 1953, nr 3.

Norge

KEILHAU, W. Skatteprinsippene og beskatningen i Norge. Statsökonomisk tidsskrift 1953, nr 2.

Schweiz

JENNY, O. H. Eine Haushaltungsrechnung über fünfzig Jahre. Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik 1953, nr 5.

Der Stand der Kleinhandelspreise in den Schweizer Städten am 1. September 1953. Schweiz. Konsum-Verein 1953, nr 43.

Sovjetunionen

POSTNIKOW, S. Die repräsentative Auswahl der Arbeiter-, Angestellten- und Kolchosbauernhaushaltungen für die sowjetische Haushaltungsstatistik. Statistische Praxis 1953, nr 10.

Socialförsäkring

ALEXANDER, F. Den internasjonale arbeidsorganisasjons konvensjon om minimumstandard for sosial sikkerhet. Sosialt arbeid 1953, nr 7.

STRÖM, A. Sjukförsäkringen och den sjukdomsförebyggande verksamheten. Social-medicinsk tidskrift 1953, nr 7.

Sverige

BROBERG, R. Sjukförsäkringsreformen. Sv. sjukkasse-tidning 1953, nr 11.

MALM, E. Organisatoriska problem inför den allmänna sjukförsäkringen. (Föredrag.) Sv. sjukkasse-tidning 1953, nr 10.

NATT OCH DAG, S. Invaliditetsersättningen inom yrkesskadeförsäkringen. Arbetarskyddet 1953, nr 8.

RASCH, W. Spörsmål inför sjukkassereformen. Sv. läkartidningen 1953, nr 45.

Sjukkassorna och kommunerna. Sv. sjukkassetidning 1953, nr 10.

Amerikas förenta stater

MANDEL, B. J. Sampling the federal old-age and survivors insurance records. Journal of the American statistical association sept. 1953.

Belgien

Une réforme de l'assurance chômage. Journal des associations patronales 1953, nr 42.

Indien

COHEN, W. J. Social security in India. Indian labour gazette aug. 1953.

Nya Zeeland

HAGMAN, R. »Ett folkhem i Söderhavet». Arbetarskyddet 1953, nr 8.

Socialvård

RUD, F. Når vårt sinn blir gammelt? Sosialt arbeid 1953, nr 8.

Sverige

BESKOW, B. Läraren, läkaren och de svårfostrade barnen. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 42.

DIMBERG, R. Psykiska åldersförändringar. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 10.

EKVALL, ALICE. Vart tog daghemmen vägen? Vi 1953, nr 44.

VIKMAN, Å. Några lapska socialvårdsfrågor. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 10.

Diskussion om uppfostran. Folkskollärarnas tidning 1953, nr 44.

Island

LINDSTRÖM, F. Social turist på Island. Sv. socialvårds tidning 1953, nr 10.

Norge

EINAN, A. Sosialkontoret og kuratoren. Kommunalt sosialt tidsskrift 1953, nr 10.

MOHR, T. Hjemstavnsretten og kommunal refusjon for forsorgsutgifter. Kommunalt sosialt tidsskrift 1953, nr 10.

— Komitéutkast til lov om sosialhjelp. Sosialt arbeid 1953, nr 7.

Storbritannien

The employment of older men and women. Ministry of labour gazette 1953, nr 10.

Statistisk teori

BARBENESI, G. Osservazioni sulla ricerca dell' associazione di caratteri istologici. Statistica 1953, nr 3.

BARTON, D. E. On Neyman's smooth test of goodness of fit and its power with respect to a particular system of alternatives. Skandinavisk aktuarietidskrift 1953, nr 1/2.

DALENIUS, T. The multi-variate sampling problem. Skandinavisk aktuarietidskrift 1953, nr 1/2.

HYRENIUS, H. On the use ranges, cross-ranges and extremes in comparing small samples. Journal of the American statistical association sept. 1953.

JENSEN, A. Markhoff chains as an aid in the study of Markhoff processes. Skandinavisk aktuarietidskrift 1953, nr 1/2.

KEMPTHORNE, O. & BARCLAY, W. D. The partition of error in randomized blocks. Journal of the American statistical association sept. 1953.

QUENSEL, K.-E. The distribution of the partial correlation coefficient in samples from multivariate universes in a special case of non-normally distributed random variables. Skandinavisk aktuarietidskrift 1953, nr 1/2.

RIDER, P. R. The distribution of the product of ranges in samples from a rectangular population. Journal of the American statistical association sept. 1953.

SVERDRUP, E. Similarity, unbiassedness, minimaxibility and admissibility of statistical test procedures. Skandinavisk aktuarietidskrift 1953, nr 1/2.

VAJANI, L. I criteri di R. A. Fisher per la scelta di una buona stima ed il metodo della massima verosimiglianza. Statistica 1953, nr 3.

Undervisning och yrkesutbildning

Sverige

FORSSELL, E. Praktisk yrkesorientering och förberedande yrkesutbildning. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1953, nr 7.

Storbritannien

Recruitment and training of young persons for industry. Ministry of labour gazette 1953, nr 10.

Österrike

LANZER, WANDA. Yrkesutbildningsfrågan i Österrike. Fackföreningsrörelsen 1953, nr 44.

Ut- och invandring

Norge

SPARRE NILSSON, S. Norge som invandringsland. Statsökonomisk tidsskrift 1953, nr 2.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

AHRBOM, N. Radhuset. Dess planläggning och ekonomi. Sthlm 1953. (Statens nämnd för byggnadsforskning. Meddelanden. 1953: 23.)

ALTHIN, T. Telelandet Sverige. Utg. till Telegrafverkets 100-årsjubileum av Telegrafstyrelsen. Sthlm 1953.

BIBLIOTEK i Stockholm. Guide, utarb. inom K. Biblioteket. Sthlm 1953.

BORGSTRÖM, G. Jorden — vårt öde. Kan en permanent världshunger avvärjas? Sthlm 1953.

CASTRO, J. DE. Svältens geografi. [Övers. fr. engelskan av A. Byttner.] Sthlm 1953.

CHRISTIANSEN, A. Hvem hjælper. Oversigt over offentlige og private hjælpeforanstaltninger. Khvn 1953.

DANMARK. Det statistiske departement.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1953.
Bd 152: H. 3. Arbejdslösheden 1952.
» 153: » 4. Elektricitetsværkerne 1951/52.

DISTRIBUTIONSEKONOMISKA PROBLEM. En inventering. Sthlm 1953. (Studieförbundet Näringsliv och samhälle.)

EKDAHL, G. Svensk bostadsstandard — verklighet och program. Sthlm 1953. (Hyresgästernas riksförbund.)

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hki 1953.
6. Befolkningsstatistik.
A. Befolkningsrörelsen. 107 (1951). Tabeller.
21 A. Vårdstatistik.
8. Fattigvården, barnskyddet, lösdrivar- och alkoholist- samt nykterhetsvården år 1951.

HAMRIN, EVA. Vår bostad på landet. Sthlm 1952.

HEIMBÜRGER, H. Telefon, telegraf och radio 1903—1920. Sthlm 1953. (Svenska telegrafverket. Historisk framställning. Bd 4.)

HYVÖNEN, V. Andelskasseorganisationen i Finland. Hfors 1953.

HÄLSINGBORGS STADS ÅRSBOK. Årg. 13 (1951). Hälsingborg 1953.

JONSSON, ERIK. Vad är rätt och orätt? Sthlm 1953.

KATONA, G. & MUELLER, EVA. Consumer attitudes and demand, 1950—52. Ann Arbor 1953. (University of Michigan. Institute for social research. Survey research center.)

KINSEY, A. C. [m. fl.] Sexual behavior in the human female. Philad. & Lond. 1953.

KOMMUNALA HANDBÖCKER. Sthlm 1953.
2. Författningssamling.
Kommunal författningssamling för Stockholm. Ny följd. 44 (1952).

LANDSORGANISATIONEN I SVERIGE.
Landssekretariatets berättelse för år 1952. Sthlm 1953.

MICHANEK, E. Sjukförsäkring för alla. Sthlm 1953.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1953.
132. Norges kommunale finanser i regnskapsårene 1948/49 og 1949/50.
133. Norske skip i utenriksfart 1949 og 1950.
134. Folkemengden i herreder og byer 1. jan. 1952.
135. Kommunenes gjeld og kontantbeholdning m. v. pr. 30. juni 1952.
136. Telegrafverket 1951—52.
138. Syketrygden 1950.
140. *Veterinærvesenet 1950.*

NORRKÖPING. Statistiska kontoret.
Statistisk årsbok. Årg. 17 (1952). Norrköping 1953.

OBEKVÄM ARBETSTID för statstjänstemän. Betänkande [avg. d. 31 aug. 1953] av Utredningen rörande arbete på s. k. obekväm arbetstid. 1. Sthlm 1953. [Stencil.]

OLSSON, REINHOLD & LINDSTRÖM, R. En krönika om sågverksarbetare. Svenska sågverksindustriarbetareförbundets minnesskrift. Sundsvall 1953.

OSLO. Statistisk kontor.
Statistisk årbok. Årg. 64 (1952). Oslo 1953.

PETRÉN, T. Domstolar, departement och ämbetsverk. Sthlm 1953.

SJÖBERG, A. Rusdrycksutskänkningens intäkter och kostnader. En studie över intäkterna och kostnaderna för en av flera varugrupper i restaurangföretag. Sthlm 1953. (Företagsekonomiska forskningsinstitutet vid Handelshögskolan i Stockholm. Meddelande 47.)

STATENS FORSKNINGSANSTALT FÖR LANTMANNABYGGNADER.
Meddelande. Lund 1953.
27. *Renborg, U.* Lösdriftssystemet för mjölkkor. En litteraturgenomgång.
28. — Jordbrukets byggnadskostnadsindex samt nybyggnadsverksamheten inom jordbruket under åren 1951 och 1952.
30. *Holmqvist, N.* Undersökning av värmeförlusten genom väggar med speciell hänsyn tagen till regnfuktighet.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1953. Sthlm 1953.
28. Befälsordningen vid infanteriet. Betänkande avg. [d. 28 sept. 1953] av Befälsutredningen. (Fö.)
30. Åtgärder för förenhetligande av besvärstiden i administrativa mål. Betänkande

avg. [d. 28 aug. 1953] av Besvärssakkunniga. (Ju.)
31. Förslag till hälsovårdsstadga m. m. Betänkande avg. [d. 26 okt. 1953] av 1948 års hälsovårdsstadgekommitté. (I.)
32. Vårdorganisation för förvarade och internerade. Förslag av Säkerhetsanstaltsutredningen. [Avg. d. 2 okt. 1953.] (Ju.)

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1953.
14. Val.
Allmänna val i Stockholm. 26 (1952). Andrakammarval.

STORBRITANNIEN. Trades union congress. Report of proceedings at the 85th annual trades union congress held at ... Sept. 7 to 11 1953. Lond. 1953.

VÄSTHAGEN, N. Inkomst- och utgiftsbegreppen i förvaltningsbokföring och affärsbokföring. Lund 1950. (Akad. avh., Göteborg.)

YTTERBORN, G. R. Räkenskapsresultat från svenska jordbruk. 37. Bokföringsåret 1950/51. Norrtälje 1953. (Lantbruksstyrelsen. Meddelande. Ser. B: 13.)

Recensioner

Glass, D. V. (ed.) Introduction to Malthus. London, Watts & Co., 1953. 205 s. 10 s. 6 d.

Många skriver och talar om Malthus och hans teorier, men det är säkerligen blott få som har läst honom i original. Hans mest kända verk »Essay on Population» är, särskilt i de senare upplagorna, så omfångsrikt och svårtillgängligt, att det är fullt naturligt att blott få nu för tiden ger sig tid att läsa det.

Genom föreliggande av sociologiprofessorn David Glass utgivna volym bereds man tillfälle att studera två smärre arbeten av Malthus. De innehåller det väsentligaste av dennes tankesystem och är av stort intresse även för den som vägrar att acceptera resonemangens riktighet.

Den ena av de båda uppsatserna publicerade Malthus i Encyclopædia Britannica 1824. Man finner däri de välkända tankegångarna om att befolkningen, om några hinder ej funnes, skulle tillväxa i geometrisk progression (»fördubbling vart tjugofemte år»), medan däremot näringstillgångarna inom ett begränsat utrymme inte kan öka lika snabbt. Begränsningen i näringsmedel hindrar befolkningen att öka så snabbt som den eljest skulle göra.

Malthus medger att det finns många länder, där folkmängden skulle kunna vara två, tre, tio ja t. o. m. hundra gånger så stor, om blott samhällets organisation och befolkningens moral vore gynnsammare för kapitalökning och efterfrågan på produktion och arbetskraft. Likväl menar han, att det är nödvändigt att söka hejda befolkningstillväxten. Det enda sättet att göra detta, som står i överensstämmelse med dygd och lycka, är uppskjutna äktenskap samt sexuell avhållsamhet utom äktenskapet.

Den andra uppsatsen utgörs av ett brev till parlamentsledamoten Samuel Whitbread. I detta klargör Malthus sin inställning till fattigvårdslagstiftningen.

Boken innehåller vidare en bibliografi omfattande alla viktigare bidrag till den malthusianska diskussionen i Storbritannien samt tre nypublicerade uppsatser om Malthus och hans läror. I den första av dessa sätter H. L. Beales in Malthus och hans skrifter i det historiska sammanhanget. Han framhåller bland annat att »Essay on Population» kom som en gudagåva för konservativa och förskräckta engelsmän, som fruktade, att den franska revolutionens idéer skulle spridas över Kanalen. De båda återstående uppsatserna, författade av D. V. Glass och Alan T. Peacock, förklarar, kommenterar och kritiserar de resonemang, som förts av Malthus och hans efterföljare, inklusive nymalthusianerna. Dessa uppsatsers författare skiljer sig på ett välgörande sätt från de självsäkra och onyanserade profeter i nymalthusianism, som under de senaste åren gjort sig så hörda.

E. v. H.

Auken, Kirsten: Undersøgelser over unge kvinders sexuelle adfærd. [Diss.] Köpenhamn: Rosenkilde og Bagger, 1953. 413 sid. 15,75 skr.

Kinsey, Alfred C. et al.: Sexual behavior in the human female. Philadelphia, London: Saunders Co., 1953. xxx + 842 sid. $ 8.

Som medicinsk avhandling är dr Aukens bok unik, eftersom det veterligt är första

gången som en läkare i Skandinavien erövrat doktorsvärdigheten på en undersökning med sådant ämnesval. Dessutom tillhör den det relativa fåtal akademiska avhandlingar skrivna på nordiskt språk. Den har intresse utom för läkare även för psykologer, pedagoger, socialarbetare, sociologer m. fl. Materialet är ur vetenskaplig synpunkt korrekt bearbetat, texten lättläst, och innehållet väldisponerat. Undersökaren har avhållit sig från psykologiska, etiska och pedagogiska värderingar och vill lämna faktiska upplysningar om hur folk verkligen beter sig, som det sägs i företalet. Att avhandlingen rönt speciellt intresse framgår bl. a. av att första upplagan omedelbart gick åt.

Dr Auken har använt samma metodik som Kinsey, dvs. den personligt ledda intervjun, och betraktar denna som överlägsen andra tillvägagångssätt för insamlande av material. En av de allvarligaste invändningarna mot Kinseyrapporterna har varit att de bygger på frivillig medverkan. Härigenom har grupperna med högre utbildning blivit överrepresenterade. För att undvika en sådan felkälla har dr Auken valt att infånga kvinnor som just stod i begrepp att lämna sjukhus efter att tillfälligt ha vårdats för akuta sjukdomar, t. ex. scharlakansfeber och halsfluss. De representerar alla sociala grupper och bildningsnivåer i städer och på landsbygd, i samma proportioner som i genomsnittsbefolkningen. Materialet lider dock av den svagheten att vara ganska litet — inalles 318 kvinnor, varav 3 vägrat delta — i vissa frågeställningar har några säkra slutsatser därför inte kunnat dras. Åldersfördelningen ligger mellan 20 och 35 år med genomsnittsåldern 26 år.

Vid en jämförelse mellan sexuellt beteende i Danmark och i Amerika — som det kan utläsas ur dr Aukens avhandling och ur Kinseyrapporterna samt med reservation för de förut anförda bristerna i materialet — finner man både väsentliga likheter och skillnader. Sambandet mellan lägre social grupp och tidigare sexualdebut tycks vara allmängiltigt. Detsamma har också dr Gustav Jonsson visat på ett svenskt material av värnpliktiga och beredskapsmän. Generellt tycks också vara att yngre kvinnor med mindre sexuell erfarenhet i större utsträckning är frigida än äldre kvinnor med större erfarenhet av flera partners. Ju yngre en kvinna är vid äktenskaps ingående ju större risker, att hon skall bli totalfrigid.

Seden att ha föräktenskapligt könsumgänge är sedan urminnes tider praktiskt taget hundraprocentig i Norden, och det danska materialet visar på den punkten överensstämmelse med tidigare undersökningar, siffran är mer än 98 %. I Amerika har man en annan moraluppfattning, och där är det knappt 50 % som haft föräktenskapligt könsumgänge. I USA är däremot homosexualiteten bland kvinnorna betydligt högre än i den danska undersökningen, som endast kan uppvisa ett fall av verklig homosexualitet, f. ö. har det endast varit fråga om övergående homosexuella intressen. Med säkerhet är också andra former för sexuell tillfredsställelse än könsumgänge vanligare i Amerika än i Norden.

I den upprörda moraldebatten framhävs ofta att vår tids ungdom skulle vara mer lössläppt än föregående generations. Dr Auken har funnit, att genomsnittsåldern för den egentliga sexualdebuten är 19,1 år. Hon har också kunnat visa, att den nästan uteslutande sker i fasta förbindelser, mer än 50 % under förlovningstiden och ca 45 % med »stadigt sällskap». Vanligen har man också känt varandra längre tid, från 3 till 24 månader, innan den sexuella förbindelsen inletts. Detta kan knappast stödja den uppfattningen att vi är på rask väg mot en upplösning av den sexuella moralen.

Intressanta är också sådana upplysningar som att mer än 30 % av kvinnorna på förhand inte visste något om menstruation, då den infann sig. Genomsnittsåldern, vid vilken kvinnorna första gången fick upplysning om sexuallivet, är så pass hög som 14,4 år. 31 % av kvinnorna hade aldrig fått vederhäftig sexualupplysning och ytterligare 11 % mycket bristfällig sådan.

Dr Auken menar, att det finns plats för fler undersökningar i sexuologi, vilket man måste instämma i. Om man tror att Kinsey-rapporternas slutsatser i alla stycken gäller även förhållandena i Norden, så tar man säkert fel.

Margit Krantz

Sakregister till årgång 1953

(Siffrorna inom parentes anger häftets nummer)

Abortfrågan. Abortbetänkandet (av 1950 års abortutredning): s. 652 (11).

Akademiker. Akademikerrörelsen och socialpolitiken: s. 601 (10).

Alkoholistvård. På alkoholistanstalt intagna åren 1951 och 1952: s. 693 (11).

Adressförteckning över alkoholistanstalter: s. 64 (1).

Se även *Nykterhetsvård.*

Arbetsdomstolen 25 år: s. 399 (7).

Arbetskonferensen, Internationella. Sveriges ombud och dagordningen vid Internationella arbetskonferensens trettiosjätte sammanträde: s. 615 (10).

Arbetslöner. Löneförhållandena för arbetare inom byggnads- och anläggningsverksamhet år 1952: s. 559 (9).

Löneförhållandena för arbetare inom industrin år 1952: s. 410 (7).

Årslöner för anställda vid affärsbanker år 1952: s. 166 (3).

Löneförhållanden för anställda inom den enskilda varuhandeln i september 1952: s. 243 (4).

Löneförhållanden och sysselsättning för tjänstemän m. fl. inom industrin i september 1952: s. 297 (5).

Löneutvecklingen 1939—1951: s. 39 (1).

Se även *Arbetsmarknaden, Jordbruk, Statstjänstemän, Trädgårdsarbetare, Vägarbetare.*

Arbetslösheten. Hjälpsökande arbetslösa enligt arbetsmarknadsstyrelsen, *månadsstatistik* (tabeller): *i varje häfte.*

Arbetslösheten i Finland: s. 471 (8).

Arbetslöshetsförsäkring. Arbetslöshet i de erkända arbetslöshetskassorna: *i vartannat häfte.*

Arbetsmarknaden. Löner och sysselsättning inom industrin i november 1952: s. 174 (3); i februari 1953: s. 347 (6); i maj 1953: s. 569 (9); i augusti 1953: s. 772 (12).

Sysselsättningen inom industri m. m. enligt uppgifter från arbetsgivarna, *månadsstatistik* (tabeller): *i varje häfte* (utom nr 8).

Arbetsmarknadsorganisationernas medlemsantal: s. 400 (7).

Arbetsmarknadsstatistiken: s. 71 (2).

Socialstyrelsens remissutlåtande över arbetsmarknadsstatistikkommitténs betänkande med förslag angående arbetsmarknadsstatistiken: s. 103 (2).

Sysselsättning och arbetslöshet, *månadsstatistik* (tabeller): *i varje häfte.*

Se även *Jordbruk.*

Arbetsorganisationen, Internationella. ILO:s konventioner nu 103: s. 341 (6).

Ratificering av internationella arbetskonventioner: s. 614 (10).

Barnavård. Samhällets barnavård år 1951: s. 403 (7).

Adressförteckning över länsstyrelsernas barnavårdsassistenter: s. 60 (1).

Anstalter eller fosterhem i barnavården?: s. 375 (7).

En barnpsykiatrikers synpunkter på uttagning av klientel till barnkolonier: s. 26 (1).

FN-seminarium i fosterhemvård: s. 340 (6).

Några reflexioner om överföringen av tyska barn till Sverige: s. 717 (12).

Promemoria från socialstyrelsens barnavårdsbyrå rörande lek- och arbetsmaterial för daghem, barnträdgårdar och eftermiddagshem: s. 551 (9).

Samarbetet mellan kriminalpolis och barnavårdsnämnd: s. 30 (1).

Socialstyrelsens remissutlåtande över ett av skolöverstyrelsen framlagt förslag till stadgar för folkskolans skolhem m. m.: s. 159 (3).

Se även *Ungdomsvård, Utlänningar.*

Barnbidrag, se *Befolkningsfrågor.*

Befolkningsfrågor. Sammanställning över utbetalade barnbidragsmedel år 1952: s. 254 (4).

Yttrande av socialstyrelsen över riksdagsmotion i befolkningsfrågan: s. 225 (4).

1727 yrken i ILO-förteckning: s. 223 (4).

Befolkningskonferens (europeisk) i Paris: s. 471 (8).

Indiens befolkningsproblem: s. 79 (2).

Se även *Förenta nationerna.*

Besvärsförordning. Besvärstiden i administrativa mål: s. 762 (12).

Bostadsförhållanden. Generell hyreshöjning för hyresåret 1953—1954: s. 664 (11).

Den statliga lån- och bidragsgivningen till bostadsförsörjningens främjande: s. 451 (8).

Bostadsproduktion, se *Byggnadsverksamheten.*

Bosättningslån. Socialstyrelsens bosättningslåneundersökning 1952: s. 17 (1).

Brottsligheten. Samhällsutvecklingen och förändringarna inom brottsligheten: s. 141 (3).

Byggnadsverksamheten. Bostadsbyggandet i Sverige år 1952: s. 495 (8).

Byggnadsverksamheten i flertalet städer och köpingar under fjärde kvart. 1952: s. 169 (3); under första kvart. 1953: s. 343 (6); under andra kvart. 1953: s. 555 (9); under tredje kvart. 1953: s. 767 (12).

Nytt konseljbeslut om byggnadstillståndsgivning i saneringssyfte: s. 283 (5).

Storbritannien. Bostadsproduktionen i England: s. 551 (9).

Se även *Arbetslöner.*

Detaljhandel. Omsättningen inom detaljhandeln under tredje kvart. år 1952: s. 44 (1); under fjärde kvart. 1952: s. 240 (4); under första kvart. 1953: s. 477 (8); under år 1953: s. 616 (10).

Dyrortsgruppering. Dyrortsgrupperingsförslaget (11 mars 1953): s. 213 (4).

Ny löne- och skattegruppering: s. 678 (11).

Nya ledamöter i dyrortsnämnden: s. 399 (7).

Fackföreningsrörelsen. Facklig världskongress i Stockholm: s. 340 (6).

Se även *Socialpolitik.*

Fattigvården under år 1951: s. 235 (4).

Ålderdomshemmen år 1951: s. 228 (4).

Se även *Utlänningar.*

Flyktingar. Svensk skolmateriel i gåva till arabflyktingar: s. 341 (6).

Västtysklands sociala problem efter 1945: s. 203 (4).

Fosterhem, se *Barnavård.*

Frånvarofrekvens, se *Industrin.*

Förenta nationernas befolkningskommission: s. 589 (10).

Förenta nationernas socialpolitiska verksamhet: s. 525 (9).

Svenska institutets introduktionskurs för FN-stipendiater: s. 691 (11).

Tekniskt biståndsavtal mellan Sverige och FN: s. 225 (4).

Årsberättelsen över FN:s tekniska hjälpprogram: s. 400 (7).

Se även *Barnavård.*

Företagsnämndernas verksamhet under 1952: s. 470 (8).

Företagsräkning. En företagsräkning för Malmö stad: s. 109 (2).

Författarregister till årgång 1953: s. 797 (12).

Förlikningsmän. Adressförteckning över statens förlikningsmän för medling i arbetstvister: s. 67 (1).

Hyreshöjning, se *Bostadsförhållanden.*

Indexnämnd, se *Levnadskostnader.*

Industrin. Frånvarofrekvens inom vissa industriföretag: s. 566 (9).

Se även *Arbetslöner, Arbetsmarknaden.*

Inkomstfördelningen inom familjerna: s. 38 (1).

Jordbruk. Jordbrukets arbetskraftsåtgång, sysselsättningsvolym och lönebudget år 1952: s. 562 (9).

Lantarbetarnas löner år 1952: s. 419 (7).

Konvention, se *Arbetsorganisationen, Internationella.*

Kriminologi. Skandinavisk kurs i kriminologi: s. 761 (12).

Lantarbetare, se *Jordbruk, Socialpolitik.*

Levnadskostnader. Levnadskostnadsindex för december 1952: s. 119 (2); mars 1953: s. 284 (5); juni 1953: s. 472 (8); september 1953: s. 698 (11).

Socialstyrelsens allmänna konsumtionsprisindex: *i varje häfte.*

Adressförteckning över socialstyrelsens ortsombud för prisinsamling: s. 61 (1).

Den aktuella prisutvecklingen på vissa märkesvaror: s. 753 (12).

Angående indextillägget 25,7 procent: s. 158 (3).

Förslag om ny levnadskostnadsundersökning: s. 760 (12).

Levnadskostnaderna i landsbygdshushåll år 1951: s. 84 (2).

Levnadsstandard och levnadsnivå: s. 443 (8).

Ny levnadskostnadsundersökning: s. 222 (4).

Nya ledamöter i indexnämnden: s. 399 (7).

Socialstyrelsens remissyttrande om konsumentprisindex: s. 612 (10).

Amerikas förenta stater. Konsumtionsprisindex för USA omlagd: s. 109 (2). — USA:s levnadskostnadsindex: s. 551 (9).

Canada. Detaljprisindex för Canada omlagd: s. 340 (6).

Storbritannien. Engelsk levnadskostnadsundersökning: s. 223 (4).

Litteraturöversikt: *i varje häfte.*

Migration. Israels invandringspolitik och dess sociala problem: s. 380 (7).

Moderskapsskydd. Mödrahjälpen under år 1952: s. 484 (8).

Adressförteckning över mödrahjälpsnämndernas sekreterare: s. 60 (1).

De mödrahjälpssökandes ekonomiska förhållanden: s. 734 (12).

Mödrahjälp, se *Moderskapsskydd.*

Nykterhetsvård. Nykterhetsnämndernas verksamhet under år 1951: s. 111 (2).

Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning år 1951: s. 289 (5).

Adressförteckning över länsnykterhetsnämndernas ombudsmän: s. 65 (1).

Socialstyrelsens remissyttrande över 1944 års nykterhetskommittés betänkanden: s. 609 (10).

Se även *Alkoholistvård.*

Ortsombud för prisinsamling, se *Levnadskostnader.*

Pensionsförsäkring. Pensioneringen i statens pensionsanstalt av ålderdomshemmens personal: s. 396 (7).

Personaltjänst. Kurs för befattningshavare inom personaltjänst: s. 399 (7).

Riksdagen. Sociala frågor vid 1953 års vårriksdag: s. 744 (12).

Sjukförsäkring, se *Soicalförsäkring.*

Sjömansyrket, se *Socialpolitik.*

Skogsarbetare. Skogsarbetarnas arbetsförtjänster vintern 1952/53: s. 691 (11).

Skolhem, se *Barnavård.*

Socialdepartement. Amerikas förenta stater. USA:s nya socialdepartement: s. 283 (5).

Socialförsäkring. Socialstyrelsens remissyttrande över socialförsäkringsutredningens betänkande om sjukförsäkring och yrkesskadeförsäkring: s. 35 (1).

Sjukförsäkringsreformen: s. 727 (12).

Nederländerna. Obligatorisk socialförsäkring i Holland: s. 319 (6).

Socialinstitut, se *Yrkesutbildning.*

Sociallagstiftning. Det trettonde nordiska socialministermötet i Reykjavik: s. 614 (10).

Socialpolitik. Arbetsgivarna och socialpolitiken: s. 267 (5).

Fackföreningsrörelsen och socialpolitiken: s. 331 (6).

Lantarbetarna och den sociala tryggheten: s. 605 (10).

Metallindustriarbetarnas socialförmåner: s. 467 (8).

Sjöfolket och socialpolitiken: s. 647 (11).

Tjänstemannarörelsen och socialpolitiken: s. 546 (9).

Se även *Akademiker, Statstjänstemän.*

Socialstyrelsen. Förteckning över viss personal hos socialstyrelsen samt adressförteckning över vissa lokala organ anknutna till socialstyrelsen: s. 58 (1).

Socialvård. Adressförteckning över statens socialvårdskonsulenter: s. 59 (1).

Socialvårdens kostnader och finansiering: s. 335 (6).

Codex Ethicus för socialarbetare: s. 615 (10).

Konferens rörande övervakare: s. 157 (3).

Om tystnadsplikt och uppgiftsskyldighet inom människovården: s. 272 (5).

Danmark. Danska lagförslag rörande socialutgifterna: s. 224 (4).

Sociologi. Fakta och teori i sociologiska undersökningar: s. 641 (11).

Statistik. Det statistiska trycket: s. 692 (11).

Olika stickprovsmetoder: s. 96 (2).

Internationella statistiska institutets kongress i Rom 1953: s. 685 (11).

Se även *Arbetsmarknaden.*

Statstjänstemän. En metod att beräkna pensionens värde — ett genmäle: s. 725 (12).

Om värdet av statstjänstemännens sociala förmåner: s. 721 (12).

Statstjänstemännen och socialpolitiken: s. 598 (10).

Statstjänstemännens sociala förmåner: s. 592 (10).

Är kronans kaka liten?: s. 532 (9).

Stickprov, se *Statistik.*

Tidskrifter. Femtio årgångar Sociala Meddelanden: s. 5 (1).

Sociala Meddelanden 50 år: s. 3 (1).

Ny tidskrift »Arbetsmarknaden»: s. 110 (2).

Trafiknykterhet. Socialstyrelsens remissyttrande över förslag av 1949 års trafiknykterhetsutredning: s. 689 (11).

Trädgårdsarbetarnas löner år 1952: s. 618 (10).

Tystnadsplikt, se *Socialvård.*

Ungdomsvård. Ungdomsvårdsskolornas elever år 1952: s. 493 (8).

Adressförteckning över skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: s. 66 (1).

Anstaltsvårdens kostnadsfråga: s. 552 (9).

Birger Sjödén †: s. 222 (4).

En försöksform i kampen mot ungdomsasocialiteten i Stockholm: s. 278 (5).

Om behandlingen av ungdomsbrottslingar: s. 152 (3).

Socialstyrelsens yttrande angående en översyn av gällande bestämmelser rörande förvisning från läroverk och andra högre skolor: s. 158 (3).

Straffrättskommittén om ungdomsvården: s. 554 (9).

Ungdomsvårdsskolorna rustas upp: s. 674 (11).

Vem är den unge brottslingen?: s. 148 (3).

Skottland. En skotsk undersökning om ungdomsbrottsligheten: s. 282 (5).

Utlänningar i Sverige under fjärde kvart. 1952: s. 161 (3); under första kvart. 1953: s. 480 (8); under andra kvart. 1953: s. 763 (12).

Fattigvård och barnavård till utlänningar under 1951: s. 697 (11).

Vägarbetarnas löneförmåner 1951 och 1952: s. 620 (10).

Yrkesgruppering, se *Befolkningsfrågor.*

Yrkesskadeförsäkring, se *Socialförsäkring.*

Yrkesutbildning. Rekryteringen till Socialinstitutet i Stockholm: s. 543 (9).

Ålderdomshem, se *Fattigvården.*

Övervakare, se *Socialvård.*

Författarregister till årgång 1953

Signerade artiklar

AHNSJÖ, SVEN. En barnpsykiatrikers synpunkter på uttagning av klientel till barnkolonier. Nr 1
ALDESTAM, ARNE. Är kronans kaka liten? Nr 9
ALDESTAM, ARNE och WALLIN, SVEN. Statstjänstemännens sociala förmåner. Nr 10
— En metod att beräkna pensionens värde — ett genmäle.
ANDERSSON, ALGOT. Om behandlingen av ungdomsbrottslingar. Nr 3
BJÖRK, LEIF. Arbetsmarknadsstatistiken. Nr 2
BOLIN, LARS. Vem är den unge brottslingen? Nr 3
— Birger Sjödén †. Nr 4
BROBERG, ROLF. Sjukförsäkringsreformen. Nr 12
CARLSSON, GUNNAR. Sjöfolket och socialpolitiken. Nr 11
DAHLANDER, GUNNAR. Fackföreningsrörelsen och socialpolitiken. Nr 6
DALÉN, INGRID. Socialstyrelsens bosättningslåneundersökning. Nr 1
ELISON, MAGNUS. Den statliga lån- och bidragsgivningen till bostadsförsörjningens främjande. Nr 8
ELLWYN, CHRISTINA. Förenta nationernas socialpolitiska verksamhet. Nr 9
ERIKSSON, TORSTEN. Samhällsutvecklingen och förändringarna inom brottsligheten. Nr 3
GIESECKE, CURT-STEFFAN. Angående indextillägget 25,7 procent. Nr 3
GRÖNQVIST, THORE. De mödrahjälpssökandes ekonomiska förhållanden. Nr 12
HOFSTEN, ERLAND v. Olika stickprovsmetoder. Nr 2
— Levnadsstandard och levnadsnivå. Nr 8
HOLMBERG, PER. Om värdet av statstjänstemännens sociala förmåner. Nr 12
HOLMSTEDT, GUSTAF. Socialvårdens kostnader och finansiering 1951. Nr 6
HYDÉN, SVEN. Arbetsgivarna och socialpolitiken. Nr 5
HYRENIUS, HANNES. Förenta nationernas befolkningskommission. Nr 10
IGGLUND, SVEN. Femtio årgångar Sociala Meddelanden. Nr 1
INGHE, GUNNAR. Abortbetänkandet. Nr 11
JANSSON, EWALD. Lantarbetarna och den sociala tryggheten. Nr 10
KALÉN, O. H. Pensioneringen i statens pensionsanstalt av ålderdomshemmens personal. Nr 7
KARLMARK, ERIK. Om tystnadsplikt och uppgiftsskyldighet inom människovården. Nr 5
KLAMROTH, ELSE. Västtysklands sociala problem efter 1945. Nr 4
LANGENDORF, BÖRJE. Akademikerrörelsen och socialpolitiken. Nr 10
MELLBERG, SVEN. Samarbetet mellan kriminalpolis och barnavårdsnämnd. Nr 1
NORDENSKIÖLD, OTTO. Tjänstemannarörelsen och socialpolitiken. Nr 9
OTTESEN-JENSEN, ELISE. Indiens befolkningsproblem. Nr 2
ROSÉN, GÖTA. Anstalter eller fosterhem i barnavården? Nr 7
SEGERSTEDT, TORGNY T. Fakta och teori i sociologiska undersökningar. Nr 11
SJÖGREN, BRITTA. Några reflexioner om överföringen av tyska barn till Sverige. Nr 12
ULFELD, SIGFRID. Statstjänstemännen och socialpolitiken. Nr 10
WALLIN, SVEN, se Aldestam, Arne.
WIBERG, ELISABETH. Levnadskostnaderna i landsbygdshushåll år 1951. Nr 2
VIDEMYR, HARRY. En försöksform i kampen mot ungdomsasocialiteten i Stockholm. Nr 5
DE VOS, A. G. Obligatorisk socialförsäkring i Holland. Nr 6
YAHIL, CHAIM. Israels invandringspolitik och dess sociala problem. Nr 7
ÖBERG, CARL. Generell hyreshöjning för hyresåret 1953—1954. Nr 11
ÖH, TAGE. Rekryteringen till Socialinstitutet i Stockholm. Nr 9

Initialer

M. B. = Margareta Boman, amanuens (Ss)
I. D. = Ingrid Dalén, aktuarie (Stat. cbn)
J. E. = Jonas Elmdahl, amanuens (Ss)
E. E-n = Eric Ericson, förste aktuarie (Vov)
E. E. = Einar Eriksson, förste aktuarie (Bs)
K.-E. F-g = Karl-Erik Friberg, aktuarie (Ss)
T. G. = Thore Grönqvist, aktuarie (Ss)
M. H. = Maja Hammarström, förste byråsekreterare (Ss)
C. H-n = Carl Hermelin, aktuarie (Ss)
E. v. H. = Erland v. Hofsten, byråchef (Ss)
G. H-dt = Gustaf Holmstedt, förste aktuarie (Ss)
D. W.-J. = Dagmar Witkowsky-Johnsson, amanuens (Ss)
L. J. = Linnéa Jonsson, aktuarie (Ss)
S. K. = Sten Kruse, amanuens (Ss)
O. L. = Ossian Larnstedt, kansliråd (Sd)
Å. L. = Åke Lönnqvist, amanuens (Ss)
S. M. = Sven Moberg, byråchef (Ss)
H. M. = Harry Morsten, byråinspektör (Ss)
G. M. = Gustav Möller, förste aktuarie (Suk)
A. N-t = Arne Näverfelt, förste aktuarie (Ss)
E. O. = Ejnar Olsson, aktuarie (Ss)
E. W. = Elisabeth Wiberg, förste aktuarie (Ss)
K. W. = Kerstin Widén, byråinspektör (Ss)
D. W. = Daniel Wiklund, byråinspektör (Ss)
G. Ö. = Gunnel Öhman, aktuarie (Bs)
Ön = Stig Östergren, byrådirektör (Gbg:s stads nykterhetsnämnd)

Bs = Bostadsstyrelsen, Sd = Socialdepartementet, Ss = Socialstyrelsen, Stat. cbn = Statistiska centralbyrån, Suk = Statens utlänningskommission, Vov = Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Recensioner år 1953

Allwood, Martin, Masskommunikationsforskning i USA. Åsikts- och faktameddelelsens sociologi: s. 197 (3)
Aubert, Vilhelm, Eckhoff, Torstein samt Sveri, Knut, En lov i sökelyset: s. 369 (6)
Auken, Kirsten, Undersøgelser over unge kvinders sexuelle adfærd: s. 791 (12)
Biörck, Gunnar, Medicin för politiker och några andra uppsatser: s. 635 (10)
Björk, Leif, Löner, priser och sociallagstiftning i Sovjetunionen: s. 372 (6)
Bratt, Ivan, Alkoholismen — en sjukdom?: s. 438 (7)
Degerman, Allan och Eriksson, Rune, UNESCO: s. 522 (8)
Gillqvist, Bertil, Känn ditt barn: s. 138 (2)
Glass, D. V., Introduction to Malthus: s. 791 (12)
Höjer, Karl J., Svensk socialpolitisk historia: s. 193 (3)
International Bureau of Education, Access of Women to Education. UNESCO: s. 263 (4)
Kinsey, Alfred C. et al. Sexual behavior in the human female: s. 791 (12)
Kooperation och kultur: s. 316 (5)
Leijon, Märta, Tisteln. Dagbok från Vriby ålderdomshem: s. 196 (3)
Lundberg, George A., Kan vetenskapen rädda oss?: s. 264 (4)
Michanek, Ernst, Sociala nyheter 1950—1952: s. 56 (1)
Reagan, Barbara B. and Grossman, Evelyn, Rural Levels of Living in Lee and Jones Counties, Mississippi, 1945, and a Comparison of Two Methods of Data Collection: s. 371 (6)
Sandels, Stina, Drag ur förskolålderns psykologi och pedagogik: s. 138 (2)
Statistisk sentralbyrå, Forbruksundersökelse 1952 etter intervjumetoden: s. 714 (11)
Strömbäck, Per, Sjukvård i hemmet. En handledning: s. 636 (10)
United Nations, Preliminary Report on the World Social Situation: s. 586 (9)
Whyte, William Foote, Pattern for Industrial Peace: s. 194 (3)